فصل هفتم

طراحی و برنامه‌ریزی

گزارش اصلی - جلد پنجم

بسم الله الرحمن الرحيم

سازمان برنامه و بودجه کشور

سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان خوزستان

مطالعات آمایش استان خوزستان

فصل هفتم

طراحی و برنامه‌ریزی

گزارش اصلی - جلد پنجم

تاریخ آخرین ویرایش: پاییز ۱۳۹۳

مطالعات آمایش استان خوزستان
ویرایش اول: بهار ۱۳۹۲
ویرایش نهایی: زمستان ۱۳۹۲
بازبینی نهایی: پاییز ۱۳۹۳
مدیر طرح: مرتضی ثابت قدم حقیقی
تهیه کننده: مرتضی ثابت قدم حقیقی
تنظیم: پرستو جلالی

پیشگفتار

مطالعات آمایش استان خوزستان از اواخر سال ۱۳۹۰ با کارفرمایی معاونت برنامه‌ریزی استانداری خوزستان، توسط مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، به عنوان مجری، آغاز شد.

گزارش مطالعات انجام شده تا کنون در دو دسته (۱) گزارش‌های مستقل موضوعی یا گزارش‌های پشتیبان، در زمینه برآورد حساب‌های شهرستانی، منابع آب، محیط زیست، توان طبیعی و جمعیت شناسی و (۲) گزارش فصل‌های شرح خدمات ارائه شده است.

گزارش فصل پنجم (جمع‌بندی وضع موجود) و بخش عمده‌ای از فصل ششم مطالعات آمایش استان، شامل **"طراحی شکل‌بندی کلان نظام فضایی استان، تصویر چشم‌انداز توسعه استان"**، در جلسه مورخ ۱۳۹۱/۱۱/۲ و ۲/۱۷/ ۱۳۹۲ به شورای آمایش استان خوزستان ارائه شد و بر اساس نظرات ارائه شده در شورای آمایش، در جلسات متعدد بعدی کارگروه‌های آمایش استان اصلاح و تکمیل و به ارائه گزارش فصل ششم منجرشد.

از نظر موضوعی، فصل هفتم این مطالعات با عنوان "طراحی و برنامه‌ریزی" تصویر چشم‌انداز بالا را به برنامه تبدیل می‌نماید. به عبارت دیگر محتوای فصل هفتم در تفصیل بیشتری نسبت به فصل ششم جزئیات برنامه‌های آمایش را تشریح می‌نماید و در همین حال برش‌های شهرستانی برنامه‌های اصلی آمایش را ارائه می‌نماید.

در اینجا از جناب آقای حجازی استاندار محترم سابق و به ویژه از جناب آقای مهندس عامری گلستان معاون محترم وقت برنامه‌ریزی استانداری خوزستان که کارفرمایی و مدیریت اجرایی این مطالعه را به عهده داشته‌اند، جناب آقای نیازی مدیرکل محترم سابق برنامه‌ریزی و بودجه، سرکار خانم فردی‌پور معاون محترم مدیرکل برنامه‌ریزی و بودجه، جناب آقای هاشمی مدیرکل محترم آمار و سایر همکاران استانداری که با پشتیبانی ایشان این مطالعه امکان‌پذیر شد و از همکاری مدیران دستگاه‌های اجرایی، کارشناسان و اعضای محترم شرکت‌کننده در جلسات شورای آمایش استان و کارگروه‌های تخصصی تشکر می‌نماید.

جناب آقای دکتر نیکو مدیرکل محترم برنامه‌ریزی و بودجه و ناظر محترم طرح در تکمیل این مطالعه سعی فراوان نمودند که از ایشان قدردانی می‌شود. بدون تردید حمایت جناب آقای مقتدایی استاندار محترم خوزستان و جناب آقای حاجتی معاون محترم برنامه‌ریزی استانداری خوزستان در هدایت فرآیند بررسی و تصویب این مطالعه در شورای آمایش استان و تلفیق نتایج در برنامه‌های سالانه و نظارت بر اجرای آن، گام نهایی در به ثمر رسیدن نتیجه این مطالعه خواهد بود که مورد قدردانی است.

در خاتمه از مدیریت و همکاران آتلیه مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران که تهیه و پردازش نقشه‌ها و اطلاعات جغرافیایی این مطالعه را با صبر و دقت بسیار پذیرا شدند تشکر می‌نماید.

فهرست مطالب

عنوان صفحه

۷- طراحی و برنامه‌ریزی ۲۲

مقدمه ۲۲

۷-۱- پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی در استان (پهنه‌بندی استان بر اساس الگوهای هم‌پیوندی کارکردی و طبیعی نواحی استان) ۲۴

۷-۲- تدوین طرح آمایش استان ۳۸

۷-۲-۱- تعیین تخصص‌های اصلی مناطق و الگوی استقرار فعالیت‌ها ۳۸

۷-۲-۲- تعیین شکل‌بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونت‌گاهی (نظام اسکان جمعیت) ۵۲

۷-۲-۳- تبیین الگوی توزیع خدمات اجتماعی (آموزش، سلامت، تأمین اجتماعی و ...) در سطح مناطق ۶۰

۷-۲-۴- سطح‌بندی نظام خدمات برتر با توجه به قلمروها و مراکز زیست و فعالیت ۶۳

۷-۲-۴-۱- در زمینه آموزش عالی ۶۳

۷-۲-۴-۲- در زمینه گسترش بازارها ۶۶

۷-۲-۵- طراحی شبکه‌های اصلی زیربنایی با توجه به ساختار فضایی قلمروها و مراکز زیست و فعالیت ۶۹

۷-۲-۶- جمع‌بندی: تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی ۷۸

۷-۳- تدوین برنامه آمایش استان ۸۶

۷-۳-۱- تعیین عناوین پروگرام‌های اجرایی آمایش استان ۸۷

۷-۳-۱-۱- توسعه آبرسانی ۸۷

۷-۳-۱-۱-۱- عنوان پروگرام‌ها ۸۷

۷-۳-۱-۱-۲- عنوان برنامه و طرح‌ها ۸۸

۷-۳-۱-۱-۳- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار ۸۹

۷-۳-۱-۱-۴- توزیع فضایی و شهرستانی ۹۲

۷-۳-۱-۱-۵- برنامه عملیاتی ۱۰۱

۷-۳-۱-۲- توسعه کشاورزی ۱۰۲

۷-۳-۱-۲-۱- عنوان پروگرام‌ها ۱۰۲

۷-۳-۱-۲-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار ۱۰۳

۷-۳-۱-۲-۳- برنامه عملیاتی ۱۰۴

۷-۳-۱-۲-۴- توزیع فضایی و شهرستانی ۱۱۰

۷-۳-۱-۳- توسعه منابع طبیعی ۱۱۶

۷-۳-۱-۳-۱- عنوان پروگرام‌ها ۱۱۶

۷-۳-۱-۳-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار ۱۱۶

۷-۳-۱-۳-۳- برنامه عملیاتی ۱۱۸

۷-۳-۱-۳-۴- توزیع فضایی و شهرستانی ۱۱۹

۷-۳-۱-۴- توسعه شیلات ۱۲۵

۷-۳-۱-۴-۱- عنوان پروگرام‌ها ۱۲۵

۷-۳-۱-۴-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار ۱۲۵
۷-۳-۱-۴-۳- برنامه عملیاتی ۱۲۶
۷-۳-۱-۳-۴- توزیع فضایی و شهرستانی ۱۲۸
۷-۳-۱-۵- توسعه صنعت ۱۳۱
۷-۳-۱-۵-۱- عنوان پروگرام‌ها ۱۴۸
۷-۳-۱-۵-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار ۱۴۸
۷-۳-۱-۵-۳- برنامه عملیاتی و بازتاب شهرستانی ۱۴۹
۷-۳-۱-۶- توسعه نظارت و حفاظت از محیط زیست ۱۵۲
۷-۳-۱-۶-۱- عنوان پروگرام‌ها ۱۵۲
۷-۳-۱-۶-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار ۱۵۲
۷-۳-۱-۶-۳- برنامه عملیاتی و بازتاب شهرستانی ۱۵۲
۷-۳-۱-۷- توسعه شبکه جاده‌ای ۱۵۳
۷-۳-۱-۷-۱- عنوان پروگرام‌ها ۱۵۳
۷-۳-۱-۷-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویتدار ۱۵۵
۷-۳-۱-۷-۳- برنامه عملیاتی و بازتاب شهرستانی ۱۵۶
۷-۳-۱-۸- توسعه شبکه ریلی ۱۵۸
۷-۳-۱-۸-۱- عنوان پروگرام‌ها ۱۵۸
۷-۳-۱-۸-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار ۱۵۸
۷-۳-۱-۸-۳- برنامه عملیاتی و بازتاب شهرستانی ۱۶۰
۷-۳-۱-۹- توسعه شبکه بهداشت و سلامت انسان ۱۷۱
۷-۳-۱-۹-۱- عنوان پروگرام‌ها ۱۷۱
۷-۳-۱-۹-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار ۱۷۱
۷-۳-۱-۹-۳- برنامه عملیاتی و بازتاب شهرستانی ۱۷۱
۷-۳-۲- تعیین طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار ۱۷۳
۷-۳-۳- تدوین برنامه عملیاتی پروگرام‌های اجرایی ۱۷۳
۷-۳-۴- تدوین برنامه و نظام تجهیز منابع مالی مورد نیاز ۱۷۳
مقدمه ۱۷۳
۷-۳-۴-۱- منابع مالی پروگرام توسعه شبکه‌های آبرسانی ۱۷۴
۷-۳-۴-۲- منابع مالی پروگرام توسعه بخش کشاورزی ۱۷۵
۷-۳-۴-۳- منابع مالی پروگرام توسعه بخش منابع طبیعی و آبخیزداری ۱۷۶
۷-۳-۴-۴- منابع مالی پروگرام توسعه شیلات ۱۸۱
۷-۳-۴-۵- منابع مالی پروگرام توسعه بخش صنعت و معدن ۱۸۳
۷-۳-۴-۶- منابع مالی پروگرام توسعه نظارت و حفاظت از محیط زیست ۱۸۶
۷-۳-۴-۷- منابع مالی پروگرام توسعه شبکه جاده‌ای و ریلی ۱۸۷
۷-۳-۴-۸- منابع مالی پروگرام توسعه شبکه بهداشت و سلامت انسان ۱۸۹
۷-۳- ۵- تدوین برنامه‌های بخشی توسعه استان (برش‌های بخشی برنامه آمایش استان) ۱۹۰
۷-۳-۶- تدوین برنامه‌های توسعه نواحی (برش‌های شهرستانی برنامه آمایش استان) ۱۹۵
۷-۳-۶-۱- منطقه ۱ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های اهواز، باوی، کارون و حمیدیه ۲۰۲
۷-۳-۶-۲- منطقه ۲ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های آبادان و خرمشهر ۲۰۸

۷-۳-۶-۳- منطقه ۳ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های بندر ماهشهر، هندیجان و شادگان..... ۲۱۵
۷-۳-۶-۴- منطقه ۴ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های دزفول- اندیمشک - شوش- شوشتر- گتوند..... ۲۲۱
۷-۳-۶-۵- منطقه ۵ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های بهبهان، امیدیه و آغاجاری..... ۲۳۰
۷-۳-۶-۶- منطقه ۶ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های رامهرمز، رامشیر و هفتگل..... ۲۳۵
۷-۳-۶-۷- منطقه ۷ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های مسجدسلیمان، اندیکا و لالی..... ۲۴۲
۷-۳-۶-۸- منطقه ۸ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های ایذه و باغ‌ملک..... ۲۵۰
۷-۳-۶-۹- منطقه ۹ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های دشت‌آزادگان و هویزه..... ۲۵۷

۷-۴- خلاصه راهبردهای مطالعات آمایش در فرمت منطقه/ بخش‌های عمده اقتصادی..... ۲۶۳

پیوست یکم ۲۷۵

پیوست دوم..... ۲۷۷

فهرست جدول‌ها

عنوان صفحه

جدول ۷-۱- پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی بر اساس مدل تحلیلی ۳۱
جدول ۷-۲- پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی بر اساس مدل ریاضی، حالت ۱- شهرستانی ۳۷
جدول ۷-۳- پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی بر اساس مدل ریاضی، حالت ۲ – انتخاب شهرهای مرکز منطقه ۳۸
جدول ۷-۴- پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی بر اساس مدل ریاضی - انتساب شهرها به مرکز منطقه ۳۸
جدول ۷-۵- تخصص شهرستان‌ها و مناطق برنامه‌ریزی بر اساس گروه‌های برگزیده اشتغال ۳۹
جدول ۷-۶- الگوی استقرار فعالیتها در فضای استان ۴۵
جدول ۷-۷- شکل بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونت گاهی در مطالعات آمایش استان خوزستان ۵۶
جدول ۷-۸- آینده نگری اوج ترافیک فرودگاه‌های اصلی کشور ۷۴
جدول ۷-۹- عنوان طرح و پروژه توسعه شبکه آبرسانی و مساحت اراضی زیر پوشش تا افق مطالعات آمایش- مساحت: هکتار ۹۰
جدول ۷-۱۰- توزیع فضایی برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴- هکتار ۹۶
جدول ۷-۱۱- ضریب هبستگی بین توزیع اراضی قابل کشت آبی با توزیع شبکه آبیاری ۹۶
جدول ۷-۱۲- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک شهرستان - هکتار ۹۶
جدول ۷-۱۳- مقایسه توزیع برنامه توسعه شبکه های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - با قابلیت توسعه اراضی کشاورزی - درصد ۹۸
جدول ۷-۱۴- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه اراضی - هکتار ۱۰۰
جدول ۷-۱۵- برنامه عملیاتی توسعه شبکه آبرسانی استان خوزستان تا افق مطالعات آمایش ۱۰۱
جدول ۷-۱۶- برنامه عملیاتی توسعه توان تولید محصولات زراعی استراتژیک استان خوزستان ۱۰۴
جدول ۷-۱۷- برنامه عملیاتی ترویج در زیربخش زراعت برای تغییر راندمان تولید در هکتار تا افق ۱۴۰۴- بر حسب تن ۱۰۵
جدول ۷-۱۸- برنامه عملیاتی تغییرات شاخص‌های توسعه سطح زیر کشت، راندمان و تولید افق ۱۴۰۴ نسبت به سال پایه ۱۳۸۹ (شاخص سال پایه= ۱۰۰) ۱۰۵
جدول ۷-۱۹- حجم عملیات آب و خاک (ساماندهی اراضی کشاورزی)، در برنامه پنجم توسعه استان خوزستان ۱۰۶
جدول ۷-۲۰- حجم عملیات آب و خاک (تأمین و عرضه آب)، در برنامه پنجم توسعه استان خوزستان ۱۰۶
جدول ۷-۲۱- برنامه مبارزه با آفات گیاهی تا افق ۱۴۰۴ - متوسط نرخ رشد سالانه برحسب درصد ۱۰۷
جدول ۷-۲۲- هدف برنامه‌های ترویجی توسعه دامپروری استان تا افق ۱۴۰۴ ۱۰۸
جدول ۷-۲۳- پیشرفت مالی- اجرایی طرح های توسعه کشاورزی - زیربخش زراعت ۱۰۹
جدول ۷-۲۴- سازگاری توسعه شبکه‌های آبرسانی با اراضی دارای قابلیت توسعه و تبدیل به اراضی کشت آبی تا افق سال ۱۴۰۴ ۱۱۲
جدول ۷-۲۵- توزیع اعتبار برنامه‌های توسعه کشاورزی بین نیمه شرقی و غربی استان - درصد ۱۱۳
جدول ۷-۲۶- توزیع اعتبار برنامه ساماندهی اراضی کشاورزی استان خوزستان در برنامه پنجم توسعه (مبلغ به میلیارد ریال) ۱۱۳
جدول ۷-۲۷- توزیع اعتبار برنامه تامین و عرضه آب کشاورزی استان خوزستان در برنامه پنجم توسعه (مبلغ به میلیارد ریال) ۱۱۵
جدول ۷-۲۸- توزیع اعتبار حفظ و توسعه منابع طبیعی بین برنامه‌های عملیاتی در دوره ۹۴-۱۳۹۰ - درصد ۱۱۷

جدول ۷-۲۹- برنامه عملیاتی و هدف توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان در برنامه پنجم توسعه استان ۱۱۸
جدول ۷-۳۰- حجم عملیات عمرانی مورد نیاز برنامه های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان بر اساس پیشنهاد دستگاه برای سال‌های ۹۴-۱۳۹۰ - هکتار ۱۲۰
جدول ۷-۳۱- توزیع حجم عملیات عمرانی مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان بر اساس پیشنهاد دستگاه برای سال‌های ۹۴-۱۳۹۰ – درصد ۱۲۱
جدول ۷-۳۲- توزیع سرمایه‌گذاری مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان بر اساس پیشنهاد دستگاه برای سال‌های ۹۴-۱۳۹۰ - درصد ۱۲۳
جدول ۷-۳۳- توزیع سرمایه‌گذاری مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان بر اساس پیشنهاد دستگاه برای سال‌های ۹۴-۱۳۹۰ - درصد ۱۲۴
جدول ۷-۳۴- برنامه عملیاتی و هدف توسعه صید و آبزیپروری استان خوزستان تا افق طرح آمایش ۱۲۷
جدول ۷-۳۵- برنامه عملیاتی و هدف توسعه صید و آبزیپروری استان خوزستان تا افق طرح آمایش ۱۲۹
جدول ۷-۳۶- صنایع پیشنهادی برای مناطق ششگانه، مقایسه نظرات دستگاه و نظرات منتج از مطالعات آمایش ۱۳۸
جدول ۷-۳۷- توزیع تعداد، سرمایه و اشتغال واحدها و طرح های صنعتی مستقر شده در شهرک‌ها و ناحیه های صنعتی استان بر حسب رشته فعالیت در پایان سال ۱۳۹۱ ۱۴۳
جدول ۷-۳۸- ویژگی‌های شهرک‌های صنعتی استان خوزستان- سال ۱۳۹۱ ۱۴۴
جدول ۷-۳۹- ویژگی‌های ناحیه‌های صنعتی استان خوزستان- سال ۱۳۹۱ ۱۴۵
جدول ۷-۴۰- توزیع شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی، اشتغال و تعداد واحدهای به بهره‌برداری رسیده به تفکیک شهرستان‌های استان خوزستان - سال ۱۳۹۱ ۱۴۶
جدول ۷-۴۱- سطح برخورداری شهرک‌ها و ناحیه‌ها از تسهیلات زیربنایی تا پایان سال ۱۳۹۱ ۱۴۹
جدول ۷-۴۲- سطح برخورداری شهرک‌های صنعتی از تسهیلات زیربنایی تا پایان سال ۱۳۹۱ ۱۵۰
جدول ۷-۴۳- سطح برخورداری ناحیه‌های صنعتی از تسهیلات زیربنایی ۱۵۱
جدول ۷-۴۴- مقایسه توزیع سهم شهرستانی از بزرگراه در وضع موجود (سال ۱۳۹۲) و در افق برنامه آمایش –درصد ۱۵۷
جدول ۷-۴۵- برنامه گسترش طرح سلامت استان خوزستان تا افق ۱۴۰۴ ۱۷۲
جدول ۷-۴۶- توزیع اعتبار برنامه‌ها و طرح‌های فصل منابع آب در برنامه پنجم توسعه - میلیارد ریال ۱۷۵
جدول ۷-۴۷- توزیع اعتبار برنامه‌های فصل کشاورزی در برنامه پنجم توسعه استان- میلیارد ریال ۱۷۷
جدول ۷-۴۸- توزیع اعتبارات مورد نیاز عملیات آب و خاک (ساماندهی اراضی کشاورزی)، در برنامه پنجم توسعه استان خوزستان - پیشنهاد دستگاه - میلیارد ریال ۱۷۸
جدول ۷-۴۹- توزیع اعتبارات مورد نیاز عملیات آب و خاک (تامین و عرضه آب)، در برنامه پنجم توسعه استان خوزستان - پیشنهاد دستگاه - میلیارد ریال ۱۷۹
جدول ۷-۵۰- توزیع اعتبار برنامه‌های توسعه منابع طبیعی در برنامه پنجم توسعه - میلیارد ریال ۱۸۰
سجدول ۷-۵۱- سرمایه گذاری مورد نیاز برنامه های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان در دوره برنامه پنجم توسعه استان - پیشنهاد دستگاه- میلیارد ریال ۱۸۱
جدول ۷-۵۲- توزیع اعتبار برنامه‌های فصل کشاورزی در برنامه پنجم توسعه استان- میلیارد ریال ۱۸۲
جدول ۷-۵۳- میزان اعتبار مصوب، میزان تخصیص و مقدار اعتبار جذب شده در برنامه های توسعه صنعت استان خوزستان - ۹۱-۱۳۸۹ - میلیون ریال ۱۸۴
جدول ۷-۵۴- نسبت اعتبار تخیص یافته به اعتبار مصوب در سه برنامه گزیده توسعه صنعت استان خوزستان – درصد ۱۸۴
جدول ۷-۵۵- توزیع اعتبار برنامه‌های توسعه صنعت، معدن و تجارت در برنامه پنجم توسعه - میلیارد ریال ۱۸۵

جدول ۷-۵۶- توزیع اعتبار برنامه‌های توسعه محیط زیست در برنامه پنجم توسعه - میلیارد ریال ۱۸۷
جدول ۷-۵۷- توزیع اعتبار برنامه‌های توسعه حمل ونقل در برنامه پنجم توسعه - میلیارد ریال ۱۸۸
جدول ۷-۵۸- اعتبار مورد نیاز پروژه های اولویت دار احداث و بهسازی راه بین استانی استان خوزستان تا افق سال ۱۴۰۴ - برآورد اداره کل راه و شهرسازی استان خوزستان - سال ۱۳۹۲ ..... ۱۸۸
جدول ۷-۵۹- اعتبار مورد نیاز پروژه های اولویت دار احداث و بهسازی راه درون استانی استان خوزستان تا افق سال ۱۴۰۴ - برآورد اداره کل راه و شهرسازی استان خوزستان - سال ۱۳۹۲ ..... ۱۸۹
جدول ۷-۶۰- اعتبار مورد نیاز پروژه‌های اولویت دار احداث و بهسازی راه آهن در استان خوزستان تا افق سال ۱۴۰۴ - برآورد دستگاه - سال ۱۳۹۲ ..... ۱۹۰
جدول ۷-۶۱- توزیع اعتبار برنامه‌های توسعه شبکه بهداشت و درمان در برنامه پنجم توسعه - میلیارد ریال ۱۹۰
جدول ۷-۶۲- برآورد منابع مالی مورد نیاز محورهای توسعه در برنامه آمایش استان خوزستان به تفکیک برنامه های پنجم، ششم و هفتم توسعه استان - میلیارد ریال * ۱۹۱
جدول ۷-۶۳- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۱ برنامه‌ریزی- هکتار ۲۰۳
جدول ۷-۶۴- برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار ۲۰۳
جدول ۷-۶۵- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۱ ..... ۲۰۵
جدول ۷-۶۶- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه یکم برنامه‌ریزی ۲۰۶
جدول ۷-۶۷- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه یکم برنامه‌ریزی ۲۰۶
جدول ۷-۶۸- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۲ برنامه‌ریزی– هکتار ۲۱۰
جدول ۷-۶۹- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار ۲۱۰
جدول ۷-۷۰- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۲ ..... ۲۱۱
جدول ۷-۷۱- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۲ برنامه‌ریزی ۲۱۳
جدول ۷-۷۲- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۲ برنامه‌ریزی ۲۱۳
جدول ۷-۷۳- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۳ برنامه‌ریزی– هکتار ۲۱۶
جدول ۷-۷۴- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار ۲۱۶
جدول ۷-۷۵- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۳ ..... ۲۱۸
جدول ۷-۷۶- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۳ برنامه‌ریزی ۲۲۰
جدول ۷-۷۷- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۳ برنامه‌ریزی ۲۲۰
جدول ۷-۷۸- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۴ برنامه‌ریزی– هکتار ۲۲۴
جدول ۷-۷۹- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار ۲۲۵
جدول ۷-۸۰- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۴ ..... ۲۲۶
جدول ۷-۸۱- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۴ برنامه‌ریزی ۲۲۷
جدول ۷-۸۲- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۴ برنامه‌ریزی ۲۲۸
جدول ۷-۸۳- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۵ برنامه‌ریزی– هکتار ۲۳۱
جدول ۷-۸۴- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار ۲۳۲
جدول ۷-۸۵- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۵ ..... ۲۳۲
جدول ۷-۸۶- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۵ برنامه‌ریزی ۲۳۴
جدول ۷-۸۷- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۵ برنامه‌ریزی ۲۳۴
جدول ۷-۸۸- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۶ برنامه‌ریزی– هکتار ۲۳۸
جدول ۷-۸۹- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار ۲۳۸
جدول ۷-۹۰- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۶ ..... ۲۳۹

جدول ۷-۹۱- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۶ برنامه‌ریزی..... ۲۴۰
جدول ۷-۹۲- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۶ برنامه‌ریزی..... ۲۴۱
جدول ۷-۹۳- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان..... ۲۴۴
جدول ۷-۹۴- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار..... ۲۴۵
جدول ۷-۹۵- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۷..... ۲۴۶
جدول ۷-۹۶- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۷ برنامه‌ریزی..... ۲۴۸
جدول ۷-۹۷- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۷ برنامه‌ریزی..... ۲۴۸
جدول ۷-۹۸- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۸ برنامه‌ریزی– هکتار ۲۵۲
جدول ۷-۹۹- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان – هکتار..... ۲۵۳
جدول ۷-۱۰۰- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۸..... ۲۵۳
جدول ۷-۱۰۱- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۸ برنامه‌ریزی..... ۲۵۴
جدول ۷-۱۰۲- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۸ برنامه‌ریزی..... ۲۵۴
جدول ۷-۱۰۳- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۹ برنامه‌ریزی– هکتار ۲۵۸
جدول ۷-۱۰۴- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار..... ۲۵۸
جدول ۷-۱۰۵- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۹ برنامه‌ریزی..... ۲۶۰
جدول ۷-۱۰۶- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۹ برنامه‌ریزی..... ۲۶۰
جدول ۷-۱۰۷- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۹..... ۲۶۱
جدول ۷-۱۰۸- سرمایه‌گذاری مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان برای سال‌های ۹۴-۱۳۹۰ - پیشنهاد دستگاه - میلیارد ریال..... ۲۷۵

فهرست نقشه‌ها

عنوان صفحه

نقشه ۷-۱- پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی استان خوزستان بر اساس الگوهای هم‌پیوندی کارکردی و طبیعی ۳۲
نقشه ۷-۲- پهنه‌بندی شهرستان‌ها و مناطق برنامه‌ریزی استان خوزستان بر اساس تخصص بر مبنای اشتغال ۴۰
نقشه ۷-۳- سلسله مراتب ارجاع پزشک در استان خوزستان (انطباق طرح سلامت و مطالعات آمایش) ۶۲
نقشه ۷-۴- سطح‌بندی امکانات و خدمات آموزش عالی در استان خوزستان در افق طرح آمایش ۶۵
نقشه ۷-۵- شبکه جاده‌ای پس از تکمیل پروژه‌های در دست اجرای سال ۱۳۹۲ ..... ۷۱
نقشه ۷-۶- وضع موجود و برنامه توسعه شبکه گاز استان ۷۶
نقشه ۷-۷- توسعه شبکه آبرسانی و اراضی دارای قابلیت کشت آبی و دیم ۷۷
نقشه ۷-۸- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی- شکل بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونت‌گاهی در طرح آمایش استان خوزستان ۸۰
نقشه ۷-۹- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - بخش کشاورزی ۸۱
نقشه ۷-۱۰- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - بخش صنعت و مناطق ویژه کنترل آلایندگی ۸۲
نقشه ۷-۱۱- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - شبکه حمل و نقل و کانون‌های توسعه شهری ۸۳
نقشه ۷-۱۲- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - خدمات برتر ۸۴
نقشه ۷-۱۳- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - گردشگری و مناطق حفاظت شده ۸۵
نقشه ۷-۱۴- توسعه راه مرکز شهرستان‌های شمالی استان (اولویت ۱) ۱۶۱
نقشه ۷-۱۵- احداث بزرگراه خلیج فارس (اولویت ۲) ۱۶۲
نقشه ۷-۱۶- احداث کمربندی اهواز و محور جنوب-شمال در شرق استان (اولویت ۳) ۱۶۳
نقشه ۷-۱۷- توسعه محور جنوب-شمال در غرب استان و بزرگراه اهواز - سه‌راهی مشراگه (اولویت ۴) ۱۶۴
نقشه ۷-۱۸- توسعه راه‌های ارتباطی به استان‌های اصفهان، چهار محال و بختیاری و کهگیلویه و بویراحمد (اولویت ۵) ۱۶۵
نقشه ۷-۱۹- توسعه راه‌های ارتباطی به استان‌های فارس و ایلام (اولویت ۶) ۱۶۶
نقشه ۷-۲۰- توسعه و احداث راه‌های اصلی نوار مرزی غرب استان (اولویت ۷) ۱۶۷
نقشه ۷-۲۱- احداث راه‌های ارتباطی به استان‌های لرستان و چهار محال و بختیاری از طرف شمال استان خوزستان (اولویت ۸) ۱۶۸
نقشه ۷-۲۲- احداث راه‌های ایذه- قلعه خواجه - لالی (اولویت ۹) ۱۶۹
نقشه ۷-۲۳- توسعه شبکه راه‌آهن - تصویر شبکه جاده‌ای و ریلی در افق طرح ۱۷۰
نقشه ۷-۲۴- برش شهرستانی تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - بخش کشاورزی ۱۹۷
نقشه ۷-۲۵- برش شهرستانی تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - بخش صنعت و مناطق ویژه کنترل آلایندگی ۱۹۸
نقشه ۷-۲۶- برش شهرستانی تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - شبکه حمل و نقل و کانون های توسعه شهری ۱۹۹
نقشه ۷-۲۷- برش شهرستانی تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - خدمات برتر ۲۰۰
نقشه ۷-۲۸- برش شهرستانی تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی – گردشگری و مناطق حفاظت شده ۲۰۱

فهرست نمودارها و تصاویر

عنوان صفحه

نمودارها:

نمودار ۷-۱- آینده نگری اوج ترافیک فرودگاه اهواز ۷۴
نمودار ۷-۲- توزیع اراضی زیر کشت آبی در وضعیت فعلی و قابلیت افزایش آن، هکتار - درصد ۹۵
نمودار ۷-۳- توزیع سطح زیر پوشش شبکه آبرسانی شهرستان های استان در وضعیت فعلی و افزایش آن پس از توسعه تا افق طرح آمایش – هکتار ۹۹
نمودار ۷-۴- توزیع درصد سهم شهرستان‌ها از شبکه آبرسانی در وضعیت فعلی و سهم از میزان توسعه تا افق طرح آمایش ۱۰۰
نمودار ۷-۵- شبکه‌های آبرسانی در وضعیت فعلی و تغییرات آن تا افق ۱۴۰۴ - درصد ۱۰۱
نمودار ۷-۶- پیشرفت مالی- اجرایی طرح‌های توسعه کشاورزی - زیربخش زراعت- از صد درصد ۱۰۹
نمودار ۷-۷- پیشرفت مالی- اجرایی طرح های توسعه مکانیزاسیون کشاورزی- از صد درصد ۱۱۰
نمودار ۷-۸- مقایسه تطبیقی توزیع اعتبارات برنامه توسعه بخش کشاورزی سازمان جهاد کشاورزی استان و توسعه شبکه‌های زیر کشت سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان ۱۱۳
نمودار ۷-۹- توزیع عملیات حفاظت و توسعه منابع طبیعی بر حسب منطقه و نوع عملیات ۱۱۹
نمودار ۷-۱۰- مقایسه تولید آبزیپروری در ۹ منطقه برنامهریزی استان خوزستان – سال پایه و افق طرح- تن ۱۲۹
نمودار ۷-۱۱- مقایسه سهم تولید آبزیپروری در ۹ منطقه برنامهریزی استان خوزستان – سال پایه و افق طرح- درصد ۱۲۹
نمودار ۷-۱۲- تعداد شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی به تفکیک شهرستان در نیمه غربی و شرقی استان خوزستان – پایان سال ۱۳۹۱ ..... ۱۴۷
نمودار ۷-۱۳- اشتغال در واحدهای به بهره‌برداری رسیده در شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی به تفکیک شهرستان در نیمه غربی و شرقی استان خوزستان – پایان سال ۱۳۹۱ - نفر ۱۴۷
نمودار ۷-۱۴- میزان اعتبار مصوب در سه برنامه گزیده توسعه صنعت استان خوزستان- ۹۱-۱۳۸۹ - میلیارد ریال ۱۸۵
نمودار ۷-۱۵- توزیع اعتبار مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان در برنامه پنجم - برآورد اداره کل منابع طبیعی استان خوزستان - میلیارد ریال ۲۷۶

تصاویر:

تصویر ۷-۱- ارتفاع و موقعیت سدهای شمال شرق استان نسبت به مناطق پایین دست ۹۳
تصویر ۷-۲- رابطه مجموعه‌ها و حوزه‌های روستایی، راهنمای توسعه راه‌های روستایی ۱۵۸
تصویر ۷-۳- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه ۱ استان خوزستان ۲۰۸
تصویر ۷-۴- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه۲ استان خوزستان ۲۱۴
تصویر ۷-۵- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه۳ استان خوزستان ۲۲۲
تصویر ۷-۶- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه ۴ استان خوزستان ۲۲۹
تصویر ۷-۷- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه ۵ استان خوزستان ۲۳۶
تصویر ۷-۸- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه ۶ استان خوزستان ۲۴۲
تصویر ۷-۹- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه ۷ استان خوزستان ۲۵۰
تصویر ۷-۱۰- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه ۸ استان خوزستان ۲۵۶
تصویر ۷-۱۱- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه ۹ استان خوزستان ۲۶۲

۷- طراحی و برنامه‌ریزی

مقدمه

فصل ششم چنانکه در پیشگفتار ذکر شد به تهیه سند مقدماتی چشم‌انداز فضایی توسعه استان انجامید و گزارش حاضر در ادامه آن به تفصیل برنامه‌های اجرایی آمایش استان خوزستان تا افق این طرح می‌پردازد.

فصول پیشین مطالعات آمایش بر پایه شناخت عوامل مختلف مؤثر در شکل‌گیری فعالیت‌ها در فضای استان، به این دریافت رسید که روند طبیعی توسعه استان بر مبنای شرایط توپوگرافی و اقلیمی و توزیع منابع طبیعی (به طور عمده آب و خاک)، به صورت تاریخی به عدم تعادل‌های قابل توجهی در الگوی استقرار فعالیت و جمعیت بین نیمه غربی و نیمه شرقی در فضای استان منجر شده است.

همچنین مشاهده شد علاوه بر روندهای تاریخی یادشده، در سده اخیر به دنبال اکتشاف، استخراج، پالایش و تجارت نفت و اهمیت یافتن بندر امام خمینی در تجارت خارجی کشور، که خود به به دلیل موقعیت استان نسبت به مرکز کشور و نیمه پر جمعیت غربی کشور بوده است، همچنین بر اثر تصمیمات ارادی سرمایه‌گذاری ملی در صنایع شیمیایی، پتروشیمی و فلزات اساسی استان در چهار- پنج دهه اخیر، که به درستی (برای دسترسی به بندر و منابع و پرهیز از آلودگی منابع آب و خاک بالادست)، بیشتر در نیمه جنوبی صورت گرفته است، تفاوت‌های جدی و جدیدی در سطح برخورداری مناطق جنوبی و شمالی روی کرده است. هر چند در در دوران جنگ صدمات زیادی به کل استان و به خصوص به شهرستان‌های آبادان و خرمشهر وارد شد، اما تفاوت‌های سطح برخورداری بیشتر نیمه جنوبی از توسعه صنعتی با نیمه شمالی که بیشتر کشاورزی است در دوران بعد از جنگ بیشتر نیز شده است.

در نتیجه این روندها مناطق شرق و شمال شرق و همچنین نوار مرزی غرب استان کمتر از نواحی مرکزی استان (از شمال تا جنوب)، از دست‌آوردهای توسعه بهره‌مند شده‌اند.

بررسی‌های آماری نشان داد برخورداری از شبکه‌های زیربنایی، به خصوص شبکه حمل و نقل، توسعه شهری، و برخورداری از مواهب اقتصادی (منابع آب و خاک و توسعه کشاورزی و صنعتی) و گسترش بازارها با توان نگهداشت جمعیت بین شهرستان‌ها همسویی بسیار بالایی دارد، به این معنی که بر اساس این بررسی‌ها، آنجا که شبکه‌های زیربنایی پیشرفته‌تر هستند و توسعه شهری بیشتر صورت گرفته و فعالیت‌های اقتصادی و به خصوص فعالیت‌های صنعتی و عملکرد بازارها در سطح بالاتری قرار دارند، همان جاهایی هستند که از توان بیشتری در نگهداشت جمعیت برخوردار هستند و در مقابل آن شهرستان‌هایی که در این زمینه‌ها ضعیف هستند در نگهداشت جمعیت نیز توان زیادی ندارند.

از بررسی بالا بلافاصله این نتیجه حاصل شد که اگر خواهان نگهداشت متعادل جمعیت در فضای استان هستیم، ناگزیر باید توسعه شهری، توسعه شبکه‌های زیربنایی و فعالیت‌های اقتصادی و توسعه بازارها را به صورت متعادل‌تری توزیع نماییم.

بنابراین رویکرد مطالعات آمایش استان با هدف کارآیی اقتصادی و کاهش عدم‌تعادل‌ها و با توجه به مأموریت و چشم‌انداز استان، به توزیع متناسب توسعه در فضای استان، بر پایه شش محور توسعه به شرح زیر قرار گرفت:

۱) حمایت از کانون‌های توسعه شهری (به عنوان موتور و کشنده توسعه مناطق پیرامونی)،
۲) توسعه شبکه‌های زیربنایی،
۳) توسعه فعالیت‌های اقتصادی، به خصوص تولید بخش کشاورزی و صنعتی،
۴) توسعه بازارها،

به علاوه چون همه این فعالیت‌ها محاط در محیط فضای طبیعی و فرهنگی، قانونی و مدیریتی استان هستند و توسعه این فضا برای توسعه فعالیت‌های اقتصادی ضروری است لذا

۵) حفظ و توسعه محیط زیست و منابع محیطی،
۶) تقویت مدیریت توسعه استان (بسط و تعمیق محیط قوانین و مقررات برای حمایت از توسعه استان) در برنامه آمایش استان قرار گرفت.

در مورد حفظ و توسعه محیط زیست طبیعی، محور ۵، باید اشاره کرد علاوه بر عوامل طبیعی مانند شوری آب، فعالیت‌های تولیدی و جوامع، محیط زیست طبیعی استان را سخت آلوده کرده‌اند به طوری که از دزفول تا آبادان در مسیر رودخانه دز از دزفول تا شمال اهواز، جایی که با پیوستن به رودخانه کارون، با همین نام با گذر از اهواز و خرمشهر و آبادان به دریا می‌ریزد، سخت آلوده است. به دلیل عدم تأمین حقابه‌های زیست محیطی تالاب‌های شادگان و هورالعظیم دچار مخاطره شده‌اند. هوای اهواز و

شهرهای بزرگ جنوب استان شامل شهرهای بندر ماهشهر، آبادان و خرمشهر به دلیل تمرکز صنایع نفت و گاز، شیمیایی و پتروشیمی دچار آلودگی زیادی هستند و آلودگی‌های خاک بر اثر فعالیت استخراج و انتقال نفت و گاز به جریان آب‌های سطحی منتقل می‌شود. در همین حال برای پیشگیری از آلودگی سرشاخه‌های سایر رودخانه‌های استان نیز تأکید زیادی وجود دارد. مطالعات آمایش سه منطقه را به عنوان منطقه ویژه کنترل آلودگی معرفی کرده است: (۱) حریم رودها به ویژه کارون و دز - شهرستان ماهشهر و در درجه اولویت بعدی شهرستان‌های اهواز ، آبادان، خرمشهر و شادگان- مناطق حفاظت شده و تالاب‌های استان. سازمان محیط زیست استان خوزستان نیز بر تحکیم نظارت و کنترل‌های آلودگی در این سه منطقه با مطالعات آمایش استان همسو و هم‌نظر هستند.

در مورد توسعه محیط قوانین و مقررات، محور ششم، نیز باید اشاره کرد که سند ملی توسعه استان و برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران بر استفاده از ظرفیت‌های قانونی و گسترش و تسهیل فعالیت بخش خصوصی بر اساس قوانین و مقررات موجود و بازکردن این دامنه‌ها با اصلاح قوانین و مقررات تأکید زیادی دارد. در این جهت رویکرد آمایش استان به تقویت نظام مدیریت توسعه استان و توسعه بهره‌برداری از ظرفیت‌های طبیعی و فرهنگی توجه دارد که هر دو در راستای کارآیی اقتصادی، همراه با کاهش عدم‌تعادل‌های منطقه‌ای درون استانی و توجه ویژه به حفظ محیط زیست طبیعی و فرهنگی و افزایش ظرفیت منابع طبیعی خواهد بود.

در این گزارش برنامه‌های اجرایی برای دستیابی به اهداف بالا بر اساس سند مقدماتی چشم‌انداز توسعه استان که حاصل مطالعات قبلی آمایش استان و همکاری دستگاه‌های اجرایی استان خوزستان است ارائه می‌شود.

۷-۱- پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی در استان (پهنه‌بندی استان بر اساس الگوهای هم‌پیوندی کارکردی و طبیعی نواحی استان)

در گزارش فصل‌های پیشین مطالعات آمایش استان و به خصوص در گزارش فصل پنجم این مطالعات پهنه‌بندی استان از دیدگاه‌های مختلف و متفاوتی مطرح شده است[1]. هر یک از این دیدگاه‌ها یک نوع

---

۱ - در گزارش فصل دوم مطالعات آمایش استان:

- ناحیه‌بندی استان خوزستان بر اساس وضعیت طبیعی (نقشه ۲-۱۴)،
- قلمروهای عشایر کوچنده استان بر اساس ییلاق و قشلاق (نقشه ۲-۲۶)،
- سطح‌بندی مراکز اصلی خدمات آموزش عالی استان (نقشه ۲-۳۰)،
- سطح‌بندی مراکز اصلی درمانی استان (نقشه ۲-۳۱)،
- سطوح سلسله مراتب ارجاع در پزشک خانواده در استان (نقشه ۲-۳۲)،
- سطح‌بندی مراکز خدمات فنی و حرفه‌ای استان (نقشه ۲-۳۳)،
- منظومه‌ها، مجموعه‌ها و حوزه‌های روستایی در استان خوزستان (نقشه ۲-۳۴)،

پهنه‌بندی خاصی را ارائه می‌نماید که با دیگری تفاوت دارد. اما مجموعه بررسی‌های موضوعی این پهنه‌بندی‌ها به یک مجموعه دریافت راهنمایی می‌نماید که می‌توان آن را به صورت زیر خلاصه کرد:

- سلسله مراتب جمعیتی شهرهای استان (نقشه ۲-۳۵)،
- خطوط هم‌پتانسیل جاذبه شهرها در استان (نقشه ۲-۳۶)،
- حوزه نفوذ واقعی شهرهای استان خوزستان (نقشه ۲-۳۷)،
- پهنه‌های زیست‌محیطی تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست (نقشه ۲-۳۸)،
- پهنه‌های مناطق آزاد (نقشه ۲-۴۴ و تصویرهای مربوط)،
- پهنه‌های کشت و صنعت‌های نیشکر استان (نقشه ۲-۴۵)،

در گزارش فصل سوم مطالعات آمایش استان:

- پهنه‌بندی شهرستان‌های استان از نظر وزن بار و تنوع کالا در جریان بار از مبداء شهرستان‌های استان در شبکه جاده‌ای بین شهری در سال ۱۳۹۰ (نقشه ۳-۲)،
- پهنه‌بندی شهرستان‌های استان از نظر وزن بار و تنوع کالا در جریان بار به مقصد شهرستان‌های استان در شبکه جاده‌ای بین شهری در سال ۱۳۹۰ (نقشه ۳-۳)،
- پیوندهای بین شهرستانی در جریان بار (جدول ۳-۱۲)،
- پیوند حمل و نقلی جریان بار (ارسال، جذب و خالص جریان بار)، با سایر استان‌های کشور، (جدول ۳-۱۳)،
- پهنه‌بندی شهرستان‌های استان بر حسب شاخص تلفیقی توانمندی (نقشه ۳-۴)،

در گزارش فصل پنجم مطالعات آمایش استان:

- شیب زمین و ارتباط آن با قابلیت نسبی ساخت و ساز (نقشه ۵-۱)،
- ارتفاع زمین، نواحی ارتفاعی بالای ۲،۵۰۰ متر (نقشه ۵-۲)،
- پهنه‌های زمین کشت آبی و ارتباط آن با مسیر رودخانه‌ها (نقشه ۵-۳)،
- پهنه‌های فعالیت‌های استخراج نفت و گاز و پهنه‌های فعالیت‌کشاورزی (نقشه ۵-۴)،
- پهنه‌های حوضه‌های فرعی درجه ۲ و واحدهای مطالعاتی آب سطحی (نقشه ۵-۵)،
- پهنه‌های خاک‌شناسی (نقشه ۵-۸)،
- پهنه‌های قابلیت زمین (نقشه ۵-۹)،
- پهنه‌های کاربری وضع کنونی زمین‌ها (نقشه ۵-۱۰)،
- پهنه‌بندی تناسب زمین برای انواع فعالیت‌ها (نقشه ۵-۱۱)،
- پهنه‌بندی زمین‌های مجاز برای توسعه سکونت و فعالیت به اعتبار مطالعات منابع طبیعی، کشاورزی، محیط‌زیست و شیب و ارتفاع (نقشه ۵-۱۲)،
- پهنه‌بندی استان بر حسب انواع فعالیت‌های اقتصادی، توزیع شبکه‌های زیربنایی و خدمات اجتماعی، ویژگی‌های جمعیت و شاخص‌های اقتصادی - اجتماعی (نقشه‌های ۵-۱۳ تا ۵-۳۰)،
- پهنه‌های حساس اکولوژیکی و حفاظتی در استان خوزستان (نقشه ۵-۳۶)،
- سرچشمه‌های آلایندگی و پهنه‌های آلوده محیط زیست (نقشه‌های ۵-۳۷ تا ۵-۳۹)،
- پهنه‌های کشت آبی و ارتباط آن با توزیع جمعیت شهری و روستایی (نقشه‌های ۵-۴۰ تا ۵-۴۳)،
- توزیع جغرافیایی روستاهای بزرگ (بالای ۲،۵۰۰ نفر)، در استان خوزستان در سال ۱۳۸۵ (نقشه ۵-۴۴)،
- سازمان فضایی استان خوزستان در سال ۱۳۹۰ (نقشه ۵-۴۵)،

در گزارش فصل ششم مطالعات آمایش استان:

- درخت سلسله مراتب مشابهت ساختاری شهرستان‌های استان بر پایه اشتغال (نمودار ۶-۱۵)،
- ارتفاع سدها و زمین‌های کشاورزی شمال شرق استان از سطح دریا – ۱۳۹۲ (تصویر ۶-۱)،
- پهنه‌بندی مخاطرات طبیعی در استان خوزستان (نقشه ۶-۵)، به نقل از گزارش فصل پنجم مطالعات آمایش،
- توزیع روستاهای دارای نرخ رشد منفی جمعیت و نواحی در خطر حاشیه‌ای شدن (نقشه ۶-۶)، به نقل از گزارش فصل پنجم مطالعات آمایش،
- توزیع نرخ بیکاری در روستاهای استان و نواحی با خطر حاشیه‌ای شدن (نقشه ۶-۷)، به نقل از گزارش فصل پنجم مطالعات آمایش،
- تقسیمات اداری - سیاسی استان خوزستان در سال ۱۳۹۲ (نقشه ۶-۱۰)، به نقل از گزارش فصل دوم مطالعات آمایش،
- منطقه‌بندی استان خوزستان برای توسعه صنایع تا افق طرح آمایش استان از دیدگاه اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان (تصویر ۶-۲)،

- وضعیت طبیعی استان، ارتفاعات، پستی- بلندی و درجه حرارت مهم‌ترین عامل تاریخی در شکل‌دهی به جریان آب (و فعالیت و سکونت) در استان بوده است.
- به وجود آمدن دشت‌های سیلابی در غرب استان از شمال به جنوب به صورت تاریخی مهم‌ترین عامل شکل‌گیری فعالیت کشاورزی (و فعالیت و سکونت)، بسیار گسترده‌تر و فشرده‌تر از نیمه شرقی آن شده است که از منابع آب و خاک به نسبت کمتری برخوردار است.
- وسیع‌ترین دشت‌های سیلابی با شیب کم و بدون عوارض پستی - بلندی موجب پیوستگی زیادی در الگوی سکونت و فعالیت (به طور عمده کشاورزی) در نیمه شمالی غرب استان شده است.
- منطقه کوهستانی و کوهپایه‌ای شمال شرق استان استان از جریان آب سطحی کمتری برخوردار شده‌اند و در نتیجه در مناطق شمالی‌تر آن که از بارش بیشتری برخوردار است کشت دیم و باغداری به نسبت رواج بیشتر و کشت آبی (به علت محدودیت منابع آب و خاک)، رواج کم‌تری دارد. گسستگی منابع آب و خاک در این پهنه نیز پیوستگی سکونتگاه‌ها و تراکم فعالیت‌ها را کاهش داده است.
- به تدریج و به طور عمومی در جهت شمال به جنوب با افزایش دمای طبیعی و کاهش بارش و مصرف آب در بالا دست، تراکم سکونتگاه‌ها در نیمه جنوبی استان، چه در شرق و چه در غرب استان کاهش می‌یابد، اما در همین حال در حاشیه رودخانه‌ها بزرگترین شهرهای استان مانند اهواز، آبادان، خرمشهر، بندر ماهشهر در نیمه غربی و شهرهای کوچک‌تری مانند رامهرمز، رامشیر، امیدیه و بهبهان در نیمه شرقی شکل گرفته و توسعه یافته‌اند.
- تا زمانی که فعالیت کشاورزی، دامپروری و ماهیگیری مهم‌ترین فعالیت طبیعی سکونتگاه‌ها بود، شمال غرب استان با برخورداری از مزیت طبیعی برخورداری از منابع آب و خاک پیشتاز بود و شهرهای اهواز، دزفول، شوش، شوشتر و اندیمشک شهرهای عمده استان بودند و در شمال شرق ایذه و باغ‌ملک با تلفیقی از کشت آبی و دیم و دامداری و تلفیقی از جمعیت ساکن و کوچ‌رو، در ارتباط تجاری با استان‌های چهار محال و بختیاری و اصفهان زندگی می‌کنند و در جنوب شرق استان در بهبهان و رامهرمز و رامشیر با نزدیک به همین شیوه و در ارتباط با استان‌های با استان‌های همجوار بر پایه تولیدات دامی و کشاورزی به سر می‌بردند.
- تحولات سده اخیر به ترتیب وقوع، شامل اکتشاف نفت در استان خوزستان، استخراج و صدور نفت، احداث بندر امام خمینی و راه‌آهن سراسری جنوب - شمال، احداث پالایشگاه آبادان، احداث فرودگاه بین‌المللی آبادان، احداث سد و نیروگاه عظیم دز و کشت و صنعت‌های نیشکر، احداث مجتمع‌های شیمیایی و پتروشیمی و صنایع فولاد در اهواز و سایر شهرهای جنوب غرب استان، احداث فرودگاه بین‌المللی اهواز، رونق شهر و بندر آبادان و خرمشهر، وقوع جنگ تحمیلی و تخریب آبادان و

خرمشهر و اهمیت بیشتر یافتن شهر اهواز، خاتمه جنگ و بازسازی خسارات جنگ، سرمایه‌گذاری‌های عظیم در صنایع فولاد و مجتمع‌های شیمیایی و پتروشیمی با تمرکز بر بندر ماهشهر و احداث مناطق ویژه اقتصادی و در تمام این دوران توسعه تجارت خارجی از طریق بندر امام خمینی، و کمتر از آن در بندر خرمشهر و آبادان، گسترش شبکه‌های راه، آب و برق به خصوص در نیمه غربی استان، چهره استان را کاملاً دگرگون کرده است.

- فعالیت استخراج، فرآوری و صدور نفت، در مناطق جنوبی استان به شدت توسعه یافت و خوشبختانه با فعالیت کشاورزی و به خصوص منابع آب و خاک و کشاورزی آب ارزشمند استان در تضاد قرار نگرفته است (و یا در کمترین اندازه ممکن).
- این فعالیت در شرق استان نیز در ایجاد و توسعه شهرهای مسجد سلیمان، آغاجاری، امیدیه، هفتگل و لالی نقش اساسی داشته و موجب پیوستگی بافت جمعیتی در این مناطق شده است، هرچند افت فعالیت استخراج نفت و انتشار گازهای نفت، پس از حدود یک سده، مسجد سلیمان را با خطر جدی روبرو کرده است.
- توسعه صنایع شیمیایی و پتروشیمی در ماهشهر که این شهرستان را به یکی از بزرگترین کانون‌های این صنعت تبدیل کرده است با فعالیت کشاورزی همپوشی فضایی ندارد، اما این منطقه را به شدت آلوده کرده است.
- انتخاب مکان استقرار صنایع شیمیایی و پتروشیمی در جنوب استان و به دور از منابع آب و خاک ارزشمند کشاورزی استان، تصمیم بسیار ارزنده و شایسته‌ای است که در سده اخیر و تا کنون تعقیب شده است. اما احداث تعدادی از صنایع در بالا دست اهواز و در شهرستان اهواز به همراه فاضلاب کشت و صنعت‌های شمال غرب استان، رود کارون را به شدت آلوده کرده است.
- توسعه صنایع یاد شده و توسعه شبکه‌های بندر، جاده، خط‌آهن و فرودگاه در جنوب غرب استان و ادامه یافتن آن به سمت شمال در غرب استان، فاصله توسعه یافتگی نیمه غربی و شرقی و نیمه جنوبی با نیمه شمالی را افزایش داده است.
- به این ترتیب عدم تعادل در برخورداری از شبکه‌های زیربنایی بین مناطق یادشده افزایش یافته است.
- برخورداری از جمعیت شهری و شهرهای بزرگتر و با امکانات بیشتر بین شرق و غرب استان رو به افزایش بوده است.
- با وجود سرشارترین منابع آب و خاک کشور در این استان، پوشش شبکه‌های آبرسانی ناکافی و راندمان آبیاری و کشاورزی هر دو پایین است و مناطق شرقی استان از شبکه‌های آبرسانی کمتر بهره‌مند هستند.

- پایین بودن نرخ اشتغال استان نسبت به کشور و تفاوت زیاد و بالاتر بودن متوسط نرخ بیکاری در استان نسبت به کشور و مشکل‌تر از آن بالاتر بودن این نرخ در مناطق حاشیه‌ای استان مانند شادگان، مسجد سلیمان و دشت‌آزادگان نشانه پایین بودن کارآیی اقتصادی (در به کار گیری عوامل تولید و از جمله نیروی کار)، می‌باشد. وجود بزرگترین صنایع کشور در این استان همراه با پایین بودن این دو شاخص نشانه عجین نشدن این فعالیت‌ها با بافت اقتصادی استان است.
- مجموعه بالا بیانگر عدم تعادل‌های فضایی، بخشی و بین‌بخشی توسعه در سطح استان است که مناطق شرق، شمال شرق و غرب میانه استان را به صورت حاشیه‌ای درآورده است.

با یادآوری مطالب بالا و باز گشت به بحث پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی توجه می‌شود که هریک از دیدگاه‌های موضوعی در فصول پیشین مطالعات آمایش یک نوع پهنه‌بندی را نتیجه داده است و این پهنه‌بندی‌ها الزاماً با یکدیگر یکسان نیستند. به عنوان مثال پهنه‌بندی استان از نظر شیب، با پهنه‌بندی زمین‌های زیر کشت آبی یا پهنه‌بندی منابع آب زیرزمینی یا پهنه‌بندی تقسیمات کشوری و یا توسعه صنعتی الزاماً یکسان نمی‌باشند.

در منطقه‌بندی، هر منطقه از دو یا چند شهرستان تشکیل می‌شوند.

طبق شرح خدمات این مطالعه، برش شهرستانی برنامه آمایش در بند ۷-۳-۶ ارائه شده است.

اما در این بند از مطالعات آمایش، نوعی پهنه‌بندی متأثر از همه عوامل بالا جستجو می‌شود. به عبارت دیگر در این پهنه‌بندی، **همگنی** یا **مشابهت ساختاری ناشی از عوامل طبیعی و ساختار صنعتی، روابط کارکردی بر اساس روابط بین مناطق در جریان کالا، یا مشابهت الگوی ارتباط با بیرون** تا جایی که مقدور باشد مورد نظر است. به علاوه در این پهنه‌بندی نظر بر آن است که **یک شهر بزرگ در مرکز هر منطقه قرار گیرد** و نکته بسیار مهم دیگر آن است که **مرکز منطقه‌ها پخشایش مناسبی در فضای** استان فراهم نماید به نحوی که **در مجموع فاصله دسترسی سکونتگاه‌ها به مرکز منطقه‌ای که در آن قرار می‌گیرند به حداقل برسد.** به عبارت دیگر نوعی از حداکثر پخشایش (Maximum Entropy) در مورد مرکز منطقه‌ها در سطح استان مورد نظر است.

بین این عوامل، **شهرها** همواره از توان اقتصادی بالاتری نسبت به مناطق پیرامونی برخوردار بوده و نقش بازار مرکزی برای این مناطق را ایفا می‌کرده‌اند، به طوری که سرریز تولید و جمعیت این مناطق، در این شهرها جذب می‌شده است. شهرها نه تنها بازار کالا و نیروی انسانی برای مناطق پیرامونی بوده‌اند بلکه مرکز انتقال اطلاعات، تکنولوژی و ارائه خدمات برتر نیز بوده و هستند. بنابراین و با توجه به آنکه در این برنامه‌ریزی فراهم کردن مکانیسم لازم برای انتشار مستقیم توسعه به تک تک سکونتگاه‌ها امکان‌پذیر

نیست، لازم است مراکزی برای این انتشار در نظر گرفته شود. در مطالعات حاضر مجموعه‌هایی از شهرها به عنوان کانون‌های توسعه شهری انتخاب شده‌اند که هر مجموعه یا کانون، از یک شهر مرکزی و چند شهر نزدیک به آن تشکیل می‌شود. شهر مرکزی و بزرگتر در هر کانون، مرکز منطقه را تشکیل می‌دهد و شهرهای نزدیک به آن به همراه شهر مرکزی، منطقه شهری را تشکیل می‌دهند. مجموعه شهرستان‌هایی که در ارتباط خدمت‌رسانی با این کانون فعالیت می‌نمایند نیز یک منطقه برنامه‌ریزی را شکل می‌دهند.

از آنجا که قرار است پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی بر اساس الگوهای **هم‌پیوندی کارکردی و طبیعی** نواحی استان صورت گیرد، لازم است طبق ملاک‌هایی این دو ویژگی در منطقه‌بندی منظور شوند. به طوری که در مقدمه این فصل، و بر اساس مطالعات فصول قبلی آمایش به ویژه فصل پنجم، آمده است الگوی سکونت و فعالیت به صورت تاریخی ناشی از وضعیت طبیعی بوده است که با توسعه صنعت در استان متحول شده است. بنابراین **وضعیت طبیعی** به طور تاریخی و **رویکردهای توسعه صنعت** در سده اخیر، **حکم کرده است که کدام بخش استان در زراعت، و یا باغداری، و یا دامداری و یا ماهیگیری و یا در رشته‌های صنعتی** فعالیت نماید. **این الگو نیز در الگوی توزیع اشتغال تبلور یافته است**. دسته‌بندی شهرستان‌ها از نظر تخصص بر مبنای توزیع اشتغال بخش‌ها در هر شهرستان نیز در بند ۶-۲-۲-۲ گزارش فصل ششم به تفصیل ارائه شده و در بند ۷-۲-۱ گزارش حاضر زیر عنوان "تعیین تخصص‌های اصلی مناطق استان" مطرح و از آن در منطقه‌بندی استفاده شده است. **بدیهی است مشابهت طبیعی که تا حدود زیادی در مشابهت ساختاری متبلور شده است یکی از پایه‌های اصلی منطقه‌بندی می‌باشد که در هر دو مدل تحلیلی و ریاضی مورد توجه قرار گرفته است، به عنوان مثال چنانکه خواهیم دید دلیل آنکه در مدل تحلیلی سه شهرستان دزفول، شوش و شوشتر در یک منطقه (گروه) قرار گرفته‌اند مشابهت ساختاری آن‌ها است (فعالیت غالب آن‌ها کشاورزی است).**

در مورد **کارکردها** با دو مفهوم روبرو هستیم، **یکم ارتباط بین شهرستان‌ها** و دوم **مشابهت ارتباط شهرستان‌ها با بیرون**. در مفهوم نخست به عنوان مثال، همه شهرستان‌ها با اهواز پیوند کارکردی مهمی دارند، در معنی دوم به عنوان مثال، شهرستان های شمال غربی استان در پیوند کارکردی با استان تهران مشابهت دارند، یا بهبهان و رامهرمز در پیوند با خارج از استان مشابهت زیادی دارند، به طوری که بیشترین سهم ارتباط هر دو این شهرستان‌ها به ترتیب با استان کهگیلویه و بویراحمد، فارس و اصفهان می‌باشد. این بررسی به تفصیل در گزارش فصل سوم مطالعات آمایش (در بخش جریان کالا) بیان شده و در گزارش فصل پنجم (جدول ۵-۱۶ پیوندهای بین شهرستانی در جریان بار و جدول ۵-۱۵ پیوندهای بین استانی جریان بار از مبدا شهرستان‌های استان خوزستان) نیز ارائه شده است .

ساختار ماتریسی پیوند کالا بین شهرستان‌های استان در جدول ۵-۱۶ در گزارش فصل پنجم آمایش استان ارائه شده است و ملاحظه می‌شود چهار شهرستان اهواز، خرمشهر، ماهشهر و آبادان مهمترین گیرنده‌های کالا از همه شهرستان‌های استان هستند به طوری که مجموعاً ۶۳/۵ درصد بار با مبدأ درون استانی را جذب می‌کنند. و شهرستان‌های اهواز، ماهشهر، شوش و دزفول مهمترین فرستنده‌های کالا به همه شهرستان‌های استان هستند به طوری که مجموعاً ۶۱/۶ درصد بار از مبدأ درون استانی را ارسال می‌نمایند. این شهرستان‌ها به طور کلی دارای قوی‌ترین پیوند کالایی با همه شهرستان‌ها هستند اما بدیهی است که از این پیوند قوی نمی‌توان در پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی استفاده کرد مگر آنکه گسستگی جغرافیایی شهرستان‌های تشکیل دهنده هر منطقه قابل قبول باشد. به علاوه در همین جدول ۵-۱۶ (گزارش فصل پنجم مطالعات آمایش استان) مشاهده می‌شود عناصر قطری یعنی جریان بار درون شهرستانی معمولاً سهم زیادی دارد. باقیمانده سلول‌های این جدول در بعضی موارد قابل توجه است مانند ارتباط شوشتر با سه شهرستان دزفول، مسجدسلیمان و هندیجان، یا ارتباط شهرستان امیدیه با دو شهرستان بهبهان و دشت آزادگان. به هرحال ضمن آنکه این ساختار ماتریسی گوشه‌هایی از انواع روابط کارکردی بین شهرستان‌ها را مشخص می‌نماید (به عنوان مثال همین ارتباط شهرستان شوشتر با سه شهرستان دزفول، مسجدسلیمان و هندیجان که نشان دهنده تأمین مواد غذایی از طرف شهرستان شوشتر برای این سه شهرستان می‌باشد)، در مدل تحلیلی از این نوع دریافت‌ها به همراه سایر دریافت‌های دیگر استفاده تحلیلی شده است. اما در مدل ریاضی استفاده از آن موجب گسستگی منطقه‌های برنامه‌ریزی می‌شود مگر آنکه با افزایش تعداد زیادی از محدودیت‌ها بخواهیم به جای آنکه مدل بازگوی تجریدی از دنیای واقعی باشد آن را به پیچیدگی دنیای واقعی تبدیل نماییم تا بتوانیم از آن جوابی به دست بیاوریم که دلخواهمان باشد. به هر حال در ادامه مشاهده خواهد شد که مدل ریاضی تنها با سه شرط ساده جواب نسبتاً کاملی برای منطقه‌بندی استان فراهم کرده است.

هر دو موضوع ارتباط کارکردی در مدل تحلیلی به صورت ضمنی مورد توجه بوده‌اند و در مدل ریاضی چنانکه در ادامه مشاهده خواهد شد موضوع یکم یعنی مشابهت ساختاری فعالیت‌ها ناشی از شرایط طبیعی، یکی از شرایط مدل منطقه‌بندی تعیین شده است.

به طور ضمنی گفته شد که برای منطقه‌بندی از دو مدل، (۱) تحلیلی و (۲) ریاضی استفاده شده است که نتایج آن تا حد بسیار زیادی به یکدیگر نزدیک می‌باشند. این دو مدل در ادامه معرفی می‌شوند.

الف) مدل تحلیلی برای پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی استان

در انتخاب منطقه و مرکز آن عوامل زیادی باید مراعات شود که فهرست زیر حداقل این موارد است:

- وجود یک شهر بزرگ به عنوان مرکز کانون توسعه شهری،
- وجود شهرهای اقماری در فاصله مناسب با مرکز کانون برای تشکیل یک منطقه شهری،
- قرار گرفتن کانون شهری در مرکز جغرافیایی منطقه پیرامونی (منطقه برنامه‌ریزی)،
- همگن بودن یا مکمل بودن فعالیت‌های منطقه برنامه‌ریزی،
- مشابه بودن فعالیت و تخصص - و مسایل و مشکلات- شهرستان‌های هر منطقه (ناشی از وضعیت طبیعی و توسعه صنعتی، که مشابه بودن استراتژی‌ها و سیاست‌های پیشنهادی برای توسعه را القا می‌نماید، پیوستگی جغرافیایی پهنه هر منطقه،
- داشتن سابقه تاریخی ارتباط و قبول عمومی شهر مرکزی برای شهرها و مناطق پیرامونی،
- پوشش کامل همه شهرستان‌های استان،

پهنه‌بندی با این مدل تحلیلی برای منظور نمودن همه عوامل بالا صورت گرفت و در نتیجه ۹ شهر شامل: (۱) اهواز، (۲) آبادان- خرمشهر، (۳) ماهشهر، (۴) دزفول، (۵) بهبهان، (۶) رامهرمز، (۷) مسجد سلیمان، (۸) ایذه و (۹) سوسنگرد که از شهرهای معتبر استان هستند به عنوان مرکز کانون توسعه شهری انتخاب شده‌اند. هر یک از این شهرها با شهرهای مجاور خود یک منطقه شهری و با در بر گرفتن چند شهرستان، یک منطقه برنامه‌ریزی را تشکیل می‌دهند. این پهنه‌بندی در جدول ۷-۱ و نقشه ۷-۱ ارایه شده است.

جدول ۷-۱- پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی بر اساس مدل تحلیلی

ردیف	نام مرکز کانون توسعه شهری و شهرهای منطقه شهری	شهرستان‌های تحت پوشش
۱	**اهواز** و شهرهای اقماری آن	اهواز- باوی- کارون - حمیدیه
۲	**آبادان - خرمشهر**، مینو شهر، اباذر، چوئیده، مقاومت	آبادان - خرمشهر
۳	**بندر ماهشهر** - بندر امام خمینی	بندر ماهشهر- هندیجان- شادگان
۴	**دزفول** - اندیمشک، شوش، شوشتر، گتوند	دزفول- اندیمشک - شوش- شوشتر- گتوند
۵	**بهبهان** - امیدیه، آغاجاری	بهبهان - امیدیه – آغاجاری
۶	**رامهرمز**- هفتگل	رامهرمز- رامشیر- هفتگل
۷	**مسجد سلیمان**- قلعه خواجه، لالی	مسجد سلیمان- اندیکا - لالی
۸	**ایذه**- باغ‌ملک، دهدز، قلعه تل	ایذه - باغ‌ملک
۹	**سوسنگرد** - بستان، هویزه، رفیع	دشت‌آزادگان- هویزه

مأخذ: مطالعات آمایش استان خوزستان

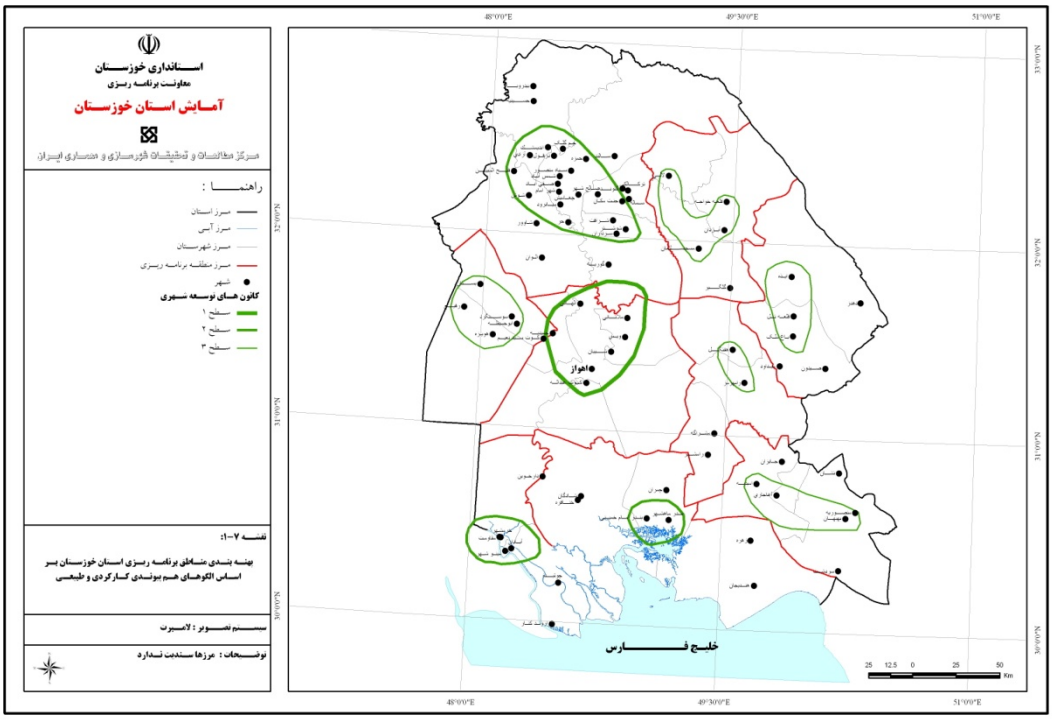

نقشه ۷-۱- پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی استان خوزستان بر اساس الگوهای هم‌پیوندی کارکردی و طبیعی

ویژگی‌های مثبت این پهنه‌بندی

۱) این پهنه‌بندی چنان‌که مشاهده خواهیم کرد با دو طرح دارای سابقه اجرایی و چند بررسی موضوعی به شرح زیر بسیار نزدیک است و در نتیجه مقبولیت اجرایی آن بالا خواهد بود:
- طرح ناحیه‌بندی منظومه‌ها و مجموعه‌های روستایی،
- طرح ارجاع در پزشک خانواده،
- نتایج بررسی حوزه نفوذ واقعی شهرهای استان خوزستان، گزارش فصل دوم مطالعات آمایش استان، (نقشه ۲-۳۷)،
- نتایج بررسی پهنه‌بندی استان بر اساس شاخص‌های توانمندی فصل سوم مطالعات آمایش استان، (نقشه ۳-۴)،

۲) حمایت از توسعه کانون‌های شهری (همراه با ضروریات آن)، از محورهای اصلی دستیابی به یک ساختار فضایی متعادل‌تر می‌باشد. در پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی استان بر اساس مدل تحلیلی هماهنگی مناسب از این دیدگاه برقرار شده است:
- این پهنه‌بندی، سه منطقه برنامه‌ریزی از مناطق حاشیه‌ای استان که در طرح ناحیه‌بندی منظومه‌ها و مجموعه‌ها وجود نداشته‌اند را به شرح زیر به مناطق برنامه‌ریزی اضافه می‌نماید:
- شهرستان‌های رامهرمز، رامشیر و هفتگل، به عنوان یک منطقه برنامه‌ریزی با مرکزیت رامهرمز،
- شهرستان‌های ایذه و باغ‌ملک به عنوان یک منطقه برنامه‌ریزی با مرکزیت ایذه،
- شهرستان‌های دشت‌آزادگان و هویزه، به عنوان یک منطقه برنامه‌ریزی با مرکزیت سوسنگرد،

۳) از آنجا که انتظار می‌رود مرکز هر منطقه از خدمات برتری نسبت به قبل بهره‌مند شود، اضافه کردن این سه منطقه به مناطق برنامه‌ریزی عمق و فاصله دسترسی مناطق پیرامونی به مرکز منطقه را کاهش می‌دهد که منجر به کاهش هزینه‌های اجتماعی برای دسترسی به خدمات برتر در این مناطق حاشیه‌ای خواهد شد.

ناهمگونی پهنه‌ها

بیشترین عدم تجانس در این پهنه‌بندی از فعالیت نفت و گاز در پهنه شرق میانه از جنوب به شمال در مناطق آغاجاری، امیدیه، هفتگل، مسجد سلیمان، لالی و گتوند و در جنوب استان بین بهبهان و شادگان با ماهشهر حاصل می‌شود. از آنجا که فعالیت استخراج نفت و گاز و صنایع پیشین و پسین آن تا کنون با زمین‌های کشاورزی و فعالیت کشاورزی که عمده‌ترین فعالیت غیر نفت و گاز در این مناطق است کمترین همپوشی ممکن را دارد، صرف‌نظر از فعالیت استخراج نفت و گاز پهنه‌بندی این مناطق همگون‌تر می‌شود.

ناهمگونی دیگر در این پهنه‌بندی در منطقه بهبهان - امیدیه مشاهده می‌شود و آن در اقتصاد بیشتر مبتنی بر خدمات و کشاورزی شهرستان بهبهان و بیشتر مبتنی بر فعالیت صنعتی - خدماتی در امیدیه است. از سوی دیگر چنانکه در فصل دوم مطالعات آمایش استان مشاهده شد، اندازه شاخص توانمندی پیوندهای فیزیکی، اقتصادی و جمعیتی هر دو شهرستان به یکدیگر نزدیک است و در بیشتر موارد شهرستان بهبهان در این زمینه‌ها به شهرستان امیدیه برتری دارد. مشابهت مهم‌تر این دو شهرستان قرارگیری در یک پهنه طبیعی نزدیک به یکدیگر و مشابهت در مسأله اصلی تأمین آب آشامیدنی و آبرسانی برای توسعه فعالیت‌های کشاورزی در این منطقه است.

ب) مدل ریاضی برای پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی استان

چارچوب کلی مدل ریاضی برای پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی استان از یک مدل انتساب (Assignment) تشکیل می‌شود. به این معنی که تعدادی از پهنه‌ها را به تعدادی از مراکز منتسب می‌نماید. این انتساب بر اساس هدف یا هدف‌هایی انجام می‌شود که به مدل القا می‌گردد. [این خواسته‌ها یا در تابع هدف یا به صورت محدودیت در مدل منظور می‌شود].

در این انتساب مشخص می‌شود که کدامیک از پهنه‌ها (یا مرکز آنها) به عنوان مرکز منطقه و کدامیک به عنوان مناطق پیرامونی آن مرکز انتخاب شده‌اند. به عبارت دیگر مدل در جریان حل، در تعیین مرکزها، منطقه‌های پیرامونی را نیز به طور همزمان در راستای تأمین هدف مدل مشخص می‌نماید.

روش کار مدل به صورت دقیق‌تر آن است که از بین تعداد n پهنه تعداد m پهنه را به عنوان مرکز منطقه و تعداد n-m پهنه را به عنوان مناطق پیرامونی مشخص نماید و در همان حال، هر منطقه پیرامونی را الزاماً و تنها به یک مرکز منتسب نماید. در همین جا ترکیبی بودن مسئله که به دشواری حل آن می‌انجامد آشکار می‌شود: تنها انتخاب تعداد m پهنه به عنوان مرکز منطقه از تعداد n شهرستان خود یک ترکیب ریاضی n و m می‌باشد. به عنوان مثال برای انتخاب ۹ شهرستان به عنوان مرکز منطقه از بین ۲۰ شهرستان، تعداد نزدیک به ۱۶۸هزار حالت وجود دارد:

$$n! / (m! * (n-m)!) = ۱۶۷۹۶۰$$

- و انتساب n-m پهنه باقیمانده به تعداد n مرکز انتخاب شده نیز تعداد بسیار بیشتری حالت را در مجموع ایجاد خواهد کرد.

طبیعی است در اینجا سؤال شود که از بین این تعداد حالت، کدام حالت بهترین است. در مدل ریاضی، برای پاسخ به این سؤال ملاک‌های زیر در نظر گرفته شده است:

۱) نقاط دارای جمعیت بیشتر به عنوان مرکز انتخاب شوند،

۲) مرکز و پیرامون در فاصله نسبتاً کوتاهی قرار گیرند تا فاصله خدمت‌گیری و خدمت‌رسانی در مجموع به حداقل برسد، (به عبارت دقیق‌تر حاصل ضرب جمعیت پیرامون در فاصله این دو برای تمام مناطق پیرامونی هر مرکز به حد اقل برسد)،

۳) در هر منطقه، تا حد امکان، ساختار فعالیت، یا وجه غالب تخصص، موضوع بند ۷-۲-۱، مشابه باشد.

این شرایط، در مدل به صورت محدودیت (Constraint) منظور می‌شوند. در نتیجه جواب مدل نیز با این شرایط سازگار خواهد بود.

- **بیان رسمی مدل** (**Model Formulation**)

Min ZOBJ= sum (i,j) X(i,j) * Dist(i,j) * P(i) + TotalTypeDif

S.t:

۱) sum (j) X(i,j) = ۱ ∀ i

۲) PG(j)= sum(i) x(i,j) * Pop(i)) ∀ j

۳) PG(i) <= Y(i) * ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ∀ i

۴) PG(i) >= y(i) ∀ i

۵) sum(i) Y(i) = K

۶) Y(i) <= ۱ ∀ i

۷) DifT(i,j) = TypeDif * X(i,j) ∀ (i,j)

۸) TotalTypeDif = sum (i,j) DifT(i,j)

که خوانده می‌شود " تابع هدف را تحت شرایط زیر حداقل کنید" و در آن مفهوم نمادها به شرح زیر است:

	به معنای "برای همه " یا "برای هر" می‌باشد.
sum (i , j)	به معنای جمع بستن (زیگما گرفتن) بر روی دو متغییر i و j می‌باشد. این نمود می‌تواند با هر تعداد متغیر به کار گرفته شود.
ZOBJ	متغیر، مقدار تابع هدف مسئله است که باید به حداقل برسد.
X(i,j)	متغیر عدد صحیح، نشان‌دهنده انتساب پهنه i ام به مرکز j ام می‌باشد. هرگاه پهنه i ام به مرکز j ام منتسب شود، مقدار آن در جریان حل مسئله برابر عدد ۱ و در غیر این صورت مقدار آن برابر صفر می‌شود.
Dist(i,j)	پارامتر، نشان‌دهنده فاصله مرکز پهنه i ام به مرکز پهنه j ام می‌باشد.
TypeDif(i,j)	پارامتر تفاوت ساختاری بین پهنه i ام و j ام می‌باشد.
DifT(i,j)	متغیر، تفاوت ساختاری بین پهنه i ام و j ام می‌باشد (در صورتی که پهنه i ام به پهنه j ام منتسب شود.

TotalTypeDif	متغیر، نشان‌دهنده کل مقدار جریمه‌ای است که در جریان حل برای عدم رعایت هم‌نوع بودن ساختار پهنه‌های متمرکز شده در یک گروه باید پرداخت شود. در این روال جریان حل مسئله و به دست آوردن جواب بهینه از این طریق از انتساب پهنه‌های غیرهمنوع به یکدیگر تا حد ممکن اجتناب می‌نماید.
Pop (i)	پارامتر، جمعیت هر پهنه i ام می‌باشد.
PG(j)	متغیر، نشان‌دهنده جمعیت گروه تجمیع شده j ام (جمعیت مرکز و اقمار) می‌باشد.
Y(i)	متغیرعدد صحیح، هرگاه پهنه i ام به عنوان مرکز انتخاب شود مقدار آن در جریان حل مسئله برابر عدد ۱ و در غیر این صورت مقدار آن برابر صفر می‌شود.
K	پارامتر، تعداد مراکز مورد نظر می‌باشد.

توضیح محدودیت‌های مدل، کارکرد هریک، سیستم مدل‌سازی و حل در پیوست دوم این گزارش و صورت برنامه‌ها و خروجی‌های مدل در پیوست سوم ارائه شده است. پیوست سوم تنها در نسخه دیجیتال ارائه می‌شود و به علت حجم فوق‌العاده زیاد در نسخه چاپی ارائه نخواهد شد.

اجرای مدل:

این مدل در دو حالت اجرا شده است. حالت نخست با ارائه اطلاعات ۲۴ شهرستان، از مدل خواسته شد ۹ شهرستان را به عنوان مرکز کانون‌های توسعه شهری انتخاب نماید و هر یک از سایر شهرستان‌ها را طبق شرایط مدل به یک مرکز کانون متصل نماید. در حالت دوم اطلاعات تعداد ۶۳ شهر به عنوان ورودی تعیین شد و از مدل خواسته شد که ۹ شهر را به عنوان مرکز کانون‌های توسعه شهری انتخاب و هر یک از سایر شهرها را طبق شرایط مدل به یک مرکز کانون متصل نماید.

نتایج اجرای مدل در حالت ۱

در حالت نخست، از تعداد ۹ شهرستان انتخاب شده به عنوان مرکز منطقه، تعداد ۸ شهرستان با نتایج مدل تحلیلی یکسان هستند. نتایج انتخاب از بین ۲۰ شهرستان، بر اساس مدل ریاضی، در جدول ۷-۲ خلاصه شده و ملاحظه می‌شود:

از نظر مرکز منطقه، در مقایسه با مدل تحلیلی، تنها تفاوت در آن است که در این مدل شهرستان سوسنگرد به اهواز منتسب شده و به جای آن، شهرستان شوشتر به عنوان مرکز منطقه انتخاب شده است.

از نظر انتساب سایر شهرستان‌ها به مراکز منطقه نیز دو تفاوت وجود دارد: شهرستان شادگان به آبادان - خرمشهر و شهرستان رامشیر به ماهشهر منتسب شده است.

با توجه به اینکه نتایج این مدل، تنها با اعمال سه شرط منطقی در مدل ریاضی، به نتایج مدل تحلیلی بسیار نزدیک است، در واقع این نتایج تأییدی بر نتایج مدل تحلیلی است.

در مدل ریاضی، عامل کوتاه کردن فاصله سبب شده است که سوسنگرد به اهواز منتسب شود و در نتیجه به درستی شوشتر بین ۲۰ شهرستان به عنوان یکی دیگر از مراکز منطقه انتخاب شده است.

در دنیای واقعی، در مدل تحلیلی، سوسنگرد آگاهانه به عنوان مرکز منطقه انتخاب شده بود که از این طریق روند توسعه در منطقه مرزی غرب استان که از مناطق کم‌بهره‌مند از توسعه است تسهیل شود.

بدیهی است دو تفاوت دیگر در زمینه شهرستان‌های پیرامونی به مرکز منطقه، در مورد شادگان و رامشیر نیز آشکارا در مدل ریاضی بر اساس فاصله تعیین شده‌اند، که در مدل تحلیلی بر اساس شناخت روابط انتساب آن‌ها به ترتیب به اهواز و رامهرمز تعیین شده بود.

جدول ۷-۲- پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی بر اساس مدل ریاضی، حالت ۱- شهرستانی

ردیف	نام شهرستان مرکز منطقه	شهرستان‌های تحت پوشش
۱	**اهواز**	اهواز- سوسنگرد - هویزه
۲	**آبادان**	آبادان – خرمشهر - شادگان
۳	**ماهشهر**	ماهشهر- هندیجان- رامشیر
۴	**دزفول**	دزفول- اندیمشک - شوش
۵	**بهبهان**	بهبهان - امیدیه - آغاجاری
۶	**رامهرمز**	رامهرمز- هفتگل
۷	**مسجد سلیمان**	مسجد سلیمان- لالی
۸	**ایذه**	ایذه - باغ‌ملک
۹	**شوشتر**	شوشتر - گتوند

مأخذ: مطالعات آمایش استان خوزستان

نتایج اجرای مدل در حالت ۲

در حالت دوم اطلاعات تعداد ۶۳ شهر به عنوان ورودی تعیین شد و در چند آزمون جداگانه از مدل خواسته شد تا تعداد ۵، ۶ تا ۹ شهر را به عنوان مرکز کانون‌های توسعه شهری انتخاب و هر یک از سایر شهرها را طبق شرایط مدل به یک مرکز کانون متصل نماید. نتایج این آزمون‌ها در جدول ۷-۳ ارائه شده است که درستی کارکرد مدل را بیان می‌کند.

همچنین انتساب شهرها به هریک از مراکز ۹ گانه در جدول ۷-۴ ارائه شده است که تطبیق نسبتاً کاملی را با منطقه‌بندی شهرستانی نشان می‌دهد.

جدول ۷-۳- پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی بر اساس مدل ریاضی، حالت ۲ – انتخاب شهرهای مرکز منطقه

تعداد منطقه	نام شهرهای مرکز منطقه
۵	اهواز، آبادان، بهبهان، دزفول، ایذه
۶	اهواز، آبادان، بهبهان، دزفول، ایذه، ماهشهر
۷	اهواز، آبادان، بهبهان، دزفول، ایذه، ماهشهر، شوشتر
۸	اهواز، آبادان، بهبهان، دزفول، ایذه، ماهشهر، شوشتر، رامهرمز،
۹	اهواز، آبادان، بهبهان، دزفول، ایذه، ماهشهر، شوشتر، رامهرمز، مسجد سلیمان

مأخذ: مطالعات آمایش استان خوزستان

جدول ۷-۴- پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی بر اساس مدل ریاضی - انتساب شهرها به مرکز منطقه

شهر مرکز منطقه	شهرهای منتسب به هر منطقه
آبادان	خرمشهر- اروند کنار- چوئبده- مینو شهر- مقاومت- شادگان - دارخوین
اهواز	حمیدیه- ملاثانی- شیبان- ویس- بستان- سوسنگرد- رفیع- هویزه
بهبهان	امیدیه - آغاجاری- سردشت- جایزان
دزفول	اندیمشک- شوش- حسینیه- چغامیش- دزآب- حمزه- میانرود- صفی آباد- سالند- شمس آباد- صالح مشطت - شاوور
ایذه	باغ ملک- قلعه تل - دهدز
ماهشهر	زهره – هندیجان- رامشیر
مسجد سلیمان	قلعه خواجه
رامهرمز	مشراگه - میداوود سفلی (باغ ملک) - صیدون - هفتگل
شوشتر	گوریه - شرافت- گتوند- جنت مکان - صالح شهر - سماله- ترکالکی- لالی - الوان- حر

مأخذ: مطالعات آمایش استان خوزستان

۷-۲- تدوین طرح آمایش استان

۷-۲-۱- تعیین تخصص‌های اصلی مناطق و الگوی استقرار فعالیت‌ها

الف) تخصص شهرستان‌ها:

در گزارش فصل ششم این مطالعات، تخصص هر شهرستان بر اساس سهم غالب اشتغال در سه گروه تجمیع شده از فعالیت‌های اقتصادی به شرح زیر در آن شهرستان تعیین شده است:

- گروه تجمیع شده **کشاورزی**، شامل فعالیت‌های کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری،
- گروه تجمیع شده **صنعت** شامل فعالیت‌های استخراج معادن و صنعت ساخت،

- گروه تجمیع شده **خدمات اقتصادی** شامل فعالیت‌های عمده و خرده فروشی، هتل و رستوران، حمل و نقل و ارتباطات، واسطه‌گری مالی و مستغلات،

تخصص‌های اصلی شهرستان‌های استان قبلاً به طور ضمنی در گزارش برآورد حساب‌های شهرستانی استان و به صورت مبسوط در گزارش فصل ششم مطالعات آمایش استان در بند ۶-۲-۲-۲-۱ بر اساس ضریب تمرکز مکانی اشتغال بخش‌ها در شهرستان‌ها، و به خصوص در بند ۶-۲-۲-۲-۲ بر اساس مشابهت ساختاری اشتغال شهرستان‌ها ارائه شده و به علاوه در مدل ریاض (و همچنین در مدل تحلیلی پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی مورد استفاده قرار گرفته است. در اینجا با توجه به مطلب بند اخیر (بند ۶-۲-۲-۲-۲)، در جدول ۷- ۵ تخصص مناطق برنامه‌ریزی بر اساس تخصص شهرستان‌های تشکیل‌دهنده هر منطقه ارائه شده است.

در جدول ۷-۵ و نقشه ۷-۲ وجه غالب تخصص شهرستان‌ها و مناطق برنامه‌ریزی بر این اساس آورده شده است و نیازی به توضیح بیشتر نیست تنها اشاره می‌شود که منطقه ۳ (بندر ماهشهر - هندیجان- شادگان) و منطقه ۵ (بهبهان- امیدیه- آغاجاری)، هرچند هر یک از نظر شرایط طبیعی از انسجام بیشتری در درون منطقه برخوردار هستند اما به علت فعالیت‌های نفت و گاز و صنایع شیمیایی و پتروشیمی از همگونی فعالیت‌ها در درون منطقه کاسته شده است. اما چنانکه قبلاً گفته شد، به علت شرایط طبیعی در نیازهای مشترک نیز شریک هستند.

جدول ۷-۵- تخصص شهرستان‌ها و مناطق برنامه‌ریزی بر اساس گروه‌های برگزیده اشتغال

شماره منطقه	شهرستان‌های تحت پوشش	وجه غالب تخصص شهرستان‌های منطقه	وجه غالب تخصص منطقه
۱	اهواز (شامل باوی- کارون - حمیدیه)	خدماتی - صنعتی - کشاورزی	خدماتی - صنعتی
۲	آبادان – خرمشهر	خدماتی – صنعتی	خدماتی - صنعتی
۳	بندر ماهشهر	صنعتی – خدماتی	صنعت - خدمات کشاورزی- خدماتی
۳	هندیجان	کشاورزی – خدماتی	
۳	شادگان	کشاورزی – خدماتی	
۴	دزفول- اندیمشک	خدماتی – کشاورزی	کشاورزی - خدماتی
۴	شوشتر – گتوند	کشاورزی – خدماتی	
۴	شوش	کشاورزی – صنعتی	
۵	بهبهان	خدماتی – کشاورزی	خدماتی - کشاورزی - صنعتی
۵	امیدیه – آغاجاری	صنعتی – خدماتی	
۶	رامهرمز- رامشیر	خدماتی – کشاورزی	خدماتی- کشاورزی
۶	هفتگل	کشاورزی - خدماتی	
۷	مسجد سلیمان- اندیکا - لالی	کشاورزی - خدماتی	کشاورزی - خدماتی
۸	ایذه - باغ‌ملک	کشاورزی - خدماتی	کشاورزی - خدماتی
۹	دشت‌آزادگان- هویزه	کشاورزی - خدماتی	کشاورزی - خدماتی

مأخذ: مطالعات آمایش استان خوزستان

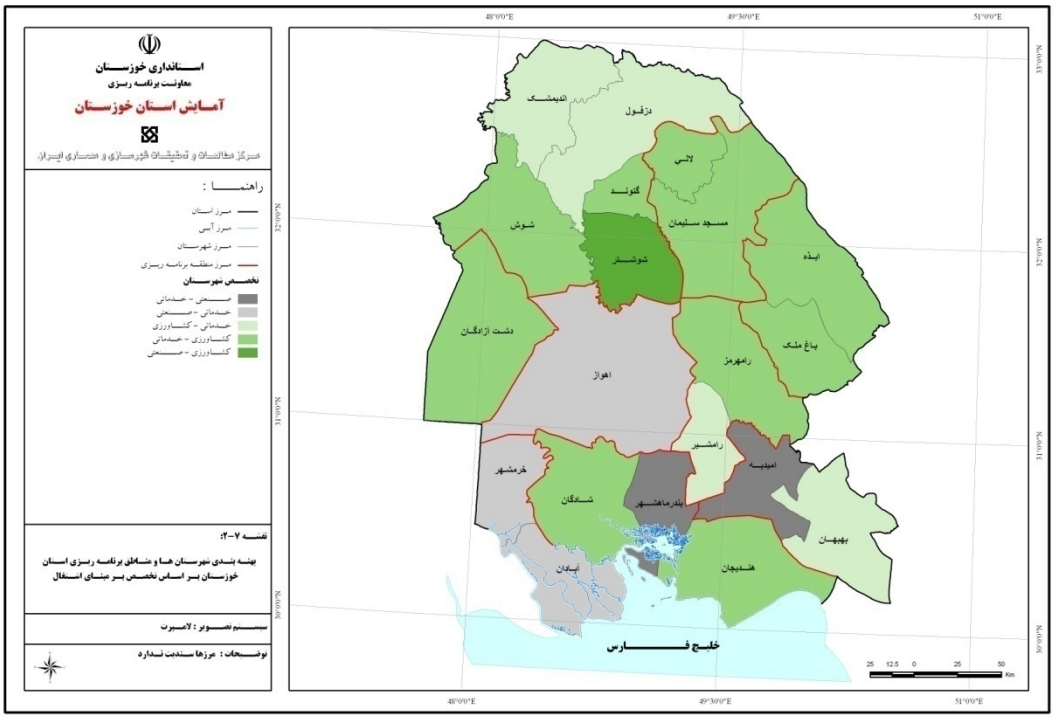

نقشه ۷-۲- پهنه‌بندی شهرستان‌ها و مناطق برنامه‌ریزی استان خوزستان بر اساس تخصص بر مبنای اشتغال

ب) توضیح در رابطه با الگوی استقرار فعالیت‌ها در فضای استان

در این بند از شرح خدمات، الگوی استقرار فعالیت‌ها در فضای استان در راستای طرح آمایش مطرح می‌شود. قبل از ادامه و برای روشن شدن این مبحث توجه به چند نکته ضروری است:

- الگوی استقرار فعالیت‌ها در فضای استان، برآمده از طراحی آمایش، تا حدود زیادی وابسته به الگوی فعلی است که خود در بخش کشاورزی به پخشایش طبیعی منابع آب و خاک وابسته است (الگوی تاریخی چند هزار ساله) و در بخش صنعت نیز الگوی استقرار صنایع اساسی در فضا، علاوه بر دسترسی به منابع به طور کلی از یک الگوی منطقی مکان‌یابی (با رعایت دسترسی‌ها و با هدف پرهیز از تعارض با مناطق کشاورزی) بیشتر در جنوب استان استقرار یافته است (الگوی صد ساله اخیر).
- همچنین سرمایه‌گذاری بخش عمومی در صنایع اساسی و آماده کردن زیرساخت‌ها، در شکل‌گیری الگوی فضایی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی بسیار مؤثر است.

صنایع و زیرساخت‌های اساسی توسط بخش عمومی با منطق خاص با لحاظ نمودن منافع/ هزینه‌های اجتماعی مکان‌یابی می‌شوند. الگوی مکان‌یابی و استقرار فعالیت‌ها توسط بخش خصوصی از منطق حداکثر نمودن سود و با منظور نمودن شرایط اقتصادی و محیطی هر رشته فعالیت در هر مکان پیروی می‌نماید. در این الگو به طور معمول انطباق با شرایط طبیعی و محیطی به ویژه در بخش کشاورزی یکی از عوامل اصلی است و در طراحی آتی نیز الگوی توسعه با الگوی تاریخی آن بسیار نزدیک است.

نقش برنامه‌ریزی تدوین جهت‌گیری مناسب برای سرمایه‌گذاری بخش عمومی و خصوصی (از طریق هماهنگی و تلفیق اولویت‌های دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی)، در راستای منافع اجتماعی در سه زمینه به شرح زیر است:

- حمایت از توسعه فعالیت‌ها در جایی که توسعه فعالیت در راستای منافع اجتماعی است و با آن تضاد ندارد.

- توسعه زیرساخت‌ها توسط بخش عمومی و حمایت و زمینه-سازی برای مشارکت بیشتر بخش خصوصی به خصوص در پهنه‌هایی که بازدهی اقتصادی پایین است و سطح پایین سرمایه‌گذاری به سطح پایین توسعه منجر شده است.

- کنترل و بازدارندگی فعالیت‌هایی که در بعضی از پهنه‌ها با منافع اجتماعی تضاد دارند،

- به علاوه به طور کلی سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های کشاورزی و صنعتی (بجز صنایع و زیرساخت‌های اساسی)، با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی صورت می‌گیرد و تصمیم‌گیری بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در این یا آن فعالیت و در این مکان یا آن مکان تابعی از منابع در دسترس بخش خصوصی، وجود زیرساخت‌ها، و برداشت این بخش از شرایط اقتصادی و فنی، تحت شرایط محیطی است که به سهم خود به الگوی فضایی سرمایه‌گذاری، فعالیت و اشتغال شکل می‌دهد.

- بنابر این منطق تعیین مکان تصمیمات بخش عمومی در سرمایه‌گذاری در پروژه‌ها در صنایع و زیرساخت‌های اساسی، به طور مستقیم و غیر مستقیم الگوی استقرار فعالیت‌ها را شکل و تغییر شکل می‌دهد.
- در همین حال دستگاه‌های اجرایی علاوه بر سرمایه‌گذاری مستقیم، نقش نظارتی، حمایتی و کنترلی بر فعالیت بخش خصوصی را نیز به عهده دارند. این نقش در بیشتر موارد ارشادی و حمایتی و گاه کنترلی و بازدارندگی است. [مانند ارائه راهنمایی‌های فنی، ترویجی و فراهم کردن زیرساخت‌های حمل و نقل، آبرسانی، توسعه شهرک‌های صنعتی برای حمایت و تشویق بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری. یا اعمال ضوابط سخت‌تر یا ممنوعیت یک فعالیت در یک فضای خاص].
- تصمیم‌گیری بخش خصوصی در چارچوب حداکثر نمودن منافع این بخش شکل می‌گیرد و تا جایی که با منافع اجتماعی تضادی نداشته باشد مورد حمایت برنامه‌ریزی و دستگاه‌های اجرایی می‌باشد.
- در این چارچوب بخش خصوصی به صورت عقلانی، انطباق با شرایط اقلیمی (به ویژه در بخش کشاورزی)، ارتباط بین بخشی (با بخش‌های پیشین و پسین)، شرایط بازارهای اقتصادی (بازار کار، بازار سرمایه، بازار کالا)، فاصله‌ها و محیط قانونی را ملاک تصمیم‌گیری خود قرار می‌دهد.
- وظیفه فرآیند برنامه‌ریزی و نقش دستگاه‌های اجرایی ارشاد و حمایت در موارد عدم تضاد، و کنترل یا ممنوع ساختن فعالیت خاص در فضای خاص در موارد تضاد با منافع اجتماعی است. بدیهی است در شرایط عدم تضاد که ارشاد و حمایت بخش عمومی از فعالیت بخش خصوصی مطرح می‌شود، الگوی فضایی توسعه و فراهم کردن زیرساخت‌های حمایتی در همان راستایی خواهد بود که بخش خصوصی مورد نظر قرار می‌دهد.
- اما در مواردی که فعالیت بخش خصوصی با منافع اجتماعی تضاد دارد، ابزارهای کنترلی یا بازدارندگی به کار گرفته می‌شود (مانند نقش حفاظتی یا کنترلی سازمان محیط زیست و دستگاه‌های متولی صدور مجوزهای فعالیت اعم از کشاورزی و صنعتی).
- حالت دیگری نیز وجود دارد که ناکافی بودن فعالیت اقتصادی در پهنه‌هایی از فضای استان سبب توسعه نیافتگی این پهنه‌ها می‌شود. بدیهی است این وضعیت هنگامی روی می‌دهد که مجموعه شرایط برای سرمایه‌گذاری از دیدگاه ارزیابی بخش خصوصی مناسب (سودآور) تلقی نمی‌شود. در این شرایط فرآیند برنامه‌ریزی باید تعیین نماید که آیا منافع اجتماعی حاصل از سرمایه‌گذاری بخش عمومی برای بهبود شرایط به نحوی که بخش خصوصی مایل به انجام سرمایه‌گذاری شود از

هزینه‌های اجتماعی این تصمیم بیشتر است یا خیر و در صورت مثبت توسعه زیرساخت‌ها و بـه کـار گرفتن مجموعه‌ای از راهبردها و سیاست‌ها را برای حمایت از توسعه در این پهنه‌ها را توصیه نماید.

- برنامه آمایش برای الگوی استقرار فعالیت در فضای استان هر سه حالت بالا را بـر اسـاس تلفیقـی از نظرات دستگاه‌های اجرایی پیش‌بینی و طراحی کرده است:

الف) حمایت از توسعه فعالیت‌هایی که در جای مناسب خود شکل گرفته‌اند.

ب) حمایت از توسعه پهنه‌هایی که کمتر توسعه یافته اند و در همان حـال توسـعه آن‌هـا از دیـدگاه منافع/ هزینه اجتماعی مثبت است، با هدف فراهم کردن محیط اقتصادی برای توسـعه فعالیـت‌هـای مناسب در آن پهنه‌ها توسط بخش خصوصی.

پ) پیشنهاد اعمال نظارت سخت و یا بازدارندگی فعالیت‌های خاص در مناطق خاص.

- توجه به سه حالت بالا نشان می‌دهد که سه مورد بالا همسو بـا هـدف‌هـای بنیـادین توسـعه اسـتان هستند، به این ترتیب که مورد (الف) بیشتر در راستای هدف کارآیی اقتصادی، حالت (ب) بیشـتر در راستای کاهش عدم تعادل‌ها و حالت (ج) بیشتر در راستای توسعه پایدار و حفاظت از محیط زیسـت می‌باشد.

- به عنوان مثال در بخش کشاورزی، الگوی استقرار طبیعی تـاریخی (در انطبـاق بـا محـیط و منـابع محیطی) بدنه و منطق اصلی شکل‌گیری این فعالیت و توسعه آن در فضای استان بوده است، حمایت از توسعه کشاورزی در این فضا در راستای هدف کارآیی اقتصادی می‌باشد. اما بخشی از برنامـه‌هـای آمایش با توجه به مناطق حاشیه‌ای، نوعی تجدید نظر و اصلاح در الگوی موجود را در بر دارد.

- در توسعه صنایع به عنوان مثال دیگر، انطباق با منابع طبیعی و فاصله کوتـاه بـا تولیـدات کشـاورزی راهنمای الگوی فضایی توسعه صنایع غذایی است. نزدیکی با منبع مواد غذایی در بعضی موارد ماننـد فرآوری شیلات (به دلیل فسادپذیری سریع) اجتناب ناپذیر است. اما توسـعه صـنایع در رشـته‌هـایی دیگر مانند ساخت ادوات مورد نیاز بخش کشاورزی ممکن است در هر گوشه‌ای از استان (بـر اسـاس نظر سرمایه‌گذار بخش خصوصی و موافقت دستگاه‌های ذیربط) به اجرا درآید اما از دیدگاه مطالعـات آمایش قطب‌های کشاورزی استان به دلیل ارتباط بین رشـته‌ای مناسـب‌تـر هسـتند. در ایـن مـوارد توصیه مطالعات آمایش و یا دستگاه‌های اجرایی در پیشنهاد مکان مناسب جنبه ارشـادی و حمـایتی دارد.

- هرچند حتی فعالیت‌های غیر مرتبط با منابع طبیعی و یا ارتباطات پسین و پیشین نیز می‌تواند سبب توسعه اقتصادی یک پهنه کمترتوسعه یافته شود، اما پایداری توسعه در برقراری ارتباط بین فعالیـت

جدید پیشنهادی با منابع آن پهنه نهفته است. بنابراین حتی برای مناطق کمتر توسعه یافته نیز یافتن فعالیت‌های بیشتر مرتبط با منابع و شرایط عمومی اقتصادی منطقه ترجیح دارد.

- به عنوان مثالی دیگر، در طرح آمایش، برای کاهش عدم تعادل‌های منطقه‌ای، انتقال آب به مناطق شرقی استان بر پایه امکان‌پذیری انتقال، وجود اراضی قابل تبدیل به کشت آبی، حمایت از توسعه دامداری و باغداری اولویت دارد و تأیید و حمایت دستگاه‌های اجرایی ذیربط نیز با مطالعات آمایش همسو می‌باشد.
- بخش عمده صنایع پیشنهادی برای مناطق مختلف استان به نحوی با منابع محیطی یا ارتباطات پیشین و پسین بین بخشی یا ارتباط با بازارهای مصرف شکل گرفته‌اند. به علاوه بعضی دیگر از صنایع که می‌توانند در هر نقطه‌ای مستقر شوند نیز برای تکمیل فهرست توسعه صنایع پیشنهاد شده‌اند.
- توسه زیرساخت‌های حمل و نقل و ارتباطات و شبکه‌های آب و انرژی، احداث شهرک‌ها و نواحی صنعتی، و گسترش بازارها همگی ابزاری برای توسعه فعالیت‌های اقتصادی هستند که می‌توانند در خدمت به هدف کارآیی اقتصادی / یا هدف کاهش عدم‌تعادل‌های منطقه‌ای قرار گیرند.
- نقش سوم فرآیند برنامه‌ریزی و وظایف دستگاه‌های اجرایی چنانکه گفته شد در اعمال کنترل‌ها یا بازدارندگی‌ها ظاهر می‌شود. ارائه منطقه‌های ویژه کنترل آلایندگی یا پیشنهاد سایت صنایع آلاینده جدید در این دسته قرار می‌گیرد

در طرح آمایش استان، الگوی استقرار فعالیت‌ها در فضای استان از سه اصل بالا تبعیت می‌نماید و در همین حال با توجه به تخصص مناطق از یکدیگر تمایز می‌یابد. این الگو در جدول ۷-۶ به صورت الگوی ماتریسی منطقه / فعالیت (کشاورزی - صنعت - خدمات) معرفی شده است. به طوری که مشاهده می‌شود محتویات این جدول تا حدودی جهت‌گیری‌های کلی توسعه فعالیت‌ها در هر منطقه را نشان می‌دهد. اما پاسخ به این پرسش که کدام منطقه در کدام فعالیت بیشتر مورد توجه است، هنگامی قابل مشاهده است که جزئیات کمی برنامه‌ها مشخص شود. این مهم طبق شرح خدمات در قسمت ۷-۳ گزارش حاضر، با عنوان " تدوین برنامه آمایش" انجام شده است و بر همین اساس در انتهای این گزارش در قسمت ۷-۳، همین جدول با جزئیات بیشتر برگرفته از برنامه‌های آمایش (که نشان دهنده سهم هر منطقه از هر فعالیت است)، ارائه شده است.

جدول ۷-۶- الگوی استقرار فعالیت‌ها در فضای استان

منطقه	کشاورزی - آبرسانی	صنعت	خدمات
منطقه ۱، شامل شهرستان‌های: اهواز، باوی، کارون، حمیدیه ملاحظات: - قرارگیری در منطقه ویژه کنترل آلایندگی - پیشرفته در هر سه زمینه خدمات، صنعت و کشاورزی. - ترتیب تخصص: خدماتی - صنعتی،	**وضعیت فعلی:** • یکی از قطب‌های کشاورزی- دامپروری استان با ظرفیت توسعه بالا ، • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم) ۴۶۱ هزار هکتار قابل توسعه تا ۵۰۸ هزار هکتار **جهت‌گیری توسعه:** • برنامه‌های گسترده توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری با تاکید بر بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان، • آبرسانی به دشت اهواز وتوسعه شبکه آبرسانی • برنامه‌های توسعه آب و خاک، • توسعه کشت فشرده همراه با توسعه شبکه‌های آبرسانی و آبیاری، • توسعه همه فعالیت‌های کشاورزی با تاکید بر زراعت، دامداری، باغداری (توسعه نخلستان‌ها)، • توسعه آبزی‌پروری با رعایت سلامت غذا و محیط زیست	**وضعیت فعلی:** • قطب صنعتی استان • تمرکزصنایع فلزات اساسی، • دارای ۵ شهرک و ۳ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد، • در مجموع ۴۱۷ واحد صنعتی در شهرک‌ها و ۱۳ واحد صنعتی در ناحیه‌های صنعتی این منطقه فعال هستند که به ترتیب ۶,۶۳۸ و ۱۱۰ شغل ایجاد کرده‌اند. از تعداد ۵ شهرک صنعتی این منطقه ۴ شهرک فعال شده و یک شهرک هنوز به مرحله فعالیت نرسیده است. از تعداد ۳ ناحیه صنعتی این منطقه تنها یک ناحیه فعال شده و دو ناحیه دیگر هنوز واحدی مستقر نشده است. **جهت‌گیری توسعه:** • تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی، • توسعه صنعتی با رعایت حریم ویژه کنترل آلایندگی، **صنایع پیشنهادی:** • توسعه همه نوع صنایع به ویژه صنایع دارای تکنولوژی برتر، صنایع غذایی و شیلات، • ممنوعیت ایجاد صنایع آلاینده جدید نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی،	• **شهر اهواز**، به عنوان بالاترین مرکز توسعه اقتصادی- اجتماعی- سیاسی- فرهنگی استان و مرکز منطقه ۱ کانون توسعه **جهت‌گیری توسعه:** • ارتقا سطح خدمات در پهنه منطقه، • گسترش بازارها، • اهواز پابرجا درسطح ۱ آموزش عالی و خدمات بهداشتی- درمانی، • اصلاح سلسله مراتب خدمت رسانی مرکز استان - ناحیه - منظومه - مجموعه، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی: - توسعه محور بزرگراهی جنوب - شمال استان، - دو خطه و برقی کردن خط آهن محور جنوب - شمال - برقراری ارتباط بزرگراهی با استان‌های همجوار و کشور عراق،

ادامه جدول ۷-۶- الگوی استقرار فعالیت‌ها در فضای استان

منطقه	کشاورزی - آبرسانی	صنعت	خدمات
منطقـــه ۲، شـامل شهرستان‌های: آبادان و خرمشهر ملاحظات: - قرارگیـــــری در منطقه ویژه کنتـرل آلایندگی - پیشـــــرفته در خدمات و صنعت، - ترتیـب تخصـص: خدماتی - صنعتی،	**وضعیت فعلی:** • کشت آبی کشت عمـده ایـن منطقه است • اراضـی زیـر کشـت آبـی ۷۵ هزار هکتار • جمع اراضی زیر کشت (آبـی و دیـم) : ۸۶ هـزار هکتـار، قابـل توسـعه تـا ۹۱ هـزار هکتار **جهت‌گیری توسعه:** • توســعه منــابع طبیعــی و آبخیزداری با تاکید ویـژه بـر حفاظـــت و حمایـــت از جنگل‌هـا و مراتـع و نثبیـت شن‌های روان • آبرسانی از شبکه غدیر • آبرسانی از رود کارون • توســعه شــبکه آبرســانی برنامه‌های توسعه آب و خاک کشاورزی • توسعه کشاورزی مبتنـی بـر فعالیـت‌هـای دامـداری (دام سـنگین)، باغـداری (توسـعه نخلستان‌ها)، • توسعه آبزی‌پروری با رعایـت سلامت غذا و محیط زیست • توسعه صید دریایی	**وضعیت فعلی:** • دارای ۵ شـهرک و ۲ ناحیـه صنعتی مصوب می‌باشد • در مجمـــوع ۱۸۴ واحـــد صنعتی در شهرک‌هـا و تنهـا یـــک واحـــد صـــنعتی در ناحیـــه‌هـــای صـــنعتی ایـــن منطقه فعال هستند کـه بـه ترتیـب ۵,۳۸۱ و ۲۱ شـغل ایجاد کرده‌اند. • از تعـداد ۵ شـهرک صـنعتی این منطقه ۳ شـهرک فعـال شـده و در ۲ شـهرک دیگـر (شـهرک صـنایع دریـایی و شـیلات آبـادان و شـهرک صـــنعتی شـــلمچه) هنـــوز واحدی مستقر نشـده اسـت. همچنین از تعـداد ۲ ناحیـه صنعتی این منطقه تنها یـک ناحیه فعال شده و ناحیه دوم (ناحیـــه صـــنایع دریـــایی خرمشـهر) هنـوز بـه مرحلـه فعالیت نرسیده است. **جهت‌گیری توسعه:** • تکمیـــل زیرســـاخت‌هـــای شهرک‌ها و نواحی صـنعتی و تلاش برای جذب و اسـتقرار واحدهای صنعتی، **صنایع پیشنهادی:** • توسعه همه نوع صـنایع بـه ویژه صنایع دارای تکنولـوژی برتر، صنایع غذایی شیلات و خرما • ممنوعیـــت ایجـــاد صـــنایع آلاینده جدید نفـت و گـاز و شیمیایی و پتروشیمی	• **آبادان - خرمشهر** به عنوان مرکز منطقه ۲ کانون توسعه **جهت‌گیری توسعه:** • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها، • ارتقا سـطح آمـوزش عـالی و خدمات بهداشـتی- درمـانی آبادان و خرمشهر، • اصلاح سلسله مراتب خدمت رسانی مرکز استان - ناحیه - منظومه - مجموعه، • توسعه شـبکه حمـل و نقـل جاده‌ای و ریلی: - در مسـیر محـور جنـوب - شمال بزرگراهی و ریلی - در مسیر بزرگراه و خط آهن خلیج فارس - توسعه ارتبـاط جـاده‌ای بـه سمت عراق

ادامه جدول ۷-۶- الگوی استقرار فعالیت‌ها در فضای استان

منطقه	کشاورزی - آبرسانی	صنعت	خدمات
منطقه ۳، شامل شهرستان‌های: ماهشهر، هندیجان، شادگان ملاحظات: - قرارگیری ماهشهر در منطقه ویژه کنترل آلایندگی - ماهشهر پیشرفته در صنعت، - ترتیب تخصص ماهشهر: صنعتی، خدماتی هندیجان و شادگان کشاورزی - خدماتی	**وضعیت فعلی:** • کشت آبی کشت عمده این منطقه است • اراضی زیر کشت آبی ۲۷۵ هزار هکتار، • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم) ۳۰۸ هزار هکتار، قابل توسعه تا ۳۱۵ هزار هکتار **جهت‌گیری توسعه:** • برنامه‌های توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری با تاکید ویژه بر حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان • آبرسانی از شبکه غدیر • آبرسانی از رودخانه خیرآباد (سد کوثر) • توسعه شبکه های آبرسانی • برنامه‌های توسعه آب و خاک • توسعه کشاورزی با تأکید بر دامداری (دام سنگین) و باغداری (توسعه نخلستان‌ها) • توسعه صید دریایی	**وضعیت فعلی:** • دارای ۴ شهرک و ۳ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد، • هر ۴ شهرک این منطقه فعال و در مجموع ۵۴ واحد صنعتی با ۱۰۴۲ شاغل در آن‌ها مستقر هستند. • هر سه ناحیه صنعتی غیر فعال هستند و زیرساخت‌های آن‌ها کامل نشده و در نتیجه واحدی در آن‌ها مستقر نشده است. **جهت‌گیری توسعه:** • تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی، **صنایع پیشنهادی:** • همه نوع صنایع به ویژه: - صنایع غذایی مرتبط با شیلات و خرما، - صنایع کشتی‌سازی و ساخت قایق و ادوات و ابزار صید دریایی، - صنایع جدید نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی (در سایت پیشنهادی ویژه صنایع آلاینده جدید در هندیجان)،	• **ماهشهر** به عنوان مرکز منطقه ۳ کانون توسعه **جهت‌گیری توسعه:** • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها • ارتقا سطح آموزش عالی و • سطح خدمات بهداشتی- درمانی • اصلاح سلسله مراتب خدمت رسانی مرکز استان - ناحیه - منظومه - مجموعه، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی: - در مسیر بزرگراهی و ریلی بندر ماهشهر به اهواز، - در محور جدید بزرگراهی و خط آهن خلیج فارس، - در محور جدید بزرگراهی جنوب - شمال در شرق استان

ادامه جدول ۷-۶- الگوی استقرار فعالیت‌ها در فضای استان

منطقه	کشاورزی - آبرسانی	صنعت	خدمات
منطقه ۴، شامل شهرستان‌های: دزفول، اندیمشک، شوش، شوشتر، گتوند ملاحظات: قرارگیری حریم رودخانه دز در منطقه ویژه کنترل آلایندگی - پیشرفته در کشاورزی، ترتیب تخصص منطقه به طور کلی کشاورزی و خدماتی، دزفول و انیمشک خدماتی - کشاورزی، شوش و گتوند: کشاورزی - خدماتی شوشتر: کشاورزی - صنعتی	**وضعیت فعلی:** • در حال حاضر این منطقه در مجموع حدود ۵۱۳ هزار هکتار، یا معادل ۳۰/۵ درصد از زمین‌های زیر کشت آبی استان را در اختیار دارد • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم) ۶۳۹ هزار هکتار، قابل توسعه تا ۶۹۱ هزار هکتار **جهت‌گیری توسعه:** • برنامه‌های توسعه منابع طبیعی و با تاکید ویژه بر حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و آبخیزداری (عملیات سازه‌ای) • آبرسانی از رودخانه دز و آب زیرزمینی • توسعه شبکه آبرسانی • توسعه کشت فشرده همراه با توسعه شبکه‌های آبرسانی و آبیاری، • برنامه‌های توسعه آب و خاک • توسعه همه فعالیت‌های کشاورزی، زراعت، دامداری، • توسعه آبزی‌پروری	**وضعیت فعلی:** • دارای ۱۰ شهرک و ۸ ناحیه صنعتی مصوب میباشد، **وضعیت فعلی:** • از ۱۰ شهرک صنعتی مصوب تعداد ۷ شهرک فعال شده و ۱۷۷ واحد صنعتی با ۲۷۴۴ شاغل در آن مستقر هستند. • از ۸ ناحیه صنعتی مصوب تنها ۱ ناحیه صنعتی با ۳ واحد مستقر در آن فعال شده است. **جهت‌گیری توسعه:** • تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی، **صنایع پیشنهادی:** • همه نوع صنایع به ویژه صنایع مرتبط با بخش کشاورزی و صنایع با تکنولوژی برتر با رعایت شرایط محیط زیست • ممنوعیت ایجاد صنایع آلاینده جدید نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی	• **دزفول** به عنوان مرکز منطقه ۴ کانون توسعه **جهت‌گیری توسعه:** • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها • در نظر گرفتن سطح مناسب آموزش عالی و خدمات بهداشتی- درمانی • اصلاح سلسله مراتب خدمت رسانی مرکز استان - ناحیه - منظومه - مجموعه، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی: - توسعه بزرگراهی در مسیر جنوب – شمال (هر دو مسیر قدیم و پیشنهادی) توسعه شبکه بزرگراهی با کشور عراق - بر مسیر خط آهن دوخطه و برقی جنوب -شمال، - توسعه شبکه جاده‌ای و ریلی با استان‌های همجوار،
منطقه ۵، شامل شهرستان‌های: بهبهان، امیدیه، آغاجاری	**وضعیت فعلی:** • اراضی زیر کشت آبی: ۸۰ هزار هکتار، • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم) ۱۲۹ هزار هکتار قابل توسعه تا ۱۶۷ هزار هکتار	**وضعیت فعلی:** • دارای۳ شهرک و ۴ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد. • از ۳ شهرک صنعتی مصوب تعداد ۲ شهرک فعال شده و ۵۵ واحد صنعتی با ۹۰۷ شاغل در آن مستقر هستند.	• **بهبهان** به عنوان مرکز منطقه ۵ کانون توسعه • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها • ارتقا سطح آموزش عالی و خدمات بهداشتی- درمانی

ادامه جدول ۷-۶- الگوی استقرار فعالیت‌ها در فضای استان

منطقه	کشاورزی - آبرسانی	صنعت	خدمات
(ادامه منطقه ۵) ملاحظات: - امیدیه (شامل آغاجاری) پیشرفته در صنعت و فعالیت نفت، تخصص: صنعت و خدمات، - ترتیب تخصص در بهبهان: خدماتی – کشاورزی	**جهت‌گیری توسعه:** • برنامه‌های توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری با تاکید ویژه بر حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و آبخیزداری (عملیات سازه‌ای) • آبرسانی از رودخانه خیرآباد (سد کوثر) • توسعه شبکه‌های آبرسانی، • برنامه‌های توسعه آب و خاک • توسعه همه فعالیت‌های کشاورزی به ویژه دامداری (دام سنگین) و باغداری (توسعه نخلستان‌ها)، • توسعه صید دریایی	• از ۴ ناحیه صنعتی مصوب ۲ ناحیه صنعتی با ۲ واحد مستقر در آن فعال شده است. **جهت‌گیری توسعه:** • تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی، **صنایع پیشنهادی:** • همه انواع صنایع با تاکید بر صنایع تبدیلی کشاورزی به ویژه گوشت، لبنیات و خرما در بهبهان در مطالعات آمایش ایجاد صنایع آلاینده جدید شیمیایی و پتروشیمی در این منطقه منع شده است.	• اصلاح سلسله مراتب خدمت رسانی مرکز استان - ناحیه - منظومه - مجموعه، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی - در مسیر جنوب - شمال جدید در شرق استان و جاده‌های ارتباطی با استان‌های همجوار: بوشهر و فارس
منطقه ۶، شامل شهرستان‌های: رامهرمز، رامشیر، هفتگل ملاحظات: - منطقه به طور کلی کشاورزی - خدماتی است	**وضعیت فعلی:** • اراضی زیر کشت آبی ۱۰۳ هزار هکتار • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم) ۱۸۹ هزار هکتار، قابل توسعه تا ۲۲۴ هزار هکتار **جهت‌گیری توسعه:** • برنامه‌های توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری با تاکید ویژه بر حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و آبخیزداری (عملیات سازه‌ای) • آبرسانی از رودخانه جراحی • توسعه شبکه آبرسانی	**وضعیت فعلی:** • دارای ۱ شهرک و ۴ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد. • در شهرک صنعتی مصوب (رامهرمز) ۱۲ واحد صنعتی با ۱۸۱ شاغل به صورت فعال می‌باشد. • از ۴ ناحیه صنعتی مصوب تنها ۱ ناحیه صنعتی با ۱ واحد مستقر در آن فعال شده است. **جهت‌گیری توسعه:** • تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی،	• **رامهرمز** به عنوان مرکز منطقه ۶ کانون توسعه **جهت‌گیری توسعه:** • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها • ارتقا سطح آموزش عالی و خدمات بهداشتی- درمانی • اصلاح سلسله مراتب خدمت رسانی مرکز استان - ناحیه - منظومه - مجموعه، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی - توسعه مسیر جنوب - شمال در شرق استان که بخشی از آن از این منطقه عبور می‌نماید،

ادامه جدول ۷-۶- الگوی استقرار فعالیت‌ها در فضای استان

منطقه	کشاورزی - آبرسانی	صنعت	خدمات
(ادامه منطقه ۶)	• برنامه‌های توسعه آب و خاک کشاورزی • توسعه فعالیت‌های کشاورزی، با تأکید بر دامداری (سبک و سنگین)، • توسعه آبزی‌پروری	**صنایع پیشنهادی:** • همه نوع صنایع با تاکید بر صنایع مرتبط با کشاورزی، در مطالعات آمایش صنایع آلاینده جدید شیمیایی و پتروشیمی برای این منطقه منع شده است.	توسعه شبکه جاده‌ای و احداث راه‌آهن اهواز به طرف فارس و چهارمحال و بختیاری و اصفهان که بخشی از آن از این منطقه می‌گذرد،
منطقه ۷، شامل شهرستان‌های: مسجدسلیمان، اندیکا و لالی ملاحظات: - آلودگی مسجد سلیمان - منطقه به طور کلی کشاورزی – خدماتی است	**وضعیت فعلی:** • اراضی زیر کشت آبی۶/۴ هزار هکتار • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم) ۹۴ هزار هکتار قابل توسعه تا ۱۰۰ هزار هکتار **جهت‌گیری توسعه:** • برنامه‌های توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری با تاکید ویژه بر حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و آبخیزداری (عملیات سازه‌ای) • آبرسانی از سد مسجد سلیمان • توسعه شبکه آبرسانی • توسعه اراضی زیر کشت آبی از طریق توسعه آبرسانی • توسعه فعالیت‌های کشاورزی، با تأکید بر دامداری (مبتنی بر دام سبک) و توسعه باغداری در شهرستان‌های شمالی (لالی و اندیکا) • توسعه آبزی‌پروری	**وضعیت فعلی:** • دارای ۲ شهرک و ۴ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد. • یک شهرک صنعتی این منطقه غیر فعال و شهرک دیگر با ۳۰ واحد صنعتی و ۶۹۶ شاغل فعال می‌باشد. • هر ۴ ناحیه صنعتی غیر فعال هستند. **جهت‌گیری توسعه:** • تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی، **صنایع پیشنهادی:** • همه نوع صنایع به ویژه صنایع معدنی، صنایع نوین ساختمانی، و صنایع غذایی • در مطالعات آمایش صنایع آلاینده جدید شیمیایی و پتروشیمی برای این منطقه منع شده است.	• **مسجدسلیمان** به عنوان مرکز منطقه ۷ کانون توسعه • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها • ارتقا سطح آموزش عالی و خدمات بهداشتی- درمانی • اصلاح سلسله مراتب خدمت رسانی مرکز استان - ناحیه - منظومه - مجموعه، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی - احداث و توسعه مسیر جنوب - شمال در شرق استان - احداث و توسعه مسیر ارتباطی با مرکز استان و استان‌های همجوار

ادامه جدول ۷-۶- الگوی استقرار فعالیت‌ها در فضای استان

منطقه	کشاورزی - آبرسانی	صنعت	خدمات
منطقه ۸، شامل شهرستان‌های: ایذه، باغ‌ملک ملاحظات: - منطقه به طور کلی کشاورزی – خدماتی است. ترتیب تخصص نیز کشاورزی – خدماتی است.	**وضعیت فعلی:** • اراضی زیر کشت آبی: ۴۵ هزار هکتار • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم)، ۹۸ هزار هکتار، قابل توسعه تا ۱۲۷ هزار هکتار **جهت‌گیری توسعه:** • برنامه‌های توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری با تاکید ویژه بر حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و آبخیزداری (عملیات سازه‌ای) • آبرسانی از رودخانه جراحی • توسعه شبکه‌های آبرسانی، • توسعه فعالیت‌های کشاورزی، با تاکید بر: - توسعه دامداری (دام کوچک) - توسعه باغداری - توسعه محدود آبزی‌پروری	**وضعیت فعلی:** • دارای ۲ شهرک و ۶ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد. • هر دو شهرک صنعتی این منطقه فعال و دارای ۲۴ واحد صنعتی و ۲۷۷ شاغل می‌باشند. • از ۶ ناحیه صنعتی مصوب تنها ۱ ناحیه با ۳ واحد مستقر و ۵۰ نفر شاغل به صورت فعال می‌باشد. **جهت‌گیری توسعه:** • تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی، **صنایع پیشنهادی:** • همه نوع صنایع به ویژه صنایع غذایی گوشت و لبنیات و صنایع غذایی مبتنی بر محصولات باغی و ادوات کشاورزی، • در مطالعات آمایش صنایع آلاینده جدید نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی برای این منطقه منع شده است.	• **ایذه** به عنوان مرکز منطقه ۸ کانون توسعه • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها • ارتقا آموزش عالی و خدمات بهداشتی- درمانی • اصلاح سلسله مراتب خدمت رسانی مرکز استان - ناحیه - منظومه - مجموعه، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی - احداث و توسعه مسیر اهواز به سمت چهارمحال و بختیاری و اصفهان و کهگیلویه و بویر احمد از طریق این منطقه - احداث راه‌آهن اصفهان به چهارمحال و بختیاری و اصفهان که از این منطقه عبور می‌نماید

ادامه جدول ۷-۶- الگوی استقرار فعالیت‌ها در فضای استان

منطقه	کشاورزی - آبرسانی	صنعت	خدمات
منطقه ۹، شامل شهرستان‌های: دشت‌آزادگان، هویزه ملاحظات: - منطقه به طور کلی کشاورزی - خدماتی است. ترتیب تخصص نیز کشاورزی - خدماتی است.	**وضعیت فعلی:** • اراضی زیر کشت آبی ۲۰۳ هزار هکتار • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم) ۲۰۷ هزار هکتار قابل توسعه تا ۲۱۳ هزار هکتار **جهت‌گیری توسعه:** • برنامه‌های توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری با تاکید بر بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان، • آبرسانی از شبکه غدیر، • توسعه شبکه آبرسانی، • برنامه‌های توسعه آب و خاک کشاورزی • توسعه کشت فشرده همراه با توسعه شبکه‌های آبرسانی و آبیاری، • توسعه دامداری (دام سنگین)، • توسعه آبزی‌پروری،	**وضعیت فعلی:** • دارای ۱ شهرک و ۳ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد. • شهرک صنعتی این منطقه با تعداد ۹ واحد صنعتی و ۱۰۳ شاغل به صورت فعال می‌باشند. • هر سه ناحیه صنعتی غیر فعال می‌باشند. **جهت‌گیری توسعه:** • تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی، **صنایع پیشنهادی:** • همه نوع صنایع به ویژه صنایع غذایی گوشت، لبنیات و ماشین آلات و ادوات کشاورزی، • در مطالعات آمایش صنایع آلاینده جدید نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی برای این منطقه منع شده است.	• **سوسنگرد** به عنوان مرکز منطقه ۹ کانون توسعه • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها • ارتقا سطح آموزش عالی و خدمات بهداشتی- درمانی • اصلاح سلسله مراتب خدمت رسانی مرکز استان - ناحیه – منظومه - مجموعه، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای: - توسعه شبکه جاده‌ای درون منطقه، ارتباط با مرکز استان، شهرستان‌های شمالی‌تر و کشور عراق،

۷-۲-۲- تعیین شکل‌بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونت‌گاهی (نظام اسکان جمعیت)

در حال حاضر تا افق ۱۴۰۴ فاصله‌ای ۱۲ ساله وجود دارد و در صورت ادامه شرایط طبیعی و عدم وقوع بحران‌های حاد (از نوع جنگ و بلایای طبیعی) الگوی توزیع جمعیت در پهنه استان به صورت طبیعی دستخوش تحول جدی نخواهد شد و روندهای قبل ادامه خواهد یافت. در این شرایط نقش برنامه‌ریزی آمایش در توسعه استان با جهت‌گیری برای تعدیل روندهای نامناسب متمرکز همراه خواهد بود. چنانکه در گزارش فصل‌های پیشین این مطالعات به دفعات ذکر شده است مسایل حاد در الگوی سکونت استان،

از اختلاف سطح برخورداری از توسعه صنعتی بین جنوب صنعتی با شمال کشاورزی، اختلاف سطح بین شمال غرب برخوردارتر از منابع آب و خاک با شرق و جنوب شرق کمتر برخوردار از این مواهب، اختلاف بین تمرکز فعالیت‌ها در نیمه غربی و جنوبی نسبت به نیمه شمالی و شرقی استان تشکیل می‌شود. بر این اساس به طور کلی و عمومی مناطق حاشیه‌ای استان (نه از نظر جغرافیایی، بلکه از نظر برخورداری) مانند ایذه و باغ‌ملک (منطقه ۸ برنامه‌ریزی)، منطقه رامهرمز، رامشیر و هفتگل (منطقه ۶ برنامه‌ریزی)، منطقه مسجد سلیمان، لالی و اندیکا (منطقه ۷ برنامه‌ریزی) ، شهرستان گتوند (از منطقه ۴ برنامه‌ریزی)، و منطقه سوسنگرد و هویزه (منطقه ۹ برنامه‌ریزی) که از نظر فعالیت بیشتر در بخش کشاورزی، بر پایه منابع نه چندان سرشار، متمرکز هستند و از نظر توسعه صنعتی در سطح پایین‌تری نسبت به بقیه استان قرار دارند و از نظر خدمات اقتصادی نیز پیشرفته نیستند، مناطقی را تشکیل می‌دهند که به طور کلی دارای شاخص‌های توانمندی ضعیف‌تر نسبت به متوسط استان هستند.

در نظام سلسله مراتبی پیشنهادی مطالعات آمایش برای آینده استان، هدف آن بوده است که فاصله توسعه‌یافتگی این مناطق با مرکز استان و فاصله دسترسی ساکنان به خدمات برتر کاهش یابد و به علاوه نواحی همگون و دارای روابط کارکردی در کنار هم قرار گیرند. به عنوان مثال در الگوی فعلی که در بند ۲-۱-۲-۳ با عنوان "تعیین پیچیدگی کارکردی و مرکزیت سکونتگاه‌ها بر اساس شاخص‌های مربوط"، به همراه جدول ۲-۴۲ و نقشه ۲-۳۴ در گزارش فصل دوم مطالعات آمایش سرزمین آمده است، در حال حاضر ایذه و باغ‌ملک هر دو مرکز منظومه هستند و از طریق مسجد سلیمان (مرکز ناحیه) خدمت می‌گیرند و در حالی که ایذه و باغ‌ملک در یک فضای طبیعی واحد، با مسایل مشترک و امکانات مشترک قرار دارند و از نظر پیوندهای حمل و نقلی و تبادل کالا ارتباط بسیار نزدیکی با یکدیگر دارند، در نظام سلسله مراتبی فعلی هیچ ارتباطی بین این دو وجود ندارد. اما مطالعات آمایش در منطقه‌بندی برنامه‌ریزی با قرار دادن نواحی همگن و دارای مسایل مشترک در یک منطقه و مترادف نمودن مرکز منطقه با مرکز ناحیه و افزایش تعداد ناحیه‌ها، نحوه ارتباط سکونتگاه‌ها در نظام سلسله مراتبی را بهبود بخشیده و فاصله دسترسی‌ها را کاهش داده است. در همین مثال با تبدیل ایذه به مرکز منطقه برنامه‌ریزی، ایذه به طور مستقیم از اهواز (مرکز استان) خدمت می‌گیرد که در مقایسه با گرفتن خدمت از طریق مسجد سلیمان، فاصله آن با مرکز استان کاهش و سطح آن بهبود یافته است زیرا سطح آن از مرکز منظومه به مرکز ناحیه ارتقا یافته است. فاصله دریافت خدمت برای باغ‌ملک نیز از فاصله باغ‌ملک - مسجد سلیمان به فاصله بسیار کوتاه‌تر باغ‌ملک- ایذه کاهش می‌یابد.

در حال حاضر (در سال ۱۳۹۲)، استان دارای ۲۷ شهرستان است که در پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی، در ۹ منطقه طبقه‌بندی شده‌اند. الگوی سلسله مراتبی پیشنهادی مطالعات آمایش به شرح جدول ۷-۷

تعداد مراکز منظومه (۴۰ مرکز منظومه) و تعداد مراکز مجموعه (۱۱۰ مرکز مجموعه) و مهم‌تر از آن رابطه بین این دو سطح را که در طرح فعلی وجود دارد حفظ کرده است. اما برای حمایت از مناطق حاشیه‌ای تعداد مرکز ناحیه را از ۶ مرکز (اهواز، آبادان، بندر ماهشهر، دزفول، بهبهان و مسجد سلیمان) با افزایش ۳ مرکز ناحیه جدید به ۹ مرکز افزایش داده است. از این سه منطقه، منطقه ایذه (شامل شهرستان‌های ایذه و باغ‌ملک) و رامهرمز (با شهرستان‌های رامهرمز، رامشیر و هفتگل)، در مناطق حاشیه‌ای شرق استان قرار دارند و منطقه سوسنگرد (شهرستان‌های دشت آزادگان و هویزه) در منطقه حاشیه‌ای نوار مرزی غرب استان قرار دارد که مرکز این سه منطقه با تبدیل شدن به مرکز ناحیه از سطح خدمات برتری نسبت به قبل بهره‌مند خواهند شد. نقشه ۷-۸ الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونت‌گاهی را نمایش می‌دهد و به دلیل آنکه بخشی از تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی را تشکیل می‌دهد برای پرهیز از تکرار در بخش ۷-۲-۶ درج شده است.

الف- عناصر تشکیل دهنده نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی

در طراحی شکل‌بندی کلی مراکز سکونت‌گاهی عناصر زیر حضور خواهند داشت:

۱) شهر اهواز، به عنوان بالاترین مرکز توسعه اقتصادی- اجتماعی- سیاسی- فرهنگی استان،
۲) ۲۷ شهرستان به عنوان مراکز سیاسی - اداری در تقسیمات کشوری،
۳) تعداد ۹ کانون توسعه شهری به عنوان مراکز توسعه اقتصادی- اجتماعی- فرهنگی در پهنه استان، به شرحی که قبلاً معرفی شده‌اند.
۴) شبکه‌های حمل و نقل برای ارتباط بین کانون‌ها با مناطق پیرامونی و با مرکز استان،
۵) سایر شبکه‌های زیربنایی (آب، برق، گاز، ارتباطات)،
۶) پهنه‌های فعالیت اقتصادی (صنعتی، کشاورزی و خدمات)،
۷) سطوح خدمت آموزش عالی و بهداشتی - درمانی
۸) بازارهای متحول اقتصادی در کانون‌های توسعه شهری و مناطق پیرامونی،

ب- نحوه ارتباط عناصر تشکیل دهنده نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی

ارتباط بین عناصر یادشده به طور کلی در چارچوب ارتباطی **مرکزاستان - مرکز کانون توسعه شهری- مناطق پیرامونی** شکل می‌گیرد. این ارتباط دو طرفه و شامل ارتباط خدمت رسانی و خدمت‌گیری، ارائه خدمات بازرگانی و گسترش بازارها خواهد بود. **همچنین توجه می‌شود که چارچوب ارتباطی بالا یک چارچوب کارکردی اقتصادی- خدماتی خواهد بود و نافی خطوط ارتباط سیاسی - اداری مرکز استان با مرکز شهرستان‌ها نخواهد بود.**

ارتباط مورد نظر به طور ضمنی در برگیرنده یک فرم خاص از سطح‌بندی ارائه خدمات و هدف توسعه نیز می‌باشد: هر چند ناگفته آشکار است که همه کانون‌های ۹ گانه بالا داری ارتباط بین شهرستانی و بین‌استانی، حداقل با استان‌های مجاور هستند، اما از نظر ظرفیت‌های اقتصادی، صنعتی، شبکه‌ها، سطح کارکرد (فراملی / استانی/ محلی)، و عوامل مشابه دیگر، در سه سطح قرار دارند:

- **سطح یکم** شامل اهواز، با کارکردهای فراملی و استانی.
- **سطح دوم** شامل دو کانون [آبادان - خرمشهر] و [بندر ماهشهر - بندر امام خمینی] با کارکردهای فراملی و استانی ضعیف‌تر از اهواز و کانون دزفول که از نظر ارتباطات فراملی ضعیف‌تر از دو کانون آبادان- خرمشهر و بندر ماهشهر - امام خمینی است، اما به دلیل توانمندی اقتصادی و نقش برجسته درون استانی و برون استانی در این گروه قابل طبقه‌بندی است.
- **سطح سوم** شامل پنج کانون بهبهان، رامهرمز، مسجدسلیمان، ایذه و سوسنگرد، با کارکردهای بین استانی، درون استانی و محلی است.

هدف مطالعات آمایش استان خوزستان آن است که این اختلاف سطح تا جایی که ممکن است از طریق افزایش توان اقتصادی ۵ کانون نسبتاً ضعیف‌تر فعلی که در مناطق حاشیه‌ای شرق، شمال شرق و یک مورد نیز در نوار مرزی غرب قرار دارد به سطح بالاتری بهبود یابد به طوری که مناطق پیرامونی این کانون‌ها بتوانند با مراجعات کمتری به کانون سطح یکم (اهواز)، نیازهای خود را از مرکز این کانون‌ها تأمین نمایند، که این به معنای عدم تمرکز، کاهش عدم تعادل، کاهش هزینه‌های اجتماعی و رشد و توسعه اقتصادی است.

مشابه این نوع ارتباط بین **مرکزاستان - مرکز کانون توسعه شهری- مناطق پیرامونی** در ارائه خدمات آموزشی، بهداشتی - درمانی و سلسله مراتب خدمات روستایی (ناحیه - منظومه - مجموعه)، نیز پیش‌بینی شده است و شبکه‌های حمل و نقل نیز در همین چارچوب تنظیم می‌شوند.

جدول ۷-۷- شکل‌بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونت‌گاهی در مطالعات آمایش استان خوزستان

شماره منطقه و نام مرکز ناحیه	نام شهرستان	نام مرکز منظومه	نام مرکز مجموعه
منطقه ۱ اهواز	اهواز	اهواز	اهواز
			غیزانیه
			الهایی
			عناقچه(گیبریک)
	حمیدیه	حمیدیه	حمیدیه
			علاونه فای
			جهاد (گمبوعه بزرگ)
	کارون	کوت عبداله (شیرین شهر)	شیرین شهر
			اسماعیلیه (صفحه یک)
	باوی	ملاثانی	ملاثانی
			ویس
جمع منطقه	**۴**	**۴**	**۱۱**
منطقه ۲ آبادان	آبادان	آبادان	آبادان
			شلاهی (ثوامر)
		اروند کنار	اروندکنار
			کوت شوف
	خرمشهر	خرمشهر	خرمشهر
			حومه غربی (پل نو)
			غرب کارون (ام الخرین)
		جزیره مینو (مینو شهر)	مینو شهر
جمع منطقه	**۲**	**۴**	**۸**
منطقه ۳ بندر ماهشهر	بندر ماهشهر	بندر ماهشهر	بندر ماهشهر
			شهرک شهید چمران
	هندیجان	هندیجان	هندیجان
			چم خلف عیسی
	شادگان	شادگان	شادگان
			بوزی (بوزی سیف)
			جفال
			حسینی (غربیه)
			خنافره (خروسی جنوبی)
		دارخوین	دارخوین
			آبشار (نهرجدید)
جمع منطقه	**۳**	**۴**	**۱۱**

ادامه جدول ۷-۷- شکل‌بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونت‌گاهی در مطالعات آمایش استان خوزستان

شماره منطقه و نام مرکز ناحیه	نام شهرستان	نام مرکز منظومه	نام مرکز مجموعه
منطقه ۴ دزفول	دزفول	دزفول	دزفول
			شهرک امام خمینی
			قبله‌ای (شهرک محمد بن جعفر)
		چغامیش	چغامیش
		سردشت (سالند)	ماهور برنجی
			سردشت (سالند)
			دله چنار
			سیدولی الدین (گوشه)
	اندیمشک	اندیمشک	اندیمشک
			شهر بابک
		الوار گرمسیری (حسینیه)	حسینیه
			قیلاب (سرخکان)
			مازو
	شوش	شوش	شوش
			بن معلی (شهرک بهرام)
			سرخه (صالح دشت)
		شاوور (رشک شاور)	رشک شاوور
			شیخ علی اصغر
		سید عباس (عبدالخان علوان)	سید عباس (عبدالخان)
			آهو دشت (مزرعه یک)
	شوشتر	شوشتر	شوشتر
			شهید مدرس (در خزینه)
			میان‌آباد شمالی (مهدی آباد)
		میان‌آباد (عرب حسن)	میان‌آباد (عرب حسن)
			شعیبیه (گوریه)
	گتوند	گتوند	گتوند
			عقبی (سماله)
			جنت مکان
جمع منطقه	**۵**	**۱۱**	**۲۸**

ادامه جدول ۷-۷- شکل‌بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونت‌گاهی در مطالعات آمایش استان خوزستان

شماره منطقه و نام مرکز ناحیه	نام شهرستان	نام مرکز منظومه	نام مرکز مجموعه
منطقه ۷ مسجد سلیمان	مسجد سلیمان	مسجد سلیمان	مسجد سلیمان
			تمبی گلگیر
			جهانگیری (هفت شهیدان)
	اندیکا	اندیکا (قلعه خواجه)	شلال (پا آبشال)
			قلعه خواجه
			کوشکک کوشک
			آبژدان
	لالی	لالی	لالی
			سادات (دره بوری)
			تراز
جمع منطقه	**۳**	**۳**	**۱۰**
منطقه ۵ بهبهان	بهبهان	بهبهان	بهبهان
			(مشهد)
			دودانگه بزرگ
		زیدون (سردشت)	سردشت
			درونک
	امیدیه	امیدیه	امیدیه
			حبابه علیا
			جایزان
	آغاجاری	آغاجاری	آغاجاری
جمع منطقه	**۳**	**۴**	**۹**
منطقه ۸ ایذه	ایذه	ایذه	ایذه
			حومه شرقی (کهبادو)
			هلایجان (چنارستان)
			سوسن شرقی (جنگه)
		بیان (پشت بیان)	پشت بیان
			سوسن غربی (ترشک)
		دهدز	مرغا (چم ریحان)
			دنباله رود جنوبی (دهنو کیزوک)
			دنباله رود شمالی (باجول)
			دهدز

ادامه جدول ۷-۷- شکل‌بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونت‌گاهی در مطالعات آمایش استان خوزستان

شماره منطقه و نام مرکز ناحیه	نام شهرستان	نام مرکز منظومه	نام مرکز مجموعه
ادامه منطقه ۸ ایذه	باغملک	باغملک	باغملک
			قلعه تل
			هپرو (دورتو)
		صیدون	صیدون شمالی
			صیدون جنوبی (مرکزیت رود ریز)
		میداوود (شهرک میداوود)	میداوود
			سرله (دالان)
جمع منطقه	**۲**	**۶**	**۱۷**
منطقه ۶ رامهرمز	رامهرمز	رامهرمز	رامهرمز
			حومه غربی (مربچه)
			حومه شرقی (رستم آباد)
			سلطان آباد
			ابوالفارس (باوج)
	رامشیر	رامشیر	رامشیر
			آزاده (مشراگه)
			عبدلیه
	هفتگل	هفتگل	هفتگل
			رغیوه
جمع منطقه	**۳**	**۳**	**۱۰**
منطقه ۹ سوسنگرد	دشت آزادگان	سوسنگرد	سوسنگرد
			بستان
			الله اکبر(جلیزی حنظله)
			بردیه یک
	هویزه	هویزه	هویزه
			رفیع
جمع منطقه	**۲**	**۲**	**۶**
جمع استان	**۲۷**	**۴۱**	**۱۱۰**

مأخذ: دفتر برنامه‌ریزی توسعه روستایی استان خوزستان، طرح ساماندهی فضاها و مراکز روستایی استان خوزستان، ویرایش دوم. انطباق با مناطق برنامه‌ریزی در فصل هفتم، توسط مطالعات آمایش استان خوزستان - سال ۱۳۹۲

۷-۲-۳- تبیین الگوی توزیع خدمات اجتماعی (آموزش، سلامت، تأمین اجتماعی و ...) در سطح مناطق

در توزیع خدمات اجتماعی نیز در هماهنگی با طرح کلی، ارتباط بین عناصر مرکزی - عناصر پیرامونی، یا به عبارت دیگر بین سطوح مختلف ارائه خدمت در چارچوب کلی ارتباطی **مرکزاستان - مرکز کانون توسعه شهری- مناطق پیرامونی** شکل می‌گیرد.

در زمینه بهداشت - درمان شهری - روستایی این الگو شامل عناصر مراکز بهداشتی - درمانی شهری، مراکز بهداشتی شهری - روستایی، خانه بهداشت و پایگاه بهداشت شهری و روستایی می‌باشد. در الگوی توزیع خدمات در این زمینه، مراکز بهداشتی - درمانی شهری مستقر در کانون‌های توسعه شهری به مراکز بهداشتی روستایی خدمات ارائه می‌دهند و بر عکس بیماران برای دریافت خدمات بهداشتی - درمانی برتر به ترتیب از پایین‌ترین سطح تا بالاترین سطح، از پایگاه بهداشت روستایی به خانه بهداشت روستایی و سپس به مراکز بهداشتی روستایی و مراکز بهداشتی - درمانی شهری مراجعه می‌نمایند که سطح اخیر یعنی مراکز بهداشتی - درمانی شهری در کانون‌های توسعه شهری مستقر هستند.

نکته قابل توجه آن است که شهرهای منفرد (که در مجموعه کانون‌های توسعه شهری قرار ندارند)، مانند قبل از مراکز بهداشتی - درمانی خود بهره‌مند خواهند بود.

ارتباط بین طرح سلامت و محورهای توسعه در برنامه آمایش استان به خوبی برقرار شده است. این انطباق در نقشه ۷-۳ نشان داده شده است. با یادآوری از فصل دوم مطالعات آمایش استان خوزستان، در بند ۲-۱-۱-۳-۴ ملاحظه شد **در حال حاضر** شهرستان‌های استان از نظر سطح‌بندی برخورداری از مراکز و خدمات درمانی در سطوح زیر قرار دارند:

- شهرستان اهواز در **سطح یکم،**
- شهرستان دزفول در **سطح دوم،**
- شهرستان‌های آبادان، بندر ماهشهر، بهبهان، مسجد سلیمان و شوش در **سطح سوم،**
- شهرستان‌های لالی، ایذه، باغ‌ملک، رامهرمز، سوسنگرد، و خرمشهر، در **سطح چهارم،**
- و سایر شهرستان‌ها در **سطوح بعدی** قرار دارند.

اما برای افق آمایش، طرح سلسله مراتب ارجاع وزارت بهداشت با طرح کانون‌های توسعه شهری انطباق مناسبی دارد، (نقشه ۷-۸). در این طرح ۸ مرکز دزفول، مسجد سلیمان، ایذه، رامهرمز، بهبهان، بندر ماهشهر، آبادان و سوسنگرد به اهواز متصل می‌شوند و هر یک از ۸ مرکز یاد شده، به علاوه اهواز (جمعاً ۹ کانون)، سایر شهرستان‌های استان را پوشش می‌دهند. به عنوان مثال این خط از شهرستان هفتگل به شهرستان رامهرمز (مرکز کانون توسعه در آمایش و مرکز سطح دوم در طرح سلامت)، و رامهرمز به اهواز (مرکز سطح یکم در طرح سلامت)، منتهی می‌شود.

انطباق ۹ مرکز بالا با طرح کانون‌های توسعه شهری کامل است و در رده بعدی نیز به جز چهار مورد تفاوت (ارتباط شادگان، امیدیه و شوشتر به اهواز در طرح سلامت در حالی که در طرح آمایش ارتباط شادگان به آبادان، ارتباط امیدیه به بهبهان و ارتباط شوشتر به دزفول برقرار می‌شود. همچنین ارتباط رامشیر به بندر ماهشهر در طرح سلامت و ارتباط آن به رامهرمز در طرح آمایش)، در سایر موارد یکسان است.

ارتقای سطح خدمت مناطق در مطالعات آمایش، منطبق با طرح سلامت، امکانات ارائه خدمات درمانی در کانون شهری با مرکز اهواز مانند قبل در سطح ۱ قرار خواهد داشت. مرکز ۸ کانون دیگر همگی در سطح ۲ قرار خواهد داشت (در نتیجه بجز شهر اهواز و دزفول که هم‌اکنون در سطح ۱ و ۲ قرار دارند، سایر مراکز کانون‌های توسعه شهری به سطح ۲، ارتقا خواهند یافت. به طوری که هر یک از کانون‌ها بتوانند نیاز خدمات درمانی مناطق پیرامونی تا این سطح ارائه نمایند. دستیابی به چنین سطحی برای این کانون‌ها در اینجا نیز به معنای عدم تمرکز، کاهش عدم‌تعادل‌ها بین سطوح بسیار متفاوت فعلی، کاهش هزینه‌های اجتماعی دستیابی به خدمات برتر و در نتیجه توسعه همگام این مناطق خواهد بود. در سطح بعدی، سطح سوم، سایر مرکز شهرستان‌های استان قرار می‌گیرند.

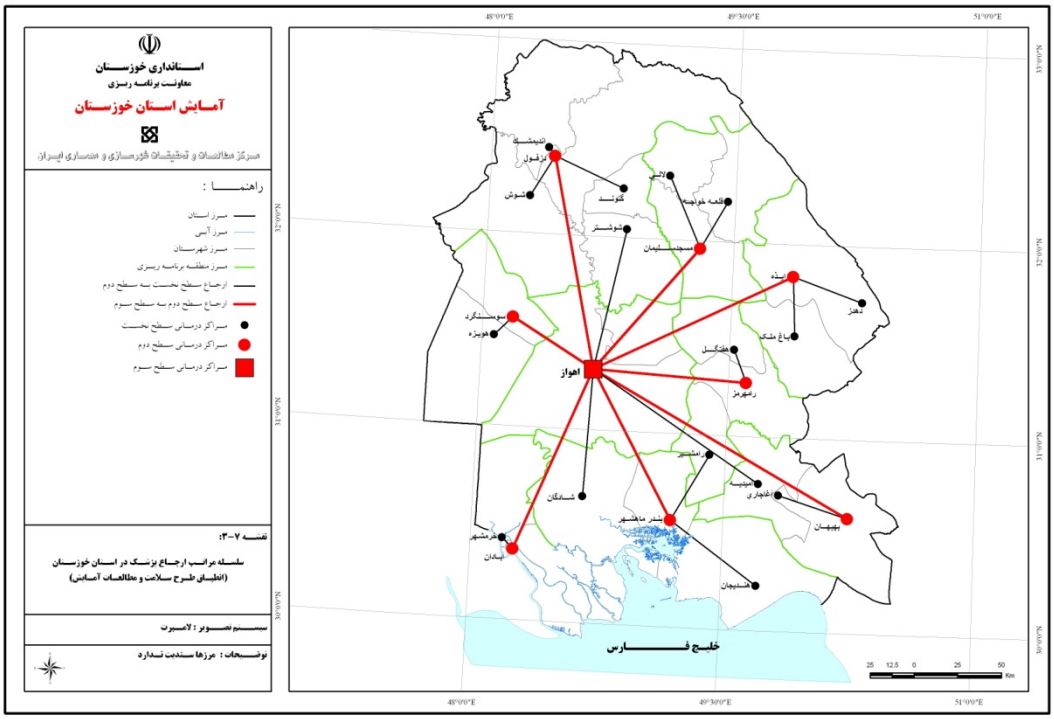

نقشه ۷-۳- سلسله مراتب ارجاع پزشک در استان خوزستان (انطباق طرح سلامت و مطالعات آمایش)

۷-۲-۴- سطح‌بندی نظام خدمات برتر با توجه به قلمروها و مراکز زیست و فعالیت

۷-۲-۴-۱- در زمینه آموزش عالی

منطقه‌ای کردن سلسله مراتب آموزش عالی، توسط مطالعات آمایش استان پیشنهاد می‌شود. در این منطقه‌بندی همه مؤسسات آموزش عالی (شامل دانشگاه آزاد، پیام نور، مجتمع‌های علمی - کاربردی و فقط به استثنای دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزشی دولتی و مؤسسات آموزشی دستگاه‌های اجرایی)، در هر کانون توسعه شهری و مناطق پیرامونی آن به مرکز کانون (یعنی به مراکز دانشگاهی مرتبط خود در آن کانون)، متصل خواهند شد. در نتیجه ارتباط مؤسسات این مؤسسات آموزش عالی به جای ۲۷ حوزه شهرستانی، تنها با ۹ مرکز کانون توسعه شهری برقرار می‌شود و سپس ارتباط هریک از این مرکز منطقه ۹ گانه با مؤسسات آموزش عالی سطوح پایین‌تر برقرار می‌شود.

سطح‌بندی در حال حاضر

در این زمینه نیز هدف، ارتقای سطح بهره‌مندی کانون‌های ضعیف‌تر به منظور حمایت از توسعه مناطق عقب‌مانده‌تر استان است. با یادآوری از فصل دوم مطالعات آمایش استان خوزستان، نقشه ۲-۳۰ نشان می‌داد که در حال حاضر شهرستان‌های استان از نظر سطح‌بندی برخورداری از مراکز و خدمات آموزش عالی در سطوح زیر قرار دارند:

- شهرستان اهواز در **سطح یکم،**
- شهرستان دزفول در **سطح دوم،**
- شهرستان‌های آبادان، امیدیه، بندر ماهشهر و مسجد سلیمان در **سطح سوم،**
- شهرستان‌های خرمشهر، بهبهان، شوشتر و ایذه در **سطح چهارم،**
- و سایر شهرستان‌ها در **سطوح بعدی** قرار دارند.

ارتقای سطح‌بندی مناطق از نظر آموزش عالی

وضعیت فعلی از منطق مناسبی پیروی نمی‌نماید و تفاوت‌های برخورداری بسیار زیاد است. هدف مطالعات آمایش آن است که این سطح‌بندی هم ارتقاء یابد و هم به سطح‌بندی کانون‌های توسعه شهری نزدیک شود. بنابراین پیشنهاد می‌شود سطح برخورداری از مراکز و خدمات آموزش عالی در مراکز کانون‌های توسعه شهری تا افق برنامه آمایش به سطوح بالاتری که طبق نقشه ۷-۴ و همچنین در ادامه آمده است ارتقاء یابد:

۱) اهواز پابرجا در **سطح یکم،**

۲) آبادان - خرمشهر، ارتقاء به سطح دوم،

۳) ماهشهر، ارتقاء به سطح دوم

۴) دزفول، پابرجا در سطح دوم،

۵) بهبهان ارتقاء به سطح سوم،

۶) رامهرمز ارتقاء به سطح سوم

۷) ایذه ارتقاء به سطح سوم،

۸) مسجد سلیمان پابرجا در سطح سوم،

۹) سوسنگرد ارتقاء به سطح سوم،

در اینجا نیز کاهش فاصله مرکز ۹ کانون یادشده از حداقل ۵ سطح به سه سطح، به معنی برقرار یک سلسله مراتب منطقی‌تر، ارتقای سطح کانون‌های ضعیف‌تر، کاهش عدم تمرکز، کاهش عدم تعادل، رونق مناطق عقب‌مانده‌تر، بهبود شرایط اقتصادی کانون‌های ضعیف‌تر و در راستای اهداف آمایش استان می‌باشد.

در ارتباط با این سطح‌بندی چند نکته مهم وجود دارد: برخلاف سطح‌بندی در زمینه بهداشت - درمان شهری - روستایی که در بند ۷-۲-۳ مطرح شد، اجرایی کردن سطح‌بندی آموزش عالی در عمل بسیار مشکل خواهد بود. در بخش بهداشت و درمان شهری - روستایی یک وزارتخانه مسئول وجود دارد که همه امور، از آن طریق برنامه‌ریزی می‌شود و سابقه برنامه‌ریزی شبکه‌های بهداشت - درمان و طرح سلامت مؤید کارآیی نظام برنامه‌ریزی این بخش است. اما در بخش آموزش عالی، وزارت علوم و تحقیقات، دانشگاه‌های سراسری، آزاد، پیام نور، مؤسسات آموزشی وابسته به دولت، و بخش خصوصی فعالیت دارند و برنامه‌ریزی متمرکز از طریق شورای عالی انقلاب فرهنگی هدایت می‌شود. توزیع فضایی مجموع دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی بالا و توزیع رشته‌های تخصصی آن‌ها در وضعیت فعلی نشان‌دهنده نبود یک انظباط مناسب در ارتباط با نیازهای منطقه‌ای است. در بررسی جداگانه‌ای از بازار کار استان و تعداد دانشجویان، مشاهده شد که رشد سریع پذیرش دانشگاه آزاد و در یک دهه بعد در دانشگاه پیام نور علت اصلی آن بوده که تعداد دانش‌آموختگانی که از این مجموعه در استان خوزستان فارغ‌التحصیل می‌شوند در هر سال بیش از ۷ برابر تعدادی باشد که از بازار کار استان خارج می‌شوند و این در حالی است که بازار کار جوانان و به خصوص فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها با بیکاری بیشتر از متوسط روبرو است. صرف نظر از تعداد دانشجویان، انطباق رشته‌های تحصیلی با نیازهای منطقه‌ای نیز نیازمند هماهنگی است. از آنجا که برنامه‌ریزی در این زمینه خارج از استان صورت می‌گیرد، تلاش "مدیریت توسعه استان" برای برقراری این هماهنگی ضرورت خواهد داشت.

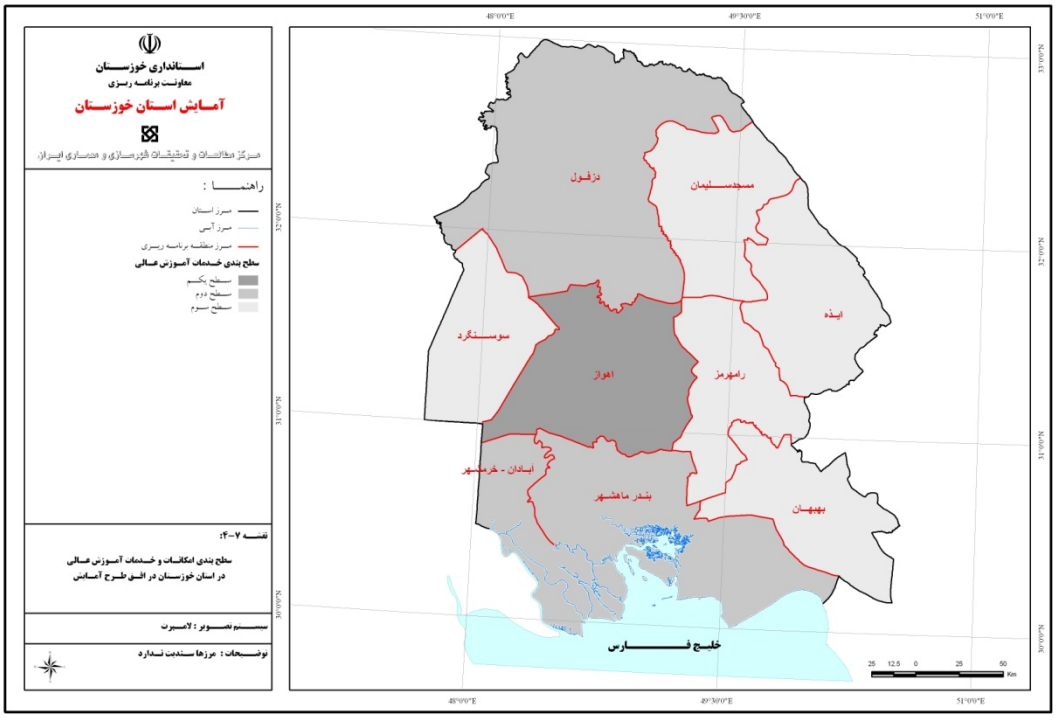

نقشه ۷-۴- سطح‌بندی امکانات و خدمات آموزش عالی در استان خوزستان در افق طرح آمایش

۷-۲-۴-۲- در زمینه گسترش بازارها

در زمینه گسترش بازارها اقدامات متنوعی قابل انجام است که نمونه‌هایی از آن در گزارش فصل ششم مطالعات آمایش سرزمین مطرح شده است. چنانکه قبلاً مطرح شده است الگوی اصلی برای قرار دادن مناطق عقب‌مانده‌تر استان در مدار توسعه، از طریق حمایت از کانون‌های توسعه شهری از مسیر فراهم کردن زیرساخت‌ها، حمایت از توسعه صنعت و کشاورزی (ایجاد شهرک‌های صنعتی و حمایت از استقرار واحدهای مناسب در آن‌ها، گسترش شبکه‌های آبرسانی و آبیاری، کمک به اجرای برنامه‌های افزایش راندمان آبیاری و تولید کشاورزی و ...)، ارائه خدمات برتر (و همه این‌ها با رعایت مسایل محیط زیست طبیعی و فرهنگی)، می‌گذرد. این موارد که با سرمایه‌گذاری بخش عمومی صورت می‌گیرد می‌توانند موتور توسعه این مناطق را به حرکت درآورند. بدیهی است در این صورت انتظار می‌رود خدمات بازرگانی و اقتصادی بخش خصوصی (مانند حمل و نقل، هتل و رستوران، بانک و بیمه، مستغلات ...)، نیز به دنبال رشد اقتصادی این مناطق توسعه یابد. در همین حال این فرآیند اخیر، یعنی رشد خدمات بازرگانی و اقتصادی این مناطق را نیز می‌توان با بعضی از محرک‌ها سرعت و استحکام بخشید که در ادامه نمونه‌هایی از آن ارائه می‌شود. انتظار می‌رود این نمونه‌ها نه تنها در سطح مرکز استان بلکه حداقل در سطح مرکز هر ۹ منطقه برنامه‌ریزی استان به اجرا درآیند:

الف- ایجاد نمایشگاه‌های فصلی و دائمی

ایجاد نمایشگاه‌های فصلی و دائمی برای ایجاد و توسعه روابط بین گروه‌های ذینفع یکی از مهم‌ترین بخش‌های گسترش بازارها را تشکیل می‌دهد. این بازارها می‌تواند با حمایت اولیه دستگاه‌های اجرایی راه‌اندازی شوند و سپس کلیه امور آن به بخش خصوصی واگذار شود. نمونه این نمایشگاه‌ها عبارتند از:

۱) نمایشگاه محصولات کشاورزی محلی به منظور:

- برقراری ارتباط مستقیم بین تولید کننده و مصرف کننده،
- برقراری ارتباط بین تولید کننده کشاورزی و نوآوران صنعتی به منظور سرمایه‌گذاری در فرآوری و بازاریابی فروش محصول و یا راه‌اندازی صنایع غذایی،
- نمایشگاه نهاده‌های کشاورزی و ادوات کشاورزی به منظور تأمین مستقیم این نیازها برای کشاورزان.

۲) نمایشگاه فرآوری محصولات کشاورزی در مقیاس‌های کوچک و با استفاده از نهاده‌های محلی و انرژی خورشیدی مانند تکنولوژی با راندمان بالا برای شستشوی بهداشتی محصولات کشاورزی با روش‌های کم، مصرف آب و بازیافت آب و هدایت مجدد به مزرعه و استفاده از انرژی خورشیدی در فرآوری سبزیجات، پیاز و موارد مشابه،

۳) نمایشگاه محصولات صنعتی و کارخانه‌های صنعتی به منظور ارائه فرصت‌های سرمایه‌گذاری بین سرمایه‌گذار و نیاز صنعت،
۴) نمایشگاه قطعات مورد نیاز صنعت نفت، صنایع شیمیایی و پتروشیمی و دعوت از صنعت‌گران برای مشارکت در ساخت،
۵) نمایشگاه تکنولوژی ایجاد و راه‌اندازی انواع کارخانه‌های سبک برای تولید محصولات صنعتی در مقیاس‌های محلی و منطقه‌ای برای جذب سرمایه‌های کوچک محلی و منطقه‌ای و هدایت آن به سمت تولید،
۶) دعوت از حضور بخش مالی (نمایندگان بانک‌ها و بورس استان)، برای شرکت در این نمایشگاه‌ها و ارائه طرح‌های مناسب برای جذب مشارکت و سرمایه‌گذاری مردم و بخش خصوصی در فرصت‌های سرمایه‌گذاری در استان و منطقه،
۷) دعوت از حضور نمایندگانی از بخش‌های بازرگانی خصوصی (مانند نمایندگان بیمه ، شرکت‌های صادرات و واردات، شرکت‌های حمل و نقل داخلی و بین‌المللی)، برای ارائه طرح‌های مشارکت با تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران،

ب- ایجاد و راه‌اندازی شرکت‌های مهندسی "سسرا"

یکی دیگر از ارکان گسترش بازار ایجاد و راه‌اندازی شرکت‌های مهندسی "سرمایه‌گذاری، ساخت و راه‌اندازی کارخانه‌های صنعتی و سپس انتقال سهام در بازار بورس به سرمایه‌گذاران است. این فعالیت را می‌توان به اختصار "**سرمایه‌گذاری - ساخت - راه‌اندازی - انتقال سهام**" یا "**سسرا**" نامید. هدف این شرکت‌ها جمع‌آوری سرمایه‌های کوچک محلی و انتقال آن به بخش صنعت می‌باشد. واقعیت آن است که افراد معمولی با سرمایه‌های اندک و پراکنده هیچ‌یک از عوامل "دانش"، "سرمایه کافی"، "توان ساخت"، "راه‌اندازی" و "مدیریت تولید" واحدهای صنعتی را ندارند. واحدهای کوچک و بزرگ بخش خصوصی نیز اگر به سرمایه‌گذاری و راه‌اندازی یک واحد صنعتی اقدام نماید، معمولاً آن را با دیگران شریک نمی‌شوند. در این روال سرمایه‌های کوچک معمولاً در بازار سرگردان می‌مانند و معمولاً به فعالیت‌های سوداگرانه و دلالی سوق راه می‌یابند.

بنابراین این‌گونه شرکت‌ها که رسالت آن‌ها در ساخت، راه‌اندازی و مهم‌تر از همه، انتقال سهام به افراد معمولی (سرمایه‌های کوچک) است باید با حمایت و نظارت بخش عمومی ایجاد شوند و در اساسنامه آن‌ها انتقال سهام به عنوان وظیفه اصلی این شرکت‌ها قید گردد. در این صورت پذیره نویسی برای سهام می‌تواند حتی از همان ابتدا و قبل از ساخت نیز انجام شود که به تأمین سرمایه اولیه کمک می‌نماید.

با فروش سهام واحدهای راه‌اندازی شده، چه به صورت پذیره نویسی قبل از ساخت، و چه فروش سهام بعد از ساخت، مرتباً سرمایه این شرکت‌ها تجدید می‌شود و سرمایه لازم برای احداث واحدهای بعدی فراهم می‌شود.

راه‌اندازی شرکت‌های **"سسرا"**، علاوه بر جمع‌آوری سرمایه‌های کوچک و هدایت آن به تولید و اشتغال (در زمان احداث و در زمان بهره‌برداری)، و در نتیجه افزایش توان اقتصادی استان، از جنبه اقتصاد کلان نیز با کاهش حجم نقدینگی سرگردان به کاهش تورم ناشی از حجم پول نیز کمک می‌کند.

یکی دیگر از فایده‌های راه‌اندازی شرکت‌های مهندسی "سسرا"، افزایش توان مهندسی استان می‌باشد. به مرور که این شرکت‌ها از احداث واحدهای صنعتی کوچک آغاز می‌نمایند، افزایش توان صنعتی و افزایش دانش متراکم شده آن‌ها در این زمینه، آن‌ها را به شرکت‌های عظیم مهندسی صنعتی با توان افزوده شده در طراحی و ساخت تبدیل می‌نماید که ارزش آن بسیار بالاتر از واحدهایی است که به ساخت و بهره‌برداری و انتقال آن‌ها اقدام می‌نمایند. این تجربه و دانش متراکم مهندسی ساخت و بهره‌برداری برای کشور بسیار ارزشمند خواهد بود زیرا همین شرکت‌ها به شرکت‌های بسیار قدرتمند ملی و بین المللی در زمینه مهندسی ساخت تبدیل می‌شوند و توان فنی آن‌ها در طراحی و ساخت به تدریج گسترش می‌یابد، از واحد صنعتی به طراحی جاده، پل، سد، بندر، نیروگاه، خطوط لوله، ایستگاه‌های تقویت فشار، پالایشگاه، و ماشین‌آلات صنعتی، و در نهایت به توسعه تکنولوژی‌های جدید.

از سوی دیگر از نظر اجتماعی، انتظار می‌رود اعلام این موضوع و ارائه تبلیغات ساده و صادقانه برای مردم استان و یا یک شهرستان خاص در مورد راه‌اندازی **"شرکت مهندسی ساخت و توسعه صنعت .... استان خوزستان"** ، یا اعلام راه‌اندازی **"شرکت مهندسی ساخت و توسعه صنعت .... مثلاً شهرستان بهبهان یا شهرستان رامهرمز"** و اعلام این‌که این شرکت با ضمانت دولت با کمک سرمایه‌های محلی مردم به ساخت فلان کارخانه در فلان نقطه مشخص اقدام خواهد نمود و به این ترتیب در خدمت توسعه این شهرستان قرار خواهد گرفت و دعوت از مردم شهرستان / و یا استان برای سرمایه‌گذاری و پذیره نویسی سهام آن و اعلام اینکه سهام در درجه نخست به ساکنین همان شهرستان واگذار می‌شود، و در صورت موفقیت جذب اعتماد مردم، با توجه به گرایش‌های طبیعی مردم به آبادانی موطن خود اثر **اجتماعی بسیار مثبت** خواهد داشت.

به علاوه از نظر اجتماعی، سهامدار کردن مردم در سرمایه‌های تولیدی، وابستگی به سرزمین و آب و خاک را افزایش می‌دهد و به همبستگی اجتماعی و تقویت هویت اجتماعی، می‌انجامد. بدیهی است با رونق گرفتن تولید و اشتغال و بهبود شرایط اقتصادی، بر اساس نظر جامعه‌شناسان "احساس امنیت اقتصادی" به تقویت همبستگی ملی می‌انجامد و گرایش‌های قومی و فرقه‌ای جای خود را به گرایش‌های

ملی می‌دهند، زیرا تنها در وضعیت احساس عدم امنیت سیاسی - اقتصادی است که گرایش‌های محتاطانه قومی تقویت می‌شود.

بدیهی است میزان پذیرش و مشارکت مردم در این فعالیت بستگی زیادی به میزان سرمایه اجتماعی (اعتماد مردم) دارد. بنابراین در صورت تشکیل و راه‌اندازی شرکت‌های مهندسی ساخت و توسعه، در برنامه‌ریزی اجرایی برای تعیین اولویت شهرستان‌ها و نوع پروژه، میزان سرمایه اجتماعی شهرستان‌ها باید به دقت بررسی شود.

پ- باز کردن فضای فعالیت بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری‌های زیربنایی

یکی دیگر از ارکان گسترش بازار، گسترش دامنه مشارکت بخش خصوصی در اجرای پروژه‌های عمرانی با هزینه همان بخش خصوصی است. به عنوان مثال حمایت از ایجاد شرکت‌های مهندسی ساخت و بهره‌برداری بزرگراه به عنوان مثال " بزرگراه اهواز- آبادان". در این صورت فلان شرکت مهندسی با هزینه خود (که می‌تواند تحت نظارت بخش عمومی مقداری از سرمایه را نیز از طریق فروش سهام تأمین نماید)، نسبت به احداث بزرگراه مذکور اقدام نماید و هزینه خود را با بازگشت مناسب تا مدت معینی از محل اخذ عوارض تأمین نماید. در این صورت بودجه عمومی صرف احداث این راه نخواهد شد و هزینه‌های اداری وزارت راه نیز بسیار کاهش خواهد یافت و عملیات آن نیز به تهیه نقشه‌های اجرایی، نظارت بر ساخت و بهره‌برداری محدود خواهد شد.

این نوع سرمایه‌گذاری در زمینه‌های مختلف امکان‌پذیر است. قانون برنامه پنجم در زمینه احداث نیروگاه برق، احداث راه، احداث سدهای کوچک و احداث شبکه‌های آبرسانی و آبیاری و موارد دیگری چنین اجازه‌هایی داده است و حتی تشویق نیز نموده است. استفاده از این ظرفیت‌های قانونی و حتی سعی بر وسعت بخشیدن به این ظرفیت‌ها بسیار به نفع توسعه اقتصادی استان است. دلایل حمایت از این فرآیند نیز عیناً مانند تشکیل شرکت‌های مهندسی "سسرا" به اختصار عبارتند از استفاده از سرمایه‌های پراکنده بخش خصوصی، تقویت ظرفیت مهندسی - اجرایی استان، توسعه اقتصادی، بهبود اشتغال و کاهش تورم و تقویت حس مشارکت مردم و بهبود امنیت اجتماعی استان.

۷-۲-۵- طراحی شبکه‌های اصلی زیربنایی با توجه به ساختار فضایی قلمروها و مراکز زیست و فعالیت

الف- شبکه حمل و نقل جاده‌ای

در طراحی شبکه جاده‌های اصلی به ساختار فضایی قلمروها و مراکز زیست و فعالیت و وضعیت فعلی شبکه جاده‌ای و ریلی توجه شده است. وضعیت جاده‌های استان پس از تکمیل راه‌هایی که هم‌اکنون در

دست تکمیل و احداث هستند به همراه شبکه ریلی موجود در نقشه ۷-۵ ارائه شده است. توجه می‌شود که بعضی از محورها دارای عملکرد ملی هستند. این محورها علاوه بر پوشش درون استانی و بین شهرستانی نقش مهمی در پیوند استان با سایر استان‌ها دارند مانند محور بندر امام خمینی- اهواز - دزفول به سمت تهران که علاوه بر گذر از شهرستان‌های مسیر، در واقع ارتباط بین‌المللی کشور از طریق بندر امام خمینی به مرکز کشور را برقرار می‌نماید.

محور فعلی جنوب به شمال، از بندر امام خمینی به اهواز و از آبادان و خرمشهر به اهواز و در ادامه از اهواز به دزفول و استان لرستان و مرکز کشور پر ترافیک‌ترین محور استان است که در قسمت‌های شمالی استان از هم اکنون با تراکم ترافیک و افت سطح خدمت جاده‌ای روبرو است. این در حالی است که در حال حاضر به علت شرایط رکود اقتصادی و کاهش درآمدهای ارزی کشور، واردات کشور نیز کاهش یافته است. از آنجا که بندر امام خمینی تا افق طرح آمایش نقش ملی خود را تجارت بین‌المللی ایفا خواهد کرد و با توجه به نزدیک‌تر بودن این بندر به تهران در مقایسه با هر بندر دیگر مناطق ساحلی جنوب، به طور منطقی انتظار می‌رود نقش آن در تجارت خارجی کشور افزایش یابد. بنابر این توسعه ظرفیت این محور برای پاسخگویی به نیاز ملی قابل توجیه است.

احداث مسیر بندر ماهشهر - رامشیر - رامهرمز - هفتگل- مسجدسلیمان - لالی - گتوند - دزفول یک محور جدید جنوب به شمال را شکل می‌دهد که علاوه بر مسیر بندر ماهشهر - اهواز - دزفول، بندر ماهشهر را به دزفول متصل می‌نماید و بار ترافیک محور قدیمی را کاهش می‌دهد. این محور تنها به عنوان یک محور جنوب شمال با کارکرد ملی پیشنهاد نشده است، بلکه این محور ۴ کانون‌های توسعه شهری بندرماهشهر، رامهرمز، مسجد سلیمان و دزفول را به یکدیگر متصل می نماید. به علاوه زمینه اتصال کانون توسعه شهری بهبهان به این محور نیز فراهم می‌شود. این محور کلیدی‌ترین بخش توسعه شبکه برای تقویت اقتصاد منطقه شرق و شمال شرق استان و ارتباط کانون‌های توسعه شهری این منطقه است.

محور پیشنهادی برای گسترش ارتباط در نوار مرزی غرب با گذر از شوش به سوسنگرد و اهواز به دلیل حمایت از کانون توسعه شهری سوسنگرد و تقویت ارتباط در نوار مرزی غرب و مناطق پیرامونی آن طراحی شده است. ادامه این محور از سوسنگرد و هویزه به سمت خرمشهر در حاشیه نوار مرزی غرب بیشتر به دلیل تسهیل دسترسی به یادمان‌های جنگ طراحی شده است ضمن آنکه توسعه راه‌ها در حاشیه نوارهای مرزی نیز به دلایل دفاعی قابل توصیه است.

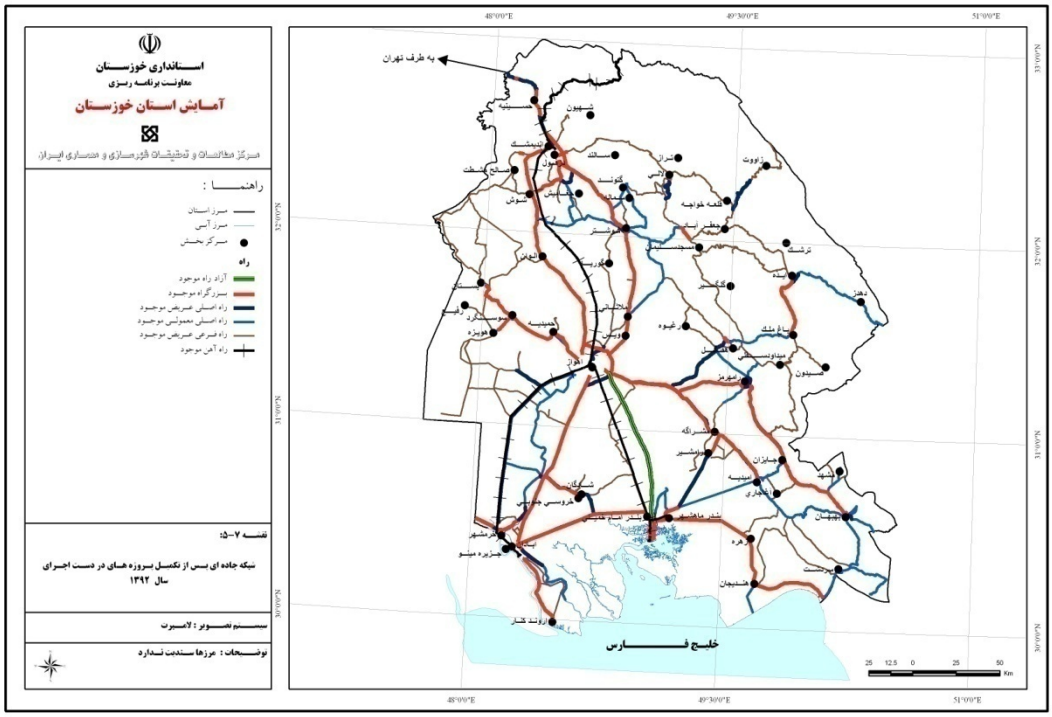

نقشه ۷-۵- شبکه جاده‌ای پس از تکمیل پروژه‌های در دست اجرای سال ۱۳۹۲

محور خلیج فارس از خرمشهر و آبادان به بندر امام خمینی، بندر ماهشهر تا هندیجان و در ادامه به بوشهر نیز از قوی‌ترین محورهای ساحلی است. خواستگاه این پروژه ملی است و ارتباط نقاط ساحلی را در کناره خلیج فارس به یکدیگر متصل می‌نماید به علاوه در جهت نقل و انتقال بین بندر امام خمینی و بندر بوشهر و تسهیل ارتباط بین صنایع شیمیایی و پتروشیمی دو استان نفت‌خیز و گازخیز خوزستان و بوشهر نقش خواهد داشت.

یک دسته دیگر از محورهای پیشنهادی ارتباط بین استان خوزستان با استان‌های همجوار و کشور عراق را برقرار می‌نماید. ارتباط بین استان خوزستان با استان لرستان از طریق لالی و ارتباط با استان‌های ایلام، کهگیلویه و بویر احمد و چهارمحال و بختیاری و اصفهان تنها به دلیل گسترش ارتباطات حمل و نقل کالا به این استان‌ها طراحی نشده است. تجربه جنگ تحمیلی نشان داد استان‌های مرزی برای تقویت توان دفاعی به مسیرهای گزینه متعددی برای ارتباط با مرکز نیازمند هستند. هرچند که ارتباط شهرستان‌های ایذه، باغ‌ملک و دهدز با استان اصفهان و چهارمحال بختیاری و ارتباط شهرستان رامشیر، رامهرمز، بهبهان و امیدیه با استان بوشهر بر مبنای مبادلات تجاری هم اکنون نیز بسیار قوی است. در این دسته از محورهای پیشنهادی علاوه بر ارتباط با استان‌های پیش گفته، ارتباط با کشور عراق از طریق چذابه و همچنین از طریق شلمچه نیز در حال حاضر به دلیل ارتباط تجاری توصیه شده است. یک دسته دیگر از محورها برای کمک به ارتباط مناطق دورنی استان، شامل ارتباط کانون‌های توسعه شهری یا مرکز شهرستان‌ها به مرکز استان و یا ارتباط بین کانون‌های توسعه شهری و مرکز شهرستان‌ها طراحی شده است.

و نهایتاً دسته دیگری از محورها تنها به منظور کاهش تراکم ترافیک طراحی و پیشنهاد شده‌اند مانند کنار گذر اهواز و محور اهواز سه‌راهی مشراگه که نقش شریانی در ارتباط با همه استان‌های شرقی خوزستان با اهواز را ایفا می‌نماید و در نتیجه با توسعه ارتباط به این استان‌ها این محور نیز باید تقویت شود.

بخشی از این راه‌ها از تبدیل و تقویت استاندارد راه‌های با استاندارد پایین‌تر ایجاد خواهند شد. سایر راه‌های فرعی استان برای ارائه خدمات درون شهرستانی باقی خواهند ماند. طرح توسعه شبکه راه‌ها شامل آزادراه، بزرگراه و راه‌های اصلی استان در افق آمایش به همراه طرح کلان توسعه شبکه ریلی در افق طرح در نقشه ۷-۲۳ آورده شده است. شبکه راه‌های روستایی برای ارائه خدمت به منظومه‌ها و مجموعه‌ها و جزئیات بیشتر در مورد طرح‌ها و پروژه‌های این بخش در بند ۷-۳ ارائه خواهد شد.

ب- توسعه شبکه حمل و نقل ریلی

شبکه ریلی استان بر اساس ارتباط بندر امام خمینی اهواز و بندر خرمشهر - اهواز و در ادامه به تهران در امتداد جنوب به شمال شکل گرفته است. عملکرد این شبکه همان‌طور که قبلاً مشاهده شده است بیشتر

ملی (فرا استانی است)، و در این ارتباط با گلوگاهی در منطقه لرستان (خارج از استان خوزستان)، روبرو است که کارآیی آن را کاهش می‌دهد.

در گزارش فصل سوم مشاهده شد که نقش شبکه ریلی در حمل کالای استانی از جمع شبکه جاده‌ای و ریلی حدود شش درصد است. برای افزایش کارآیی این سیستم، علاوه بر رفع گلوگاه یادشده، دوخطه و برقی کردن سه بخش عمده شبکه ریلی استان شامل اهواز - دزفول، اهواز- آبادان و اهواز- بندر امام در نظر گرفته شده است. به علاوه در سند ملی توسعه استان نیز ایجاد شبکه ریلی برای اتصال استان خوزستان به سایر استان‌های کشور (همجوار با استان خوزستان)، نیز پیش‌بینی شده است.

علاوه بر خطوط فوق، در مطالعات آمایش استان، ایجاد شبکه ریلی سریع برای کریدورهای مواجه با تراکم ترافیک مسافری (مانند اهواز- آبادان)، با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی نیز پیش‌بینی شده است.

پ- توسعه شبکه حمل و نقل هوایی

برنامه‌ریزی برای احداث و توسعه شبکه‌های فرودگاهی به صورت متمرکز در سطح ملی صورت می‌گیرد. بر این اساس علاوه بر فرودگاه‌های موجود مسافری (غیر نظامی)، که شامل فرودگاه بین‌المللی اهواز و آبادان، و فرودگاه‌های داخلی دزفول، بندر ماهشهر و آغاجاری می‌باشند فرودگاه جدید بین‌المللی اهواز در بیست کیلومتری جنوب شهر اهواز اخیراً در دست احداث قرار گرفته است و انتظار می‌رود در یک دوره شش ساله به بهره‌برداری برسد و فرودگاه بهبهان نیز در برنامه احداث قرار دارد.

طبق مطالعات طرح جامع حمل و نقل کشور تهیه شده در سال ۱۳۸۸ برای افق سال ۱۴۰۹ حجم ترافیک هوایی فرودگاه‌های بزرگ کشور بر مبنای پیش‌بینی‌های کلی و از مقایسه پیش‌بینی تردد سافری ساعت اوج در مقایسه با ظرفیت فعلی تأسیسات موجود برآورد شده است و همچنین سالی که در آن ترافیک ساعت اوج به حداکثر می‌رسد مشخص شده و سرمایه‌گذاری برای توسعه بر آن اساس پیش‌بینی شده است.

برای فرودگاه اهواز طبق نمودار ۷-۱ و جدول ۷-۸ تغییرات یا افزایش ترافیک مشخص شده و برآن اساس ترافیک ساعت اوج در سال ۱۳۹۵ به حداکثر ظرفیت می‌رسد و لذا توسعه ظرفیت برای بعد از این دوره ضروری است.

طبق بند ۵-۱-۱ این مطالعه (گزارش خلاصه مدیریتی- فاز ۲ مطالعه) نیاز توسعه فرودگاه اهواز به شرح زیر می‌باشد:

- محوطه هوایی : توسعه لازم نیست.
- محوطه تخلیه و بارگیری: توسعه در بازه ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۹ احتیاج است.

- ترمینال: توسعه در بازه فوق‌الذکر به میزان افزایش ۳۰۰۰ متر مربع به ساختمان ترمینال ضرورت دارد.

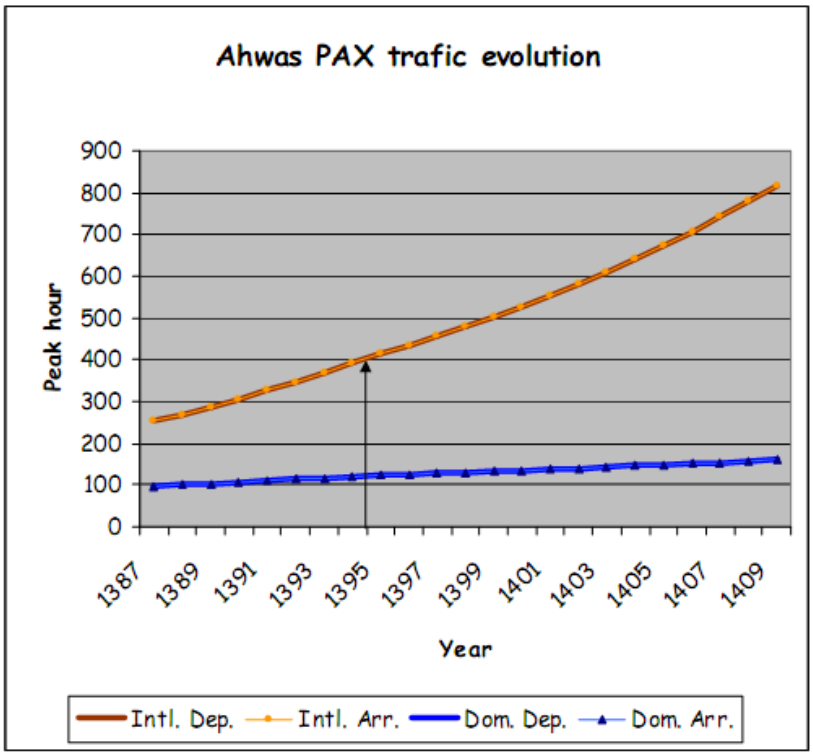

نمودار ۷-۱- آینده نگری اوج ترافیک فرودگاه اهواز

مأخذ: وزارت راه و شهرسازی (وزارت راه و ترابری سابق)، مطالعات طرح جامع حمل و نقل کشور، گزارش خلاصه مدیریتی فاز ۴ ، سال ۱۳۸۸

جدول ۷-۸- آینده نگری اوج ترافیک فرودگاه‌های اصلی کشور

بنادر	۱۳۸۴	۱۳۸۹	۱۳۹۴	۱۳۹۹	۱۴۰۴	۱۴۰۹	رشد ۲۰ ساله	رشد ۲۵ ساله
امام خمینی	۱۸/۳۷	۲۴/۳۵	۳۳/۷۰	۴۰/۹۳	۴۴/۱۸	۴۸/۰۶	۳/۵٪	۳/۹٪
بندر عباس	۲۵/۴۴	۴۵/۰۸	۶۶/۶۳	۷۸/۵۱	۸۳/۹۲	۹۱/۴۴	۳/۶٪	۵/۲٪
بوشهر	۰/۹۸	۱/۳۱	۱/۵۶	۱/۶۷	۱/۸۴	۱/۹۹	۲/۱٪	۲/۸٪
انزلی	۲/۹۳	۶/۹۶	۱۰/۸۰	۱۳/۵۷	۱۶/۶۹	۲۰/۲۷	۵/۵٪	۸/۰٪
نوشهر	۱/۲۲	۲/۰۱	۳/۰۹	۳/۹۱	۴/۷۶	۵/۶۸	۵/۳٪	۶/۴٪
امیرآباد	۰/۷۷	۱/۲۲	۱/۸۳	۲/۰۳	۲/۳۹	۲/۸۲	۴/۳٪	۵/۳٪
مجموع	۴۹/۷۱	۸۰/۹۳	۱۱۷/۶۱	۱۴۰/۶۲	۱۵۳/۷۸	۱۷۰/۲۶	۳/۸٪	۵/۰٪

مأخذ: وزارت راه و شهرسازی (وزارت راه و ترابری سابق)، مطالعات طرح جامع حمل و نقل کشور، گزارش خلاصه مدیریتی فاز ۴ ، سال ۱۳۸۸

ت- توسعه شبکه گاز، برق و مخابرات آب مورد نیاز صنایع استان

در حال حاضر کلیه شهرستان‌ها و شهرهای استان زیر پوشش شبکه گاز، برق و مخابرات قرار دارند. برنامه توسعه آتی این شبکه‌ها آن‌ها در قالب طراحی شبکه ملی مشخص می‌شوند. وضعیت فعلی و طرح توسعه شبکه گاز استان در نقشه ۷-۶ منعکس شده است. در مورد شبکه مخابرات و شبکه برق، طرح توسعه نهایی نشده است اما بر اساس تبادل نظر و هماهنگی انجام شده در کارگروه‌های آمایش استان، بنا به اظهار صریح نمایندگان شرکت گاز، شرکت برق منطقه‌ای و شرکت مخابرات، علاوه بر تأمین نیاز عمومی جمعیت، این سه شرکت متعهد تأمین گاز، برق و نیازهای مخابراتی کلیه شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی استان هستند و تأمین این نیازها در برنامه توسعه این سه سازمان قرار دارد.

ث- توسعه اراضی زیر کشت آبی با گسترش شبکه‌های آبرسانی

توسعه شبکه‌های آبرسانی برای افزایش فعالیت‌های تولیدی (اعم از صنعت و کشاورزی) و نیازهای عمومی استان از برنامه‌های اصلی و بسیار با اهمیت استان و برنامه آمایش می‌باشد. توسعه این شبکه‌ها در بخش کشاورزی برای افزایش راندمان آبیاری، افزایش سطح زیر کشت آبی، تبدیل بخشی از زمین‌های زیر کشت دیم فعلی به کشت آبی و تبدیل بخشی دیگر از زمین‌هایی که در حال حاضر زیر کشت نیستند هدف برنامه‌های توسعه این بخش می‌باشد.

در حال حاضر مساحت اراضی زیر کشت آبی استان طبق مطالعه آمایش استان حدود ۱/۶۸۰ میلیون هکتار است و تا افق طرح آمایش مساحت اراضی زیر پوشش شبکه آبیاری استان به ۱/۱۸۰ میلیون هکتار خواهد رسید که پوششی معادل حدود ۷۰ درصد مساحت این اراضی خواهد بود.

از طرف دیگر زمین‌های دارای قابلیت کشت آبی استان طبق مطالعات آمایش حدود ۲/۰۴ میلیون هکتار برآورد شده است. بنابراین با توجه فراوانی اراضی دارای قابلیت کشت آبی (نسبت به شبکه‌های آبرسانی)، توسعه هرچه بیشتر شبکه‌های آبرسانی به گسترش فعالیت کشاورزی کمک خواهد کرد.

طرح کلی توسعه شبکه‌های آبرسانی در مقایسه با اراضی دارای قابلیت کشت آبی و دیم در نقشه ۷-۷ نشان داده شده است و جزئیات بیشتر طبق شرح خدمات این مطالعه در قسمت ۷-۳ به نظر خواهد رسید.

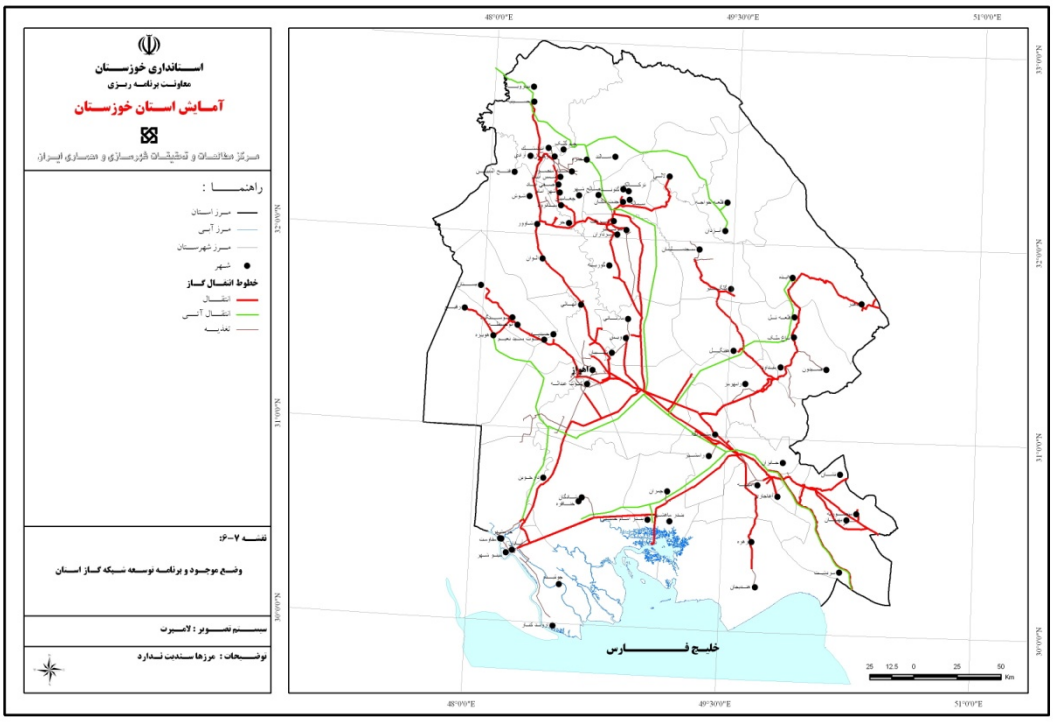

نقشه ۷-۶- وضع موجود و برنامه توسعه شبکه گاز استان

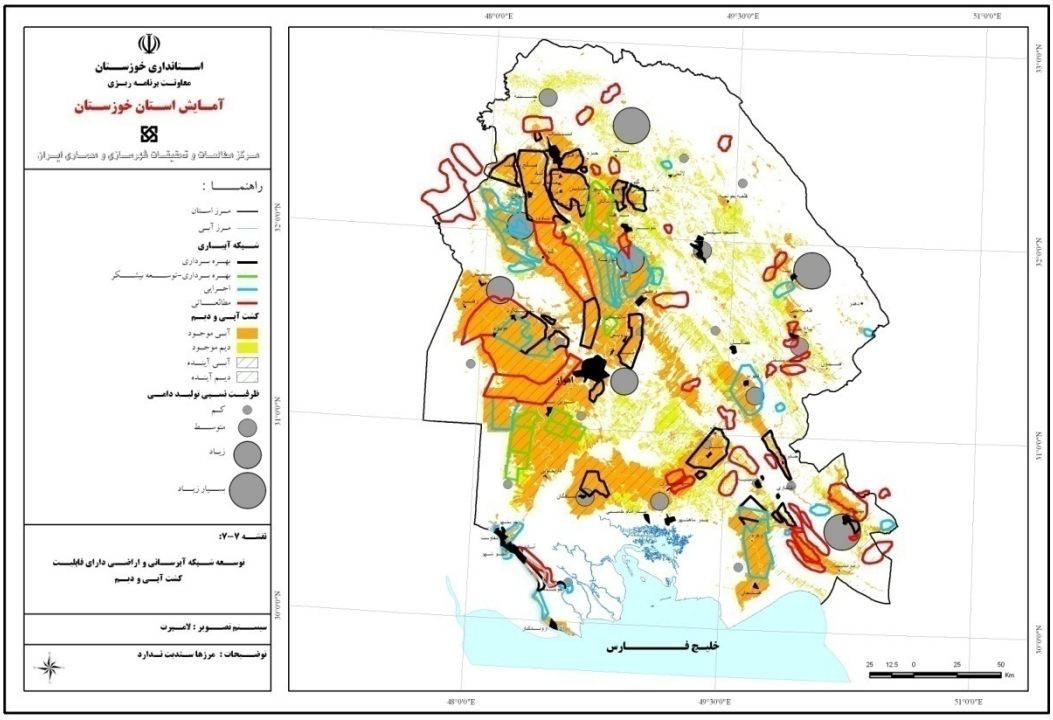

نقشه ۷-۷- توسعه شبکه آبرسانی و اراضی دارای قابلیت کشت آبی و دیم

۷-۲-۶- جمع‌بندی: تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی

تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی از روی هم اندازی چند نقشه به شرح زیر حاصل می‌شود:

- تصویر تقسیمات کشوری، موقعیت ۲۷ شهرستان به عنوان مراکز سیاسی - اداری،
- تصویر مناطق نه‌گانه برنامه‌ریزی،
- الگوی چند مرکزی از کانون‌های توسعه شهری (برای حمایت از مناطق پیرامونی)،
- تصویر گسترش شبکه‌های زیربنایی (جاده، راه‌آهن، شبکه گاز شبکه برق)،
- تصویر موقعیت زمین‌های دارای قابلیت کشت آبی و دیم،
- تصویر گسترش شبکه‌های آبرسانی کشاورزی در ارتباط با موقعیت زمین‌های دارای قابلیت کشت بالا،
- تصویر فضای گسترش فعالیت آبزی‌پروری،
- تصویر موقعیت شهرک‌ها و نواحی صنعتی،
- تصویر منطقه‌بندی صنعتی استان و صنایع پیشنهادی برای هر منطقه،
- تصویر منابع محیط زیست، مناطق حفاظتی،
- تصویر محدوده‌های کنترل آلودگی و محدوده‌های پیشنهادی برای احداث صنایع آلاینده،
- تصویر شبکه سلامت،
- تصویر سطح‌بندی خدمات آموزش عالی،
- تصویر مراکز ناحیه، منظومه، مجموعه،

علاوه بر موارد بالا که در تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی مشاهده خواهند شد، مجموعه‌ای از طراحی‌ها نیز بر روی نقشه یا قابل پیاده کردن نیستند، یا به علت در دسترس نبودن مکان واقعی فعالیت‌ها تنها به صورت تماتیک بر حسب شهرستان قابل پیاده کردن هستند که از آن به دلیل افزایش تعداد نقشه‌ها صرف نظر شده است، از جمله:

- برنامه‌های ترویجی توسعه بخش کشاورزی،
- برنامه‌های حفظ و توسعه منابع طبیعی،
- برنامه‌های گسترش بازار،

به علاوه در تصویر سازمان فضایی استان اهدف، استراتژی های توسعه (چارچوب تخصیص منابع و سهم منابع پیش بینی شده برای تخصیص به برنامه‌ها و شهرستان‌ها) و به طور کلی جهت‌گیری‌های عمومی برای کل استان و از جمله توصیه‌های مدیریتی در زمینه توسعه استان قابل رویت نیستند. اما در برنامه‌ها تا حدود امکان منظور شده‌اند.

تعداد زیادی از عناصر فضایی مانند عرصه‌های جنگلی یا عرصه‌های سکونتگاه‌های شهری و روستایی نیز به دلیل درج در نقشه‌های فصول پیشین گزارش آمایش استان (به شرح مذکور در مقدمه این فصل)، و آشنا بودن خوانندگان گزارش با محیط استان، برای پرهیز از تراکم عناصر در نقشه و غیر قابل رویت شدن آن در تصویر سازمان فضایی آورده نشده‌اند.

از آنجا که نمایش مجموعه بالا در یک تصویر امکان‌پذیر نیست تصویر سازمان فضایی استان در شش نقشه، به شرح زیر ارائه شده اند:

نقشه ۷-۸- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - شکل‌بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونت‌گاهی در طرح آمایش استان خوزستان

نقشه ۷-۹- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - با تمرکز بر بخش کشاورزی

نقشه ۷-۱۰- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - با تمرکز بر بخش صنعت و مناطق ویژه کنترل آلایندگی

نقشه ۷-۱۱- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - با تمرکز بر شبکه جاده‌ای، ریلی و کانون‌های توسعه شهری

نقشه ۷-۱۲- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - با تمرکز بر خدمات برتر

نقشه ۷-۱۳- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - با تمرکز بر گردشگری و مناطق حفاظت شده

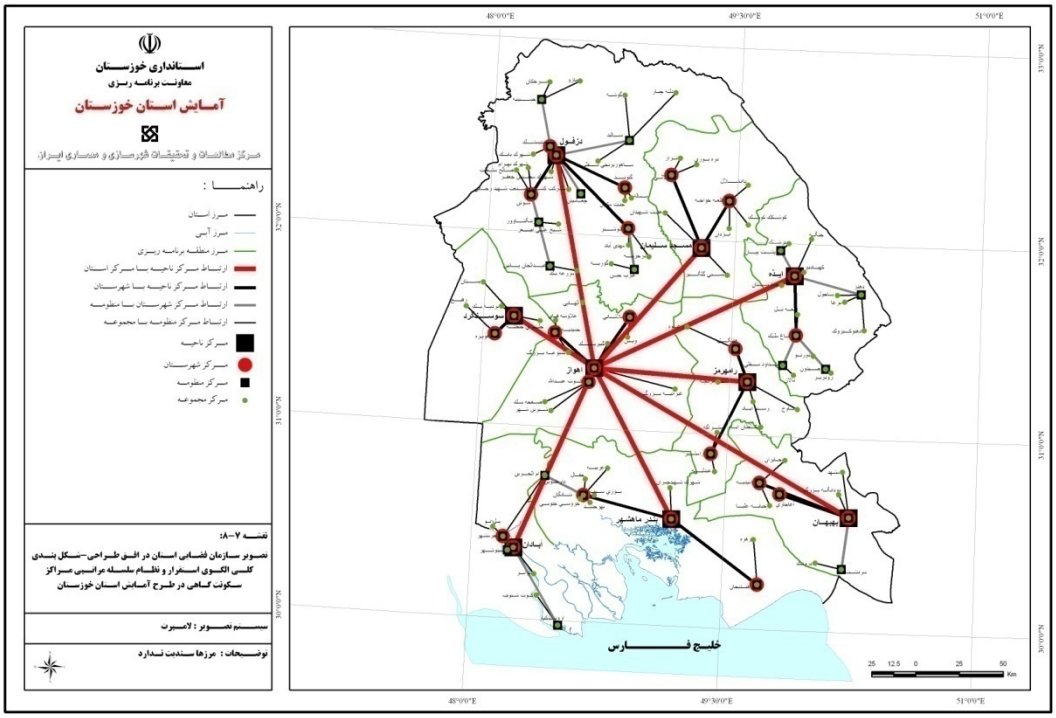

نقشه ۷-۸- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی- شکل‌بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونت‌گاهی در طرح آمایش استان خوزستان

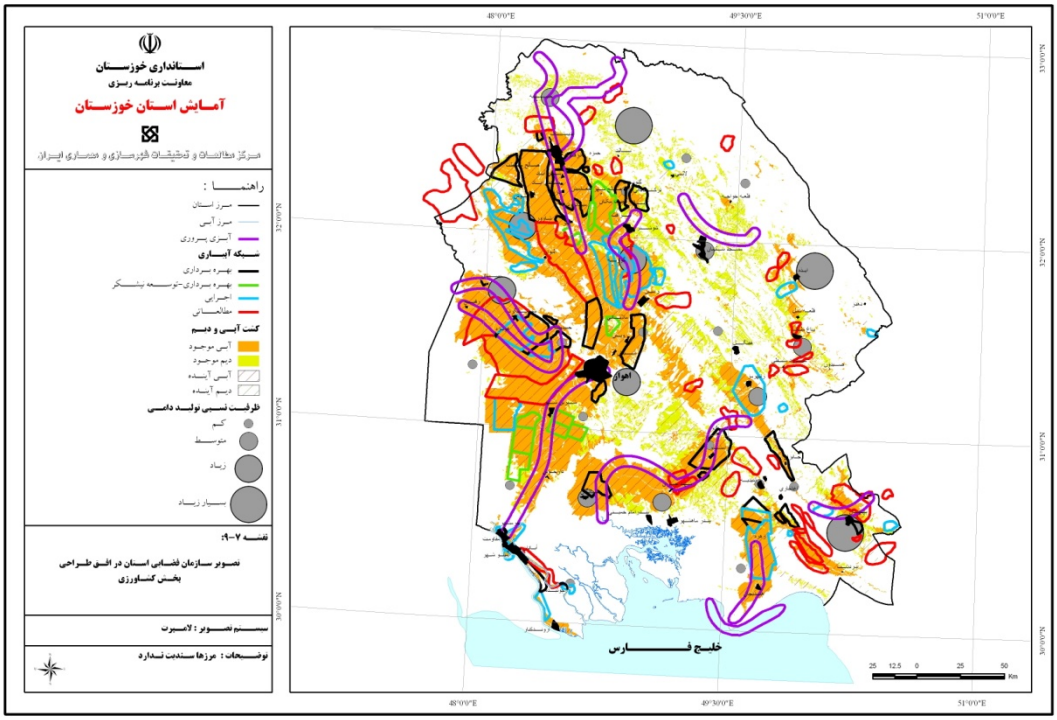

نقشه ۷-۹- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - بخش کشاورزی

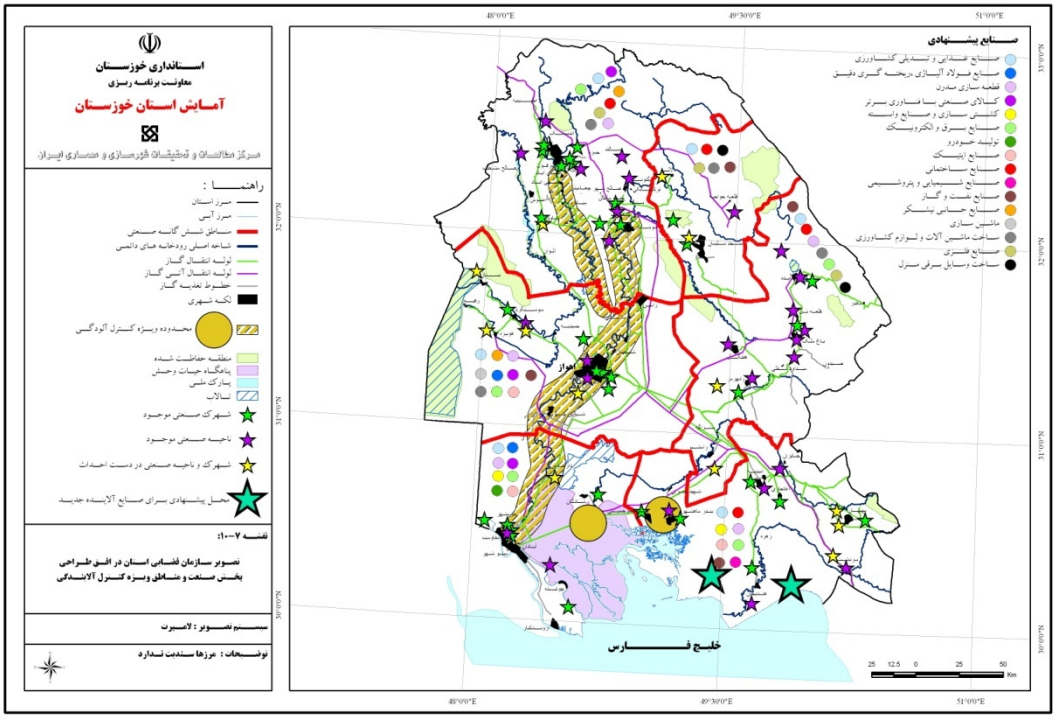

نقشه ۷-۱۰- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - بخش صنعت و مناطق ویژه کنترل آلایندگی

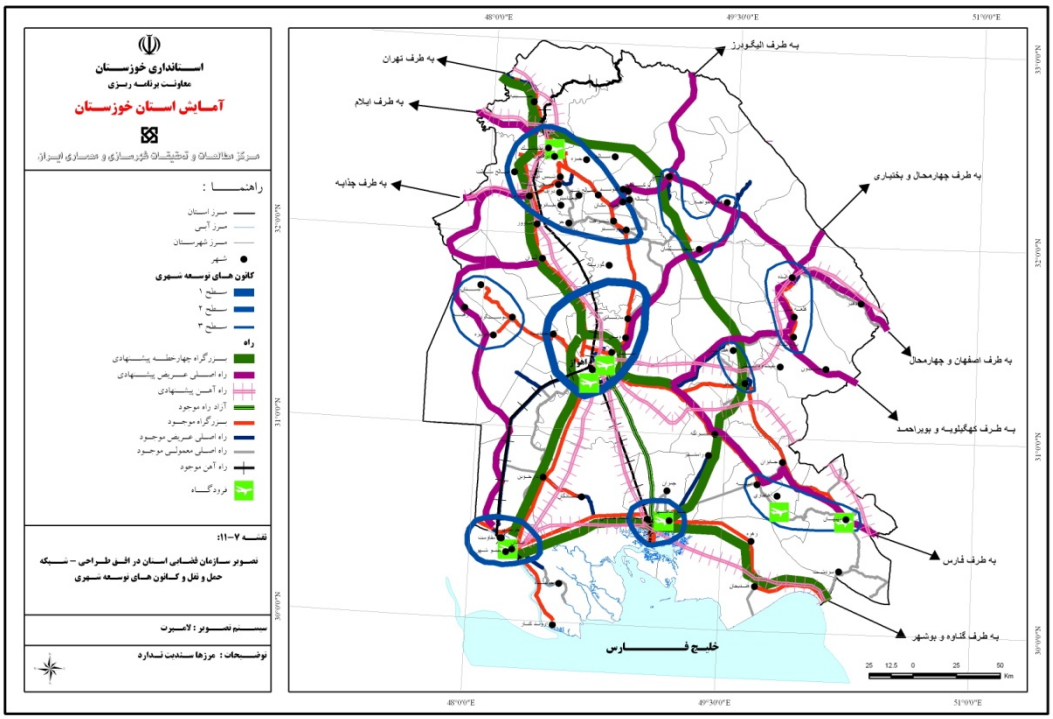

نقشه ۷-۱۱- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - شبکه حمل و نقل و کانون‌های توسعه شهری

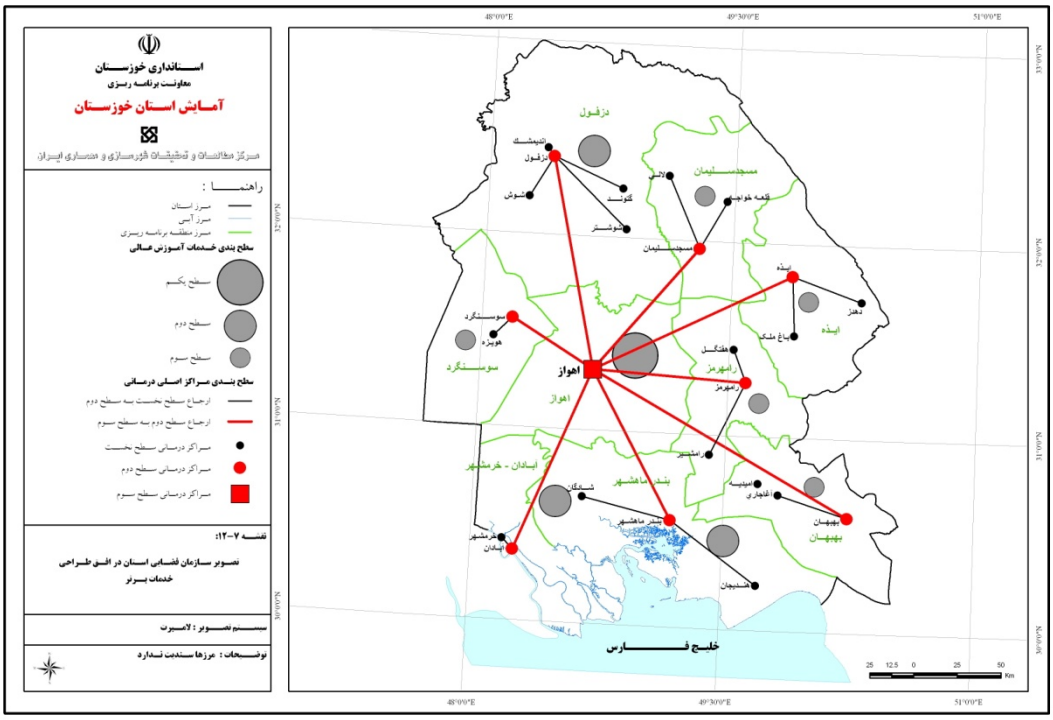

نقشه ۷-۱۲- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - خدمات برتر

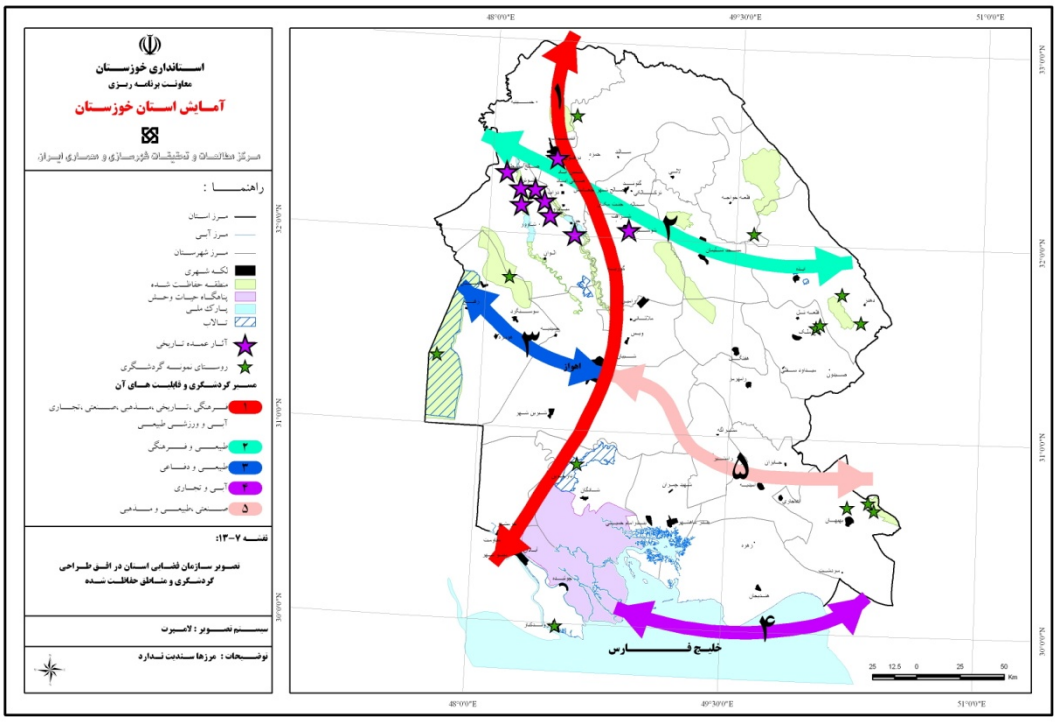

نقشه ۷-۱۳- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - گردشگری و مناطق حفاظت شده

۷-۳- تدوین برنامه آمایش استان

بر اساس تشریح محورهای توسعه استان، پروگرام‌های اجرایی آمایش استان در ارتباط با محورهای زیر شکل خواهند گرفت و در ادامه در مورد هریک توضیحات ضروری ارائه خواهد شد.

۱) محور آبرسانی
۲) محور توسعه کشاورزی
۳) محور توسعه منابع طبیعی
۴) محور توسعه نظارت و حفاظت از محیط زیست
۵) محور توسعه صنعت
۶) محور توسعه شبکه‌های حمل و نقل جاده‌ای و ریلی
۷) محور کانون‌های توسعه شهری
۸) محور توسعه بهداشت و درمان
۹) محور توسعه آموزش عالی

در انطباق با شرح خدمات ذکر این نکته ضروری است که بر اساس شرح خدمات مطالعه بندهای ۷-۳-۱، ۷-۳-۲ و ۷-۳-۳ با عنوان‌های زیر:

۷-۳-۱- تعیین عناوین پروگرام‌های اجرایی آمایش استان

۷-۳-۲- تعیین طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار

۷-۳-۳- تدوین برنامه عملیاتی پروگرام‌های اجرایی

در هر یک از محورهای توسعه ذکر شده در بالا دارای پیوستگی موضوعی می‌باشند. بنابراین ذکر عنوان پروگرام‌های اجرایی در بند ۷-۳-۱ برای هر محور و مجدداً ذکر طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار برای هر محور در بند ۷-۳-۲ و سپس ذکر برنامه عملیاتی هر محور در بند ۷-۳-۳ مطالب موضوعی محورهای توسعه را گسسته می‌نماید و در این صورت ناگزیر برای ایجاد پیوستگی در مطالب باید به کرات به موضوعات مطرح‌شده در بندهای قبلی ارجاع داده شود. بر این اساس مناسب‌تر دیده شد که موضوع هر سه بند شرح خدمات در مورد هر موضوع محوری به صورت پیوسته در بند ۷-۳-۱ مطرح شود و در بند ۷-۳-۲ و ۷-۳-۳ تنها اشاره شود که موضوع در بند ۷-۳-۱ مطرح شده است.

۷-۳-۱- تعیین عناوین پروگرام‌های اجرایی آمایش استان

۷-۳-۱-۱- توسعه آبرسانی

۷-۳-۱-۱-۱- عنوان پروگرام‌ها

عنوان مهم‌ترین پروگرام‌های اجرایی آمایش استان در این بخش عبارت هستند از:

- گسترش شبکه‌های آبرسانی کشاورزی و افزایش سطح زیر کشت آبی
- گسترش شبکه‌های آبرسانی برای تامین آب جوامع شهری و روستایی

چنانکه در فصل ششم به طور مشخص آمده است، در حال حاضر، منابع خاک استان فراوان‌تر از منابع آب آن هستند. به عبارت دیگر در حال حاضر استان خوزستان، با توجه به سطح تکنولوژی آبیاری، بین منابع آب و خاک، با کمبود یا محدودیت منابع آب روبرو است. بنابراین هرگونه توسعه منابع آب و اجرای طرح‌های آبرسانی و توسعه شبکه‌ها و افزایش کارآیی و راندمان منابع آب در بخش کشاورزی، امکان زیر کشت بردن زمین‌های بیشتری را فراهم می‌کند و این به نفع توسعه بخش کشاورزی و درآمد استان و در نهایت به نفع کشور خواهد بود.

مساحت اراضی زیر پوشش شبکه آبرسانی استان با توجه به برنامه‌های توسعه‌ای (دست اجرا، در دست مطالعه و موجود و توسعه کشت نیشکر)، تا افق طرح آمایش طبق برآورد بخش GIS مطالعات آمایش استان از نقشه سازمان آب منطقه‌ای استان در مجموع به ۱/۱۸۰ میلیون هکتار می‌رسد (نقشه ۷-۷)، [۱] با توجه به اینکه اراضی زیر کشت آبی استان در حال حاضر طبق مطالعه آمایش استان حدود ۱/۶۸۰ میلیون هکتار است (جدول ۷-۱۴)، پوشش شبکه‌های آبرسانی در افق طرح آمایش معادل حدود ۷۰ درصد مساحت این اراضی خواهد بود. از طرف دیگر زمین‌های دارای قابلیت کشت آبی استان طبق مطالعات آمایش حدود۲/۰۴ میلیون هکتار برآورد شده است (جدول ۷-۱۴)، که شبکه آبرسانی در دست مطالعه و توسعه تا افق طرح آمایش (سال۱۴۰۴)، نزدیک به ۵۸ درصد این مساحت را تشکیل خواهد داد.

ملاحظه می‌شود توسعه عظیم شبکه آبرسانی تا افق ۱۴۰۴، در مقابل قابلیت اراضی استان، یعنی زمین‌هایی که در صورت تامین آب و انجام عملیات اصلاحی قابلیت کشت آبی دارند هنوز نشان‌دهنده فرصت‌های توسعه بیشتری برای زیر کشت بردن اراضی دارای قابلیت کشت آبی می‌باشد. بنابراین هرگونه

---

۱ - مساحت اراضی زیر پوشش شبکه آبرسانی استان با توجه به برنامه‌های توسعه‌ای (دست اجرا، در دست مطالعه و موجود و توسعه کشت نیشکر)، تا افق ۱۴۰۴ بر اساس جدول منضم به نقشه سازمان آب منطقه‌ای حدود ۱/۲۴۶ میلیون هکتار اعلام شده است و بر اساس برداشت واحد GIS این مشاور از نقشه مذکور و با حذف مناطق خارج از استان حدود ۱/۱۸۰ میلیون هکتار می‌باشد.

توسعه شبکه‌های آبرسانی با توجه در اختیار بودن اراضی مستعد کشاورزی، چنانکه گفته شد به نفع اقتصاد استان و کشور می‌باشد.

بدیهی است تنها افزایش پوشش شبکه‌های آبرسانی و در نتیجه افزایش مساحت زمین‌های زیر کشت آبی کافی نیست بلکه در کنار توسعه شبکه‌های آبرسانی، افزایش راندمان مصرف آب نیز می‌تواند آب بیشتری را برای استفاده در سایر بخش‌های مصرف و حتی توسعه بیشتر زمین‌های زیر کشت فراهم نماید. بنابراین استان خوزستان از نظر منابع آب و خاک هنوز جای توسعه بسیار زیادی را دارد و با توسعه شبکه‌های آبرسانی و اعمال صرفه‌جویی و افزایش راندمان آب امکان بهره‌برداری بیشتر از منابع خاک فراهم خواهد شد.

همچنین علاوه بر گسترش شبکه‌های آبیاری و افزایش راندمان آبیاری، افزایش راندمان تولید کشاورزی در واحد سطح نیز از نظر اقتصاد کشاورزی استان، درآمد کشاورزان استان و جایگاه شایسته بخش کشاورزی استان در کشور (که در حال حاضر علیرغم وجود منابع بی‌نظیر آب و خاک این استان، از نظر ارزش افزوده در رتبه پنجم در کشور قرار دارد)، نیاز استان و کشور به محصولات کشاورزی - غذایی و به اختصار امنیت غذایی بسیار اهمیت دارد. به همین دلیل هر سه مورد گسترش شبکه‌های آبرسانی، افزایش راندمان آبیاری و افزایش راندمان کلی کشاورزی استان در سند ملی توسعه استان خوزستان مورد تأکید قرار گرفته است و این موضوع به طور کلی در برنامه پنجم کشور نیز مورد تأکید می‌باشد.

۷-۳-۱-۱-۲- عنوان برنامه و طرح‌ها

بر این اساس گسترش شبکه‌های آبرسانی کشاورزی و افزایش سطح زیر کشت آبی استان عنوان مهم‌ترین پروگرام سازمان آب منطقه‌ای استان را تشکیل می‌دهد. برنامه‌ها و طرح‌هایی که داخل این پروگرام به مرحله اجرا در می‌آیند در سه دسته اصلی به شرح زیر معرفی می‌شوند:

- طرح‌های توسعه‌ای دست اجرا،
- توسعه‌ای در دست مطالعه،
- طرح‌های توسعه شبکه کشت نیشکر،

لازم است اشاره شود که آبرسانی برای تامین آب آشامیدنی جوامع شهری و روستایی استان نیز در برنامه اجرایی سازمان آب منطقه‌ای استان قرار دارد که هدف آن برطرف کردن یکی از نقاط ضعف اساسی استان که کمبود آب آشامیدنی، به خصوص در مناطق مرکزی و جنوبی استان است، کمک اساسی خواهد کرد. از آنجا که مسایل شهری در برنامه آمایش بررسی نمی‌شود، به این طرح‌ها نخواهیم پرداخت، بلکه تنها اشاره می‌شود که براساس برنامه اجرایی این سازمان مناطق یاد شده که دارای بیشترین مشکل

در ارتباط با آب آشامیدنی هستند تا افق سال ۱۴۰۴ از توسعه شبکه آبرسانی آب آشامیدنی به شرح زیر برخوردار خواهند شد:

۱. آبرسانی به مناطق مرکزی و جنوب غرب استان شامل مناطق دشت‌آزادگان، هویزه، اهواز، بندر ماهشهر، شادگان، خرمشهر و آبادان از شبکه غدیر، از سد دز به میزان حدود ۷۷۶ میلیون متر مکعب در سال،
۲. آبرسانی به اندیمشک از محل رودخانه دز و آب زیرزمینی به میزان حدود ۲۲ میلیون متر مکعب در سال،
۳. آبرسانی به شهرستان دزفول از رودخانه دز به میزان حدود ۵۹ میلیون متر مکعب در سال،
۴. آبرسانی به منطقه شوشتر و گتوند به میزان حدود نزدیک به ۵۰ میلیون متر مکعب در سال،
۵. آبرسانی به مناطق روستایی شمال اهواز از رودخانه کارون بر روی هم به میزان نزدیک به ۳۱ میلیون متر مکعب در سال،
۶. آبرسانی به منطقه مسجدسلیمان از سد مسجدسلیمان به میزان حدود ۴۴ میلیون متر مکعب در سال،
۷. آبرسانی به مناطق شهری و روستایی شرق استان در منطقه ایذه، باغ‌ملک و رامهرمز از رودخانه جراحی به میزان حدود ۴۶ میلیون متر مکعب در سال،
۸. آبرسانی به شهرها و روستاهای جنوب شرق استان شامل منطقه هندیجان و بهبهان از رودخانه خیرآباد (سد کوثر)، به میزان حدود ۶۲/۵ میلیون متر مکعب در سال،

۷-۳-۱-۱-۳- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار

طرح‌هایی که داخل این پروگرام انجام می‌شود به تفکیک حوزه‌های آبریز رودخانه‌ها تعریف می‌شوند. عنوان طرح‌ها برای دستیابی به این سطح از توسعه (علاوه بر شبکه‌های موجود)، بر حسب حوزه‌های آبریز به شرح زیر است:

- شبکه‌های آبیاری دز
- شبکه‌های آبیاری شمال کرخه
- شبکه‌های آبیاری جنوب کرخه
- شبکه‌های آبیاری کارون
- شبکه‌های آبیاری مارون
- شبکه‌های آبیاری زهره
- شبکه‌های آبیاری توسعه کشت نیشکر

عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار برای توسعه شبکه‌های آبرسانی استان خوزستان به تفکیک نام طرح و پروژه و همراه با مساحت زیر شبکه توسعه در جدول ۷-۹ آمده است و برای اجتناب از تطویل مطالب خواننده محترم را تنها به این جدول ارجاع می‌نماید.

جدول ۷-۹- عنوان طرح و پروژه توسعه شبکه آبرسانی و مساحت اراضی زیر پوشش تا افق مطالعات آمایش- مساحت: هکتار

نام طرح: حوزه	نام پروژه: شبکه آبیاری	نوع پروژه	مساحت
زهره و بنه باشت	شبکه هندیجان	اجرایی	۴۹,۶۴۹
زهره و بنه باشت	شبکه شهید بهشتی	اجرایی	۲,۰۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه شهید دامغانی و شبانکاره	بهره برداری	۳,۵۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه شهید رجایی و توسعه	بهره برداری	۸,۸۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه مکسر	مطالعاتی	۶,۰۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه توسعه زیدون	مطالعاتی	۶,۰۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه زیدون	مطالعاتی	۱۰,۰۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه توسعه شهید رجایی	مطالعاتی	۳,۵۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه خیرآباد	مطالعاتی	۱۶,۳۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه حفیره	مطالعاتی	۸,۷۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه امیدیه بالا و گطاع	مطالعاتی	۱۱,۵۰۰
زهره و بنه باشت	سمت راست وچپ خلف آباد	مطالعاتی	۱۷,۵۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه مشراگه	مطالعاتی	۳,۰۰۰
شبکه های آبیاری جنوب کرخه	شبکه شرق دشت آزادگان	اجرایی	۲۹,۸۲۴
شبکه های آبیاری جنوب کرخه	حمیدیه و زمزم قدس	بهره برداری	۱۸,۳۰۰
شبکه های آبیاری جنوب کرخه	شبکه غرب دشت آزادگان	مطالعاتی	۳۷,۲۴۹
شبکه های آبیاری جنوب کرخه	شبکه شهید چمران	مطالعاتی	۷۲,۶۰۰
شبکه های آبیاری جنوب کرخه	شبکه توسعه دشت آزادگان	مطالعاتی	۵۲,۷۴۹
شبکه های آبیاری دز	شبکه دز	بهره برداری	۱۲۵,۰۰۰
شبکه های آبیاری دز	شبکه شیرین آب	بهره برداری	۶,۰۰۰
شبکه های آبیاری دز	شبکه لور	بهره برداری	۱,۰۰۰
شبکه های آبیاری دز	شبکه فتح المبین	مطالعاتی	۶,۵۰۰
شبکه های آبیاری دز	شبکه دشت بالا رود	مطالعاتی	۱۸,۰۰۰
شبکه های آبیاری دز	شبکه شیهون	مطالعاتی	۱,۷۰۰
شبکه های آبیاری دز	شبکه سردشت	مطالعاتی	۱,۵۰۰
شبکه های آبیاری شمال کرخه	شبکه باغه	اجرایی	۷,۴۰۰
شبکه های آبیاری شمال کرخه	شبکه دو سالق	اجرایی	۱۶,۰۰۰
شبکه های آبیاری شمال کرخه	شبکه ارایض	اجرایی	۲۷,۹۰۰

ادامه جدول ۷-۹- عنوان طرح و پروژه توسعه شبکه آبرسانی و مساحت اراضی زیر پوشش تا افق مطالعات آمایش- مساحت: هکتار

نام طرح: حوزه	نام پروژه: شبکه آبیاری	نوع پروژه	مساحت
شبکه های آبیاری شمال کرخه	شبکه اوان	بهره برداری	۱۳,۰۰۰
شبکه های آبیاری شمال کرخه	شبکه کوثر	بهره برداری	۱۴,۱۵۰
شبکه های آبیاری شمال کرخه	شبکه شاوور	مطالعاتی	۵۵,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر جفیر	اجرایی	۴۰,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر فارابی	بهره برداری-توسعه نیشکر	۱۰,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر غزالی (سلمان)	بهره برداری-توسعه نیشکر	۱۰,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر خزاعی	بهره برداری-توسعه نیشکر	۱۰,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر امیر کبیر	بهره برداری-توسعه نیشکر	۱۰,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر میرزا کوچک خان	بهره برداری-توسعه نیشکر	۱۰,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر دهخدا	بهره برداری-توسعه نیشکر	۲۷,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	دشت شعیبیه - واحد نیشکر دانیال	بهره برداری-توسعه نیشکر	۴۲,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر هفت تپه	بهره برداری-توسعه نیشکر	۱۱,۱۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد میاناب	بهره برداری-توسعه نیشکر	۶,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	کشت و صنعت کارون + بلوک F	بهره برداری-توسعه نیشکر	۳۳,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه گرگر	اجرایی	۶,۵۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه میاناب	اجرایی	۳۶,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه دشت میانبندان	اجرایی	۲,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه شعیبیه	اجرایی	۲۲,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه لالی	اجرایی	۲,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه خرمشهرو آبادان	بهره برداری	۳۲,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه جنوب اهواز	بهره برداری	۸۰,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه شمال شرق اهواز	بهره برداری	۱۹,۵۱۱
شبکه های آبیاری کارون	شبکه گتوند و عقیلی	بهره برداری	۱۴,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه رغیوه	مطالعاتی	۲۲,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه دشت بزرگ	مطالعاتی	۳,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه داریون	مطالعاتی	۶,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه پرزینستان	مطالعاتی	۲,۷۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه سبزآب و آب بید	مطالعاتی	۵,۴۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه هارکله	مطالعاتی	۱,۰۰۰
مارون و الله	شبکه میانکران	اجرایی	۲,۰۰۰
مارون و الله	شبکه رامهرمز	اجرایی	۲۷,۰۰۰
مارون و الله	شبکه دیمه	اجرایی	۳,۰۰۰

ادامه جدول ۷-۹- عنوان طرح و پروژه توسعه شبکه آبرسانی و مساحت اراضی زیر پوشش تا افق مطالعات آمایش- مساحت: هکتار

نام طرح: حوزه	نام پروژه: شبکه آبیاری	نوع پروژه	مساحت
مارون و الله	شبکه سادات حسینی	اجرایی	۱,۱۰۰
مارون و الله	شبکه لاسپید	اجرایی	۱,۴۰۰
مارون و الله	شبکه قلعه مدرسه	اجرایی	۱,۰۰۰
مارون و الله	شبکه شادگان	بهره برداری	۹,۰۱۵
مارون و الله	شبکه رامشیر	بهره برداری	۲۲,۰۰۰
مارون و الله	شبکه بهبهان	بهره برداری	۱۴,۶۰۰
مارون و الله	شبکه جایزان و فجر	بهره برداری	۱۰,۰۰۰
مارون و الله	شبکه طهماسبی	مطالعاتی	۲,۲۰۰
مارون و الله	شبکه هلایجان	مطالعاتی	۲,۰۰۰
مارون و الله	شبکه لران	مطالعاتی	۳,۳۰۰
مارون و الله	شبکه منگنان	مطالعاتی	۱,۴۰۰
مارون و الله	شبکه میداود	مطالعاتی	۳,۲۰۰
مارون و الله	شبکه خاییز	مطالعاتی	۲,۵۰۰
مارون و الله	شبکه دولت آباد	مطالعاتی	۵,۷۰۰
مارون و الله	شبکه خیرآباد	مطالعاتی	۱۲,۰۰۰
مارون و الله	شبکه کرفنج	مطالعاتی	۲,۰۰۰
مارون و الله	شبکه بنه باشت	نامشخص	۴,۰۰۰
مارون و الله	شبکه ری مکان	نامشخص	۳,۰۰۰
جمع			**X ۱,۲۴۵,۹۴۷**
جمع مساحت کل، منهای مساحت اراضی شبکه در دست بهره‌برداری و شامل اراضی طرح بهره‌برداری- توسعه نیشکر			X ۸۵۵,۰۷۱

مأخذ: سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان – ۱۳۹۲

X در دو عدد جمع در جدول بالا، بخش‌هایی به خارج از استان خوزستان تعلق دارد. بر اساس برداشت بخش GIS مشاور طرح آمایش استان خوزستان از نقشه ارائه شده توسط سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان، جمع اراضی زیر شبکه‌های آبرسانی در افق مطالعه حدود ۱/۱۸۰ میلیون هکتار می‌رسد که با عدد ۱,۲۴۵,۹۴۷ بالا حدود ۶/۶ درصد اختلاف دارد. همچنین عدد ۸۵۵,۰۷۱ در سرجمع بالا با برآورد بخش GIS مشاور طرح آمایش استان خوزستان که معادل ۸۶۵,۰۰۰ هکتار اعلام شده است حدود ۲/۱ درصد اختلاف دارد.

۷-۳-۱-۱-۴- توزیع فضایی و شهرستانی

چنانکه در فصل ششم مطالعات آمایش استان خوزستان مشاهده شد، نیمه شرقی استان به دلیل آنکه به طور نسبی از منابع آب کمتری برخوردار است، در بخش کشاورزی نیز در مقایسه با نیمه غربی استان کم‌تر توسعه یافته است. بنابر این راهکار توسعه در این منطقه (علاوه بر حمایت از توسعه کانون‌های شهری، گسترش صنایع مناسب و توسعه شبکه‌ها و بازارها)، حمایت از توسعه "مناسب" بخش کشاورزی

با استفاده از راهکارهای مختلف و از جمله مهم‌ترین آن، از طریق تقویت منابع آب در این بخش از استان می‌باشد. کلمه "مناسب" در اینجا مفهوم خاصی دارد زیرا با وجود آنکه طبق تصویر ۷-۱ سدهای کارون ۱، کارون ۳، سد دز و سد گتوند از نظر ارتفاعی بالاتر از مناطق پایین دست در شرقی استان هستند و گسترش شبکه‌های آبرسانی در این منطقه طبق نقشه ۷-۷ بخشی از زمین‌های دارای قابلیت کشت آبی و دیم را در این منطقه پوشش خواهد داد. اما به دلیل کوهستانی و کوهپایه‌ای بودن مناطق شمال شرقی استان، آبرسانی به این مناطق پر هزینه‌تر از توسعه این شبکه‌ها در نیمه غربی است. به همین دلیل تقویت منابع آب این بخش از استان چنانکه در فصل ششم مطالعات آمایش استان بیان شده است بیش از آنکه با هدف "کارآیی اقتصادی" همسو باشد، با هدف "کاهش عدم تعادل‌ها" توجیه می‌شود. بنابراین "آب پرهزینه" به عنوان یک منبع تولید در این مناطق باید با حداکثر کارآیی مورد استفاده قرار گیرد. این موضوع در طرح‌های توسعه کشاورزی استان در بخش بعدی این گزارش مورد نظر است.

توزیع فضایی طرح‌ها و پروژه‌های توسعه شبکه‌های آبرسانی کاملاً با برنامه آمایش استان همسو می‌باشد. نقشه ۷-۷ موقعیت شبکه‌های آبیاری استان را بر روی اراضی دارای قابلیت کشت آبی و کشت دیم نشان می‌دهد که گویای انطباق نسبتاً مناسب این دو می‌باشد و توجه خاصی که مطالعات آمایش استان به گسترش شبکه‌ها در غرب استان با هدف "کارآیی اقتصادی" و آبرسانی به منطقه شرق و جنوب شرقی استان با هدف "کاهش عدم تعادل‌ها" دارد در این برنامه لحاظ شده است. این همسویی در ادامه تشریح خواهد شد.

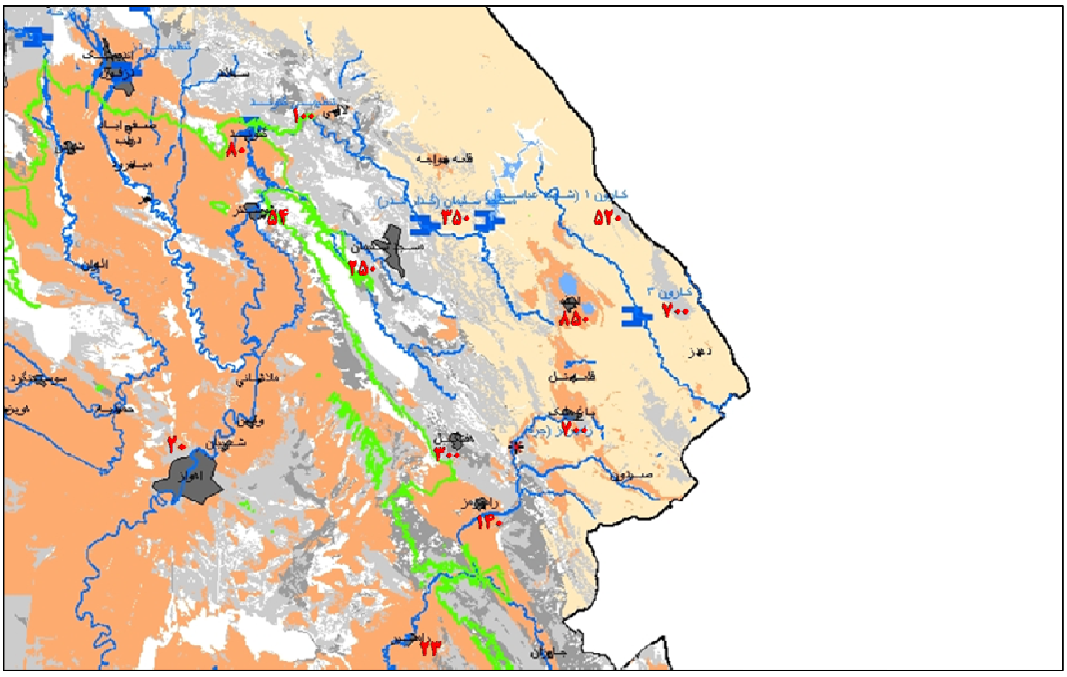

تصویر ۷-۱- ارتفاع و موقعیت سدهای شمال شرق استان نسبت به مناطق پایین دست

الف- توزیع فضایی برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴

در این شبکه‌ها بر حسب وضعیت فعلی و توسعه آتی معرفی شده‌اند. صرف نظر از شبکه‌های دست بهره‌برداری فعلی و قسمتی از طرح‌های آبرسانی مربوط طرح نیشکر که در حال حاضر موجود است، باقی‌مانده این طرح‌ها بخش توسعه شبکه‌های آبرسانی را تشکیل می‌دهند. بر این اساس تا افق طرح آمایش، با اجرای طرح‌های توسعه‌ای (دست اجرا، مطالعاتی)، جمعاً نزدیک حدود ۷۴۸ هزار هکتار به اراضی زیر پوشش شبکه‌های آبرسانی استان اضافه می‌شود. مقدار توسعه یادشده، به علاوه وضع موجود و توسعه شبکه‌های آبرسانی توسعه کشت نیشکر، جمعاً به ۸۶۵ هزار هکتار می‌رسد که حدود ۷۳ درصد از مساحت زیر پوشش شبکه آبرسانی در افق طرح را تشکیل می‌دهد. در این جدول همچنین مشاهده می‌شود طرح‌های دست اجرا معادل حدود ۹۰ درصد و طرح‌های مطالعاتی تقریباً معادل ۱/۵ برابر مساحت اراضی دست بهره‌برداری زیر پوشش شبکه آبرسانی فعلی می‌باشد، که با بهره برداری از همه شبکه‌های توسعه‌ای، مساحت کل اراضی زیر پوشش شبکه آبرسانی استان به ۳/۴۷ برابر سطح در دست بهره‌برداری فعلی افزایش خواهد یافت، جدول ۷-۱۰.

در توسعه شبکه‌های آبرسانی، توزیع فضایی بین نیمه شرقی و غربی استان بهبود می‌یابد. در حال حاضر ۲۷ درصد از شبکه آبرسانی موجود، در نیمه شرقی استان و ۷۳ درصد باقی‌مانده در نیمه غربی[1] استان توزیع شده است. در برنامه توسعه، سهم نیمه شرقی استان بهبود قابل توجهی خواهد یافت. چنانکه در جدول ۷-۱۰ مشاهده می شود سهم توسعه شبکه در نیمه شرقی به نزدیک ۳۰ درصد می‌رسد و در نتیجه سهم این منطقه در افق ۱۴۰۴ حدود ۲۹ درصد خواهد بود. از زاویه دیگر در همین جدول مشاهده می‌شود اراضی زیر پوشش شبکه آبیاری در نیمه شرقی استان از حدود ۸۵ هزار هکتار در وضعیت فعلی با افزایش حدود ۲۵۸ هزار هکتار به حدود ۳۴۳ هزار هکتار در افق توسعه افزایش می‌یابد که معادل ۴ برابر شدن اراضی زیر پوشش شبکه آبرسانی در این منطقه از استان است. این افزایش چنانکه بیان شد با هدف کاهش عدم تعادل مورد نظر مطالعات آمایش استان کاملاً همسو می‌باشد.

در نیمه غربی استان با افزایش حدود ۶۰۷ هزار هکتار، اراضی زیر پوشش شبکه آبرسانی به حدود ۸۳۷ هزار هکتار افزایش خواهد یافت که معادل ۳/۶ برابر شدن این اراضی است.

این همسویی از زاویه دیگر بین قابلیت توسعه اراضی زیر کشت آبی با توسعه شبکه آبرسانی به بهترین وجه از بررسی ضریب همبستگی بین این دو متغیر در حال حاضر و در افق طرح در جدول ۷-۱۱ قابل

---

۱ - در این مبحث مقصود از نیمه شرقی پوشش شبکه‌های آبرسانی در شهرستان‌های بهبهان، امیدیه، هندیجان، رامهرمز، رامشیر، گتوند، ایذه، باغ ملک، لالی، مسجدسلیمان، هفتکل و اندیکا و نیمه غربی شهرستان‌های اهواز، شوش، شوشتر، هویزه، دزفول، دشت آزادگان، خرمشهر، باوی، اندیمشک، آبادان، بندرماهشهر، شادگان را در بر می‌گیرد.

مشاهده است. این ضریب بدون احتساب وضع موجود و توسعه نیشکر از حدود ۷۴ درصد در حال حاضر به حدود ۸۵ درصد ارتقا خواهد یافت. با احتساب وضع موجود و توسعه نیشکر مقدار تغییر (بهبود)، از ۸۱ درصد به ۸۹ درصد خواهد بود این به معنی است که در هر صورت بین توسعه شبکه آبرسانی با زمین‌های دارای قابلیت کشت آبی در افق طرح آمایش سازگاری بسیار مناسب‌تری برقرار خواهد شد. بخشی از این بهبود چنانکه در بندهای بعدی مشاهده خواهد شد ناشی از نگاه به شرق استان است. زیرا در حالی که در بخش غربی استان نسبت زیادتری از زمین‌های دارای قابلیت کشت آبی به این نوع کشت تبدیل شده‌اند، در شرق استان زمین‌های دارای قابلیت تبدیل به کشت آبی به نسبت اراضی زیر کشت فعلی زیادتر است و در همین حال توسعه شبکه آبرسانی در شرق استان از این امکان پشتیبانی می‌نماید. به این موضوع باز خواهیم گشت.

توزیع زمین‌های زیر کشت آبی استان در وضعیت فعلی و قابلیت توسعه این اراضی در جدول ۷-۱۳ و نمودار ۷-۲ نشان داده شده است. ملاحظه می‌شود در مناطق شرقی و حاشیه‌ای استان به دلیل کمتر بهره‌مند بودن از منابع آب، پتانسیل نسبی توسعه بیشتر از مناطق غربی استان می‌باشد.

به همین دلیل در ادامه این گزارش مشاهده می‌شود توسعه نسبی این اراضی همراه با توسعه شبکه‌های آبرسانی، هر چند به میزان کم، تحول نسبی قابل توجهی را برای مناطق حاشیه‌ای استان به دنبال خواهد داشت.

قابلیت توسعه اراضی زیر کشت آبی همراه با توسعه شبکه‌های آبرسانی نشان دهنده پتانسیل توسعه تولید در این بخش می‌باشد بنابراین در پاسخ به این پرسش که توسعه فضایی بخش کشاورزی در کدامیک از مناطق خواهد بود با توجه به نمودار ۷-۲ و نمودار ۷-۳ (توسعه شبکه‌های آبرسانی) مشاهده می‌شود که قسمت اعظم تولید بخش کشاورزی در مناطقی خواهد بود که هم اکنون از بهره‌مندی بالاتری برخوردارند اما توسعه به سمت مناطق حاشیه‌ای نیز میل خواهد کرد.

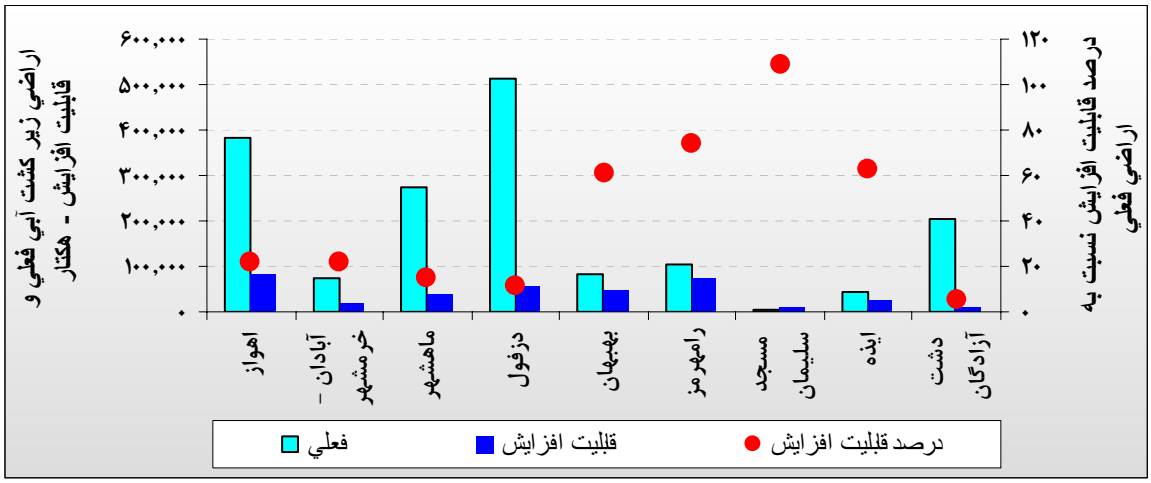

نمودار ۷-۲- توزیع اراضی زیر کشت آبی در وضعیت فعلی و قابلیت افزایش آن، هکتار - درصد

جدول ۷-۱۰- توزیع فضایی برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴- هکتار

	اراضی زیر پوشش شبکه آبرسانی (هکتار)			توزیع اراضی زیرپوشش شبکه برسانی(درصد)		
	وضعیت فعلی	کل توسعه	افق ۱۴۰۴	وضعیت فعلی	کل توسعه	افق ۱۴۰۴
نیمه شرقی استان	۸۵,۳۷۲	۲۵۷,۷۹۹	۳۴۳,۱۷۰	۲۷.۱	۲۹.۸	۲۹.۱
نیمه غربی استان	۲۲۹,۷۶۸	۶۰۷,۰۹۰	۸۳۶,۸۵۸	۷۲.۹	۷۰.۲	۷۰.۹
کل استان	**۳۱۵,۱۴۰**	**۸۶۴,۸۸۹**	**۱۱۸۰,۰۲۸**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**

جدول ۷-۱۱- ضریب هبستگی بین توزیع اراضی قابل کشت آبی با توزیع شبکه آبیاری

	بدون احتساب وضع موجود و توسعه نیشکر	با احتساب وضع موجود و توسعه نیشکر
بین توزیع اراضی قابل کشت آبی با توزیع شبکه آبیاری **در حال حاضر**	۰.۷۴۱	۰.۸۱۲
بین توزیع اراضی قابل کشت آبی با توزیع شبکه آبیاری در **افق طرح آمایش**	۰.۸۴۵	۰.۸۸۹

ضریب‌های همبستگی یادشده برای حال حاضر بین توزیع اراضی زیر کشت آبی فعلی از جدول ۷-۱۳ و توزیع شبکه آبیاری در حال حاضر (شامل شبکه دست اجرا)، از جدول ۷-۱۲ محاسبه شده است. برای افق طرح آمایش نیز با استفاده از همین دو جدول، بین توزیع اراضی زیر کشت آبی در افق طرح آمایش و توزیع شبکه آبیاری در افق طرح محاسبه شده است.

جدول ۷-۱۲- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک شهرستان - هکتار

	بهره‌برداری (وضع فعلی)	دست اجرا	مطالعاتی	توسعه نیشکر	کل مقدار توسعه	جمع در افق ۱۴۰۴	توزیع فعلی (درصد)	توزیع کل توسعه (درصد)	توزیع در افق (درصد)
اهواز	۳۵,۵۱۸	۲۵,۶۲۹	۸۶,۵۷۳	۳۶,۳۲۲	۱۴۸,۵۲۳	۱۸۴,۰۴۱	۱۱.۳	۱۷.۲	۱۵.۶
شوش	۵۷,۹۱۰	۴۴,۶۲۱	۷۰,۳۶۱	۱۰,۷۲۰	۱۲۵,۷۰۲	۱۸۳,۶۱۲	۱۸.۴	۱۴.۵	۱۵.۶
شوشتر	۴۶۴	۶۷,۵۰۷	۱۳,۳۲۳	۲۰,۲۷۷	۱۰۱,۱۰۸	۱۰۱,۵۷۲	۰.۱	۱۱.۷	۸.۶
هویزه	۲,۵۰۷	۱۶,۸۵۳	۸۰,۷۹۴		۹۷,۶۴۷	۱۰۰,۱۵۴	۰.۸	۱۱.۳	۸.۵
دزفول	۵۵,۱۳۲		۱۶,۹۶۲	۴۵۰	۱۷,۴۱۲	۷۲,۵۴۴	۱۷.۵	۲.۰	۶.۱
دشت آزادگان	۱۷,۴۶۲	۱۰,۵۲۶	۲۴,۶۰۹		۳۵,۱۳۵	۵۲,۵۹۷	۵.۵	۴.۱	۴.۵
خرمشهر		۷,۵۲۸		۲۶,۱۹۲	۳۳,۷۲۰	۳۳,۷۲۰	۰.۰	۳.۹	۲.۹
باوی	۲۳,۰۶۶		۳,۰۵۶	۴,۷۲۵	۷,۷۸۱	۳۰,۸۴۷	۷.۳	۰.۹	۲.۶
اندیمشک	۱۶,۴۴۳		۱۲,۶۳۵		۱۲,۶۳۵	۲۹,۰۷۷	۵.۲	۱.۵	۲.۵
آبادان	۶,۳۹۲	۸,۶۶۱	۹,۷۲۱		۱۸,۳۸۲	۲۴,۷۷۴	۲.۰	۲.۱	۲.۱
بندرماهشهر	۶۷۷		۹,۰۴۶		۹,۰۴۶	۹,۷۲۳	۰.۲	۱.۰	۰.۸

ادامه جدول ۷-۱۲- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک شهرستان - هکتار

	بهره‌برداری (وضع فعلی)	دست اجرا	مطالعاتی	توسعه نیشکر	کل مقدار توسعه	جمع در افق ۱۴۰۴	توزیع فعلی (درصد)	توزیع کل توسعه (درصد)	توزیع در افق (درصد)
شادگان	۱۴,۱۹۷					۱۴,۱۹۷	۴.۵	۰.۰	۱.۲
بهبهان	۲,۵۱۶	۷,۷۳۰	۶۲,۶۶۵		۷۰,۳۹۴	۷۲,۹۱۰	۰.۸	۸.۱	۶.۲
امیدیه	۲۱,۵۲۲	۷,۰۵۵	۲۳,۷۴۷		۳۰,۸۰۲	۵۲,۳۲۵	۶.۸	۳.۶	۴.۴
رامشیر	۳۱,۸۷۷		۱۴,۴۷۰		۱۴,۴۷۰	۴۶,۳۴۷	۱۰.۱	۱.۷	۳.۹
هندیجان	۳,۹۰۹	۴۲,۲۲۱	۴۰		۴۲,۲۶۱	۴۶,۱۷۰	۱.۲	۴.۹	۳.۹
رامهرمز	۲,۷۶۴	۳۶,۷۷۸	۵,۲۷۵		۴۲,۰۵۳	۴۴,۸۱۷	۰.۹	۴.۹	۳.۸
گتوند	۲۲,۷۸۳		۳۴۶	۱۸,۲۷۹	۱۸,۶۲۵	۴۱,۴۰۸	۷.۲	۲.۲	۳.۵
ایذه		۷,۳۹۷	۷,۶۳۴		۱۵,۰۳۱	۱۵,۰۳۱	۰.۰	۱.۷	۱.۳
باغ‌ملک			۱۳,۳۵۹		۱۳,۳۵۹	۱۳,۳۵۹	۰.۰	۱.۵	۱.۱
لالی		۱,۶۶۱	۲,۴۸۱		۴,۱۴۳	۴,۱۴۳	۰.۰	۰.۵	۰.۴
مسجدسلیمان			۲,۴۷۵		۲,۴۷۵	۲,۴۷۵	۰.۰	۰.۳	۰.۲
هفتکل		۲۲۵	۲,۱۷۸		۲,۴۰۳	۲,۴۰۳	۰.۰	۰.۳	۰.۲
اندیکا			۱,۷۸۳		۱,۷۸۳	۱,۷۸۳	۰.۰	۰.۲	۰.۲
جمع	**۳۱۵,۱۴۰**	**۲۸۴,۳۹۱**	**۴۶۳,۵۳۲**	**۱۱۶,۹۶۵**	**۸۶۴,۸۸۹**	**۱,۱۸۰,۰۲۸**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**
درصد	**۲۶.۷**	**۲۴.۱**	**۳۹.۳**	**۹.۹**	**۷۳.۳**	**۱۰۰.۰**			
۹ منطقه برنامه‌ریزی									
اهواز	۵۸,۵۸۴	۲۵,۶۲۹	۸۹,۶۲۹	۴۱,۰۴۷	۱۵۶,۳۰۴	۲۱۴,۸۸۸	۱۸.۶	۱۸.۱	۱۸.۲
آبادان - خرمشهر	۶,۳۹۲	۱۶,۱۸۹	۹,۷۲۱	۲۶,۱۹۲	۵۲,۱۰۲	۵۸,۴۹۴	۲.۰	۶.۰	۵.۰
ماهشهر	۱۸,۷۸۳	۴۲,۲۲۱	۹,۰۸۶	۰	۵۱,۳۰۷	۷۰,۰۹۰	۶.۰	۵.۹	۵.۹
دزفول	۱۵۲,۷۳۲	۱۱۲,۱۲۸	۱۱۳,۶۲۷	۴۹,۷۲۶	۲۷۵,۴۸۲	۴۲۸,۲۱۳	۴۸.۵	۳۱.۹	۳۶.۳
بهبهان	۲۴,۰۳۸	۱۴,۷۸۵	۸۶,۴۱۲	۰	۱۰۱,۱۹۶	۱۲۵,۲۳۵	۷.۶	۱۱.۷	۱۰.۶
رامهرمز	۳۴,۶۴۱	۳۷,۰۰۳	۲۱,۹۲۳	۰	۵۸,۹۲۶	۹۳,۵۶۷	۱۱.۰	۶.۸	۷.۹
مسجد سلیمان	۰	۱,۶۶۱	۶,۷۳۹	۰	۸,۴۰۱	۸,۴۰۱	۰.۰	۱.۰	۰.۷
ایذه	۰	۷,۳۹۷	۲۰,۹۹۳	۰	۲۸,۳۹۰	۲۸,۳۹۰	۰.۰	۳.۳	۲.۴
دشت آزادگان	۱۹,۹۶۹	۲۷,۳۷۹	۱۰۵,۴۰۳	۰	۱۳۲,۷۸۲	۱۵۲,۷۵۱	۶.۳	۱۵.۴	۱۲.۹
جمع	**۳۱۵,۱۴۰**	**۲۸۴,۳۹۱**	**۴۶۳,۵۳۲**	**۱۱۶,۹۶۵**	**۸۶۴,۸۸۹**	**۱,۱۸۰,۰۲۸**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**
نیمه غربی	۲۵۲,۵۵۱	۱۸۱,۳۲۵	۳۲۷,۴۲۶	۱۱۶,۹۶۵	۶۲۵,۷۱۶	۸۷۸,۲۶۶	۸۰.۲	۷۲.۳	۷۴.۴
نیمه شرقی	۶۲,۵۸۸	۱۰۳,۰۶۷	۱۳۶,۱۰۷	۰	۲۳۹,۱۷۴	۳۰۱,۷۶۳	۱۹.۸	۲۷.۷	۲۵.۶
جمع	**۳۱۵,۱۴۰**	**۲۸۴,۳۹۱**	**۴۶۳,۵۳۲**	**۱۱۶,۹۶۵**	**۸۶۴,۸۸۹**	**۱,۱۸۰,۰۲۸**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**

خانه‌های خالی جدول برنامه‌ای ندارند.

مأخذ: محاسبات مطالعات آمایش برپایه نقشه سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان – ۱۳۹۲

جدول ۷-۱۳- مقایسه توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - با قابلیت توسعه اراضی کشاورزی - درصد

	شبکه آبرسانی			توزیع مساحت زمین‌های کشاورزی					
				در حال حاضر			دارای قابلیت کشت		
	توزیع فعلی	توزیع کل توسعه	توزیع در افق	آبی	دیم	جمع	آبی	دیم	جمع
اهواز	۱۱.۳	۱۷.۲	۱۵.۶	۱۸.۲	۱۳.۶	۱۷.۱	۱۸.۰	۱۰.۰	۱۶.۷
شوش	۱۸.۴	۱۴.۵	۱۵.۶	۱۳.۱	۲.۶	۱۰.۶	۱۲.۲	۳.۸	۱۰.۸
شوشتر	۰.۱	۱۱.۷	۸.۶	۸.۰	۶.۵	۷.۷	۷.۴	۶.۹	۷.۴
هویزه	۰.۸	۱۱.۳	۸.۵	۷.۴	۰.۶	۵.۸	۶.۳	۰.۰	۵.۲
دزفول	۱۷.۵	۲.۰	۶.۱	۴.۹	۵.۳	۵.۰	۴.۲	۶.۷	۴.۶
دشت آزادگان	۵.۵	۴.۱	۴.۵	۴.۷	۰.۱	۳.۶	۴.۲	۰.۰	۳.۵
خرمشهر	۰.۰	۳.۹	۲.۹	۳.۴	۲.۱	۳.۰	۳.۴	۰.۰	۲.۸
باوی	۷.۳	۰.۹	۲.۶	۴.۵	۱.۴	۳.۸	۴.۷	۱.۰	۴.۱
اندیمشک	۵.۲	۱.۵	۲.۵	۲.۱	۵.۷	۲.۹	۱.۷	۹.۱	۲.۹
آبادان	۲.۰	۲.۱	۲.۱	۱.۱	۰.۰	۰.۸	۱.۱	۰.۰	۰.۹
بندرماهشهر	۰.۲	۱.۰	۰.۸	۳.۸	۳.۹	۳.۸	۳.۸	۱.۶	۳.۴
شادگان	۴.۵	۰.۰	۱.۲	۸.۰	۱.۵	۶.۴	۶.۹	۰.۴	۵.۸
بهبهان	۰.۸	۸.۱	۶.۲	۳.۲	۵.۲	۳.۶	۳.۳	۹.۶	۴.۳
امیدیه	۶.۸	۳.۶	۴.۴	۱.۶	۳.۹	۲.۲	۳.۱	۰.۰	۲.۶
رامشیر	۱۰.۱	۱.۷	۳.۹	۳.۰	۶.۷	۳.۹	۴.۳	۲.۲	۳.۹
هندیجان	۱.۲	۴.۹	۳.۹	۴.۵	۱.۱	۳.۷	۴.۷	۰.۳	۴.۰
رامهرمز	۰.۹	۴.۹	۳.۸	۳.۰	۴.۱	۳.۳	۳.۳	۴.۰	۳.۴
گتوند	۷.۲	۲.۲	۳.۵	۲.۴	۳.۷	۲.۷	۲.۳	۳.۹	۲.۵
ایذه	۰.۰	۱.۷	۱.۳	۱.۵	۴.۱	۲.۱	۱.۵	۵.۴	۲.۱
باغ‌ملک	۰.۰	۱.۵	۱.۱	۱.۲	۶.۰	۲.۳	۲.۰	۸.۲	۳.۰
لالی	۰.۰	۰.۵	۰.۴	۰.۰	۳.۶	۰.۹	۰.۲	۳.۹	۰.۸
مسجدسلیمان	۰.۰	۰.۳	۰.۲	۰.۱	۷.۹	۲.۰	۰.۳	۱۱.۷	۲.۱
هفتکل	۰.۰	۰.۳	۰.۲	۰.۱	۵.۵	۱.۴	۱.۱	۵.۲	۱.۸
اندیکا	۰.۰	۰.۲	۰.۲	۰.۳	۵	۱.۴	۰.۲	۵.۹	۱.۱
جمع	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰

مأخذ شبکه آبرسانی: محاسبات مطالعات آمایش برپایه نقشه سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان- ۱۳۹۲

مأخذ اراضی زیر کشت و دارای قابلیت توسعه: محاسبات بخش GIS مطالعات آمایش سال ۱۳۹۲

ب- توزیع شهرستانی شبکه‌های آبرسانی در وضعیت فعلی و توسعه آن تا افق ۱۴۰۴

نمودارهای ۷-۳ و ۷-۴ و جدول ۷-۱۳ توزیع استانی شبکه‌های آبرسانی مورد نظر در افق طراحی را نشان می‌دهند. مشاهده می‌شود در افق توسعه، در نیمه غربی استان شهرستان‌های اهواز، شوش، شوشتر هویزه و دزفول به ترتیب با ۱۵/۶ تا ۶/۱ درصد، بیشترین سهم را در شبکه آبرسانی دارا خواهند بود و شبکه شهرستان‌های جنوبی خرمشهر، آبادان و بندرماهشهر بهبود می‌یابد. همچنین شهرستان‌های دشت آزادگان و اندیمشک از بهبود نسبی در سطح زیر شبکه آبرسانی برخوردار خواهند شد.

همچنین در نمودار ۷-۵ توزیع شبکه‌های آبرسانی مورد نظر به تفکیک ۹ منطقه برنامه‌ریزی با نمایش سهم در وضعیت فعلی، سهم از مقدار توسعه و سهم در افق طراحی نشان داده شده است. مشاهده می‌شود در افق توسعه منطقه‌هایی مانند منطقه مسجد سلیمان و ایذه - باغملک که در وضعیت فعلی از شبکه-های آبرسانی بی‌بهره هستند به واسطه توسعه شبکه‌آبرسانی در طول برنامه، در افق طرح آمایش از وضعیت بهبود یافته‌ای برخوردار می‌شوند. همچنین دو منطقه بهبهان و آبادان - خرمشهر در افق طرح از بهبود نسبی مناسبی نسبت به وضعیت فعلی برخوردار خواهند شد.

در نیمه شرقی استان، در افق توسعه، شهرستان‌های بهبهان، امیدیه، رامشیر، هندیجان، رامهرمز و گتوند هریک به ترتیب با ۶/۲ تا ۳/۵ درصد از بیشترین سهم از شبکه آبرسانی در این منطقه برخوردار می‌شوند. در این میان شهرستان‌های جنوبی بهبهان و هندیجان و شهرستان میانه شرقی استان از وضعیت مناسبی نسبت به وضع فعلی برخوردار می‌شوند. و وضعیت برخورداری شهرستان‌های ایذه، باغملک، لالی، مسجدسلیمان، هفتگل و اندیکا که حال حاضر تقریباً فاقد شبکه آبرسانی هستند به طور قابل ملاحظه‌ای بهبود خواهد یافت.

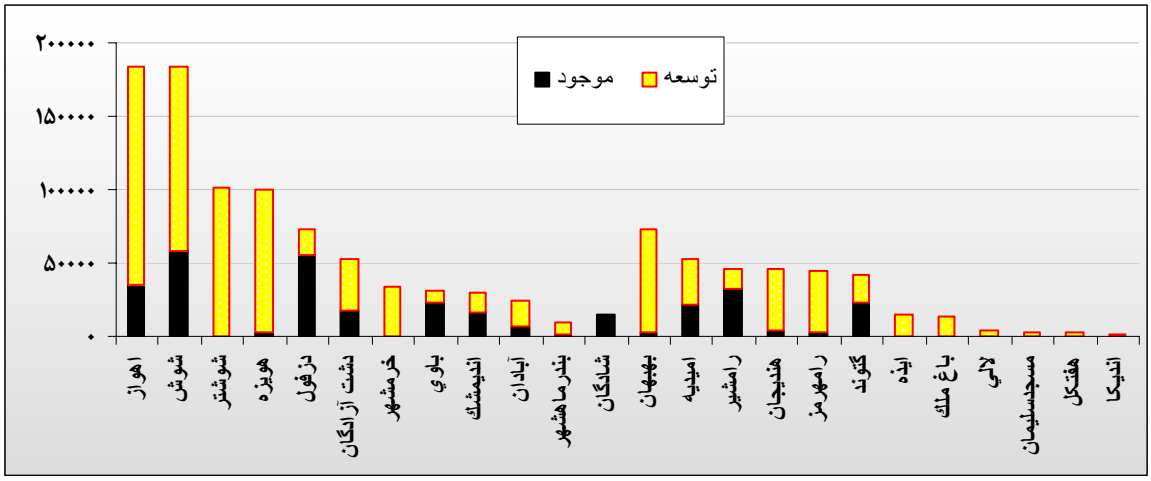

نمودار ۷-۳- توزیع سطح زیر پوشش شبکه آبرسانی شهرستان‌های استان در وضعیت فعلی و افزایش آن پس از توسعه تا افق طرح آمایش – هکتار

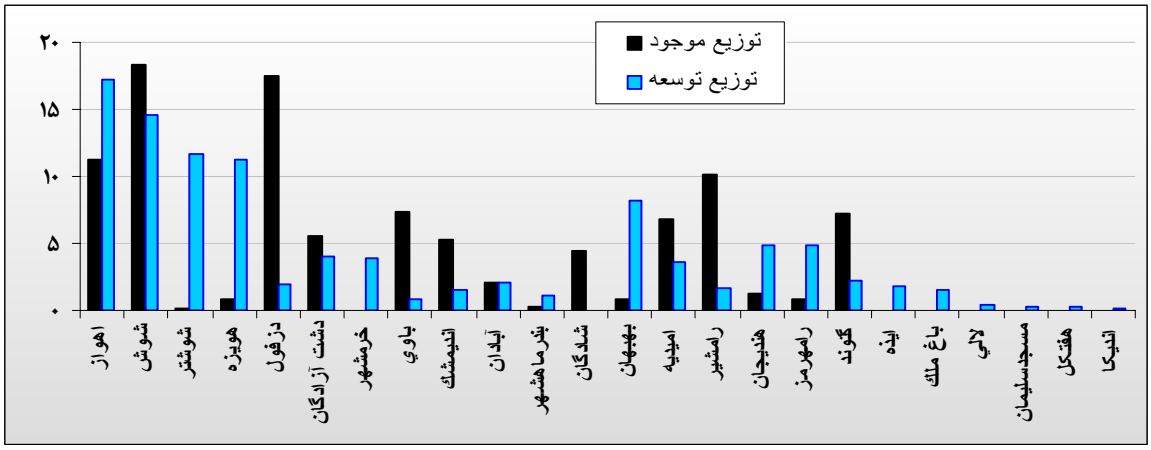

نمودار ۷-۴- توزیع درصد سهم شهرستان‌ها از شبکه آبرسانی در وضعیت فعلی و سهم از میزان توسعه تا افق طرح آمایش

جدول ۷-۱۴- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه اراضی - هکتار

	در حال حاضر			دارای قابلیت کشت			مقدار قابل توسعه زمین زیرکشت آبی
	آبی	دیم	جمع	آبی	دیم	جمع	
اهواز	۳۰۵,۷۹۲	۷۱,۹۳۲	۳۷۷,۷۲۴	۳۶۷,۹۴۵	۴۰,۲۱۷	۴۰۸,۱۶۲	۶۲,۱۵۳
شوش	۲۱۹,۸۷۰	۱۳,۹۹۶	۲۳۳,۸۶۷	۲۴۹,۹۳۵	۱۵,۲۳۱	۲۶۵,۱۶۶	۳۰,۰۶۴
شوشتر	۱۳۴,۸۰۶	۳۴,۴۳۲	۱۶۹,۲۳۸	۱۵۲,۱۱۸	۲۷,۸۲۷	۱۷۹,۹۴۴	۱۷,۳۱۲
هویزه	۱۲۴,۷۵۹	۳,۲۳۶	۱۲۷,۹۹۴	۱۲۷,۹۶۴	۳۰	۱۲۷,۹۹۴	۳,۲۰۵
دزفول	۸۲,۹۴۹	۲۸,۱۷۱	۱۱۱,۱۲۰	۸۵,۴۰۴	۲۶,۷۶۸	۱۱۲,۱۷۲	۲,۴۵۵
دشت آزادگان	۷۸,۵۰۳	۵۸۲	۷۹,۰۸۵	۸۵,۷۱۰	۷۲	۸۵,۷۸۲	۷,۲۰۷
خرمشهر	۵۶,۳۶۳	۱۰,۹۲۴	۶۷,۲۸۷	۶۸,۷۴۲	۰	۶۸,۷۴۲	۱۲,۳۷۹
باوی	۷۵,۷۰۳	۷,۶۳۷	۸۳,۳۴۰	۹۶,۴۱۸	۳,۹۰۹	۱۰۰,۳۲۷	۲۰,۷۱۴
اندیمشک	۳۴,۴۷۷	۳۰,۱۳۳	۶۴,۶۱۰	۳۴,۷۸۸	۳۶,۶۴۹	۷۱,۴۳۷	۳۱۱
آبادان	۱۸,۷۴۳	۰	۱۸,۷۴۳	۲۲,۵۲۵	۰	۲۲,۵۲۵	۳,۷۸۳
بندرماهشهر	۶۳,۵۶۵	۲۰,۶۴۴	۸۴,۲۰۹	۷۷,۷۱۰	۶,۵۳۰	۸۴,۲۳۹	۱۴,۱۴۵
شادگان	۱۳۴,۵۰۹	۷,۶۹۳	۱۴۲,۲۰۲	۱۴۰,۴۸۲	۱,۷۹۲	۱۴۲,۲۷۴	۵,۹۷۴
بهبهان	۵۳,۱۲۹	۲۷,۲۲۹	۸۰,۳۵۸	۶۶,۹۳۰	۳۸,۲۸۵	۱۰۵,۲۱۵	۱۳,۸۰۰
امیدیه	۲۷,۵۹۳	۲۰,۶۳۸	۴۸,۲۳۱	۶۲,۷۱۵	۰	۶۲,۷۱۵	۳۵,۱۲۳
رامشیر	۵۰,۲۵۷	۳۵,۱۹۷	۸۵,۴۵۴	۸۷,۲۴۳	۸,۷۱۲	۹۵,۹۵۵	۳۶,۹۸۵
هندیجان	۷۶,۳۶۵	۵,۵۷۷	۸۱,۹۴۲	۹۶,۶۰۹	۱,۳۷۵	۹۷,۹۸۴	۲۰,۲۴۴
رامهرمز	۵۰,۴۱۶	۲۱,۶۵۵	۷۲,۰۷۱	۶۷,۹۹۸	۱۵,۸۴۵	۸۳,۸۴۳	۱۷,۵۸۱
گتوند	۴۰,۶۴۵	۱۹,۵۸۵	۶۰,۲۳۰	۴۶,۷۶۴	۱۵,۵۳۶	۶۲,۳۰۰	۶,۱۲۰
ایذه	۲۴,۶۷۱	۲۱,۷۰۵	۴۶,۳۷۶	۳۰,۷۸۸	۲۱,۶۹۳	۵۲,۴۸۱	۶,۱۱۷
باغ‌ملک	۱۹,۸۲۹	۳۱,۴۷۳	۵۱,۳۰۲	۴۱,۵۳۳	۳۳,۰۳۰	۷۴,۵۶۳	۲۱,۷۰۴
لالی	۵۰۰	۱۸,۹۲۹	۱۹,۴۲۹	۳,۷۳۱	۱۵,۷۶۵	۱۹,۴۹۶	۳,۲۳۱
مسجدسلیمان	۱,۶۲۵	۴۱,۹۱۸	۴۳,۵۴۳	۵,۳۹۱	۴۶,۹۹۸	۵۲,۳۸۹	۳,۷۶۷
هفتکل	۲,۰۴۱	۲۹,۱۰۵	۳۱,۱۴۶	۲۳,۵۲۹	۲۰,۸۵۵	۴۴,۳۸۴	۲۱,۴۸۸
اندیکا	۴,۳۱۶	۲۶,۲۵۴	۳۰,۵۷۱	۴,۳۱۶	۲۳,۷۱۷	۲۸,۰۳۴	۰
جمع	**۱,۶۸۱,۴۲۶**	**۵۲۸,۶۴۶**	**۲,۲۱۰,۰۷۲**	**۲,۰۴۷,۲۸۸**	**۴۰۰,۸۳۶**	**۲,۴۴۸,۱۲۴**	**۳۶۵,۸۶۲**

مأخذ: محاسبات بخش GIS مطالعات آمایش سال ۱۳۹۲- ۱۳۹۲

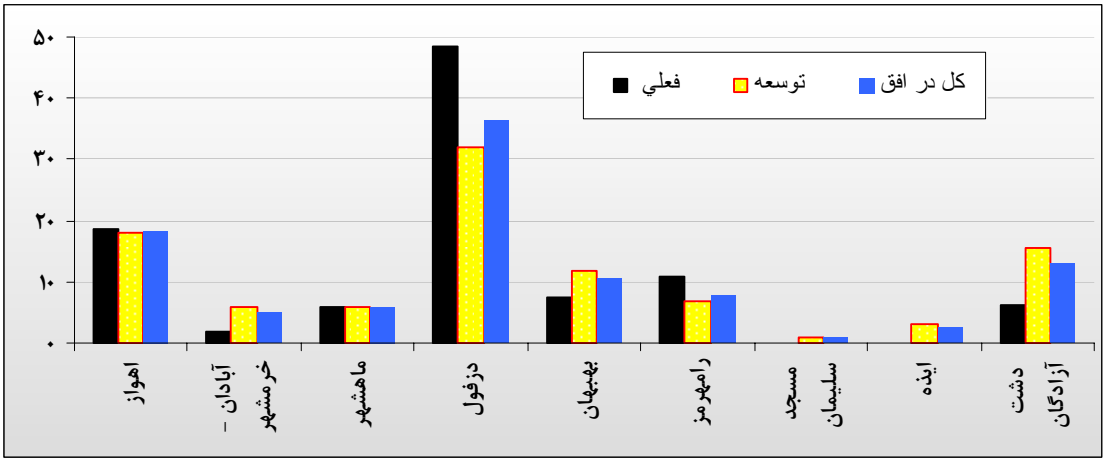

نمودار ۷-۵- شبکه‌های آبرسانی در وضعیت فعلی و تغییرات آن تا افق ۱۴۰۴ - درصد

۷-۳-۱-۱-۵- برنامه عملیاتی

الف- برنامه عملیاتی کلان شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴

برنامه عملیاتی در مجموع شامل توسعه شبکه‌های آبرسانی استان در سطح ۸۶۵ هزار هکتار تا افق ۱۴۰۴ می‌باشد که در نتیجه سطح پوشش این شبکه‌ها را به ۱/۱۸ میلیون هکتار افزایش خواهد داد. از نظر زمان‌بندی، برنامه عملیاتی طرح‌ها و پروژه‌های شبکه‌های آبرسانی به طور خلاصه شامل اتمام پروژه‌های دست اجرا و انجام مطالعه پروژه‌های مطالعاتی تا پایان برنامه ششم توسعه، و اجرای پروژه‌های مطالعه شده در طول برنامه هفتم توسعه کشور می‌باشد، جدول ۷-۱۵.

جدول ۷-۱۵- برنامه عملیاتی توسعه شبکه آبرسانی استان خوزستان تا افق مطالعات آمایش

وضعیت فعلی و توسعه آتی	مساحت (هکتار)	درصد	نسبت به اراضی دست بهره‌برداری (درصد)	دوره اجرا
بهره برداری (در وضعیت فعلی - سال ۱۳۹۲)	۳۱۵,۱۴۰	۲۶.۷	۱۰۰	-
اجرایی (در دست اجرا - سال ۱۳۹۲)	۲۸۴,۳۹۲	۲۴.۱	۹۰	برنامه پنجم و ششم
مطالعاتی	۴۶۳,۵۳۲	۳۹.۳	۱۴۷	مطالعه در برنامه پنجم و ششم، اجرا در برنامه ششم و هفتم
بهره برداری و توسعه نیشکر	۱۱۶,۹۶۵	۹.۹	۳۷	اجرا در برنامه پنجم و ششم
جمع	**۱,۱۸۰,۰۲۹**	**۱۰۰.۰**	**۳۷۴**	

مأخذ: برداشت بخش GIS مشاور از نقشه سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان - ۱۳۹۲
X- در مورد اختلاف این رقم با رقم ۱,۲۴۵,۹۴۷ هکتار به زیرنویس جدول ۷-۹ مراجعه شود.

ب- برنامه عملیاتی پروژه‌های توسعه

مساحت زیر شبکه پروژه‌های توسعه شبکه آبرسانی قبلاً در جدول ۷-۹ ارائه شده است. توجه داده می‌شود که ردیف‌های دست بهره‌برداری در این جدول تنها برای مقایسه نسبت اجرایی / مطالعاتی در

این جدول درج شده است. بنابراین این ردیف‌ها که با رنگ طوسی مشخص شده‌اند در برنامه توسعه منظور نمی‌شوند.

بدیهی است در صورت اجرای شبکه‌های آبرسانی طبق برنامه پیش‌بینی شده، همانطور که در جدول ۷-۱۲ و نمودارهای بالا مشاهده می‌شود، نیمه شرقی استان و شهرستان‌ها و منطقه‌های کمتر بهره‌مند از گستره شبکه‌های آبرسانی از وضعیت متعادل‌تری برخوردار خواهند شد به عنوان مثال سهم نیمه شرقی استان از مساحت این شبکه‌ها از ۱۹/۸ درصد در وضعیت فعلی به ۲۵/۶ درصد در وضعیت نهایی بهبود خواهد یافت. همچنین مشاهده می‌شود وضعیت منطقه‌های برنامه‌ریزی کمتر بهره‌مند از توسعه این شبکه‌ها، به طور کلی در نیمه شرقی استان از وضعیت مناسب‌تری برخوردار خواهند شد که به معنای کاهش عدم تعادل‌ها می‌باشد.

۷-۳-۱-۲- توسعه کشاورزی

۷-۳-۱-۲-۱- عنوان پروگرام‌ها

در بخش کشاورزی برنامه‌های ترویجی متعددی برای راهنمایی و هدایت کشاورزان در افزایش راندمان و تولید زراعت، باغداری و دامپروری و افزایش راندمان آبیاری، کنترل آفات و بیماری‌های زراعی و دامی انجام می‌شود. بخشی از این برنامه‌ها مانند کنترل آفات بیشتر راساً توسط سازمان جهاد کشاورزی استان انجام می‌شود و بعضی دیگر مانند تغییر و بهبود در سیستم‌های آبیاری بخشی توسط این سازمان و همچنین با راهنمایی سازمان، توسط کشاورزان انجام می‌شود. بسیاری از این برنامه‌ها نیز با معرفی کشاورزان به بانک‌ها جهت دریافت تسهیلات بانکی صورت می‌گیرد و از این طریق حمایت مالی برای کشاورزان فراهم می‌شود.

چنانکه پیش‌تر گفته شده است منابع سرشار آب و خاک استان ایجاب می‌نماید تولیدات کشاورزی، دامپروری و آبزی‌پروری استان توسعه یابد و ارزش افزوده بخش کشاورزی که در جایگاه پنجم در کشور قرار دارد به جایگاه شایسته این منابع ارتقا یابد. از آنجا که فعالیت بخش کشاورزی به طور عمده توسط بخش خصوصی (غیر دولتی)، صورت می‌گیرد، نقش برنامه‌های ترویجی سازمان جهاد سازندگی در توسعه این بخش اهمیت اساسی را دارد. این نقش با اجرای برنامه‌های ترویجی در دو زمینه اصلی فعالیت تولید محصولات زراعی- باغداری و محصولات دامی صورت می‌گیرد و بدیهی است دست یافتن به این اهداف به افزایش تولید و افزایش درآمد کشاورزان و تامین اهداف بنیادین "کارآیی اقتصادی" و "کاهش عدم تعادل‌ها" نیز می‌انجامد.

عنوان پروگرام‌های اصلی اجرایی مورد توجه طرح آمایش استان به شرح زیر است:

- **انجام عملیات آب و خاک - ساماندهی اراضی کشاورزی**
- **انجام عملیات آب و خاک - تامین و عرضه آب**
- **پروگرام ترویجی توسعه کشت و افزایش راندمان محصولات کشاورزی**
- **پروگرام ترویجی توسعه و افزایش راندمان محصولات دامی**
- **پروگرام مبارزه با آفات گیاهی**
- **پروگرام مبارزه با بیماری‌های دامی**

۷-۳-۱-۲-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار

عنوان طرح‌های دارای اولویت، ذیل هر پروگرام در زیر معرفی شده است:

- **پروگرام انجام عملیات آب و خاک - ساماندهی اراضی کشاورزی**
  - یکپارچه‌سازی اراضی
  - تجهیز و نوسازی اراضی سنتی
  - تجهیز و نوسازی اراضی مدرن
  - پوشش انهار سنتی
  - بهسازی کانال‌های آبیاری عمومی
- **پروگرام انجام عملیات آب و خاک - تأمین و عرضه آب**
  - توسعه شبکه فرعی آبیاری و زهکشی
  - احیا و مرمت قنوات
  - سیستم‌های آبیاری تحت فشار
  - اجرای طرح‌های کوچک تأمین آب
  - توسعه خط انتقال با لوله
  - زهکشی
  - لایروبی انهار و زهکش
- **پروگرام ترویجی توسعه کشت و افزایش راندمان محصولات کشاورزی**
  - برنامه افزایش تولید محصولات زراعی
  - برنامه افزایش تولید محصولات باغی
- **پروگرام ترویجی توسعه دامپروری**
  - برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور
- **پروگرام مبارزه با آفات گیاهی**
  - برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماری های گیاهی و علف‌های هرز

- **پروگرام مبارزه با بیماری‌های دامی**
  - برنامه پوشش بهداشتی دام، طیور وآبزیان در برابر بیماری‌ها
- **سایر پروگرام‌های ترویجی**
  - برنامه افزایش سطح پوشش خدمات ترویجی

۷-۳-۱-۲-۳- برنامه عملیاتی

الف- برنامه‌های افزایش سطح زیر کشت و راندمان تولید در زیربخش زراعت

مهم‌ترین برنامه‌های توسعه بخش کشاورزی سازمان جهاد کشاورزی استان خوزستان از برنامه‌های ترویجی توسعه کشت و افزایش راندمان محصولات کشاورزی تشکیل می‌شود. در زیربخش زراعت دو برنامه اصلی ترویجی تعقیب می‌شود. نخست افزایش سطح زیر کشت محصولات عمده زراعی از ۱/۲۱ میلیون هکتار در حال حاضر به ۱/۲۴ و ۱/۵۱ میلیون هکتار میلیون به ترتیب تا پایان برنامه پنجم توسعه و افق ۱۴۰۴. برنامه اصلی دیگر افزایش راندمان تولید در محصولات مختلف زراعی می‌باشد. این برنامه‌ها در جدول ۷-۱۶ خلاصه شده‌اند.

در جدول ۷-۱۷ تغییرات برنامه‌ریزی شده در راندمان کشت محصولات مختلف ارائه شده است. به عنوان مثال مشاهده می‌شود در تولید گندم هدف برنامه آن است که راندمان از ۲/۱۳ تن در هکتار در وضع فعلی تا پایان برنامه پنجم و افق ۱۴۰۴ به ترتیب به ۲/۶۲ و ۲/۸۸ تن در هکتار بهبود یابد.

جدول ۷-۱۶- برنامه عملیاتی توسعه توان تولید محصولات زراعی استراتژیک استان خوزستان

نام محصول	شرایط موجود		پایان برنامه پنجم توسعه		توان توسعه در سال ۱۴۰۴	
	سطح کاشت (هزار هکتار)	تولید (هزار تن)	سطح کاشت (هزار هکتار)	تولید (هزار تن)	سطح کاشت (هزار هکتار)	تولید (هزار تن)
گندم	۷۵۰	۱,۶۰۰	۷۵۰	۱,۹۶۷	۸۵۰	۲,۴۵۲
ذرت	۱۱۵	۷۳۱	۱۲۰	۹۶۰	۱۵۰	۱,۳۲۰
برنج	۵۸	۲۸۰	۶۵	۳۴۵	۱۰۰	۵۸۴
جو	۱۱۰	۱۴۷	۱۱۴	۱۶۰	۱۵۰	۲۱۶
دانه‌های روغنی	۲۹	۴۲	۳۳	۴۸	۷۰	۱۰۱
سبزی و صیفی	۱۰۳	۳,۵۰۰	۱۰۳	۳,۵۰۰	۱۱۰	۳,۸۳۱
حبوبات	۴۵	۸۵	۵۰	۱۴۱	۸۰	۲۵۶
جمع	**۱,۲۱۰**	**۶,۳۸۵**	**۱,۲۳۵**	**۷,۱۲۱**	**۱,۵۱۰**	**۸,۷۶۰**

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان و محاسبات مطالعات آمایش استان

جدول ۷-۱۷- برنامه عملیاتی ترویج در زیربخش زراعت برای تغییر راندمان تولید در هکتار تا افق ۱۴۰۴- بر حسب تن

محصولات زراعی	شرایط موجود	پایان برنامه پنجم توسعه	سال ۱۴۰۴
گندم	۲.۱۳	۲.۶۲	۲.۸۸
ذرت	۶.۳۶	۸.۰۰	۸.۸۰
برنج	۴.۸۳	۵.۳۱	۵.۸۴
جو	۱.۳۴	۱.۴۰	۱.۴۴
دانه‌های روغنی	۱.۴۵	۱.۴۵	۱.۴۵
سبزی و صیفی	۳۳.۹۸	۳۳.۹۸	۳۴.۸۳
حبوبات	۱.۸۹	۲.۸۲	۳.۲۰

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان و محاسبات مطالعات آمایش استان

همچنین در جدول ۷-۱۸ تغییرات مقدار شاخص‌های توسعه سطح زیر کشت، راندمان و تولید افق ۱۴۰۴ نسبت به سال پایه ۱۳۸۹ ارائه شده است. مشاهده می‌شود طبق هدف‌گذاری در محصولات زراعی اصلی شاخص سطح زیر کشت و شاخص راندمان تولید در هکتار هر دو افزایش خواهد یافت. به عنوان مثال سطح زیر کشت گندم در افق توسعه نسبت به سال پایه ۱۳/۳ درصد افزایش می‌یابد (به عبارت دیگر شاخص سطح زیر کشت به ۱۱۳/۳ می‌رسد)، و شاخص راندمان تولید این محصول ۳۵/۲ درصد بهبود می‌یابد و در نتیجه تولید این محصول به ۱۵۳/۳ می رسد که نشان‌دهنده ۵۳/۳ درصد افزایش در تولید این محصول خواهد بود. توجه می شود که رابطه زیر در مورد همه محصولات صادق است:

۱۰۰ / (شاخص سطح زیر کشت * شاخص راندمان) = شاخص کل تولید

جدول ۷-۱۸- برنامه عملیاتی تغییرات شاخص‌های توسعه سطح زیر کشت، راندمان و تولید افق ۱۴۰۴ نسبت به سال پایه ۱۳۸۹ (شاخص سال پایه= ۱۰۰)

محصولات زراعی	شاخص سطح زیر کشت	شاخص راندمان تولید در هکتار	شاخص کل تولید
گندم	۱۱۳.۳	۱۳۵.۲	۱۵۳.۳
ذرت	۱۳۰.۴	۱۳۸.۴	۱۸۰.۶
برنج	۱۷۲.۴	۱۲۱.۰	۲۰۸.۶
جو	۱۳۶.۴	۱۰۷.۸	۱۴۶.۹
دانه‌های روغنی	۲۴۱.۴	۱۰۰.۰	۲۴۱.۴
سبزی و صیفی	۱۰۶.۸	۱۰۲.۵	۱۰۹.۵
حبوبات	۱۷۷.۸	۱۶۹.۴	۳۰۱.۲

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان و محاسبات مطالعات آمایش استان

ب- برنامه‌های آب و خاک سازمان جهاد کشاورزی استان خوزستان

برنامه‌های آب و خاک سازمان جهاد کشاورزی استان، در دو قسمت ساماندهی اراضی کشاورزی و تـأمین و عرضه آب به شرح جدول‌های ۷-۱۹ و ۷-۲۰ پیش‌بینی و طراحی شده است.

جدول ۷-۱۹- حجم عملیات آب و خاک (ساماندهی اراضی کشاورزی)، در برنامه پنجم توسعه استان خوزستان

شرح عملیات	واحد	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	جمع	شاخص ۱۳۹۴
یکپارچه سازی اراضی	هکتار	۱۴,۴۳۴	۵۸,۷۴۲	۱۰۱,۹۴۰	۱۲۱,۲۶۸	۱۲۱,۸۴۶	۴۱۸,۲۳۰	۸۴۴
تجهیز و نوسازی اراضی سنتی	هکتار	۶,۵۴۷	۸,۳۶۸	۱۰,۱۷۳	۱۱,۹۰۶	۱۳,۰۵۹	۵۰,۰۵۳	۱۹۹
تجهیز و نوسازی اراضی مدرن	هکتار	۸,۰۰۷	۵۱,۰۰۰	۹۲,۵۰۰	۱۱۰,۳۰۰	۱۰۹,۸۳۲	۳۷۱,۶۳۹	۱,۳۷۲
پوشش انهار سنتی	کیلومتر	۷۲	۸۹	۹۴	۹۷	۱۰۷	۴۵۸	۱۴۹
بهسازی کانال‌های آبیاری عمومی	کیلومتر	۱۴۱	۱۷۶	۱۸۴	۱۸۹	۲۰۸	۸۹۸	۱۴۸

جدول ۷-۲۰- حجم عملیات آب و خاک (تأمین و عرضه آب)، در برنامه پنجم توسعه استان خوزستان

شرح عملیات	واحد	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	جمع	شاخص ۱۳۹۴
شبکه فرعی آبیاری و زهکشی	هکتار	۵۳,۷۲۹	۸۸,۵۴۷	۱۴۱,۵۵۱	۱۴۱,۲۷۸	۱۳۵,۹۹۲	۵۶۱,۰۹۷	۲۵۳
احیا و مرمت قنوات	کیلومتر	۳.۲۵	۳.۱۵	۲.۶	۲.۶	۲.۶	۱۴.۲	۸۰
سیستم‌های آبیاری تحت فشار	هکتار	۲,۳۰۰	۳,۱۸۰	۴,۰۰۰	۴,۷۵۰	۵,۴۳۰	۲۷,۶۴۲	۲۳۶
اجرای طرح‌های کوچک تأمین آب	میلیون متر مکعب	۷۷۵	۹۵۵	۱,۰۵۵	۱,۲۱۵	۱,۳۳۵	۵,۳۳۵	۱۷۲
خط انتقال با لوله	کیلومتر	۱۲۲	۱۵۳	۱۸۶	۲۱۶	۲۵۸	۹۳۵	۲۱۱
زهکشی	هکتار	۷,۲۰۰	۷,۴۰۰	۷,۶۰۰	۸,۷۰۰	۸,۸۰۰	۳۹,۷۰۰	۱۲۲
لایروبی انهار و زهکش	کیلومتر	۶۸۰	۷۱۶	۸۹۵	۹۸۵	۱,۱۱۰	۴,۳۸۶	۱۶۳

پ- برنامه‌های مبارزه با آفات گیاهی

برنامه عملیاتی مبارزه با آفات گیاهی تا سال افق مطالعات آمایش در سـه مقطـع زمـانی ۱۳۸۹، ۱۳۹۴ و ۱۴۰۴ در جدول ۷-۲۱ آمده است. این برنامه‌ها در راستای اهداف بهبود راندمان تولیـد، بـه شـرحی کـه قبلا ارائه شده است، تنظیم و طراحی شده‌اند و ملاحظه می‌شود که عملیات به طور کلـی از سـال ۱۳۹۴ تا سال ۱۴۰۴ از شتاب بیشتری نسبت به دوره برنامه پنجم برخوردار می‌شوند.

ت- برنامه‌های ترویجی افزایش تولید در زیربخش دامپروری

طبق برنامه پیشنهادی سازمان جهاد کشاورزی استان، با اجرای برنامه‌های ترویجی در زیر بخش دامپروری، اهداف توسعه تولیدات دامی استان طبق جدول ۷-۲۲ حاصل شود. در این برنامه از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۴۰۴ تولید گوشت قرمز و شیر به ترتیب با نرخ رشد متوسط سالانه ۴/۷ و ۵/۱ درصد رشد خواهند کرد و به ۲ و ۲/۱ برابر تولید سال پایه افزایش خواهند یافت. نرخ رشد تولید گوشت مرغ و تخم مرغ نیز بیشتر و در حدود ۶/۵ درصد در سال خواهد بود که تولید این دو را به حدود ۲/۵ برابر سال پایه افزایش خواهد داد. در مورد افزایش تولید عسل پیش‌بینی بالاتر است و مقدار تولید در صورت تحقق برنامه‌های ترویجی به حدود ۴/۶ برابر تولید سال پایه افزایش خواهد یافت که کمک زیادی به افزایش درآمد کشاورزان و تولیدکنندگان این محصول خواهد نمود.

جدول ۷-۲۱- برنامه مبارزه با آفات گیاهی تا افق ۱۴۰۴ - متوسط نرخ رشد سالانه برحسب درصد

عنوان	واحد	سال ۱۳۸۹	سال ۱۳۹۲	سال ۱۴۰۴	نرخ رشد سالانه	
					۹۴ ۸۹	۱۴۰۴ ۱۳۹۴
نظارت بر کنترل آفات نباتی	هکتار	۲۰۰,۹۶۹	۲۲۸,۲۱۵	۳۲۵,۳۸۰	۱.۲	۳.۰
مبارزه بیولوژیک با آفات نباتی زراعی و باغی	هکتار	۳۴,۵۶۰	۵۲,۲۵۴	۹۳,۸۴۱	۳.۵	۵.۰
نظارت بر مبارزه آفات همگانی (سن غلات)	هکتار	۲۵,۰۰۰	۲۶,۲۵۰	۴۷,۱۴۱	۱.۰	۵.۰
نظارت بر مبارزه آفات همگانی (نخیلات و مرکبات)	هکتار	۴,۶۷۷	۵,۴۶۶	۱۱,۰۰۰	۱.۸	۶.۰
نظارت بر مبارزه آفات همگانی (جوندگان و ملخ‌ها)	هکتار	۴۳,۲۸۴	۴۹,۶۲۹	۷۹,۵۴۷	۱.۴	۴.۰
نظارت بر کنترل بیماری های نباتی	هکتار	۱۵۸,۰۶۱	۱۹۸,۹۰۳	۳۱۸,۴۵۰	۲.۱	۴.۰
نظارت و هدایت بر مبارزه زراعی و مکانیکی با آفات نباتی	هکتار	۲۸۵,۹۰۸	۳۵۶,۳۲۹	۵۰۸,۰۳۹	۱.۹	۳.۰
مدیریت کنترل علف‌های هرز	هکتار	۱,۲۱۲,۷۵۰	۱,۳۶۳,۷۹۷	۱,۷۲۹,۶۲۵	۱.۱	۲.۰
استقرار و گسترش شبکه‌های مراقبت و پیش آگاهی	هکتار	۹۰۲,۶۶۴	۹۹۵,۱۸۷	۹۹۵,۱۸۷	۰.۷	۰.۰
نظارت بر ضدعفونی بذور	تن	۱۵۳,۸۴۸	۱۵۷,۶۷۷	۱۸۴,۷۴۴	۰.۲	۱.۶
ردیابی آفات قرنطینه (داخلی)	هکتار	۲۶,۳۵۶	۳۲,۸۴۷	۴۶,۸۳۲	۱.۹	۳.۰
صدور مجوز ورود و کنترل قرنطینه‌ای و ترخیص محصولات کشاورزی وارداتی	تن	۸,۴۰۰,۰۰۰	۹,۰۸۴,۶۰۰	۱۲,۹۵۲,۴۶۷	۰.۹	۳.۰
صدور گواهی بهداشت نباتی و کنترل قرنطینه‌ای محصولات کشاورزی صادراتی	تن	۷۰,۰۳۲	۹۱,۲۴۸	۱۳۰,۰۹۷	۲.۲	۳.۰
انجام کنترل‌های قرنطینه بعد از ورود روی اندام‌های گیاهی وارداتی با هدف کاشت و تکثیر	هکتار	۹۲۷	۱,۰۵۲	۱,۴۹۹	۱.۲	۳.۰
ارائه خدمات ضدعفونی محصولات کشاورزی وارداتی	تن	۴۴,۰۰۰	۵۵,۹۰۲	۱۰۰,۳۹۲	۲.۳	۵.۰
نظارت بر ضدعفونی محموله‌ها و اندام‌های گیاهی وارداتی	تن	۱۱۰,۰۰۰	۱۳۹,۷۵۵	۲۵۰,۹۸۰	۲.۳	۵.۰

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان و محاسبات مطالعات آمایش استان

جدول ۷-۲۲- هدف برنامه‌های ترویجی توسعه دامپروری استان تا افق ۱۴۰۴

سال	گوشت قرمز	شیر	گوشت مرغ	تخم مرغ	عسل
۱۳۸۹سال پایه	۶۳,۸۵۰	۴۸۵,۴۸۵	۵۶,۷۵۶	۵,۸۸۵	۴۵۵
۱۳۹۰	۶۴,۵۸۱	۵۱۷,۳۲۵	۶۲,۲۱۱	۷,۲۴۷	۹۰۲
۱۳۹۱	۶۹,۸۴۵	۵۴۶,۰۶۶	۶۱,۰۰۴	۶,۷۴۲	۱,۰۴۶
۱۳۹۲	۷۲,۴۱۱	۵۷۳,۳۷۰	۷۱,۲۲۵	۷,۵۳۸	۱,۰۵۰
۱۳۹۳	۷۵,۳۰۷	۶۰۲,۰۳۹	۷۵,۴۹۹	۷,۹۹۰	۱,۱۱۳
۱۳۹۴	۷۸,۳۲۰	۶۳۲,۱۴۱	۸۰,۰۲۸	۸,۴۷۰	۱,۱۸۰
۱۳۹۵	۸۲,۲۳۶	۶۶۳,۷۴۸	۸۴,۸۳۰	۸,۹۷۸	۱,۲۵۰
۱۳۹۶	۸۶,۳۴۸	۶۹۶,۹۳۵	۸۹,۹۱۹	۹,۵۱۷	۱,۳۲۶
۱۳۹۷	۹۰,۶۶۵	۷۳۱,۷۸۲	۹۵,۳۱۵	۱۰,۰۸۸	۱,۴۰۵
۱۳۹۸	۹۵,۱۹۸	۷۶۸,۳۷۱	۱۰۱,۰۳۴	۱۰,۶۹۳	۱,۴۸۹
۱۳۹۹	۹۹,۹۵۸	۸۰۶,۷۹۰	۱۰۷,۰۹۶	۱۱,۳۳۵	۱,۵۷۹
۱۴۰۰	۱۰۴,۹۵۶	۸۴۷,۱۲۹	۱۱۳,۵۲۱	۱۲,۰۱۵	۱,۶۷۴
۱۴۰۱	۱۱۰,۲۰۴	۸۸۹,۴۸۶	۱۲۰,۳۳۳	۱۲,۷۳۶	۱,۷۷۴
۱۴۰۲	۱۱۵,۷۱۴	۹۳۳,۹۶۰	۱۲۷,۵۵۲	۱۳,۵۰۰	۱,۸۸۰
۱۴۰۳	۱۲۱,۵۰۰	۹۸۰,۶۵۸	۱۳۵,۲۰۶	۱۴,۳۱۰	۱,۹۹۳
۱۴۰۴	۱۲۷,۵۷۵	۱,۰۲۹,۶۹۱	۱۴۳,۳۱۸	۱۵,۱۶۸	۲,۱۱۳
نسبت سال افق به سال پایه ۱۳۸۹ (درصد)	۲۰۰	۲۱۲	۲۵۳	۲۵۸	۴۶۴
نرخ رشد دوره ۱۴۰۴-۱۳۸۹ (درصد)	۴.۷	۵.۱	۶.۴	۶.۵	۱۰.۸

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان و محاسبات مطالعات آمایش استان

ث- برنامه پوشش بهداشتی دام، طیور وآبزیان در برابر بیماری ها

هدف برنامه پوشش بهداشتی دام، طیور و آبزیان در برابر بیماری‌ها، کنترل مبارزه با بیماری‌های واگیردار و انگلی دام و قرنطینه‌ای با پوشش حدود ۴۵ میلیون دام در طول برنامه پنج ساله پنجم می‌باشد که حداقل با همین روند در دو برنامه بعدی ادامه خواهد یافت.

ج- پرداخت تسهیلات در بخش زراعت

بررسی و هدایت پروژه‌های سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به بانک‌ها برای دریافت وام یکی دیگر از برنامه‌های حمایتی برای افزایش تولید در این بخش است که توسط سازمان جهاد سازندگی استان صورت می‌گیرد. همان‌طور که گفته شد سرمایه‌گذاری در پروژه‌های توسعه‌ای در برنامه ترویجی انجام عملیات آب و خاک، شامل ساماندهی اراضی کشاورزی، تامین و عرضه آب و طرح‌های مکانیزاسیون، با راهنمایی سازمان جهاد کشاورزی، توسط کشاورزان صورت می‌گیرد. در این موارد سازمان نسبت به

بررسی طرح‌های پیشنهادی کشاورزان برای معرفی به بانک جهت دریافت وام اقدام می‌نماید. اما راندمان کلی پرداخت تسهیلات به بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های توسعه کشاورزی که در کار گروه‌های بررسی کننده این طرح‌ها در سازمان جهاد سازندگی استان تصویب شده‌اند، بسیار پایین و حدود ۴۴ درصد است. به این معنی که از هر ۱۰۰ طرح مصوب در این کار گروه ۴۴ طرح به دریافت وام و اجرا موفق می‌شوند. بیشترین افت در مرحله تصویب طرح‌ها توسط بانک‌ها روی می‌دهد. جدول ۷-۲۳ نشان می‌دهد که از هر ۹۲/۶ طرح معرفی شده به بانک‌ها تنها ۴۶/۵ طرح به مرحله عقد قرارداد با بانک و دریافت وام می‌رسد. کاهش این ناهماهنگی‌ها در گرو بهبود مدیریت همه جانبه توسعه استان می‌باشد. (نمودار ۷-۶)

جدول ۷-۲۳- پیشرفت مالی- اجرایی طرح های توسعه کشاورزی - زیربخش زراعت

	تعداد	اعتبار میلیارد ریال	تعداد از صد درصد	اعتبار از صد درصد
مصوب در کارگروه	۱,۹۴	۶۵۵	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰
معرفی شده به بانک	۱,۳۳	۶۰۷	۶۸.۶	۹۲.۶
مصوب در بانک	۱,۲۰	۴۳۱	۶۲.۱	۶۵.۸
عقد قرارداد و پرداخت شده	۱,۰۸	۳۰۴	۵۵.۸	۴۶.۵
در حال اجرا یا به بهره برداری رسیده	۱,۰۷	۲۸۹	۵۵.۴	۴۴.۲

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان و محاسبات مطالعات آمایش استان

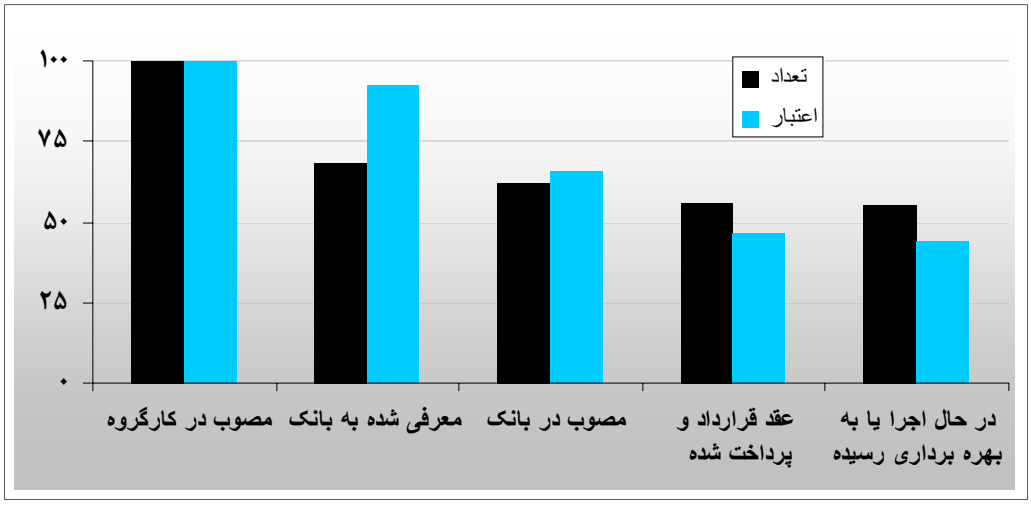

نمودار ۷-۶- پیشرفت مالی- اجرایی طرح‌های توسعه کشاورزی - زیربخش زراعت- از صد درصد

چ- پرداخت تسهیلات در طرح‌های حمایت از مکانیزاسیون کشاورزی

بررسی و هدایت پروژه‌های سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به بانک‌ها برای دریافت وام جهت سرمایه‌گذاری در ماشین‌آلات کشاورزی نیز یکی دیگر از برنامه‌های حمایتی برای افزایش تولید در این

بخش است که توسط سازمان جهاد سازندگی استان صورت می‌گیرد. راندمان کلی پرداخت تسهیلات به بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های توسعه مکانیزاسیون کشاورزی تصویب شده در کار گروه‌های بررسی کننده این طرح‌ها در سازمان جهاد سازندگی استان نسبت به طرح‌های قبلی (توسعه زراعت)، در مرحله معرفی به بانک کمتر و حدود ۶۹ درصد و در مرحله تصویب و نهایتاً پرداخت وام نسبتاً بیشتر و حدود ۵۶ درصد است، (نمودار ۷-۷). کاهش این ناهماهنگی‌ها چنانکه گفته شد در گرو بهبود مدیریت همه جانبه توسعه استان می‌باشد.

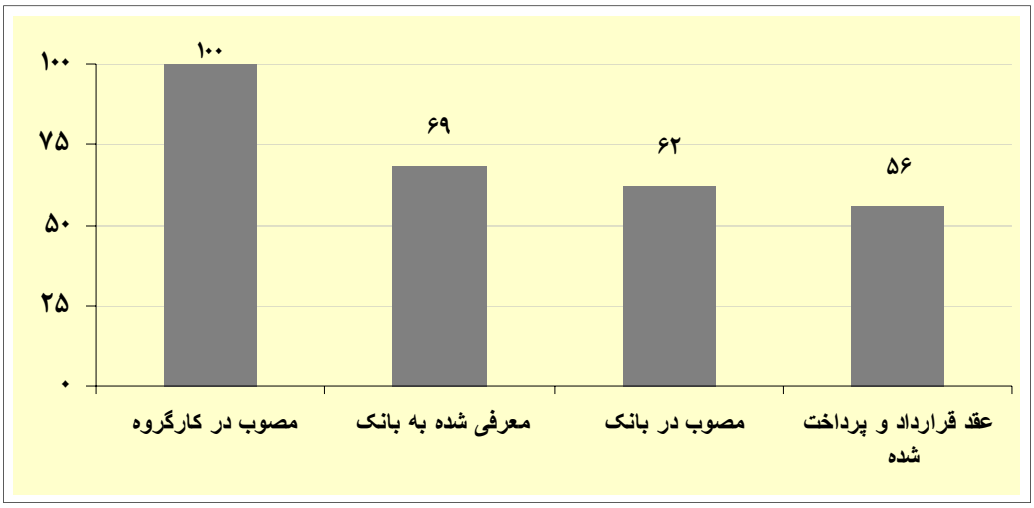

نمودار ۷-۷- پیشرفت مالی- اجرایی طرح های توسعه مکانیزاسیون کشاورزی- از صد درصد

۷-۳-۱-۲-۴- توزیع فضایی و شهرستانی

انتظار می‌رود بین سه دسته عوامل و متغیرهای بسیار مؤثر در توسعه کشاورزی هم از دیدگاه کلان و هم از نظر توزیع شهرستانی ارتباط منطقی وجود داشته باشد. نخست ارتباط بین توسعه شبکه‌های آبرسانی با موجودی اراضی دارای قابلیت تبدیل به اراضی کشت آبی (برای توسعه این اراضی)، و دوم وجود یک ارتباط منطقی بین توسعه شبکه‌های آبرسانی (توسط سازمان آب منطقه‌ای)، با برنامه توسعه اراضی (سازمان جهاد کشاورزی). خوشبختانه هر دو دسته ارتباط به نحو مناسبی با یکدیگر سازگار شده‌اند. در ادامه این سازگاری در دو بند بررسی می‌شود.

الف- سازگاری توسعه شبکه‌های آبرسانی با موجودی اراضی دارای قابلیت توسعه و تبدیل به اراضی کشت آبی در سطح کلان و سطح شهرستانی تا افق سال ۱۴۰۴

ارتباط بین توسعه شبکه‌های آبرسانی با موجودی اراضی دارای قابلیت تبدیل به اراضی کشت آبی در جدول ۷-۲۴ بررسی شده است. به‌طوری‌که مشاهده می‌شود:

- بر اساس تکنولوژی فعلی و روابط قیمت، علاوه بر اراضی زیر کشت آبی موجود، حدود ۳۶۶ هزار هکتار از اراضی استان دارای قابلیت تبدیل به کشت آبی می‌باشند.
- در جدول مشاهده می‌شود که حدود ۱۸۶ هزار هکتار ازاین اراضی در نیمه شرقی استان و نزدیک به ۱۸۰ هزار هکتار آن در نیمه غربی استان قرار دارند.
- چنان‌که قبلاً بیان شد نیمه غربی استان در حال حاضر، علی‌رغم در اختیار داشتن بخش اعظم زمین‌های زیر کشت آبی، امکان توسعه اراضی زیادتری نسبت به نیمه غربی ندارد. به همین دلیل با وجود آن‌که در حال حاضر حدود ۲۱ درصد از اراضی زیر کشت آبی استان در نیمه شرقی و حدود ۷۹ درصد آن در نیمه غربی استان قرار دارد، در صورت تبدیل کلیه اراضی قابل تبدیل به کشت آبی، سهم دو نیمه به ترتیب به حدود ۲۶ و ۷۴ درصد تعدیل می‌شود، که این به معنای حدود ۱/۵ برابر شدن اراضی زیر کشت آبی در نیمه شرقی استان است که گام مهمی در جهت کاهش عدم تعادل‌های بین منطقه‌ای خواهد بود.

همسویی بین امکان توسعه اراضی با توسعه شبکه آبرسانی نیز در همین جدول قابل مشاهده است:

- با توجه به توسعه مناسب شبکه‌های آبرسانی در نیمه شرقی استان، در افق طرح این شبکه حدود معادل ۶۴ درصد از کل اراضی دارای قابلیت کشت آبی خواهد بود.
- با وجود آن‌که توسعه شبکه آبرسانی در نیمه غربی بیش از دو برابر نیمه شرقی است اما نسبت مساحت شبکه توسعه یافته اراضی دارای قابلیت کشت آبی حدود ۵۵ درصد خواهد بود.
- تامین زمین برای تبدیل به کشت آبی حدود یک سوم از محل تبدیل اراضی زیر کشت دیم و باقیمانده از سایر منابع (شامل انجام عملیات اصلاحی بر روی زمین و یا گسترش شبکه‌های آبرسانی در اراضی زیر کشت آبی و تعمیق این شبکه‌ها)، فراهم می‌شود. در هر صورت نسبت اراضی تحت پوشش شبکه‌های آبرسانی هیچ‌گاه از مساحت زمین‌های دارای قابلیت کشت آبی فراتر نخواهد رفت و در بهترین حالت هنوز مساحت شبکه‌های آبرسانی در افق طرح مساحتی نزدیک به ۶۰ درصد مساحت اراضی دارای قابلیت کشت آبی را تشکیل می‌دهند.

جدول ۷-۲۴- سازگاری توسعه شبکه‌های آبرسانی با اراضی دارای قابلیت توسعه و تبدیل به اراضی کشت آبی تا افق سال ۱۴۰۴

	نیمه شرقی	نیمه غربی	جمع: استان
اراضی زیر کشت آبی فعلی - هکتار	۳۵۱,۳۸۸	۱,۳۳۰,۰۳۸	۱,۶۸۱,۴۲۶
اراضی دارای قابلیت تبدیل به کشت آبی - هکتار	۵۳۷,۵۴۸	۱,۵۰۹,۷۴۰	۲,۰۴۷,۲۸۸
مقدار تفاوت- هکتار	۱۸۶,۱۶۰	۱۷۹,۷۰۲	۳۶۵,۸۶۲
سهم اراضی زیر کشت آبی فعلی - درصد	۲۰.۹	۷۹.۱	۱۰۰.۰
سهم اراضی دارای قابلیت تبدیل به کشت آبی - درصد	۲۶.۳	۷۳.۷	۱۰۰.۰
سهم مقدار تفاوت- درصد	۵۰.۹	۴۹.۱	۱۰۰.۰
سطح اراضی تحت پوشش شبکه آبرسانی در وضعیت فعلی- هکتار	۶۰,۰۰۰	۲۳۰,۰۰۰	۲۹۰,۰۰۰
سطح اراضی تحت پوشش شبکه آبرسانی در افق آمایش- هکتار	۳۴۳,۰۰۰	۸۳۷,۰۰۰	۱,۱۸۰,۰۰۰
سطح توسعه شبکه آبرسانی- هکتار	۲۸۳,۰۰۰	۶۰۷,۰۰۰	۸۹۰,۰۰۰
نسبت شبکه آبرسانی به اراضی دارای قابلیت کشت آبی در افق - درصد	۰.۶۳۸	۰.۵۵۴	۰.۵۷۶
نحوه تامین اراضی برای تبدیل به کشت آبی			
از محل تبدیل زمین دیم	۵۷,۴۵۵	۷۰,۳۵۵	۱۲۷,۸۱۰
از محل سایر اراضی	۱۲۸,۷۰۵	۱۰۹,۳۴۷	۲۳۸,۰۵۲
جمع	**۱۸۶,۱۶۰**	**۱۷۹,۷۰۲**	**۳۶۵,۸۶۲**

ب- برنامه‌های توسعه کشاورزی جهاد سازندگی استان و توجه خاص به سازگاری برنامه سامان‌دهی اراضی کشاورزی با توسعه شبکه‌های آبرسانی

برنامه‌های ساماندهی اراضی کشاورزی و تامین و عرضه آب (از پروگرام اصلی آب و خاک)، مهم‌ترین برنامه‌های زیربنایی توسعه کشاورزی را تشکیل می‌دهند. توزیع شهرستانی اعتبارات این برنامه نشان‌دهنده تاکیدی است که در توسعه کشاورزی شهرستان‌ها به عمل می‌آید. از این دیدگاه طبق جدول ۷-۲۵، ۲۷/۶ درصد اعتبارات این برنامه‌ها به نیمه شرقی و ۷۲/۴ درصد به نیمه غربی تخصیص داده می‌شود. در دو جدولی که متعاقب این جدول ارائه شده است (۷-۲۶ و ۷-۲۷)، توزیع این اعتبارات به تفکیک شهرستان ارائه شده است. شایان توجه است که این دو توزیع بسیار به یکدیگر نزدیک هستند به طوری که ضریب همبستگی این دو عملاً برابر با عدد ۱ می‌باشد. همچنین ضریب همبستگی بین توزیع برنامه‌های توسعه کشاورزی با توزیع اراضی زیر کشت در افق توسعه طرح آمایش حدود۷۲ درصد است. از آنجا که برنامه‌های یاد شده توسعه کشاورزی تا افق ۱۳۹۴ تنظیم شده‌اند، این امکان وجود دارد که توزیع شهرستانی این برنامه‌ها برای افق ۱۴۰۴ با توسعه شبکه آبرسانی هماهنگ‌تر شود. در نمودار ۷-۸ این سه توزیع در کنار یکدیگر ارائه شده‌اند.

جدول ۷-۲۵- توزیع اعتبار برنامه‌های توسعه کشاورزی بین نیمه شرقی و غربی استان - درصد

	نیمه شرقی	نیمه غربی	جمع
برنامه ساماندهی اراضی کشاورزی	۲۷.۶	۷۲.۴	۱۰۰.۰
برنامه تامین و عرضه آب	۲۷.۶	۷۲.۴	۱۰۰.۰

محاسبات طرح آمایش بر اساس اطلاعات سازمان جهاد کشاورزی - سال ۱۳۹۲

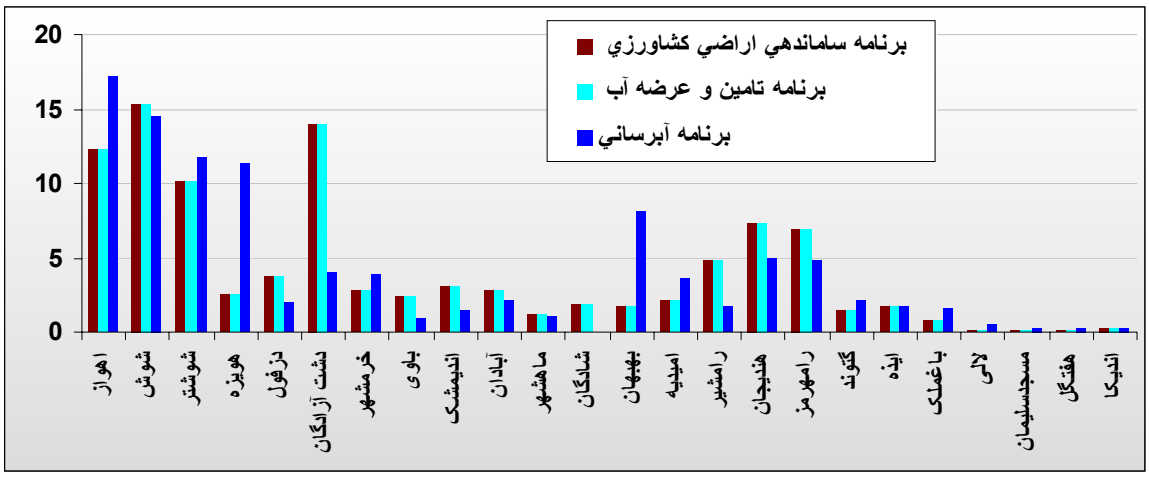

نمودار ۷-۸- مقایسه تطبیقی توزیع اعتبارات برنامه توسعه بخش کشاورزی سازمان جهاد کشاورزی استان و توسعه شبکه‌های زیر کشت سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان

به طوری که در جدول ۷-۲۶ و ۷-۲۷ مشاهده می‌شود، ۲۶ درصد از منابع این دو برنامه به نیمه شرقی استان تخصیص داده شده است که با اراضی زیر کشت آبی و توسعه شبکه‌های آبرسانی در این بخش از استان هماهنگی مناسبی دارد. به علاوه این دو جدول سهم مناطق ۹گانه برنامه‌ریزی استان را نشان می‌دهد که در آن سهم مناسبی برای شهرستان‌های کم بهره‌مند استان منظور شده است.

جدول ۷-۲۶- توزیع اعتبار برنامه ساماندهی اراضی کشاورزی استان خوزستان در برنامه پنجم توسعه (مبلغ به میلیارد ریال)

	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	جمع	توزیع(درصد)
آبادان	۱۰.۱	۱۲.۶	۱۵.۶	۱۹.۵	۲۳.۵	۸۱.۳	۲.۹
امیدیه	۷.۷	۹.۵	۱۱.۹	۱۴.۸	۱۷.۹	۶۱.۸	۲.۲
اندیکا	۱	۱.۳	۱.۶	۲	۲.۴	۸.۳	۰.۳
اندیمشک	۱۰.۹	۱۳.۶	۱۶.۹	۲۱.۱	۲۵.۵	۸۸	۳.۱
اهواز	۴۳.۴	۵۴	۶۷.۲	۸۳.۷	۱۰۱.۲	۳۴۹.۵	۱۲.۳
ایذه	۶	۷.۵	۹.۴	۱۱.۷	۱۴.۱	۴۸.۷	۱.۷

ادامه جدول ۷-۲۶- توزیع اعتبار برنامه ساماندهی اراضی کشاورزی استان خوزستان در برنامه پنجم توسعه (مبلغ به میلیارد ریال)

	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	جمع	توزیع(درصد)
باغملک	۳	۳.۸	۴.۷	۵.۹	۷.۱	۲۴.۵	۰.۹
باوی	۸.۷	۱۰.۸	۱۳.۵	۱۶.۸	۲۰.۳	۷۰.۱	۲.۵
بهبهان	۶.۲	۷.۷	۹.۶	۱۲	۱۴.۵	۵۰	۱.۸
خرمشهر	۱۰.۱	۱۲.۶	۱۵.۷	۱۹.۵	۲۳.۶	۸۱.۵	۲.۹
دزفول	۱۳.۲	۱۶.۴	۲۰.۴	۲۵.۴	۳۰.۷	۱۰۶.۱	۳.۷
دشت آزادگان	۴۹.۸	۶۱.۹	۷۷.۱	۹۶	۱۱۶	۴۰۰.۸	۱۴.۱
رامشیر	۱۷.۲	۲۱.۴	۲۶.۶	۳۳.۱	۴۰	۱۳۸.۳	۴.۸
رامهرمز	۲۴.۴	۳۰.۳	۳۷.۷	۴۶.۹	۵۶.۷	۱۹۶	۶.۹
شادگان	۶.۵	۸.۱	۱۰.۱	۱۲.۶	۱۵.۲	۵۲.۵	۱.۸
شوش	۵۴.۴	۶۷.۶	۸۴.۲	۱۰۴.۸	۱۲۶.۷	۴۳۷.۷	۱۵.۳
شوشتر	۳۶	۴۴.۷	۵۵.۷	۶۹.۳	۸۳.۸	۲۸۹.۵	۱۰.۱
گتوند	۵.۱	۶.۳	۷.۹	۹.۸	۱۱.۸	۴۰.۹	۱.۴
لالی	۰.۵	۰.۶	۰.۷	۰.۹	۱.۱	۳.۸	۰.۱
ماهشهر	۴.۵	۵.۵	۶.۹	۸.۶	۱۰.۴	۳۵.۹	۱.۳
مسجدسلیمان	۰.۴	۰.۴	۰.۶	۰.۷	۰.۸	۲.۹	۰.۱
هفتگل	۰.۵	۰.۶	۰.۷	۰.۹	۱.۱	۳.۸	۰.۱
هندیجان	۲۵.۸	۳۲	۳۹.۹	۴۹.۷	۶۰	۲۰۷.۴	۷.۳
هویزه	۹.۱	۱۱.۳	۱۴	۱۷.۵	۲۱.۱	۷۳	۲.۶
جمع	**۳۵۴.۵**	**۴۴۰.۵**	**۵۴۸.۶**	**۶۸۳.۲**	**۸۲۵.۵**	**۲,۸۵۲.۳**	**۱۰۰**
۹ منطقه برنامه‌ریزی							
اهواز	۵۲.۱	۶۴.۸	۸۰.۷	۱۰۰.۵	۱۲۱.۵	۴۱۹.۶	۱۴.۷
آبادان - خرمشهر	۲۰.۲	۲۵.۲	۳۱.۳	۳۹	۴۷.۱	۱۶۲.۸	۵.۷
ماهشهر	۳۶.۸	۴۵.۶	۵۶.۹	۷۰.۹	۸۵.۶	۲۹۵.۸	۱۰.۴
دزفول	۱۱۹.۶	۱۴۸.۶	۱۸۵.۱	۲۳۰.۴	۲۷۸.۵	۹۶۲.۲	۳۳.۷
بهبهان	۱۳.۹	۱۷.۲	۲۱.۵	۲۶.۸	۳۲.۴	۱۱۱.۸	۳.۹
رامهرمز	۴۲.۱	۵۲.۳	۶۵	۸۰.۹	۹۷.۸	۳۳۸.۱	۱۱.۹
مسجد سلیمان	۱.۹	۲.۳	۲.۹	۳.۶	۴.۳	۱۵	۰.۵
ایذه	۹	۱۱.۳	۱۴.۱	۱۷.۶	۲۱.۲	۷۳.۲	۲.۶
دشت آزادگان	۵۸.۹	۷۳.۲	۹۱.۱	۱۱۳.۵	۱۳۷.۱	۴۷۳.۸	۱۶.۶
جمع	**۳۵۴.۵**	**۴۴۰.۵**	**۵۴۸.۶**	**۶۸۳.۲**	**۸۲۵.۵**	**۲۸۵۲.۳**	**۱۰۰.۰**
نیمه شرقی	۹۲.۷	۱۱۵.۱	۱۴۳.۴	۱۷۸.۶	۲۱۵.۷	۷۴۵.۵	۲۶.۱
نیمه غربی	۲۶۱.۸	۳۲۵.۴	۴۰۵.۲	۵۰۴.۶	۶۰۹.۸	۲۱۰۶.۸	۷۳.۹
جمع	**۳۵۴.۵**	**۴۴۰.۵**	**۵۴۸.۶**	**۶۸۳.۲**	**۸۲۵.۵**	**۲۸۵۲.۳**	**۱۰۰.۰**

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان و محاسبات مطالعات آمایش استان

جدول ۷-۲۷- توزیع اعتبار برنامه تامین و عرضه آب کشاورزی استان خوزستان در برنامه پنجم توسعه
(مبلغ به میلیارد ریال)

	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	جمع	توزیع(درصد)
آبادان	۱.۷	۲.۲	۲.۷	۳.۴	۴.۰	۱۴.۰	۲.۸
امیدیه	۱.۳	۱.۶	۲.۰	۲.۵	۳.۱	۱۰.۶	۲.۲
اندیکا	۰.۲	۰.۲	۰.۳	۰.۳	۰.۴	۱.۴	۰.۳
اندیمشک	۱.۹	۲.۳	۲.۹	۳.۶	۴.۴	۱۵.۲	۳.۱
اهواز	۷.۵	۹.۳	۱۱.۶	۱۴.۴	۱۷.۴	۶۰.۱	۱۲.۳
ایذه	۱.۰	۱.۳	۱.۶	۲.۰	۲.۴	۸.۴	۱.۷
باغملک	۰.۵	۰.۷	۰.۸	۱.۰	۱.۲	۴.۲	۰.۹
باوی	۱.۵	۱.۹	۲.۳	۲.۹	۳.۵	۱۲.۱	۲.۵
بهبهان	۱.۱	۱.۳	۱.۷	۲.۱	۲.۵	۸.۶	۱.۸
خرمشهر	۱.۸	۲.۲	۲.۷	۳.۴	۴.۱	۱۴.۰	۲.۹
دزفول	۲.۳	۲.۸	۳.۵	۴.۴	۵.۳	۱۸.۳	۳.۷
دشت آزادگان	۸.۶	۱۰.۷	۱۳.۳	۱۶.۵	۱۹.۹	۶۹.۰	۱۴.۱
رامشیر	۳.۰	۳.۷	۴.۶	۵.۷	۶.۹	۲۳.۸	۴.۸
رامهرمز	۴.۲	۵.۲	۶.۵	۸.۱	۹.۸	۳۳.۷	۶.۹
شادگان	۱.۱	۱.۴	۱.۷	۲.۲	۲.۶	۹.۱	۱.۸
شوش	۹.۴	۱۱.۶	۱۴.۵	۱۸.۰	۲۱.۸	۷۵.۳	۱۵.۳
شوشتر	۶.۲	۷.۷	۹.۶	۱۱.۹	۱۴.۴	۴۹.۸	۱۰.۱
گتوند	۰.۹	۱.۱	۱.۴	۱.۷	۲.۰	۷.۰	۱.۴
لالی	۰.۱	۰.۱	۰.۱	۰.۲	۰.۲	۰.۶	۰.۱
ماهشهر	۰.۸	۱.۰	۱.۲	۱.۵	۱.۸	۶.۲	۱.۳
مسجدسلیمان	۰.۱	۰.۱	۰.۱	۰.۱	۰.۱	۰.۵	۰.۱
هفتگل	۰.۱	۰.۱	۰.۱	۰.۲	۰.۲	۰.۶	۰.۱
هندیجان	۴.۵	۵.۵	۶.۹	۸.۵	۱۰.۳	۳۵.۷	۷.۳
هویزه	۱.۶	۱.۹	۲.۴	۳.۰	۳.۶	۱۲.۶	۲.۶
جمع	**۶۱.۲**	**۷۵.۸**	**۹۴.۳**	**۱۱۷.۵**	**۱۴۱.۹**	**۴۹۰.۶**	**۱۰۰.۰**
۹ منطقه برنامه‌ریزی							
اهواز	۹	۱۱.۲	۱۳.۹	۱۷.۳	۲۰.۹	۷۲.۲	۱۴.۷
آبادان - خرمشهر	۳.۵	۴.۴	۵.۴	۶.۸	۸.۱	۲۸	۵.۷
ماهشهر	۶.۴	۷.۹	۹.۸	۱۲.۲	۱۴.۷	۵۱	۱۰.۴
دزفول	۲۰.۷	۲۵.۵	۳۱.۹	۳۹.۶	۴۷.۹	۱۶۵.۶	۳۳.۷
بهبهان	۲.۴	۲.۹	۳.۷	۴.۶	۵.۶	۱۹.۲	۳.۹
رامهرمز	۷.۳	۹	۱۱.۲	۱۴	۱۶.۹	۵۸.۱	۱۱.۸
مسجد سلیمان	۰.۴	۰.۴	۰.۵	۰.۶	۰.۷	۲.۵	۰.۵

ادامه جدول ۷-۲۷- توزیع اعتبار برنامه تامین و عرضه آب کشاورزی استان خوزستان در برنامه پنجم توسعه (مبلغ به میلیارد ریال)

	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	جمع	توزیع(درصد)
ایذه	۱.۵	۲	۲.۴	۳	۳.۶	۱۲.۶	۲.۶
دشت آزادگان	۱۰.۲	۱۲.۶	۱۵.۷	۱۹.۵	۲۳.۵	۸۱.۶	۱۶.۶
جمع	**۶۱.۴**	**۷۵.۹**	**۹۴.۵**	**۱۱۷.۶**	**۱۴۱.۹**	**۴۹۰.۸**	**۱۰۰.۰**
نیمه شرقی	۱۶.۱	۱۹.۸	۲۴.۷	۳۰.۷	۳۷.۱	۱۲۸.۱	۲۶.۱
نیمه غربی	۴۵.۳	۵۶.۱	۶۹.۸	۸۶.۹	۱۰۴.۸	۳۶۲.۷	۷۳.۹
جمع	**۶۱.۴**	**۷۵.۹**	**۹۴.۵**	**۱۱۷.۶**	**۱۴۱.۹**	**۴۹۰.۸**	**۱۰۰.۰**

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان و محاسبات مطالعات آمایش استان

۷-۳-۱-۳- توسعه منابع طبیعی

۷-۳-۱-۳-۱- عنوان پروگرام‌ها

پروگرام‌های اصلی حفاظت از منابع طبیعی شامل توسعه و حفاظت از این منابع را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- **در حوزه توسعه و حفاظت از جنگل‌ها و مراتع، آبخیزداری و بیابان‌زدایی**
- **در حوزه مدیریت زمین و کاربری اراضی**
- **در حوزه توانمندسازی ساختار مدیریت منابع طبیعی کشور**

جزئیات بیشتر در مورد طرح و پروژه پروگرام‌های بالا طبق شرح خدمات، در ادامه ارائه خواهد شد.

۷-۳-۱-۳-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار

مهم‌ترین اولویت‌های استان در چارچوب حفظ و توسعه منابع طبیعی، با توجه به شرایط طبیعی استان به ترتیب اولویت در زمینه‌های زیر تعریف می‌شود: (۱)، آبخیزداری، (۲)، حفظ و توسعه جنگل و مرتع و (۳)، بیابان‌زدایی

طبق جدول ۷-۲۸ توزیع اعتبار بین برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی استان در برنامه پنجم توسعه استان و پیشنهاد اداره کل منابع طبیعی و جنگل‌داری استان در مطالعات آمایش، همسویی کلی و عمومی بر تأکیدات بین برنامه‌ای در این دو مجموعه را نشان می‌دهد.

جدول ۷-۲۸- توزیع اعتبار حفظ و توسعه منابع طبیعی بین برنامه‌های عملیاتی در دوره ۹۴-۱۳۹۰ - درصد

برنامه پنجم توسعه استان		اداره کل منابع طبیعی استان	
برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک	۴۱.۷	آبخیزداری (عملیات سازه‌ای)	۴۱.۶
		آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	۱۲.۶
برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل	۲۴.۳	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	۲۰.۲
		حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	۶.۱
برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع	۱۰.۵	بهبود و اصلاح مراتع	۳.۷
برنامه بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	۲۲.۰	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	۱۵.۸
برنامه ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی دولتی	۱.۴		
جمع	**۱۰۰.۰**	**جمع**	**۱۰۰.۰**

مأخذ: برنامه پنجم توسعه استان و اداره کل منابع طبیعی

پروژه‌ها و عملیات این برنامه‌ها به صورت پیوسته در چارچوب ۱۴ طرح در سه حوزه اصلی زیر انجام خواهد شد:

- **در حوزه توسعه و حفاظت از جنگل‌ها و مراتع، آبخیزداری و بیابان‌زدایی**

۱) توسعه زراعت چوب

۲) توسعه جنگل (جنگل‌های دست کاشت)،

۳) افزایش سطوح تحت پوشش طرح‌های مدیریت جنگل

۴) ارتقاء ضریب حفاظت از جنگل‌ها و مراتع

۵) افزایش سطوح اجرایی طرح‌های مرتعداری

۵-۱) ممیزی مراتع

۵-۲) ساماندهی چرای دام در مراتع

۶) عملیات بیابان‌زدایی و کنترل کانون‌های بحرانی بیابانزا

۷) عملیات آبخیزداری در حوزه سدها

۸) عملیات آبخیزداری در سایر حوزه‌ها

۹) پخش سیلاب و تغذیه آبخوان‌ها در حوزه شهری و روستایی

۱۰) تامین سوخت فسیلی جنگل نشینان، عشایر و جوامع محلی در اراضی بیابانی

- **در حوزه مدیریت زمین و کاربری اراضی**

۱۱) ممیزی اراضی و تفکیک مستثنیات

۱۲) کاداستر منابع طبیعی و سامانه های اطلاعات توصیفی زمین

۱۳) استعدادیابی و تعیین کاربری بر اساس توان اکولوژیک

- **در حوزه توانمندسازی ساختار مدیریت منابع طبیعی**

۱۴) توانمندسازی ساختار مدیریت منابع طبیعی

۷-۳-۱-۳-۳- برنامه عملیاتی

برنامه عملیاتی طرح‌های ۱۴ گانه توسعه منابع طبیعی به شرح جدول ۷-۲۹ ارائه شده است. ملاحظه می‌شود این برنامه تا افق ۱۳۹۴ (پایان برنامه پنجم)، ارائه شده است، با این حال این برنامه‌ها تا سال ۱۴۰۴ با همین روند ادامه خواهند یافت.

جدول ۷-۲۹- برنامه عملیاتی و هدف توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان در برنامه پنجم توسعه استان

عناوین هدف‌های کمی	واحد	سال‌های برنامه پنجم					جمع
		۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	
حوزه توسعه و حفاظت از جنگل‌ها و مراتع، آبخیزداری و بیابان‌زدایی							
توسعه زراعت چوب	هکتار	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۳,۰۰۰
توسعه جنگل (جنگل‌های دست کاشت)	هکتار	۶,۵۰۰	۸,۰۰۰	۸,۰۰۰	۸,۵۰۰	۱,۰۰۰۰	۴۱,۰۰۰
افزایش سطوح تحت پوشش طرح‌های مدیریت جنگل	هزار هکتار	۱۶۰	۱۷۰	۲۰۰	۳۰۰	۴۰۰	۴۰۰
ارتقاء ضریب حفاظت از جنگل‌ها و مراتع	درصد	۴۵	۵۰	۵۵	۶۵	۷۵	۷۵
افزایش سطوح اجرایی طرح‌های مرتعداری	هزار هکتار	۱,۱۸۸	۱,۳۰۰	۱,۴۵۰	۱,۶۰۰	۱,۷۴۶	۱,۷۴۶
ممیزی مراتع	هزار هکتار	۲,۴۷۸	۲,۴۷۸	۲,۴۷۸	۲,۴۷۸	۲,۴۷۸	۲,۴۷۸
ساماندهی چرای دام در مراتع	هزار هکتار	۲,۴۷۸	۲,۴۷۸	۲,۴۷۸	۲,۴۷۸	۲,۴۷۸	۲,۴۷۸
عملیات بیابان‌زدایی و کنترل کانون‌های بحرانی بیابان‌زا	هزار هکتار	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۱۵۰
عملیات آبخیزداری در حوزه سدها	هزار هکتار	۲۷۱	۲۷۸	۲۸۵	۲۹۲	۳۰۰	۳۰۰
عملیات آبخیزداری در سایر حوزه‌ها	هزار هکتار	۲۳۱	۲۷۰	۳۲۰	۳۶۰	۴۲۰	۴۲۰
پخش سیلاب و تغذیه آبخوان‌ها در حوزه شهری و روستایی	هزار هکتار	۲۵	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۱۳۷
تامین سوخت فسیلی جنگل نشینان، عشایر و جوامع محلی در اراضی بیابانی	درصد	۶۰	۶۵	۷۵	۸۵	۱۰۰	۱۰۰
حوزه مدیریت زمین و کاربری اراضی							
ممیزی اراضی و تفکیک مستثنیات	هزار هکتار	۵۰۰	۵۰۰	۳۵۰	۰	۰	۱,۳۵۰
کاداستر منابع طبیعی و سامانه های اطلاعات توصیفی زمین	هزار هکتار	۴۰۰	۵۰۰	۶۰۰	۶۵۰	۷۰۰	۲,۸۵۰
استعدادیابی و تعیین کاربری بر اساس توان اکولوژیک	هزار هکتار	۴۰	۶۰	۶۰	۸۰	۸۰	۳۲۰
حوزه توانمندسازی ساختار مدیریت منابع طبیعی							
توانمندسازی ساختار مدیریت منابع طبیعی	درصد	۱۶	۲۲	۲۸	۳۴	۴۰	۴۰

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و جنگل‌داری استان خوزستان

* حجم عملیات ردیف‌های طوسی رنگ به صورت تجمعی می‌باشد .

۷-۳-۱-۳-۴- توزیع فضایی و شهرستانی

عملیات آبخیزداری و حفظ و توسعه جنگل‌ها و مراتع با توجه به پراکنش رودخانه‌ها و جنگل‌ها و ارضی مرتعی و نیاز به توسعه این عملیات بین شهرستان‌های مختلف توزیع می‌شود، اما تمرکز اصلی آن در حفاظت و توسعه جنگل‌ها متوجه شهرستان‌های شمالی استان و تأکید پروژه‌های بیابان‌زدایی بیشتر متوجه مناطق غربی و به خصوص جنوب غربی استان خواهد بود.

برنامه پنجم توسعه استان توزیع شهرستانی فعالیت‌ها و اعتبارات را ارائه نمی‌کند، اما برنامه حفظ و توسعه منابع طبیعی استان که برای مطالعات آمایش ارائه شده این توزیع را در بر دارد. هرچند چارچوب منابع مالی این دو مجموعه با یکدیگر متفاوت هستند، اما توزیع شهرستانی اعتبارات مورد نیاز و توزیع بین‌برنامه‌ای آن نشان‌دهنده تاکیدی است که استان نسبت به این دو توزیع دارد و در ادامه ارائه می‌شود.

منابع اعتباری و روند آن در دوره پنجساله به همراه جدول ۷-۱۰۹ و نمودار مربوط (نمودار ۷-۱۵)، به پیوست یکم این گزارش منتقل شده است.

توزیع برنامه ها و فعالیت ها بین شهرستان ها در جدول ۷-۳۱ و بین ۹ منطقه برنامه‌ریزی در نمودار ۷- ۹ ارائه شده است، که سازگاری مناسب‌تری را با نیازهای شهرستان‌های مختلف استان و در انطباق با توزیع منابع طبیعی بین شهرستان‌های استان نشان می‌دهد.

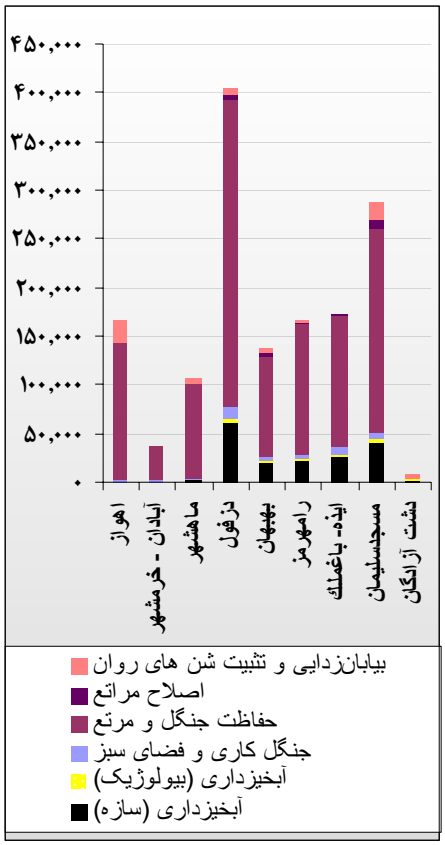

نمودار ۷-۹- توزیع عملیات حفاظت و توسعه منابع طبیعی بر حسب منطقه و نوع عملیات

توزیع شهرستانی برنامه عملیاتی توسعه منابع طبیعی استان در دوره پنجساله ۹۴-۱۳۹۰، بر اساس نظر اداره کل منابع طبیعی و جنگل‌داری در شش گروه مندرج در جدول ۷-۳۰ ارائه شده است. هرچند این برنامه به پایان نرسیده است اما توزیع عملیات هریک از این گروه‌ها بین شهرستان‌های استان نشان دهنده نیاز و جهت‌گیری مورد نظر این سازمان است که با توزیع منابع طبیعی و نیاز حمایت و حفاظت و توسعه آنها شهرستان‌ها در انطباق قرار گرفته است.

شایان ذکر است که هرچند به طور کلی و عمومی بین حجم عملیات و برآورد منابع مالی هماهنگی

وجود دارد، اما در پاره‌ای از موارد نیز ناهماهنگی‌هایی مشاهده می‌شود که این موارد در جدول‌های یادشده با رنگ طوسی پر رنگ مشخص شده‌اند.

جدول ۷-۳۰- حجم عملیات عمرانی مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان بر اساس پیشنهاد دستگاه برای سال‌های ۹۴-۱۳۹۰ - هکتار

	آبخیزداری (عملیات سازه‌ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
آبادان	۰	۰	۴۰۰	۲۸,۰۰۰	۰	۱,۲۳۵	۲۹,۶۳۵
امیدیه	۸,۱۵۰	۱,۱۷۰	۱,۱۴۰	۴۸,۰۰۰	۱,۸۷۰	۳,۸۸۰	۶۴,۲۱۰
اندیکا	۱۴,۲۰۰	۱,۳۰۰	۳,۴۰۰	۶۰,۰۰۰	۳,۹۸۰	۱۸,۷۶۰	۱۰۱,۶۴۰
اندیمشک	۱۳,۳۰۰	۱,۲۴۰	۳,۷۵۰	۳۲,۰۰۰	۸۶۰	۰	۵۱,۱۵۰
اهواز	۰	۰	۱,۹۰۰	۱۳۰,۰۰۰	۰	۲۱,۸۰۰	۱۵۳,۷۰۰
ایذه	۱۴,۰۰۰	۱,۲۴۰	۴,۶۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱,۱۴۰	۰	۱۲۰,۹۸۰
باغ‌ملک	۱۳,۷۰۰	۴۵۵	۲,۵۶۰	۳۵,۰۰۰	۸۸۰	۰	۵۲,۵۹۵
باوی	۰	۰	۳۹۰	۱۲,۰۰۰	۰	۱,۱۰۰	۱۳,۴۹۰
بهبهان	۱۱,۷۰۰	۱,۰۰۰	۳,۳۰۰	۵۶,۰۰۰	۱,۲۴۵	۰	۷۳,۲۴۵
خرمشهر	۰	۰	۷۵۰	۷,۰۰۰	۰	۵۶۲	۸,۳۱۲
دزفول	۱۳,۲۰۰	۱,۳۳۰	۳,۷۰۰	۹۲,۰۰۰	۱,۲۴۰	۰	۱۱۱,۴۷۰
دشت آزادگان	۲,۸۱۰	۵۴۰	۰	۰	۵۴۰	۳,۱۴۰	۷,۰۳۰
رامشیر	۲,۴۰۰	۳۰۰	۱,۲۰۰	۲۱,۰۰۰	۳۵۵	۷۳۰	۲۵,۹۸۵
رامهرمز	۱۲,۳۰۰	۱,۲۰۰	۱,۷۷۰	۴۲,۰۰۰	۹۸۰	۱,۲۲۰	۵۹,۴۷۰
شادگان	۰	۰	۳۶۵	۲۰,۰۰۰	۰	۷۲۰	۲۱,۰۸۵
شوش	۸,۳۵۰	۷۵۰	۹۲۰	۷۰,۰۰۰	۱,۱۴۰	۵,۵۷۰	۸۶,۷۳۰
شوشتر	۱۳,۱۵۰	۷۰۰	۱,۹۶۰	۵۶,۰۰۰	۱,۲۴۰	۰	۷۳,۰۵۰
گتوند	۱۳,۴۰۰	۷۶۰	۱,۲۴۰	۶۵,۰۰۰	۹۸۵	۰	۸۱,۳۸۵
لالی	۱۴,۱۵۰	۱,۱۱۰	۲,۰۲۰	۶۵,۰۰۰	۱,۱۲۰	۰	۸۳,۴۰۰
ماهشهر	۰	۰	۶۸۰	۵۸,۰۰۰	۰	۲,۱۸۰	۶۰,۸۶۰
مسجد	۱۳,۰۰۰	۷۲۰	۱,۷۹۰	۸۵,۰۰۰	۱,۵۰۰	۰	۱۰۲,۰۱۰
هفتگل	۷,۵۰۰	۷۸۰	۱,۲۳۰	۷۰,۰۰۰	۱,۲۱۰	۰	۸۰,۷۲۰
هندیجان	۱,۵۷۰	۴۲۰	۷۳۰	۱۸,۰۰۰	۴۰۰	۲,۸۴۰	۲۳,۹۶۰
هویزه	۰	۰	۰	۰	۰	۵۸۰	۵۸۰
جمع	**۱۷۶,۸۸۰**	**۱۵,۰۱۵**	**۳۹,۷۹۵**	**۱,۱۷۰,۰۰۰**	**۲۰,۶۸۵**	**۶۴,۳۱۷**	**۱,۴۸۶,۶۹۲**

ادامه جدول ۷-۳۰- حجم عملیات عمرانی مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان بر اساس پیشنهاد دستگاه برای سال‌های ۹۴-۱۳۹۰ - هکتار

	آبخیزداری (عملیات سازه‌ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
مناطق ۹گانه برنامه‌ریزی							
اهواز	۰	۰	۲,۲۹۰	۱۴۲,۰۰۰	۰	۲۲,۹۰۰	۱۶۷,۱۹۰
آبادان - خرمشهر	۰	۰	۱,۱۵۰	۳۵,۰۰۰	۰	۱,۷۹۷	۳۷,۹۴۷
ماهشهر	۱,۵۷۰	۴۲۰	۱,۷۷۵	۹۶,۰۰۰	۴۰۰	۵,۷۴۰	۱۰۵,۹۰۵
دزفول	۶۱,۴۰۰	۴,۷۸۰	۱۱,۵۷۰	۳۱۵,۰۰۰	۵,۴۶۵	۵,۵۷۰	۴۰۳,۷۸۵
بهبهان	۱۹,۸۵۰	۲,۱۷۰	۴,۴۴۰	۱۰۴,۰۰۰	۳,۱۱۵	۳,۸۸۰	۱۳۷,۴۵۵
رامهرمز	۲۲,۲۰۰	۲,۲۸۰	۴,۲۰۰	۱۳۳,۰۰۰	۲,۵۴۵	۱,۹۵۰	۱۶۶,۱۷۵
مسجدسلیمان	۴۱,۳۵۰	۳,۱۳۰	۷,۲۱۰	۲۱۰,۰۰۰	۶,۶۰۰	۱۸,۷۶۰	۲۸۷,۰۵۰
ایذه	۲۷,۷۰۰	۱,۶۹۵	۷,۱۶۰	۱۳۵,۰۰۰	۲,۰۲۰	۰	۱۷۳,۵۷۵
دشت آزادگان	۲,۸۱۰	۵۴۰	۰	۰	۵۴۰	۳,۷۲۰	۷,۶۱۰
جمع	**۱۷۶,۸۸۰**	**۱۵,۰۱۵**	**۳۹,۷۹۵**	**۱,۱۷۰,۰۰۰**	**۲۰,۶۸۵**	**۶۴,۳۱۷**	**۱,۴۸۶,۶۹۲**
نیمه شرقی	۱۱۲,۶۷۰	۹,۶۹۵	۲۳,۷۴۰	۶۰۰,۰۰۰	۱۴,۶۸۰	۲۷,۴۳۰	۷۸۸,۲۱۵
نیمه غربی	۶۴,۲۱۰	۵,۳۲۰	۱۶,۰۵۵	۵۷۰,۰۰۰	۶,۰۰۵	۳۶,۸۸۷	۶۹۸,۴۷۷
جمع	**۱۷۶,۸۸۰**	**۱۵,۰۱۵**	**۳۹,۷۹۵**	**۱,۱۷۰,۰۰۰**	**۲۰,۶۸۵**	**۶۴,۳۱۷**	**۱,۴۸۶,۶۹۲**

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و جنگل‌داری استان خوزستان - سال ۲-۱۳۹۱

● رنگ طوسی پررنگ نشان‌دهنده ناهماهنگی بین حجم عملیات و منابع مالی است.

جدول ۷-۳۱- توزیع حجم عملیات عمرانی مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان بر اساس پیشنهاد دستگاه برای سال‌های ۹۴-۱۳۹۰ – درصد

	آبخیزداری (عملیات سازه‌ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
آبادان	۰.۰	۰.۰	۱.۰	۲.۴	۰.۰	۱.۹	۲.۰
امیدیه	۴.۶	۷.۸	۲.۹	۴.۱	۹.۰	۶.۰	۴.۳
اندیکا	۸.۰	۸.۷	۸.۵	۵.۱	۱۹.۲	۲۹.۲	۶.۸
اندیمشک	۷.۵	۸.۳	۹.۴	۲.۷	۴.۲	۰.۰	۳.۴
اهواز	۰.۰	۰.۰	۴.۸	۱۱.۱	۰.۰	۳۳.۹	۱۰.۳
ایذه	۷.۹	۸.۳	۱۱.۶	۸.۵	۵.۵	۰.۰	۸.۱
باغ‌ملک	۷.۷	۳.۰	۶.۴	۳.۰	۴.۳	۰.۰	۳.۵
باوی	۰.۰	۰.۰	۱.۰	۱.۰	۰.۰	۱.۷	۰.۹

ادامه جدول ۷-۳۱- توزیع حجم عملیات عمرانی مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان بر اساس پیشنهاد دستگاه برای سال‌های ۹۴-۱۳۹۰ – درصد

	آبخیزداری (عملیات سازه‌ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
بهبهان	۶.۶	۶.۷	۸.۳	۴.۸	۶.۰	۰.۰	۴.۹
خرمشهر	۰.۰	۰.۰	۱.۹	۰.۶	۰.۰	۰.۹	۰.۶
دزفول	۷.۵	۸.۹	۹.۳	۷.۹	۶.۰	۰.۰	۷.۵
دشت آزادگان	۱.۶	۳.۶	۰.۰	۰.۰	۲.۶	۴.۹	۰.۵
رامشیر	۱.۴	۲.۰	۳.۰	۱.۸	۱.۷	۱.۱	۱.۷
رامهرمز	۷.۰	۸.۰	۴.۴	۳.۶	۴.۷	۱.۹	۴.۰
شادگان	۰.۰	۰.۰	۰.۹	۱.۷	۰.۰	۱.۱	۱.۴
شوش	۴.۷	۵.۰	۲.۳	۶.۰	۵.۵	۸.۷	۵.۸
شوشتر	۷.۴	۴.۷	۴.۹	۴.۸	۶.۰	۰.۰	۴.۹
گتوند	۷.۶	۵.۱	۳.۱	۵.۶	۴.۸	۰.۰	۵.۵
لالی	۸.۰	۷.۴	۵.۱	۵.۶	۵.۴	۰.۰	۵.۶
ماهشهر	۰.۰	۰.۰	۱.۷	۵.۰	۰.۰	۳.۴	۴.۱
مسجد	۷.۳	۴.۸	۴.۵	۷.۳	۷.۳	۰.۰	۶.۹
هفتگل	۴.۲	۵.۲	۳.۱	۶.۰	۵.۸	۰.۰	۵.۴
هندیجان	۰.۹	۲.۸	۱.۸	۱.۵	۱.۹	۴.۴	۱.۶
هویزه	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۹	۰.۰
جمع	**۱۰۰**	**۱۰۰**	**۱۰۰**	**۱۰۰**	**۱۰۰**	**۱۰۰**	**۱۰۰**
۹ منطقه برنامه‌ریزی							
اهواز	۰.۰	۰.۰	۵.۸	۱۲.۱	۰.۰	۳۵.۶	۱۱.۲
آبادان - خرمشهر	۰.۰	۰.۰	۲.۹	۳.۰	۰.۰	۲.۸	۲.۶
ماهشهر	۰.۹	۲.۸	۴.۵	۸.۲	۱.۹	۸.۹	۷.۱
دزفول	۳۴.۷	۳۱.۸	۲۹.۱	۲۶.۹	۲۶.۴	۸.۷	۲۷.۲
بهبهان	۱۱.۲	۱۴.۵	۱۱.۲	۸.۹	۱۵.۱	۶.۰	۹.۲
رامهرمز	۱۲.۶	۱۵.۲	۱۰.۶	۱۱.۴	۱۲.۳	۳.۰	۱۱.۲
مسجدسلیمان	۲۳.۴	۲۰.۸	۱۸.۱	۱۷.۹	۳۱.۹	۲۹.۲	۱۹.۳
ایذه	۱۵.۷	۱۱.۳	۱۸.۰	۱۱.۵	۹.۸	۰.۰	۱۱.۷
دشت آزادگان	۱.۶	۳.۶	۰.۰	۰.۰	۲.۶	۵.۸	۰.۵
جمع	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**
نیمه شرقی	۶۳.۷	۶۴.۶	۵۹.۷	۵۱.۳	۷۱.۰	۴۲.۶	۵۳.۰
نیمه غربی	۳۶.۳	۳۵.۴	۴۰.۳	۴۸.۷	۲۹.۰	۵۷.۴	۴۷.۰
جمع	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و جنگل‌داری استان خوزستان - سال ۲-۱۳۹۱

• رنگ طوسی نشان‌دهنده اهمیت موضوع در شهرستان است.

توزیع منابع در شش گروه برنامه‌ها بین شهرستان‌ها بر اساس حجم اعتبار مورد نیاز که برآیند حجم عملیات است، طبق جدول ۷-۳۲ نشان‌دهنده تأکید بر فعالیت‌هایی است که پیش‌تر مورد اشاره قرار گرفت و در این جدول نیز مشاهده می‌شود. توزیع منابع در هر شهرستان بین عملیات مختلف نیز در جدول ۷-۳۳ آورده شده است که معرف نیازهای مهم‌تر هر شهرستان به نوع عملیات خاص می‌باشد. به عنوان مثال در شهرستان اهواز بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان طبق برآورد دستگاه مهم‌ترین عملیات برای این شهرستان می‌باشد که ۶۹ درصد حجم اعتبارات این شهرستان برای این عملیات پیشنهاد شده است.

جدول ۷-۳۲- توزیع سرمایه‌گذاری مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان بر اساس پیشنهاد دستگاه برای سال‌های ۹۴-۱۳۹۰ - درصد

	آبخیزداری (عملیات سازه‌ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها ومراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
آبادان	۰.۰	۰.۰	۰.۸	۱.۸	۰.۰	۳.۸	۰.۹
امیدیه	۵.۳	۸.۳	۳.۰	۲.۹	۷.۱	۱۳.۵	۶.۴
اندیکا	۶.۴	۹.۱	۸.۷	۸.۳	۶.۷	۰.۰	۶.۳
اندیمشک	۷.۰	۷.۰	۹.۹	۶.۰	۵.۲	۰.۰	۶.۳
اهواز	۰.۰	۰.۰	۵.۴	۴.۶	۰.۰	۱۹.۲	۴.۴
ایذه	۷.۳	۸.۵	۱۲.۲	۷.۲	۱۰.۰	۰.۰	۷.۴
باغ‌ملک	۸.۸	۴.۷	۵.۹	۴.۴	۵.۸	۰.۰	۵.۹
باوی	۰.۰	۰.۰	۰.۹	۱.۵	۰.۰	۳.۸	۰.۹
بندرماهشهر	۰.۰	۰.۰	۱.۹	۴.۵	۰.۰	۷.۷	۱.۹
بهبهان	۷.۵	۶.۹	۸.۸	۵.۵	۷.۰	۰.۰	۶.۴
خرمشهر	۰.۰	۰.۰	۲.۰	۱.۸	۰.۰	۱.۹	۰.۸
دزفول	۷.۱	۶.۷	۹.۲	۸.۴	۶.۷	۰.۰	۶.۴
دشت آزادگان	۲.۱	۳.۲	۰.۰	۰.۰	۳.۳	۱۱.۵	۳.۲
رامشیر	۱.۲	۲.۰	۲.۹	۳.۴	۱.۸	۱.۹	۱.۹
رامهرمز	۷.۱	۶.۱	۳.۸	۵.۱	۴.۴	۳.۸	۵.۶
شادگان	۰.۰	۰.۰	۰.۹	۱.۶	۰.۰	۱.۹	۰.۶
شوش	۴.۶	۵.۴	۲.۳	۳.۲	۵.۸	۱۹.۲	۶.۵
شوشتر	۷.۳	۶.۱	۴.۹	۴.۷	۶.۷	۰.۰	۵.۳
گتوند	۶.۴	۶.۴	۲.۹	۳.۸	۵.۰	۰.۰	۴.۵
لالی	۸.۷	۵.۵	۴.۹	۶.۰	۵.۸	۰.۰	۵.۹
مسجدسلیمان	۷.۲	۶.۴	۴.۲	۸.۴	۱۰.۵	۰.۰	۵.۵
هفتکل	۴.۵	۵.۷	۲.۹	۳.۸	۶.۱	۰.۰	۳.۶
هندیجان	۱.۷	۲.۲	۱.۷	۳.۲	۲.۱	۹.۶	۳.۱
هویزه	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۱.۹	۰.۳
استان	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	۱۰۰.۰

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و جنگل‌داری استان خوزستان - سال ۲-۱۳۹۱

• رنگ طوسی پررنگ نشان‌دهنده ناهماهنگی بین حجم عملیات و منابع مالی است.

جدول ۷-۳۳- توزیع سرمایه‌گذاری مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان بر اساس پیشنهاد دستگاه برای سال‌های ۹۴-۱۳۹۰ - درصد

	آبخیزداری (عملیات سازه ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
آبادان	۰.۰	۰.۰	۱۸.۱	۱۲.۸	۰.۰	۶۹.۱	۱۰۰.۰
امیدیه	۳۴.۵	۱۶.۳	۹.۴	۲.۸	۴.۱	۳۳.۰	۱۰۰.۰
اندیکا	۴۲.۳	۱۸.۰	۲۷.۹	۸.۰	۳.۹	۰.۰	۱۰۰.۰
اندیمشک	۴۵.۹	۱۳.۸	۳۱.۵	۵.۷	۳.۱	۰.۰	۱۰۰.۰
اهواز	۰.۰	۰.۰	۲۴.۶	۶.۴	۰.۰	۶۹.۰	۱۰۰.۰
ایذه	۴۱.۱	۱۴.۵	۳۳.۴	۶.۰	۵.۰	۰.۰	۱۰۰.۰
باغ‌ملک	۶۱.۷	۱۰.۱	۲۰.۰	۴.۶	۳.۶	۰.۰	۱۰۰.۰
باوی	۰.۰	۰.۰	۲۰.۳	۱۰.۶	۰.۰	۶۹.۱	۱۰۰.۰
بندرماهشهر	۰.۰	۰.۰	۲۰.۹	۱۴.۵	۰.۰	۶۴.۶	۱۰۰.۰
بهبهان	۴۹.۲	۱۳.۶	۲۷.۹	۵.۲	۴.۱	۰.۰	۱۰۰.۰
خرمشهر	۰.۰	۰.۰	۴۹.۳	۱۳.۶	۰.۰	۳۷.۱	۱۰۰.۰
دزفول	۴۶.۱	۱۳.۱	۲۸.۹	۸.۰	۳.۸	۰.۰	۱۰۰.۰
دشت آزادگان	۲۷.۱	۱۲.۴	۰.۰	۰.۰	۳.۸	۵۶.۷	۱۰۰.۰
رامشیر	۲۶.۸	۱۲.۸	۳۰.۴	۱۰.۷	۳.۴	۱۵.۹	۱۰۰.۰
رامهرمز	۵۲.۹	۱۳.۷	۱۳.۹	۵.۶	۲.۹	۱۰.۹	۱۰۰.۰
شادگان	۰.۰	۰.۰	۳۰.۳	۱۶.۹	۰.۰	۵۲.۸	۱۰۰.۰
شوش	۲۹.۳	۱۰.۴	۷.۲	۳.۰	۳.۳	۴۶.۸	۱۰۰.۰
شوشتر	۵۷.۰	۱۴.۳	۱۸.۶	۵.۴	۴.۶	۰.۰	۱۰۰.۰
گتوند	۵۹.۷	۱۸.۰	۱۳.۱	۵.۲	۴.۱	۰.۰	۱۰۰.۰
لالی	۶۱.۴	۱۱.۸	۱۶.۹	۶.۳	۳.۷	۰.۰	۱۰۰.۰
مسجدسلیمان	۵۴.۰	۱۴.۴	۱۵.۳	۹.۳	۷.۰	۰.۰	۱۰۰.۰
هفتکل	۵۱.۵	۱۹.۷	۱۶.۲	۶.۴	۶.۲	۰.۰	۱۰۰.۰
هندیجان	۲۲.۳	۸.۸	۱۱.۲	۶.۳	۲.۵	۴۸.۸	۱۰۰.۰
هویزه	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰
استان	**۴۱.۶**	**۱۲.۶**	**۲۰.۲**	**۶.۱**	**۳.۷**	**۱۵.۸**	**۱۰۰.۰**

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و جنگل‌داری استان خوزستان

- رنگ طوسی نشان‌دهنده اهمیت موضوع در شهرستان است.

۷-۳-۱-۴- توسعه شیلات

۷-۳-۱-۴-۱- عنوان پروگرام‌ها

پروگرام‌های اصلی توسعه شیلات، از دو پروگرام اصلی حمایت از صید و صیادی و حمایت از آبزی‌پروری تشکیل می‌شود.

جزئیات بیشتر در مورد عملیات پروگرام‌های بالا در ادامه ارائه می‌شود

۷-۳-۱-۴-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار

مهم‌ترین عملیات سازمان شیلات در چارچوب حمایت از توسعه فعالیت شیلات عبارت هستند از:

الف) در زمینه صید و صیادی:

توسعه اسکله‌ها و زیستگاه‌های مصنوعی:

- ✓ توسعه اسکله‌های صیادی شامل تعمیر، نوسازی و بهسازی اسکله‌ها و بنادر صیادی، احداث اسکله‌های پهلوگیری جهت تخلیه صید، اسکله‌های تدارکاتی، اسکله‌های شناور،
- ✓ لایروبی، محوطه‌سازی، سنگ چینی و ساحل‌سازی در اسکله‌های صیادی
- ✓ گسترش شبکه برق و تجهیز بنادر صیادی به خدمات پشتیبانی مثل جایگاه سوخت رسانی به شناورهای صیادی و سیستم اطفاء حریق
- ✓ شرکت در کمیته ساماندهی اسکله‌ها و بنادر صیادی و بررسی راهکارهای مدیریتی،
- ✓ فعال کردن بخش تعاونی و واگذاری مدیریت بهره‌برداری بندرهای صیادی به بخش تعاونی،
- ✓ ایجاد زیستگاه‌های مصنوعی،

مدیریتی، نظارتی، مطالعاتی، آموزش و ترویج:

- ✓ مشارکت در کمیته مشترک توانمندسازی تعاونی‌ها با اداره کل تعاون استان،
- ✓ اجرای طرح هدفمندسازی یارانه‌ها در بخش توزیع سوخت شناورهای صیادی
- ✓ پیگیری تأمین تسهیلات مورد نیاز،
- ✓ انجام مستمر پروژه‌های مطالعاتی با همکاری پژوهشکده آبزی‌پروری جنوب کشور،
- ✓ برگزاری دوره‌های آموزشی جهت صیادان و آشنایی آنها با تأثیرات روش‌های مخرب صید،
- ✓ استقرار سیستم یکپارچه صدور مجوز صید (سیماب) در استان و در اختیار قرار دادن برنامه‌ها و تجارب استان به شیلات مرکز جهت استفاده در سایر استان‌ها،

- ✓ شرکت در کمیسیون مبارزه با قاچاق کالا و ارز در جهت ساماندهی و کاربرد راهکارهای کاهش قاچاق سوخت، طرح شکایت در مراجع قضایی از واحدهای آلاینده،
- ✓ تدوین آیین نامه نحوه برخورد و توقیف شناورهای بیگانه،

ب) در زمینه آبزی‌پروری:

- ✓ احداث تأسیسات زیربنایی مجتمع‌های آبزی‌پروری گرم‌آبی و سردآبیتوسط سازمان شیلات و با مشارکت بخش خصوصی،
- ✓ مطالعات امکان‌سنجی توسعه آبزی‌پروری در شهرستان‌های مختلف،
- ✓ کمک‌های کارشناسی برای افزایش تولید در واحد سطح،
- ✓ معرفی گونه‌های جدید مثل ماهیان خاویاری،
- ✓ انجام مطالعات مربوط به تنوع گونه‌ای برای معرفی گونه‌های جدید،
- ✓ پیگیری تأمین تسهیلات مورد نیاز،
- ✓ اجرای پروژه‌های پایلوت و ترویجی،
- ✓ اجرای پروژه‌های بهبود مدیریت آبزی‌پروری و . . .

۷-۳-۱-۴-۳- برنامه عملیاتی

برنامه عملیاتی پیش‌بینی شده توسط اداره کل شیلات برای حمایت از توسعه صید و آبزی‌پروری در مجموع از هدف رشد متوسط حدود ۱۱/۵ درصد در سال برای تولیدات آبزی‌پروری و حدود ۱/۱ درصد در زمینه صید تشکیل می‌شود. در صورت تحقق این اهداف، کل تولید صید و آبزی‌پروری استان از رشد متوسط ۷/۸ درصد برخوردار خواهد شد که نرخ رشد قابل توجهی است.

این برنامه عملیاتی به تفکیک شهرستان در جدول ۷-۳۴ نشان داده شده است و ملاحظه می‌شود توزیع هدف توسعه آبزی‌پروری از پخشایش منطقه‌ای مناسب‌تری برخوردار خواهد شد. با یادآوری از گزارش فصل ششم در بند (چ) از ۶-۲-۱-۲-۳ آن گزارش ذکر شد که شهرستان‌های لالی، گتوند و مسجد سلیمان در شمال شرقی، رامشیر و رامهرمز در میانه شرقی و سوسنگرد در حاشیه غربی استان که جملگی در مسیر رودخانه‌های دائمی قرار دارند و بعضی دیگر مانند باغ‌ملک و ایذه که از جریان آب سطحی نیز چندان بی بهره نیستند در وضعیت فعلی از نظر آبزی‌پروری ضعیف یا بی‌بهره هستند. اما جدول ۷-۳۴ نشان می‌دهد این مهم در هدف‌گذاری اداره کل شیلات استان مورد توجه قرار گرفته است که این هدف‌گیری هم در راستای هدف بنیادین کارآیی اقتصادی استان و همسو با کاهش عدم تعادل-های منطقه‌ای است.

جدول ۷-۳۴- برنامه عملیاتی و هدف توسعه صید و آبزی‌پروری استان خوزستان تا افق طرح آمایش

	صید - تن		آبزی پروری- تن		جمع صید و آبزی‌پروری	
	سال پایه ۱۳۹۲	سال افق ۱۴۰۴	سال پایه ۱۳۹۲	سال افق ۱۴۰۴	سال پایه ۱۳۹۲	سال افق ۱۴۰۴
آبادان	۱۸,۶۶۶	۲۰,۰۰۰	۲,۹۹۸	۱۴,۰۰۰	۲۱,۶۶۴	۳۴,۰۰۰
امیدیه	۰	۰	-	۵۰۰	۰	۵۰۰
اندیمشک	۰	۰	-	۶,۰۰۰	۰	۶,۰۰۰
اهواز	۰	۰	۱۴,۷۴۱	۴۲,۵۰۰	۱۴,۷۴۱	۴۲,۵۰۰
ایذه	۰	۰	۲۱۰	۳,۰۰۰	۲۱۰	۳,۰۰۰
ماهشهر	۶,۵۳۹	۷,۵۰۰	-	۱,۰۰۰	۶,۵۳۹	۸,۵۰۰
بهبهان	۰	۰	۷۸	۳,۰۰۰	۷۸	۳,۰۰۰
خرمشهر	۳,۷۹۹	۴,۰۰۰	۹,۷۴۲	۲۵,۰۰۰	۱۳,۵۴۱	۲۹,۰۰۰
دزفول	۰	۰	۱,۱۰۱	۵,۰۰۰	۱,۱۰۱	۵,۰۰۰
دشت آزادگان	۰	۰	۲,۲۰۲	۷,۰۰۰	۲,۲۰۲	۷,۰۰۰
رامشیر	۰	۰	-	۵۰۰	۰	۵۰۰
رامهرمز	۰	۰	-	۵۰۰	۰	۵۰۰
شادگان	۳,۰۳۸	۳,۵۰۰	۳,۳۴۳	۱۵,۰۰۰	۶,۳۸۱	۱۸,۵۰۰
شوش	۰	۰	۱,۴۸۷	۳,۰۰۰	۱,۴۸۷	۳,۰۰۰
شوشتر	۰	۰	۱۰,۰۹۰	۲۰,۰۰۰	۱۰,۰۹۰	۲۰,۰۰۰
گتوند	۰	۰	-	۳,۰۰۰	۰	۳,۰۰۰
لالی	۰	۰	-	۵۰۰	۰	۵۰۰
مسجدسلیمان	۰	۰	۸۵۰	۵,۵۰۰	۸۵۰	۵,۵۰۰
هندیجان	۱۱,۵۶۱	۱۵,۰۰۰	-	۱۲,۰۰۰	۱۱,۵۶۱	۲۷,۰۰۰
هویزه	۰	۰	۶۰۶	۸,۰۰۰	۶۰۶	۸,۰۰۰
جمع	**۴۳,۶۰۳**	**۵۰,۰۰۰**	**۴۷,۴۴۸**	**۱۷۵,۰۰۰**	**۹۱,۰۵۱**	**۲۲۵,۰۰۰**
۹ منطقه برنامه‌ریزی						
اهواز	۰	۰	۱۴,۷۴۱	۴۲,۵۰۰	۱۴,۷۴۱	۴۲,۵۰۰
آبادان - خرمشهر	۲۲,۴۶۵	۲۴,۰۰۰	۱۲,۷۴۰	۳۹,۰۰۰	۳۵,۲۰۵	۶۳,۰۰۰
ماهشهر	۲۱,۱۳۸	۲۶,۰۰۰	۳,۳۴۳	۲۸,۰۰۰	۲۴,۴۸۱	۵۴,۰۰۰
دزفول	۰	۰	۱۲,۶۷۸	۳۷,۰۰۰	۱۲,۶۷۸	۳۷,۰۰۰
بهبهان	۰	۰	۷۸	۳,۵۰۰	۷۸	۳,۵۰۰
رامهرمز	۰	۰	۰	۱,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰
مسجد سلیمان	۰	۰	۸۵۰	۶,۰۰۰	۸۵۰	۶,۰۰۰
ایذه	۰	۰	۲۱۰	۳,۰۰۰	۲۱۰	۳,۰۰۰
دشت آزادگان	۰	۰	۲,۸۰۸	۱۵,۰۰۰	۲,۸۰۸	۱۵,۰۰۰
جمع	**۴۳,۶۰۳**	**۵۰,۰۰۰**	**۴۷,۴۴۸**	**۱۷۵,۰۰۰**	**۹۱,۰۵۱**	**۲۲۵,۰۰۰**
نیمه شرقی	۱۱,۵۶۱	۱۵,۰۰۰	۳,۹۴۶	۴۰,۵۰۰	۱۵,۵۰۷	۵۵,۵۰۰
نیمه غربی	۳۲,۰۴۲	۳۵,۰۰۰	۴۳,۵۰۲	۱۳۴,۵۰۰	۷۵,۵۴۴	۱۶۹,۵۰۰
جمع	**۴۳,۶۰۳**	**۵۰,۰۰۰**	**۴۷,۴۴۸**	**۱۷۵,۰۰۰**	**۹۱,۰۵۱**	**۲۲۵,۰۰۰**

مأخذ: اداره کل شیلات استان خوزستان

۷-۳-۱-۳-۴- توزیع فضایی و شهرستانی

همانطور که در گزارش فصل ششم اشاره شد تاکنون آبزی‌پروری بیشتر در شهرستان‌های جنوبی استان که به طور کلی با شیلات آشنایی بیشتری داشته‌اند رشد کرده است. فعالیت صید نیز به طور طبیعی در شهرستان‌های ساحلی در جنوب استان رشد کرده است. در برنامه توسعه شیلات تا افق ۱۴۰۴ این روند تا حدودی به نفع مناطق حاشیه‌ای استان، منطقه‌های شرقی و نوار مرزی غرب استان تعدیل خواهد شد. جدول ۷-۳۵ توزیع درصد صید و آبزی‌پروری و جمع این دو فعالیت در سال پایه (۱۳۹۲) را با ارقام نظیر در سال ۱۴۰۴، افق طرح، مقایسه می‌نماید که تأیید کننده مطلب بالاست.

همانطور که دیده شد رشد صید دریایی چه در دوره ۹۲-۱۳۸۲ (گزارش فصل ششم) و همچنین رشد پیش‌بینی شده از سال ۱۳۹۲ تا افق ۱۴۰۴ بسیار اندک است. همچنین توزیع بین شهرستانی و بین مناطق ۹ گانه برنامه‌ریزی از نظر میزان صید دریایی تغییرات قابل توجهی را نشان نمی‌دهد. اما در مقابل، میزان تولید آبزی‌پروری هم در دوره ۹۲-۱۳۸۲ و هم در فاصله فعلی تا افق ۱۴۰۴ بسیار قابل توجه می‌باشد و به علاوه تغییرات توزیع فضایی این فعالیت اهمیت مهمی دارد. بنابراین در ادامه تنها تغییرات توسعه آبزی‌پروری ارائه می‌شود.

همچنین نمودار ۷-۱۰ میزان تولید فعلی و آتی آبزی‌پروری را بر حسب ۹ منطقه برنامه‌ریزی نشان می‌دهد و در آن به خوبی مشاهده می‌شود که مقدار تولید سال هدف در مناطق حاشیه‌ای استان از رشد سریع‌تری بهره‌مند خواهند شد. به همین شکل نمودار ۷-۱۱ سهم هریک از این مناطق را در دو مقطع زمانی مورد نظر نشان می‌دهد.

در مجموع سهم نیمه شرقی استان از تولید آبزی‌پروری از مقدار بسیار اندک ۲/۴ درصد در سال پایه به ۷/۷ درصد افزایش خواهد یافت که هر چند که هنوز پایین است اما رشد بیش از ۳ برابر در طول برنامه آمایش را بیان می‌کند. به همین ترتیب سهم منطقه برنامه‌ریزی دشت آزادگان نیز از تولید از ۵/۹ به ۸/۶ درصد افزایش خواهد یافت که این نیز تغییر قابل توجهی است.

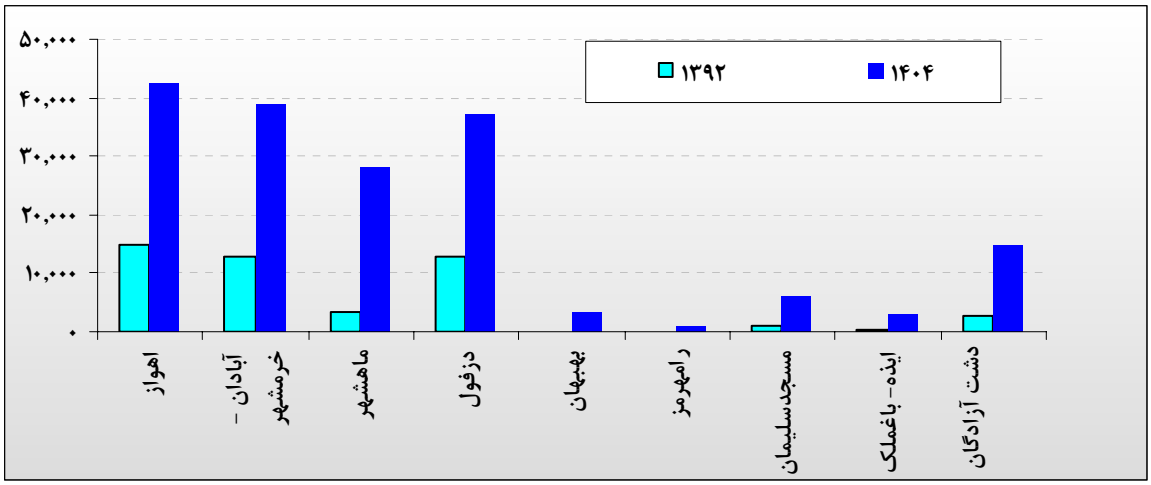

نمودار ۷-۱۰- مقایسه تولید آبزی‌پروری در ۹ منطقه برنامه‌ریزی استان خوزستان – سال پایه و افق طرح- تن

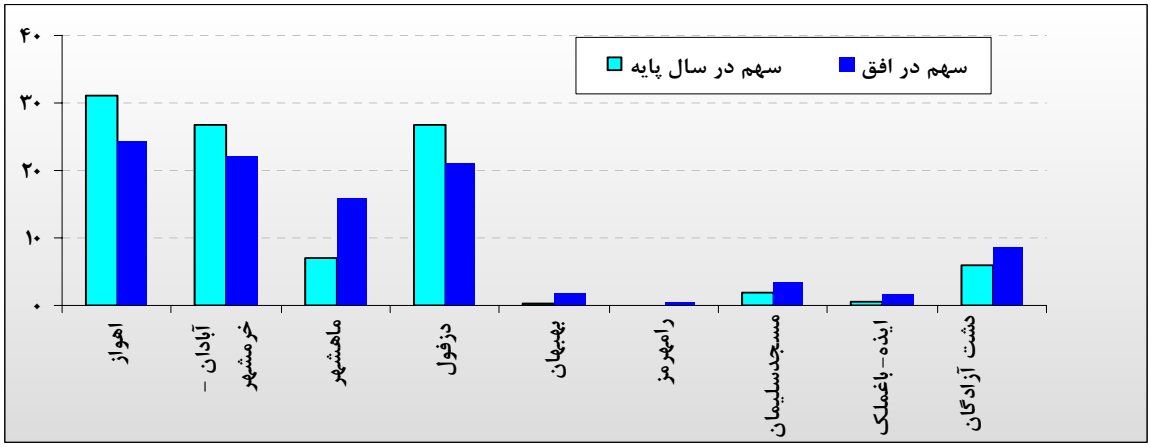

نمودار ۷-۱۱- مقایسه سهم تولید آبزی‌پروری در ۹ منطقه برنامه‌ریزی استان خوزستان – سال پایه و افق طرح- درصد

جدول ۷-۳۵- برنامه عملیاتی و هدف توسعه صید و آبزی‌پروری استان خوزستان تا افق طرح آمایش

	صید- درصد		آبزی پروری – درصد		جمع صید و آبزی‌پروری - درصد	
	سال پایه ۱۳۹۲	سال افق ۱۴۰۴	سال پایه ۱۳۹۲	سال افق ۱۴۰۴	سال پایه ۱۳۹۲	سال افق ۱۴۰۴
آبادان	۴۲.۸	۴۰.۰	۶.۳	۸.۰	۲۳.۸	۱۵.۱
امیدیه	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۳	۰.۰	۰.۲
اندیمشک	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۳.۴	۰.۰	۲.۷
اهواز	۰.۰	۰.۰	۳۱.۱	۲۴.۳	۱۶.۲	۱۸.۹
ایذه	۰.۰	۰.۰	۰.۴	۱.۷	۰.۲	۱.۳
ماهشهر	۱۵.۰	۱۵.۰	۰.۰	۰.۶	۷.۲	۳.۸
بهبهان	۰.۰	۰.۰	۰.۲	۱.۷	۰.۱	۱.۳
خرمشهر	۸.۷	۸.۰	۲۰.۵	۱۴.۳	۱۴.۹	۱۲.۹
دزفول	۰.۰	۰.۰	۲.۳	۲.۹	۱.۲	۲.۲

ادامه جدول ۷-۳۵- برنامه عملیاتی و هدف توسعه صید و آبزی‌پروری استان خوزستان تا افق طرح آمایش

	صید- درصد		آبزی پروری – درصد		جمع صید و آبزی‌پروری - درصد	
	سال پایه ۱۳۹۲	سال افق ۱۴۰۴	سال پایه ۱۳۹۲	سال افق ۱۴۰۴	سال پایه ۱۳۹۲	سال افق ۱۴۰۴
دشت آزادگان	۰.۰	۰.۰	۴.۶	۴.۰	۲.۴	۳.۱
رامشیر	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۳	۰.۰	۰.۲
رامهرمز	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۳	۰.۰	۰.۲
شادگان	۷.۰	۷.۰	۷.۰	۸.۶	۷.۰	۸.۲
شوش	۰.۰	۰.۰	۳.۱	۱.۷	۱.۶	۱.۳
شوشتر	۰.۰	۰.۰	۲۱.۳	۱۱.۴	۱۱.۱	۸.۹
گتوند	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۱.۷	۰.۰	۱.۳
لالی	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۳	۰.۰	۰.۲
مسجدسلیمان	۰.۰	۰.۰	۱.۸	۳.۱	۰.۹	۲.۴
هندیجان	۲۶.۵	۳۰.۰	۰.۰	۶.۹	۱۲.۷	۱۲.۰
هویزه	۰.۰	۰.۰	۱.۳	۴.۶	۰.۷	۳.۶
جمع	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**
مناطق ۹گانه برنامه‌ریزی						
اهواز	۰.۰	۰.۰	۳۱.۱	۲۴.۳	۱۶.۲	۱۸.۹
آبادان - خرمشهر	۵۱.۵	۴۸.۰	۲۶.۹	۲۲.۳	۳۸.۷	۲۸.۰
ماهشهر	۴۸.۵	۵۲.۰	۷.۰	۱۶.۰	۲۶.۹	۲۴.۰
دزفول	۰.۰	۰.۰	۲۶.۷	۲۱.۱	۱۳.۹	۱۶.۴
بهبهان	۰.۰	۰.۰	۰.۲	۲.۰	۰.۱	۱.۶
رامهرمز	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۶	۰.۰	۰.۴
مسجد سلیمان	۰.۰	۰.۰	۱.۸	۳.۴	۰.۹	۲.۷
ایذه	۰.۰	۰.۰	۰.۴	۱.۷	۰.۲	۱.۳
دشت آزادگان	۰.۰	۰.۰	۵.۹	۸.۶	۳.۱	۶.۷
جمع	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**
نیمه شرقی	۲۶.۵	۳۰.۰	۸.۳	۲۳.۱	۱۷.۰	۲۴.۷
نیمه غربی	۷۳.۵	۷۰.۰	۹۱.۷	۷۶.۹	۸۳.۰	۷۵.۳
جمع	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**

بدیهی است در صورت اجرای عملیات طبق برنامه پیش‌بینی شده، همانطور که در جدول‌های ۷-۳۴ و ۷-۳۵ مشاهده می‌شود، نیمه شرقی استان و شهرستان‌ها و منطقه‌های کمتر بهره‌مند از حجم مناسبی از توسعه شیلات برخوردار خواهند شد. به عنوان مثال در جدول ۷-۳۵ مشاهده می‌شود سهم نیمه شرقی استان در صید از ۲۶/۵ درصد به ۳۰ درصد افزایش می‌یابد. در زمینه آبزی‌پروری این توسعه بسیار بیشتر است و این سهم از ۸/۳ درصد به ۲۳/۱ خواهد رسید. در نتیجه سهم این نیمه کمتر توسعه یافته استان در مجموع صید و آبزی‌پروری از ۱۷ درصد به ۲۴/۷ افزایش خواهد

یافت. این بهبود بیشتر ناشی از افزایش نسبی سریع‌تر پیش‌بینی شده در آبزی‌پروری در منطقه‌های برنامه‌ریزی شرق استان است که از بهبود مناسبی برخوردار خواهند شد (جدول۷-۳۵). این روال در مجموع نشان‌دهنده کاهش عدم تعادل‌ها می‌باشد.

۷-۳-۱-۵- توسعه صنعت

در زمینه توسعه صنعت، فعالیت دو دستگاه اجرایی اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان و شرکت شهرک‌های صنعتی استان عمده است. به علاوه سازمان جهاد کشاورزی نیز در زمینه توسعه صنعت و به خصوص صنایع غذایی در روستاها و سازمان میراث فرهنگی و گردشگری نیز در زمینه توسعه صنایع دستی فعالیت دارند. به لحاظ اهمیت غالب دو دستگاه نخست در توسعه صنعتی استان، ابتدا به وظایف این دو دستگاه اشاره می‌شود.

الف- جایگاه اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان

وظایف اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان به تبع وظایف وزارتخانه مربوط، به طور عمده مدیریتی و حمایتی است. وظایف اصلی وزارت صنعت، معدن و تجارت در زمینه توسعه صنعت و معدن به طور خلاصه شامل تدوین استراتژی توسعه صنعتی و معدنی، تعیین سیاست‌ها برنامه و ضوابط کلی توسعه بخش صنعت و معدن، نظارت بر فعالیت‌های صنعتی و معدنی و هدایت و حمایت از آن‌ها، برنامه‌ریزی برای افزایش بازدهی و بهره‌وری بخش صنعت و معدن، تعیین و تدوین سیاست‌های توسعه صادرات محصولات صنعتی و فراورده‌های معدنی و خدمات فنی- مهندسی در چارچوب سیاست‌های صادراتی کشور، تنظیم سیاست‌های لازم جهت توسعه کمی و بهبود کیفی صنایع دستی و روستایی و پیگیری جهت برقراری حمایت‌های لازم از آن‌ها، حمایت از اقدامات مربوط به رشد بهره وری مدیریت و نیروی انسانی، توسعه کارآفرینی در بخش صنعت و معدن کشور و صدور مجوز تاسیس و بهره برداری واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی با رعایت مقررات زیست محیطی است.

براین اساس وظایف اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان را نیز می‌توان به طور خلاصه به شرح زیردسته‌بندی کرد.

۱) تعیین اولویت‌های سرمایه گذاری جدید متناسب با توجه به قابلیت‌هاو مزیت‌های سرمایه گذاری در استان و معرفی آن به سرمایه گذاران،
۲) انجام مطالعات تکمیلی آمایش صنعتی استان،
۳) تدوین استراتژی تخصیص تسهیلات به سرمایه‌گذاران مستعد و توانمند در عرصه صنعت و معدن
۴) راهبری تسهیلات اختصاص داده شده برای راه اندازی طرح‌های مناسب،

۵) حمایت در تأمین تسهیلات ارزی مورد نیاز طرح‌های در دست اجرا،
۶) حمایت از سرمایه گذاران داخلی و خارجی توانمند برای سرمایه گذاری در طرح‌های صنعتی استان،
۷) حمایت و کمک به توسعه صادرات صنعتی استان،
۸) کمک به رفع مشکلات طرح‌های در دست اجرا به منظور تسریع در اجرا و راه اندازی آنها،
۹) شناسایی مشکلات و موانع واحدهای موجود و ارائه راهکار در جهت رفع مشکلات واحدهای صنعتی و معدنی به منظور تداوم بخشیدن به تولید،
۱۰) برگزاری دوره های آموزشی مرتبط با صنعت برای واحدهای صنعتی وکارشناسان،
۱۱) پیگیری و ارائه راهکار به منظور افزایش ارتباط بین مراکز علمی و دانشگاهیان برجسته با صنعتگران و معدن‌کاوان استان و کمک به توسعه خدمات مهندسی و تحقیق و توسعه وکارآفرینی و افزایش بهره وری در کلیه عوامل تولید در طرحهای صنعتی،

ملاحظه می‌شود که در وظایف بالا بندهای ۱ و ۲ بیشتر مربوط به تعیین فعالیت مناسب برای پهنه‌های مختلف استان و تعین مکان برای فعالیت‌های مختلف صنعتی (و معدنی)، است به عبارت دیگر تخصیص نوع فعالیت به مکان، یا تخصیص مکان به نوع فعالیت. بنابراین دو بند یادشده جنبه برنامه‌ریزی استراتژیک و سایر بندها جنبه تاکتیکی و اجرایی دارند. اهمیت موارد استراتژیک یاد شده از این نظر است که در صورت تخصیص فعالیت به مکان (یا مکان به فعالیت)، امکان تغییر آن در آینده یا نامیسر خواهد بود و یا تنها با صرف هزینه بسیار زیاد (به معنی متحمل شدن ضرر و زیان)، امکان‌پذیر خواهد بود.

در واقع سه بند یاد شده از وظایف اداره کل صنعت، معدن و تجارت به برنامه‌ریزی آمایش بسیار نزدیک است. تنها تفاوت در آن است که در مطالعات و برنامه‌ریزی آمایش رابطه بین بخش‌ها نیز در نظر گرفته می‌شود و در برنامه‌ریزی تک بخشی، رابطه با فضا تنها از دیدگاه توسعه همان بخش ملحوظ می‌شود و رابطه بین بخش‌ها و بازتاب توسعه بخش بر مناطق مختلف منظور نمی‌شود. طرح این موضوع از این نظر اهمیت دارد که نتایج مطالعات آمایش در زمینه تخصیص فعالیت به مکان (و تخصیص مکان به فعالیت)، به علت همین تفاوت دیدگاه، در یکی دو مورد با دیدگاه توسعه بخش صنعت از دیدگاه بخشی متفاوت است (به این موضوع در ادامه باز خواهیم گشت).

ب- توسعه فضایی صنعت از دیدگاه اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان

اداره کل صنعت، معدن و تجارت در ارتباط با آمایش بخش صنعت در پهنه استان بررسی‌هایی انجام داده است که شامل پهنه‌بندی استان در ۶ منطقه براساس مشابهت‌ها و پیشنهاد شاخه‌های صنایع مناسب برای توسعه صنعت در هر منطقه با توجه به نقاط قوت و ضعف و تهدیدها و فرصت‌ها در این شش

منطقه است. منطقه‌بندی و صنایع پیشنهادی این دستگاه برای هر یک از این مناطق در جدول ۷-۳۶ ارائه شده است. به علاوه در این جدول صنایع پیشنهادی از دیدگاه مطالعات آمایش نیز درج شده است. ملاحظه می‌شود در مواردی بر اساس مطالعات آمایش شاخه‌های صنعتی دیگری نیز بر این اساس اضافه شده است مانند صنایع برق و الکترونیک، تولید لوازم الکتریکی خانگی و صنایع اپتیک در منطقه یکم و صنایع برق و الکترونیک صنایع اپتیک در منطقه دوم. به علاوه صنایع عمومی کارگاهی مانند درب و پنجره‌سازی، نجاری، تولید مصالح ساختمانی سیمانی (انواع لوله‌های سیمانی، موزائیک و مانند آن، تعمیر لوازم و دستگاه‌های برقی و غیر برقی و مشابه آن)، و همچنین صنایع بازیافت برای همه مناطق پیشنهاد شده است.

از دیدگاه مطالعات آمایش برخورداری سه منطقه جنوبی استان خوزستان (منطقه ۱، ۲ و ۳ از شش منطقه در منطقه‌بندی اداره کل صنعت، معدن و تجارت)، و به ویژه شهرستان‌های اهواز، آبادان - خرمشهر، ماهشهر، بهبهان، آغاجاری و مسجد سلیمان (نسبت به مناطق شمالی استان)، از تکنولوژی برتر و سابقه دیرینه در صنایع برخوردار از فناوری برتر و تجمیع دانش فنی - مهندسی در این مناطق، قابلیت توسعه صنایع پیشرفته را در این مناطق فراهم کرده است. بنابراین توسعه صنایع فلزی، فولاد آلیاژی، چدن‌ریزی دقیق، فورجینگ، قطعه سازی پیشرفته برای خودرو و برای صنایع نفت و گاز و پتروشیمی، صنایع برق و الکترونیک، صنایع ساخت خودرو و صنایع ساخت قایق و کشتی و صنایع جانبی آن در مناطق ساحلی جنوب با توجه به سابقه، دانش و موقعیت جغرافیایی دسترسی به بندر و دریا بسیار موجه است.

هرچند در وهله نخست همین استدلال در مورد توسعه صنایع نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی صادق است اما به لحاظ مسایل محیط زیست، ملاحظات بین بخشی و سایر ملاحظات آمایشی که در بند (پ)، این بند ارائه خواهد شد احداث واحدهای جدید صنایع بالادستی و پایین دستی شیمیایی و پتروشیمی و صنایع پایین دستی نفت و گاز مکان‌یابی ویژه‌ای را طلب می‌نماید. به این موضوع بازخواهیم گشت.

بر این اساس علاوه بر صنایعی که اداره کل صنعت، معدن و تجارت پیشنهاد کرده‌اند، در ارتباط با سه منطقه جنوبی استان، هر جا که اداره کل صنایع فلزی، فولاد آلیاژی، چدن‌ریزی دقیق، فورجینگ، قطعه سازی پیشرفته برای خودرو و برای صنایع نفت و گاز و پتروشیمی، صنایع برق و الکترونیک، صنایع ساخت خودرو و صنایع ساخت قایق و کشتی و صنایع جانبی آن در مناطق ساحلی جنوب را پیشنهاد نکرده‌اند از نظر مطالعات آمایش توسعه این صنایع در این مناطق توصیه می‌شود.

با توجه به جدول ۷-۳۶ صنایع پیشنهادی برای ۶ منطقه به شرح زیر ارائه می‌شود:

- برای منطقه یکم، شامل شهرستان‌های آبادان، خرمشهر و شادگان به دلیل تجارب صنعتی شهرستان‌های آبادان، خرمشهر و مجاورت با بندر و دریا، سابقه دیرینه صنایع نفت و گاز و صنایع شیمیایی و پتروشیمی، صنایع برخوردار از تکنولوژی برتر، کشتی سازی و صنایع وابسته، اعم از صنایع فلزی، برق و الکترونیک و صنایع فولاد پیشنهاد شده است همچنین به دلیل وجود بازار بالقوه صنایع نفت و گاز و صنایع شیمیایی و پتروشیمی برای قطعات مورد نیاز، قطعه سازی برای این صنایع پیشنهاد شده است. شهرستان شادگان نیز در کنار شهرستان‌های آبادان و خرمشهر می‌تواند از بخشی از این صنایع منتفع شود. همچنین برای این منطقه به دلیل مجاورت با دریا و بهره‌مندی از نخلستان‌ها، صنایع شیلات و خرما پیشنهاد شده است.

از دیدگاه مطالعات آمایش صنایع برق و الکترونیک و صنایع اپتیک نیز که از صنایع برخورداراز تکنولوژی بالا هستند، به علاوه صنایع بازیافت و صنایع عمومی کارگاهی برای این منطقه گزینه مناسبی تشخیص داده شده است به صنایع بالا اضافه شده است.

- برای منطقه دوم شامل شهرستان‌های ماهشهر، هندیجان، امیدیه و آغاجاری به دلیل تمرکز و تجربه صنایع نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی، توسعه این صنایع و به دلیل مجاورت با دریا صنایع کشتی‌سازی و صنایع وابسته پیشنهاد شده است. همچنین به دلیل سطح بالای توسعه صنعتی به خصوص در شهرستان ماهشهر، و وجود بازار بالقوه، صنایع قطعه سازی نیز برای این منطقه پیشنهاد شده است. مجاورت با دریا و تمرکز بالای ماهیگیری در اقتصاد شهرستان هندیجان نیز به ارائه پیشنهاد ایجاد صنایع شیلات در این منطقه منجر شده است. صنایع بازیافت نیز گزینه مناسب دیگری برای این منطقه بوده که ارائه شده است.

از دیدگاه مطالعات آمایش صنایع برق و الکترونیک و صنایع اپتیک نیز که از صنایع برخورداراز تکنولوژی بالا هستند، به علاوه صنایع عمومی کارگاهی برای این منطقه گزینه مناسبی تشخیص داده شده است به صنایع بالا اضافه شده است.

- برای منطقه سوم شامل شهرستان‌های اهواز، سوسنگرد، هویزه و باوی به دلیل تمرکز و تجربه صنایع فلزی و صنایع شیمیایی و پتروشیمی و صنایع قطعه سازی برای بازار بالقوه صنایع نفت و گاز و صنایع شیمیایی و پتروشیمی پیشنهاد شده است. به علاوه توسعه صنایع غذایی (خرما)، و صنایع جانبی نیشکر و صنایع بهره‌مند از تکنولوژی برتر پیشنهاد شده است.

از نظر مطالعات آمایش به دلیل سطح بالای توسعه صنعتی و تجربه این منطقه به ویژه در صنایع فلزی، توسعه صنایع فولاد آلیاژی، ریخته‌گری دقیق، ماشین‌سازی و تولید خودرو و یا قطعات آن، ساخت ماشین آلات و لوازم کشاورزی، صنایع برق و الکترونیک و پزشکی و اپتیکی و همچنین صنایع بازیافت و صنایع عمومی کارگاهی به رشته‌های بالا اضافه شده است.

- برای منطقه چهارم شامل شهرستان‌های دزفول، اندیمشک، شوش، شوشتر و گتوند از دیدگاه اداره کل صنعت و معدن صنایع جانبی نیشکر، صنایع تبدیلی کشاورزی، صنایع معدنی و صنایع نوین ساختمانی، صنایع برق و الکترونیک، قطعات کارخانه ای و نیروگاهی، قطعات خودرو، ماشین آلات کشاورزی، فولاد آلیاژی و صنایع بازیافت پیشنهاد شده است. که با دیدگاه مطالعات آمایش همخوانی دارد.
- برای منطقه پنجم شامل شهرستان‌های ایذه، باغملک، رامهرمز، بهبهان، رامشیر و هفتگل اداره کل صنعت و معدن صنایع تبدیلی کشاورزی، صنایع اشامیدنی پیشرفته و با ظرفیت بالا، صنایع معدنی، صنایع نوین ساختمانی، قطعات کارخانه ای و نیروگاهی، ماشین آلات کشاورزی و صنایع بازیافت را پیشنهاد کرده‌اند که با دیدگاه مطالعات آمایش همخوانی دارد.

به علاوه از نظر مطالعات آمایش به دلیل موقعیت دامپروری در شمال شرق استان، توسعه صنایع غذایی و لبنیات و به دلایل عمومی توسعه صنایع برق و ساخت لوازم منزل را به همراه صنایع عمومی کارگاهی و صنایع بازیافت برای این منطقه پیشنهاد می‌نماید.

- برای منطقه ششم شامل شهرستان‌های مسجد سلیمان، لالی و اندیکا اداره کل صنعت و معدن صنایع آشامیدنی پیشرفته و با ظرفیت بالا، صنایع معدنی، قطعه سازی مدرن، صنایع برق و الکترونیک، صنایع نوین ساختمانی را پیشنهاد کرده‌اند که با دیدگاه مطالعات آمایش همخوانی دارد. به علاوه صنایع عمومی کارگاهی و صنایع بازیافت نیز از نظر مطالعات آمایش در این منطقه توصیه می‌شود.
- همچنین ادار کل صنعت، معدن و تجارت برای این منطقه توسعه صنایع پایین دستی پتروشیمی را پیشنهاد داده اند که مورد تأیید مطالعات آمایش نیست.

پ- جهت‌گیری‌های فضایی توسعه صنایع استان از دیدگاه مطالعات آمایش

در گزارش‌های پیشین مطالعات آمایش، به خصوص در گزارش منابع آب استان، گزارش فصل پنجم و گزارش فصل ششم درباره آلودگی محیط زیست استان، آلودگی رودخانه دز از دزفول تا اهواز و در ادامه آن آلودگی رودخانه کارون از اهواز تا خرمشهر و آبادان و آلودگی بندر ماهشهر و شهرستان شادگان مطالب لازم ارائه شده است. در دو گزارش اخیر مطرح شد که حریم رودخانه دز و کارون به عنوان منطقه ویژه کنترل آلودگی، از هرگونه آلودگی بیشتر شیمیایی محفوظ داشته شود و کنترل ویژه‌ای نیز بر صنایع و فعالیت‌های کشاورزی و به طور کلی فعالیت‌های انسان که آب این شاهرگ حیاتی استان را آلوده می‌نمایند معمول گردد. همچنین در گزارش فصل ششم مطرح شد که منطقه بندر ماهشهر و شادگان به عنوان منطقه دوم کنترل ویژه آلودگی و حریم تمام رودخانه‌های دیگر استان به عنوان منطقه سوم کنترل آلودگی از آلودگی‌های بیشتر که به پایین دست سرایت می‌کنند محفوظ شوند. همچنین در

گزارش های یادشده مشاهده شد که منابع غنی کشاورزی (آب و خاک)، در منطقه غربی استان از شمال تا جنوب به طور عمده دارای قابلیت کشاورزی هستند و حفظ این منابع از آلودگی‌های صنعتی و شیمیایی با توجه به هدف حفاظت از محیط زیست یکی از اهداف بنیادین مطالعات آمایش و نتیجه‌گیری از آن اعلام شده است. در گزارش فصل ششم همچنین در چندین جا به این نکته اشاره شد که توسعه پایدار (شامل حفاظت از محیط زیست)، به عنوان دومین هدف بنیادین، و کاهش عدم تعادل‌ها به عنوان سومین هدف بنیادین در کنار نخستین هدف بنیادین یعنی کارآیی اقتصادی قرار می‌گیرند و اهمیت هیچ‌کدام از دیگری کمتر نیست. در این گزارش‌ها مطرح شد که به طور طبیعی این اهداف در مواردی در تضاد و یا رقابت با یکدیگر قرار می‌گیرند و بیان شد که وظیفه مطالعات آمایش برقراری حداکثر همسویی بین این اهداف رقیب یا بعضاً متضاد می‌باشد. این وظیفه بیشتر از هرچیز در تخصیص مناسب (اگر نگوییم بهینه)، فعالیت‌ها به مناطق تجلی می‌یابد. یافتن فعالیت مناسب برای هر منطقه و یافتن فضای مناسب برای هر فعالیت.

در چارچوب بالا مطالعات آمایش به نتیجه بدیهی انطباق فعالیت با محیط و منابع محیطی رسیده است. منابع سرشار آب و خاک در غرب استان باید به فعالیت کشاورزی اختصاص داده شود، و توسعه یابد. منابع آب و خاک نه چندان غنی در نیمه شرقی استان (در مقایسه با نیمه غربی استان)، مورد حفاظت قرار گیرد و توسعه یابد. صنایعی که منطبق با فعالیت‌های دیرینه کشاورزی، دامداری، شیلات هستند و انطباق طبیعی با محیط دارند حمایت شوند و توسعه یابند. صنایع پیشین کشاورزی (شامل تولید ادوات و ماشین‌آلات کشاورزی، دامپروری و شیلات)، و صنایع پسین آن (شامل فراوری محصولات غذایی، بسته‌بندی و صنایع جانبی)، در محیط فعالیت‌های کشاورزی، دامپروری و شیلات توسعه یابد. صنایع فولاد، قطعه سازی، خودروسازی و صنایع دیگر دارای تکنولوژی برتر، با توجه به سابقه توسعه صنعتی در مکان‌های مناسب (از نظر مطالعات آمایش در مناطق جنوبی استان مانند اهواز، خرمشهر، آبادان، ماهشهر، بهبهان و آغاجاری که دارای پیشینه صنعتی قوی‌تری هستند مستقر شوند. در گزارش حساب‌های شهرستانی مشاهده شد صنایع عظیم نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی استان با اقتصاد استان پیوند قوی برقرار نکرده است و تغییرات ارزش افزوده این صنایع و به خصوص بخش نفت و گاز تاثیر چندانی بر اقتصاد استان ندارد، زیرا این واحدها به طور عموم صنایع ملی هستند که درآمد حاصل از فعالیت آن‌ها معمولاً یا به خزانه کشور واریز می‌شود و یا به حساب دفاتر مرکزی و شرکت‌های مادر تخصصی انتقال می‌یابد تنها پیوند قابل اعتنای اقتصاد استان با این فعالیت‌های صنعتی از طریق اشتغال آن‌ها در استان و شهرستان‌ها، از طریق دریافت حقوق و دستمزد و انتقال بخشی از آن به چرخه درآمد - مصرف - تولید و اشتغال تبعی برقرار می‌شود. این پیوند می‌تواند با توسعه صنایع قطعه سازی برای

واحدهای صنعتی نفت و گاز و صنایع شیمیایی و پتروشیمی و صنایع فولاد و نیروگاه‌ها استحکام بیشتری یابد. حقیقت آن است که اگر بخشی از قطعات مورد نیاز فعالیت‌های صنعتی پیش گفته از تولیدات صنعتی استان تامین شود ارزش افزوده، اشتغال و درآمد استان از این محل بسیار متحول خواهد شد و از آن مهم‌تر تخصص صنعتی استان ارتقا خواهد یافت. زمینه‌های قانونی در ملزم کردن این واحدها به تامین قطعات و لوازم خود از بازار داخل کشور وجود دارد. با استفاده از این فرصت و با توجه به دانش استان در زمینه صنایع فلزی، توسعه صنایع قطعه سازی در استان هم برای تامین نیازهای استان و هم برای صنایع خودرو در سه منطقه جنوبی استان بسیار موجه خواهد بود. صنایع برق و الکترونیک، صنایع تولید وسایل خانگی و مشابه آن نیز در طیف وسیع‌تری در مکان‌های مختلف در خدمت توسعه صنعتی و کاهش نابرابری ها قرار گیرند. صنایع عمومی کارگاهی که مورد نیاز همه شهرستان‌ها هستند (مانند درب و پنجره سازی، محصولات کانی ساختمانی مانند گچ و آهک و سنگ و موزائیک ...)، در همه شهرستان‌ها مستقر شوند تا علاوه بر افزایش تولید و درآمد و کاهش عدم تعادل‌ها هزینه حمل نیز کاهش یابد.

اما در مورد صنایع شیمیایی و پتروشیمی و صنایع نفت و گاز به طور طبیعی انتظار می‌رود به دلیل سابقه و مجاورت با منابع اولیه مورد نیاز توسعه این صنایع به سمت اهواز، آبادان-خرمشهر، ماهشهر و امیدیه و هفتگل و آغاجاری میل نماید و یا توصیه شود و همان طور که در جدول ۷-۳۶ مشاهده می‌شود اداره کل صنعت، معدن و تجارت توسعه این صنایع را در هر ۶ منطقه پیشنهاد نموده است که مورد تائید مطالعات آمایش نمی‌باشد.

بدیهی است بر اساس استدلال همجواری با منابع و فواید حاصل از همجواری با واحدهای موجود، و بدون در نظر گرفتن سایر محدودیت‌ها، توسعه این واحدها به خصوص در مناطق جنوبی استان در جوار منابع و صنایع همسان جاذبه خواهد داشت. همین کشش اولیه به درستی این صنایع را در همین مناطق مستقر کرده است (به خصوص در اهواز، آبادان - خرمشهر و ماهشهر)، اما در حال حاضر تمرکز بسیار بالای این صنایع در این مناطق محیط زیست را به شدت تخریب کرده است و جایی برای توسعه بیشتر این صنایع در این مناطق وجود ندارد.

در این شرایط پیشنهاد احداث صنایع جدید از این دست در مناطق شمالی تر استان بر اساس پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی مانند دزفول و اندیمشک (منطقه ۴)، لالی و اندیکا (منطقه ۷) و ایذه، باغ‌ملک (منطقه ۸)، نیز خطر آلودگی محیط زیست را بسیار شدیدتر تهدید خواهد کرد. در حال حاضر که یک جدایی گزینی نسبی بین فعالیت‌های کشاورزی و صنعتی و به خصوص بین فعالیت‌های کشاورزی با صنایع نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی وجود دارد، به این معنی که این صنایع در بالا دست و بر مسیر آب (از شمال به جنوب)، و بر اراضی ارزشمند آب و خاک شمال استان قرار نگرفته‌اند با آلودگی

شدید و تهدید ناشی از آن مواجه هستیم، حال اگر این‌گونه صنایع در بالا دست احداث شوند این تهدید و تخریب محیط زیست و منابع آب و خاک بسیار شدیدتر خواهد شد.

بر این اساس پیشنهاد مطالعات آمایش اجتناب از احداث هرگونه واحدهای صنعتی **جدید** از نوع صنایع شیمیایی و پتروشیمی و نفت و گاز در بالادست در نیمه شمالی استان به دلیل آلوده ساختن منابع آب و خاک می باشد. در مناطق جنوبی نیز منطقه آبادان تا ماهشهر و اهواز نیز به دلیل تراکم زیاد این واحدها و به علت قرار گرفتن در منطقه ویژه کنترل آلودگی به صلاح نیست. بر این اساس همان‌طور که در گزارش فصل ششم مطالعات آمایش پیشنهاد شد احداث واحدهای جدید این صنایع در شهرستان هندیجان در دو منطقه شرق و غرب هندیجان، با رعایت فاصله مناسب از دریا، که بر اراضی غیر مناسب برای تبدیل به اراضی قابل کشاورزی است و به شبکه های زیربنایی آب، برق، گاز، راه، بندر و سایر زیرساخت‌ها دسترسی دارد و مهم‌تر از آن به مرکز این صنایع اهواز، آبادان و ماهشهر در استان خوزستان و منابع گاز استان بوشهر در فاصله مناسبی دسترسی دارد پیشنهاد می‌شود.

جدول ۷-۳۶- صنایع پیشنهادی برای مناطق ششگانه، مقایسه نظرات دستگاه و نظرات منتج از مطالعات آمایش

منطقه ۱	آبادان، خرمشهر و شادگان
پیشنهاد دستگاه	کشتی سازی و صنایع وابسته، صنایع شیلاتی ، صنایع بسته بندی و جانبی خرما، صنایع جانبی نیشکر، تولید فلزات اساسی، صنایع مونتاژی، کالای صنعتی با فناوری برتر، فورجینگ، قطعه سازی مدرن صنایع نفت و گاز، فولاد آلیاژی، * صنایع پتروشیمی و شیمیایی (بالادستی، پایین دستی)،
پیشنهاد مطالعات آمایش	صنایع غذایی (خرما، شیلات)، تولید فلزات اساسی، فولاد آلیاژی، قطعه سازی برای صنایع نفت و گاز، کالای صنعتی با فناوری برتر، کشتی سازی و صنایع وابسته، صنایع مونتاژ، + صنایع برق و الکترونیک، تولید لوازم الکتریکی خانگی، صنایع اپتیک، صنایع بازیافت، صنایع عمومی کارگاهی
محدودیت از نظر مطالعات آمایش	* صنایع پتروشیمی و شیمیایی (بالادستی، پایین دستی)،
منطقه ۲	ماهشهر، هندیجان، امیدیه و آغاجاری
پیشنهاد دستگاه	کشتی سازی و صنایع وابسته ، صنایع شیلاتی ، صنایع نوین ساختمانی، قطعه سازی مدرن کارخانه ای و نفت وگاز، صنایع بازیافت * صنایع پتروشیمی و شیمیایی (بالا دستی، پایین دستی)،
پیشنهاد مطالعات آمایش	صنایع غذایی (شیلات)، صنایع ساختمانی، قطعه سازی برای صنایع نفت و گاز، کشتی سازی و صنایع وابسته، * صنایع پتروشیمی و شیمیایی (بالادستی، پایین دستی)، + صنایع برق و الکترونیک صنایع اپتیک، صنایع بازیافت، صنایع عمومی کارگاهی
محدودیت از نظر مطالعات آمایش	* صنایع پتروشیمی و شیمیایی (بالا دستی، پایین دستی)،

ادامه جدول ۷-۳۶- صنایع پیشنهادی برای مناطق ششگانه، مقایسه نظرات دستگاه و نظرات منتج از مطالعات آمایش

منطقه ۳	اهواز، سوسنگرد، هویزه و باوی
پیشنهاد دستگاه	صنایع جانبی نیشکر ، صنایع بسته بندی وجانبی خرما ، قطعه سازی مدرن، کالای صنعتی با فناوری برتر * صنایع نفت وگاز ،
پیشنهاد مطالعات آمایش	صنایع غذایی(خرما و نیشکر)، و صنایع جانبی نیشکر، قطعه سازی مدرن، کالای صنعتی با فناوری برتر، + فولاد آلیاژی، ریخته‌گری دقیق، ماشین‌سازی و تولید قطعات خودرو، ساخت ماشین آلات و لوازم کشاورزی، صنایع برق و الکترونیک، پزشکی و اپتیکی، صنایع بازیافت، صنایع عمومی کارگاهی
محدودیت از نظر مطالعات آمایش	* صنایع نفت وگاز ،
منطقه ۴	دزفول، اندیمشک، شوش، شوشتر و گتوند
پیشنهاد دستگاه	صنایع جانبی نیشکر، کالای صنعتی با فناوری برتر، صنایع برق و الکترونیک، صنایع نوین ساختمانی، صنایع تبدیلی کشاورزی، صنایع معدنی، قطعات کارخانه ای و نیروگاهی، قطعات خودرو، ماشین آلات کشاورزی، فولاد آلیاژی، صنایع بازیافت * صنایع پایین دستی پتروشیمی،
پیشنهاد مطالعات آمایش	صنایع جانبی نیشکر، انواع صنایع تبدیلی کشاورزی، صنایع معدنی و ساختمانی، صنایع فلزی، صنایع نوین با فناوری برتر، برق و الکترونیک، قطعات کارخانه‌ای و نیروگاهی، تولید قطعات خودرو، ماشین آلات کشاورزی و بازیافت
محدودیت از نظر مطالعات آمایش	* صنایع پایین دستی پتروشیمی،
منطقه ۵	ایذه، باغملک، رامهرمز، بهبهان، رامشیر و هفتگل
پیشنهاد دستگاه	صنایع تبدیلی کشاورزی، صنایع آشامیدنی (پیشرفته و با ظرفیت بالا)، صنایع معدنی، صنایع نوین ساختمانی، قطعات کارخانه‌ای و نیروگاهی، ماشین آلات کشاورزی، صنایع بازیافت * صنایع پایین دستی پتروشیمی،
پیشنهاد مطالعات آمایش	صنایع تبدیلی کشاورزی و غذایی، صنایع معدنی، ساختمانی، قطعات کارخانه‌ای و نیروگاهی، ماشین آلات کشاورزی، بازیافت + صنایع غذایی، لبنیات، صنایع برق، ساخت وسایل برقی منزل، عمومی کارگاهی
محدودیت از نظر مطالعات آمایش	* صنایع پایین دستی پتروشیمی،
منطقه ۶	مسجد سلیمان، لالی و اندیکا
پیشنهاد دستگاه	صنایع آشامیدنی (پیشرفته و با ظرفیت بالا)، صنایع معدنی، قطعه‌سازی مدرن، صنایع برق و الکترونیک، صنایع نوین ساختمانی * صنایع پایین دستی پتروشیمی، صنایع نفت و گاز،
پیشنهاد مطالعات آمایش	صنایع غذایی، معدنی، ساختمانی، برق و الکترونیک، قطعه سازی برای نفت و گاز، + بازیافت، صنایع عمومی کارگاهی
محدودیت از نظر مطالعات آمایش	* صنایع پایین دستی پتروشیمی، صنایع نفت و گاز،

مأخذ: اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان خوزستان، سال ۱۳۹۲ و مطالعات حاضر

ت- جایگاه و نقش و فعالیت‌های شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان در توسعه صنعت

نقش شرکت شهرک‌های صنعتی استان بسیار گسترده است و طیف وسیعی از مسایل مدیریتی و اجرایی را در بر می‌گیرد که در زیر نویس این بند آمده است[۱]. اما از این بین، مهم‌ترین نقش این شرکت در توسعه صنعتی استان که با آمایش پیوند بسیار نزدیکی دارد ، تعیین مکان شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی عمومی و تخصصی است. زیرا ایجاد شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی زمینه لازم برای توسعه صنعت در مکان‌هایی که این واحدها احداث می‌شوند را فراهم می‌نماید. بنابراین تعیین مکان و نوع شهرک و یا ناحیه و پیش‌بینی نوع و اندازه و تعداد واحدهایی که در آن مستقر خواهند شد در مرحله برنامه‌ریزی بسیار به برنامه‌ریزی آمایشی نزدیک است.

احداث شهرک و ناحیه صنعتی و هماهنگی و پیگیری در فراهم کردن امکانات زیربنایی (آب، فاضلاب، تصفیه‌خانه، برق، گاز، راه، ارتباطات)، از طریق دستگاه‌های تامین کننده این امکانات نیز اهم وظایف مرحله اجرایی را تشکیل می‌دهد.

در مرحله اجرا، گام بعدی جذب واحدهای صنعتی به این شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی است که در اینجا هر دو دستگاه اداره کل صنعت، معدن و تجارت و شرکت شهرک‌ها و نواحی صنعتی استان در کنار یکدیگر نقش هدایتی و جذب سرمایه‌گذاران به این سامانه‌ها را ایفا می‌نمایند.

از دیگر نقش‌های اجرایی این شرکت می‌توان به انواع جمایت‌های آموزشی، فنی، مشاوره‌ای به شرکت‌ها، حمایت ویژه از توسعه نرم افزاری و توانمند سازی صنایع کوچک و متوسط استان و اجرای برنامه توسعه خوشه‌های صنعتی و شناسایی تجمع‌های صنعتی و تدوین نقشه کسب وکار و اعطای تسهیلات در قالب طرح کمک‌های فنی و اعتباری، معرفی واحدهای صنعتی به صندوق ضمانت سرمایه گذاری صنایع کوچک جهت اخذ ضمانت نامه و حمایت از واحدهای صنعتی با استفاده از اعتبار تخصیص یافته نوسازی و ساختارصنایع در قالب تسهیلات و پروژه های اجرایی مطابق با نیاز واحدهای صنعتی استان اشاره کرد.

---

[۱] - موضوع فعالیت شرکت شهرک‌های صنعتی عبارت است از:

الف- احداث شهرک‌های صنعتی در استان و ایجاد امکانات زیربنایی در هر شهرک با رعایت مفاد اساسنامه سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران .

ب- انجام کلیه اموری که ضمن هماهنگی، استفاده مطلوب از امکانات شهرک‌های صنعتی را در یک روند خودگردان از جهت مالی فراهم نماید.

ج- انجام کلیه اقدامات که برای هماهنگی اداری امور شهرک صنعتی از جهت مالی، فنی، خدماتی و بازرگانی توسط سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران مشخص و ابلاغ می‌گردد.

د- تملک زمین براساس قوانین موضوعه و واگذاری عین و منفعت اراضی مزبور و انتقال قطعی به داوطلبان احداث واحدهای صنعتی مجاز (انتقال قطعی اراضی موکول به ارائه پروانه بهره‌برداری می‌باشد).

هـ- تأمین خدمات عمومی شهرک صنعتی از قبیل آب، برق، تلفن، گاز، فاضلاب، تسطیح اراضی شهرک و ایجاد شبکه راه‌های اصلی و فرعی و همچنین ایجاد ساختمان‌های عمومی از قبیل درمانگاه، مسجد، مدرسه، فضای سبز، انبار و غیره.

و- مشارکت در سایر شرکت‌هایی که به لحاظ ارائه خدمات مورد نیاز متقاضیان و سایر مسائل شهرک لازم تشخیص داده شود.

شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی برنامه‌ریزی شده استان تقریباً تمام پهنه استان را پوشش می‌دهند و تکمیل زیرساخت‌ها و جذب سرمایه‌گذاران بیشتر برای احداث واحدهای صنعتی در این سامانه‌ها را تکمیل خواهد کرد.

ث- شهرک‌ها، ناحیه‌های صنعتی و خوشه‌های صنعتی استان

در این بند، بر اساس اطلاعات شرکت شهرک های صنعتی، خلاصه‌ای از وضعیت شهرک‌ها و نواحی صنعتی و خوشه‌های صنعتی استان ارائه می‌شود:

- استان خوزستان تا پایان سال ۱۳۹۱ دارای ۳۳ شهرک صنعتی و ۳۷ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد.
- سایت‌های تخصصی موجود در شهرک‌ها و نواحی صنعتی استان به شرح زیر است.
  ۱) شهرک صنعتی صنایع دریایی و شیلات آبادان،
  ۲) سایت اختصاصی جهت صنایع اسقاط خودرو واقع در شهرک صنعتی شماره ۵ اهواز
  ۳) سایت اختصاصی جهت صنایع پیشرفته واقع در شهرک صنعتی شماره ۵ اهواز
  ۴) ناحیه صنعتی صنایع دریایی خرمشهر
  ۵) ناحیه صنعتی صنایع دریایی هندیجان
  ۶) ناحیه صنعتی صنایع معدنی اندیمشک
- تعداد ۳ سایت صنعتی شامل شهرک صنعتی آبادان، شهرک صنعتی خرمشهر و ناحیه صنعتی صنایع دریایی خرمشهر در مناطق آزد تجاری اروند واقع هستند.
- و تعداد ۲ سایت صنعتی شامل شهرک صنعتی شلمچه و ناحیه صنعتی چذابه در نقاط مرزی با کشور عراق واقع گردیده اند.
- به علاوه شش شهرک جدید پتروشیمی از مصوبات دور سوم سفر دولت نهم و همچنین برنامه ایجاد شش شهرک معدنی و یک شهرک غذایی جز برنامه‌های شرکت شهرک‌های صنعتی استان قرار دارد.
- مکان اجرای شش شهرک تخصصی پتروشیمی بر اساس پیشنهاد شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان، عبارت است از بندر ماهشهر، بندر امام، اهواز، آبادان، خرمشهر و هندیجان.
- همچنین تعداد ۷ خوشه صنعتی زیر شناسایی شده‌اند که چهار خوشه نخست در محل تجمع واحدهای آن اجرایی شده و اجرایی کردن ۳ خوشه دیگر در برنامه اجرایی قرار دارد:
  ۱) تجهیزات نفت، گاز و پتروشیمی،
  ۲) خرما،

۳) پوشاک،
۴) آبزی پروری،
۵) ادوات کشاورزی،
۶) فرش دستباف،
۷) صید و صیادی

- ۱۸ تجمع کسب و کار نیز به شرح زیر شناسایی شده‌اند که موارد مشخص شده با حاشیه طوسی رنگ، از نوع تجمع خوشه صنعتی هستند:

۱) خرما،
۲) محصولات جالیزی،
۳) دام و محصولات استحصالی،
۴) آبزی پروری،
۵) کشت و فرآوری نیشکر،
۶) تجهیزات نفت، گاز و پتروشیمی،
۷) صید و صیادی،
۸) ذرت،
۹) فرش دستباف،
۱۰) کشتی سازی،
۱۱) محصولات مرکبات،
۱۲) گل و گیاهان تزئینی،
۱۳) پوشاک،
۱۴) صنایع پایین دستی پتروشیمی،
۱۵) صنایع دستی،
۱۶) ادوات کشاورزی،
۱۷) شن و ماسه،
۱۸) مصنوعات سیمانی،

بر اساس جدول ۷-۳۸ تا پایان سال ۱۳۹۱ در شهرک‌های صنعتی استان ۹۶۲ واحد مستقر شده‌اند و در مجموع این شهرک‌ها در **در واحدهای به بهره‌برداری رسیده**، دارای حدود ۱۸/۱ هزار نفر شاغل هستند. به این ترتیب متوسط اشتغال به ازای هر واحد صنعتی حدود ۱۹ نفر است.

ضمن آنکه طبق قراردادهای منعقده با شهرک‌ها، انتظار می‌رفته که اشتغال حاصل از اجرای قراردادها به حدود ۴۸.۷ هزار نفر برسد (جدول ۷-۴۰).

از این پس در این گزارش هرگاه در مبحث شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی واژه "واحد / واحدهای مستقر شده" به کار رفته باشد مقصود از آن "واحد / واحدهای به بهره‌برداری رسیده" تا پایان سال ۱۳۹۱ می‌باشد.

در مقابل تا پایان سال ۱۳۹۱ در ناحیه های صنعتی استان تنها ۲۳ واحد صنعتی به بهره برداری رسیده‌اند که در مجموع دارای حدود ۲۴۹ نفر شاغل هستند. به این ترتیب متوسط اشتغال به ازای هر واحد صنعتی نزدیک ۱۱ نفر می‌باشد.

در نتیجه سهم اشتغال واحدهای به بهره‌برداری رسیده شهرک‌های صنعتی برابر با ۹۸/۶ درصد و اشتغال نظیر در ناحیه‌های صنعتی ناچیز و در حدود ۱.۴ درصد می‌باشد.

بر اساس اطلاعات سال ۱۳۹۱ متوسط سرمایه گذاری به ازای هر یک نفر اشتغال در مجموع شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی استان برابر ۴۰۳ میلیون ریال می باشد

صنایع فلزی، شیمیایی و غذایی بیشترین سهم در توزیع کارگاه های مستقر شده در این شهرک ها و ناحیه ها را نشان می دهد. از نظر تعداد اشتغال نیز همین الگو با اندکی تفاوت با ترتیب صنایع فلزی، شیمیایی و غذایی به چشم می خورد، (جدول ۷-۳۷)

جدول ۷-۳۷- توزیع تعداد، سرمایه و اشتغال واحدها و طرح‌های صنعتی مستقر شده در شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی استان بر حسب رشته فعالیت در پایان سال ۱۳۹۱

	فلزی	شیمیایی	غذایی	کانی غیر فلزی	سلولزی	برق و الکترونیک	نساجی	جمع
تعداد	۳۲.۴	۲۴.۹	۱۹.۷	۱۰.۹	۶.۵	۴.۰	۱.۷	۱۰۰.۰
سرمایه	۲۰.۵	۳۸.۹	۲۶.۷	۵.۴	۴.۵	۲.۹	۱.۰	۱۰۰.۰
اشتغال	۳۰.۸	۲۴.۸	۲۶.۲	۷.۳	۵.۵	۳.۳	۲.۲	۱۰۰.۰
اشتغال سرانه هر واحد (نفر)	۱۸.۴	۱۹.۳	۲۵.۸	۱۳.۰	۱۶.۴	۱۵.۹	۲۵.۰	۱۹.۴

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان، سال ۱۳۹۲

جدول ۷-۳۸- ویژگی‌های شهرک‌های صنعتی استان خوزستان- سال ۱۳۹۱

	نیمه غربی	نیمه شرقی	کل
تعداد شهرک	۲۳	۱۰	۳۳
تعداد واحد به بهره‌برداری رسیده	۸۴۰	۱۲۲	۹۶۲
اشتغال	۱۵۹۰۳	۲۱۶۶	۱۸۰۶۹
سهم - درصد			
تعداد شهرک	۶۹.۷	۳۰.۳	۱۰۰.۰
تعداد واحد به بهره‌برداری رسیده	۸۷.۳	۱۲.۷	۱۰۰.۰
اشتغال	۸۸.۰	۱۲.۰	۱۰۰.۰
متوسط تعداد واحد به بهره‌برداری رسیده در هر شهرک صنعتی	۳۷	۱۲	۲۹
متوسط اشتغال در هر شهرک صنعتی	۶۹۱	۲۱۷	۵۴۸

ج- توزیع فضایی شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی استان

در یک نگاه کلان توزیع فضایی شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی و تعداد واحدهای به بهره‌برداری رسیده و اشتغال آن‌ها از الگوی عمومی عدم تعادل بین نیمه شرقی و غربی استان پیروی می‌نماید حدود ۷۰ درصد تعداد شهرک‌ها، حدود ۸۷ درصد تعداد واحدهای به بهره‌برداری رسیده و حدود ۸۸ درصد اشتغال آن‌ها به نیمه غربی استان تعلق دارد و باقی‌مانده که سهم بسیار کمتری است در نیمه شرقی استان توزیع شده است. به‌طور کلی متوسط تراکم تعداد واحدهای صنعتی در شهرک‌ها و متوسط اشتغال هر شهرک در نیمه غربی به ترتیب حدود ۳.۱ و ۳.۲ برابر نیمه شرقی می‌باشد.

توزیع ناحیه‌های صنعتی بین نیمه شرقی و غربی استان تا حدودی متفاوت است به این معنی که طبق جدول ۷-۳۹ و نمودار ۷-۱۲ از نظر تعداد، سهم بیشتری از ناحیه‌های صنعتی، در نیمه شرقی و سهم کمتری در نیمه غربی توزیع شده اند. اما از نظر تعداد واحدهای به بهره‌برداری رسیده در ناحیه‌های صنعتی در نیمه شرقی سهم کمتری دارد.

به عبارت دیگر در نیمه غربی تعدادشهرک‌های صنعتی، تعداد واحدهای به بهره‌برداری رسیده و اشتغال آن‌ها نسبت به نیمه شرقی بیشتر است و در مقابل در نیمه شرقی تنها تعداد بیشتری ناحیه صنعتی ایجاد شده است، اما تعداد واحدهای به بهره‌برداری رسیده و میزان اشتغال آن‌ها کمتر است.

این وضعیت نتیجه روندهایی است که به عدم تعادل عمومی در بیشتر زمینه‌ها بین دو نیمه شرقی و غربی استان منجر شده و در توزیع فضایی صنایع و شهرک‌های صنعتی و اشتغال آن‌ها نیز مشاهده می‌شود. یک دلیل پایین بودن تعداد واحدها و اشتغال آن‌ها در شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی شرق استان در مقایسه با غرب استان، تازه تأسیس بودن و کامل نشدن زیرساخت‌های این سامانه‌ها در شرق استان می‌باشد.

به علاوه پایین بودن تعداد واحدها و اشتغال آن‌ها در ناحیه‌های صنعتی در مقایسه با شهرک‌ها، هم به دلیل کامل نبودن زیرساخت‌ها و هم به دلیل استقرار ناحیه‌های صنعتی در شهرهای کوچک مناطق می‌باشد که تا کنون از روند توسعه صنعتی کمتر برخوردار بوده‌اند و در نتیجه هنوز در این ناحیه‌های صنعتی واحدهای زیادی به بهره‌برداری نرسیده اند.

مطالعات آمایش کاهش عدم تعادل‌ها را یکی از سه هدف اصلی آمایش استان قرار داده است. این هدف در مورد توسعه صنعت و کاهش عدم تعادل‌ها در این زمینه توسط مدیریت صنعت، معدن و تجارت استان در هدایت فضایی صنایع و توسط مدیریت شرکت شهرک‌ها و نواحی صنعتی استان از طریق تکمیل و گسترش شهرک‌ها و نواحی صنعتی و هماهنگی برای تامین شبکه‌های آب، برق، گاز، فاضلاب، راه و ارتباطات (تلفن، اینترنت)، تعقیب می‌شود. لازم به ذکر است که صرف نظر از پایین بودن تعداد واحدهای صنعتی در این سامانه‌ها، توزیع استانی شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی، طبق جدول ۷-۴۰ و نقشه ۷-۱۰ به گونه‌ای است که تقریباً کل شهرستان‌های استان را پوشش می‌دهد و در صورت استقرار صنایع مناسب در این شهرک‌ها و نواحی صنعتی، خلأ نسبی فعالیت‌های صنعتی در نیمه شرقی استان و به خصوص در شمال شرق استان و سایر مناطق حاشیه‌ای استان تا حدود زیادی پر خواهد شد. بر اساس انتظارات، تکمیل شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی، تکمیل شبکه‌های زیربنایی و استقرار واحدهای صنعتی در فضاهای آماده شده تا افق ۱۴۰۴ به سرانجام خواهد رسید. در مورد صنایع "مناسب" قبلاً توضیح داده شده است و به این موضوع باز خواهیم گشت.

جدول ۷-۳۹- ویژگی‌های ناحیه‌های صنعتی استان خوزستان- سال ۱۳۹۱

	نیمه غربی	نیمه شرقی	کل
تعداد ناحیه	۱۶	۲۱	۳۷
تعداد واحد به بهره‌برداری رسیده	۱۴	۹	۲۳
اشتغال	۱۳۱	۱۱۸	۲۴۹
سهم - درصد			
تعداد ناحیه	۴۳.۲	۵۶.۸	۱۰۰.۰
تعداد واحد به بهره‌برداری رسیده	۶۰.۹	۳۹.۱	۱۰۰.۰
اشتغال	۵۲.۶	۴۷.۴	۱۰۰.۰
متوسط تعداد واحد به بهره‌برداری رسیده در هر ناحیه صنعتی	۰.۹	۰.۴	۰.۶
متوسط اشتغال در هر ناحیه صنعتی	۸	۶	۷

نکته مهم در اینجا آن است که علاوه بر تکمیل این واحدها و شبکه‌های یادشده حمایت از سرمایه‌گذاران برای سرمایه‌گذاری در این واحدها به خصوص در نیمه شرقی استان ضرورت تام دارد. در این رابطه

حمایت‌های لازم با به کار گرفتن انواع سیاست‌های مختلف تشویقی برای به جریان انداختن روند توسعه صنعت، جذب آنتروپرونورها و گسترش سرمایه‌گذاری ضروری است. بخشی از این حمایت‌ها در حوزه اختیارات اداره کل صنعت، معدن و تجارت و شرکت شهرک‌های صنعتی قرار دارد و بخشی از آن در چارچوب مدیریت یکپارچه توسعه استان قابل دستیابی است. بدیهی است سایر رویکردهای مطالعات آمایش برای توسعه مناطق حاشیه‌ای استان (حمایت از توسعه شهرها، توسعه شبکه‌ها در سطح کلان منطقه‌ای و حمایت از گسترش بازارها)، نیز به کمک تحقق یافتن این هدف خواهد آمد.

جدول ۷-۴۰- توزیع شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی، اشتغال و تعداد واحدهای به بهره‌برداری رسیده به تفکیک شهرستان‌های استان خوزستان - سال ۱۳۹۱

شهرستان	شهرک صنعتی				ناحیه صنعتی			
	تعداد	واحد	اشتغال قرارداد	اشتغال واقعی	تعداد	واحد	اشتغال قرارداد	اشتغال واقعی
اهواز	۵	۴۱۷	۱۴,۴۹۶	۶,۶۳۸	۳	۱۳	۱۵۲	۱۱۰
دزفول	۴	۸۰	۲,۶۷۹	۱,۱۱۲	۲		۴۵	۰
آبادان	۳	۱۳۲	۵,۳۰۰	۳,۲۱۹	۱	۱		۲۱
اندیمشک	۲	۲۸	۴,۳۱۲	۴۷۴	۲			۰
شوشتر	۲	۵۲	۱,۶۳۶	۸۲۷	۱			۰
خرمشهر	۲	۵۲	۴,۷۰۲	۲,۱۶۲	۱			۰
بندرماهشهر	۲	۴۲	۲,۹۵۴	۸۱۲	۱			۰
دشت آزادگان	۱	۹	۳۳۶	۱۰۳	۲			۰
شوش	۱	۱۷	۹۳۱	۳۳۱	۱			۰
شادگان	۱	۱۱	۹۵۰	۲۲۵	۱		۴۴	۰
هویزه	۰		۰	۰	۱			۰
باوی	۰		۰	۰	۰			۰
بهبهان	۲	۴۴	۱,۴۷۷	۷۸۱	۲	۱	۴	۴
مسجدسلیمان	۲	۳۰	۶,۱۲۸	۶۹۶	۱			۰
ایذه	۱	۱۸	۹۳۸	۳۱۸	۳			۰
باغ‌ملک	۱	۶	۱۰۵	۵۹	۳	۳		۵۰
امیدیه	۱	۱۱	۱,۱۹۶	۱۲۶	۲	۱	۲۳	۳۰
رامهرمز	۱	۱۲	۵۳۹	۱۸۱	۲	۱	۲۵	۶
گتوند	۱		۰	۰	۲	۳	۷۰	۲۸
هندیجان	۱	۱	۱۵	۵	۱			۰
لالی	۰		۰	۰	۲			۰
رامشیر	۰		۰	۰	۱		۱۲	۰
هفتکل	۰		۰	۰	۱		۵	۰
اندیکا	۰		۰	۰	۱			۰
جمع	**۳۳**	**۹۶۲**	**۴۸,۶۹۴**	**۱۸,۰۶۹**	**۳۷**	**۲۳**	**۳۸۰**	**۲۴۹**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان

● برای سلول‌های خالی عددی گزارش نشده و معادل صفر تلقی می‌شود.

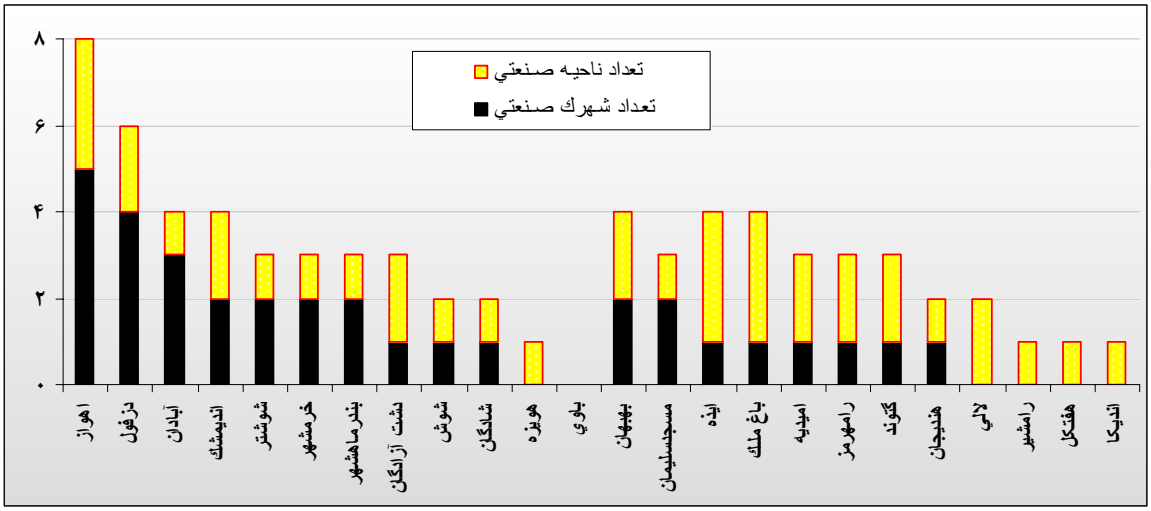

نمودار ۷-۱۲- تعداد شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی به تفکیک شهرستان در نیمه غربی و شرقی استان خوزستان – پایان سال ۱۳۹۱

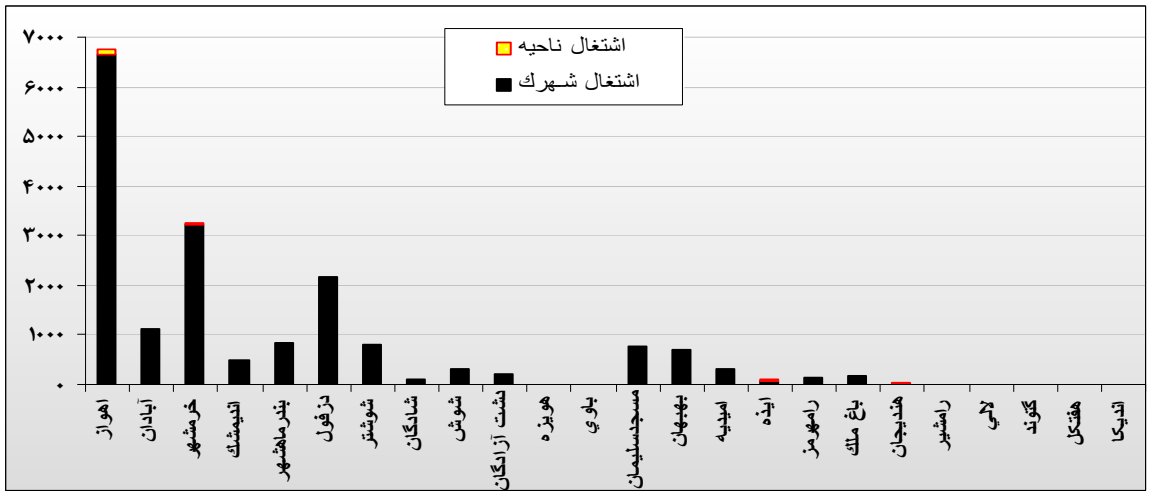

نمودار ۷-۱۳- اشتغال در واحدهای به بهره‌برداری رسیده در شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی به تفکیک شهرستان در نیمه غربی و شرقی استان خوزستان – پایان سال ۱۳۹۱ - نفر

چ- تسهیلات شهرک‌ها

از تعداد ۳۳ شهرک صنعتی استان، ۲۸ شهرک (۸۵ درصد)، دارای آب ، ۲۹ شهرک (۸۸ درصد)، دارای برق هستند. در ناحیه‌های صنعتی این دو نسبت به ترتیب حدود ۴۹ و ۵۱ درصد است. نسبت برخورداری از تلفن ثابت و گاز شهری پایین‌تر و در شهرک‌های صنعتی به ترتیب ۶۴ و ۵۲ درصد و در ناحیه‌های صنعتی ۱۹ درصد و ۱۱ درصد است، جدول ۷-۴۲.

امکانات زیر بنایی فوق به تفصیل برای هر یک از شهرک‌ها در جدول ۷-۴۲ و برای هریک از ناحیه‌های صنعتی در جدول ۷-۴۳ ارائه شده است.

۷-۳-۱-۵-۱- عنوان پروگرام‌ها

بر اساس آنچه بیان شد پروگرام‌های اصلی توسط دو سازمان اداره کل صنعت، معدن و تجارت و شرکت شهرک‌های صنعتی استان صورت می‌گیرد. نقش شرکت شهرک‌های صنعتی فراهم کردن زیرساخت‌های لازم برای توسعه صنعت در مناطق مختلف استان از طریق ایجاد، توسعه و راه‌اندازی شهرک‌ها و نواحی صنعتی (شامل فراهم کردن تمام زیرساخت‌ها از قبیل شبکه‌های راه،آب، برق، انرژی، فاضلاب، ارتباطات و ...)، است نقش مهم دیگر این سازمان جذب بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در ایجاد واحدهای صنعتی در این شهرک‌ها و نواحی صنعتی است. نقش اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان مدیریت عالیه امور مربوط و از جمله هدایت توسعه صنایع مختلف در پهنه استان و هدایت واحدهای صنعتی به شهرک‌ها و نواحی صنعتی از طریق اعطای مجوز احداث و راه‌اندازی واحدهای صنعتی و هدایت این واحدها برای دریافت وام و بهره‌مندی از مشوق‌های سرمایه‌گذاری است.

پروگرام‌های اجرایی در توسعه صنعت استان بیشتر به توسعه زیرساخت‌ها در شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی معطوف می‌شود که جزئیات بیشتر در زمینه طرح‌ها و پروژه‌ها، طبق شرح خدمات در بخش ۷-۳-۲ و بخش‌های بعد از آن ارائه خواهد شد.

عنوان پروگرام‌های اجرایی:

۱) تکمیل شهرک‌ها و نواحی صنعتی استان

۲) تکمیل زیرساخت‌ها

۷-۳-۱-۵-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار

۱) تکمیل ۳۱ شهرک و ۳۷ ناحیه صنعتی

۲) تکمیل زیرساخت‌های ۳۱ شهرک و ۳۷ ناحیه صنعتی و ۵ شهرک و ناحیه تخصصی

۷-۳-۱-۵-۳- برنامه عملیاتی و بازتاب شهرستانی

برنامه عملیاتی اجرایی شامل تکمیل ساختمان شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی (تکمیل ساختمان‌های عمومی، دیوار کشی، محوطه سازی، تامین زیرساخت‌ها و شبکه‌ها تا محل سامانه و در درون آن‌ها)، و گسترش زیرساخت‌های های عمومی در داخل سامانه‌ها است. جدول ۷-۴۱ کسری شبکه‌های زیربنایی در سطح کلی و جدول‌های ۷-۴۲ و ۷-۴۳ ، به ترتیب این موارد را برای هر شهرک و هر ناحیه نشان می‌دهد.

جدول ۷-۴۱- سطح برخورداری شهرک‌ها و ناحیه‌ها از تسهیلات زیربنایی تا پایان سال ۱۳۹۱

	شهرک‌ها و ناحیه‌ها		شهرک‌ها		ناحیه‌ها	
موضوع	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
مصوب	۷۰	۱۰۰	۳۳	۱۰۰	۳۷	۱۰۰
دارای آب	۴۷	۶۷	۲۹	۸۸	۱۸	۴۹
دارای برق	۴۹	۷۰	۳۰	۹۱	۱۹	۵۱
دارای گاز	۲۵	۳۶	۲۱	۶۴	۴	۱۱
دارای تلفن ثابت	۲۹	۴۱	۲۲	۶۷	۷	۱۹
متصل به اینترنت از طریق dial up	۲۵	۳۶	۲۱	۶۴	۴	۱۱
متصل به اینترنت از طریق فیبر نوری	۱۰	۱۴	۱۰	۳۰	۰	۰.۰
دارای تصفیه‌خانه فاضلاب	۵	۷	۵	۱۵	۰	۰
دارای زمین	۶۳	۹۰	۳۲	۹۷.۰	۳۱	۸۴
تعداد واحد به بهره‌برداری رسیده	۹۸۵		۹۶۲		۲۳	

جدول ۷-۴۲- سطح برخورداری شهرک‌های صنعتی از تسهیلات زیربنایی تا پایان سال ۱۳۹۱

ردیف	نام شهرک صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات
۱	امیدیه	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۵	۵
۲	اندیمشک	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۴۴	۲۰
۳	اندیمشک۲	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۵۵	۳۳
۴	اهواز۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲۰	۱۵
۵	اهواز۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۰۵	۱۵
۶	اهواز۳	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۹۵	۴۰
۷	اهواز۴	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۴	۲.۵
۸	اهواز۵	۱	۰	۱						
۹	ایذه	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۵۵	۱۰
۱۰	آبادان	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۰۰	۳۳
۱۱	آبادان۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲۰	۱
۱۲	آغاجاری	۱	۱	۱	۱	۱			۱۰۰	۲
۱۳	باغ‌ملک	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۵۵	۱۵
۱۴	بندر امام خمینی	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۷۰	۷
۱۵	بندر ماهشهر	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۹۰	۱۰
۱۶	بهبهان	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۵۰	۱۵
۱۷	خرمشهر	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۱۳	۳۰
۱۸	دزفول۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۴۰	۱۰
۱۹	دزفول۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲۰	۱۵
۲۰	دزفول۳	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۰	۱
۲۱	دزفول۴	۱	۰	۱	۱	۱			۲۵	۷
۲۲	رامهرمز	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۳۵	۲
۲۳	سوسنگرد	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۲۵	۲
۲۴	شادگان	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۰۰	۱۰
۲۵	شلمچه	۱	۰	۱						
۲۶	شوش	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۵۰	۱۵
۲۷	شوشتر	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۵۵	۱۲
۲۸	شوشتر۲	۱	۱	۱	۱	۱			۲۰	۲
۲۹	صنایع دریایی شیلات آبادان	۱	۱	۱		۱				۱۰
۳۰	گتوند	۱	۰	۰						
۳۱	مسجد سلیمان	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۱۰	۵
۳۲	مسجد سلیمان۲	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۵	۷
۳۳	هندیجان	۱	۱	۱	۱	۱			۱۰	۶
جمع استان		**۳۳**	**۲۹**	**۳۲**	**۲۸**	**۲۹**	**۱۷**	**۲۱**	**۱۴۰۱**	**۳۵۱**
درصد		**۱۰۰.۰**	**۸۷.۹**	**۹۷.۰**	**۸۴.۸**	**۸۷.۹**	**۵۱.۵**	**۶۳.۶**		

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان

جدول ۷-۴۳- سطح برخورداری ناحیه‌های صنعتی از تسهیلات زیربنایی

ردیف	نام ناحیه صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب - لیتر بر ثانیه	برق تأمین شده - مگاوات
۱	اندیکا	۱		۱						
۲	اندیمشک	۱								
۳	بعثت (ماهشهر)	۱		۱		۱				۲
۴	پیان (ایذه)	۱								
۵	جایزان (امیدیه)	۱		۱						
۶	جنت مکان (گتوند)	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۶	۱
۷	چاه سالم (امیدیه)	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۶	۱
۸	چذابه (دشت‌آزادگان)	۱	۱	۱		۱				۱
۹	دارخوین (شادگان)	۱	۱	۱	۱	۱			۱۳	۷
۱۰	دوکوهه (اندیمشک)	۱	۱	۱	۱	۱			۳	۱
۱۱	رامشیر	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۰	۷
۱۲	زیدون (بهبهان)	۱	۱	۱	۱	۱			۲	۱
۱۳	سربیشه (دزفول)	۱		۱						
۱۴	سردشت (دزفول)	۱	۱	۱	۱	۱			۳	۱
۱۵	سردشت (بهبهان)	۱	۱	۱	۱	۱			۱۰	۳
۱۶	شاوور (شوش)	۱		۱						
۱۷	شعیبیه (شوشتر)	۱		۱						
۱۸	شلنگ آباد (اهواز)	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۲۷	۲
۱۹	شهدا (آبادان)	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۱۰	۱
۲۰	شیرین شهر (اهواز)	۱								
۲۱	صنایع دریایی خرمشهر	۱								
۲۲	صیدون (باغملک)	۱		۱						
۲۳	طالقانی (رامهرمز)	۱	۱	۱	۱	۱			۲	۱
۲۴	عقیلی (گتوند)	۱		۱						
۲۵	قلعه تل (ایذه)	۱								
۲۶	کلدوزخ (ایذه)	۱		۱	۱				۱۰	
۲۷	لالی	۱		۱	۱	۱		۱	۵	۲
۲۸	لالی۲	۱		۱						
۲۹	مربچه (رامهرمز)	۱	۱	۱	۱				۲۵	
۳۰	مرعی (دشت‌آزادگان)	۱	۱	۱	۱	۱			۶	۱
۳۱	مسجد سلیمان	۱		۱						
۳۲	ملاشیه (اهواز)	۱		۱	۱	۱		۱	۵	۲
۳۳	منگشت (باغملک)	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۰	۱
۳۴	میداوود (باغملک)	۱		۱						
۳۵	نمره ۱ (هفتگل)	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۸	۷
۳۶	هندیجان	۱								
۳۷	هویزه	۱		۱		۱				۱
جمع استان		**۳۷**	**۱۶**	**۳۱**	**۱۸**	**۱۹**	**۴**	**۷**	**۱۶۱**	**۴۳**
درصد		**۱۰۰.۰**	**۴۳.۲**	**۸۳.۸**	**۴۸.۶**	**۵۱.۴**	**۱۰.۸**	**۱۸.۹**		

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان

۷-۳-۱-۶- توسعه نظارت و حفاظت از محیط زیست

۷-۳-۱-۶-۱- عنوان پروگرام‌ها

به طور معمول پروگرام‌های حفاظت از محیط زیست شامل برنامه‌های زیر می‌باشد:

۱) **برنامه حفاظت از طبیعت و تنوع زیستی** شامل احداث فضاهای زیست محیطی، نظارت و مدیریت زیست‌گاه‌ها و ارتقای دانش زیست محیطی

۲) برنامه مدیریت آلاینده‌ها و پسماندها شامل اجرای پالایش منابع آب و آلاینده‌ها، اجرای پالایش کیفی هوای استان و مدیریت پسماندهای شهری

۷-۳-۱-۶-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار

بر اساس مطالعات آمایش استان و آنچه تا به حال در گزارش حاضر و گزارش فصل‌های پیش‌تر گفته شده است طرح‌های اولویت‌دار در زمینه فعالیت محیط زیست استان عبارت هستند از:

- حفاظت از منطقه ویژه کنترل آلودگی دز و کرخه و پیرامون آن،
- حفاظت از منطقه ویژه کنترل آلودگی بندر ماهشهر و شادگان،
- حفاظت از سایر رودخانه‌های استان و مناطق پیرامونی آن،
- مناطق چهارگانه زیست محیطی (شامل دو پارک طبیعی ملی، یک پناهگاه حیات‌وحش، یازده منطقه حفاظت شده[1]) و مناطق حساس اکولوژیکی (شامل چهار منطقه شکار ممنوع، پنج تالاب به علاوه جنگل‌ها و مراتع ی طبیعی و رودخانه‌ها)،
- مشارکت مؤثر در برنامه‌ریزی توسعه استان و ارزیابی و نظارت مستمر بر اثرات زیست‌محیطی فعالیت‌های تولیدی قبل از احداث و در جریان فعالیت و بررسی و کنترل اثرات کلا ن فعالیت جوامع شهری و روستایی بر محیط زیست طبیعی استان.

۷-۳-۱-۶-۳- برنامه عملیاتی و بازتاب شهرستانی

برنامه عملیاتی در برنامه پنجم توسعه استان ارائه شده است و نوع فعالیت‌های مندرج در جدول ۷-۵۵ تا افق سال ۱۴۰۴ ادامه خواهند یافت. در همین حال وظایف سازمان حفاظت محیط زیست در قبال برنامه آمایش استان با توجه به مسایل ناشی از آلودگی محیط زیست استان بسیار سنگین‌تر خواهد شد.

حوزه فعالیت‌های سازمان محیط زیست به طور کلی تمام پهنه استان را پوشش می‌دهد، اما مناطق ویژه کنترل آلودگی مورد تاکید برنامه آمایش استان در نقشه ۷-۱۰ از نقشه‌های طراحی تصویر سازمان

۱- هنوز در استان خوزستان اثر طبیعی ملی تشخیص داده نشده است.

فضایی استان در افق مشخص شده است.

۷-۳-۱-۷- توسعه شبکه جاده‌ای

۷-۳-۱-۷-۱- عنوان پروگرام‌ها

در طراحی شبکه جاده‌های اصلی به ساختار فضایی قلمروها و مراکز زیست و فعالیت و نوع ارتباطات توجه شده است. در این رابطه توجه شده است که بعضی از محورها دارای عملکرد ملی هستند. این محورها علاوه بر پوشش درون استانی و بین شهرستانی نقش مهمی در پیوند استان با سایر استان‌ها دارند مانند محور بندر امام خمینی- اهواز - دزفول به سمت تهران که علاوه بر گذر از شهرستان‌های مسیر، در واقع ارتباط بین‌المللی کشور از طریق بندر امام خمینی به مرکز کشور را برقرار می‌نماید.

- محور فعلی جنوب به شمال، از بندر امام خمینی به اهواز و از آبادان و خرمشهر به اهواز و در ادامه از اهواز به دزفول و استان لرستان و مرکز کشور پر ترافیک‌ترین محور استان است که در قسمت‌های شمالی استان از هم اکنون با تراکم ترافیک و افت سطح خدمت جاده‌ای روبرو است. این در حالی است که در حال حاضر به علت شرایط رکود اقتصادی و کاهش درآمدهای ارزی کشور، واردات کشور نیز کاهش یافته است. از آنجا که بندر امام خمینی تا افق طرح آمایش و بر اساس روندهای قابل پیش‌بینی تا آینده‌های دورتر نقش ملی خود را تجارت بین‌المللی ایفا خواهد کرد زیرا با دارا بودن کوتاه‌ترین فاصله این بندر به تهران در مقایسه با هر بندر دیگر مناطق ساحلی جنوب و نبود گزینه دیگری در مناطق ساحلی جنوب، به طور منطقی انتظار می‌رود نقش آن در تجارت خارجی کشور افزایش یابد. بنابر این توسعه ظرفیت این محور و تکمیل و تبدیل آن به بزرگراه عریض چهار خطه برای پاسخگویی به نیاز ملی قابل توجیه است.
- احداث مسیر بندر ماهشهر - رامشیر - رامهرمز - هفتگل- مسجدسلیمان - لالی - گتوند - دزفول یک محور جدید جنوب به شمال را شکل می‌دهد که علاوه بر مسیر پیش گفته جنوب - شمال، بندر ماهشهر را به دزفول متصل می‌نماید و بار ترافیک محور یادشده را بین محور قبلی و محور پیشنهادی جدید توزیع می‌نماید. این محور تنها به عنوان یک محور جنوب شمال با کارکرد ملی پیشنهاد نشده است، بلکه این محور ۴ کانون توسعه شهری بندرماهشهر، رامهرمز، مسجد سلیمان و دزفول را به یکدیگر متصل می نماید. به علاوه زمینه االتصال کانون توسعه شهری بهبهان به این محور نیز فراهم می‌شود. این محور کلیدی‌ترین بخش توسعه شبکه جاده‌ای برای تقویت اقتصاد منطقه شرق و شمال شرق استان و برقراری ارتباط کانون‌های توسعه شهری این منطقه است.
- محور دیگر پیشنهادی برای گسترش ارتباط در نوار مرزی غرب با گذر از شوش به سوسنگرد و اهواز

به دلیل حمایت از کانون توسعه شهری سوسنگرد و تقویت ارتباط در نوار مرزی غرب و مناطق پیرامونی آن طراحی شده است. ادامه این محور از سوسنگرد و هویزه به سمت خرمشهر در حاشیه نوار مرزی غرب بیشتر به دلیل تسهیل دسترسی به یادمان‌های جنگ طراحی شده است، ضمن آنکه توسعه راه‌ها در حاشیه نوارهای مرزی به دلایل دفاعی نیز قابل توصیه است.

- محور خلیج فارس از خرمشهر و آبادان به بندر امام خمینی، بندر ماهشهر تا هندیجان و در ادامه به بوشهر نیز از مهم‌ترین محورهای ساحلی است. نیاز به این محور در درجه نخست یک نیاز ملی برای ارتباط دادن نقاط ساحلی در کناره خلیج فارس به یکدیگر متصل می‌باشد. به علاوه در جهت نقل و انتقال بین بندر امام خمینی و بندر بوشهر و تسهیل ارتباط بین صنایع شیمیایی و پتروشیمی دو استان نفت خیز و گاز خیز خوزستان و بوشهر نقش خواهد داشت.
- دسته دیگر از محورهای پیشنهادی، ارتباط بین استان خوزستان با استان‌های همجوار و کشور عراق را برقرار می‌نماید. ارتباط بین استان خوزستان با استان لرستان از طریق لالی و ارتباط با استان‌های ایلام، کهگیلویه و بویر احمد و چهارمحال و بختیاری و اصفهان تنها به دلیل گسترش ارتباطات حمل و نقل کالا به این استان‌ها طراحی نشده است. تجربه جنگ تحمیلی نشان داد استان‌های مرزی برای تقویت توان دفاعی به مسیرهای گزینه متعددی برای ارتباط با مرکز نیازمند هستند. هرچند که محورهای ارتباط شهرستان‌های ایذه، باغ‌ملک و دهدز با استان اصفهان و چهارمحال بختیاری و ارتباط شهرستان رامشیر، رامهرمز، بهبهان و امیدیه با استان بوشهر بر مبنای مبادلات تجاری هم اکنون نیز بسیار قوی است. در این دسته از محورهای پیشنهادی علاوه بر ارتباط با استان‌های پیش گفته، ارتباط با کشور عراق از طریق چذابه و همچنین از طریق شلمچه نیز در حال حاضر به دلیل ارتباط تجاری توصیه شده است.
- یک دسته دیگر از محورها برای کمک به ارتباط مناطق درونی استان، شامل ارتباط کانون‌های توسعه شهری یا سایر مراکز شهرستان‌ها به مرکز استان و یا ارتباط بین کانون‌های توسعه شهری با شهرهای پیرامونی دیگر طراحی شده است.
- نهایتاً دسته دیگری از محورها تنها به منظور کاهش تراکم ترافیک طراحی و پیشنهاد شده‌اند مانند کنار گذر اهواز و محور اهواز- سه‌راهی مشراگه که نقش شریانی در ارتباط با همه استان‌های شرقی خوزستان با اهواز را ایفا می‌نماید و در نتیجه با توسعه ارتباط به این استان‌ها این محور نیز باید تقویت شود.

کلیه محورهای یاد شده در بالا از نوع بزرگراه چهار خطه عریض یا راه اصلی عریض دارای میانه طراحی شده‌اند و در بخش بعدی هریک در جزئیات معرفی خواهند شد. بخشی از این راه‌ها از تبدیل و تقویت استاندارد راه‌های فرعی و اصلی معمولی موجود به درجه بالاتر ایجاد خواهند شد.

عناوین پروگرام‌های اصلی توسعه شبکه جاده‌ای تا افق سال ۱۴۰۴ به شرح زیر می‌باشد:

- **توسعه محورهای دارای کارکرد فرا ملی**
- **توسعه محورهای دارای کارکرد ملی**
- **توسعه محورهای دارای کارکرد بین استانی**
- **توسعه محورهای دارای کارکرد درون استانی**

که شامل توسعه و احداث جاده از انواع زیر می‌باشد:

- **توسعه و احداث راه‌های اصلی (آزادراه، بزرگراه، راه اصلی عریض)**
- **توسعه و احداث راه‌های فرعی و روستایی**

۷-۳-۱-۷-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار

با توجه به کارکردهای متفاوت سطوح مختلف ارتباطی که در بالا تشریح شد، اولویت‌های طرح‌ها و پروژه‌های توسعه شبکه جاده‌ای به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

در گروه ارتباط فراملی: محورهای ارتباطی با کشور عراق

- توسعه محور دزفول - چذابه به سمت کشور عراق
- توسعه محور آبادان - شلمچه به سمت کشور عراق

در گروه ارتباط ملی: محور اصلی جنوب به شمال استان

- توسعه محور بندر امام- بندر ماهشهر به اهواز
- توسعه محور آبادان، خرمشهر به اهواز
- توسعه محور اهواز به دزفول و ادامه آن تا مرز استان خوزستان با استان لرستان

در گروه ارتباط فرا استانی: محورهای ارتباطی استان خوزستان به استان‌های همجوار

- توسعه محور خرمشهر- آبادان- بندر امام- بندر ماهشهر- هندیجان- به سمت بوشهر
- توسعه محور ایذه - دهدز - به سمت اصفهان و چهار محال و بختیاری
- توسعه محور بهبهان - به سمت استان فارس
- توسعه محور دزفول - اندیمشک - به سمت ایلام
- توسعه محور لالی به سمت استان لرستان

در گروه ارتباط درون استانی با کارکرد مختلط درون استانی و برون استانی

- توسعه محور بندر ماهشهر - رامشیر - رامهرمز - هفتگل - مسجد سلیمان - لالی - گتوند دزفول - اندیمشک به عنوان محور دوم جنوب شمال

در گروه ارتباط درون استانی

با توجه به اینکه قطعات جاده‌ای به‌طور کلی در کنار یکدیگر تشکیل مسیر می‌دهند و از مجموعه آنها شبکه جاده‌ای تشکیل می‌شود و مسیرها و کل شبکه به‌طور کلی در خدمت همه سفرها اعم از درون استانی و برون استانی قرار می‌گیرند تفکیک آن دسته از قطعات جاده‌ای که تنها در خدمت سفرهای درون استانی قرار دارند از دیدگاه نظری مشکل می‌باشد. اما از دیدگاه عملی با کنار گذاشتن جاده‌ها از نوع آزادراه، بزرگراه و راه‌های اصلی، سایر راه‌ها شامل راه‌های فرعی و روستایی در این گروه در نظر گرفته می‌شوند.

۷-۳-۱-۷-۳- برنامه عملیاتی و بازتاب شهرستانی

با توجه به کارکردهای متفاوت هریک از محورهای ارتباطی تشریح شده در فوق توزیع برخورداری هریک از شهرستان‌ها از انواع بزرگراه‌ها و راه‌های اصلی در افق آمایش نسبت به وضعیت فعلی متفاوت خواهد بود: شهرستان‌های آبادان، خرمشهر، بندر ماهشهر، اهواز، شوش، دزفول، اندیمشک به علت واقع بودن بر مسیر جنوب شمال، در حالی‌که هم اکنون نیز سهم بالایی از برخورداری از بزرگراه و راه‌های اصلی دارند از راه‌های بهتری نیز برخوردار خواهند شد اما در جنوب، شرق و شمال شرق و نوار مرزی غرب وضعیت متفاوت خواهد بود زیرا این مناطق تا حال حاضر کمتر از بزرگراه برخوردار بوده‌اند و در نتیجه گسترش شبکه بزرگراهی در این مناطق وضعیت برخورداری آن‌ها را نسبت وضع موجود دگرگون خواهد کرد. در جدول ۷-۴۴ سطح برخورداری شهرستان‌ها در افق آمایش منعکس شده است، اما در نقشه ۷-۲۳، نقشه نهایی شبکه‌های حمل و نقل جاده ای و ریلی در شهرستان‌ها در افق طرح آمایش، این وضعیت را به صورت تصویری به روشنی بیان می‌کند.

نقشه‌های ۷-۱۴ تا ۷-۲۳ گسترش شبکه حمل و نقل جاده‌ای اصلی استان خوزستان را از وضعیت فعلی تا افق آمایش نشان می‌دهند. ترتیب پشت سر هم آمدن پروژه‌ها در هر یک از دسته‌های بزرگراهی و راه اصلی عریض، ترتیب اولویت این پروژه‌ها بر اساس مطالعات آمایش و تأیید عمومی شورای آمایش استان (جلسات ۲۵، ۲۶ تا ۲۸ اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۲) می‌باشد، به جز مورد محور پاشنه زاگرس که از نظر مطالعات آمایش در اولویت پایین‌تری قرار دارد اما از نظر اداره کل راه و شهرسازی استان در اولویت آن بیشتر است.

در مورد احداث و توسعه راه های روستایی در کارگروه مربوط توافق شده است ارتباط ناحیه - منظومه - مجموعه منعکس شده در نقشه ۷-۸ و به خصوص رابطه مرکز منظومه با مجموعه‌های روستایی که در تصویر ۷-۲ آمده است در اولویت قرار گیرد.

جدول ۷-۴۴- مقایسه توزیع سهم شهرستانی از بزرگراه در وضع موجود (سال ۱۳۹۲) و در افق برنامه آمایش –درصد

	طول - کیلومتر			سهم – درصد		
	وضع موجود	افق	درصد تغییر	سهم وضع موجود	سهم افق	تغییر سهم
آبادان	۱۶۲	۱۸۰	۱۱.۷	۴.۲	۳.۱	-۱.۱
امیدیه	۱۸۲	۲۴۷	۳۵.۹	۴.۷	۴.۲	-۰.۵
اندیمشک	۱۳۷	۲۶۷	۹۴.۶	۳.۶	۴.۵	۱.۰
اهواز	۷۴۵	۱,۰۱۰	۳۵.۵	۱۹.۳	۱۷.۲	-۲.۱
ایذه	۱۰۳	۲۵۱	۱۴۴.۴	۲.۷	۴.۳	۱.۶
باغملک	۶۹	۱۵۶	۱۲۵.۷	۱.۸	۲.۶	۰.۹
بندر ماهشهر	۲۴۳	۲۹۸	۲۲.۵	۶.۳	۵.۱	-۱.۲
بهبهان	۲۴۲	۲۹۲	۲۰.۸	۶.۲	۵.۰	-۱.۳
خرمشهر	۲۱۵	۳۱۵	۴۶.۸	۵.۵	۵.۴	-۰.۲
دزفول	۱۵۶	۲۲۸	۴۵.۶	۴.۰	۳.۹	-۰.۲
دشت آزادگان	۱۱۸	۱۷۴	۴۶.۵	۳.۱	۳.۰	-۰.۱
رامشیر	۱۷۶	۲۶۷	۵۲.۰	۴.۵	۴.۵	۰.۰۰۳
رامهرمز	۲۵۱	۳۷۶	۴۹.۹	۶.۵	۶.۴	-۰.۱
شادگان	۲۵۸	۳۳۷	۳۰.۳	۶.۷	۵.۷	-۰.۹
شوش	۱۹۵	۳۷۳	۹۱.۶	۵.۰	۶.۴	۱.۳
شوشتر	۲۳۰	۲۵۹	۱۲.۷	۵.۹	۴.۴	-۱.۵
گتوند	۸۵	۱۱۶	۳۶.۶	۲.۲	۲.۰	-۰.۲
لالی	۸	۸۳	۹۸۵.۱	۰.۲	۱.۴	۱.۲
مسجد سلیمان	۵۴	۲۲۲	۳۰۹.۳	۱.۴	۳.۸	۲.۴
هندیجان	۲۴۲	۴۲۸	۷۷.۱	۶.۲	۷.۳	۱.۰
جمع	**۳,۸۷۰**	**۵,۸۷۸**	**۵۱.۹**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۰.۰**
به تفکیک ۹ منطقه برنامه‌ریزی منطقه						
اهواز	۷۴۵	۱۰۱۰	۳۵.۶	۱۹.۲	۱۷.۲	-۲.۱
آبادان-خرمشهر	۳۷۷	۴۹۵	۳۱.۳	۹.۷	۸.۴	-۱.۳
ماهشهر	۷۴۳	۱۰۶۳	۴۳.۱	۱۹.۲	۱۸.۱	-۱.۱
دزفول	۸۰۳	۱۲۴۳	۵۴.۸	۲۰.۷	۲۱.۱	۰.۴
بهبهان	۴۲۴	۵۳۹	۲۷.۱	۱۱.۰	۹.۲	-۱.۸
رامهرمز	۴۲۷	۶۴۳	۵۰.۶	۱۱.۰	۱۰.۹	-۰.۱
مسجدسلیمان	۶۲	۳۰۵	۳۹۱.۹	۱.۶	۵.۲	۳.۶
ایذه	۱۷۲	۴۰۷	۱۳۶.۶	۴.۴	۶.۹	۲.۵
دشت آزادگان	۱۱۸	۱۷۴	۴۷.۵	۳.۰	۳.۰	-۰.۱
جمع	**۳,۸۷۰**	**۵,۸۷۸**	**۵۱.۹**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۰.۰**
نیمه شرقی	۱,۳۲۶	۲,۳۲۱	۷۵.۰	۲۱.۸	۲۴.۹	۳.۲
نیمه غربی	۲,۵۴۴	۳,۵۵۷	۳۹.۸	۷۸.۲	۷۵.۱	-۳.۲
جمع	**۳,۸۷۰**	**۵,۸۷۸**	**۵۱.۹**	**۱۰۰.۰**	**۱۰۰.۰**	**۰.۰**

مأخذ: محاسبات بخش GIS مطالعات آمایش استان خوزستان - سال ۱۳۹۲

طول بر حسب کیلومتر از نقشه برداشت شده است. بنابر این تقریبی است چون خط پروژه بر روی نقشه پیچ و خم‌های جاده را نشان نمی‌دهد. لذا برای مقایسه تقریبی وضع فعلی با وضع افق آورده شده است.

۷-۳-۱-۸- توسعه شبکه ریلی

۷-۳-۱-۸-۱- عنوان پروگرام‌ها

عناوین پروگرام‌های اصلی توسعه شبکه ریلی تا افق سال ۱۴۰۴ به شرح زیر می‌باشد:

- **توسعه ارتباط ریلی با کارکرد فراملی: محورهای ارتباطی با کشور عراق**
- **توسعه ارتباط ریلی با کارکرد ملی: محور اصلی جنوب به شمال استان**
- **توسعه ارتباط ریلی با کارکرد فرا استانی: محورهای ارتباطی استان خوزستان به استان‌های همجوار**
- **احداث و توسعه راه های فرعی و روستایی استان**
- **توسعه ارتباط ریلی سریع با کارکرد درون استانی در مسیرهای دارای تراکم ترافیک جاده‌ای**

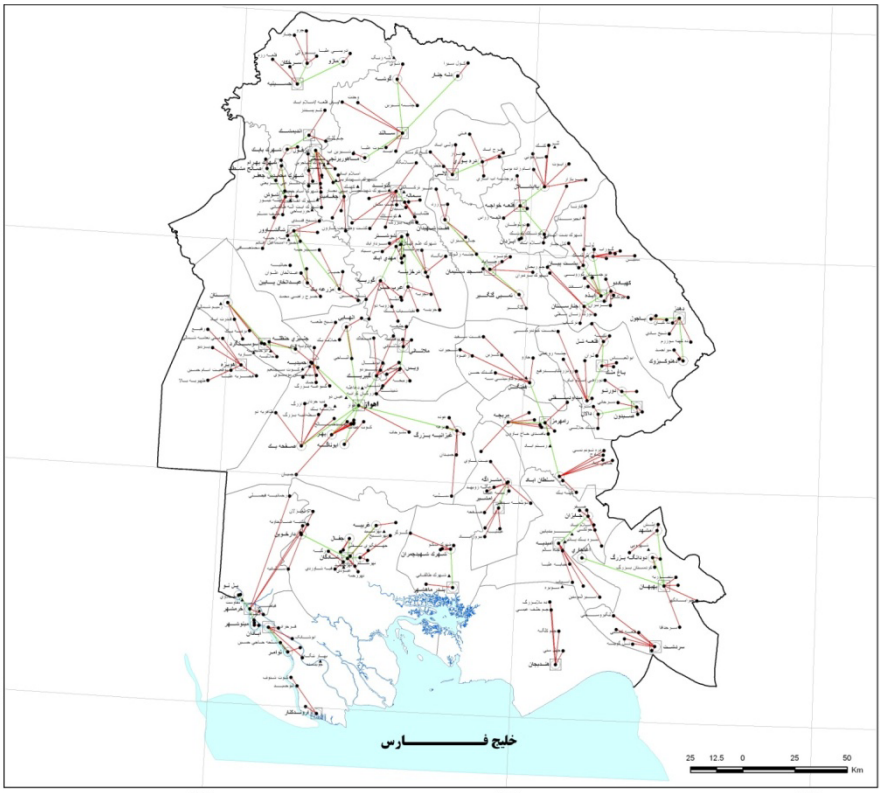

تصویر ۷-۲- رابطه مجموعه‌ها و حوزه‌های روستایی، راهنمای توسعه راه‌های روستایی

۷-۳-۱-۸-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار

عنوان طرح‌ها در پروگرام‌های اصلی توسعه شبکه ریلی تا افق سال ۱۴۰۴ به شرح زیر خواهد بود:

- **توسعه ارتباط ریلی با کارکرد فراملی: محورهای ارتباطی با کشور عراق**
  - توسعه راه‌آهن از خرمشهر به سمت کشور عراق
  - احداث خط آهن شوش به چذابه به سمت کشور عراق

- **توسعه ارتباط ریلی با کارکرد ملی: محور اصلی جنوب به شمال استان**

برقی و دو خطه کردن

- محور آبادان - خرمشهر به اهواز،
- محور بندر امام خمینی - بندر ماهشهر به اهواز
- محور اهواز به اندیمشک به سمت تهران

- **توسعه ارتباط ریلی با کارکرد فرا استانی: محورهای ارتباطی استان خوزستان به استان‌های همجوار**

- احداث خط آهن اندیمشک به ایلام
- احداث خط اهن خرمشهر - آبادان به بندر امام خمینی و عبور از هندیجان به سمت گناوه و بوشهر
- احداث خط آهن اهواز به استان فارس
- احداث خط آهن اهواز به استان اصفهان و چهار محال و بختیاری

- **توسعه ارتباط ریلی سریع با کارکرد درون استانی در مسیرهای دارای تراکم ترافیک جاده‌ای**

علاوه بر خطوط فوق، در مطالعات آمایش استان، ایجاد شبکه ریلی سریع برای کریدورهای مواجه با تراکم ترافیک مسافری (مانند اهواز- آبادان)، برای واگذاری سرمایه‌گذاری به بخش خصوصی پیش‌بینی شده است.

عنوان پروژه‌ها

پروژه‌های پیش‌بینی شده تا افق آمایش در نقشه ۷-۲۳ معرفی شده‌اند و به طور مشخص به شرح زیر می‌باشند:

برقی و دو خطه کردن

- محور آبادان - خرمشهر به اهواز،
- محور بندر امام خمینی - بندر ماهشهر به اهواز
- محور اهواز به اندیمشک به سمت تهران

برقی و دو خطه کردن

- احداث خط آهن اندیمشک به ایلام
- احداث خط آهن شوش به چذابه
- احداث خط اهن خرمشهر -آبادان به بندر امام خمینی و عبور از هندیجان به سمت گناوه و بوشهر
- احداث خط آهن اهواز به استان فارس
- احداث خط آهن اهواز به استان اصفهان و چهار محال و بختیاری

۷-۳-۱-۸-۳- برنامه عملیاتی و بازتاب شهرستانی

برنامه عملیاتی شامل احداث ۲,۷۸۷ کیلومتر راه‌آهن است که حدود ۱,۵۱۷ کیلومتر آن در استان خوزستان و باقی‌مانده در استان‌های همجوار خواهد بود. مسیرهای پیشنهادی در نقشه ۷-۲۳، نقشه نهایی شبکه‌های حمل و نقل جاده‌ای و ریلی در شهرستان‌ها در افق طرح آمایش منعکس شده‌اند و در نتیجه شهرستان‌هایی که زیر پوشش این شبکه قرار خواهند گرفت در این نقشه مشخص شده‌اند.

در صورت توسعه شبکه جاده‌ای طبق برنامه پیش‌بینی شده، شهرستان‌های کمتر بهرمند از اجزای مختلف شبکه جاده‌ای بهتری برخوردار می‌شوند که به معنای کاهش عدم تعادل‌ها می‌باشد. در جدول ۷-۴۴ مشاهده می‌شود، نیمه شرقی استان و شهرستان‌ها و منطقه‌های کمتر بهره‌مند از گستره شبکه جاده‌ای متعادل‌تری در زمینه بزرگراه‌ها برخوردار خواهند شد، به عنوان مثال سهم نیمه شرقی استان از طول این شبکه از ۲۱/۸ درصد در وضعیت فعلی به ۲۴/۹ درصد در وضعیت نهایی بهبود خواهد یافت.

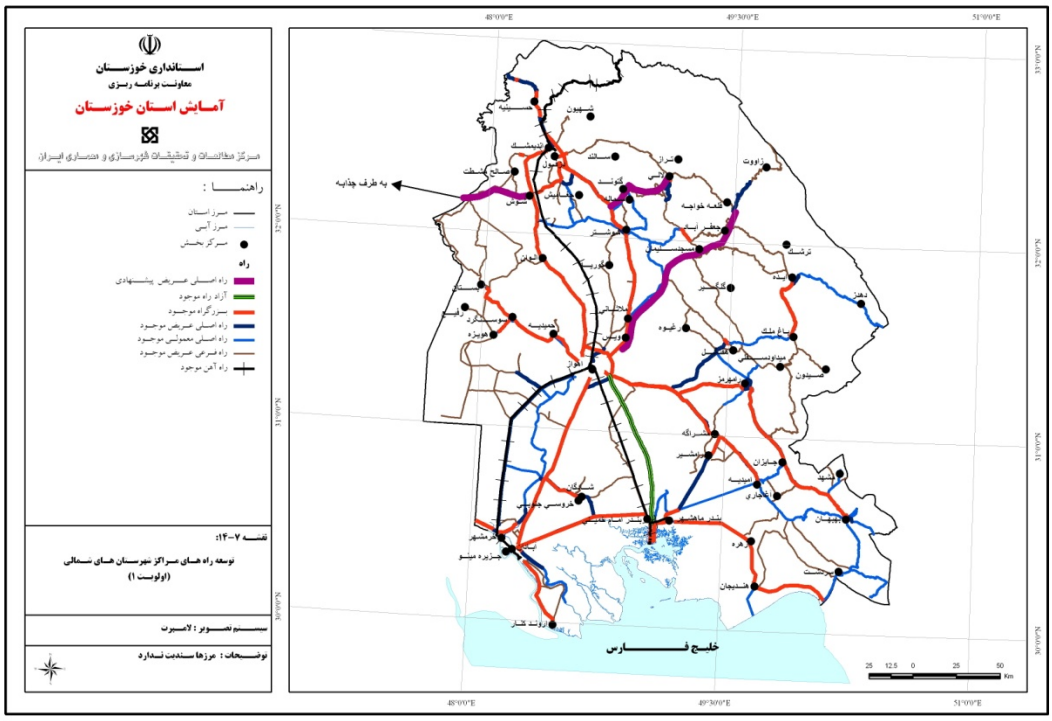

نقشه ۷-۱۴- توسعه راه مرکز شهرستان‌های شمالی استان (اولویت ۱)

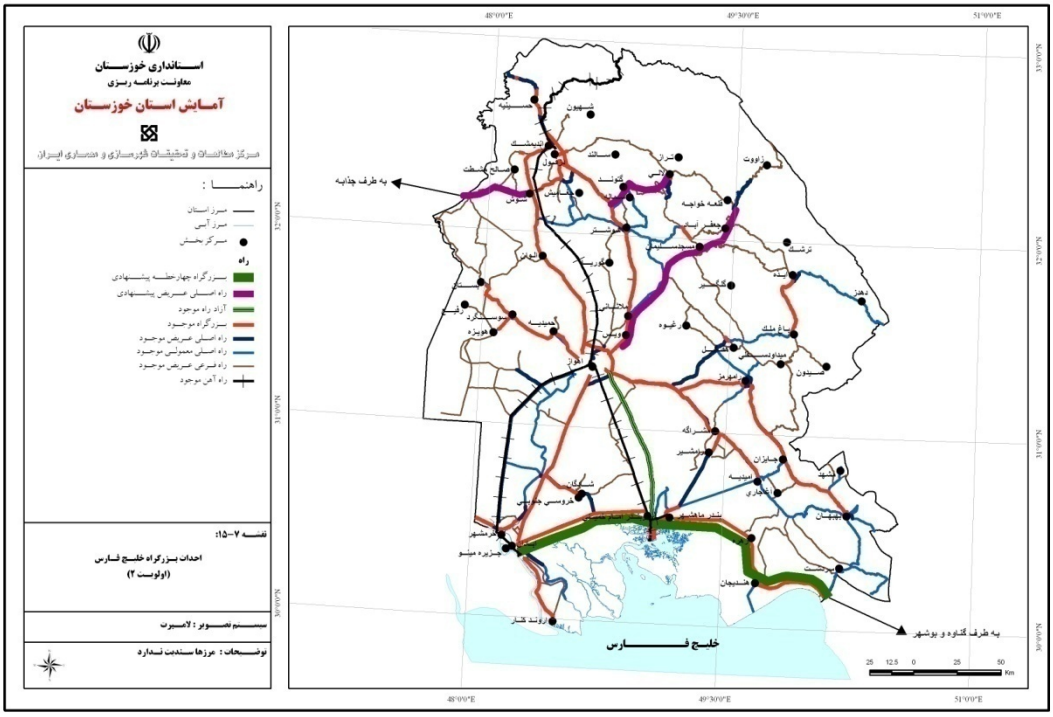

نقشه ۷-۱۵- احداث بزرگراه خلیج فارس (اولویت ۲)

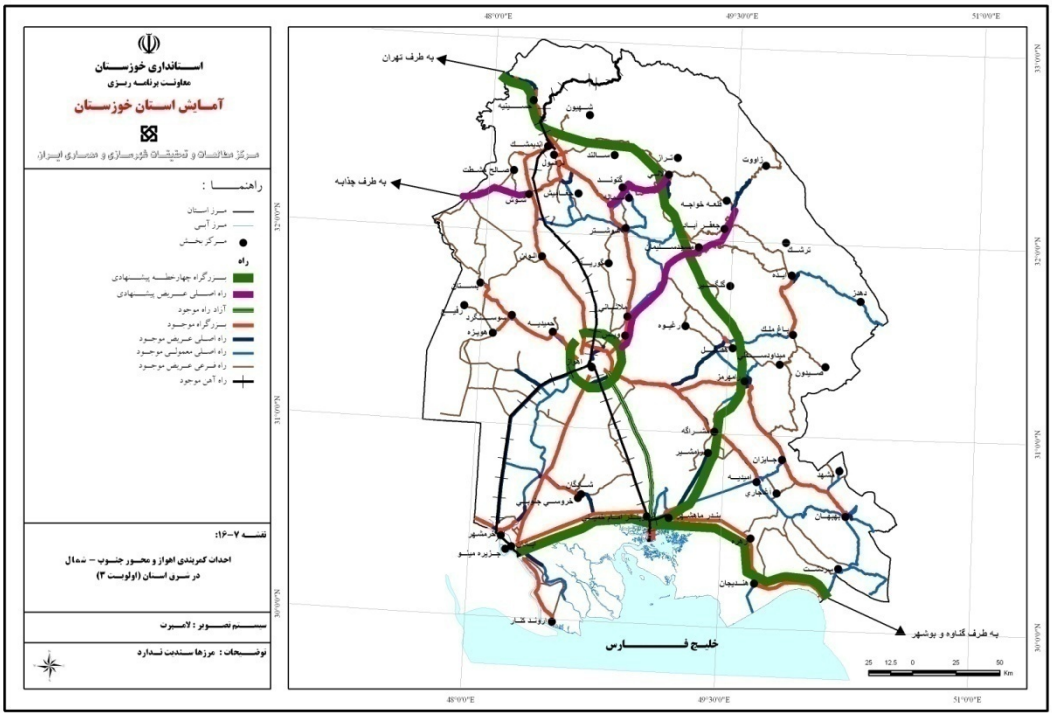

نقشه ۷-۱۶- احداث کمربندی اهواز و محور جنوب-شمال در شرق استان (اولویت ۳)

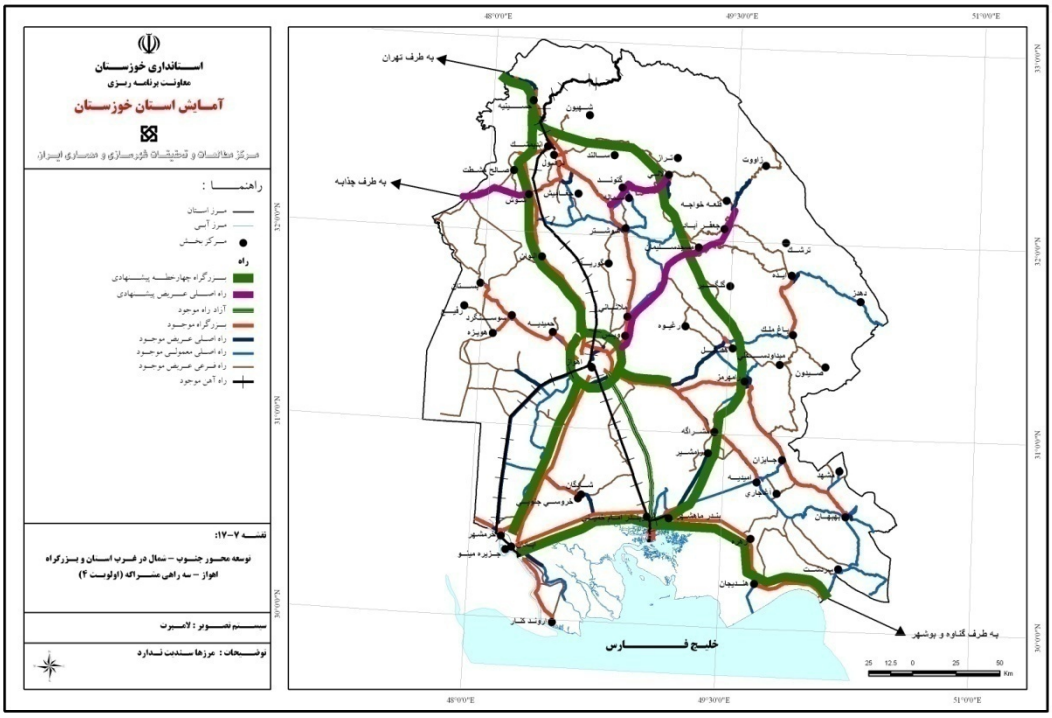

نقشه ۷-۱۷- توسعه محور جنوب-شمال در غرب استان و بزرگراه اهواز - سه‌راهی مشراگه (اولویت ۴)

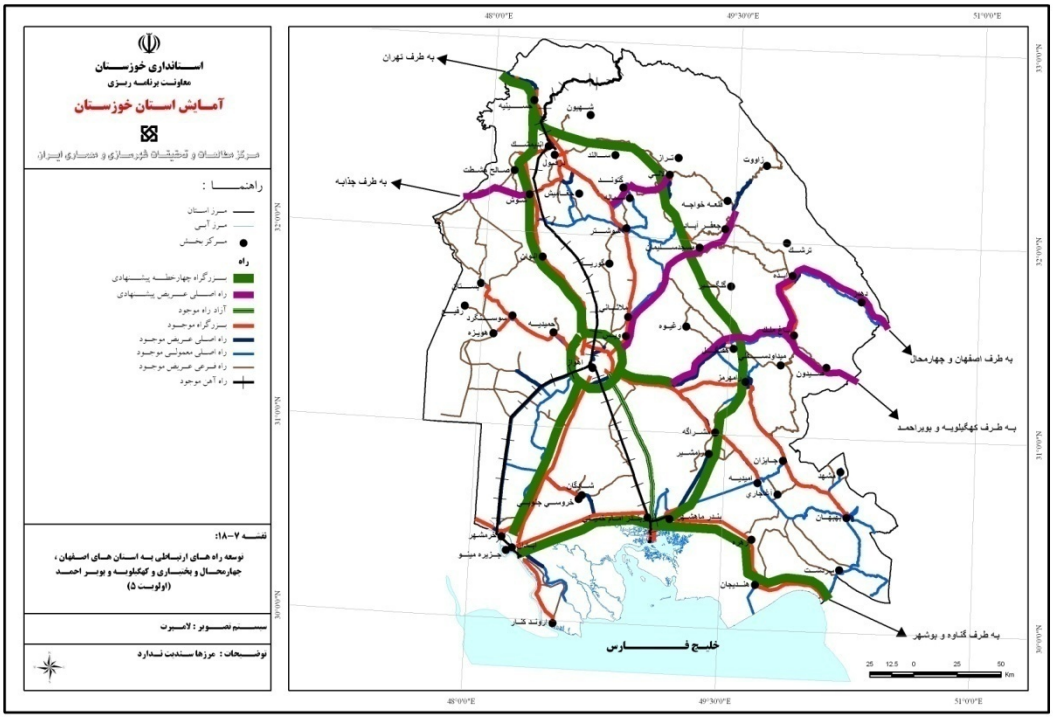

نقشه ۷-۱۸- توسعه راه‌های ارتباطی به استان‌های اصفهان، چهار محال و بختیاری و کهگیلویه و بویراحمد (اولویت ۵)

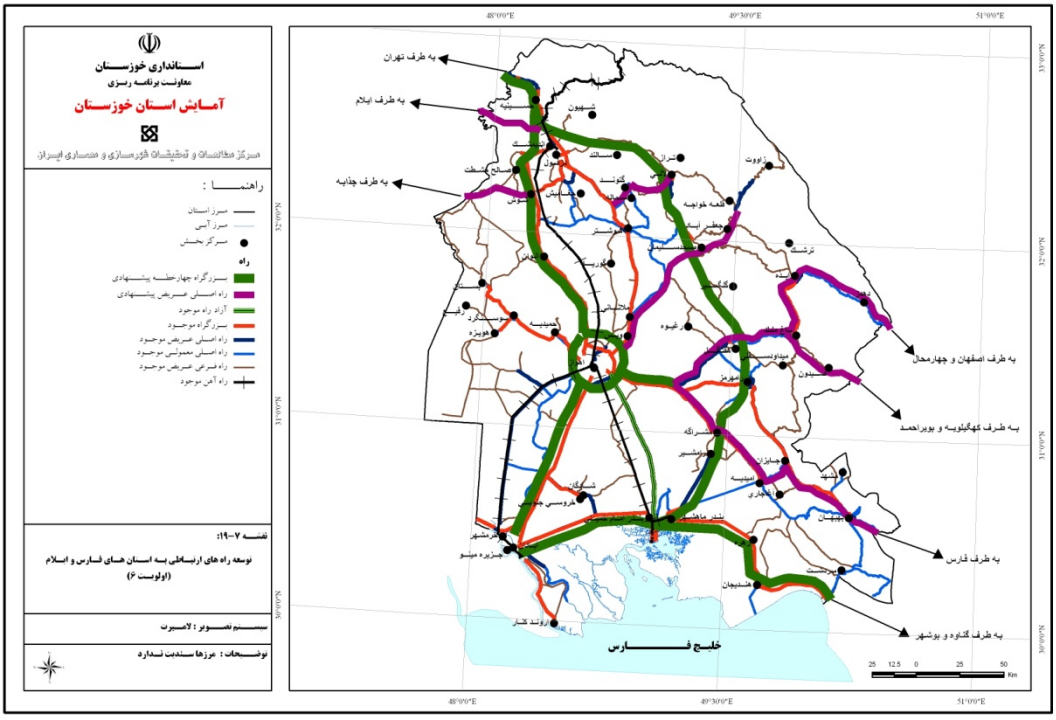

نقشه ۷-۱۹- توسعه راه‌های ارتباطی به استان‌های فارس و ایلام (اولویت ۶)

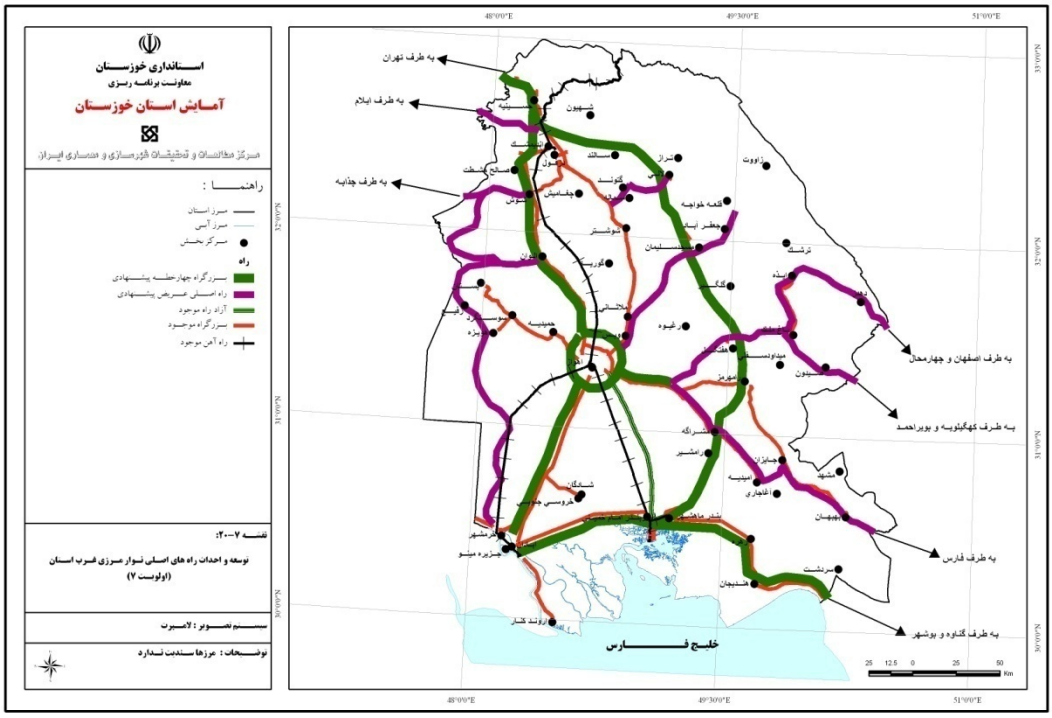

نقشه ۷-۲۰- توسعه و احداث راه‌های اصلی نوار مرزی غرب استان (اولویت ۷)

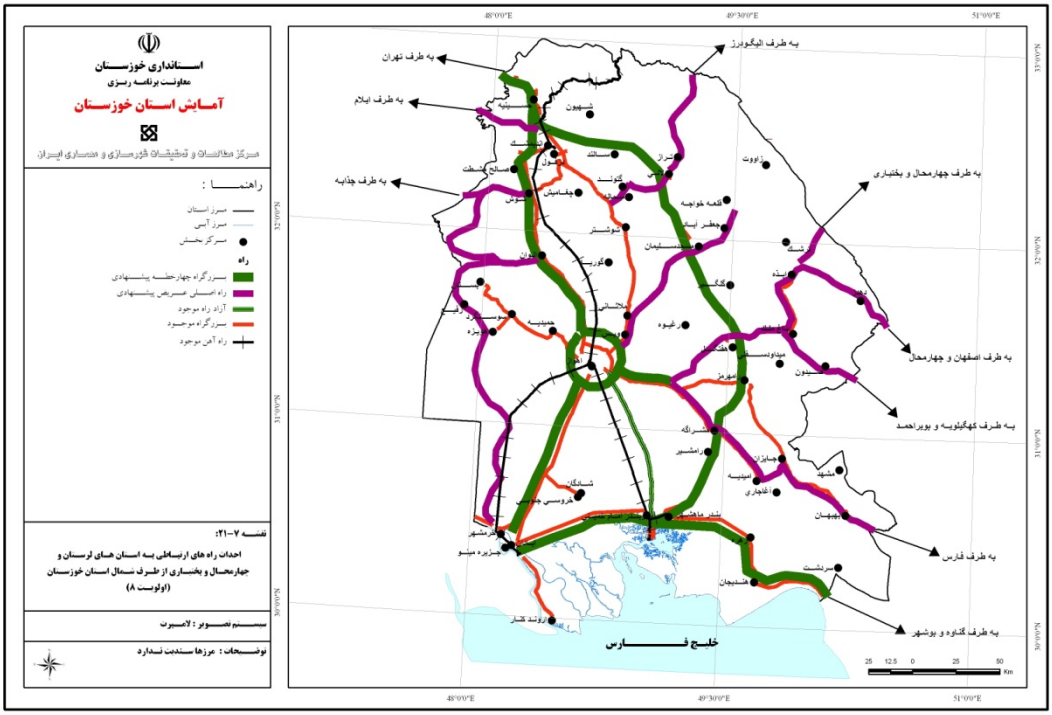

نقشه ۷-۲۱- احداث راه‌های ارتباطی به استان‌های لرستان و چهار محال و بختیاری از طرف شمال استان خوزستان (اولویت ۸)

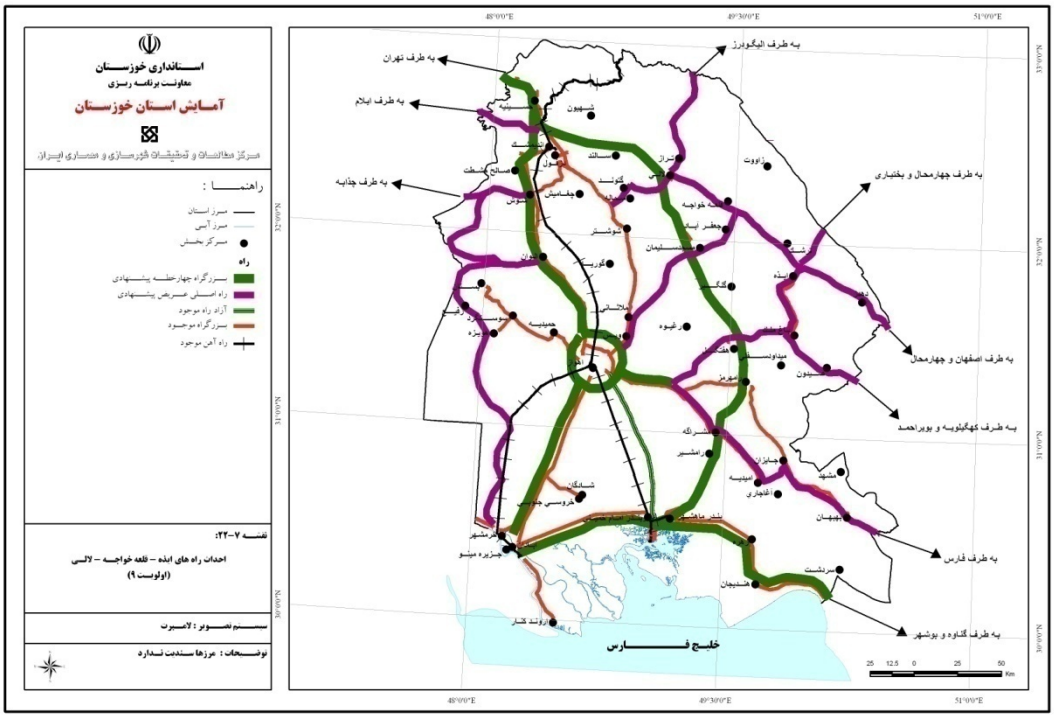

نقشه ۷-۲۲- احداث راه‌های ایذه- قلعه خواجه - لالی (اولویت ۹)

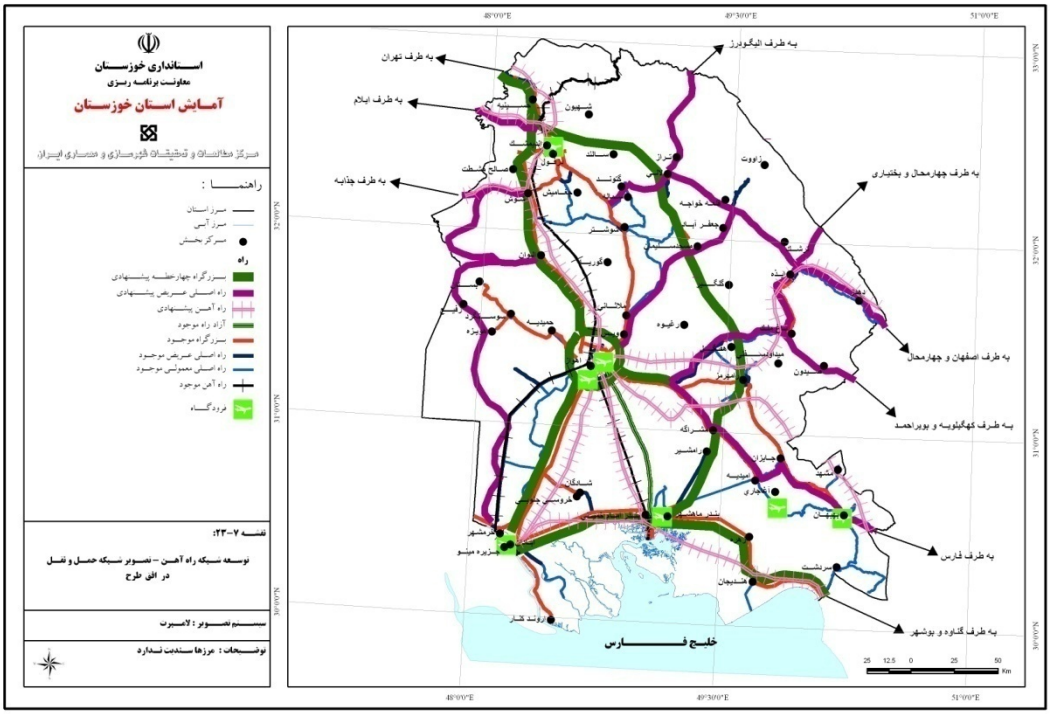

نقشه ۷-۲۳- توسعه شبکه راه‌آهن - تصویر شبکه جاده‌ای و ریلی در افق طرح

۷-۳-۱-۹- توسعه شبکه بهداشت و سلامت انسان

۷-۳-۱-۹-۱- عنوان پروگرام‌ها

عناوین پروگرام‌های اصلی توسعه شبکه بهداشت و درمان تا افق سال ۱۴۰۴ به شرح زیر می‌باشد:

- **توسعه و تجهیز خانه‌های بهداشت**
- **توسعه و تجهیز پایگاه های بهداشت روستایی**
- **توسعه و تجهیز مرکزهای بهداشتی درمانی روستایی**
- **توسعه و تجهیز مرکزهای بهداشتی درمانی شهری**
- **توسعه و تجهیز پایگاه‌های بهداشت شهری**

۷-۳-۱-۹-۲- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار

در این بخش طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار بر اساس اهداف چشم‌انداز نظام سلامت در افق ۱۴۰۴ [۱] و هدف کلی این بخش[۲] به شرح زیر تعیین شده است:

در این اولویت‌بندی تا افق طرح آمایش پوشش خانه بهداشت، پایگاه روستایی، مرکز بهداشتی درمانی روستایی، مرکز بهداشتی درمانی شهری و پایگاه بهداشت شهری طبق طرح سلامت به ۱۰۰ درصد می‌رسد.

اولویت در توسعه، به پوشش واحدهای روستایی شامل خانه بهداشت، پایگاه روستایی و مرکز بهداشتی درمانی روستایی داده شده است به طوری که پوشش زیربناهای روستایی تا سال ۱۳۹۹ و زیربناهای شهری تا سال ۱۴۰۴ کامل خواهند شد.

فعالیت‌ها در سه دوره برنامه پنج سال به طور کلی شامل احداث ساختمان، تحویل ساختمان ملکی یا اجاره محل مناسب، خرید تجهیزات، استقرار تجهیزات، استقرار نیروهای استخدامی یا نیروهای مشمول طرح نیروی انسانی، راه‌اندازی واحدها می‌باشد.

۷-۳-۱-۹-۳- برنامه عملیاتی و بازتاب شهرستانی

در این بخش طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار بر اساس اهداف چشم‌انداز نظام سلامت در افق ۱۴۰۴ تعیین شده است. بر این اساس در چشم‌انداز نظام سلامت: ایران کشوری است با مردمی دارای بالاترین

۱- بر اساس چشم انداز نظام سلامت، ایران در افق ۱۴۰۴ کشوری است با مردمی دارای بالاترین سطح سلامت و توسعه یافته ترین نظام سلامت در منطقه (۲۴ ، کشور).

۲ - بر اساس نظام سلامت، هدف کلی عبارت است از تامین، حفظ و بهبود سطح سلامت جامعه از طریق فراهم کردن دسترسی عادلانه (کمی و کیفی) مردم به خدمات سلامت.

سطح سلامت و توسعه یافته‌ترین نظام سلامت در منطقه (بین ۲۴ کشور)

هدف کلی عبارت است از تامین، حفظ و بهبود سطح سلامت جامعه از طریق فراهم کردن دسترسی عادلانه (کمی و کیفی) مردم به خدمات سلامت.

اهداف کمی به شرح جدول ۷-۴۵ تعیین شده است. در این هدف‌گذاری تا افق طرح آمایش پوشش خانه بهداشت، پایگاه روستایی، مرکزبهداشتی درمانی روستایی، مرکزبهداشتی درمانی شهری و پایگاه بهداشت شهری طبق طرح سلامت به ۱۰۰ درصد می‌رسد. اولویت در توسعه، به پوشش واحدهای روستایی شامل خانه بهداشت، پایگاه روستایی و مرکزبهداشتی درمانی روستایی داده شده است به طوری که این پوشش تا سال ۱۳۹۹ کامل خواهد شد.

فعالیت‌ها در سه دوره برنامه پنجسال به طور کلی شامل احداث ساختمان، تحویل ساختمان ملکی یا اجاره محل مناسب، خرید تجهیزات، استقرار تجهیزات، استقرار نیروهای استخدامی یا نیروهای مشمول طرح نیروی انسانی، راه اندازی واحدها می باشد.

جدول ۷-۴۵- برنامه گسترش طرح سلامت استان خوزستان تا افق ۱۴۰۴

هدف کلی برنامه تا سال مورد نظر		۱۳۹۴	۱۳۹۹	۱۴۰۴
		افزایش پوشش واحدهای شبکه از ۷۶/۵ درصد به ۸۶/۹ درصد	افزایش پوشش واحدهای شبکه از ۸۶/۹ درصد به ۹۵/۸ درصد	افزایش پوشش واحدهای شبکه از ۹۵/۸ درصد به ۱۰۰ درصد
خانه بهداشت	تعداد افزایش	۶۲ واحد	۶۲ واحد	فعال‌سازی تا ۱۰۰ درصد
	هدف پوشش	از ۸۷/۰۴ به ۹۳/۵ درصد	از ۹۳/۵ به ۱۰۰ درصد	
پایگاه روستایی	تعداد افزایش	۴ واحد	-	فعال‌سازی تا ۱۰۰ درصد
	هدف پوشش	از ۶۹/۲ به ۱۰۰ درصد	۱۰۰ درصد	
مرکز بهداشتی درمانی روستایی	تعداد افزایش	۱۸	-	فعال‌سازی تا ۱۰۰ درصد
	هدف پوشش	از ۸۷/۵ به ۱۰۰ درصد	۱۰۰ درصد	
مرکز بهداشتی درمانی شهری	تعداد افزایش		۱۰ واحد	فعال‌سازی تا ۱۰۰ درصد
	هدف پوشش		از ۹۲/۹ به ۱۰۰ درصد	
پایگاه بهداشت شهری	تعداد افزایش		۶۳ واحد	فعال‌سازی تا ۱۰۰ درصد
	هدف پوشش		از ۵۲/۸ به ۷۶/۴ درصد	

مأخذ: هماهنگی مطالعات آمایش با طرح سلامت استان خوزستان

۷-۳-۲- تعیین طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار

با توجه به مقدمه بخش ۷-۳، طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار در محورهای توسعه شبکه‌های آبرسانی، توسعه کشاورزی، منابع طبیعی و آبخیزداری، توسعه بخش صنعت، حفاظت از محیط زیست، توسعه شبکه جاده‌ای، توسعه شبکه ریلی و توسعه بخش بهداشت و درمان در بند ۷-۳-۱ ارائه شده‌اند.

۷-۳-۳- تدوین برنامه عملیاتی پروگرام‌های اجرایی

با توجه به مقدمه بخش ۷-۳، برنامه عملیاتی پروگرام‌های اجرایی در محورهای توسعه شبکه‌های آبرسانی، توسعه کشاورزی، منابع طبیعی و آبخیزداری، توسعه بخش صنعت، حفاظت از محیط زیست، توسعه شبکه جاده‌ای، توسعه شبکه ریلی و توسعه بخش بهداشت و درمان در بند ۷-۳-۱ ارائه شده‌اند.

۷-۳-۴- تدوین برنامه و نظام تجهیز منابع مالی مورد نیاز

مقدمه

برای تعیین منابع مالی مورد نیاز محورهای توسعه استان در برنامه آمایش استان از تلفیق اطلاعات دو مأخذ استفاده شده است، نخست اطلاعات منابع مالی مورد نیاز دستگاه‌های مربوط و متولی اجرای این برنامه‌ها و دوم از منابع مالی برنامه پنجم توسعه استان. بین ۸ محور مورد بررسی، در دو مورد، محور محیط زیست و محور بهداشت و سلامت انسان، اعتبارات مورد نیاز از سوی دستگاه متولی اعلام نشده است و تنها از اطلاعات منابع مالی در برنامه پنجم توسعه استان استفاده شده است.

برنامه مالی برنامه پنجم توسعه استان سال‌های ۹۴-۱۳۹۰ را پوشش می‌دهد و منابع مالی پیشنهادی دستگاه‌ها نیز به طور عمده همین دوره را پوشش می‌دهند، بجز در مورد شبکه‌های جاده‌ای و ریلی که تا افق ۱۴۰۴ این اطلاعات توسط دستگاه مربوط فراهم شده است. در مواردی که هر دو اطلاعات وجود داشته‌اند طبق انتظار می‌بایست اطلاعات به یکدیگر نزدیک باشند و در اکثر موارد نیز چنین بوده است. در هر صورت برای همه موارد سعی شده است اطلاعات دستگاه و اطلاعات برنامه پنجم توسعه استان به‌طور منطقی با یکدیگر تلفیق شوند.

نکته مهم دیگر آن است که اعتبارات عمرانی مورد نیاز مندرج در برنامه پنجم توسعه استان روند صعودی با نرخ رشد بسیار زیاد ده تا سی درصد در سال و در بعضی موارد دیگر نیز نرخ‌های بسیار بالاتری را برای اعتبارات مورد نیاز سال‌های برنامه نشان می‌دهد. بدیهی است تعمیم این‌گونه نرخ‌های رشد انفجاری تا افق سال ۱۴۰۴ امکان‌پذیر نیست. از آنجا که احتمالاً در نرخ‌های مذکور نرخ تورم احتمالی دخالت داده شده است (یعنی به قیمت‌های جاری پیش‌بینی شده‌اند)، و با توجه به آنکه پیش‌بینی نرخ تورم برای

دوره‌های آتی تا افق سال ۱۴۰۴ امکان‌پذیر نیست و هدف‌های برنامه پنجم توسعه کشور نیز در تعدیل نرخ تورم مندرج در این برنامه ناموفق بوده است، این مشاور مصلحت را بر آن دید که با پیش‌بینی اعتبارات مورد نیاز به قیمت ثابت، عامل نرخ تورم را از برآوردها حذف نماید. بنابراین پیش‌بینی اعتبارات مورد نیاز برنامه آمایش استان به قیمت ثابت سال پایه (۱۳۹۲)، برآورد شده است.

نکته دیگر آن است که به قیمت‌های ثابت، نرخ رشد اقتصاد کشور به خصوص در چند سال اخیر در حول و حوش صفر قرار داشته است و در خوش‌بینانه‌ترین حالت (و با فرض اتخاذ استراتژی‌ها و سیاست‌گذاری‌های عقلایی اقتصادی)، نرخ رشد اقتصاد کشور به قیمت‌های ثابت می‌تواند در دوره‌های بعد تا افق سال ۱۴۰۴ به آستانه‌های ۴ تا ۵ درصد در سال نزدیک شود.

هرچند اما و اگرها و عوامل بسیار وسیعی بر این نرخ تاثیر دارند و از جمله شاید مهم‌ترین آن‌ها مساله روابط خارجی است و در درجه دوم اتخاذ استراتژی‌ها و سیاست‌های اقتصادی مناسب، و از طرف دیگر با توجه به آنکه تخصیص اعتبار به برنامه‌های عمرانی نیز در بلند مدت تابعی از نرخ رشد حقیقی اقتصاد کشور (به قیمت‌های ثابت)، می‌باشد، پیش‌بینی رشد اعتبارات برنامه آمایش استان با همان حالت خوش‌بینانه ۵ درصد در سال به قیمت‌های ثابت برآورد شده است.

در ادامه در **قسمت (الف)**، منابع مالی مورد نیاز هر یک از محورهای توسعه استان در برنامه آمایش مطرح می‌شود و سپس در **قسمت (ب)**، جمع‌بندی ارائه خواهد شد.

الف- منابع مالی مورد نیاز هر یک از محورهای توسعه استان

۷-۳-۴-۱- منابع مالی پروگرام توسعه شبکه‌های آبرسانی

منابع مالی فصل منابع آب در برنامه پنجساله پنجم توسعه استان در جدول ۷-۴۶ آورده شده است. منابع این فصل از سه برنامه بودجه‌ای (از امور تولیدی - فصل منابع آب)، تشکیل می‌شود و طرح‌های مندرج در این جدول (شامل طرح های کوچک تامین آب، آبرسانی به شهرها، بهبود منابع آب، اجرای ساماندهی دیوار ساحلی و بستر و پاک‌سازی رودخانه های محلی)، از محل منابع استانی تامین اعتبار می‌شوند. به طوری که مشاهده می‌شود اعتبار این فصل برای سال ۱۳۹۰ حدود ۱,۰۴۳ میلیارد ریال پیش بینی شده است که در طول این برنامه به طور متوسط نرخ رشدی معادل ۶۵/۷ درصد در سال را نشان می‌دهد که از نظر مطالعات آمایش تامین منابع با این نرخ رشد انفجاری تا افق آمایش امکان‌پذیر نخواهد بود. به همین دلیل بر اساس آنچه در بندهای پیش گفته شده است تعمیم نرخ رشد ۵ درصد در سال به قیمت ثابت سال پایه در تامین منابع منطقی خواهد بود و با توجه به نیاز شدید توسعه منابع آب و آبرسانی این نرخ تا ۷ درصد نیز معقول به نظر می‌رسد. به علاوه شایان ذکر است که در کنار منابع

استانی، قابل توجه است که طرح‌های بزرگ تامین آب (سد سازی و انتقال آب)، از محل منابع ملی تامین می‌شود.

جدول ۷-۴۶- توزیع اعتبار برنامه‌ها و طرح‌های فصل منابع آب در برنامه پنجم توسعه - میلیارد ریال

	واحد	حجم عملیات برنامه پنجساله	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	جمع برنامه پنجساله
برنامه تأمین و عرضه آب			**۹۳۵.۳**	**۹۴۰.۴**	**۱,۲۳۲.۸**	**۱,۷۳۸.۴**	**۲,۱۸۳.۴**	**۷,۰۳۰.۳**
طرح‌های کوچک تامین آب	میلیون متر مکعب	۶۵۰	۵۳۵.۳	۴۴۰.۴	۷۳۲.۸	۱۰۳۸.۴	۱,۱۸۳.۴	۳,۹۳۰.۳
آبرسانی به شهرها	میلیون متر مکعب	۱۵۰	۴۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۷۰۰	۱,۰۰۰	۳,۱۰۰
برنامه بهبود بهره‌برداری وحفاظت از منابع آب		**۲۰۰**	**۶۳.۹**	**۶۱.۱**	**۷۶.۶**	**۱۵۲.۱**	**۲۰۵.۳**	**۵۵۸.۹**
بهبود منابع آب	هزار هکتار	۲۰۰	۶۳.۹	۶۱.۱	۷۶.۶	۱۵۲.۱	۲۰۵.۳	۵۵۸.۹
برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل		**۱۸,۱۰۵**	**۴۴.۲**	**۶۵.۳**	**۱۰۶.۵**	**۱۲۶.۶**	**۱۰۲.۸**	**۴۴۵.۴**
اجرای ساماندهی دیوار ساحلی و بستر و پاک‌سازی رودخانه‌های محلی	متر	۱۸,۱۰۵	۴۴.۲	۶۵.۳	۱۰۶.۵	۱۲۶.۶	۱۰۲.۸	۴۴۵.۴
جمع			**۱,۰۴۳.۴**	**۱,۰۶۶.۷**	**۱,۴۱۵.۹**	**۲,۰۱۷.۱**	**۲,۴۹۱.۵**	**۸,۰۳۴.۶**

مأخذ:برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی استان خوزستان

۷-۳-۴-۲- منابع مالی پروگرام توسعه بخش کشاورزی

منابع مالی مورد نیاز فصل کشاورزی در برنامه پنجم توسعه استان را می‌توان در دو بخش در نظر گرفت بخش نخست مربوط به توسعه بخش کشاورزی است که دستگاه مسؤل آن سازمان جهاد کشاورزی استان است و بخش دوم مربوط به منابع طبیعی است که دستگاه متولی آن اداره کل منابع طبیعی و جنگلداری استان می‌باشد. در این بند قسمت نخست بررسی می‌شود و اعتبارات توسعه منابع طبیعی در بند متعاقب بررسی خواهد شد. همچنین شایان ذکر است که برنامه‌های تامین آب و آبرسانی به صورت جداگانه در فصل آب منظور شده اند.

به علاوه همان‌طور که در بند حاضر مشاهده می‌شود در **برنامه عملیات آب و خاک (ساماندهی اراضی کشاورزی)**، طرح‌های پوشش انهار سنتی و بهسازی کانال‌های آبیاری عمومی و در **برنامه عملیات آب و خاک (تامین و عرضه آب)**، طرح‌های شبکه فرعی آبیاری و زهکشی، احیا و مرمت

قنوات، سیستم‌های آبیاری تحت فشار، اجرای طرح‌های کوچک تامین آب، خط انتقال آب با لوله، زهکشی و لایروبی و زهکش انهار در داخل فصل کشاورزی و با هدایت سازمان جهاد کشاورزی استان به اجرا در می‌آید.

در برنامه پنجم توسعه استان جمع اعتبار برنامه پنجساله در فصل کشاورزی (با مسولیت سازمان جهاد کشاورزی استان)، حدود ۹,۲۸۵ میلیارد ریال پیش بینی شده است، (جدول ۷-۴۷). این اعتبار برای سال ۱۳۹۰ نزدیک به ۹۹۵ میلیارد ریال تعیین شده است و نرخ رشد اعتبار این فصل در برنامه پنجم توسعه استان نزدیک به متوسط ۳۰ درصد در سال می‌باشد که تعمیم چنین رشدی به آینده امکان‌پذیر نیست. بنابراین بر اساس یک برداشت واقع‌بینانه و در همان حال خوش‌بینانه نسبت به اتخاذ استراتژی‌های عقلایی انتظار می‌رود نرخ رشد منابع مالی به قیمت‌های ثابت حداکثر در سطح ۵ درصد در سال قابل افزایش باشد.

از طرف دیگر در برنامه پیشنهادی دستگاه برای آمایش استان در پنجساله نخست که منطبق بر برنامه پنجم توسعه استان می‌باشد اعتبار مورد نیاز برای برنامه عملیات آب و خاک (ساماندهی اراضی کشاورزی)، برای دوره پنجساله حدود ۱۹,۰۰۰ میلیارد ریال (جدول ۷-۴۸) و در برنامه **عملیات آب و خاک (تامین و عرضه آب)**، حدود ۲۶,۰۰۰ میلیارد ریال پیشنهاد شده است (جدول ۷-۴۹)، که جمع این دو برنامه به ۴۵,۰۰۰ میلیارد یا بیش از ۴/۸ برابر اعتبارات تعیین شده در برنامه پنجم توسعه استان است. ضمن آنکه نرخ رشد این دو برنامه به ترتیب حدود ۱۲۶ و ۷۵ درصد در سال برآورد شده است. بر این اساس اعتبارات مندرج در برنامه پنجم توسعه استان پایه مناسب‌تری را برای برآورد اعتبارات مورد نیاز در فصل کشاورزی را ارائه می‌کنند.

۷-۳-۴-۳- منابع مالی پروگرام توسعه بخش منابع طبیعی و آبخیزداری

پیش‌بینی اعتبارات مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری بر حسب برنامه عملیاتی در طول سال‌های برنامه پنجم توسعه استان در جدول ۷-۵۰ خلاصه شده است. جمع اعتبارات این برنامه پنجساله حدود ۳,۶۷۹ میلیارد ریال برآورد شده است که از نزدیک به ۳۸۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۰ با نرخ رشد ۲۸/۵ درصد در سال به حدود ۱,۰۳۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۴ خواهد رسید. در اینجا نیز تعمیم این نرخ رشد به آینده قابل تحقق نخواهد بود.

جدول ۷-۴۷- توزیع اعتبار برنامه‌های فصل کشاورزی در برنامه پنجم توسعه استان- میلیارد ریال

	واحد	حجم عملیات برنامه پنجساله	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	جمع برنامه پنجساله
برنامه ساماندهی اراضی کشاورزی			**۲۸۶.۶**	**۴۴۴.۳**	**۵۶۱.۰**	**۷۱۸.۶**	**۸۸۰.۲**	**۲,۸۹۰.۷**
یکپارچه‌سازی اراضی سنتی کشاورزی	هکتار	۲۶۰,۰۰۰	۲۰۰.۰	۴۰۰.۰	۵۰۰.۰	۷۰۰.۰	۸۰۰.۰	۲,۶۰۰.۰
احداث کانال‌های آبیاری عمومی	هکتار	۳۸۷	۸۶.۶	۴۴.۳	۶۱.۰	۱۸.۶	۸۰.۲	۲۹۰.۷
برنامه پژوهش‌های کاربردی			**۴.۱**	**۱۲.۴**	**۱۹.۷**	**۲۷.۶**	**۳۵.۶**	**۹۹.۴**
طرح مطالعاتی پژوهش کاربردی کشاورزی	طرح	۱۹۱	۴.۱	۱۲.۴	۱۹.۷	۲۷.۶	۳۵.۶	۹۹.۴
برنامه افزایش تولید محصولات باغی			**۲۳۳.۸**	**۲۲۹.۱**	**۳۰۵.۳**	**۴۱۵.۰**	**۵۲۴.۷**	**۱,۷۰۷.۸**
بهبود و افزایش تولیدات محصولات باغی	تن	۱۴۹,۹۸۰	۲۳۰.۰	۲۲۰.۰	۳۰۰.۰	۴۰۰.۰	۵۰۰.۰	۱,۶۵۰.۰
ایجاد زیربناهای مجتمع‌های گلخانه‌ای	هکتار	۹۶	۳.۸	۹.۱	۵.۳	۱۵.۰	۲۴.۷	۵۷.۸
برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور			**۱۸۴.۵**	**۳۰۲.۷**	**۳۴۴.۶**	**۴۲۹.۹**	**۵۱۴.۹**	**۱,۷۷۶.۷**
بهبود و افزایش تولیدات دام و طیور و زنبور عسل	تن	۱۶۱,۰۰۰	۱۶۰.۰	۲۷۰.۰	۳۱۰.۰	۳۹۰.۰	۴۸۰.۰	۱,۶۱۰.۰
مطالعه و ایجاد زیربناهای مجتمع های دامپروری	هکتار	۲۷۷	۲۴.۵	۳۲.۷	۳۴.۶	۳۹.۹	۳۴.۹	۱۶۶.۷
برنامه افزایش تولید محصولات زراعی			**۴۸.۳**	**۹۳.۵**	**۱۳۵.۷**	**۱۶۶.۴**	**۱۵۸.۵**	**۶۰۲.۴**
بهبود و افزایش تولیدات محصولات زراعی	تن	۸۱,۷۹۳,۸۵۹	۴۸.۳	۹۳.۵	۱۳۵.۷	۱۶۶.۴	۱۵۸.۵	۶۰۲.۴
برنامه افزایش سطح پوشش خدمات ترویجی			**۵۸.۲**	**۷۲.۷**	**۹۲.۵**	**۱۱۴.۵**	**۱۳۸.۶**	**۴۷۶.۴**
توسعه و فعالیت‌های ترویجی و مهارتی تولیدکنندگان و بهره‌برداران کشاورزی	نفر/ روز	۴۷۶,۴۴۰	۵۸.۲	۷۲.۷	۹۲.۵	۱۱۴.۵	۱۳۸.۶	۴۷۶.۴
برنامه پوشش بهداشتی دام، طیور وآبزیان در برابر بیماری‌ها			**۲۳.۰**	**۲۵.۱**	**۳۷.۵**	**۴۲.۴**	**۵۲.۲**	**۱۸۰.۱**
مبارزه با بیماری‌های واگیردار و انگلی دام و قرنطینه‌ای	هزار واحد دامی	۴۵,۰۳۷	۲۳.۰	۲۵.۱	۳۷.۵	۴۲.۴	۵۲.۲	۱۸۰.۱
برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز			**۶.۲**	**۷.۰**	**۹.۴**	**۱۳.۴**	**۱۶.۲**	**۵۲.۳**
مبارزه با آفات عمومی همگانی در اراضی زراعی	هکتار	۱۶۹,۶۶۰	۶.۰	۶.۹	۹.۰	۱۳.۰	۱۶.۰	۵۰.۹
مبارزه با آفات عمومی همگانی در باغات	هکتار	۲,۸۳۴	۰.۲	۰.۱	۰.۴	۰.۴	۰.۲	۱.۴
برنامه افزایش تولید آبزیان			**۱۳۷.۶**	**۱۹۰.۸**	**۲۸۲.۹**	**۳۷۵.۷**	**۴۵۲.۶**	**۱,۴۳۹.۶**
بهبود و افزایش تولید آبزیان	تن	۴۹,۶۴۲	۱۳۷.۶	۱۹۰.۸	۲۸۲.۹	۳۷۵.۷	۴۵۲.۶	۱,۴۳۹.۶
برنامه ساختمان‌ها وتجهیزات			**۱۲.۵**	**۷.۲**	**۱۰.۵**	**۱۱.۶**	**۱۷.۹**	**۵۹.۶**
ساختمان‌ها و تجهیزات دولتی	متر مربع	۵۴,۳۸۷	۱۲.۵	۷.۲	۱۰.۵	۱۱.۶	۱۷.۹	۵۹.۶
جمع			**۹۹۴.۸**	**۱,۳۸۴.۹**	**۱,۷۹۹.۱**	**۲,۳۱۵.۰**	**۲,۷۹۱.۳**	**۹,۲۸۵.۱**

مأخذ:برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی استان خوزستان

جدول ۷-۴۸- توزیع اعتبارات مورد نیاز عملیات آب و خاک (ساماندهی اراضی کشاورزی)، در برنامه پنجم توسعه استان خوزستان - پیشنهاد دستگاه - میلیارد ریال

شرح عملیات	۱۳۹۰			۱۳۹۱			۱۳۹۲			۱۳۹۳			۱۳۹۴			جمع		
	اعتبار دولتی	سایر منابع	جمع	اعتبار دولتی	سایر منابع	جمع	اعتبار دولتی	سایر منابع	جمع	اعتبار دولتی	سایر منابع	جمع	اعتبار دولتی	سایر منابع	جمع	اعتبار دولتی	سایر منابع	جمع
یکپارچه‌سازی اراضی	۲۱۶	۳۸	۲۵۴	۹۳۹	۱۶۵	۱,۱۰۵	۱,۷۳۲	۳۰۵	۲,۰۳۸	۲,۱۸۲	۳۸۵	۲,۵۶۸	۲,۳۱۵	۴۰۸	۲,۷۲۳	۷,۳۸۷	۱,۳۰۳	۸,۶۹۰
تجهیز و نوسازی اراضی سنتی	۹۸	۱۷	۱۱۵	۱۳۳	۲۳	۱۵۷	۱۷۲	۳۰	۲۰۳	۲۱۴	۳۷	۲۵۲	۲۴۸	۴۳	۲۹۱	۸۶۷	۱۵۳	۱,۰۲۰
تجهیز و نوسازی اراضی مدرن	۱۲۰	۲۱	۱۴۱	۸۱۶	۱۴۴	۹۶۰	۱,۵۷۲	۲۷۷	۱,۸۵۰	۱,۹۸۵	۳۵۰	۲,۳۳۵	۲,۰۸۶	۳۶۸	۲,۴۵۵	۶,۵۸۰	۱,۱۶۱	۷,۷۴۲
پوشش انهار سنتی	۷۱	۱۲	۸۴	۸۸	۱۵	۱۰۴	۹۳	۱۶	۱۱۰	۹۷	۱۷	۱۱۴	۱۰۶	۱۸	۱۲۵	۴۵۷	۸۰	۵۳۸
بهسازی کانال‌های آبیاری عمومی	۱۴۱	۲۴	۱۶۶	۱۷۵	۳۱	۲۰۶	۱۸۴	۳۲	۲۱۶	۱۸۹	۳۳	۲۲۲	۲۰۸	۳۶	۲۴۴	۸۹۸	۱۵۸	۱,۰۵۷

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان خوزستان - سال ۱۳۹۲

جدول ۷-۴۹- توزیع اعتبارات مورد نیاز عملیات آب و خاک (تامین و عرضه آب)، در برنامه پنجم توسعه استان خوزستان - پیشنهاد دستگاه - میلیارد ریال

	۱۳۹۰			۱۳۹۱			۱۳۹۲			۱۳۹۳			۱۳۹۴			جمع		
	اعتبار دولتی	سایر منابع	جمع	اعتبار دولتی	سایر منابع	جمع	اعتبار دولتی	سایر منابع	جمع	اعتبار دولتی	سایر منابع	جمع	اعتبار دولتی	سایر منابع	جمع	اعتبار دولتی	سایر منابع	جمع
شبکه فرعی آبیاری و زهکشی	۱,۵۰۴	۲۶۵	۱,۷۶۹	۲,۶۵۶	۴۶۸	۳,۱۲۵	۴,۵۲۹	۷۹۹	۵,۳۲۸	۴,۵۲۰	۷۹۷	۵,۳۱۸	۴,۴۸۷	۷۹۱	۵,۲۷۹	۱۷,۶۹۹	۳,۱۲۳	۲۰,۸۲۲
احیا و مرمت قنوات	۳۲	-	۳۲	۳۱	-	۳۱	۲۶	-	۲۶	۲۶	-	۲۶	۲۶	-	۲۶	۱۴۲	-	۱۴۲
سیستم‌های آبیاری تحت فشار	۳۵۹	۶۳	۴۲۳	۱۱۱	۱۹	۱۳۰	۱۴۰	۲۴	۱۶۴	۱۶۶	۲۹	۱۹۵	۱۹۰	۳۳	۲۲۳	۹۶۷	۱۷۰	۱,۱۳۸
اجرای طرح‌های کوچک تامین آب	۳۸۷	-	۳۸۷	۴۷۷	-	۴۷۷	۵۲۷	-	۵۲۷	۶۰۷	-	۶۰۷	۶۶۷	-	۶۶۷	۲,۶۶۷	-	۲,۶۶۷
خط انتقال با لوله	۶۱	۱۰	۷۱	۷۶	۱۳	۹۰	۹۳	۱۶	۱۰۹	۱۰۸	۱۹	۱۲۷	۱۲۹	۲۲	۱۵۱	۴۶۷	۸۲	۵۵۰
زهکشی	۱۰۸	-	۱۰۸	۱۱۸	-	۱۱۸	۱۷۹	-	۱۲۹	۱۵۶	-	۱۵۶	۱۶۷	-	۱۶۷	۶۷۹	-	۶۷۹
لایروبی انهار و زهکش	۲۷	-	۲۷	۲۸	-	۲۸	۳۵	-	۳۵	۳۹	-	۳۹	۴۴	-	۴۴	۱۷۵	-	۱۷۵

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان خوزستان - سال ۱۳۹۲

از طرف دیگر برنامه پیشنهادی دستگاه در مطالعات آمایش به شرح جدول ۷-۵۱ سرجمع اعتبارات مورد نیـاز را برای دوره پنجساله برنامه پنجم حدود ۲,۶۰۰ میلیارد ریال برآورد کرده است که حدود ۷۰ درصد اعتبار مندرج در برنامه پنجم توسعه استان است.

از آنجا که تعمیم روند مذکور در بالا به دوره‌های بعد مقدور نیست و به علاوه با توجه به اینکه وظـایف سـازمان منابع طبیعی و آبخیزداری استان در برنامه آمایش استان مسؤلیت سنگین‌تری نسبت به شرایط معمـول خواهـد داشت، رشد منابع مورد نیاز به قیمت‌های ثابت با نرخ ۵ و ۷ درصد در سال به عنوان سقف پـایین و سـقف بـالا قابل قبول خواهد بود.

جدول ۷-۵۰- توزیع اعتبار برنامه‌های توسعه منابع طبیعی در برنامه پنجم توسعه - میلیارد ریال

	واحد	حجم عملیات برنامه پنجساله	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	جمع برنامه پنجساله
برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک			**۱۶۲.۳**	**۲۴۴.۴**	**۳۳۲.۴**	**۳۶۶.۲**	**۴۳۰.۶**	**۱,۵۳۵.۹**
عملیات حفاظت بیولوژیکی و آبخیزداری	هکتار	۳۰۳,۰۰۰	۱۶۰.۰	۲۴۰.۰	۳۳۰.۰	۳۶۰.۰	۴۲۵.۰	۱,۵۱۵.۰
مطالعه حوضه آبخیزداری	هکتار	۲۰۸,۵۰۰	۲.۳	۴.۴	۲.۴	۶.۲	۵.۶	۲۰.۹
برنامه احیا، توسعه و بهره برداری اصولی از جنگل			**۹۱.۲**	**۱۴۲.۴**	**۱۸۳.۷**	**۲۴۳.۳**	**۲۳۳.۶**	**۸۹۴.۱**
عملیات توسعه جنگل	هکتار	۴۴,۷۰۶	۹۰.۰	۱۲۰.۰	۱۵۰.۰	۲۰۰.۰	۲۰۰.۰	۷۶۰.۰
تامین نهال و ...	هکتار	۲۶,۸۲۱	۱.۲	۲۲.۴	۳۳.۷	۴۳.۳	۳۳.۶	۱۳۴.۱
برنامه احیا، توسعه و بهره برداری اصولی از مراتع			**۲۲.۹**	**۷۴.۸**	**۷۷.۲**	**۹۳.۸**	**۱۱۸.۰**	**۳۸۶.۸**
احیا و اصلاح مراتع	هکتار	۸۱,۷۳۸	۲۲.۰	۷۴.۰	۷۷.۰	۹۳.۰	۱۱۰.۰	۳۷۶.۰
تهیه نقشه و اسناد مالکیت دولتی	هکتار	۵,۳۷۹	۰.۹	۰.۸	۰.۲	۰.۸	۸.۰	۱۰.۸
برنامه ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی دولتی			**۳.۸**	**۶.۹**	**۱۱.۰**	**۱۴.۳**	**۱۶.۴**	**۵۲.۵**
ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی دولتی کشاورزی	هکتار	۱۰۴,۹۸۰	۳.۸	۶.۹	۱۱.۰	۱۴.۳	۱۶.۴	۵۲.۵
برنامه بیابان‌زدایی و تثبیت شن های روان			**۹۹.۳**	**۱۲۵.۸**	**۱۵۳.۷**	**۱۹۵.۶**	**۲۳۵.۹**	**۸۱۰.۲**
اجرای عملیات بیابان‌زدایی در اراضی تحت فرسایش	هکتار	۷۸,۰۰۰	۹۰.۰	۱۲۰.۰	۱۵۰.۰	۱۹۰.۰	۲۳۰.۰	۷۸۰.۰
اجرای عملیات مدیریتی و حفاظتی	هکتار	۱۵,۱۰۶	۹.۳	۵.۸	۳.۷	۵.۶	۵.۹	۳۰.۲
جمع			**۳۷۹.۵**	**۵۹۴.۲**	**۷۵۸.۱**	**۹۱۳.۲**	**۱,۰۳۴.۵**	**۳,۶۷۹.۴**

مأخذ:برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی استان خوزستان

جدول ۷-۵۱- سرمایه‌گذاری مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان در دوره برنامه پنجم توسعه استان - پیشنهاد دستگاه- میلیارد ریال

	آبخیزداری (عملیات سازه‌ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
آبادان	۰	۰	۴.۱	۲.۹۱	۰	۱۵.۶۶	**۲۲.۶۷**
امیدیه	۵۷.۳۲	۲۷.۰۳	۱۵.۷	۴.۵۹	۶.۷۴	۵۴.۸۳	**۱۶۶.۲۱**
اندیکا	۶۹	۲۹.۳۹	۴۵.۵	۱۳.۰۴	۶.۳۴	۰	**۱۶۳.۲۷**
اندیمشک	۷۵	۲۲.۶۱	۵۱.۵	۹.۳۹	۴.۹۹	۰	**۱۶۳.۴۹**
اهواز	۰	۰	۲۷.۹۱	۷.۲۱	۰	۷۸.۳۳	**۱۱۳.۴۵**
ایذه	۷۸	۲۷.۴۴	۶۳.۵	۱۱.۳۹	۹.۵۱	۰	**۱۸۹.۸۴**
باغ‌ملک	۹۴	۱۵.۳۳	۳۰.۵	۶.۹۷	۵.۵۵	۰	**۱۵۲.۳۵**
باوی	۰	۰	۴.۶	۲.۴۱	۰	۱۵.۶۶	**۲۲.۶۷**
بندرماهشهر	۰	۰	۱۰.۱۳	۷.۰۳	۰	۳۱.۳۳	**۴۸.۴۹**
بهبهان	۸۱	۲۲.۳۱	۴۶	۸.۶۳	۶.۶۷	۰	**۱۶۴.۶۱**
خرمشهر	۰	۰	۱۰.۴	۲.۸۷	۰	۷.۸۴	**۲۱.۱۱**
دزفول	۷۶	۲۱.۶۱	۴۷.۷	۱۳.۱۹	۶.۳۴	۰	**۱۶۴.۸۴**
دشت آزادگان	۲۲.۵	۱۰.۳	۰	۰	۳.۱۷	۴۷.۰۱	**۸۲.۹۸**
رامشیر	۱۳.۲	۶.۳۳	۱۵	۵.۲۹	۱.۶۷	۷.۸۴	**۴۹.۳۳**
رامهرمز	۷۶	۱۹.۷۶	۲۰	۸.۰۹	۴.۲	۱۵.۶۶	**۱۴۳.۷۱**
شادگان	۰	۰	۴.۵	۲.۵۱	۰	۷.۸۴	**۱۴.۸۵**
شوش	۴۹	۱۷.۳۸	۱۲.۱	۵.۰۶	۵.۵۵	۷۸.۳۳	**۱۶۷.۴۲**
شوشتر	۷۸	۱۹.۶۱	۲۵.۴	۷.۳۸	۶.۳۴	۰	**۱۳۶.۷۳**
گتوند	۶۹	۲۰.۸۱	۱۵.۱	۵.۹۸	۴.۷۷	۰	**۱۱۵.۶۶**
لالی	۹۳	۱۷.۹	۲۵.۶	۹.۵۲	۵.۵۵	۰	**۱۵۱.۵۷**
مسجدسلیمان	۷۷	۲۰.۶۱	۲۱.۸	۱۳.۳۲	۹.۹۸	۰	**۱۴۲.۷۱**
هفتگل	۴۸	۱۸.۳۸	۱۵.۱	۵.۹۵	۵.۷۸	۰	**۹۳.۲۱**
هندیجان	۱۷.۹	۷.۰۹	۹	۵.۰۵	۱.۹۸	۳۹.۱۷	**۸۰.۱۹**
هویزه	۰	۰	۰	۰	۰	۷.۸۴	**۷.۸۴**
استان	**۱,۰۷۳.۹۲**	**۳۲۳.۸۹**	**۵۲۱.۱۴**	**۱۵۷.۷۸**	**۹۵.۱۳**	**۴۰۷.۳۴**	**۲,۵۷۹.۲**

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و جنگل‌داری استان خوزستان ۱۳۹۱

۷-۳-۴-۴- منابع مالی پروگرام توسعه شیلات

پیش‌بینی اعتبارات تملک دارایی‌های ثابت (عمرانی) مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه شیلات تا افق طرح آمایش مجموعاً حدود ۱۳۷۲ میلیارد ریال برآورد شده است. بر این اساس با توجه به اضافه تولید مورد انتظار که حدود ۱۳۴ هزار تن می‌باشد، متوسط هزینه بالاسری اعتبارات یاد شده برای هر کیلو تولید اضافی محصولات

شیلات در دوره طرح (سرجمع محصول اضافه شده آبزی‌پروری و صید) حدود ده هزار ریال می‌شود که رقم قابل قبولی است.

جدول ۷-۵۲- توزیع اعتبار برنامه‌های فصل کشاورزی در برنامه پنجم توسعه استان- میلیارد ریال

	واحد	حجم عملیات برنامه پنجساله	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	جمع برنامه پنجساله
برنامه ساماندهی اراضی کشاورزی			**۲۸۶.۶**	**۴۴۴.۳**	**۵۶۱.۰**	**۷۱۸.۶**	**۸۸۰.۲**	**۲,۸۹۰.۷**
یکپارچه‌سازی اراضی سنتی کشاورزی	هکتار	۲۶۰,۰۰۰	۲۰۰.۰	۴۰۰.۰	۵۰۰.۰	۷۰۰.۰	۸۰۰.۰	۲,۶۰۰.۰
احداث کانال‌های آبیاری عمومی	هکتار	۳۸۷	۸۶.۶	۴۴.۳	۶۱.۰	۱۸.۶	۸۰.۲	۲۹۰.۷
برنامه پژوهش‌های کاربردی			**۴.۱**	**۱۲.۴**	**۱۹.۷**	**۲۷.۶**	**۳۵.۶**	**۹۹.۴**
طرح مطالعاتی پژوهش کاربردی کشاورزی	طرح	۱۹۱	۴.۱	۱۲.۴	۱۹.۷	۲۷.۶	۳۵.۶	۹۹.۴
برنامه افزایش تولید محصولات باغی			**۲۳۳.۸**	**۲۲۹.۱**	**۳۰۵.۳**	**۴۱۵.۰**	**۵۲۴.۷**	**۱,۷۰۷.۸**
بهبود و افزایش تولیدات محصولات باغی	تن	۱۴۹,۹۸۰	۲۳۰.۰	۲۲۰.۰	۳۰۰.۰	۴۰۰.۰	۵۰۰.۰	۱,۶۵۰.۰
ایجاد زیربناهای مجتمع‌های گلخانه‌ای	هکتار	۹۶	۳.۸	۹.۱	۵.۳	۱۵.۰	۲۴.۷	۵۷.۸
برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور			**۱۸۴.۵**	**۳۰۲.۷**	**۳۴۴.۶**	**۴۲۹.۹**	**۵۱۴.۹**	**۱,۷۷۶.۷**
بهبود و افزایش تولیدات دام و طیور و زنبور عسل	تن	۱۶۱,۰۰۰	۱۶۰.۰	۲۷۰.۰	۳۱۰.۰	۳۹۰.۰	۴۸۰.۰	۱,۶۱۰.۰
مطالعه و ایجاد زیربناهای مجتمع های دامپروری	هکتار	۲۷۷	۲۴.۵	۳۲.۷	۳۴.۶	۳۹.۹	۳۴.۹	۱۶۶.۷
برنامه افزایش تولید محصولات زراعی			**۴۸.۳**	**۹۳.۵**	**۱۳۵.۷**	**۱۶۶.۴**	**۱۵۸.۵**	**۶۰۲.۴**
بهبود و افزایش تولیدات محصولات زراعی	تن	۸۱,۷۹۳,۸۵۹	۴۸.۳	۹۳.۵	۱۳۵.۷	۱۶۶.۴	۱۵۸.۵	۶۰۲.۴
برنامه افزایش سطح پوشش خدمات ترویجی			**۵۸.۲**	**۷۲.۷**	**۹۲.۵**	**۱۱۴.۵**	**۱۳۸.۶**	**۴۷۶.۴**
توسعه و فعالیت‌های ترویجی و مهارتی تولیدکنندگان و بهره‌برداران کشاورزی	نفر/ روز	۴۷۶,۴۴۰	۵۸.۲	۷۲.۷	۹۲.۵	۱۱۴.۵	۱۳۸.۶	۴۷۶.۴
برنامه پوشش بهداشتی دام، طیور وآبزیان در برابر بیماری‌ها			**۲۳.۰**	**۲۵.۱**	**۳۷.۵**	**۴۲.۴**	**۵۲.۲**	**۱۸۰.۱**
مبارزه با بیماری‌های واگیردار و انگلی دام و قرنطینه‌ای	هزار واحد دامی	۴۵,۰۳۷	۲۳.۰	۲۵.۱	۳۷.۵	۴۲.۴	۵۲.۲	۱۸۰.۱
برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز			**۶.۲**	**۷.۰**	**۹.۴**	**۱۳.۴**	**۱۶.۲**	**۵۲.۳**
مبارزه با آفات عمومی همگانی در اراضی زراعی	هکتار	۱۶۹,۶۶۰	۶.۰	۶.۹	۹.۰	۱۳.۰	۱۶.۰	۵۰.۹
مبارزه با آفات عمومی همگانی در باغات	هکتار	۲,۸۳۴	۰.۲	۰.۱	۰.۴	۰.۴	۰.۲	۱.۴
برنامه افزایش تولید آبزیان			**۱۳۷.۶**	**۱۹۰.۸**	**۲۸۲.۹**	**۳۷۵.۷**	**۴۵۲.۶**	**۱,۴۳۹.۶**
بهبود و افزایش تولید آبزیان	تن	۴۹,۶۴۲	۱۳۷.۶	۱۹۰.۸	۲۸۲.۹	۳۷۵.۷	۴۵۲.۶	۱,۴۳۹.۶
برنامه ساختمان‌ها وتجهیزات			**۱۲.۵**	**۷.۲**	**۱۰.۵**	**۱۱.۶**	**۱۷.۹**	**۵۹.۶**
ساختمان‌ها و تجهیزات دولتی	متر مربع	۵۴,۳۸۷	۱۲.۵	۷.۲	۱۰.۵	۱۱.۶	۱۷.۹	۵۹.۶
جمع			**۹۹۴.۸**	**۱,۳۸۴.۹**	**۱,۷۹۹.۱**	**۲,۳۱۵.۰**	**۲,۷۹۱.۳**	**۹,۲۸۵.۱**

مأخذ:برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی استان خوزستان

۷-۳-۴-۵- منابع مالی پروگرام توسعه بخش صنعت و معدن

اعتبارات توسعه صنعت در بخش عمومی از منابع و ردیف‌های مختلفی تامین می‌گردد که بر اساس گزارش شرکت شهرک‌های صنعتی استان این منابع به همراه میزان اعتبار مصوب میزان تخصیص و مقدار اعتبار جذب شده برای سه سال اخیر در جدول ۷-۵۳ نشان داده شده است. هر چند بعضی از اقلام اطلاعات این جدول ارائه نشده است که با رنگ طوسی مشخص شده‌اند، از بررسی مواردی که اطلاعات همگن برای مقایسه وجود دارد نکات مهم زیر استنباط می‌شود:

- میزان اعتبار مصوب از سه منبع قابل مقایسه در سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۱ (اعتبارات ایجاد مراکز خدمات فناوری کسب و کار، اعتبارات ملی طرح کمک به تکمیل و ایجاد تصفیه‌خانه‌های فاضلاب شهرک‌های صنعتی، اعتبارات کمک به ایجاد زیر ساخت شهرک‌ها و نواحی صنعتی)، از ۲۸۱ میلیارد ریال به ۱۰۱ میلیارد ریال کاهش یافته است، به ویژه با توجه به اینکه ارقام یاد شده به قیمت جاری می‌باشند افت اعتبارات بیشتر آشکار می‌شود. نمودار ۷-۱۴ این تغییرات را نشان می‌دهد.
- به طور کلی میزان اعتبار مصوب، مقدار تخصیص و مقدار جذب در این دوره کاهنده بوده است و این افت به خصوص در سال ۱۳۹۱ بسیار شدید بوده است.
- نسبت اعتبار تخصیص یافته به اعتبار مصوب از سه منبع قابل مقایسه بالا در سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۱ در این سه سال به ترتیب برابر ۹۸/۶، ۱۱۸ و ۳۵/۱ درصد می‌باشد که در اینجا نیز نشان دهنده کاهش شدید در سال ۱۳۹۱ می‌باشد.
- در حالی که نسبت اعتبار تخصیص یافته به اعتبار مصوب از چهار منبع قابل مقایسه بالا در سال ۱۳۹۱ به۳۵/۱درصد کاهش یافته است، نسبت جذب به تخصیص اعتبار نیز در دو مورد وجود اطلاع که حدود ۵۰ درصد اعتبار مصوب را تشکیل می‌دهد نزدیک به ۷۰ درصد که معرف کاهش بیشتری در حجم عملیات عمرانی می‌باشد.

منابع مالی مورد نیاز آتی

با توجه به اینکه منابع مالی دولت به خصوص در دو سال اخیر به شدت در تنگنا قرار داشته که در کاهش اعتبارات مصوب و اعتبارات تخصیص یافته به بخش توسعه و مدیریت صنعت استان نیز مشهود است (جدول ۷-۵۴)، تعمیم این روند برای آینده منطقی نخواهد بود. بر این اساس با استفاده از اعتبارات برنامه پنجم توسعه استان (جدول ۷-۵۵) در موارد مشابه، پیش‌بینی نیاز به منابع مالی برای اعتبارات تملک دارایی‌های ثابت و کمک‌های بخش عمومی به ایجاد زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی و

کمک به تکمیل و ایجاد تصفیه‌خانه‌های فاضلاب شهرک‌های صنعتی در سال‌های آتی تا افق سال ۱۴۰۴، به قیمت‌های ثابت با رشد ۷ درصد در سال پیشنهاد می‌شود.

جدول ۷-۵۳- میزان اعتبار مصوب، میزان تخصیص و مقدار اعتبار جذب شده در برنامه‌های توسعه صنعت استان خوزستان - ۹۱-۱۳۸۹ - میلیون ریال

	۱۳۸۹			۱۳۹۰			۱۳۹۱		
	مصوب	تخصیص	جذب	مصوب	تخصیص	جذب	مصوب	تخصیص	جذب
اعتبارات عمرانی استانی (مازاد اعتبارات استانی، مازاد درآمد نفتی و...)							۱۹۸,۳۵۶	۶۹,۲۵۶	۴۸,۴۷۹
اعتبارات ایجاد مراکز خدمات فناوری کسب و کار	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰		۲,۰۰۰	۲,۰۰۰		۲,۱۳۰	۲,۱۳۰	
اعتبارات ملی طرح کمک به تکمیل و ایجاد تصفیه خانه‌های فاضلاب شهرکهای صنعتی	۶,۰۰۰	۲,۰۰۰		۶,۴۰۰	۱,۰۰۰		۵,۰۰۰	۵۰۰	
اعتبارات کمک به ایجاد زیر ساخت شهرک‌ها و نواحی صنعتی	۲۷۴,۳۴۲	۲۷۴,۳۴۲		۲۰۹,۶۶۲	۲۵۴,۳۰۰		۹۴,۶۴۴	۳۳,۰۴۴	۲۳,۱۳۱
وضعیت اعتبارات تملک دارائی سرمایه‌ای استان در فصل صنعت و معدن		۱۳۴,۸۷۵			۲۷۹,۴۱۸		۳۰۹,۳۰۴	۷,۹۴۸	
اعتبارات تامین و احداث زیرساخت‌های آب و برق و گاز و مخابرات تا ورودی شهرک‌ها و نواحی صنعتی	۳۵,۲۹۲	۱۰,۰۰۰		۳۱,۶۲۰	۱۸,۹۷۲				

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان

جدول ۷-۵۴- نسبت اعتبار تخیص یافته به اعتبار مصوب در سه برنامه گزیده توسعه صنعت استان خوزستان – درصد

	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
اعتبارات ایجاد مراکز خدمات فناوری کسب و کار	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰
اعتبارات ملی طرح کمک به تکمیل و ایجاد تصفیه‌خانه‌های فاضلاب شهرک‌های صنعتی	۳۳.۳	۱۵.۶	۱۰.۰
اعتبارات کمک به ایجاد زیر ساخت شهرک‌ها و نواحی صنعتی	۱۰۰.۰	۱۲۱.۳	۳۴.۹
جمع سه منبع بالا	۹۸.۶	۱۱۸.۰	۳۵.۱

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان

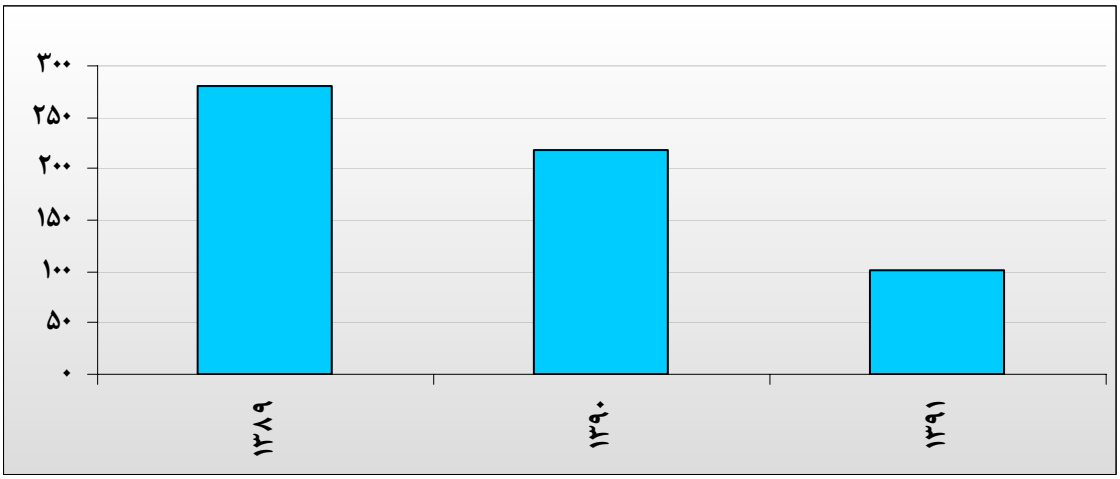

نمودار ۷-۱۴- میزان اعتبار مصوب در سه برنامه گزیده توسعه صنعت استان خوزستان- ۹۱-۱۳۸۹ - میلیارد ریال

جدول ۷-۵۵- توزیع اعتبار برنامه‌های توسعه صنعت، معدن و تجارت در برنامه پنجم توسعه - میلیارد ریال

	واحد	حجم عملیات برنامه پنجساله	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	جمع برنامه پنجساله
برنامه زیرساخت های صنعتی و معدنی			**۴۳۵.۶**	**۵۳۶.۱**	**۶۷۱.۶**	**۸۷۸.۱**	**۹۸۸.۰**	**۳,۵۰۹.۳**
تکمیل و توسعه ایجاد خدمات در شهرک های صنعتی	هکتار	۱,۸۲۹	۴۳۵.۶	۵۳۶.۱	۶۷۱.۶	۸۷۸.۱	۹۸۸.۰	۳,۵۰۹.۳
برنامه ایجاد و توسعه صنایع			**۲۳.۵**	**۴۵.۰**	**۵۷.۷**	**۷۶.۷**	**۸۳.۶**	**۲۸۶.۶**
آموزش و ترویج صنایع دستی	نفر	۱۰,۰۰۰	۲۳.۵	۴۵.۰	۵۷.۷	۷۶.۷	۸۳.۶	۲۸۶.۶
برنامه اکتشاف و راه اندازی معادن			**۲.۶**	**۵.۵**	**۷.۰**	**۱۱.۵**	**۱۲.۹**	**۳۹.۷**
اکتشاف مواد معدنی	کیلومتر مربع	۳,۰۵۱	۲.۶	۵.۵	۷.۰	۱۱.۵	۱۲.۹	۳۹.۷
برنامه ساختمان ها و تجهیزات			**۳.۶**	**۰.۸**	**۱.۳**	**۰.۸**	**۰.۵**	**۶.۹**
تعمیر و تجهیز ساختمان‌های دولتی	متر مربع	۶,۸۷۲	۳.۶	۰.۸	۱.۳	۰.۸	۰.۵	۶.۹
برنامه تنظیم بازار داخلی			**۲۶.۱**	**۲۳.۴**	**۳۳.۳**	**۰.۰**	**۰.۰**	**۸۲.۸**
احداث و تکمیل انبارهای مکانیزه گندم	مترمربع	۱۸۴,۱۳۱	۲۶.۱	۲۳.۴	۳۳.۳	۰.۰	۰.۰	۸۲.۸
جمع			**۴۹۱.۵**	**۶۱۰.۷**	**۷۷۱.۰**	**۹۶۷.۱**	**۱,۰۸۴.۹**	**۳,۹۲۵.۲**

مأخذ:برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی استان خوزستان

۷-۳-۴-۶- منابع مالی پروگرام توسعه نظارت و حفاظت از محیط زیست

منابع مالی مورد نیاز برنامه‌های محیط زیست استان در برنامه پنجم توسع استان در جدول ۷-۵۶ منعکس شده است. مشاهده می‌شود برای سال پایه ۱۳۹۰ اعتباری معادل ۴۴/۶ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است. طبق این جدول نرخ رشد منابع مالی مورد نیاز برای برنامه‌های مختلف حفاظت از محیط زیست حدود ۳۵، ۴۳ و ۱۱ درصد در سال و در مجموع حدود ۳۳/۷ درصد در سال پیش‌بینی شده است که تعمیم این نرخ رشد برای دوره ۱۵ ساله منطقی نخواهد بود. از طرف دیگر جمع اعتبار دوره پنجساله برنامه پنجم توسعه استان نزدیک به ۵۶۶ میلیارد ریال برآورد شده است که با توجه به عوامل متعددی که در برنامه حفاظت محیط زیست استان قرار دارند و پیش‌بینی تغییر روند فعالیت‌های این دستگاه در برنامه آمایش استان، تعمیم این حجم از اعتبارات به دوره‌های بعد کافی نخواهد بود.

با توجه به این‌که حفاظت از محیط زیست و توسعه منابع محیط زیست یکی از ارکان بسیار مهم برنامه آمایش می‌باشد تجدید نظر در عملیات و برنامه‌های این سازمان برای ایفای نقش وسیع‌تر و جدی در توسعه استان در برنامه آمایش پیش‌بینی شده است. این ضرورت از آنجا ناشی می‌شود که استان خوزستان چنانکه در گزارش فصل‌های پیشین این مطالعات تشریح و مورد تاکید قرار گرفته است از یک طرف دارای غنی‌ترین منابع زیست محیطی (منابع آب، خاک، مناطق حفاظت شده، تالاب‌ها رودخانه‌ها، دریاچه‌ها، برخورداری از سواحل دریاو ...)، است و از طرف دیگر با تهدیدهای جدی محیط زیستی روبرو شده است. این تهدیها به طور عمده در اثر فعالیت‌های انسان (به طور عمده فعالیت‌های کشاورزی و صنعتی و جوامع شهری و روستایی)، و بخشی به دلیل عوامل محیطی خارج از کنترل استان روی کرده است. به هرصورت برآیند این فعالیت‌ها موجب آلودگی بخش‌هایی از محیط زیست استان شامل آلودگی رود دز و در ادمه به خصوص رود کارون از شمال اهواز تا خرمشهر و آبادانٍ، مسأله آلودگی بندر ماهشهر و شادگان و تهدید سایر رودخانه‌ها و قلمروهای حفاظتی شده است.

بنابراین حفاظت و تلاش برای اصلاح آلودگی رود کارون و منطقه ماهشهر و شادگان و پیشگیری از آلودگی و تبدیل شدن سایر رودخانه‌ها به معضل شدید مانند آلودگی کارون و همچنین حفاظت از قلمروهای حفاظتی استان، به طور قطعی نیازمند حمایت جدی برای تقویت جایگاه و نقش سازمان محیط زیست استان و توسعه وسیع برنامه‌های اجرایی این سازمان می‌باشد.

علاوه بر حمایت پیش‌گفته، تحول جدی در نقش سازمان حفاظت محیط زیست استان در ارتباط با ایفای وظایف قانونی و توسعه آن‌ها مستلزم توسعه تشکیلاتی و پرسنلی، توسعه تجهیزات و آزمایشگاه‌ها است که مستلزم تقویت منابع مالی این سازمان می‌باشد. همچنین جایگاه این سازمان برای ایفای نقش

جدی‌تر در مرحله برنامه‌ریزی، اجرا (اعطای موافقت تاسیس و راه‌اندازی واحدهای تولیدی)، نظارت بر عملکرد واحدهای تولیدی (اعم از کشاورزی و صنعتی)، نظارت بر اثرات زیست محیطی جوامع شهری و روستایی بر محیط زیست نیازمند تقویت می‌باشد.

بحث تحول نقش و جایگاه سازمان محیط زیست در فصل هشتم مطالعات آمایش مطرح می‌شود اما با توجه به نقش مورد انتظار از این سازمان در ایفای وظایف قانونی و نقش آن در اجرای برنامه آمایش منابع مالی این سازمان مورد تجدید قرار گرفته است.

جدول ۷-۵۶- توزیع اعتبار برنامه‌های توسعه محیط زیست در برنامه پنجم توسعه - میلیارد ریال

	واحد	حجم عملیات برنامه پنجساله	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	جمع برنامه پنجساله
برنامه حفاظت از طبیعت و تنوع زیستی			**۳۱.۷۱**	**۸۹.۷۴**	**۹۴.۷۷**	**۱۱۴.۳۷**	**۱۰۵.۴۴**	**۴۳۶.۰۳**
احداث فضاهای زیست محیطی، نظارت و مدیریت زیست‌گاه‌ها	هزار هکتار	۲,۴۶۰	۳۰.۷۱	۸۸.۷۴	۹۳.۳۷	۱۱۳.۲۷	۱۰۳.۴۴	۴۲۹.۵۳
ارتقا سطح دانش زیست محیطی	نفر ساعت	۶۲۵,۰۰۰	۱.۰۰	۱.۰۰	۱.۴۰	۱.۱۰	۲.۰۰	۶.۵۰
برنامه مدیریت آلاینده‌ها و پسماندها			**۶.۳۵**	**۱۷.۳۳**	**۱۷.۸۴**	**۱۷.۶۵**	**۲۷.۰۹**	**۸۶.۲۶**
اجرای پالایش منابع آب و الاینده ها	نمونه	۳,۲۶۰	**۰.۳۵**	**۰.۳۳**	**۰.۸۴**	**۰.۶۵**	**۱.۰۹**	۳.۲۶
اجرای پالایش کیفی هوای استان	نمونه	۴۴,۷۰۰	۳.۰۰	۷.۰۰	۷.۰۰	۷.۰۰	۶.۰۰	۳۰.۰۰
مدیریت پسماندهای شهری	میلیون ریال	۵۳,۰۰۰	**۳.۰۰**	**۱۰.۰۰**	**۱۰.۰۰**	**۱۰.۰۰**	**۲۰.۰۰**	۵۳.۰۰
برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات			**۶.۵۸**	**۷.۰۵**	**۱۰.۹۵**	**۸.۸۸**	**۱۰.۰۲**	**۴۳.۴۸**
تعمیر و تجهیز ساختمان‌های دولتی	میلیون ریال	۴۳,۴۷۵	۶.۵۸	۷.۰۵	۱۰.۹۵	۸.۸۸	۱۰.۰۲	۴۳.۴۸
جمع			**۴۴.۶۴**	**۱۱۴.۱۱**	**۱۲۳.۵۶**	**۱۴۰.۹۰**	**۱۴۲.۵۵**	**۵۶۵.۷۶**

مأخذ:برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی استان خوزستان

۷-۳-۴-۷- منابع مالی پروگرام توسعه شبکه جاده‌ای و ریلی

اجرای پروژه‌های احداث و بهسازی دو دسته راه‌های بین استانی (بابت بخشی از این راه‌ها که در درون استان خوزستان واقع می‌شوند) و درون استانی طبق برآورد مندرج در جدول‌های ۷-۵۸ و ۷-۵۹ به ترتیب به حدود ۲۰ و ۳۲ هزار میلیارد ریال (جمعاً نزدیک به ۵۲ هزار میلیارد ریال)، در طول مدت ۱۵ تا ۲۰ سال (به قیمت‌های فعلی)، نیاز دارد که در صورت اجرا در طول ۲۰ سال مبلغ اعتبار مورد نیاز سالانه حدود ۲/۶ و در صورت اجرا در طول ۱۵ سال به اعتباری معادل ۳/۴ هزار میلیارد ریال نیاز خواهد داشت.

طبق برنامه پنجم توسعه استان، (جدول ۷-۵۷) منابع مورد نیاز در این برنامه حدود ۱۲,۸۰۰ میلیارد ریال برآورد شده است که به طور متوسط نزدیک به ۲,۶۰۰ میلیارد ریال در سال و برای سال آخر برنامه نزدیک به ۳,۷۰۰ میلیارد ریال است که با برآورد برنامه ۱۵ تا ۲۰ ساله دستگاه بسیار نزدیک است. تنها تفاوت در اعمال نرخ رشد سالانه حدود ۲۳ درصد در سال است که ارقام سال‌های بعد را بسیار متورم خواهد کرد. بنابراین در اینجا نیز اعمال رشد اعتبارات با نرخ ۵ درصد در سال به قیمت ثابت سال پایه مناسب به نظر می‌رسد.

توجه می‌شود که در برنامه پنجم توسعه استان عنوان طرح‌های ذیل برنامه حمل و نقل جاده‌ای ذکر شده، اما اعتبارات کل برنامه بین این طرح‌ها توزیع نشده است.

جدول ۷-۵۷- توزیع اعتبار برنامه‌های توسعه حمل ونقل در برنامه پنجم توسعه - میلیارد ریال

	واحد	حجم عملیات برنامه پنجم	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	جمع برنامه پنجساله
برنامه حمل و نقل جاده ای	**کیلومتر**		**۱,۶۱۰.۱**	**۲,۰۱۶.۲**	**۲,۴۸۴.۹**	**۳,۰۰۷.۰**	**۳,۶۹۳.۳**	**۱۲,۸۱۱.۶**
احداث و بهسازی و نوسازی راه‌های روستایی	کیلومتر	۱,۷۱۰						
احداث و بهسازی راه‌های اصلی	کیلومتر	۱,۲۴۰						
احداث و بهسازی راه‌های فرعی	کیلومتر	۱,۱۵۷						
رفع نقاط حادثه‌خیز	نقطه	۲۰						

مأخذ: برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی استان خوزستان

- اعتبارات برنامه درون سال‌ها بین طرح‌ها توزیع نشده است.

جدول ۷-۵۸- اعتبار مورد نیاز پروژه‌های اولویت دار احداث و بهسازی راه بین استانی استان خوزستان تا افق سال ۱۴۰۴ - برآورد اداره کل راه و شهرسازی استان خوزستان - سال ۱۳۹۲

ردیف	عنوان پروژه	طول پروژه (km)	طول پروژه در استان خوزستان	اعتبار مورد نیاز استان (میلیارد ریال)
۱	احداث جاده بین استانی لالی به الیگودرز	۲۰۲	۷۰	۹۸۰
۲	احداث جاده بین استانی ممبین به استان چهار محال و بختیاری	۵۱	۲۵	۳۵۰
۳	احداث جاده بین استانی باغ‌ملک - صیدون - کهگیلویه و بویر احمد	۸۰	۴۰	۴۰۰
۴	احداث بزرگراه اندیمشک- مهران- دهلران	۲۶۹	۴۰	۵۶۰
۵	احداث آزادراه لردگان - ایذه - اهواز	۲۷۱	۱۷۱	۱۳,۶۸۰
۶	احداث آزادراه اهواز - سوسنگرد - چذابه	۱۰۰	۱۰۰	۴,۰۰۰
جمع		**۹۷۳**	**۴۴۶**	**۱۹,۹۷۰**

مأخذ: اداره کل راه و شهرسازی استان خوزستان - سال ۱۳۹۲

جدول ۷-۵۹- اعتبار مورد نیاز پروژه‌های اولویت دار احداث و بهسازی راه درون استانی استان خوزستان تا افق سال ۱۴۰۴ - برآورد اداره کل راه و شهرسازی استان خوزستان - سال ۱۳۹۲

ردیف	عنوان پروژه	طول پروژه (km)	اعتبار مورد نیاز استان (میلیارد ریال)
۱	احداث آزادراه اندیمشک - پل زال	۴۴	۳,۶۰۰
۲	احداث آزادراه اندیمشک – اهواز	۱۵۰	۳,۰۰۰
۳	احداث آزادراه ایذه – اهواز	۵۰	۴,۰۰۰
۴	احداث آزادراه میان‌بر مسجد سلیمان – اهواز	۹۰	۷,۲۰۰
۵	احداث کمربندی غرب و جنوب غرب اهواز	۳۷	۱,۲۰۰
۶	چهار خطه کردن محور باغ‌ملک - هفتگل - سه‌راهی غیزانیه	۸۰	۱,۴۰۰
۷	احداث و بهسازی محور پاشنه زاگرس	۲۲۰	۲,۵۰۰
۸	چهار خطه کردن محور اهواز – چذابه	۸۰	۹۵۰
۹	چهار خطه کردن محورخیرآباد – رامهرمز	۱۳۰	۱,۲۰۰
۱۰	چهار خطه کردن محور باغ‌ملک - هفتگل - رامهرمز- رامشیر- ماهشهر	۱۶۵	۱,۸۵۰
۱۱	چهار خطه کردن محور شوشتر – دزفول	۵۵	۵۰۰
۱۲	چهار خطه کردن محور شلمچه - دیلم (خلیج فارس)	۱۱۵	۲,۰۰۰
۱۳	چهار خطه کردن محور اهواز – خرمشهر	۱۰۵	۱,۳۰۰
۱۴	چهار خطه کردن محور دارخوین – خوردورق	۵۵	۸۵۰
جمع کل		**۱,۳۷۶**	**۳۱,۵۵۰**

مأخذ: اداره کل راه و شهرسازی استان خوزستان - سال ۱۳۹۲

در برنامه پنجم توسعه استان اعتباری برای احداث و توسعه شبکه ریلی ارائه نشده است اما پیشنهاد دستگاه برای احداث و توسعه شبکه ریلی استان که پروژه‌های آن مورد تایید سند ملی توسعه استان نیز می‌باشد در جدول ۷-۶۰ ارائه شده که سرجمع آن ۵۹/۵ هزار میلیارد ریال اعتبار نیاز دارد. با توجه به اینکه این برنامه برای اجرا در یک دوره زمانی ۲۰ ساله ارائه شده است، معادل سه چهارم این اعتبار برای دوره طرح آمایش استان منظور شده است. اما به هر جهت از آنجا که انتظار می‌رود بخشی از این پروژه‌ها با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی احداث شود همه پروژه‌ها در برنامه عملیاتی تا افق ۱۴۰۴ منظور شده‌اند.

۷-۳-۴-۸- منابع مالی پروگرام توسعه شبکه بهداشت و سلامت انسان

منابع مالی این بخش در برنامه پنجم توسعه استان سالانه با نرخ رشد ۱۲/۱ درصد افزایش می‌یابد (جدول ۷-۶۱) در برآورد منابع مالی برنامه‌های این فصل تا افق سال ۱۴۰۴، از نرخ ۵ درصد افزایش به قیمت‌های ثابت سال پایه ۱۳۹۲ استفاده شده است.

جدول ۷-۶۰- اعتبار مورد نیاز پروژه‌های اولویت دار احداث و بهسازی راه آهن در استان خوزستان تا افق سال ۱۴۰۴ - برآورد دستگاه - سال ۱۳۹۲

ردیف	عنوان پروژه	طول پروژه (km)	طول پروژه در استان خوزستان(km)	اعتبار مورد نیاز استان (میلیارد یال)
۱	احداث راه‌آهن اندیمشک - خرم آباد - درود	۳۶۷	۶۷	۳,۳۵۰
۲	احداث راه‌آهن پرسرعت برقی اندیمشک - اهواز - خرمشهر و اهواز - ماهشهر	۴۱۰	۴۱۰	۱۲,۳۰۰
۳	احداث راه‌آهن فیروزآباد - بهبهان - رامهرمز - اهواز	۵۸۰	۲۸۰	۱۱,۲۰۰
۴	احداث راه‌آهن دو خطه برقی شهرکرد - ایذه - رامهرمز - اهواز	۵۳۵	۳۰۰	۲۲,۵۰۰
۵	احداث راه‌آهن اندیمشک - مهران - دهلران	۲۵۸	۱۰۰	۳,۰۰۰
۶	احداث راه‌آهن بوشهر - دیلم - آبادان - خرمشهر	۵۲۷	۲۵۰	۵,۰۰۰
۷	احداث راه‌آهن شوش - چذابه	۱۱۰	۱۱۰	۲,۲۰۰
جمع کل		**۲,۷۸۷**	**۱,۵۱۷**	**۵۹,۵۵۰**

مأخذ: اداره کل راه و شهرسازی استان خوزستان - راه آهن استان خوزستان - سال ۱۳۹۲

جدول ۷-۶۱- توزیع اعتبار برنامه‌های توسعه شبکه بهداشت و درمان در برنامه پنجم توسعه - میلیارد ریال

	واحد	حجم عملیات برنامه پنجم	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	جمع برنامه پنجساله
برنامه خدمات بهداشتی			**۳۲۳.۰**	**۳۶۰.۶**	**۴۵۸.۸**	**۵۰۴.۰**	**۵۵۱.۷**	**۲,۱۹۸.۰**
احداث خانه‌های بهداشتی، مراکز بهداشتی شهری - روستایی و پایگاه‌های بهداشتی	متر مربع	۳۷۲,۴۳۶	۳۲۳.۰	۳۶۰.۶	۴۵۸.۸	۵۰۴.۰	۵۵۱.۷	۲,۱۹۸.۰
برنامه خدمات درمانی			**۲۳.۵**	**۰.۹**	**۱.۸**	**۰.۰**	**۰.۰**	**۲۶.۲**
احداث پایگاه‌های فوریت‌های پزشکی	پایگاه	۱۲	۱۳.۵	۰.۴	۰.۴	۰.۰	۰.۰	۱۴.۳
احداث پایگاه‌های انتقال خون	متر مربع	۲,۳۸۰	۱۰.۰	۰.۵	۱.۴	۰.۰	۰.۰	۱۱.۹
برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات			**۳.۲**	**۰.۰**	**۰.۰**	**۰.۰**	**۰.۰**	**۳.۲**
تعمیر و تجهیز ساختمان‌های دولتی	متر مربع	۳,۱۵۰	۳.۲	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۳.۲
جمع			**۳۴۹.۷**	**۳۶۱.۵**	**۴۶۰.۶**	**۵۰۴.۰**	**۵۵۱.۷**	**۲,۲۲۷.۴**

مأخذ:برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی استان خوزستان

۷-۳-۵- تدوین برنامه‌های بخشی توسعه استان (برش‌های بخشی برنامه آمایش استان)

تلفیق منابع مالی مورد نیاز محورهای توسعه استان در برنامه آمایش استان خوزستان

جدول تلفیقی منابع مالی مورد نیاز محورهای توسعه در برنامه آمایش استان خوزستان به تفکیک سال‌های برنامه‌های پنجم، ششم و هفتم توسعه استان در جدول ۷-۶۲ ارائه شده و توضیحات منضم به

آن در نیز ادامه ارائه شده‌اند.

جدول ۷-۶۲- برآورد منابع مالی مورد نیاز محورهای توسعه در برنامه آمایش استان خوزستان به تفکیک برنامه‌های پنجم، ششم و هفتم توسعه استان - میلیارد ریال *

	منابع آب	جهاد کشاورزی	منابع طبیعی	صید و آبزی پروری	صنعت، معدن و تجارت	محیط زیست	شبکه جاده اصلی درون و برون استانی	شبکه جاده فرعی و روستایی	حمل و نقل ریلی	بهداشت و سلامت انسان	جمع
	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)	(۶)	(۷)	(۸)	(۹)	(۱۰)	
۱۳۹۰	۱,۰۴۳	۹۹۵	۳۷۹		۴۹۱	۴۵	۱,۶۱۰			۳۵۰	۴,۹۱۴
۱۳۹۱	۱,۰۶۷	۱,۳۸۵	۵۹۴		۶۱۱	۱۱۴	۲,۰۱۶			۳۶۱	۶,۱۴۸
۱۳۹۲	۱,۴۱۶	۱,۷۹۹	۷۵۸	۳۰	۷۷۱	۱۲۴	۲,۴۸۵			۴۶۱	۷,۸۴۳
۱۳۹۳	۱,۵۱۵	۲,۰۷۸	۷۹۶	۳۰	۸۲۵	۱۳۶	۲,۶۰۴	۵۲۱	۳۰۰	۴۸۴	۹,۲۸۸
۱۳۹۴	۱,۶۲۱	۲,۴۰۰	۸۳۶	۵۰	۸۸۳	۱۷۰	۲,۷۲۸	۵۴۶	۳۴۰	۵۰۸	۱۰,۰۸۱
برنامه پنجم	**۶,۶۶۲**	**۹,۰۷۵**	**۳,۳۶۳**	**۱۱۰**	**۳,۵۸۱**	**۵۸۸**	**۱۱,۴۴۲**	**۲,۲۸۸**	**۶۴۰**	**۲,۱۶۳**	**۳۹,۹۱۳**
۱۳۹۵	۱,۷۳۵	۲,۵۲۰	۸۷۸	۱۰۰	۹۴۴	۲۱۲	۲,۸۵۸	۵۷۲	۳,۵۰۰	۵۳۳	۱۳,۸۵۲
۱۳۹۶	۱,۸۵۶	۲,۶۴۶	۹۲۱	۱۰۵	۱,۰۱۱	۲۶۵	۲,۹۹۴	۵۹۹	۳,۶۷۵	۵۶۰	۱۴,۶۳۲
۱۳۹۷	۱,۹۸۶	۲,۷۷۸	۹۶۷	۱۱۰	۱,۰۸۱	۲۹۲	۳,۱۳۷	۶۲۷	۳,۸۵۹	۵۸۸	۱۵,۴۲۶
۱۳۹۸	۲,۱۲۵	۲,۹۱۷	۱,۰۱۶	۱۱۶	۱,۱۵۷	۳۲۱	۳,۲۸۷	۶۵۷	۴,۰۵۲	۶۱۷	۱۶,۲۶۵
۱۳۹۹	۲,۲۷۴	۳,۰۶۳	۱,۰۶۷	۱۲۲	۱,۲۳۸	۳۵۳	۳,۴۴۴	۶۸۹	۴,۲۵۴	۶۴۸	۱۷,۱۵۲
برنامه ششم	**۹,۹۷۵**	**۱۳,۹۲۵**	**۴,۸۴۹**	**۵۵۳**	**۵,۴۳۱**	**۱,۴۴۴**	**۱۵,۷۲۰**	**۳,۱۴۴**	**۱۹,۳۴۰**	**۲,۹۴۶**	**۷۷,۳۲۷**
۱۴۰۰	۲,۴۳۳	۳,۲۱۶	۱,۱۲۰	۱۲۸	۱,۳۲۵	۳۸۹	۳,۶۰۸	۷۲۲	۴,۴۶۷	۶۸۱	۱۸,۰۸۸
۱۴۰۱	۲,۶۰۳	۳,۳۷۷	۱,۱۷۶	۱۳۴	۱,۴۱۷	۴۲۸	۳,۷۸۰	۷۵۶	۴,۶۹۰	۷۱۵	۱۹,۰۷۶
۱۴۰۲	۲,۷۸۵	۳,۵۴۶	۱,۲۳۵	۱۴۱	۱,۵۱۷	۴۷۰	۳,۹۶۰	۷۹۲	۴,۹۲۵	۷۵۰	۲۰,۱۲۲
۱۴۰۳	۲,۹۸۰	۳,۷۲۳	۱,۲۹۷	۱۴۸	۱,۶۲۳	۵۱۷	۴,۱۴۹	۸۳۰	۵,۱۷۱	۷۸۸	۲۱,۲۲۶
۱۴۰۴	۳,۱۸۹	۳,۹۰۹	۱,۳۶۱	۱۵۵	۱,۷۳۶	۵۶۹	۴,۳۴۷	۸۶۹	۵,۴۳۰	۸۲۷	۲۲,۳۹۴
برنامه هفتم	**۱۳,۹۹۱**	**۱۷,۷۷۲**	**۶,۱۸۹**	**۷۰۵**	**۷,۶۱۸**	**۲,۳۷۳**	**۱۹,۸۴۵**	**۳,۹۶۹**	**۲۴,۶۸۳**	**۳,۷۶۰**	**۱۰۰,۹۰۵**
جمع سه برنامه	**۳۰,۶۲۸**	**۴۰,۷۷۱**	**۱۴,۴۰۱**	**۱۳۶۸**	**۱۶,۶۳۰**	**۴,۴۰۵**	**۴۷,۰۰۸**	**۹,۴۰۲**	**۴۴,۶۶۳**	**۸,۸۷۰**	**۲۱۸,۱۴۶**

مأخذ: برآورد مطالعات آمایش استان - سال ۱۳۹۲

- به توضیحات منضم به این جدول مراجعه فرمایید.

توضیحات منضم به جدول ۷-۶۲ تلفیق منابع مالی مورد نیاز محورهای توسعه استان در برنامه آمایش تا افق سال ۱۴۰۴

- در همه ستون‌ها، ارقام مندرج در جدول برای سال‌های ۱۳۹۰، ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ مطابق ارقام اعتبارات جداول برنامه پنجم توسعه استان هستند.
- ارقام سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ طبق برآورد مطالعات آمایش تغییر یافته‌اند بنابراین ستون جمع برنامه پنجم در فصل‌ها و برنامه‌های این جدول با مقدار اعتبارات در برنامه پنجم توسعه استان متفاوت هستند.
- ستون (۱)، منابع آب، از تعمیم اعتبارات سال ۱۳۹۲ فصل منابع آب برنامه پنجم توسعه استان و افزایش آن با نرخ رشد ۷ درصد در سال به قیمت ثابت سال پایه (۱۳۹۲)، برای سال‌های بعد محاسبه شده است. توجه می‌شود که در این فصل بخش عمده‌ای از اعتبارات سازمان آب منطقه‌ای استان از محل اعتبارات ملی تامین می‌شود که در جدول بالا منظور نشده است.
- ستون (۲)، بخشی از اعتبارات فصل کشاورزی است که توسط سازمان جهاد کشاورزی استان به اجرا در می‌آید. این اعتبارات از تعمیم اعتبارات بخش‌های نظیر سال ۱۳۹۲ از فصل کشاورزی برنامه پنجم توسعه استان و افزایش آن با نرخ رشد ۵ درصد در سال به قیمت ثابت سال پایه (۱۳۹۲)، برای سال‌های بعد محاسبه شده است، با این تفاوت که با توجه به گسترده‌تر شدن وظایف این دستگاه در برنامه آمایش استان، به پایه اعتبارات سال ۱۳۹۴ این دستگاه ۱۰ درصد اضافه شده است. این مقدار افزایش برای برنامه‌های گسترش بازار، کمک به برگزاری نمایشگاه‌های کشاورزی برای ارائه مستقیم محصولات تولیدی به مصرف‌کنندگان، جذب سرمایه‌گذاران، ارائه نهاده‌ها، ادوات، ابزار و ماشین‌آلات کشاورزی و تکنولوژی‌های کوچک مقیاس فرآوری محصولات کشاورزی و مشابه آن که در فصل ششم ارائه شده است، برای برپایی در همه شهرستان‌های استان تخصیص یافته است.
- ستون (۳)، بخش دیگری از اعتبارات فصل کشاورزی است که توسط اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان به اجرا در می‌آید. این اعتبارات نیز از تعمیم بخش‌های نظیر از اعتبارات سال ۱۳۹۲ فصل کشاورزی برنامه پنجم توسعه استان و افزایش آن با نرخ رشد ۵ درصد در سال به قیمت ثابت سال پایه (۱۳۹۲)، برای سال‌های بعد محاسبه شده است.
- ستون (۴)، برآورد اعتبارات بخش شیلات است. که توسط اداره کل شیلات استان به اجرا در می‌آید. این اعتبارات از تعمیم وضعیت سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ و بر اساس اطلاع از اعتبار دو سال اول بر نامه پنجم برآورد شده است. پایه برآورد از سال ۱۳۹۵ معادل یکصد میلیارد ریال منظور شده است و

افزایش آن با نرخ رشد ۵ درصد در سال به قیمت ثابت سال پایه (۱۳۹۲)، برای سال‌های بعد محاسبه شده است.

- ستون (۵)، برنامه‌های توسعه در فصل صنعت، معدن و تجارت به طور عمده توسط اداره کل صنعت، معدن و تجارت، شرکت شهرک‌های صنعتی استان و سازمان صنایع دستی استان به اجرا در می‌آید. این اعتبارات نیز از تعمیم اعتبارات سال ۱۳۹۲ این فصل از برنامه پنجم توسعه استان و افزایش آن با نرخ رشد ۵ درصد در سال به قیمت ثابت سال پایه (۱۳۹۲)، برای سال‌های بعد محاسبه شده است. به علاوه از آنجا که در فعالیت گسترش بازارها و برگزاری نمایشگاه‌های صنعتی در برنامه آمایش استان وظایف این فصل توسعه می‌یابد، معادل ۲ درصد نیز به اعتبارات این فصل برای تامین این هزینه‌ها اضافه شده است. به علاوه به طوری که در بند ۷-۳-۴-۴ مشاهده شد ابخش وسیعی از عتبارات تامین شده برای فصل صنعت، معدن و تجارت در سال‌های قبل از سایر منابع (خارج از اعتبارات عمرانی استانی)، تامین می‌شده است و فرض بر آن است که تامین این اعتبارات خارج از بودجه استانی مانند قبل ادامه خواهد یافت.
- ستون (۶)، اعتبارات فصل محیط زیست را تشکیل می‌دهد، که توسط سازمان محیط زیست استان به اجرا در می‌آید. با توجه به انتظارات وسیع برنامه آمایش استان از سازمان محیط زیست و گسترده شدن نقش و وظایف این سازمان، و با توجه به پایین بودن پایه اعتبارات مصوب این سازمان در سال ۱۳۹۲، حداقل دو برابر کردن اعتبارات این سازمان به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۲ بر اساس تفاهمات حاصل در کارگروه مربوط ضروری می‌باشد. بر این اساس اعتبارات این فصل برای سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۶ به طور متوالی سالانه ۲۵ درصد و برای سال‌های بعد تا افق سال ۱۴۰۴ سالانه ۱۰ درصد افزایش داده شده است. بدیهی است به این ترتیب سال ۱۳۹۳ زمان لازم برای احراز آمادگی برای استفاده از منابع توسعه یافته در سال‌های بعد را فراهم می‌نماید.
- ستون (۷)، و ستون (۸)، اعتبارات توسعه شبکه جاده‌ای استان را تشکیل می‌دهد، که توسط اداره کل راه و شهرسازی استان به اجرا در می‌آید. برای راه‌های بزرگراهی و اصلی درون و برون استانی، اعتبارات مورد نیاز، به شرح بند ۷-۳-۴-۶ بر اساس تقویم ریالی طول و نوع و حجم پروژه برآورد شده‌است که از دقت بالاتری نسبت به سایر برنامه‌ها برخوردار است. اعتبارات مورد نیاز سالانه با قراردادن اعتبار سال ۱۳۹۲ معادل مقدار تعیین شده در برنامه پنجم توسعه استان و تعیین روند افزایشی برای حصول سرجمع تا افق سال ۱۴۰۴حاصل شده است. به این ترتیب نرخ رشد اعتبارات این برنامه نزدیک به ۴/۸ درصد در سال به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۲ می‌باشد که روند منطقی و معقولی را شکل می‌دهد. به این ترتیب ۷۵ درصد از اعتبارات مورد نیاز در افق بیست ساله برنامه توسعه شبکه جاده‌ای که تا افق ۲۰ ساله قرار است به مرحله اجرا درآید و ۱۰۰ درصد برنامه‌های افق

۵ ساله (و در مجموع حدود ۹۱/۲ درصد از کل اعتبارات مورد نیاز احداث و توسعه این دسته از راه‌ها)، در برنامه آمایش استان منظور شده است. البته لازم به ذکر است به طوری که در بند بعد در این گزارش مشاهده خواهد شد از آنجا که پیش بینی می‌شود بخش مهمی از پروژه‌های شبکه جاده‌ای از طریق سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به اجرا درآید، انتظار می‌رود با تامین حدود ۹۱ درصد از اعتبارات مورد نیاز توسعه شبکه جاده‌ای خللی در انجام تمام پروهای پیش‌بینی شده وارد نشود.

- علاوه بر اعتبارات بالا، در توسعه شبکه جاده‌ای، معادل ۲۰ درصد از اعتبارات منظور شده برای گسترش شبکه بزرگراهی و راه‌های اصلی درون و برون استانی، در هر سال برای احداث و توسعه راهای فرعی و روستایی استان منظور شده است. اعتبار احداث و توسعه راه‌های فرعی و روستایی اشاره شده، در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲ در برنامه پنجم توسعه استان در سرجمع اعتبار توسعه شبکه جاده‌ای منظور شده است بنابراین در برنامه آمایش استان تنها از ۱۳۹۳ و بعد از آن به ترتیب بالا تفکیک شده و جداگانه منظور شده است.
- ستون (۹)، اعتبارات توسعه شبکه ریلی استان را تشکیل می‌دهد. اعتبارات این برنامه در واقع از سال ۱۳۹۵ با نرخ رشد سالانه ۵ درصد افزایش می‌یابد تا سرجمع اعتبار مورد نیاز به میزان نزدیک به ۷۵ درصد از شصت هزار میلیارد ریال مورد نیاز توسعه شبکه ریلی استان را تامین نماید. رقم کل این اعتبارات نیز به شرح بند ۷-۳-۴-۶ بر اساس تقویم ریالی طول و نوع و حجم پروژه برآورد شده است که از دقت بالاتری نسبت به سایر برنامه‌ها برخوردار است. طبق برآورد مطالعات آمایش استان دو سال باقی‌مانده برنامه پنجم توسعه استان (سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴)، برای انجام مطالعات پایه برای احداث و توسعه شبکه راه‌آهن استان سپری خواهد شد و اجرای پروژه‌ها عملاً از ابتدای برنامه ششم آغاز خواهد شد. در صورتی که دستگاه مجری آمادگی اجرای پروژه‌ها از سال ۱۳۹۴ را داشته باشد، بخشی از اعتبارات برنامه پنجم و ششم توسعه در زمینه احداث راه‌آهن تعدیل خواهد شد. در ضمن توجه می شود که دلیل پیش‌بینی معادل ۷۵ درصد از اعتبارات احداث و توسعه شبکه ریلی آن است که برنامه توسعه این شبکه برای افق بیست ساله تهیه شده است که ۱۵ سال آن در برنامه آمایش استان قرار می‌گیرد. اما همان طور که در بالا در مورد شبکه جاده‌ای مطرح شد در مورد شبکه ریلی نیز پیش بینی می‌شود بخش مهم‌تری از پروژه‌ها از طریق سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به اجرا درآید و لذا انتظار می‌رود با تامین حدود ۷۵ درصد از اعتبارات مورد نیاز احداث و توسعه این شبکه، خللی در انجام تمام پروهای پیش‌بینی شده وارد نشود.

- ستون (۱۰)، اعتبارات فصل بهداشت و سلامت انسان، از تعمیم اعتبارات سال ۱۳۹۲ این فصل در پنجم توسعه استان و افزایش آن با نرخ رشد ۵ درصد در سال به قیمت ثابت سال پایه (۱۳۹۲)، برای سال‌های بعد محاسبه شده است.

۷-۳-۶- تدوین برنامه‌های توسعه نواحی (برش‌های شهرستانی برنامه آمایش استان)

برای تشریح برنامه‌های شهرستانی، از جداول توزیع حجم و اعتبار برنامه‌های بخشی در سطح شهرستان‌ها و از نقشه‌های تصویر سازمان فضایی استان با افزودن لایه مرز شهرستان‌ها در پنج نقشه، به شرح زیر استفاده شده است:

نقشه ۷-۲۴- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - با تمرکز بر بخش کشاورزی

نقشه ۷-۲۵- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - با تمرکز بر بخش صنعت و مناطق ویژه کنترل آلایندگی

نقشه ۷-۲۶- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - با تمرکز بر شبکه جاده‌ای،ریلی و کانون‌های توسعه شهری

نقشه ۷-۲۷- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - با تمرکز بر خدمات برتر

نقشه ۷-۲۸- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - با تمرکز بر گردشگری و مناطق حفاظت شده

به علاوه برای حصول یک دریافت نزدیک‌تر از برنامه شهرستان‌ها، بخش‌های مختلف استان در تصویرهایی که از نظر خواهد گذشت بزرگ‌نمایی شده‌اند.

در ادامه برش شهرستانی برنامه‌های آب و خاک، آبرسانی، منابع طبیعی، صنعت و حمل و نقل به عنوان مهم‌ترین برنامه‌های آمایش دارای برنامه شهرستانی ارائه می‌شود.

توجه می‌شود که این برنامه‌ها در قالب سه محور توسعه در برنامه آمایش استان یعنی محور حمایت از توسعه کانون‌های شهری، محور حمایت از توسعه بخش‌های تولیدی به خصوص کشاورزی و صنعت، محور توسعه شبکه‌های حمل و نقل، در چارچوب حفاظت و توسعه منابع طبیعی و محیط زیست ارائه می‌شوند.

در مورد سایر برنامه‌ها، بعضی از برنامه‌ها به تفصیل شهرستانی هدف‌گذاری نشده‌اند مانند بهداشت، اما بر اساس نرم‌های پوشش شبکه بهداشتی در همه شهرستان‌ها عمل خواهد شد.

بخش‌های مخابرات، گاز، آب و برق نیز در جلسات کارگروه زیربنایی متعهد تامین این زیربناها برای پاسخگویی به نیاز توسعه بخش صنعت تا افق طرح آمایش شده‌اند.

علاوه بر این موارد توجه به این نکته ضرورت اساسی دارد که در همه برنامه‌ها و به خصوص در برنامه‌های توسعه کشاورزی و توسعه صنعت، گسترش بازارها رکن اساسی این برنامه‌ها را تشکیل می‌دهد. در مورد گسترش بازارها در متن گزارش حاضر و گزارش فصل ششم مطالعات آمایش استان خوزستان به تفصیل توضیح داده شده است و در اینجا تنها برای یادآوری اشاره می‌نماید ایجاد نمایشگاه‌های کشاورزی و صنعتی، تشویق سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، فراهم کردن حمایت‌های مختلف سیاستی، مالی و پولی برای جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، برون سپاری اجرای پروژه‌ها، حمایت از گسترش شرکت‌های فنی – مهندسی "سسرا"، نمودهایی از محور چهارم توسعه در برنامه آمایش استان می‌باشد که برای تمام پهنه استان مصداق دارد و در برش‌های شهرستانی برای اجتناب از تکرار درج نخواهد شد.

به علاوه حمایت از عدم تمرکز جغرافیایی در بعد برنامه‌ریزی و بیشتراز آن در بعد اجرایی، گسترش حیطه و توانمندتر کردن و یکپارچه‌تر ساختن "نظام مدیریت توسعه استان" زیر نظر مقام استانداری به عنوان مدیر توسعه استان نمودهایی از محور پنجم توسعه استان می‌باشد که این نیز برای تمام پهنه استان مصداق دارد و در برش‌های شهرستانی بیان نخواهد شد.

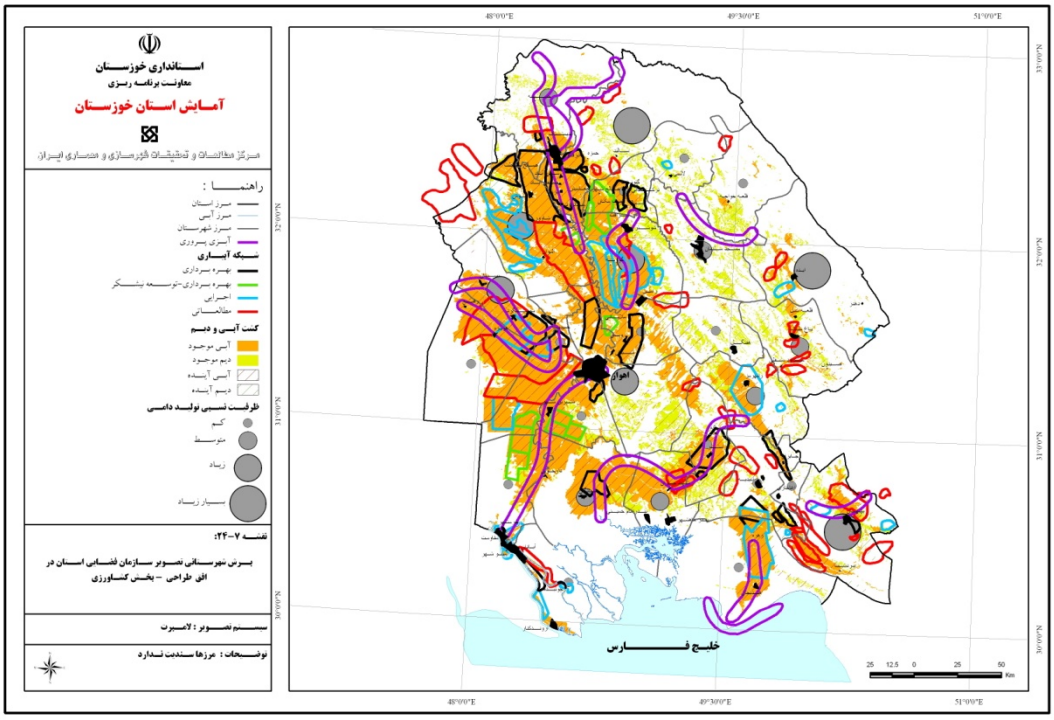

نقشه ۷-۲۴- برش شهرستانی تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - بخش کشاورزی

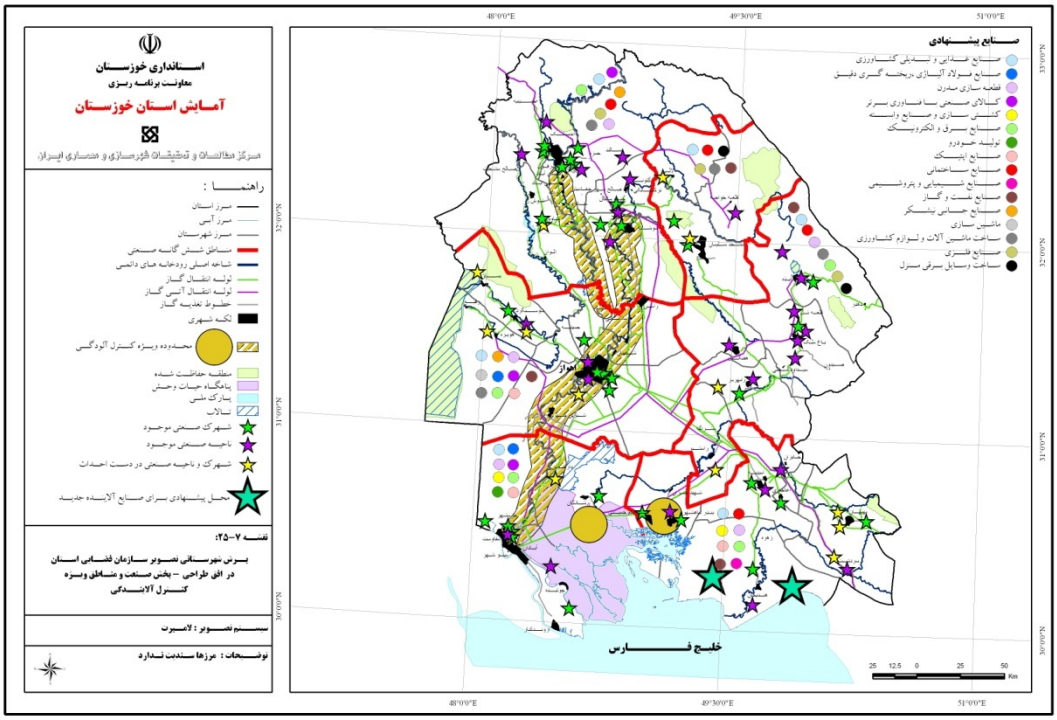

نقشه ۷-۲۵- برش شهرستانی تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - بخش صنعت و مناطق ویژه کنترل آلایندگی

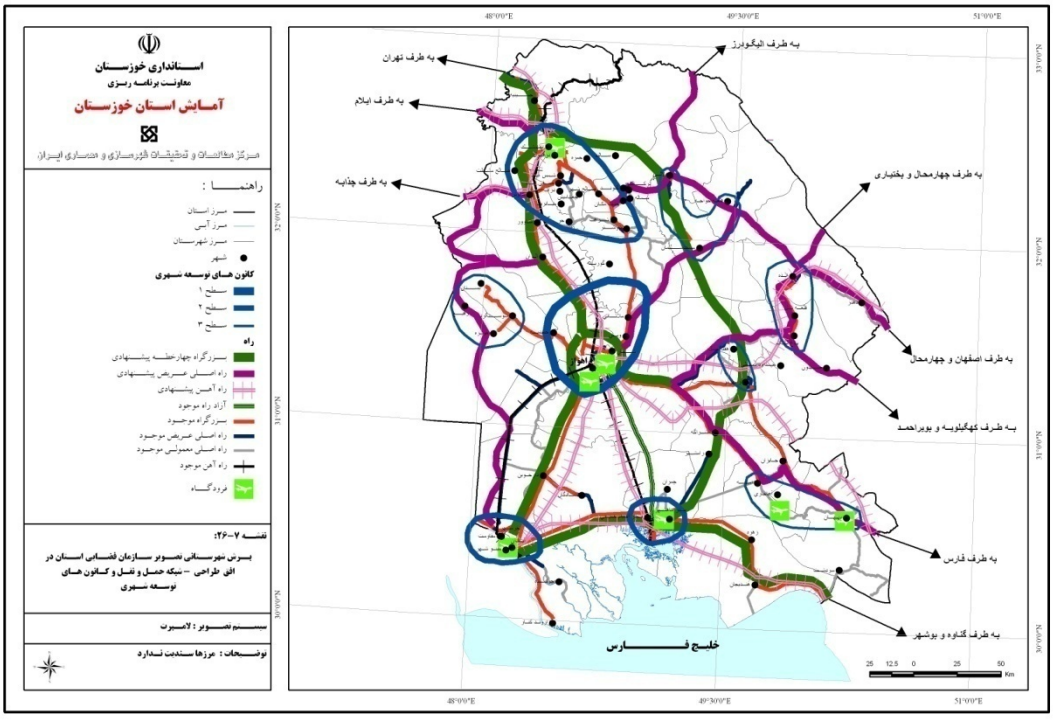

نقشه ۷-۲۶- برش شهرستانی تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - شبکه حمل و نقل و کانون‌های توسعه شهری

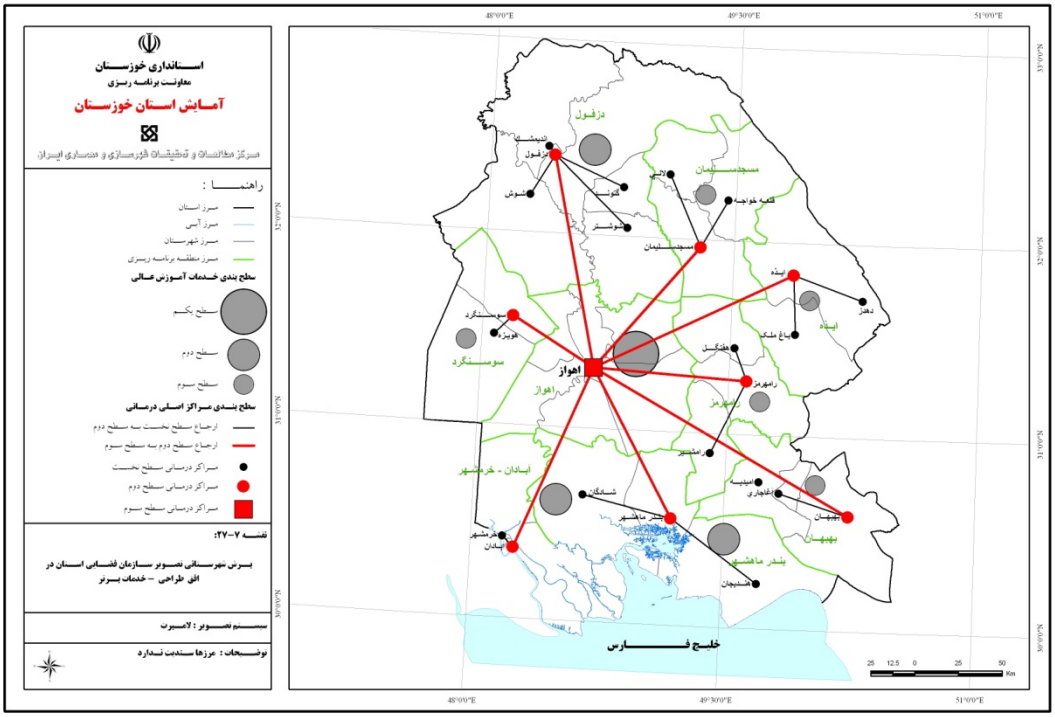

نقشه ۷-۲۷- برش شهرستانی تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - خدمات برتر

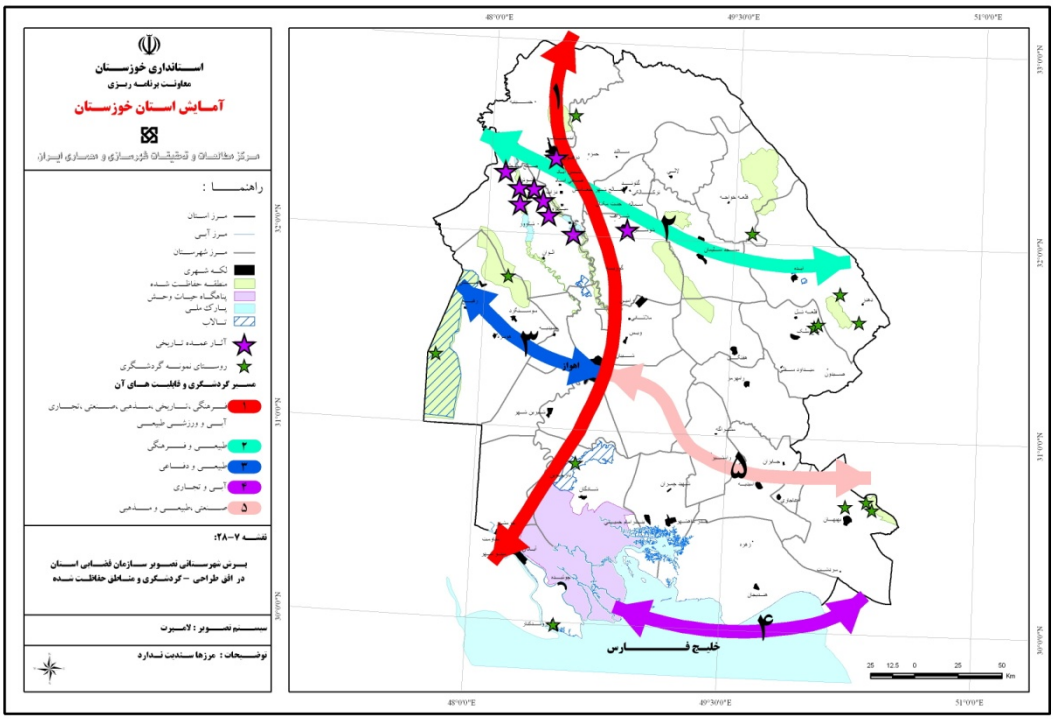

نقشه ۷-۲۸- برش شهرستانی تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی – گردشگری و مناطق حفاظت شده

۷-۳-۶-۱- منطقه ۱ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های اهواز، باوی، کارون و حمیدیه

این منطقه با مرکزیت شهر اهواز از بالاترین سطح توسعه اقتصادی- اجتماعی در استان برخوردار است. از نظر تخصص در هر سه زمینه خدمات، صنعت و کشاورزی پیشرفته است اما از نظر ترتیب تخصص، خدماتی - صنعتی محسوب می‌شود.

در برنامه آمایش استان، شهرستان اهواز در بالاترین سطح سلسله مراتب خدمات برتر استان قرار دارد. از نظر آموزش عالی در سطح یکم و از نظر خدمات ارجاع به پزشک در بالاترین سطح ارجاع (سطح سوم معادل بالاترین سطح) جای گرفته است. از نظر سلسله مراتب الگوی سکونت‌گاهی نیز مراکز ۸ منطقه دیگر برنامه‌ریزی استان، به عنوان مراکز ناحیه، به شهر اهواز متصل می‌شوند. در درون این منطقه نیز حمیدیه، شیرین‌شهر و ملاثانی (به ترتیب مرکز شهرستان‌های حمیدیه، کارون و باوی) به عنوان مرکز منظومه به شهر اهواز متصل هستند.

منطقه یک در مرکز اراضی زیر کشت آبی قرار دارد و ظرفیت توسعه دامی آن نیز "زیاد" تشخیص داده شده است. بر این اساس توسعه شبکه‌های آبرسانی موجود و دست اجرا و همچنین برنامه‌های مطالعاتی برای توسعه بیشتر آن تا افق طرح پیش‌بینی شده است و توسعه بخش زراعت و دامپروری نیز از ارکان برنامه‌های توسعه کشاورزی در این منطقه می‌باشد.

بخش عمده زمین‌های زیر کشت آبی این منطقه در شهرستان اهواز (شامل کارون و حمیدیه) قرار دارد و شهرستان باوی حدود یک پنجم اراضی زیر کشت آبی منطقه را در اختیار دارد. کشت آبی، کشت عمده را تشکیل می‌دهد و سهم آن از کل اراضی زیر کشت این منطقه در حال حاضر حدود ۸۳ درصد است.

اراضی زیر کشت این منطقه از نظر خاک قابلیت توسعه زیادی دارد. حدود ۴۶۱ هزار هکتار اراضی زیر کشت منطقه در حال حاضر، با انجام اقدامات اصلاحی و تامین آب قابلیت افزایشی به میزان حدود ۴۷ هزار هکتار دارد، به عبارت دیگر تا ۵۰۸ هزاز هکتار قابل توسعه است. این مقدار قابلیت توسعه اراضی (۴۷،۰۰۰ هکتار در این منطقه)، حدود ۲۰ درصد از کل قابلیت توسعه اراضی زیر کشت استان راتشکیل می‌دهد و در صورت استفاده از کل این قابلیت، سهم اراضی دارای قابلیت کشت آبی نیز از ۸۳ درصد در وضعیت فعلی، به ۹۱ درصد خواهد رسید. جزئیات بیشتر قابلیت توسعه اراضی در جدول ۷-۶۳ منعکس می‌باشد.

در این منطقه در مقایسه با منابع خاک، شبکه آبیاری جای توسعه بسیار بیشتری دارد. در مقابل حدود ۴۶۱ هزار هکتار اراضی زیر کشت منطقه در حال حاضر، شبکه‌های آبرسانی در دست بهره‌برداری (بجز طرح موجود و توسعه نیشکر) نزدیک به ۵۸ هزار هکتار وسعت دارد و در مقابل ۵۰۸ هزار هکتار اراضی قابل کشت (در صورت توسعه اراضی)، شبکه‌های آبرسانی در افق طرح آمایش حدود ۲۱۵ هزار هکتار از

این اراضی (شامل طرح موجود و توسعه نیشکر) را پوشش خواهند داد. بنابراین همان‌طور که در جاهای مختلف این گزارش و در گزارش فصل‌های پیشین بیان شده است استان خوزستان و در اینجا به عنوان نمونه این منطقه قابلیت آن را دارد که در صورت توسعه شبکه‌های آبرسانی منابع خاک بیشتری را در بخش کشاورزی مورد استفاده قرار دهد. جدول ۷-۶۴ و تصویر ۷-۳ جزئیات بیشتری از برنامه توسعه شبکه آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ در این منطقه را نشان می‌دهد.

جدول ۷-۶۳- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۱ برنامه‌ریزی- هکتار

		اهواز	باوی	جمع منطقه	جمع استان
وضعیت فعلی	دیم	۷۱,۹۳۲	۷,۶۳۷	۷۹,۵۶۹	۵۲۸,۶۴۶
	آبی	۳۰۵,۷۹۲	۷۵,۷۰۳	۳۸۱,۴۹۵	۱,۶۸۱,۴۲۶
	جمع	۳۷۷,۷۲۴	۸۳,۳۴۰	۴۶۱,۰۶۴	۲,۲۱۰,۰۷۲
قابلیت	دیم	۴۰,۲۱۷	۳,۹۰۹	۴۴,۱۲۶	۴۰۰,۸۳۶
	آبی	۳۶۷,۹۴۵	۹۶,۴۱۸	۴۶۴,۳۶۳	۲,۰۴۷,۲۸۸
	جمع	۴۰۸,۱۶۲	۱۰۰,۳۲۷	۵۰۸,۴۸۹	۲,۴۴۸,۱۲۴
قابلیت تغییر	دیم	-۳۱,۷۱۵	-۳,۷۲۸	-۳۵,۴۴۳	-۱۲۷,۸۱۰
	آبی	۶۲,۱۵۳	۲۰,۷۱۴	۸۲,۸۶۸	۳۶۵,۸۶۲
	جمع	۳۰,۴۳۸	۱۶,۹۸۷	۴۷,۴۲۵	۲۳۸,۰۵۲
سهم زمین زیر کشت آبی- درصد	وضعیت فعلی	۸۱.۰	۹۰.۸	۸۲.۷	۷۶.۱
	قابلیت	۹۰.۱	۹۶.۱	۹۱.۳	۸۳.۶
قابلیت افزایش سطح زیرکشت در شهرستان / منطقه - درصد	جمع دیم و آبی	۸.۱	۲۰.۴	۱۰.۳	۱۰.۸
سهم از قابلیت افزایش در استان - درصد	آبی	۱۷.۰	۵.۷	۲۲.۶	۱۰۰.۰
	کل	۱۲.۸	۷.۱	۱۹.۹	۱۰۰.۰

جدول ۷-۶۴- برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار

	بهره‌برداری (وضع فعلی)	دست اجرا	مطالعاتی	توسعه نیشکر	کل مقدار توسعه	جمع در افق ۱۴۰۴
اهواز	۳۵,۵۱۸	۲۵,۶۲۹	۸۶,۵۷۳	۳۶,۳۲۲	۱۴۸,۵۲۳	۱۸۴,۰۴۱
باوی	۲۳,۰۶۶		۳,۰۵۶	۴,۷۲۵	۷,۷۸۱	۳۰,۸۴۷
جمع منطقه ۱	**۵۸,۵۸۴**	**۲۵,۶۲۹**	**۸۹,۶۲۹**	**۴۱,۰۴۷**	**۱۵۶,۳۰۴**	**۲۱۴,۸۸۸**
جمع استان	۳۱۵,۱۴۰	۲۸۴,۳۹۱	۴۶۳,۵۳۲	۱۱۶,۹۶۵	۸۶۴,۸۸۹	۱,۱۸۰,۰۲۸
سهم منطقه - درصد	**۱۸.۶**	**۹.۰**	**۱۹.۳**	**۳۵.۱**	**۱۸.۱**	**۱۸.۲**

خانه‌های خالی جدول برنامه‌ای ندارند.

مأخذ: محاسبات مطالعات آمایش برپایه نقشه سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان – ۱۳۹۲

حفظ و توسعه منابع طبیعی در راستای هدف توسعه پایدار یکی دیگر از مهم‌ترین برنامه‌های مورد توجه در آمایش استان است. عملیات پیش‌بینی شده برای اجرا در منطقه ۱ در جدول ۷-۶۵ منعکس شده است. توجه می‌شود که نوع عملیاتی که در برنامه‌های حفاظت منابع طبیعی انجام می‌شود، یکسان نیستند، با این حال نظر به اینکه شاخص دیگری به جز ملاک هزینه برای جمع‌بندی وجود ندارد، حجم عملیات برنامه‌های مختلف در این منطقه بیان می‌شود که گویای نیاز نسبی منطقه/ شهرستان به عملیات مختلف می‌باشد. توجه می‌شود که این جدول و جدول‌های نظیر که در مورد سایر منطقه‌های برنامه‌ریزی برای این موضوع ارائه خواهد شد برش‌های شهرستان/منطقه جدا شده از جدول ۷-۳۰ می‌باشند که در بند ۷-۳-۱-۳-۴ آمده است.

حجم عملیات توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری در منطقه ۱ بسیار قابل توجه است و بیشتر از ۱۶۷ هزار هکتار می‌باشد. این وسعت معادل با ۳۶ درصد اراضی زیر کشت (آبی و دیم) این منطقه در حال حاضر می‌باشد. ۱۱ درصد از عملیات توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان و ۵/۳ درصد از سرمایه‌گذاری پیش‌بینی شده در این منطقه انجام خواهد شد. با توجه به جدول ۷-۶۵ مشاهده می‌شود که حجم عملیات شهرستان اهواز (شامل کارون و حمیدیه) حدود ۹۲ درصد و سهم شهرستان باوی حدود ۸ درصد حجم عملیات این منطقه را تشکیل می‌دهد. چنانکه در جدول یاد شده مشاهده می‌شود عملیات حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان مهمترین فعالیت‌های این منطقه را تشکیل می‌دهد. نکته آخر اینکه این حجم عملیات نماینده نسبی اهمیت شهرستان‌ها / مناطق و برنامه‌ها می‌باشند و چنانکه در بند ۷-۳-۱-۳-۴ گفته شده است این حجم از عملیات تنها برای یک دوره پنجساله طراحی شده‌اند و همین عملیات در سال‌های بعد تا افق ۱۴۰۴ ادامه خواهند یافت.

این منطقه برخوردار از فعالیت آبزی‌پروری و دارای امکان بالقوه توسعه آن می‌باشد. اما از طرف دیگر این توسعه با دو مساله دیگر روبرو است، نخست مساله آلودگی رود کارون از نظر سلامتی فرآورده‌های شیلات این منطقه برای تغذیه انسان و دوم اثر توسعه آبزی پروری بر دبی رودخانه که در بند بعد در ارتباط با منطقه آبادان—خرمشهر بیشتر به آن اشاره خواهد شد. بنابراین توسعه آبزی‌پروری رودخانه‌ای در این منطقه با نظارت معاونت غذا و داروی دانشگاه علوم پزشکی استان (از نظر سلامت محصولات برای تغذیه) و سازمان آب منطقه‌ای (از نظر دبی آب) و سازمان شیلات توصیه می‌شود.

شهرستان اهواز در منطقه ویژه کنترل آلودگی قرار دارد و در حالی که در بخش صنعت، توسعه انواع صنایع برتر تا صنایع عمومی برای این منطقه پیش بینی شده و مورد تأیید مطالعات آمایش می‌باشد، نگرانی از توسعه و ایجاد صنایع جدید آلوده‌کننده محیط زیست در این شهرستان که هم اکنون دچار انواع آلودگی محیط زیستی است وجود دارد.

جدول ۷-۶۵- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۱

	آبخیزداری (عملیات سازه‌ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
حجم عملیات - هکتار							
اهواز (شامل کارون و حمیدیه)	۰	۰	۱,۹۰۰	۱۳۰,۰۰۰	۰	۲۱,۸۰۰	۱۵۳,۷۰۰
باوی	۰	۰	۳۹۰	۱۲,۰۰۰	۰	۱,۱۰۰	۱۳,۴۹۰
جمع منطقه	**۰**	**۰**	**۲,۲۹۰**	**۱۴,۲۰۰۰**	**۰**	**۲۲,۹۰۰**	**۱۶۷,۱۹۰**
سهم سرمایه‌گذاری - درصد							
اهواز (شامل کارون و حمیدیه)	۰	۰	۵.۴	۴.۶	۰	۱۹.۲	۴.۴
باوی	۰	۰	۰.۹	۱.۵	۰	۳.۸	۰.۹
جمع منطقه	**۰**	**۰**	**۶.۳**	**۶.۱**	**۰**	**۲۳**	**۵.۳**

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و سرچنگلداری استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

از دیدگاه مطالعات آمایش، برای منطقه ۱ برنامه‌ریزی (اهواز، کارون، حمیدیه و باوی) حمایت از توسعه صنایع غذایی (خرما و نیشکر)، صنایع جانبی نیشکر، قطعه سازی مدرن، فولاد آلیاژی، ریخته‌گری دقیق، ماشین‌سازی و تولید قطعات خودرو، ساخت ماشین‌آلات و لوازم کشاورزی، صنایع برق و الکترونیک، پزشکی و اپتیکی، ساخت سایر کالاهای صنعتی با فناوری برتر، صنایع بازیافت و صنایع عمومی کارگاهی پیشنهاد شده است.

به علاوه با توجه به نفت‌خیز بودن این منطقه و اجبار برای تولید، صنایع بالادستی نفت و گاز (صنایع مرحله تولید) اجتناب ناپذیر خواهد بود، اما چنانکه گفته شده است ایجاد هرگونه **صنایع آلاینده جدید** بالادستی و پایین دستی شیمیایی و پتروشیمی و صنایع پایین دستی نفت و گاز در این منطقه و به خصوص در محدوده ویژه کنترل آلودگی مورد تایید این مطالعات نمی باشد.

در زمینه توسعه فعالیت‌های صنعتی، با توجه به صنایع موجود و وضعیت ۵ شهرک و ۳ ناحیه صنعتی موجود در این منطقه، دو فعالیت اصلی در زمینه توسعه صنعت از دیدگاه بخش عمومی عبارت خواهد بود از تکمیل و آماده‌کردن زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی و جذب سرمایه‌گذاران برای سرمایه‌گذاری در رشته‌های مناسب در واحدهای تولیدی در این سامانه‌ها.

منطقه ۱ از نقطه نظر جذب سرمایه‌گذاری مشکل چندانی ندارد. در جدول ۷-۶۶ مشاهده می‌شود در مجموع ۴۱۷ واحد صنعتی در شهرک‌ها و ۱۳ واحد صنعتی در ناحیه‌های صنعتی این منطقه فعال هستند که به ترتیب ۶,۶۳۸ و ۱۱۰ شغل ایجاد کرده‌اند. از تعداد ۵ شهرک صنعتی این منطقه ۴ شهرک

فعال شده و یک شهرک هنوز به مرحله فعالیت نرسیده است. همچنین در جدول ۷-۶۷ مشاهده می‌شود از تعداد ۳ ناحیه صنعتی این منطقه تنها یک ناحیه فعال شده و دو ناحیه دیگر هنوز بـه مرحلـه فعالیـت نرسیده است.

تسهیلات موجود آب، برق، گاز شهری، تلفن ثابت، خدمات اینترنت در دو جدول یاد شده منعکس اسـت و تامین این کسری‌ها (که با رنگ طوسی مشخص شده است)، جزیی از خدمات زیربنایی مورد نیـاز ایـن سامانه‌ها است که تا افق طرح آمایش برای کل استان در برنامه توسعه این سامانه‌ها قرار دارد.

علاوه بر تامین تسهیلات زیربنایی و توسعه کمی و کیفی این سامانه‌ها، جذب سرمایه‌گذاران برای احداث واحدهای تولیدی مناسب در این شهرک‌ها و نواحی صنعتی به ویژه برای مناطق حاشیه‌ای استان از دیگر وظایف مدیریتی اداره کل صنعت، معدن و تجارت و شرکت شهرک‌های صنعتی استان می‌باشد.

جدول ۷-۶۶- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه یکم برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام شهرک صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
اهواز	اهواز۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲۰	۱۵	۱۳۷	۱,۵۷۳
	اهواز۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۰۵	۱۵	۱۴۰	۲,۶۴۱
	اهواز۳	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۹۵	۴۰	۷۵	۱,۶۵۱
	اهواز۴	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۴	۲.۵	۶۵	۷۷۳
	اهواز۵	۱	۰	۱								
	جمع	**۵**	**۴**	**۵**	**۴**	**۴**	**۴**	**۴**	**۲۳۴**	**۷۲.۵**	**۴۱۷**	**۶,۶۳۸**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

جدول ۷-۶۷- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه یکم برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام ناحیه صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
اهواز	شلنگ آباد	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۲۷	۲	۱۳	۱۱۰
	شیرین شهر	۱										
	ملاشیه	۱		۱	۱	۱		۱	۵	۲		
	جمع	**۳**	**۱**	**۲**	**۲**	**۲**		**۲**	**۳۲**	**۴**	**۱۳**	**۱۱۰**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

در برنامه آمایش استان، احداث و توسعه مسیرهای مشخصی با توجه به (۱) کاهش تنگناهای ظرفیت جاده‌ای و (۲) تسهیل دسترسی و (۳) حمایت از توسعه مناطق مختلف پیش بینی و طراحی شده است. بخشی از این مسیرها در هر یک از منطقه‌های برنامه‌ریزی و هریک از شهرستان‌ها قرار می‌گیرند که در برش‌های شهرستانی باید مورد اشاره قرار بگیرند، با این وجود توجه می‌شود که قطعات جاده‌ای هر شهرستان در چارچوب مسیر وسیع‌تری که در برنامه بخشی توضیح داده شده‌است معنای واقعی خود را می‌یابند.

از نظر شبکه‌های حمل و نقل، منطقه و شهرستان اهواز با برخورداری از فرودگاه بین‌المللی و فرودگاه جدید بین‌المللی آن که در دست احداث است، با برخورداری از بالاترین سطح شبکه جاده‌ای و ریلی استان در وضعیت خاصی قرار دارد، در حالی که از بیشترین سهم آزادراه و بزرگراه در سطح استان برخوردار است، در آینده نزدیک با توجه به روند منطقی افزایش حجم و وزن جابجایی کالا به خصوص از بندر امام، در محور جنوب - شمال و در شرق اهواز (در ارتباط با استان‌های چهار محال و بختیاری، اصفهان و کهگیلویه و بویراحمد) دچار مشکل کمبود ظرفیت جاده‌ای خواهد شد. بر این اساس و با توجه به ضرورت ارتباط سایر شهرستان‌های استان با مرکز استان و حجم ترافیکی که از توسعه حمل و نقل با سایر استان‌ها در شبکه جاده‌ای و ریلی استان روی خواهد کرد، احداث و توسعه قطعات جاده و راه‌آهن به شرح زیر در برنامه آمایش استان (بر اساس اولویت‌بندی پروژه‌ها به شرح ذکر شده در برنامه بخشی حمل و نقل) قرار دارد:

- تکمیل کنار گذر اهواز،
- توسعه محور اهواز – سه راهی مشراگه،
- توسعه محور جنوب - شمال از بندر امام به اهواز و از بندر آبادان و خرمشهر به اهواز و ادامه آن از اهواز به اندیمشک،
- دو خطه و برقی کردن خط آهن بندر امام به اهواز و از بندر آبادان و خرمشهر به اهواز و ادامه آن از اهواز به اندیمشک هماهنگ با سند ملی توسعه استان،
- احداث خط آهن از اهواز به سمت استان‌های چهارمحال و بختیاری، اصفهان و فارس،

در زمینه گردشگری، دو محور شماره یک و شماره سه گردشگری استان، از جنوب به شمال و از اهواز به مناطق مرزی غرب استان از این شهرستان و مرکز آن می‌گذرد و توسعه شبکه راه در این منطقه در خدمت تسهیل گردشگری قرار خواهد گرفت.

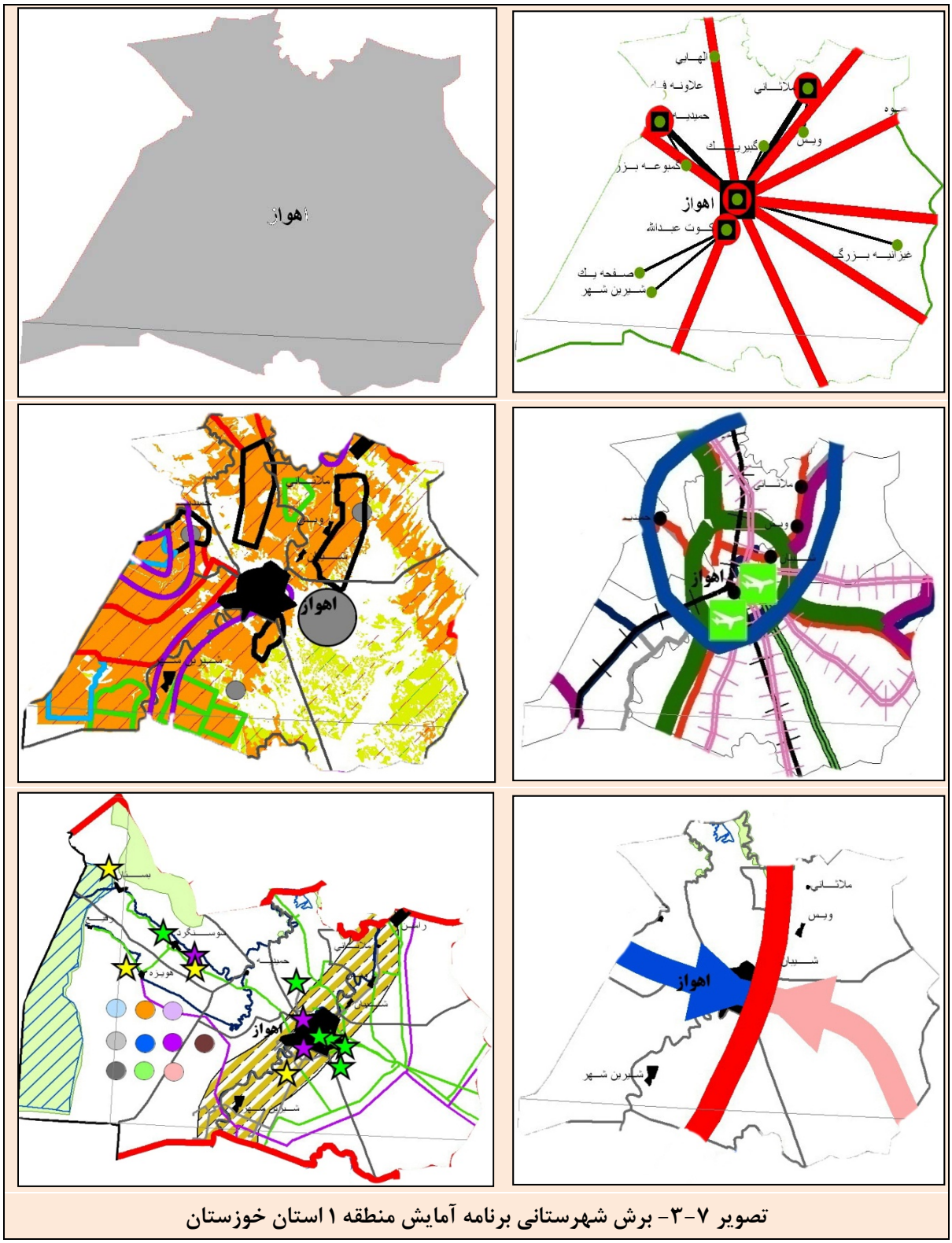

تصویر ۷-۳- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه ۱ استان خوزستان

۷-۳-۶-۲- منطقه ۲ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های آبادان و خرمشهر

این منطقه با مرکزیت شهر آبادان از سطح بالایی از توسعه اقتصادی - اجتماعی برخوردار است. از نظر ترتیب تخصص، هر دو شهرستان آبادان و خرمشهر خدماتی - صنعتی محسوب می‌شوند.

از نظر مطالعات آمایش، شهر آبادان در سلسله مراتب خدمات برتر در سطح دوم (پس از اهواز) قرار دارد و از نظر آموزش عالی و خدمات ارجاع به پزشک نیز در سطح دوم جای دارد. از نظر سلسله مراتب الگوی سکونت‌گاهی شهر آبادان به عنوان مرکز منطقه و مرکز ناحیه عمل خواهد کرد و خرمشهر به عنوان مرکز منظومه به شهر آبادان متصل می‌شود. بخش شمالی شهرستان خرمشهر از اراضی زیر کشت آبی قابل توجهی برخوردار است و طرح موجود و توسعه نیشکر، به بخش قابل توجهی از این اراضی آبرسانی می‌نماید. شهرستان آبادان به طور عمومی از اراضی قابل کشت آبی برخوردار نیست. اما نخلستان‌های شهرستان آبادان و خرمشهر در این منطقه قابل توجه می‌باشند.

به علت بارش کم و گرمای هوا کشت آبی کشت عمده این منطقه است و سهم آن از کل اراضی زیر کشت در حال حاضر حدود ۸۷ درصد است. شهرستان‌های خرمشهر و آبادان به ترتیب حدود ۵۶ و ۱۸ هزار هکتار از زمین‌های زیر کشت آبی این منطقه را در اختیار دارند. این اراضی از نظر خاک قابلیت توسعه دارند. حدود ۷۵ هزار هکتار اراضی زیر کشت آبی منطقه در حال حاضر، با انجام اقدامات اصلاحی و تامین آب قابلیت افزایشی به میزان حدود ۱۶ هزار هکتار دارد، به عبارت دیگر تا ۹۱ هزار هکتار قابل توسعه است. این مقدار قابلیت توسعه اراضی کشت آبی (۱۶,۰۰۰ هکتار در این منطقه)، حدود ۴/۴ درصد کل قابلیت توسعه اراضی زیر کشت آبی استان می‌باشد. در صورت استفاده از کل این قابلیت، سهم اراضی دارای قابلیت کشت آبی نیز از نزدیک ۸۷ درصد در وضعیت فعلی، به ۱۰۰ درصد خواهد رسید. جزئیات بیشتر این توسعه در جدول ۷-۶۸ منعکس می‌باشد.

در مقابل حدود ۷۵ هزار هکتار اراضی زیر کشت آبی منطقه در حال حاضر، شبکه‌های آبرسانی در دست بهره‌برداری (بجز طرح موجود و توسعه نیشکر) تنها نزدیک به ۶ هزار هکتار وسعت دارد و در مقابل ۹۱ هزار هکتار اراضی دارای قابلیت کشت، شبکه‌های آبرسانی در افق طرح آمایش حدو د ۵۸ هزار هکتار (شامل طرح موجود و توسعه نیشکر) از این اراضی را پوشش خواهند داد که توسعه قابل توجهی می‌باشد و در همین حال با توسعه بیشتر شبکه‌های آبرسانی، منابع خاک بیشتری را می‌توان در بخش کشاورزی مورد استفاده قرار داد. جدول ۷-۶۹ و تصویر ۷-۴ جزئیات بیشتری از برنامه توسعه شبکه آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ در این منطقه را نشان می‌دهد.

ظرفیت توسعه دامی شهرستان‌های آبادان و خرمشهر ضعیف برآورد شده است. در مقابل این منطقه در حال حاضر برخوردار از فعالیت شیلات و آبزی‌پروری است و امکان بالقوه توسعه شیلات و صنایع جانبی آن نیز در این منطقه بالا هست، در همین حال مساله آلودگی رود کارون، ضرورت بررسی و اقدامات لازم برای کنترل و کاهش آلودگی محیط زیست در این منطقه به طور کلی و حصول اطمینان از سلامتی فرآورده‌های شیلات آن را الزام‌آور می‌نماید. این مسایل به اختصار شامل اثر منفی توسعه آبزی‌پروری بر

دبی رودخانه و کاهش حجم آب ورودی به دریا و در نتیجه تسری شوری آب دریا به رودخانه و زمین‌های مجاور و مساله آلودگی آب از نظر تجمیع سموم در بدن آبزیان و سلامت تغذیه‌ای آن می‌باشد. لذا در گزارش فصل هشتم مطالعات آمایش به این موضوع باز خواهیم گشت.

جدول ۷-۶۸- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۲ برنامه‌ریزی– هکتار

		آبادان	خرمشهر	جمع منطقه	جمع استان
وضعیت فعلی	دیم	۰	۱۰,۹۲۴	۱۰۹۲۴	۵۲۸,۶۴۶
	آبی	۱۸,۷۴۳	۵۶,۳۶۳	۷۵۱۰۶	۱,۶۸۱,۴۲۶
	جمع	۱۸,۷۴۳	۶۷,۲۸۷	۸۶۰۳۰	۲,۲۱۰,۰۷۲
قابلیت	دیم	۰	۰	۰	۴۰۰,۸۳۶
	آبی	۲۲,۵۲۵	۶۸,۷۴۲	۹۱۲۶۸	۲,۰۴۷,۲۸۸
	جمع	۲۲,۵۲۵	۶۸,۷۴۲	۹۱۲۶۸	۲,۴۴۸,۱۲۴
قابلیت تغییر	دیم	۰	-۱۰,۹۲۴	-۱۰۹۲۴	-۱۲۷,۸۱۰
	آبی	۳,۷۸۳	۱۲,۳۷۹	۱۶۱۶۲	۳۶۵,۸۶۲
	جمع	۳,۷۸۳	۱,۴۵۵	۵,۲۳۸	۲۳۸,۰۵۲
سهم زمین زیر کشت آبی	وضعیت فعلی	۱۰۰.۰	۸۳.۸	۸۷.۳	۷۶.۱
	قابلیت	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۸۳.۶
قابلیت افزایش سطح زیرکشت در شهرستان / منطقه درصد	جمع دیم و آبی	۲۰.۲	۲.۲	۶.۱	۱۰.۸
سهم از قابلیت افزایش در استان- درصد	آبی	۱.۰	۳.۴	۴.۴	۱۰۰.۰
	کل	۱.۶	۰.۶	۲.۲	۱۰۰.۰

جدول ۷-۶۹- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار

	بهره‌برداری (وضع فعلی)	دست اجرا	مطالعاتی	توسعه نیشکر	کل مقدار توسعه	جمع در افق ۱۴۰۴
آبادان	۶,۳۹۲	۸,۶۶۱	۹,۷۲۱		۱۸,۳۸۲	۲۴,۷۷۴
خرمشهر		۷,۵۲۸		۲۶,۱۹۲	۳۳,۷۲۰	۳۳,۷۲۰
جمع منطقه ۲	**۶,۳۹۲**	**۱۶,۱۸۹**	**۹,۷۲۱**	**۲۶,۱۹۲**	**۵۲,۱۰۲**	**۵۸,۴۹۴**
جمع استان	۳۱۵,۱۴۰	۲۸۴,۳۹۱	۴۶۳,۵۳۲	۱۱۶,۹۶۵	۸۶۴,۸۸۹	۱,۱۸۰,۰۲۸
سهم منطقه - درصد	**۲.۰**	**۵.۷**	**۲.۱**	**۲۲.۴**	**۶.۰**	**۵.۰**

خانه‌های خالی جدول برنامه‌ای ندارند.

مأخذ: محاسبات مطالعات آمایش برپایه نقشه سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان – ۱۳۹۲

در برنامه پنجساله طراحی شده، ۲/۶ درصد از عملیات توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان و ۱/۷ درصد از سرمایه‌گذاری پیش‌بینی شده آن در منطقه ۲ انجام می‌شود. حجم عملیات توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری در این منطقه نزدیک به ۳۸ هزار هکتار می‌باشد که این وسعت معادل ۴۴ درصد اراضی زیر کشت (آبی و دیم) این منطقه در حال حاضر می‌باشد. حجم این عملیات در جدول ۷-۷۰ آمده است و مشاهده می‌شود حجم عملیات شهرستان آبادان ۷۸ درصد و سهم شهرستان خرمشهر حدود ۲۲ درصد حجم عملیات این منطقه را تشکیل می‌دهد و چنانکه در این جدول مشاهده می‌شود عملیات حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز مهمترین فعالیت‌های این منطقه را تشکیل می‌دهد.

برای این منطقه در بخش صنعت، توسعه انواع صنایع برتر تا صنایع عمومی پیش بینی شده و مورد تأیید مطالعات آمایش می‌باشد، اما در اینجا نیز مانند منطقه ۱، نگرانی از توسعه و ایجاد صنایع جدید آلوده‌کننده محیط زیست وجود دارد زیرا از یک طرف انواع صنایع آلوده‌کننده محیط زیست در این منطقه مستقر هستند و از طرف دیگر این منطقه دارای ظرفیت توسعه آبزی‌پروری رودخانه‌ای و دریایی زیاد دارای نخلستان‌های با ارزش می‌باشد و بر این اساس در این منطقه نیز مطالعات آمایش ایجاد صنایع بالا دستی و پایین دستی نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی جدید را توصیه نمی‌نماید.

جدول ۷-۷۰- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۲

	آبخیزداری (عملیات سازه‌ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
حجم عملیات							
آبادان	۰	۰	۴۰۰	۲۸,۰۰۰	۰	۱,۲۳۵	۲۹,۶۳۵
خرمشهر	۰	۰	۷۵۰	۷,۰۰۰	۰	۵۶۲	۸,۳۱۲
جمع منطقه	**۰**	**۰**	**۱,۱۵۰**	**۳۵,۰۰۰**	**۰**	**۱,۷۹۷**	**۳۷,۹۴۷**
سهم سرمایه‌گذاری							
آبادان	۰	۰	۰.۸	۱.۸	۰	۳.۸	۰.۹
خرمشهر	۰	۰	۲	۱.۸	۰	۱.۹	۰.۸
جمع منطقه	**۰**	**۰**	**۲.۸**	**۳.۶**	**۰**	**۵.۷**	**۱.۷**

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و سرچنگلداری استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

برای منطقه ۲ برنامه‌ریزی (آبادان و خرمشهر) از دیدگاه مطالعات آمایش، صنایع زیر پیشنهاد شده است:

صنایع غذایی (خرما، شیلات)، تولید فلزات اساسی، فولاد آلیاژی، قطعه سازی برای صنایع نفت و گاز، کشتی سازی و صنایع وابسته، صنایع مونتاژ، صنایع برق و الکترونیک، تولید لوازم الکتریکی خانگی، صنایع اپتیک، ساخت سایر کالاهای صنعتی با فناوری برتر، صنایع بازیافت و صنایع عمومی کارگاهی اما چنانکه گفته شده است به علت تراکم واحدهای صنعتی از نوع صنایع آلاینده و آلودگی محیط این منطقه، ایجاد هرگونه صنایع آلاینده بالا دستی و پایین دستی شیمیایی و پتروشیمی و صنایع پایین دستی نفت و گاز مورد تائید این مطالعات نمی باشد.

این منطقه دارای ۵ شهرک و ۲ ناحیه صنعتی است. در جدول‌های ۷-۷۱ و ۷-۷۲ مشاهده می‌شود در مجموع ۱۸۴ واحد صنعتی در شهرک‌ها و تنها یک واحد صنعتی در ناحیه‌های صنعتی این منطقه فعال هستند که به ترتیب ۵,۳۸۱ و ۲۱ شغل ایجاد کرده‌اند.

از تعداد ۵ شهرک صنعتی این منطقه ۳ شهرک فعال شده و در ۲ شهرک دیگر (شهرک صنایع دریایی و شیلات آبادان و شهرک صنعتی شلمچه) هنوز واحدی به بهره‌برداری نرسیده است. همچنین از تعداد ۲ ناحیه صنعتی این منطقه تنها یک ناحیه فعال شده و ناحیه دوم (ناحیه صنایع دریایی خرمشهر) هنوز به مرحله فعالیت نرسیده است.

در جدول‌های یاد شده کسری تسهیلات آب، برق، گاز شهری، تلفن ثابت، با رنگ طوسی مشخص شده است و تامین این تسهیلات جزیی از خدمات زیربنایی مورد نیاز این سامانه‌ها است که تا افق طرح آمایش برای این منطقه در برنامه توسعه این سامانه‌ها قرار دارد.

علاوه بر تامین تسهیلات زیربنایی و توسعه کمی و کیفی این سامانه‌ها، جذب سرمایه‌گذاران برای احداث واحدهای تولیدی مناسب در این شهرک‌ها و نواحی صنعتی به ویژه برای مناطق حاشیه‌ای استان از دیگر وظایف مدیریتی اداره کل صنعت، معدن و تجارت و شرکت شهرک‌های صنعتی استان می‌باشد. به عنوان مثال مشاهده می‌شود در ناحیه صنعتی شهدای آبادان تا پایان سال ۱۳۹۱ تنها یک واحد صنعتی به بهره‌برداری رسیده است.

از نظر شبکه‌های حمل و نقل، شهرستان آبادان با برخورداری از فرودگاه بین‌المللی و هر دو شهر آبادان و خرمشهر با برخورداری از بندر و شبکه بزرگراهی از وضعیت نسبی بسیار خوبی در سطح استان قرار دارند و با توجه به توسعه شبکه جاده‌ای و ریلی تا افق آمایش از وضعیت مناسب‌تری برخوردار خواهند شد.

در چارچوب مسیرهای تعیین شده و اولویت‌بندی پروژه‌ها در برنامه بخشی، احداث و توسعه قطعات جاده‌ای و ریلی زیر به طور مشخص برای این منطقه در برنامه آمایش استان پیش‌بینی شده است.

- توسعه شبکه جاده‌ای آبادان- خرمشهر به اهواز،
- دو خطه و برقی کردن راه‌آهن آبادان- خرمشهر به اهواز،
- احداث و توسعه بزرگراه خلیج فارس از این دو شهرستان به سمت بندر امام خمینی و هندیجان و در ادامه به سمت بوشهر،
- احداث خط آهن جدید در همین مسیر بزرگراه خلیج فارس،
- توسعه جاده خرمشهر - شلمچه به سمت عراق

در زمینه گردشگری، این منطقه و شهرهای آبادان و خرمشهر ابتدای محور شماره یک گردشگری استان را تشکیل می‌دهند و توسعه شبکه حمل و نقل در این منطقه در خدمت تسهیل گردشگری قرار خواهد گرفت.

جدول ۷-۷۱- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۲ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام شهرک صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
آبادان	آبادان	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۰۰	۳۳	۱۰۵	۲,۹۸۲
	آبادان۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲۰	۱	۲۷	۲۳۷
	صنایع دریایی شیلات آبادان	۱	۱	۱		۱				۱۰		
خرمشهر	شلمچه	۱		۱								
	خرمشهر	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۱۳	۳۰	۵۲	۲,۱۶۲
	جمع	**۵**	**۴**	**۵**	**۳**	**۴**	**۳**	**۳**	**۲۳۳**	**۷۴**	**۱۸۴**	**۵,۳۸۱**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

جدول ۷-۷۲- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۲ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام ناحیه صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
آبادان	شهدا	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۱۰	۱	۱	۲۱
خرمشهر	صنایع دریایی خرمشهر	۱										
جمع		**۲**	**۱**	**۱**	**۱**	**۱**		**۱**	**۱۰**	**۱**	**۱**	**۲۱**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

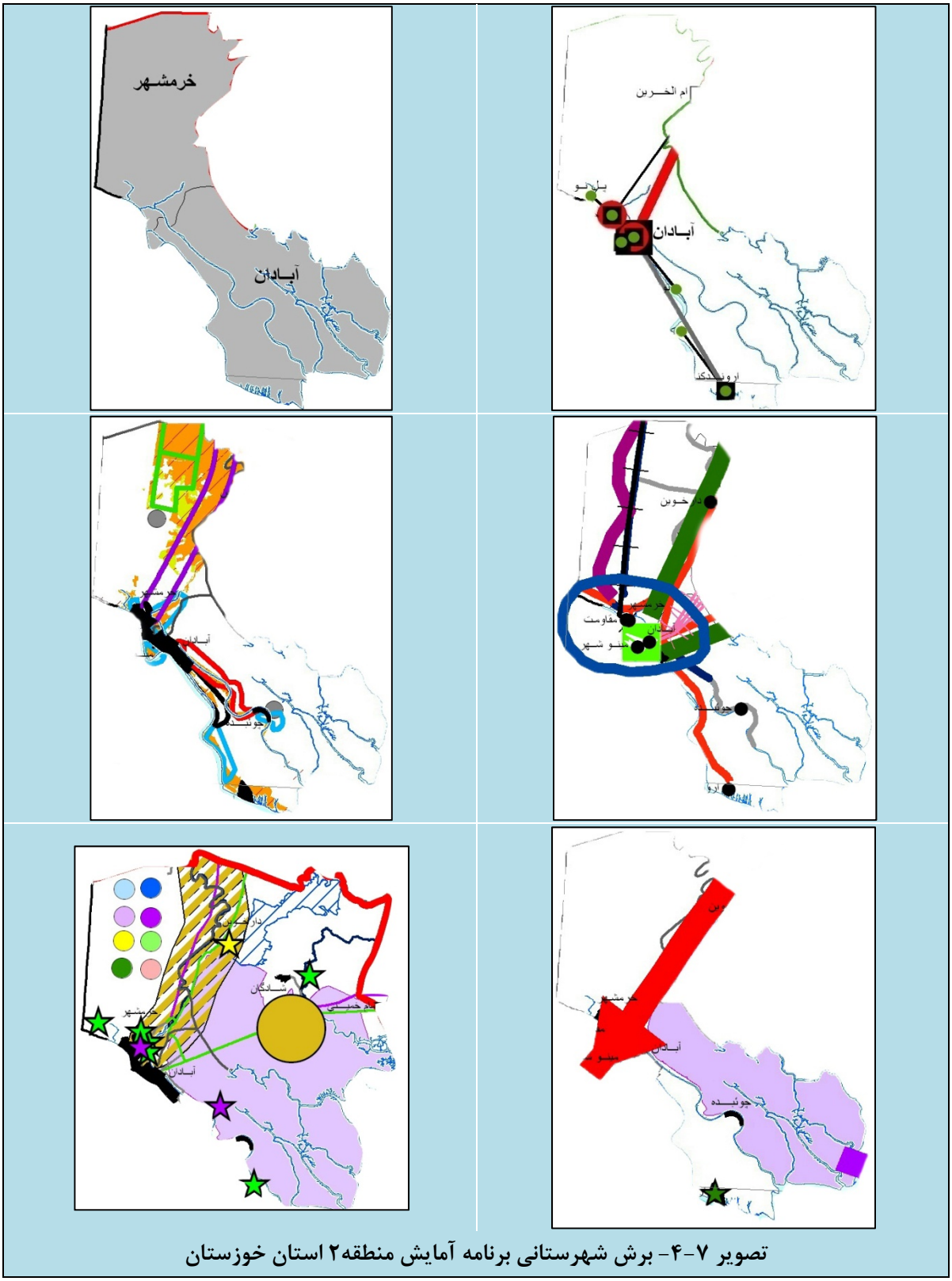

تصویر ۷-۴- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه۲ استان خوزستان

۷-۳-۶-۳- منطقه ۳ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های بندر ماهشهر، هندیجان و شادگان

این منطقه با مرکزیت شهر بندر ماهشهر در سطح بالایی از توسعه صنعتی قرار دارد. از نظر ترتیب تخصص، شهرستان بندر ماهشهر به شدت صنعتی و سپس خدماتی است (در گزارش فصل ششم مطالعات آمایش ذکر شد که در سطح استان تنها در دو شهرستان بندر ماهشهر و امیدیه سهم اشتغال بخش صنعت از دو بخش دیگر، کشاورزی و خدمات بیشتر است). برعکس در شهرستان هندیجان و شادگان سهم اشتغال بخش صنعت از دو گروه کشاورزی و خدماتی کمتر است (رجوع کنید به گزارش فصل ششم مطالعات آمایش استان).

در مطالعات آمایش استان، شهر بندر ماهشهر در سلسله مراتب خدمات برتر در سطح دوم (پس از اهواز) قرار دارد. از نظر آموزش عالی در سطح دوم و از نظر خدمات ارجاع به پزشک نیز در سطح دوم جای دارد. از نظر سلسله مراتب الگوی سکونت‌گاهی بندر ماهشهر به عنوان مرکز منطقه و مرکز ناحیه عمل خواهد کرد و شهرهای هندیجان و شادگان به عنوان مرکز شهرستان و مرکز منظومه به بندر ماهشهر متصل می‌شود.

در این منطقه ۴۹ درصد از زمین‌های زیر کشت آبی در شهرستان شادگان قرار دارد و شهرستان‌های بندر ماهشهر و هندیجان هریک به ترتیب حدود ۲۳ و ۲۷ درصد زمین‌های زیر کشت آبی این منطقه را در اختیار دارند. به علت بارش کم و گرمای محیط، کشت آبی کشت عمده این منطقه است و سهم آن از کل اراضی زیر کشت در حال حاضر حدود ۹۰ درصد است. اراضی زیر کشت این منطقه از نظر خاک قابلیت توسعه دارد. حدود ۲۷۵ هزار هکتار اراضی زیر کشت آبی منطقه در حال حاضر، با انجام اقدامات اصلاحی و تامین آب قابلیت افزایشی به میزان حدود ۴۰ هزار هکتار دارد، به عبارت دیگر تا ۳۱۵ هزار هکتار قابل توسعه است. این مقدار قابلیت توسعه اراضی (۴۰ هزار هکتار در این منطقه)، حدود ۱۱ درصد کل قابلیت توسعه اراضی زیر کشت آبی در استان می‌باشد. در صورت استفاده از کل این قابلیت سهم اراضی دارای قابلیت کشت آبی نیز از حدود ۹۰ درصد در وضعیت فعلی، به حدود ۹۷ درصد خواهد رسید. جزئیات بیشتر این توسعه در جدول ۷-۷۳ منعکس می‌باشد. از نظر توسعه دامپروری، ظرفیت توسعه شهرستان هندیجان "کم" و برای شهرستان ماهشهر و شادگان متوسط برآورد شده است.

در مقایسه با منابع خاک شبکه آبیاری جای توسعه بسیار بیشتری دارد. در مقابل حدود ۲۷۴ هزار هکتار اراضی زیر کشت آبی منطقه در حال حاضر، شبکه‌های آبرسانی در دست بهره‌برداری نزدیک به ۱۹ هزار هکتار وسعت دارد و در مقابل ۳۱۵ هزار هکتار قابل کشت در صورت توسعه اراضی، شبکه‌های آبرسانی در افق طرح آمایش حدود ۷۰ هزار هکتار از این اراضی را پوشش خواهند داد. بنابراین همان‌طور

که در جاهای مختلف این گزارش و در گزارش فصل‌های پیشین بیان شده است استان خوزستان و در اینجا به عنوان نمونه این منطقه قابلیت آن را دارد که در صورت توسعه شبکه‌های آبرسانی منابع خاک بیشتری را در بخش کشاورزی مورد استفاده قرار دهد جدول ۷-۷۴ و تصویر ۷-۵ جزئیات بیشتری از برنامه توسعه شبکه آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ در این منطقه را نشان می‌دهد.

جدول ۷-۷۳- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۳ برنامه‌ریزی– هکتار

		بندرماهشهر	هندیجان	شادگان	جمع منطقه	جمع استان
وضعیت فعلی	دیم	۲۰,۶۴۴	۵,۵۷۷	۷,۶۹۳	۳۳,۹۱۴	۵۲۸,۶۴۶
	آبی	۶۳,۵۶۵	۷۶,۳۶۵	۱۳۴,۵۰۹	۲۷۴,۴۳۹	۱,۶۸۱,۴۲۶
	جمع	۸۴,۲۰۹	۸۱,۹۴۲	۱۴۲,۲۰۲	۳۰۸,۳۵۳	۲,۲۱۰,۰۷۲
قابلیت	دیم	۶,۵۳۰	۱,۳۷۵	۱,۷۹۲	۹,۶۹۶	۴۰۰,۸۳۶
	آبی	۷۷,۷۱۰	۹۶,۶۰۹	۱۴۰,۴۸۲	۳۱۴,۸۰۱	۲,۰۴۷,۲۸۸
	جمع	۸۴,۲۳۹	۹۷,۹۸۴	۱۴۲,۲۷۴	۳۲۴,۴۹۷	۲,۴۴۸,۱۲۴
قابلیت تغییر	دیم	-۱۴,۱۱۴	-۴,۲۰۲	-۵,۹۰۱	-۲۴,۲۱۸	-۱۲۷,۸۱۰
	آبی	۱۴,۱۴۵	۲۰,۲۴۴	۵,۹۷۴	۴۰,۳۶۳	۳۶۵,۸۶۲
	جمع	۳۰	۱۶۰۴۲	۷۲	۱۶,۱۴۵	۲۳۸,۰۵۲
سهم زمین زیر کشت آبی	وضعیت فعلی	۷۵.۵	۹۳.۲	۹۴.۶	۸۹.۰	۷۶.۱
	قابلیت	۹۲.۲	۹۸.۶	۹۸.۷	۹۷.۰	۸۳.۶
قابلیت افزایش سطح زیرکشت در شهرستان / منطقه درصد	جمع دیم و آبی	۰.۰	۱۹.۶	۰.۱	۵.۲	۱۰.۸
سهم از قابلیت افزایش در استان- درصد	آبی	۳.۹	۵.۵	۱.۶	۱۱.۰	۱۰۰.۰
	کل	۰.۰	۶.۷	۰.۰	۶.۸	۱۰۰.۰

جدول ۷-۷۴- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار

	بهره‌برداری (وضع فعلی)	دست اجرا	مطالعاتی	توسعه نیشکر	کل مقدار توسعه	جمع در افق ۱۴۰۴
بندرماهشهر	۶۷۷		۹,۰۴۶		۹,۰۴۶	۹,۷۲۳
هندیجان	۳,۹۰۹	۴۲,۲۲۱	۴۰		۴۲,۲۶۱	۴۶,۱۷۰
شادگان	۱۴,۱۹۷					۱۴,۱۹۷
جمع منطقه ۳	**۱۸,۷۸۳**	**۴۲,۲۲۱**	**۹,۰۸۶**	**۰**	**۵۱,۳۰۷**	**۷۰,۰۹۰**
جمع استان	۳۱۵,۱۴۰	۲۸۴,۳۹۱	۴۶۳,۵۳۲	۱۱۶,۹۶۵	۸۶۴,۸۸۹	۱,۱۸۰,۰۲۸
سهم منطقه – درصد	**۶.۰**	**۱۴.۸**	**۲.۰**	**۰.۰**	**۵.۹**	**۵.۹**

خانه‌های خالی جدول برنامه‌ای ندارند.

مأخذ: محاسبات مطالعات آمایش برپایه نقشه سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان – ۱۳۹۲

۲/۶ درصد از عملیات توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان در منطقه ۲ انجام می‌شود. حجم عملیات توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری در این منطقه نزدیک به ۳۸ هزار هکتار می‌باشد که این وسعت معادل ۴۴ درصد اراضی زیر کشت (آبی و دیم) این منطقه در حال حاضر می‌باشد.

در برنامه پنجساله طراحی شده، در قالب برنامه آمایش ۷/۱ درصد از عملیات توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان و ۵/۶ درصد از سرمایه‌گذاری پیش‌بینی شده در منطقه ۳ انجام می‌شود. این حجم عملیات نزدیک به ۱۰۶هزار هکتار می‌باشد که این وسعت معادل ۳۴/۳ درصد اراضی زیر کشت (آبی و دیم) این منطقه در حال حاضر می‌باشد. در جدول ۷-۷۵ مشاهده می شود که حجم عملیات شهرستان ماهشهر ۵۷ درصد و سهم شهرستان هندیجان و شادگان به ترتیب نزدیک به ۲۳ و ۲۰ درصد حجم عملیات این منطقه را تشکیل می‌دهد. چنانکه در این جدول مشاهده می‌شود عملیات حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و پس از آن برنامه بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان مهمترین فعالیت‌های این منطقه را تشکیل می‌دهد.

شهرستان هندیجان بزرگ‌ترین مرکز صیادی منطقه را تشکیل می‌دهد و شیلات مهم‌ترین پایه اقتصادی این شهرستان است. در برنامه آمایش با توسعه صنایع وابسته به این فعالیت و گسترش بازارها از آن حمایت خواهد شد. هر دو شهرستان بندر ماهشهر و به خصوص شهرستان هندیجان داری پتانسیل بالای آبزی پروری در کنار رودخانه و صید دریایی می‌باشند. شهرستان شادگان نیز دارای پتانسیل توسعه آبزی‌پروری رودخانه‌ای می‌باشد. با این وجود آبزی‌پروری در هر دو شهرستان بندر ماهشهر و شادگان با اثرات منفی توسعه آبزی‌پروری بر دبی رودخانه و کاهش حجم آب ورودی به دریا و در نتیجه تسری شوری آب دریا به رودخانه و زمین‌های مجاور و مساله آلودگی آب از نظر تجمیع سموم در بدن آبزیان و سلامت تغذیه‌ای آن می‌باشد. در صید دریایی نیز شهرستان ماهشهر با آلودگی محیط روبرو است. لذا توسعه آبزی‌پروری در این دو شهرستان باید منوط به اقدامات لازم برای کنترل و کاهش آلودگی محیط زیست در این منطقه به طور کلی و حصول اطمینان از سلامتی فرآورده‌های شیلات این متطقه با نظارت معاونت غذا و داروی دانشگاه علوم پزشکی استان و از نظر منابع آب نیازمند تایید سازمان آب منطقه‌ای خواهد بود. در گزارش فصل هشتم مطالعات آمایش به این موضوع باز خواهیم گشت.

صنایع شیمیایی و پتروشیمی مهم‌ترین بخش صنعتی شهرستان بندر ماهشهر را تشکیل می‌دهد و حمل و نقل کالا از بندر امام خمینی مهم‌ترین زیربخش خدمات است که به همراه فعالیت صنعتی زمینه رشد خدمات را در این شهرستان فراهم کرده است.

در برنامه آمایش در ارتباط با بخش کشاورزی صنایع غذایی و صنایع شیلات مهم‌ترین صنایع پیشنهادی برای شهرستان هندیجان است و به همین دلیل ایجاد شهرک صنعتی شیلات در این شهرستان مورد

تائید مطالعات آمایش می‌باشد. برای شهرستان شادگان نیز صنایع غـذایی بـا توجـه بـه گسـتره فعالیـت کشاورزی در این شهرستان پیشنهاد شده است. به علاوه سایر صنایع نیز برای این منطقه پیشنهاد شـده و مورد تأیید مطالعات آمایش می‌باشد، اما در اینجا نیز مانند منطقه ۱، نگرانی از توسعه و ایجـاد صـنایع جدید آلوده‌کننده محیط زیست وجود دارد زیرا از یک طرف انواع صنایع آلوده‌کننـده محـیط زیسـت در این منطقه مستقر هستند و از طرف دیگر شهرستان شادگان دارای اراضی قابل کشت آبی قابـل توجـه و دارای ظرفیت توسعه آبزی‌پروری رودخانه‌ای می‌باشد و بر این اساس در این منطقه نیز مطالعات آمـایش ایجاد صنایع بالا دستی و پایین دستی نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی جدید را توصیه نمی‌نماید.

جدول ۷-۷۵- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۳

	آبخیزداری (عملیات سازه‌ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
حجم عملیات							
ماهشهر	۰	۰	۶۸۰	۵۸,۰۰۰	۰	۲,۱۸۰	۶۰,۸۶۰
هندیجان	۱,۵۷۰	۴۲۰	۷۳۰	۱۸,۰۰۰	۴۰۰	۲,۸۴۰	۲۳,۹۶۰
شادگان	۰	۰	۳۶۵	۲۰,۰۰۰	۰	۷۲۰	۲۱,۰۸۵
جمع منطقه	**۱,۵۷۰**	**۴۲۰**	**۱,۷۷۵**	**۹۶,۰۰۰**	**۴۰۰**	**۵,۷۴۰**	**۱۰۵,۹۰۵**
سهم سرمایه‌گذاری							
بندرماهشهر	۰	۰	۱.۹	۴.۵	۰	۷.۷	۱.۹
هندیجان	۱.۷	۲.۲	۱.۷	۳.۲	۲.۱	۹.۶	۳.۱
شادگان	۰	۰	۰.۹	۱.۶	۰	۱.۹	۰.۶
جمع منطقه	**۱.۷**	**۲.۲**	**۴.۵**	**۹.۳**	**۲.۱**	**۱۹.۲**	**۵.۶**

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و سرچنگلداری استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

از سوی دیگر با توجه به آنکه در حـال حاضـر شهرسـتان بنـدر ماهشـهر بـه قطـب صـنایع شـیمیایی و پتروشیمی تبدیل شده است و این شهرستان از نظر محیط زیست در وضعیت دشواری قرار گرفتـه اسـت مطالعات آمایش پیشنهاد کرده است از احداث واحدهای جدیـد صـنایع شـیمیایی و پتروشـیمی آلاینـده محیط زیست در این شهرستان ممانعت به عمل آید. در مقابل مطالعات آمایش پیشـنهاد کـرده اسـت بـا توجه به وجود زمین‌های فاقد قابلیت اصلاح بـرای تبـدیل بـه اراضـی کشـاورزی در شـرق و غـرب شـهر هندیجان، در عمق خشکی و دور از دریا و دور از رودخانه زهـره، سـایت مناسـبی بـرای احـداث صـنایع آلاینده در نظر گرفته شود. در این صورت این سایت و صنایع مستقر در آن، با توجه بـه وضـع موجـود و

برنامه گسترش شبکه‌های زیربنایی از امکانات آب، برق، گاز و شبکه جاده‌ای برخوردار خواهند بود، ضمن آنکه با احداث بزرگراه و شبکه ریلی خلیج فارس که از مسیر بندر آبادان و خرمشهر به بندر ماهشهر، هندیجان، به بوشهر متصل می‌شود و از همین دو مکان تقریبی عبور می‌نماید، امکانات حمل و نقلی این دو سایت از بهبود قابل توجهی نیز برخوردار خواهد شد. از مزایای دیگر این سایت نزدیک بودن آن به ماهشهر، یعنی قطب صنایع شیمیایی و پتروشیمی منطقه، و استفاده از مزایای همجواری با این صنایع می‌باشد.

به طور مشخص برای منطقه ۳ برنامه‌ریزی (بندر ماهشهر، هندیجان و شادگان) از دیدگاه مطالعات آمایش، صنایع زیر پیشنهاد شده است:

صنایع غذایی (شیلات)، صنایع ساختمانی، قطعه سازی برای صنایع نفت و گاز، کشتی سازی و صنایع وابسته، صنایع برق و الکترونیک صنایع اپتیک، صنایع بازیافت، صنایع عمومی کارگاهی، برای همه شهرستان‌های این منطقه و صنایع پتروشیمی و شیمیایی (بالادستی، پایین دستی)، تنها برای شهرستان هندیجان در دو سایت پیشنهادی توسط مطالعات آمایش.

چنانکه گفته شده است به علت تراکم واحدهای صنعتی از نوع صنایع آلاینده و آلودگی محیط منطقه بندر ماهشهر، ایجاد هرگونه صنایع آلاینده جدید بالا دستی و پایین دستی شیمیایی و پتروشیمی و صنایع پایین دستی نفت و گاز در شهرستان بندر ماهشهر مورد تائید این مطالعات نمی باشد.

این منطقه دارای ۴ شهرک و ۳ ناحیه صنعتی می‌باشد. در جدول‌های ۷-۷۶ و ۷-۷۷ مشاهده می‌شود هر چهار شهرک صنعتی این منطقه فعال شده و در مجموع ۵۴ واحد صنعتی در این شهرک‌ها به بهره‌برداری رسیده‌اند. اما مشاهده می‌شود در شهرک هندیجان تنها یک واحد مستقر شده است و در سه ناحیه صنعتی این منطقه هیچ واحدی هنوز به بهره‌برداری نرسیده است.

در اینجا نیز مشاهده می‌شود در مناطق حاشیه‌ای‌تر این منطقه تنها ناحیه صنعتی ایجاد شده است و پیشرفت تامین تسهیلات زیربنایی این سامانه‌ها کمتر است و به همین دلیل هنوز هیچ واحدی فرصت استقرار در آنها نیافته است. رویکرد کاهش عدم تعادل‌های بین منطقه‌ای ایجاب می‌نماید نسبت به تکمیل این سامانه‌ها و جذب سرمایه‌گذاران به آنها در برنامه آمایش استان اهتمام ورزیده شود.

در جدول‌های یاد شده کسری تسهیلات آب، برق، گاز شهری، تلفن ثابت، با رنگ طوسی مشخص شده است و تامین این تسهیلات جزیی از خدمات زیربنایی مورد نیاز این سامانه‌ها است که تا افق طرح آمایش برای این منطقه در برنامه توسعه این سامانه‌ها قرار دارد.

علاوه بر تامین تسهیلات زیربنایی و توسعه کمی و کیفی این سامانه‌ها، جذب سرمایه‌گذاران برای احداث واحدهای تولیدی مناسب در این شهرک‌ها و نواحی صنعتی به ویژه برای مناطق حاشیه‌ای استان از دیگر وظایف مدیریتی اداره کل صنعت، معدن و تجارت و شرکت شهرک‌های صنعتی استان می‌باشد.

جدول ۷-۷۶- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۳ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام شهرک صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
ماهشهر	بندر امام خمینی	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۷۰	۷	۳	۱۸۲
	بندر ماهشهر	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۹۰	۱۰	۳۹	۶۳۰
شادگان	شادگان	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۰۰	۱۰	۱۱	۲۲۵
هندیجان	هندیجان	۱	۱	۱	۱	۱			۱۰	۶	۱	۵
جمع		**۴**	**۴**	**۴**	**۴**	**۴**	**۲**	**۳**	**۲۷۰**	**۳۳**	**۵۴**	**۱,۰۴۲**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

جدول ۷-۷۷- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۳ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام ناحیه صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
ماهشهر	بعثت	۱		۱		۱				۲		
شادگان	دارخوین	۱	۱	۱	۱	۱			۱۳	۷		
هندیجان	هندیجان	۱										
جمع		**۳**	**۱**	**۲**		**۲**			**۱۳**	**۹**		

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

در برنامه آمایش از نظر شبکه‌های حمل و نقل، هر دو شهرستان بندر ماهشهر و هندیجان از بزرگراه و خط‌آهن خلیج فارس بهره‌مند خواهند شد، ضمن آنکه بزرگراه جنوب - شمال در شرق استان نیز از بندر ماهشهر به سمت رامشیر و رامهرمز از شهرستان بندر ماهشهر عبور خواهد کرد.

در حال حاضر از نظر شبکه‌های حمل و نقل، شهرستان بندر ماهشهر از بزرگراه، خط‌آهن و فرودگاه بهره‌مند می‌باشد و شهرستان هندیجان از طریق جاده اصلی از یک طرف به بندر ماهشهر و از طرف دیگر به گناوه و بوشهر ارتباط دارد.

در چارچوب مسیرهای تعیین شده و اولویت‌بندی پروژه‌ها در برنامه بخشی، احداث و توسعه قطعات جاده‌ای و ریلی زیر به طور مشخص برای این منطقه در برنامه آمایش استان پیش‌بینی شده است.

- توسعه شبکه جاده‌ای بندر ماهشهر به اهواز،
- دو خطه و برقی کردن راه‌آهن بندر ماهشهر به اهواز،
- احداث بخش وسیعی از بزرگراه خلیج فارس، که هر سه شهرستان این منطقه از آن بهره‌مند می‌شوند،
- احداث بخش وسیعی از خط آهن بزرگراه خلیج فارس، که هر سه شهرستان این منطقه از آن بهره‌مند می‌شوند،
- احداث بزرگراه جنوب - شمال در شرق استان از بندر ماهشهر به سمت رامشیر و رامهرمز، که بخش کوچکی از آن در شهرستان بندر ماهشهر واقع خواهد شد،
- توسعه شبکه جاده‌ای و ریلی آبادان – خرمشهر به اهواز که بخشی از آن شهرستان شادگان می‌گذرد.

۷-۳-۶-۴- منطقه ۴ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های دزفول- اندیمشک - شوش- شوشتر- گتوند

این منطقه با مرکزیت شهر دزفول با برخورداری از منابع سرشار آب و گسترده‌ترین اراضی دارای قابلیت کشت آبی، بزرگ‌ترین منطقه کشاورزی استان را تشکیل می‌دهد.

شهر دزفول از نظر آموزش عالی و خدمات ارجاع به پزشک در سطح دوم پس از اهواز قرار دارد. دزفول بزرگ‌ترین شهر این منطقه را تشکیل می‌دهد و به صورت تاریخی نیز همراه با اندیمشک مرکز اصلی مبادلات آن بوده است. طبق مطالعات آمایش در الگوی سلسله مراتبی سکونت‌گاهی شهر دزفول به عنوان مرکز ناحیه به مرکز استان متصل می‌شود و داخل این منطقه شهرهای دزفول- اندیمشک - شوش- شوشتر- گتوند به عنوان مرکز منظومه به آن متصل هستند.

در روند عدم تمرکز در درون استان شهرستان دزفول اهمیت بیشتری یافته است، به عنوان مثال در شبکه بهداشتی- درمانی شهر دزفول به عنوان یک مرکز در رده‌ای همسان با شهر اهواز عمل می‌نماید و شهرستان‌های همین منطقه به شهر دزفول متصل می‌شوند. این همسانی در تعیین رئیس دانشگاه علوم پزشکی دزفول و قائم مقام وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در دزفول (همسان رئیس دانشگاه علوم پزشکی اهواز) قابل مشاهده است. این روند عدم تمرکز با پیشنهادهای حاصل از مطالعات آمایش استان بسیار همسو می‌باشد و این‌گونه روندهای عدم تمرکز برای افزایش کارآیی و کاهش هزینه‌ها قبلا توصیه شده است.

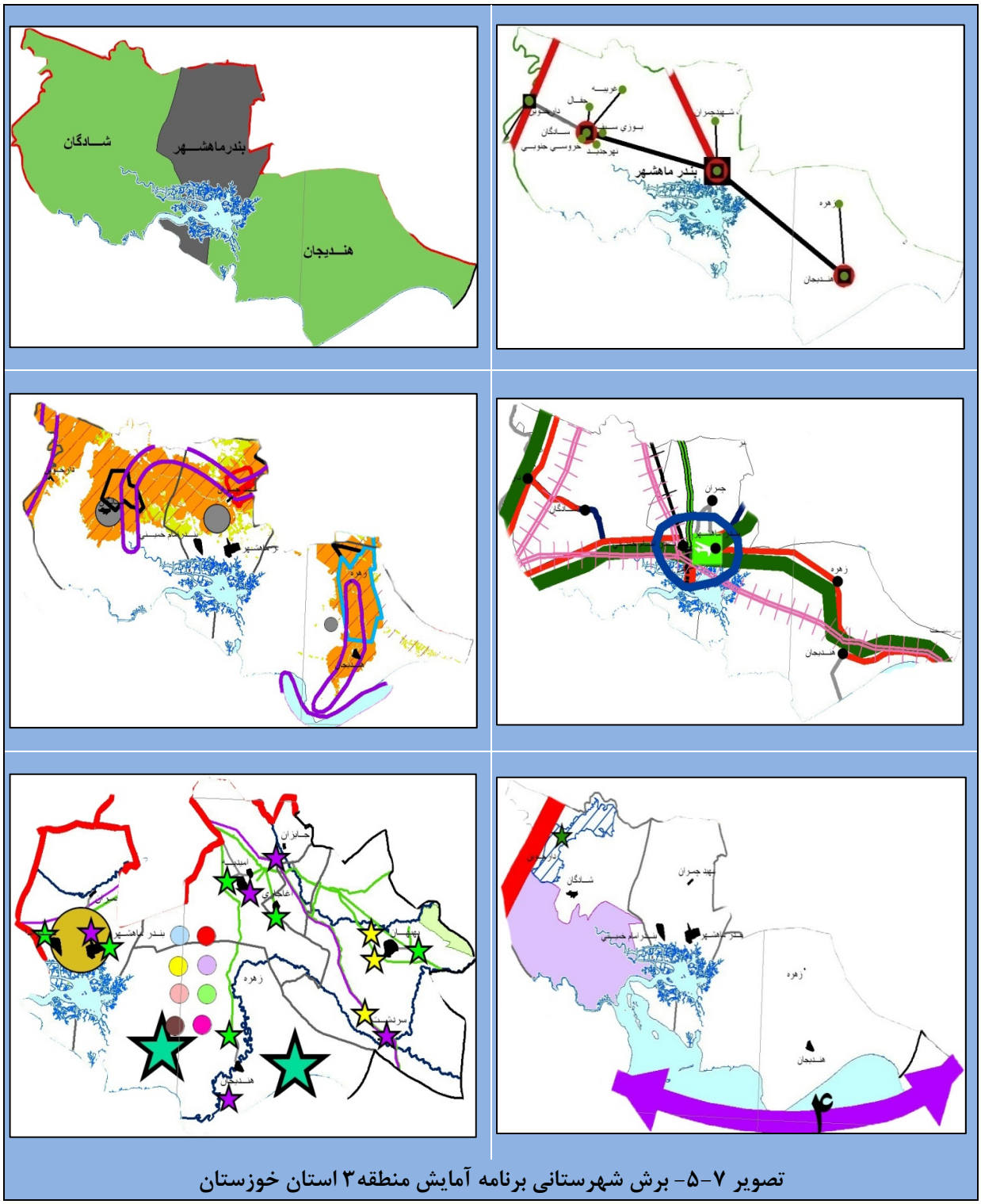

تصویر ۷-۵- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه۳ استان خوزستان

در حال حاضر این منطقه در مجموع حدود ۵۱۳ هزار هکتار، یا معـادل ۳۰/۵ درصـد از زمـین‌هـای زیـر کشت آبی استان را در اختیار دارد که از نظر وسعت، یکپارچگی و کیفیـت در سـطح اسـتان و حتـی در سطح کشور بی نظیر است. به علت برخورداری از این منابع در مجموع یکی از مناطق با ثبات از نظر توان نگهداری جمعیت می‌باشد. در گزارش فصل سوم مشاهده شد شهرستان دزفول از نظر شاخص توانمنـدی

در پهنه بسیار قوی، شهرستان اندیمشک در پهنه قوی و شهرستان‌های شوش و شوشتر در پهنه متوسط و شهرستان گتوند در پهنه ضعیف قرار گرفته‌اند.

با نگاهی به نقشه توزیع اراضی زیر کشت آبی در این منطقه همسویی کامل این دو متغیر به راحتی قابل مشاهده است، به این ترتیب که شهرستان‌های بهره‌مندتر هم از وسعت اراضی کشت آبی بیشتر و هم از نسبت بالاتر مساحت زیر کشت آبی به کل مساحت شهرستان یا به نسبت زمین‌های زیر کشت دیم برخوردار هستند شهرستان‌های دزفول و اندیمشک از نظر تخصص خدماتی - کشاورزی هستند و در نتیجه در نقش بازار اصلی برای مناطق پیرامونی عمل می‌نمایند. شهرستان‌های شوش و گتوند از نظر تخصص کشاورزی - خدماتی هستند و شهرستان شوشتر به دلیل واحدهای گسترده کشت و صنعت از نظر تخصص، تنها شهرستان کشاورزی - صنعتی در سطح استان به حساب می‌آید.

بخش عمده زمین‌های زیر کشت آبی این منطقه در شهرستان شوش و پس از آن در شهرستان شوشتر قرار دارد و شهرستان‌های دزفول، اندیمشک و گتوند در مجموع نزدیک به یک سوم اراضی زیر کشت آبی این منطقه را در اختیار دارند. هرچند در این منطقه که از مناطق شمالی استان و بهره‌مند از بارش می‌باشد، کشت دیم در کنار کشت آبی رواج دارد ولی کشت آبی، کشت عمده این منطقه است و سهم آن از کل اراضی زیر کشت در حال حاضر حدود ۸۰ درصد است. این نسبت برای شهرستان شوش در سطح حداکثر و معادل ۹۴ درصد و برای شهرستان اندیمشک در سطح حداقل و حدود ۵۳ درصد است. این منطقه به علت شرایط مناسب برخورداری از آب تقریباً از حداکثر اراضی قابل کشت استفاده کرده است و مجموع پتانسیل افزایش اراضی زیر کشت آن نزدیک به ۵۲ هزار هکتار برآورد شده است که حدود ۸ درصد اراضی زیر کشت فعلی این منطقه می‌باشد. بنابراین با انجام عملیات اصلاحی و انتقال آب، کل اراضی قابل کشت این منطقه (اعم از آبی و دیم) از مقدار ۶۳۹ هزار هکتار در وضعیت فعلی تا ۶۹۱ هزار هکتار قابل افزایش است. هرچند این مقدار قابلیت توسعه اراضی (۵۱ هزار هکتار در این منطقه)، حدود ۸ درصد مساحت اراضی زیر کشت فعلی استان می‌باشد اما به علت وسعت این منطقه و بالا بودن سهم اراضی قابل کشت در آن، این مقدار پتانسیل توسعه حدود ۲۲ درصد کل قابلیت توسعه اراضی زیر کشت در استان را تشکیل می‌دهد که در صورت استفاده از کل این قابلیت سهم اراضی دارای قابلیت کشت آبی نیز از ۸۰ درصد در وضعیت فعلی، به ۸۲ درصد خواهد رسید. جزئیات بیشتر این توسعه در جدول ۷-۷۸ منعکس می‌باشد.

در این منطقه وسعت و نسبت اراضی زیر شبکه آبیاری در مقایسه با منابع خاک مناسب‌تر از مناطق دیگر استان است. در مقابل حدود ۶۳۹ هزار هکتار اراضی زیر کشت منطقه در حال حاضر، شبکه‌های آبرسانی در دست بهره‌برداری نزدیک به ۱۵۲ هزار هکتار و اراضی طرح موجود و توسعه نیشکر نزدیک به ۵۰ هزار

هکتار وسعت دارد و در مقابل ۶۹۱ هزاز هکتار قابل کشت در صورت توسعه اراضی، شبکه‌های آبرسانی در افق طرح آمایش حدود ۴۲۸ هزار هکتار از این اراضی را پوشش خواهند داد که از بالاترین نسبت‌ها در سطح استان می‌باشد. در همین حال با توجه به این‌که این منطقه قطب کشاورزی استان می‌باشد در صورت توسعه شبکه‌های آبرسانی، راندمان مصرف آب و راندمان تولید کشاورزی افزایش خواهد یافت. جدول ۷-۷۹ و تصویر ۷-۶ جزئیات بیشتری از برنامه توسعه شبکه آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ در این منطقه را نشان می‌دهد.

این منطقه یکی از قطب‌های دامپروری استان را نیز تشکیل می‌دهد. ظرفیت تولیدات دامی شهرستان دزفول "بسیار زیاد"، برای شهرستان‌های شوش و شوشتر "زیاد"، اندیمشک "متوسط" و گتوند "کم" برآورد شده است.

جدول ۷-۷۸- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۴ برنامه‌ریزی– هکتار

		دزفول	اندیمشک	شوش	شوشتر	گتوند	جمع منطقه	جمع استان
وضعیت فعلی	دیم	۲۸,۱۷۱	۳۰,۱۳۳	۱۳,۹۹۶	۳۴۴۳۲	۱۹,۵۸۵	۱۲۶,۳۱۸	۵۲۸,۶۴۶
	آبی	۸۲,۹۴۹	۳۴,۴۷۷	۲۱۹,۸۷۰	۱۳۴۸۰۶	۴۰,۶۴۵	۵۱۲,۷۴۷	۱,۶۸۱,۴۲۶
	جمع	۱۱۱,۱۲۰	۶۴,۶۱۰	۲۳۳,۸۶۷	۱۶۹,۲۳۸	۶۰,۲۳۰	۶۳۹,۰۶۵	۲,۲۱۰,۰۷۲
قابلیت	دیم	۲۶,۷۶۸	۳۶,۶۴۹	۱۵,۲۳۱	۲۷,۸۲۷	۱۵,۵۳۶	۱۲۲,۰۱۱	۴۰۰,۸۳۶
	آبی	۸۵,۴۰۴	۳۴,۷۸۸	۲۴۹,۹۳۵	۱۵۲,۱۱۸	۴۶,۷۶۴	۵۶۹,۰۰۸	۲,۰۴۷,۲۸۸
	جمع	۱۱۲,۱۷۲	۷۱,۴۳۷	۲۶۵,۱۶۶	۱۷۹,۹۴۴	۶۲,۳۰۰	۶۹۱,۰۱۹	۲,۴۴۸,۱۲۴
قابلیت تغییر	دیم	-۱,۴۰۳	۶,۵۱۷	۱,۲۳۵	-۶,۶۰۵	-۴,۰۴۹	-۴,۳۰۶	-۱۲۷,۸۱۰
	آبی	۲,۴۵۵	۳۱۱	۳۰,۰۶۴	۱۷,۳۱۲	۶,۱۲۰	۵۶,۲۶۱	۳۶۵,۸۶۲
	جمع	۱,۰۵۲	۶,۸۲۷	۳۱,۲۹۹	۱۰,۷۰۶	۲,۰۷۰	۵۱,۹۵۵	۲۳۸,۰۵۲
سهم زمین زیر کشت آبی	وضعیت فعلی	۷۴.۶	۵۳.۴	۹۴.۰	۷۹.۷	۶۷.۵	۸۰.۲	۷۶.۱
	قابلیت	۷۶.۱	۴۸.۷	۹۴.۳	۸۴.۵	۷۵.۱	۸۲.۳	۸۳.۶
قابلیت افزایش سطح زیرکشت درشهرستان / منطقه درصد	جمع دیم و آبی	۰.۹	۱۰.۶	۱۳.۴	۶.۳	۳.۴	۸.۱	۱۰.۸
سهم از قابلیت افزایش در استان درصد	آبی	۰.۷	۰.۱	۸.۲	۴.۷	۱.۷	۱۵.۴	۱۰۰.۰
	کل	۰.۴	۲.۹	۱۳.۱	۴.۵	۰.۹	۲۱.۸	۱۰۰.۰

در برنامه آمایش، برنامه توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان، حدود ۴۰۳ هزار هکتار از اراضی این منطقه را پوشش می‌دهد که این عملیات حدود ۲۷ درصد از کل عملیات استان می‌باشد و ۲۹ درصد از سرمایه‌گذاری پیش‌بینی شده این برنامه را جذب خواهد نمود. از نظر مقایسه، حجم این عملیات معادل

۳۵ درصد بیش از کل مساحت اراضی زیر کشت این منطقه است. بیش از ۲۷ درصد از حجم این عملیات در شهرستان دزفول انجام می‌شود و سهم شهرستان‌های شوش، گتوند، شوشتر و اندیمشک به ترتیب برابر ۲۱/۵، ۲۰، ۱۸ و ۱۲/۷ درصد از حجم عملیات این منطقه را تشکیل می‌دهد. چنانکه در جدول ۷-۸۰ مشاهده می‌شود عملیات حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و عملیات سازه‌ای آبخیزداری مهمترین فعالیت‌های این منطقه را تشکیل می‌دهد.

جدول ۷-۷۹- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار

	بهره‌برداری (وضع فعلی)	دست اجرا	مطالعاتی	توسعه نیشکر	کل مقدار توسعه	جمع در افق ۱۴۰۴
دزفول	۵۵,۱۳۲		۱۶,۹۶۲	۴۵۰	۱۷,۴۱۲	۷۲,۵۴۴
اندیمشک	۱۶,۴۴۳		۱۲,۶۳۵		۱۲,۶۳۵	۲۹,۰۷۷
شوش	۵۷,۹۱۰	۴۴,۶۲۱	۷۰,۳۶۱	۱۰,۷۲۰	۱۲۵,۷۰۲	۱۸۳,۶۱۲
شوشتر	۴۶۴	۶۷,۵۰۷	۱۳,۳۲۳	۲۰,۲۷۷	۱۰۱,۱۰۸	۱۰۱,۵۷۲
گتوند	۲۲,۷۸۳		۳۴۶	۱۸,۲۷۹	۱۸,۶۲۵	۴۱,۴۰۸
جمع منطقه ۴	**۱۵۲,۷۳۲**	**۱۱۲,۱۲۸**	**۱۱۳,۶۲۷**	**۴۹,۷۲۶**	**۲۷۵,۴۸۲**	**۴۲۸,۲۱۳**
جمع استان	۳۱۵,۱۴۰	۲۸۴,۳۹۱	۴۶۳,۵۳۲	۱۱۶,۹۶۵	۸۶۴,۸۸۹	۱,۱۸۰,۰۲۸
سهم منطقه - درصد	**۴۸.۵**	**۳۹.۴**	**۲۴.۵**	**۴۲.۵**	**۳۱.۹**	**۳۶.۳**

خانه‌های خالی جدول برنامه‌ای ندارند.

مأخذ: محاسبات مطالعات آمایش برپایه نقشه سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان – ۱۳۹۲

بر اساس ساختار فعالیت‌ها مشاهده می‌شود بخش صنعت در این منطقه رونق چندانی نیافته است و از بین سه بخش برگزیده اشتغال (کشاورزی، صنعت و خدمات اقتصادی)، سهم اشتغال بخش صنعت در این منطقه در مجموع برابر با ۲۲ درصد است، در حالی که سهم اشتغال بخش کشاورزی و خدمات اقتصادی به ترتیب حدود ۴۱ و ۳۶ درصد می‌باشد. به این دلیل انواع صنایع و به خصوص صنایع فرآوری محصولات کشاورزی و دامی برای این منطقه پیشنهاد شده است. به علاوه انواع دیگر صنایع برای تکمیل توسعه صنعتی این منطقه پیشنهاد شده است.

جدول ۷-۸۰- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۴

	آبخیزداری (عملیات سازه‌ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
حجم عملیات							
دزفول	۱۳,۲۰۰	۱,۳۳۰	۳,۷۰۰	۹۲,۰۰۰	۱,۲۴۰	۰	۱۱۱,۴۷۰
اندیمشک	۱۳,۳۰۰	۱,۲۴۰	۳,۷۵۰	۳۲,۰۰۰	۸۶۰	۰	۵۱,۱۵۰
شوش	۸,۳۵۰	۷۵۰	۹۲۰	۷۰,۰۰۰	۱,۱۴۰	۵,۵۷۰	۸۶,۷۳۰
شوشتر	۱۳,۱۵۰	۷۰۰	۱,۹۶۰	۵۶,۰۰۰	۱,۲۴۰	۰	۷۳,۰۵۰
گتوند	۱۳,۴۰۰	۷۶۰	۱,۲۴۰	۶۵,۰۰۰	۹۸۵	۰	۸۱,۳۸۵
جمع منطقه	**۶۱,۴۰۰**	**۴,۷۸۰**	**۱۱,۵۷۰**	**۳۱۵,۰۰۰**	**۵,۴۶۵**	**۵,۵۷۰**	**۴۰۳,۷۸۵**
سهم سرمایه‌گذاری							
دزفول	۷.۱	۶.۷	۹.۲	۸.۴	۶.۷	۰	۶.۴
اندیمشک	۷	۷	۹.۹	۶	۵.۲	۰	۶.۳
شوش	۴.۶	۵.۴	۲.۳	۳.۲	۵.۸	۱۹.۲	۶.۵
شوشتر	۷.۳	۶.۱	۴.۹	۴.۷	۶.۷	۰	۵.۳
گتوند	۶.۴	۶.۴	۲.۹	۳.۸	۵	۰	۴.۵
جمع منطقه	**۳۲.۴**	**۳۱.۶**	**۲۹.۲**	**۲۶.۱**	**۲۹.۴**	**۱۹.۲**	**۲۹**

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و سرچنگلداری استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

همان‌طور که در گزارش فصل‌های پیشین این مطالعات ذکر شده است، این منطقه قطب تولیدات کشاورزی استان است و مهم‌ترین رودخانه‌های استان از آن می‌گذرند. بنابراین صیانت این منطقه از آلودگی‌های محیط زیست نه تنها در خدمت این منطقه بلکه در خدمت مناطق پایین دست خواهد بود. با تاسف رودخانه کارون از همین سرمنشا توسط زهکش کشت و صنعت‌ها و در پایین دست تر با فاضلاب واحدهای صنعتی اهواز بسیار آلوده شده است به طوری که با ادامه این روند ارزش حیاتی آب رود کارون از دست خواهد رفت و ضرر و زیان ناشی از آن جبران‌پذیر نخواهد بود. لذا برای جلوگیری از وخامت بیشتر این شرایط، در مطالعات آمایش پیشنهاد شده است از ایجاد هرگونه صنایع پیشین و پسین شیمیایی، پتروشیمی و نفت و گاز جدید در این منطقه ممانعت به عمل آید.

به طور مشخص برای منطقه ۴ برنامه‌ریزی (دزفول- اندیمشک - شوش- شوشتر- گتوند) از دیدگاه مطالعات آمایش، صنایع زیر پیشنهاد شده است:

صنایع جانبی نیشکر، انواع صنایع تبدیلی کشاورزی، صنایع معدنی و ساختمانی، صنایع فلزی، صنایع نوین با فناوری برتر، برق و الکترونیک، تولید قطعات کارخانه ای و نیروگاهی، تولید قطعات خودرو،

ماشین‌آلات کشاورزی، صنایع عمومی و بازیافت.

چنانکه گفته شده است به علت ارزش حیاتی گران بهای منابع آب و خاک این منطقه بالادست از نظر جریان آب ایجاد هرگونه صنایع آلاینده بالا دستی و پایین دستی شیمیایی و پتروشیمی و صنایع پایین دستی نفت و گاز در این منطقه مورد تائید این مطالعات نمی باشد.

این منطقه دارای ۱۰ شهرک و ۸ ناحیه صنعتی می‌باشد. در جدول‌های ۷-۸۱ و ۷-۸۲ مشاهده می‌شود ۷ شهرک صنعتی این منطقه فعال شده‌اند، که در مجموع ۱۷۷ واحد صنعتی در این شهرک‌ها به بهره‌برداری رسیده‌اند. اما مشاهده می‌شود از بین ۸ ناحیه صنعتی مصوب، یک ناحیه صنعتی (ناحیه صنعتی جنت مکان گتوند) فعال شده است که در آن سه واحد صنعتی مستقر شده است.

در اینجا نیز مشاهده می‌شود ناحیه‌های صنعتی که در مناطق حاشیه‌ای‌تر این منطقه ایجاد شده‌اند نیازمند تامین تسهیلات زیربنایی می‌باشند به خصوص با این توجه که بخش صنعت به طور کلی در این منطقه پیشرفت زیادی نداشته است و رویکرد کارآیی اقتصادی و کاهش عدم تعادل‌های بین منطقه‌ای ایجاب می‌نماید سرمایه‌گذاری در بخش صنعت در این منطقه توسعه یابد.

جدول ۷-۸۱- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۴ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام شهرک صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
دزفول	دزفول۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۴۰	۱۰	۵۵	۸۴۱
	دزفول۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲۰	۱۵	۹	۱۳۰
	دزفول۳	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۰	۱	۱۶	۱۴۱
	دزفول۴	۱		۱	۱	۱			۲۵	۷		
اندیمشک	اندیمشک	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۴۴	۲۰	۲۳	۴۱۹
	اندیمشک۲	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۵۵	۳۳	۵	۵۵
شوش	شوش	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۵۰	۱۵	۱۷	۳۳۱
شوشتر	شوشتر	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۵۵	۱۲	۵۲	۸۲۷
	شوشتر۲	۱	۱	۱	۱	۱			۲۰	۲		
گتوند	گتوند	۱										
جمع		**۱۰**	**۸**	**۹**	**۹**	**۹**	**۶**	**۷**	**۳۱۹**	**۱۱۵**	**۱۷۷**	**۲,۷۴۴**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

در جدول‌های یاد شده کسری تسهیلات آب، برق، گاز شهری، تلفن ثابت، با رنگ طوسی مشخص شده است و تامین این تسهیلات جزیی از خدمات زیربنایی مورد نیاز این سامانه‌ها است که تا افق طرح آمایش برای این منطقه در برنامه توسعه این سامانه‌ها قرار دارد.

جدول ۷-۸۲- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۴ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام ناحیه صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تأمین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
دزفول	سربیشه دزفول	۱		۱								
	سردشت	۱	۱	۱	۱	۱			۳	۱		
اندیمشک	اندیمشک	۱										
	دوکوهه	۱	۱	۱	۱	۱			۳	۱		
شوش	شاوور	۱		۱								
شوشتر	شعیبیه	۱		۱								
گتوند	جنت مکان	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۶	۱	۳	۲۸
	عقیلی	۱		۱								
جمع		**۸**	**۳**	**۷**	**۳**	**۳**	**۱**	**۱**	**۱۲**	**۳**	**۳**	**۲۸**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

علاوه بر تامین تسهیلات زیربنایی و توسعه کمی و کیفی این سامانه‌ها، جذب سرمایه‌گذاران برای احداث واحدهای تولیدی مناسب در این شهرک‌ها و نواحی صنعتی به ویژه برای مناطق حاشیه‌ای استان از دیگر وظایف مدیریتی اداره کل صنعت، معدن و تجارت و شرکت شهرک‌های صنعتی استان می‌باشد.

از نظر شبکه‌های حمل و نقل، منطقه با برخورداری شهر دزفول از فرودگاه داخلی و قرارگیری بر مسیر شبکه جاده‌ای جنوب - شمال و برخورداری از خط آهن جنوب - شمال از وضعیت نسبتا خوبی در مقایسه با متوسط استان و در مقایسه با مناطق شرقی استان برخوردار است، به عنوان مثال شهرهای شوشتر، شوش و اندیمشک بر بزرگراه جنوب - شمال قرار دارند و تنها شهر گتوند توسط جاده اصلی به این شبکه متصل است. همچنین شهرهای شوش واندیمشک - دزفول بر مسیر راه‌آهن واقع هستند.

در برنامه آمایش در چارچوب مسیرهای تعیین شده و اولویت‌بندی پروژه‌ها در برنامه بخشی، احداث و توسعه قطعات جاده‌ای و ریلی زیر به طور مشخص برای این منطقه پیش‌بینی شده است.

- توسعه جاده ارتباطی اهواز – اندیمشک به طرف تهران،
- دوخطه و برقی کردن خط آهن جنوب -شمال استان،
- احداث مسیر پاشنه زاگرس، که برخورداری شهرستان گتوند را بهبود می‌بخشد،
- احداث و توسعه جاده اندیمشک – چذابه،
- احداث و توسعه جاده اندیمشک به سمت ایلام،
- احداث انشعاب خط آهن اندیمشک به سمت ایلام،

- احداث انشعاب خط آهن شوش به سمت چذابه،

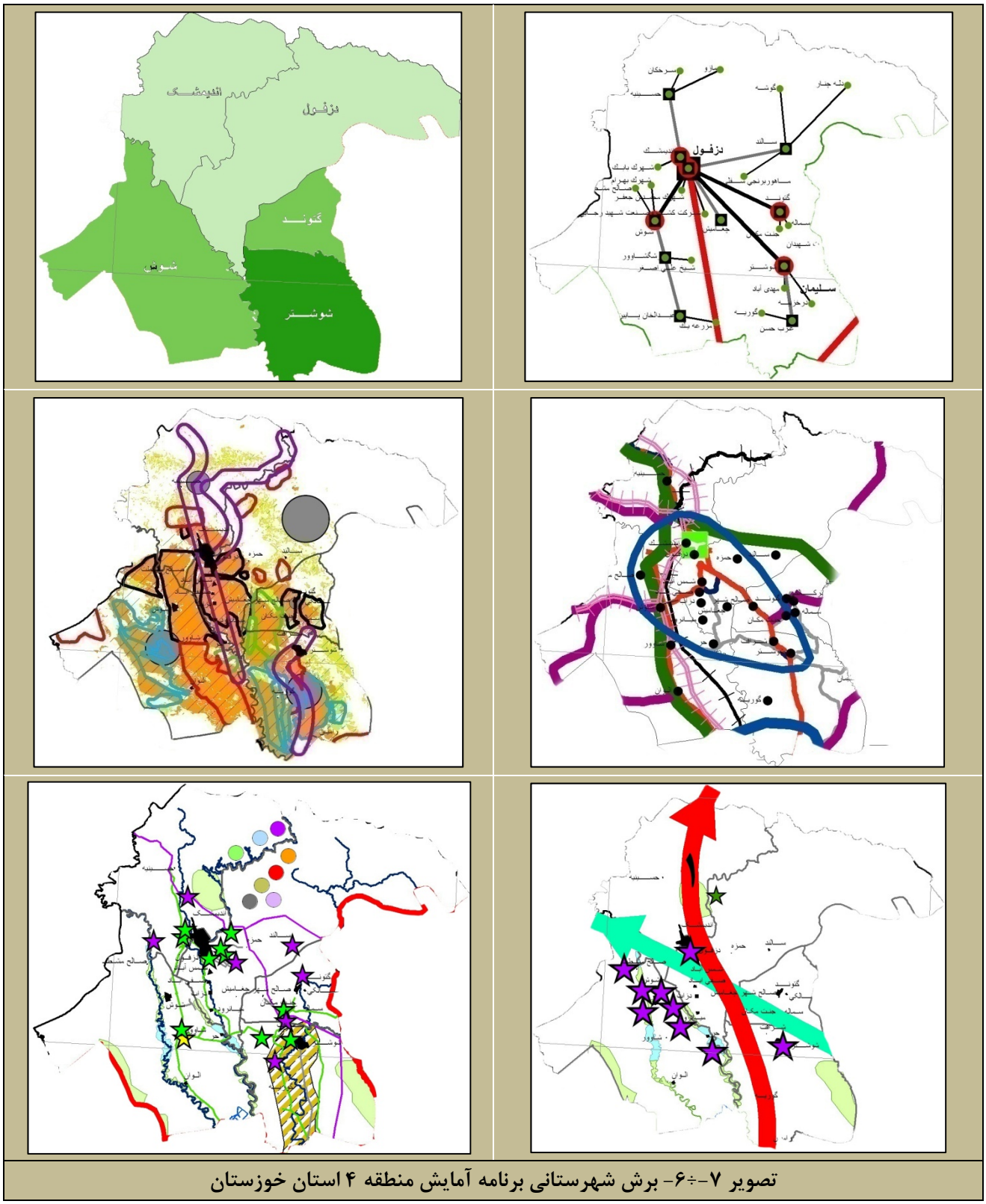

تصویر ۷-÷۶- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه ۴ استان خوزستان

۷-۳-۶-۵- منطقه ۵ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های بهبهان، امیدیه و آغاجاری

این منطقه از نظر شاخص کلی توانمندی، طبق گزارش فصل سوم مطالعات آمایش استان، قوی تشخیص داده شده است. توانمندی شهرستان بهبهان ناشی از گذر رودخانه مارون، اراضی زیر کشت آبی، و برخورداری از ظرفیت بسیار بالای دامپروری می‌باشد. شهرستان بهبهان از نظر تخصص خدماتی - کشاورزی محسوب می‌شود و نقش خدماتی آن مرتبط با عملکرد این شهرستان به عنوان مهمترین بازار محصولات کشاورزی و تجارت آن با استان‌های بوشهر و فارس و از سوی دیگر با مناطق درونی استان و به خصوص شهرستان اهواز می‌باشد. توانمندی شهرستان‌های امیدیه و آغاجاری در مقابل، از تخصص صنعتی - خدماتی حاصل می‌شود و چنانکه قبلا بیان شده است شهرستان‌های ماهشهر (منطقه ۳) و امیدیه ، شامل شهرستان آغاجاری فعلی (منطقه ۵) در سال ۱۳۸۵، تنها دو شهرستانی بوده‌اند که در آن از بین سه بخش برگزیده اشتغال، (کشاورزی، صنعت و خدمات اقتصادی) بخش صنعت بیشترین سهم اشتغال را داشته است. از طرف دیگر شهرستان‌های امیدیه و آغاجاری از سهم اراضی زیر کشت آبی قابل توجهی برخوردار نیستند.

در برنامه آمایش، شهر بهبهان از نظر آموزش عالی از سطح ۴ به سطح ۳، ارتقا می‌یابد. از نظر خدمات ارجاع به پزشک در سطح دوم پس از اهواز قرار دارد. بهبهان بزرگ‌ترین شهر این منطقه است و ارتباط زیادی با مرکز استان و استان‌های فارس و بوشهر دارد و به عنوان بازار مرکزی در این منطقه عمل می‌نماید. طبق مطالعات آمایش در الگوی سلسله مراتبی سکونت‌گاهی شهر بهبهان به عنوان مرکز ناحیه به مرکز استان متصل می‌شود و داخل این منطقه شهرهای امیدیه و آغاجاری به عنوان مرکز شهرستان و مرکز منظومه به آن متصل هستند و با احداث جاده اصلی بین این مراکز این ارتباط تقویت می‌شود.

کل اراضی زیر کشت این منطقه نزدیک به ۱۲۹ هزار هکتار است که حدود ۵/۸ درصد از مساحت اراضی زیر کشت آبی و دیم فعلی استان را تشکیل می‌دهد. از این مقدار حدود ۶۲ درصد در شهرستان بهبهان و ۳۸ درصد در شهرستان امیدیه (شامل آغاجاری) قرار دارد. در شهرستان بهبهان ۶۶ درصد و در شهرستان امیدیه (شامل آغاجاری) حدود ۵۷ درصد از اراضی کشاورزی، زیر کشت آبی هستند و این نسبت برای کل منطقه نزدیک به ۶۳ درصد است.

حدود ۴۹ هزار هکتار از اراضی این منطقه از نظر خاک قابلیت توسعه به کشت آبی دارد که حدود ۱۰ هزار هکتار از آن از طریق تبدیل اراضی دیم به اراضی آبی میسر می‌شود. در این صورت سطح زیر کشت دیم استان حدود ۱۰ هزار هکتار کاهش می‌یابد و در مجموع وسعت زمین‌های قابل کشاورزی منطقه از نزدیک به ۱۲۹ هزار هکتار به ۱۶۷ هزار هکتار می‌رسد. در صورت استفاده از کل این قابلیت، سهم اراضی دارای قابلیت کشت آبی از نزدیک ۶۳ درصد به حدود ۷۷ درصد افزایش می‌یابد. کل قابلیت

توسعه اراضی معادل ۱۶/۵ درصد کل قابلیت توسعه اراضی کشاورزی در سطح استان می‌باشد. جزئیات بیشتر این توسعه در جدول ۷-۸۳ منعکس می‌باشد.

جدول ۷-۸۳- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۵ برنامه‌ریزی– هکتار

		بهبهان	امیدیه- آغاجاری	جمع منطقه	جمع استان
وضعیت فعلی	دیم	۲۷,۲۲۹	۲۰,۶۳۸	۴۷,۸۶۷	۵۲۸,۶۴۶
	آبی	۵۳,۱۲۹	۲۷,۵۹۳	۸۰,۷۲۲	۱,۶۸۱,۴۲۶
	جمع	۸۰,۳۵۸	۴۸,۲۳۱	۱۲۸,۵۸۹	۲,۲۱۰,۰۷۲
قابلیت	دیم	۳۸,۲۸۵	۰	۳۸,۲۸۵	۴۰۰,۸۳۶
	آبی	۶۶,۹۳۰	۶۲,۷۱۵	۱۲۹,۶۴۵	۲,۰۴۷,۲۸۸
	جمع	۱۰۵,۲۱۵	۶۲,۷۱۵	۱۶۷,۹۳۰	۲,۴۴۸,۱۲۴
قابلیت تغییر	دیم	۱۱,۰۵۶	-۲۰,۶۳۸	-۹,۵۸۲	-۱۲۷,۸۱۰
	آبی	۱۳,۸۰۰	۳۵,۱۲۳	۴۸,۹۲۳	۳۶۵,۸۶۲
	جمع	۲۴,۸۵۷	۱۴,۴۸۵	۳۹,۳۴۱	۲۳۸,۰۵۲
سهم زمین زیر کشت آبی	وضعیت فعلی	۶۶.۱	۵۷.۲	۶۲.۸	۷۶.۱
	قابلیت	۶۳.۶	۱۰۰.۰	۷۷.۲	۸۳.۶
قابلیت افزایش سطح زیرکشت در شهرستان / منطقه درصد	جمع دیم و آبی	۳۰.۹	۳۰.۰	۳۰.۶	۱۰.۸
سهم از قابلیت افزایش در استان درصد	آبی	۳.۸	۹.۶	۱۳.۴	۱۰۰.۰
	کل	۱۰.۴	۶.۱	۱۶.۵	۱۰۰.۰

در این منطقه نیز در مقایسه با منابع خاک شبکه آبیاری جای توسعه بسیار زیادی دارد. در حالی‌که اراضی زیر کشت این منطقه در حال حاضر حدود ۱۲۹ هزار هکتار است وسعت شبکه آبرسانی موجود و دست اجرا نزدیک به ۳۹ هزار هکتار می‌باشد. برنامه مطالعاتی برای گسترش شبکه آبرسانی بسیار وسیع‌تر است و حدود ۸۶ هزار هکتار را تا افق طرح آمایش زیر پوشش قرار خواهد داد و در این صورت مجموع اراضی زیر پوشش شبکه‌های آبرسانی تا افق یاد شده به حدود ۱۲۵ هزار هکتار افزایش خواهد یافت. در این صورت کل شبکه آبرسانی در افق طرح نزدیک به ۷۵ درصد از اراضی دارای قابلیت کشاورزی را پوشش خواهد داد که پیشرفت بسیار قابل توجهی خواهد بود. جدول ۷-۸۴ و تصویر ۷-۷ جزئیات بیشتری از برنامه توسعه شبکه آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ در این منطقه را نشان می‌دهد.

در برنامه آمایش، برنامه توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان، حدود ۱۳۷ هزار هکتار از اراضی این منطقه را پوشش می‌دهد که این عملیات حدود ۹/۲ درصد از کل عملیات استان می‌باشد و ۱۲/۸ درصد از سرمایه‌گذاری پیش‌بینی شده این برنامه را جذب خواهد نمود. از نظر مقایسه، حجم این عملیات

معادل ۷ درصد بیش از کل مساحت اراضی زیر کشت این منطقه است. ۵۳ درصد از حجم این عملیات در شهرستان بهبهان انجام می‌شود و سهم شهرستان‌های امیدیه و آغاجاری بر روی هم حدود ۴۷ درصد خواهد بود. و چنانکه در جدول ۷-۸۵ مشاهده می‌شود عملیات حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع مهمترین فعالیت‌های این منطقه را تشکیل می‌دهد.

جدول ۷-۸۴- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار

	بهره‌برداری (وضع فعلی)	دست اجرا	مطالعاتی	توسعه نیشکر	کل مقدار توسعه	جمع در افق ۱۴۰۴
بهبهان	۲,۵۱۶	۷,۷۳۰	۶۲,۶۶۵		۷۰,۳۹۴	۷۲,۹۱۰
امیدیه – آغاجاری	۲۱,۵۲۲	۷,۰۵۵	۲۳,۷۴۷		۳۰,۸۰۲	۵۲,۳۲۵
جمع منطقه ۵	**۲۴,۰۳۸**	**۱۴,۷۸۵**	**۸۶,۴۱۲**		**۱۰۱,۱۹۶**	**۱۲۵,۲۳۵**
جمع استان	۳۱۵,۱۴۰	۲۸۴,۳۹۱	۴۶۳,۵۳۲	۱۱۶,۹۶۵	۸۶۴,۸۸۹	۱,۱۸۰,۰۲۸
سهم منطقه – درصد	**۷.۶**	**۵.۲**	**۱۸.۶**	**۰.۰**	**۱۱.۷**	**۱۰.۶**

خانه‌های خالی جدول برنامه‌ای ندارند.

مأخذ: محاسبات مطالعات آمایش برپایه نقشه سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان – ۱۳۹۲

جدول ۷-۸۵- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۵

	آبخیزداری (عملیات سازه ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
حجم عملیات							
بهبهان	۱۱,۷۰۰	۱,۰۰۰	۳,۳۰۰	۵۶,۰۰۰	۱,۲۴۵	۰	۷۳,۲۴۵
امیدیه	۸,۱۵۰	۱,۱۷۰	۱,۱۴۰	۴۸,۰۰۰	۱,۸۷۰	۳,۸۸۰	۶۴,۲۱۰
جمع منطقه	**۱۹,۸۵۰**	**۲,۱۷۰**	**۴,۴۴۰**	**۱۰۴,۰۰۰**	**۳,۱۱۵**	**۳,۸۸۰**	**۱۳۷,۴۵۵**
سهم سرمایه‌گذاری							
بهبهان	۷.۵	۶.۹	۸.۸	۵.۵	۷	۰	۶.۴
امیدیه	۵.۳	۸.۳	۳	۲.۹	۷.۱	۱۳.۵	۶.۴
جمع منطقه	**۱۲.۸**	**۱۵.۲**	**۱۱.۸**	**۸.۴**	**۱۴.۱**	**۱۳.۵**	**۱۲.۸**

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و سرچنگلداری استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

در برنامه آمایش استان، برای تقویت این منطقه در چهار محور توسعه پیش‌بینی و طراحی شده است. این طراحی شامل مطالعات برای توسعه شبکه‌های آبرسانی، توسعه شبکه جاده‌ای آن از یک طرف با مرکز استان و از طرف دیگر با استان فارس و ترویج و توسعه فعالیت‌های کشاورزی همراه

با گسترش شبکه‌های آبرسانی و افزایش سطح زیر کشت آبی این منطقه به خصوص در شهرستان بهبهان، گسترش صنایع فرآوری محصولات دامی و شیلاتی همراه با طیف وسیعی از سایر صنایع می‌باشد.

از دیدگاه مطالعات آمایش به طور مشخص برای شهرستان بهبهان، صنایع زیر پیشنهاد می‌شود:

صنایع تبدیلی کشاورزی و غذایی، لبنیات، صنایع معدنی و ساختمانی، قطعات کارخانه ای و نیروگاهی، ماشین‌آلات کشاورزی، صنایع برق، ساخت وسایل برقی منزل، صنایع بازیافت و صنایع عمومی کارگاهی.

همچنین از دیدگاه مطالعات آمایش به طور مشخص برای شهرستان‌های امیدیه و آغاجاری به علت نفت‌خیز بودن این دو شهرستان و اجبار در تولید، علاوه بر صنایع ذکر شده در فوق، صنایع بالادستی و پائین دستی نفت و گاز پیشنهاد می‌شود. این پیشنهاد به صورت طبیعی تنها با رعایت مسائل محیط زیست برای پیشگیری از آلودگی رود مارون همراه خواهد بود.

اما به خصوص برای شهرستان بهبهان با توجه به منابع حیاتی کشاورزی آن برای این شهرستان، ایجاد هرگونه صنایع آلاینده بالا دستی و پایین دستی شیمیایی و پتروشیمی و صنایع پایین دستی نفت و گاز در این منطقه مورد تائید این مطالعات نمی باشد.

این منطقه دارای ۳ شهرک و ۴ ناحیه صنعتی می‌باشد. در جدول‌های ۷-۸۶ و ۷-۸۷ مشاهده می‌شود شهرک صنعتی بهبهان و امیدیه فعال هستند و شهرک آغاجاری هنوز فعال نشده است. در مجموع ۵۵ واحد صنعتی در این دو شهرک مستقر شده‌اند که در آنها ۹۰۷ نفر مشغول به کار هستند. مشاهده می‌شود از بین ۴ ناحیه صنعتی مصوب دو ناحیه صنعتی (ناحیه صنعتی زیدون و چاه سالم) فعال هستند و دو ناحیه دیگر غیر فعال می‌باشند. در همین حال دو ناحیه صنعتی فعال نیز هریک دارای یک واحد مستقر شده می‌باشند که در مجموع ۳۴ شغل ایجاد کرده‌اند.

در اینجا نیز مشاهده می‌شود ناحیه‌های صنعتی که در مناطق حاشیه‌ای‌تر این منطقه ایجاد شده‌اند نیازمند تامین تسهیلات زیربنایی می‌باشند به خصوص با این توجه که بجز صنایع نفت، بخش صنعت در این منطقه پیشرفت زیادی نداشته است و رویکرد کارآیی اقتصادی و کاهش عدم تعادل‌های بین منطقه‌ای ایجاب می‌نماید سرمایه‌گذاری در بخش صنعت در این منطقه توسعه یابد.

در جدول‌های یاد شده کسری تسهیلات آب، برق، گاز شهری، تلفن ثابت، با رنگ طوسی مشخص شده است و تامین این تسهیلات جزیی از خدمات زیربنایی مورد نیاز این سامانه‌ها است که تا افق طرح آمایش برای این منطقه در برنامه توسعه این سامانه‌ها قرار دارد.

علاوه بر تامین تسهیلات زیربنایی و توسعه کمی و کیفی این سامانه‌ها، جذب سرمایه‌گذاران برای احداث واحدهای تولیدی مناسب در این شهرک‌ها و نواحی صنعتی به ویژه برای مناطق حاشیه‌ای استان از دیگر وظایف مدیریتی اداره کل صنعت، معدن و تجارت و شرکت شهرک‌های صنعتی استان می‌باشد.

جدول ۷-۸۶- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۵ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام شهرک صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
بهبهان	بهبهان	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۵۰	۱۵	۴۴	۷۸۱
آغاجاری	آغاجاری	۱	۱	۱	۱	۱			۱۰۰	۲		
امیدیه	امیدیه	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۵	۵	۱۱	۱۲۶
جمع		**۳**	**۳**	**۳**	**۳**	**۳**	**۲**	**۱**	**۱۶۵**	**۲۲**	**۵۵**	**۹۰۷**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

جدول ۷-۸۷- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۵ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام ناحیه صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
بهبهان	زیدون	۱	۱	۱	۱	۱			۲	۱	۱	۴
	سردشت زیدون	۱	۱	۱	۱	۱			۱۰	۳		
امیدیه	جایزان	۱		۱								
	چاه سالم	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۶	۱	۱	۳۰
جمع		**۴**	**۳**	**۴**	**۳**	**۳**		**۱**	**۱۸**	**۵**	**۲**	**۳۴**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

از نظر شبکه‌های حمل و نقل، شهر آغاجاری در این منطقه از فرودگاه داخلی بهره‌مند است و احداث فرودگاه بهبهان نیز در برنامه توسعه فرودگاه‌های کشور قرار دارد.

در برنامه آمایش در چارچوب مسیرهای تعیین شده و اولویت‌بندی پروژه‌ها در برنامه بخشی، احداث و توسعه قطعات جاده‌ای و ریلی زیر به طور مشخص برای این منطقه پیش‌بینی شده است.

- احداث و توسعه جاده ارتباطی اهواز به طرف فارس که شهرستان‌های امیدیه، آغاجاری و بهبهان را پوشش می‌دهد. در نتیجه بهبهان از طریق بزرگراه به امیدیه و آغاجاری و سپس از طریق مشراگه (منطقه ۶) به اهواز متصل می‌شود و از طرف دیگر ارتباط منطقه با استان‌های بوشهر و فارس تسهیل می‌شود.
- بخشی از مسیر راه‌آهن اهواز به طرف فارس نیز از شهرستان بهبهان و شمال شرق شهر بهبهان می‌گذرد،
- همچنین با توجه به عبور مسیر جنوب – شمال شرق استان از مشراگه (منطقه ۶) ارتباط این منطقه از طریق محور جنوب – شمال یاد شده با شهرستان‌های شمال شرق استان نیز تسهیل می‌شود.

در زمینه گردشگری، محور شماره پنج گردشگری استان، از بهبهان به اهواز از این منطقه می‌گذرد که با محور جاده‌ای اهواز - امیدیه - آغاجاری - بهبهان - به طرف استان فارس منطبق است.

۷-۳-۶-۶- منطقه ۶ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های رامهرمز، رامشیر و هفتگل

این منطقه از نظر شاخص کلی توانمندی، متوسط تشخیص داده شده است. در مقایسه با مناطق شمالی تر و کوهستانی و کوهپایه ای ، مانند ایذه و مسجد سلیمان، دارای اراضی مسطح‌تری است که با گذر رودهای جراحی و مارون از آن‌ها اراضی زیر کشت آبی این منطقه نسبت به مناطق شمالی بیشتر است. یکی از دلایل توانمندی بالاتر این منطقه از نظر شاخص‌های توانمندی همین برخورداری از زمین‌های زیر کشت آبی است که توان اقتصادی این منطقه را نسبتاً افزایش داده است. از نظر فعالیت وجه غالب منطقه کشاورزی است، هرچند در شهرستان رامهرمز بخش خدمات دارای اشتغال بیشتری نسبت به بخش کشاورزی است و در شهرستان رامهرمز بیشترین اشتغال در بخش کشاورزی و سپس خدمات است. اما شهرستان هفتگل به فعالیت بخش نفت چهره صنعتی بیشتری دارد. به هرحال تصویر عمومی این منطقه کشاورزی - خدماتی است که در آن رامهرمز نقش بازار مرکزی را ایفا می‌نماید.

در این منطقه نیز علاوه بر برخورداری از کشاورزی آبی و دیم بخشی از کارکردهای اقتصادی از بخش نفت رونق می‌گیرد.

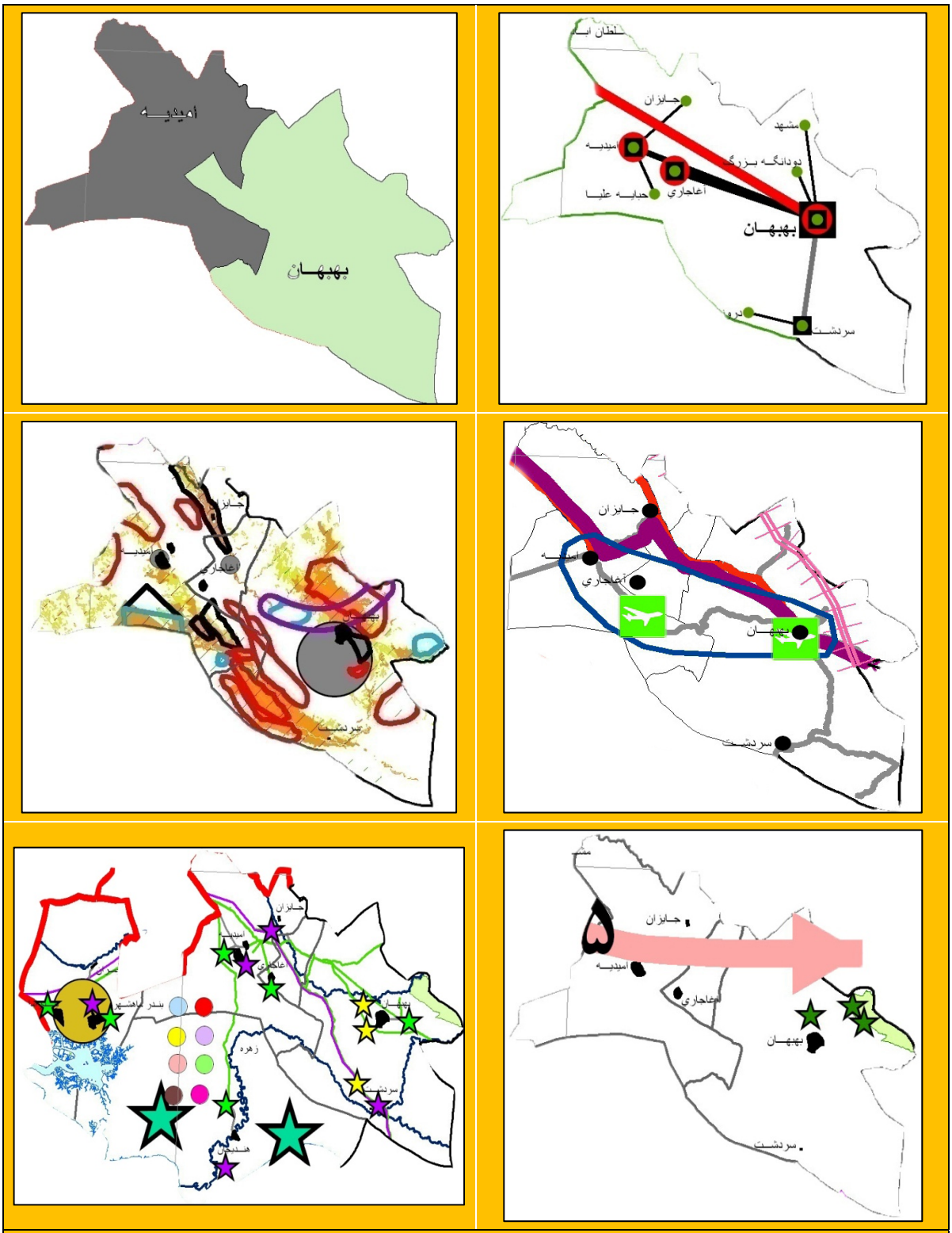

تصویر ۷-۷- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه ۵ استان خوزستان

در برنامه آمایش، شهر رامهرمز از نظر آموزش عالی از سطح ۵ به سطح ۳، ارتقا می‌یابد. از نظر خدمات ارجاع به پزشک در سطح دوم پس از اهواز قرار دارد. رامهرمز بزرگ‌ترین شهر این منطقه است و ارتباط زیادی با مرکز استان دارد و به عنوان بازار مرکزی در این منطقه عمل می‌نماید، ضمن آنکه تقویت این

نقش در برنامه آمایش مورد توجه قرار گرفته است. طبق مطالعات آمایش در الگوی سلسله مراتبی سکونت‌گاهی شهر رامهرمز به عنوان مرکز ناحیه به مرکز استان متصل می‌شود و داخل این منطقه شهرهای رامشیر و هفتگل به عنوان مرکز منظومه به آن متصل هستند.

به طور کلی این منطقه به دلیل برخورداری از اراضی زیر کشت آبی، پتانسیل آبزی پروری و ظرفیت قابل توسعه دامپروری امکان پیشرفت زیادی بر اساس توسعه بخش کشارزی و صنایع تبدیلی و صنایع پیشین و پسین این بخش را به صورت طبیعی دار هست. در وضعیت فعلی بخشی از اراضی زیر کشت آبی از شبکه‌های آبیاری برخوردار هستند، اما در برنامه آمایش استان تا افق طرح بخش وسیع‌تری که در محدوده اجرایی و مطالعاتی برای گسترش این شبکه‌ها قرار دارند به بهره‌برداری خواهند رسید که در افزایش کارآیی مصرف آب و بازدهی کشاورزی این منطقه مؤثر خواهد بود.

اراضی زیر کشت این منطقه در حال حاضر نزدیک به ۱۸۹ هزار هکتار است که ۸/۵ درصد اراضی زیر کشت استان را تشکیل می‌دهد. از این اراضی ۳۸ درصد در شهرستان رامهرمز، ۴۵ درصد در شهرستان رامشیر و ۱۶ درصد در شهرستان هفتگل قرار دارد. حدود ۵۴ درصد کشت این منطقه آبی است که این نسبت برای رامهرمز و رامشیر به ترتیب ۷۰ و نزدیک به ۵۹ درصد است اما در شهرستان هفتگل این نسبت تنها ۶/۶ درصد می‌باشد.

در درون این منطقه حدود ۳۵ هزار هکتار قابلیت توسعه اراضی زیر کشت وجود دارد که معادل ۱۸ درصد اراضی زیر کشت فعلی این منطقه است و در صورت انجام اصلاحات و تأمین آب با زیر کشت بردن این اراضی کمک مؤثری به توسعه بخش کشاورزی در این منطقه خواهد شد. جزئیات بیشتر این توسعه در جدول ۷-۸۸ منعکس می‌باشد.

این منطقه در حال حاضر از ۳۴ هزار هکتار سطح اراضی زیر شبکه آبرسانی کشاورزی برخوردار است و ۳۷هزار هکتار دیگر نیز در دست اجرا می‌باشد که بر روی هم حدود ۳۸ درصد از اراضی زیر کشت این منطقه را پوشش می‌دهد و در صورت اجرای طرح‌های برنامه مطالعاتی برای توسعه شبکه‌های آبرسانی این وسعت به ۹۳ هزار هکتار خواهد رسید که ۴۱ درصد کل اراضی قابل کشت آبی در افق طرح آماش خواهد بود. در همین حال که توسعه شبکه آبیاری یاد شده بسیار مهم و قابل توجه است ارقام بالا نشان می‌دهد که این منطقه هنوز از جای توسعه بیشتری در زمینه کشاورزی، در صورت تامین آب، بهره‌مند است. جدول ۷-۸۹ و تصویر ۷-۸ جزئیات بیشتری از برنامه توسعه شبکه آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ در این منطقه را نشان می‌دهد.

جدول ۷-۸۸- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۶ برنامه‌ریزی– هکتار

		رامهرمز	رامشیر	هفتگل	جمع منطقه	جمع استان
وضعیت فعلی	دیم	۲۱,۶۵۵	۳۵,۱۹۷	۲۹,۱۰۵	۸۵,۹۵۶	۵۲۸,۶۴۶
	آبی	۵۰,۴۱۶	۵۰,۲۵۷	۲,۰۴۱	۱۰۲,۷۱۵	۱,۶۸۱,۴۲۶
	جمع	۷۲,۰۷۱	۸۵,۴۵۴	۳۱,۱۴۶	۱۸۸,۶۷۱	۲,۲۱۰,۰۷۲
قابلیت	دیم	۱۵,۸۴۵	۸,۷۱۲	۲۰,۸۵۵	۴۵,۴۱۱	۴۰۰,۸۳۶
	آبی	۶۷,۹۹۸	۸۷,۲۴۳	۲۳,۵۲۹	۱۷۸,۷۷۰	۲,۰۴۷,۲۸۸
	جمع	۸۳,۸۴۳	۹۵,۹۵۵	۴۴,۳۸۴	۲۲۴,۱۸۱	۲,۴۴۸,۱۲۴
قابلیت تغییر	دیم	-۵,۸۱۰	-۲۶,۴۸۵	-۸,۲۵۰	-۴۰,۵۴۵	-۱۲۷,۸۱۰
	آبی	۱۷,۵۸۱	۳۶,۹۸۵	۲۱,۴۸۸	۷۶,۰۵۵	۳۶۵,۸۶۲
	جمع	۱۱,۷۷۲	۱۰,۵۰۱	۱۳,۲۳۸	۳۵,۵۱۰	۲۳۸,۰۵۲
سهم زمین زیر کشت آبی	وضعیت فعلی	۷۰.۰	۵۸.۸	۶.۶	۵۴.۴	۷۶.۱
	قابلیت	۸۱.۱	۹۰.۹	۵۳.۰	۷۹.۷	۸۳.۶
قابلیت افزایش سطح زیرکشت در شهرستان / منطقه درصد	جمع دیم و آبی	۱۶.۳	۱۲.۳	۴۲.۵	۱۸.۸	۱۰.۸
سهم از قابلیت افزایش در استان درصد	آبی	۴.۸	۱۰.۱	۵.۹	۲۰.۸	۱۰۰.۰
	کل	۴.۹	۴.۴	۵.۶	۱۴.۹	۱۰۰.۰

جدول ۷-۸۹- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار

	بهره‌برداری (وضع فعلی)	دست اجرا	مطالعاتی	توسعه نیشکر	کل مقدار توسعه	جمع در افق ۱۴۰۴
رامهرمز	۲,۷۶۴	۳۶,۷۷۸	۵,۲۷۵		۴۲,۰۵۳	۴۴,۸۱۷
رامشیر	۳۱,۸۷۷		۱۴,۴۷۰		۱۴,۴۷۰	۴۶,۳۴۷
هفتکل		۲۲۵	۲,۱۷۸		۲,۴۰۳	۲,۴۰۳
جمع منطقه ۶	**۳۴,۶۴۱**	**۳۷,۰۰۳**	**۲۱,۹۲۳**	**۰**	**۵۸,۹۲۶**	**۹۳,۵۶۷**
جمع استان	۳۱۵,۱۴۰	۲۸۴,۳۹۱	۴۶۳,۵۳۲	۱۱۶,۹۶۵	۸۶۴,۸۸۹	۱,۱۸۰,۰۲۸
سهم منطقه - درصد	**۱۱.۰**	**۱۳.۰**	**۴.۷**	**۰.۰**	**۶.۸**	**۷.۹**

خانه‌های خالی جدول برنامه‌ای ندارند.

مأخذ: محاسبات مطالعات آمایش برپایه نقشه سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان - ۱۳۹۲

طبق برنامه آمایش در برنامه توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان، حدود ۱۶۶ هزار هکتار از اراضی این منطقه توسط این برنامه پوشش داده می‌شود که حدود ۱۱ درصد از کل عملیات و همین نسبت از سرمایه‌گذاری استان را تشکیل می‌دهد. از نظر مقایسه، حجم این عملیات معادل ۸۸ درصد کل مساحت

اراضی زیر کشت این منطقه است. بیشترین حجم این عملیات، نزدیک به ۴۹ درصد، در شهرستان هفتگل و به ترتیب نزدیک به ۳۶ و ۱۶ درصد از این عملیات در شهرستان‌های رامهرمز و رامشیر انجام خواهد شد.

چنانکه در جدول ۷-۹۰ مشاهده می‌شود عملیات حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و همچنین عملیات سازه‌ای آبخیزداری مهمترین فعالیت‌های این منطقه را تشکیل می‌دهد.

جدول ۷-۹۰- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۶

	آبخیزداری (عملیات سازه‌ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
حجم عملیات							
رامهرمز	۱۲,۳۰۰	۱,۲۰۰	۱,۷۷۰	۴۲,۰۰۰	۹۸۰	۱,۲۲۰	۵۹,۴۷۰
رامشیر	۲,۴۰۰	۳۰۰	۱,۲۰۰	۲۱,۰۰۰	۳۵۵	۷۳۰	۲۵,۹۸۵
هفتگل	۷,۵۰۰	۷۸۰	۱,۲۳۰	۷۰,۰۰۰	۱,۲۱۰	۰	۸۰,۷۲۰
جمع منطقه	**۲۲,۲۰۰**	**۲,۲۸۰**	**۴,۲۰۰**	**۱۳۳,۰۰۰**	**۲,۵۴۵**	**۱,۹۵۰**	**۱۶۶,۱۷۵**
سهم سرمایه‌گذاری							
رامهرمز	۷.۱	۶.۱	۳.۸	۵.۱	۴.۴	۳.۸	۵.۶
رامشیر	۱.۲	۲	۲.۹	۳.۴	۱.۸	۱.۹	۱.۹
هفتکل	۴.۵	۵.۷	۲.۹	۳.۸	۶.۱	۰	۳.۶
جمع منطقه	**۱۲.۸**	**۱۳.۸**	**۹.۶**	**۱۲.۳**	**۱۲.۳**	**۵.۷**	**۱۱.۱**

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و سرچنگلداری استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

به طور کلی در این منطقه بجز صنایع نفت، بخش صنعت بسیار توسعه یافته است و در اینجا نیز رویکرد کارآیی اقتصادی و کاهش عدم تعادل‌های بین منطقه‌ای ایجاب می‌نماید سرمایه‌گذاری در بخش صنعت در این منطقه توسعه یابد. صنایع پیشنهادی در درجه نخست بر مبنای تولید کشاورزی از صنایع کشاورزی، غذایی و لبنیات تشکیل می‌شود و سپس صنایع عمومی و پس از آن طیف وسیعی از صنایع برتر. به طور مشخص برای منطقه ۶ برنامه‌ریزی (رامهرمز، رامشیر و هفتگل) از دیدگاه مطالعات آمایش، صنایع زیر پیشنهاد شده است:

صنایع تبدیلی کشاورزی و غذایی، لبنیات، صنایع معدنی و ساختمانی، قطعات کارخانه ای و نیروگاهی، ماشین‌آلات کشاورزی، صنایع برق، ساخت وسایل برقی منزل، صنایع بازیافت و صنایع عمومی کارگاهی.

اما برای کل این منطقه به دلیل واقع بودن بر سرشاخه‌های رود کارون و جراحی و بهره‌مندی از اراضی کشاورزی آبی و در برنامه قرار شدن پروژه‌های اجرایی و دست مطالعه توسعه شبکه آبرسانی ، ایجاد هرگونه صنایع آلاینده بالا دستی و پایین دستی شیمیایی و پتروشیمی و صنایع پایین دستی نفت و گاز مورد تائید این مطالعات نمی‌باشد. اما به طور مشخص تنها برای شهرستان هفتگل ایجاد صنایع بالادستی (در مرحله تولید) و پایین دستی نفت وگاز مجاز و پیشنهاد می‌شود.

جدول‌های ۷-۹۱ و ۷-۹۲ در ارتباط با وضعیت شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی، نشان می‌دهد این منطقه تنها دارای یک شهرک صنعتی با ۱۲ واحد مستقر شده و ۱۸۱ شاغل و ۴ ناحیه صنعتی است که از آن میان دو ناحیه و هرکدام با یک واحد مستقر شده فعالیت می‌نمایند. چنانکه گفته شد با هدف کاهش عدم تعادل‌های منطقه‌ای و حمایت از توسعه این منطقه که از مناطق حاشیه‌ای استان و نیازمند حمایت از توسعه در ابعاد مختلف کشاورزی، صنعتی، شبکه‌های حمل و نقل و ... می‌باشد تکمیل شهرک‌ها نواحی صنعتی این منطقه و توسعه واحدها و توسعه اشتغال اهمیت زیادی دارد.

در جدول‌های یاد شده کسری تسهیلات آب، برق، گاز شهری، تلفن ثابت، با رنگ طوسی مشخص شده است و تامین این تسهیلات جزیی از خدمات زیربنایی مورد نیاز این سامانه‌ها است که تا افق طرح آمایش برای این منطقه در برنامه توسعه این سامانه‌ها قرار دارد.

علاوه بر تامین تسهیلات زیربنایی و توسعه کمی و کیفی این سامانه‌ها، جذب سرمایه‌گذاران برای احداث واحدهای تولیدی مناسب در این شهرک‌ها و نواحی صنعتی به ویژه برای مناطق حاشیه‌ای استان از دیگر وظایف مدیریتی اداره کل صنعت، معدن و تجارت و شرکت شهرک‌های صنعتی استان می‌باشد.

جدول ۷-۹۱- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۶ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام شهرک صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
رامهرمز	رامهرمز	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۳۵	۲	۱۲	۱۸۱
جمع		**۱**	**۱**	**۱**	**۱**	**۱**	**۱**		**۳۵**	**۲**	**۱۲**	**۱۸۱**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

جدول ۷-۹۲- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۶ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام ناحیه صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
رامهرمز	طالقانی	۱	۱	۱	۱	۱			۲	۱	۱	۶
	مربچه	۱	۱	۱	۱				۲۵			
رامشیر	رامشیر	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۰	۷		
هفتگل	نمره ۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۸	۷		
جمع		**۴**	**۴**	**۴**	**۴**	**۳**	**۲**		**۴۵**	**۱۵**	**۱**	**۶**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

در این منطقه شهرهای رامشیر، رامهرمز از طریق بزرگراه و هفتگل از طریق راه اصلی به مرکز استان مرتبط هستند اما ارتباط بین رامشیر و مشراگه با رامهرمز و همچنین ارتباط هفتگل با رامهرمز ضعیف و از نوع جاده فرعی و بخشی از طریق راه اصلی معمولی می‌باشد. در برنامه آمایش مسیربندرماهشهر - رامشیر- مشراگه- رامهرمز – هفتگل – مسجدسلیمان – اندیمشک مسیر جنوب – شمال در شرق استان را تشکیل می‌دهد که محوری‌ترین و مهمترین مسیر جاده‌ای برای تسهیل توسعه مناطق حاشیه‌ای شرق و شمال شرق استان می‌باشد. بنابراین این محور به طوری که گفته شد شهرهای این منطقه را پوشش می‌دهد.

به طور مشخص در برنامه آمایش در چارچوب مسیرهای تعیین شده و اولویت‌بندی پروژه‌ها در برنامه بخشی، احداث و توسعه قطعات جاده‌ای و ریلی زیر برای این منطقه پیش‌بینی شده است:

- احداث و توسعه مسیر جنوب – شمال در شرق استان که بخشی از آن از این منطقه عبور می‌نماید،
- احداث و توسعه مسیر امیدیه – مشراگه – اهواز که بخشی از آن از این منطقه می‌گذرد،
- احداث و توسعه مسیر اهواز- هفتگل- باغ‌ملک که از شهرستان و شهر هفتگل عبور می‌نماید،
- احداث راه‌آهن اهواز به طرف فارس که بخشی از آن از شمال شهرستان رامشیر و از جنوب شهرستان رامهرمز و از بین دو شهر رامهرمز و مشراگه در این منطقه می‌گذرد،
- احداث راه‌آهن اهواز به طرف چهارمحال و بختیاری و اصفهان که آن هم در این منطقه از شهرستان رامهرمز عبور می‌نماید.

در زمینه گردشگری، بخشی از مسیر شماره ۵ گردشگری، بهبهان - اهواز از شهرستان رامشیر می‌گذرد.

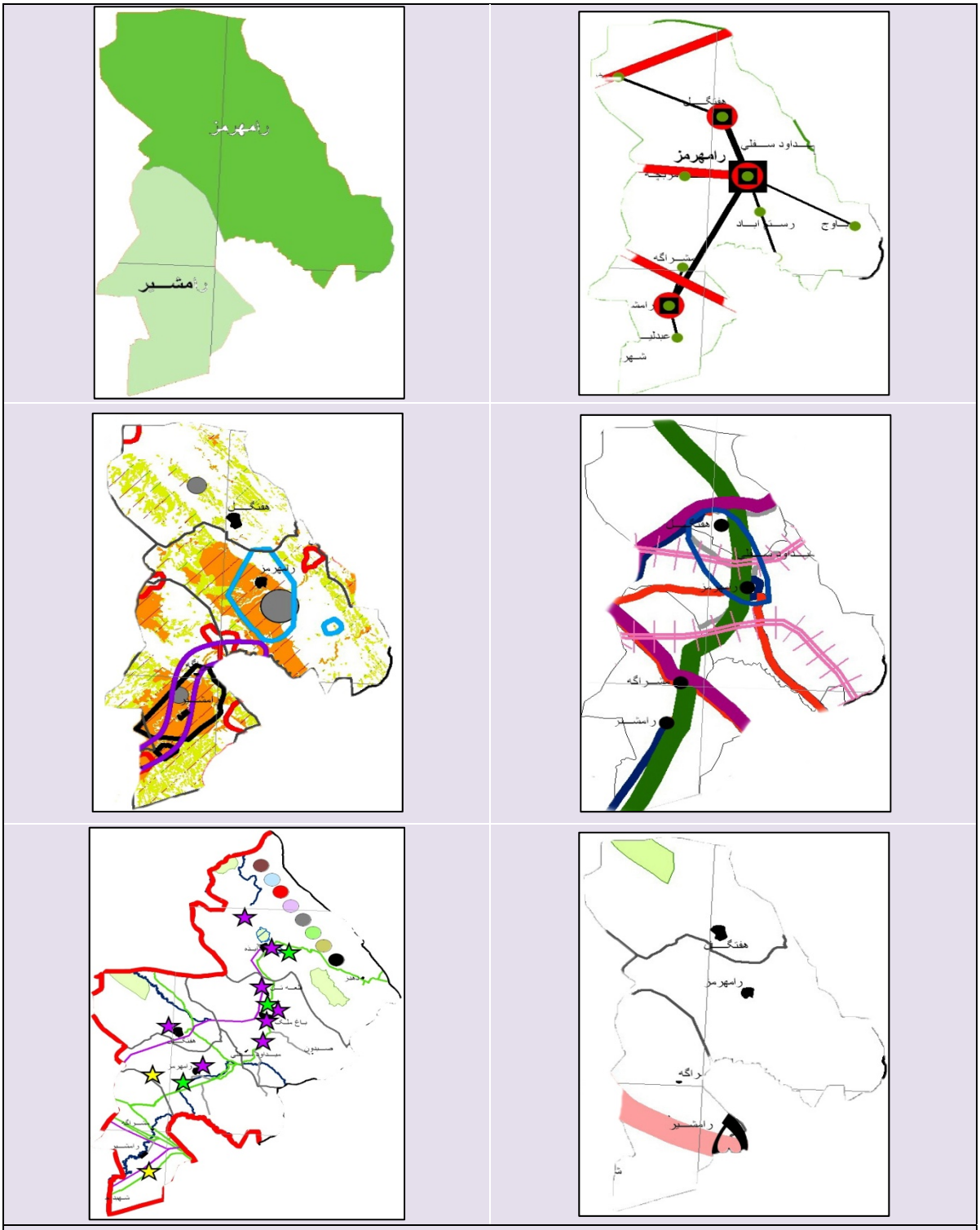

تصویر ۷-۸- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه ۶ استان خوزستان

۷-۳-۶-۷- منطقه ۷ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های مسجدسلیمان، اندیکا و لالی

این منطقه از نظر شاخص کلی توانمندی، طبق گزارش فصل سوم مطالعات آمایش استان، ضعیف تشخیص داده شده است. در نقشه زمین‌های دارای قابلیت کشت مشاهده می‌شود اراضی زیر کشت این منطقه به نحو غالبی تنها از زمین‌های زیر کشت دیم تشکیل می‌شود و به علت فراوانی مراتع در این

منطقه دامپروری رواج دارد و ظرفیت تولیدات دامی مسجدسلیمان متوسط و نزدیک به بالا تشخیص داده شده است.

در فعالیت‌های تولیدی شامل کشاورزی، توسعه دامپروری، توسعه آبزی‌پروری در حاشیه رودخانه‌ها، توسعه باغداری، افزایش راندمان کشت دیم و افزایش راندمان آبیاری و تقویت کشت دیم با انتقال آب و روش‌های مؤثر استفاده از آب‌های فصلی، استفاده از طرح‌های کوچک در بهره‌برداری مؤثرتر از بارش‌ها توصیه می‌شود.

بجز فعالیت کشاورزی (بیشتر مبتنی بر کشت دیم، باغداری و دامداری)، این منطقه به طور کلی بر اساس فعالیت‌های استخراج نفت رونق یافته و مسجد سلیمان شهر بزرگتر و با سابقه بیشتر به عنوان بازار مرکزی در این منطقه عمل کرده است. با توجه به افت فعالیت‌های نفت، توسعه سایر فعالیت‌های تولیدی در این منطقه در برنامه آمایش پیگیری می‌شود. این برنامه‌ها شامل حمایت از توسعه آبرسانی و توسعه باغداری و دامپروری، همراه با توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی و دامی و طیف وسیعی از صنایع با پشتیبانی توسعه شبکه حمل و نقل و گسترش بازارها می‌باشد.

در برنامه آمایش، شهر مسجد سلیمان از نظر آموزش عالی در سطح ۳ خواهد ماند و از نظر خدمات ارجاع به پزشک در سطح دوم پس از اهواز قرار خواهد داشت. در الگوی سلسله مراتبی سکونت‌گاهی شهر مسجد سلیمان به عنوان مرکز ناحیه به مرکز استان متصل می‌شود و داخل این منطقه شهرهای اندیکا و لالی به عنوان مرکز شهرستان و مرکز منظومه به آن متصل هستند و با احداث جاده اصلی بین این مراکز این ارتباط تقویت و تسهیل می‌شود.

نزدیک به ۴۷ درصد اراضی زیر کشت این منطقه در شهرستان مسجد سلیمان قرار دارد و شهرستان‌های لالی و اندیکا به ترتیب نزدیک به ۲۱ و ۳۳ درصد از این اراضی را در اختیار دارند. در شهرستان مسجد سلیمان و لالی کشت دیم حدود ۹۷ درصد و در شهرستان اندیکا حدود ۸۶ درصد و به طور کلی حدود ۹۳ درصد از اراضی کشاورزی منطقه زیر کشت دیم قرار دارد. اراضی زیر کشت این منطقه از نظر خاک قابلیت توسعه زیادی ندارد. حدود ۹۴ هزار هکتار اراضی زیر کشت منطقه در حال حاضر، با انجام اقدامات اصلاحی و تامین آب، به حدود ۱۰۰ هزار هکتار قابل افزایش است. به عبارت دیگر تنها حدود ۶,۴۰۰ هکتار از اراضی این منطقه قابل توسعه و تبدیل به اراضی قابل کشاورزی است که معادل ۷ درصد اراضی زیر کشت فعلی این منطقه است و در همین حال حدود ۲/۷ درصد از کل قابلیت توسعه اراضی زیر کشت استان می‌باشد. در صورت استفاده از کل این قابلیت، سهم اراضی دارای قابلیت کشت آبی نیز از نزدیک ۷ درصد در وضعیت فعلی، به ۱۳/۴ درصد خواهد رسید. جزئیات بیشتر این توسعه در جدول ۷-۹۳ منعکس می‌باشد.

در این منطقه در مقایسه با منابع خاک شبکه آبیاری جای توسعه بسیار بیشتری دارد. این منطقه در حال حاضر از شبکه آبرسانی کشاورزی برخوردار نیست و ایجاد شبکه آبرسانی (دست اجرا و مطالعاتی) به وسعت ۸/۴ هزار هکتار در مقابل نزدیک به ۹۴ هزار هکتار زمین قابل کشاورزی فعلی، یا از سوی دیگر در برابر ۱۳/۴ هزار هکتار اراضی قابل آبیاری در صورت انجام عملیات اصلاحی، در برنامه مطالعه برای توسعه شبکه‌های آبرسانی آبیاری این منطقه تا افق طرح آمایش قرار دارد. جدول ۷-۹۴ و تصویر ۷-۹ جزئیات بیشتری از برنامه توسعه شبکه آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ در این منطقه را نشان می‌دهد.

جدول ۷-۹۳- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۷ برنامه‌ریزی–هکتار

		مسجدسلیمان	لالی	اندیکا	جمع منطقه	جمع استان
وضعیت فعلی	دیم	۴۱,۹۱۸	۱۸,۹۲۹	۲۶,۲۵۴	۸۷,۱۰۱	۵۲۸,۶۴۶
	آبی	۱,۶۲۵	۵۰۰	۴,۳۱۶	۶,۴۴۱	۱,۶۸۱,۴۲۶
	جمع	۴۳,۵۴۳	۱۹,۴۲۹	۳۰,۵۷۱	۹۳,۵۴۲	۲,۲۱۰,۰۷۲
قابلیت	دیم	۴۶,۹۹۸	۱۵,۷۶۵	۲۳,۷۱۷	۸۶,۴۸۰	۴۰۰,۸۳۶
	آبی	۵,۳۹۱	۳,۷۳۱	۴,۳۱۶	۱۳,۴۳۹	۲,۰۴۷,۲۸۸
	جمع	۵۲,۳۸۹	۱۹,۴۹۶	۲۸,۰۳۴	۹۹,۹۱۹	۲,۴۴۸,۱۲۴
قابلیت تغییر	دیم	۵,۰۸۰	-۳,۱۶۴	-۲,۵۳۷	-۶۲۱	-۱۲۷,۸۱۰
	آبی	۳,۷۶۷	۳,۲۳۱	۰	۶,۹۹۸	۳۶۵,۸۶۲
	جمع	۸,۸۴۷	۶۷	-۲,۵۳۷	۶,۳۷۷	۲۳۸,۰۵۲
سهم زمین زیر کشت آبی	وضعیت فعلی	۳.۷	۲.۶	۱۴.۱	۶.۹	۷۶.۱
	قابلیت	۱۰.۳	۱۹.۱	۱۵.۴	۱۳.۴	۸۳.۶
قابلیت افزایش سطح زیرکشت در شهرستان / منطقه درصد	جمع دیم و آبی	۲۰.۳	۰.۳	-۸.۳	۶.۸	۱۰.۸
سهم از قابلیت افزایش در استان درصد	آبی	۱.۰	۰.۹	۰.۰	۱.۹	۱۰۰.۰
	کل	۳.۷	۰.۰	-۱.۱	۲.۷	۱۰۰.۰

عملیات توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری این منطقه در ۲۸۷ هزار هکتار صورت خواهد گرفت که بسیار قابل توجه است و حدود ۱۹ درصد عملیات استان را تشکیل می‌دهد و ۱۷/۷ درصد از سرمایه‌گذاری پیش‌بینی شده این برنامه در سطح استان را جذب خواهد نمود. از نظر مقایسه، این سطح بیش از ۳ برابر اراضی زیر کشت فعلی (آبی و دیم) این منطقه می‌باشد. حدود ۷۱ درصد از این عملیات به تساوی در شهرستان‌های مسجد سلیمان و اندیکا و ۲۹ درصد دیگر در شهرستان لالی صورت می‌گیرد. در جدول ۷-۹۵ مشاهده می‌شود عملیات حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و عملیات سازه‌ای آبخیزداری در

اینجا نیز مهمترین فعالیت‌های این برنامه را تشکیل می‌دهد، ضمن آنکه بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان نیز در این منطقه مورد توجه قرار دارد.

جدول ۷-۹۴- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار

	بهره‌برداری (وضع فعلی)	دست اجرا	مطالعاتی	توسعه نیشکر	کل مقدار توسعه	جمع در افق ۱۴۰۴
مسجدسلیمان			۲,۴۷۵		۲,۴۷۵	۲,۴۷۵
لالی		۱,۶۶۱	۲,۴۸۱		۴,۱۴۳	۴,۱۴۳
اندیکا			۱,۷۸۳		۱,۷۸۳	۱,۷۸۳
جمع منطقه ۷	**۰**	**۱,۶۶۱**	**۶,۷۳۹**	**۰**	**۸,۴۰۱**	**۸,۴۰۱**
جمع استان	۳۱۵,۱۴۰	۲۸۴,۳۹۱	۴۶۳,۵۳۲	۱۱۶,۹۶۵	۸۶۴,۸۸۹	۱,۱۸۰,۰۲۸
سهم منطقه - درصد	**۰.۰**	**۰.۶**	**۱.۵**	**۰.۰**	**۱.۰**	**۰.۷**

خانه‌های خالی جدول برنامه‌ای ندارند.

مأخذ: محاسبات مطالعات آمایش برپایه نقشه سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان – ۱۳۹۲

علاوه بر برخورداری از کشاورزی دیم و دامپروری، رونق این منطقه ناشی از فعالیت‌های بخش نفت می‌باشد، در همین حال به دلیل افت فعالیت‌های نفت و کاهش فعالیت‌های اقتصادی تبعی، نرخ اشتغال در این منطقه کاهش ونرخ بیکاری افزایش یافته است. منابع ضعیف آب و خاک، عدم گسترش بخش صنعت (بجز فعالیت‌های استخراج نفت) و افت فرصت‌های شغلی چنان‌که گفته شد توانمندی این منطقه در نگهداشت جمعیت را کاهش داده است به‌طوری‌که این منطقه یکی از بالاترین نرخ‌های مهاجرفرستی در استان را دارد.

این منطقه و سایر مناطق شرقی استان شامل ایذه و باغ‌ملک (منطقه ۸) ، رامهرمز، رامشیر و هفتگل (منطقه ۶) امیدیه (از منطقه ۵) و هندیجان (از منطقه ۳) همگی از مناطق نسبتاً ضعیف در شرق استان هستند. بر همین اساس مطالعات آمایش استان در چارچوب یک طرح وسیع‌تر توسعه این منطقه را با پیشبرد چهار محور توسعه شامل حمایت از کانون‌های توسعه شهری، توسعه شبکه‌های زیربنایی، حمایت از گسترش فعالیت‌های صنعتی و گسترش بازارها تعقیب می‌نماید.

جدول ۷-۹۵- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۷

	آبخیزداری (عملیات سازه‌ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
حجم عملیات							
مسجد سلیمان	۱۳,۰۰۰	۷۲۰	۱,۷۹۰	۸۵,۰۰۰	۱,۵۰۰	۰	۱۰۲,۰۱۰
اندیکا	۱۴,۲۰۰	۱,۳۰۰	۳,۴۰۰	۶۰,۰۰۰	۳,۹۸۰	۱۸,۷۶۰	۱۰۱,۶۴۰
لالی	۱۴,۱۵۰	۱,۱۱۰	۲,۰۲۰	۶۵۰۰۰	۱,۱۲۰	۰	۸۳,۴۰۰
جمع منطقه	**۴۱,۳۵۰**	**۳,۱۳۰**	**۷,۲۱۰**	**۲۱۰,۰۰۰**	**۶,۶۰۰**	**۱۸,۷۶۰**	**۲۸۷,۰۵۰**
سهم سرمایه‌گذاری							
مسجدسلیمان	۷.۲	۶.۴	۴.۲	۸.۴	۱۰.۵	۰	۵.۵
اندیکا	۶.۴	۹.۱	۸.۷	۸.۳	۶.۷	۰	۶.۳
لالی	۸.۷	۵.۵	۴.۹	۶	۵.۸	۰	۵.۹
جمع منطقه	**۲۲.۳**	**۲۱**	**۱۷.۸**	**۲۲.۷**	**۲۳**	**۰**	**۱۷.۷**

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و سرچنگلداری استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

در رابطه با گسترش شبکه جاده‌ای، احداث محور پیشنهادی جنوب - شمال در شرق استان (که یکی از اولویت‌های مهم توسعه شبکه جاده‌ای در برنامه آمایش استان و محوری‌ترین بخش برنامه‌های شبکه حمل و نقل برای توسعه این منطقه می‌باشد) همراه با احداث جاده‌های اصلی متصل کننده شرق استان به استان‌های مجاور (چهار محال و بختیاری ، اصفهان، فارس و کهگیلویه و بویراحمد) پوشش مناسبی برای این منطقه فراهم خواهد کرد. ضمن آنکه یادآوری می‌شود محور جنوب - شمال مورد نظر به عنوان گزینه دوم جنوب - شمال در خدمت حمل و نقل فرا استانی قرار خواهد گرفت و ترافیک محور موجود جنوب - شمال در غرب استان را نیز تعدیل خواهد کرد.

در فعالیت‌های صنعتی، ترویج توسعه دامپروری همراه با حمایت از صنایع غذایی و فرآوری محصولات باغی و دامی، ایجاد صنایع پیشین و پسین مرتبط با بخش کشاورزی و دامپروری و همچنین طیف دیگری از صنایع عمومی برای این منطقه توصیه شده است.

به طور مشخص برای این منطقه برنامه‌ریزی (مسجدسلیمان، لالی و اندیکا) از دیدگاه مطالعات آمایش، صنایع زیر پیشنهاد شده است:

صنایع غذایی، فرآوری محصولات باغی و دامی و شیلات، صنایع معدنی و ساختمانی، صنایع فلزی، قطعه سازی برای نفت و گاز، صنایع بازیافت و صنایع عمومی کارگاهی. همچنین از دیدگاه مطالعات آمایش از آنجا که در این منطقه فعالیت‌های صنعتی بسیار محدود است و از طرف دیگر به دلیل آن‌که این منطقه

یکی از کانون‌های استخراج نفت می‌باشد، به طور مشخص برای این منطقه با توجه به نفت خیز بودن آن در نواحی ضروری ایجاد و گسترش صنایع بالادست (صنایع مرحله تولید) و پایین دست نفت و گاز پیشنهاد می‌شود. اما تاکید می‌شود که این فعالیت‌ها به دور از شاخه‌های رود کارون و در اراضی غیر کشاورزی و تنها در اراضی مجاز طبق نقشه ۶-۱۴ گزارش فصل ششم مطالعات آمایش استان، با عنوان "زمین‌های مجاز برای توسعه سکونت و فعالیت" انجام شود. به علاوه ایجاد هرگونه صنایع آلاینده بالا دستی و پایین دستی شیمیایی و پتروشیمی و صنایع پایین دستی نفت و گاز در این منطقه مورد تائید این مطالعات نمی‌باشد.

این منطقه دارای دو شهرک صنعتی در مسجدسلیمان می‌باشد که شهرک نخست با ۳۰ واحد مستقر و ۶۹۶ نفر شاغل فعالیت می‌نماید اما در شهرک دوم مسجدسلیمان هنوز واحدی مستقر نشده است. از بین ۴ ناحیه صنعتی مصوب، ناحیه صنعتی لالی از تسهیلات زیربنایی برخوردار شده است و تامین تسهیلات زیربنایی سه ناحیه صنعتی دیگر در برنامه توسعه قرار دارد. جدول‌های ۷-۹۶ و ۷-۹۷.

در اینجا نیز برای کاهش عدم تعادل‌های منطقه‌ای و حمایت از توسعه این منطقه که از مناطق حاشیه‌ای استان و نیازمند حمایت از توسعه در ابعاد مختلف کشاورزی، صنعتی، شبکه‌های حمل و نقل و ... می‌باشد تکمیل شهرک‌ها نواحی صنعتی این منطقه و توسعه واحدها و توسعه اشتغال اهمیت زیادی دارد.

در جدول‌های یاد شده کسری تسهیلات آب، برق، گاز شهری، تلفن ثابت، با رنگ طوسی مشخص شده است و تامین این تسهیلات جزیی از خدمات زیربنایی مورد نیاز این سامانه‌ها است که تا افق طرح آمایش برای این منطقه در برنامه توسعه این سامانه‌ها قرار دارد.

علاوه بر تامین تسهیلات زیربنایی و توسعه کمی و کیفی این سامانه‌ها، جذب سرمایه‌گذاران برای احداث واحدهای تولیدی مناسب در این شهرک‌ها و نواحی صنعتی به ویژه برای مناطق حاشیه‌ای استان از دیگر وظایف مدیریتی اداره کل صنعت، معدن و تجارت و شرکت شهرک‌های صنعتی استان می‌باشد.

جدول ۷-۹۶- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۷ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام شهرک صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
مسجد سلیمان	مسجد سلیمان	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۱۰	۵	۳۰	۶۹۶
	مسجد سلیمان۲	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۵	۷		
جمع		**۲**	**۲**	**۲**	**۲**	**۲**		**۲**	**۱۵**	**۱۲**	**۳۰**	**۶۹۶**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

جدول ۷-۹۷- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۷ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام شهرک صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
مسجدسلیمان	مسجدسلیمان	۱		۱								
اندیکا	اندیکا	۱		۱								
لالی	لالی	۱		۱	۱	۱		۱	۵	۲		
	لالی۲	۱		۱								
جمع		**۴**		**۴**					**۵**	**۲**		

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

این منطقه چنانکه گفته شد از مناطق نسبتاً حاشیه‌ای شرق استان می‌باشد که به طور نسبی از نظر شاخص توانمندی شبکه حمل و نقل ضعیف است. به جز مسجد سلیمان که در حال حاضر از طریق راه اصلی معمولی به مرکز استان متصل می‌شود. ارتباط مرکز شهرستان‌های لالی و اندیکا با مسجد سلیمان بسیار ضعیف و از نوع جاده فرعی می‌باشد. به طور کلی دو شهرستان نسبتا جدید لالی و اندیکا از نظر راه دسترسی بسیار ضعیف هستند و ارتباط آنها از همه طرف اعم از مسجدسلیمان، ایذه و دزفول تنها از طریق راه فرعی صورت می‌گیرد. این سطح ضعیف ارتباطی تنها در شمال شرق استان در شهرستان‌های قلعه خواجه، لالی و گتوند و تا حدودی در بخش نوار مرزی غرب استان قابل مشاهده است.

در برنامه آمایش چنانکه گفته شده است تقویت و حمایت از توسعه شهرستان‌های شرق استان از اولویت بالایی برخوردار است و مسجد سلیمان نیز در مسیر جدید جنوب – شمال شرق استان قرار می‌گیرد.

احداث و توسعه راه‌های ارتباطی شهرهای قلعه‌خواجه و لالی با مرکز منطقه (مسجد سلیمان) و مرکز استان با اولویت بالا تقویت خواهد شد.

به طور مشخص در برنامه آمایش در چارچوب مسیرهای تعیین شده و اولویت‌بندی پروژه‌ها در برنامه بخشی، احداث و توسعه قطعات جاده‌ای و ریلی زیر برای این منطقه پیش‌بینی شده است:

- احداث و توسعه مسیر جنوب – شمال در شرق استان از این منطقه عبور می‌نماید و شهرستان مسجدسلیمان و لالی را پوشش می‌دهد،
- احداث و توسعه مسیر قلعه‌خواجه - مسجدسلیمان – اهواز که ارتباط هر دو شهرستان قلعه‌خواجه و مسجدسلیمان را با مرکز استان بهبود می‌بخشد،
- همچنین احداث و توسعه قطعه راه ارتباطی لالی به جنت‌مکان پیوند این شهرستان به مرکز استان را بهبود می‌بخشد،
- احداث مسیر پاشنه زاگرس با احداث و توسعه قطعه راه‌های ایذه – قلعه‌خواجه- لالی تکمیل خواهد شد که بخش قابل توجهی از آن از این منطقه و مرکز شهرستان‌های یاد شده عبور می‌نماید،
- به علاوه اتصال استان خوزستان از طریق لالی به الیگودرز و مرکز کشور به عنوان یک گزینه فرا استانی وضعیت لالی را نیز بهبود خواهد بخشید،

در زمینه گردشگری، محور گردشگری شرقی- غربی ایذه - مسجدسلیمان - دزفول - چذابه، محور شماره ۲ گردشگری استان، از این منطقه می‌گذرد و در اینجا نیز توسعه شبکه راه در این منطقه در خدمت تسهیل گردشگری قرار خواهد گرفت.

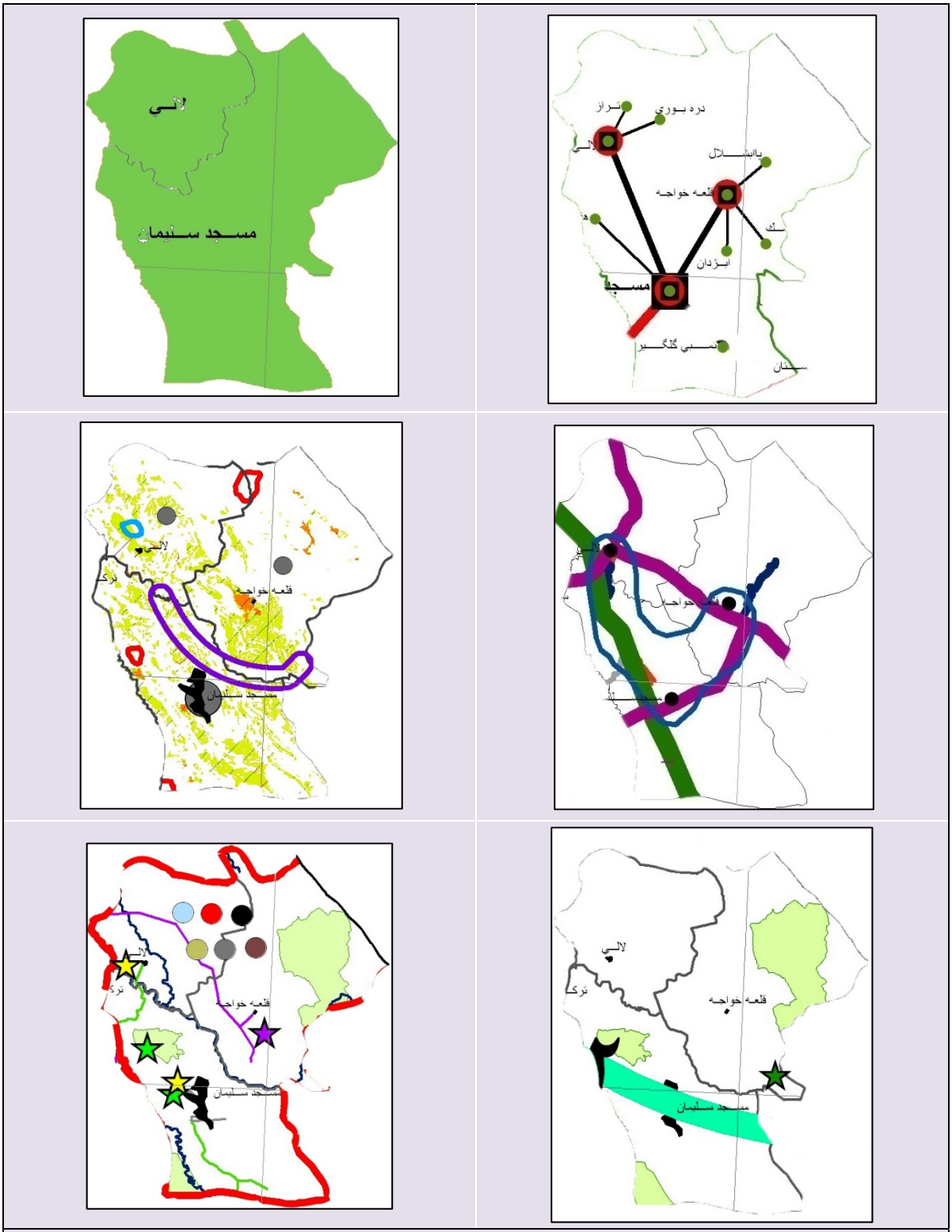

تصویر ۷-۹- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه ۷ استان خوزستان

۷-۳-۶-۸- منطقه ۸ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های ایذه و باغ‌ملک

در گزارش فصل سوم مطالعات آمایش استان مشاهده شد شهرستان ایذه از نظر شاخص توانمندی در پهنه متوسط و شهرستان باغ‌ملک در پهنه ضعیف قرار گرفته‌است. این منطقه به طور کلی مبتنی

بر فعالیت‌های کشاورزی است و تخصص اصلی آن کشاورزی - خدماتی است. ایذه مرکز این منطقه است و به عنوان مرکز ناحیه به شهر اهواز متصل می‌شود و دو شهر دهدز و باغ‌ملک به عنوان مرکز منظومه به آن متصل هستند.

در سلسله مراتب خدمات برتر، در حال حاضر شهرستان ایذه از نظر سطح‌بندی مراکز آموزش عالی در سطح ۴ قرار دارد و شهرستان باغ‌ملک در سطح ۶ . در برنامه آمایش ارتقا سطح ایذه به سطح ۳ و باغ‌ملک در سطح ۴ در نظر گرفته شده است. از نظر ارجاع به پزشک دهدز و باغ‌ملک سطح نخست و ایذه سطح میانی (سطح دوم قبل از اهواز) تعیین شده است.

به طور کلی این منطقه در ارتفاعات کوهستانی و کوهپایه‌ای شمال شرق استان قرار دارد و به همین دلیل اراضی پیوسته زیر کشت آبی آن محدود است و اراضی زیر کشت دیم آن به نسبت سایر مناطق کم بارش استان، بیشتر است. این توزیع اراضی زیر کشت، برخوردار نبودن از اراضی پیوسته کشت آبی و توسعه نیافتن بخش صنعت همراه با شبکه حمل و نقل نسبتا ضعیف، توانمندی پایین این منطقه در نگهداشت جمعیت را نتیجه داده است.

در مقابل باغداری و دامپروری در این منطقه رواج زیادی دارد و ظرفیت دامپروری شهرستان ایذه در سطح "بسیار زیاد" و برای شهرستان باغ‌ملک "زیاد" تشخیص داده شده است.

با توجه به مراتب بالا، توسعه اراضی زیر کشت آبی و تقویت بازدهی کشت دیم، توسعه باغداری و دامپروری در بخش کشاورزی مورد توجه برنامه آمایش استان در این منطقه است. توسعه شبکه آبرسانی از طریق سدهای شمال شرق استان که از نظر ارتفاع در بالا دست این منطقه قرار دارند، و بر این اساس توسعه کشاورزی و دامپروری از ارکان برنامه‌های توسعه کشاورزی در این منطقه می‌باشد.

اراضی زیر کشت این منطقه کلا حدود ۴/۴ درصد اراضی زیر کشت استان را تشکیل می‌دهد که ۴۷/۵ درصد آن در شهرستان ایذه و ۵۲/۵ درصد در شهرستان باغ‌ملک قرار دارد. حدود ۴۶ درصد کشت این منطقه آبی است که این نسبت برای شهرستان ایذه و باغ‌ملک به ترتیب حدود ۵۳ و ۳۹ درصد است.

در حالی‌که سهم اراضی این منطقه حدود ۴/۴ درصد اراضی زیر کشت استان می‌باشد اما در درون منطقه قابلیت توسعه اراضی زیر کشت در صورت انجام اصلاحات و تأمین آب به طور نسبی بسیار بالاست. به این معنی که اراضی زیر کشت این منطقه از ۹۸ هزار هکتار با توسعه‌ای حدود ۲۹ هزار هکتار قابل افزایش به ۱۲۷ هزار هکتار، یا معادل ۳۰ درصد افزایش در اراضی قابل کشت می‌باشد. جزئیات بیشتر این توسعه در جدول ۷-۹۸ منعکس می‌باشد.

جدول ۷-۹۸- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۸ برنامه‌ریزی– هکتار

		ایذه	باغ‌ملک	جمع منطقه	جمع استان
وضعیت فعلی	دیم	۲۱,۷۰۵	۳۱,۴۷۳	۵۳,۱۷۹	۵۲۸,۶۴۶
	آبی	۲۴,۶۷۱	۱۹,۸۲۹	۴۴,۵۰۰	۱,۶۸۱,۴۲۶
	جمع	۴۶,۳۷۶	۵۱,۳۰۲	۹۷,۶۷۹	۲,۲۱۰,۰۷۲
قابلیت	دیم	۲۱,۶۹۳	۳۳,۰۳۰	۵۴,۷۲۳	۴۰۰,۸۳۶
	آبی	۳۰,۷۸۸	۴۱,۵۳۳	۷۲,۳۲۱	۲,۰۴۷,۲۸۸
	جمع	۵۲,۴۸۱	۷۴,۵۶۳	۱۲۷,۰۴۳	۲,۴۴۸,۱۲۴
قابلیت تغییر	دیم	-۱۳	۱,۵۵۷	۱,۵۴۴	-۱۲۷,۸۱۰
	آبی	۶,۱۱۷	۲۱,۷۰۴	۲۷,۸۲۱	۳۶۵,۸۶۲
	جمع	۶,۱۰۴	۲۳,۲۶۰	۲۹,۳۶۵	۲۳۸,۰۵۲
سهم زمین زیر کشت آبی	وضعیت فعلی	۵۳.۲	۳۸.۷	۴۵.۶	۷۶.۱
	قابلیت	۵۸.۷	۵۵.۷	۵۶.۹	۸۳.۶
قابلیت افزایش سطح زیرکشت در شهرستان / منطقه درصد	جمع دیم و آبی	۱۳.۲	۴۵.۳	۳۰.۱	۱۰.۸
سهم از قابلیت افزایش در استان درصد	آبی	۱.۷	۵.۹	۷.۶	۱۰۰.۰
	کل	۲.۶	۹.۸	۱۲.۳	۱۰۰.۰

این منطقه در حال حاضر از شبکه آبرسانی کشاورزی برخوردار نیست و شبکه آبرسانی دست اجرا (۷/۴ هزار هکتار) و مطالعاتی (نزدیک به ۲۱ هزار هکتار) در مجموع به وسعت ۲۸/۴ هزار هکتار در مقابل حدود ۱۲۷ هزار هکتار زمین قابل کشاورزی، یا از سوی دیگر در برابر ۷۲ هزار هکتار اراضی قابل آبیاری در صورت انجام عملیات اصلاحی، در برنامه مطالعه برای توسعه شبکه‌های آبرسانی آبیاری این منطقه تا افق طرح آمایش قرار دارد. جدول ۷-۹۹ و تصویر ۷-۱۰ جزئیات بیشتری از برنامه توسعه شبکه آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ در این منطقه را نشان می‌دهد.

در برنامه آمایش، حدود ۱۷۳ هزار هکتار از اراضی این منطقه توسط برنامه توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری پوشش داده می‌شود که این حجم عملیات معادل ۱۱/۷ درصد از کل عملیات استان استان در این برنامه می‌باشد و ۱۳/۳ درصد از سرمایه‌گذاری پیش‌بینی شده این برنامه را جذب خواهد نمود. از نظر مقایسه، حجم این عملیات معادل ۱/۸ برابر کل مساحت اراضی زیر کشت این منطقه است. بیشترین حجم این عملیات، نزدیک به ۷۰ درصد، در شهرستان ایذه و ۳۰ درصد باقیمانده این عملیات در شهرستان باغ‌ملک انجام خواهد شد و چنانکه در جدول ۷-۱۰۰ مشاهده می‌شود در این منطقه عملیات

حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و همچنین عملیات سازه‌ای آبخیزداری مهمترین فعالیت‌های این منطقه را تشکیل می‌دهد.

جدول ۷-۹۹- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان – هکتار

	بهره‌برداری (وضع فعلی)	دست اجرا	مطالعاتی	توسعه نیشکر	کل مقدار توسعه	جمع در افق ۱۴۰۴
ایذه		۷,۳۹۷	۷,۶۳۴		۱۵,۰۳۱	۱۵,۰۳۱
باغ‌ملک			۱۳,۳۵۹		۱۳,۳۵۹	۱۳,۳۵۹
جمع منطقه ۸	**۰**	**۷,۳۹۷**	**۲۰,۹۹۳**	**۰**	**۲۸,۳۹۰**	**۲۸,۳۹۰**
جمع استان	۳۱۵,۱۴۰	۲۸۴,۳۹۱	۴۶۳,۵۳۲	۱۱۶,۹۶۵	۸۶۴,۸۸۹	۱,۱۸۰,۰۲۸
سهم منطقه - درصد	**۰.۰**	**۲.۶**	**۴.۵**	**۰.۰**	**۳.۳**	**۲.۴**

خانه‌های خالی جدول برنامه‌ای ندارند.

مأخذ: محاسبات مطالعات آمایش برپایه نقشه سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان – ۱۳۹۲

جدول ۷-۱۰۰- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۸

	آبخیزداری (عملیات سازه ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
حجم عملیات							
ایذه	۱۴,۰۰۰	۱,۲۴۰	۴,۶۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱,۱۴۰	۰	۱۲۰,۹۸۰
باغ‌ملک	۱۳,۷۰۰	۴۵۵	۲,۵۶۰	۳۵,۰۰۰	۸۸۰	۰	۵۲,۵۹۵
جمع منطقه	**۲۷,۷۰۰**	**۱,۶۹۵**	**۷,۱۶۰**	**۱۳۵,۰۰۰**	**۲,۰۲۰**	**۰**	**۱۷۳,۵۷۵**
سهم سرمایه‌گذاری							
ایذه	۷.۳	۸.۵	۱۲.۲	۷.۲	۱۰	۰	۷.۴
باغ‌ملک	۸.۸	۴.۷	۵.۹	۴.۴	۵.۸	۰	۵.۹
جمع منطقه	**۱۶.۱**	**۱۳.۲**	**۱۸.۱**	**۱۱.۶**	**۱۵.۸**	**۰**	**۱۳.۳**

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و سرچنگلداری استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

آلودگی محیطی در این منطقه به نسبت سایر مناطق استان کمتر است، با این حال به دلیل گذر سرشاخه‌های کارون از این منطقه، در برنامه آمایش استان ضرورت دارد برای پرهیز از آلوده شدن محیط زیست تلاش لازم به عمل آید. بر همین اساس و در انطباق با فعالیت‌های اصلی این منطقه که از کشاورزی (زراعت و باغداری) و دامپروری تشکیل می‌شود، صنایع پیشنهادی این منتطقه در درجه نخست ترکیبی از صنایع فرآوری محصولات دامی و باغی، صنایع تولیدی پیشین و پسین بخش

کشاورزی است که منطبق بر ساختار تولید و نیاز این منطقه و حمایت از تولید بخش اصلی فعالیت آن می‌باشد. به علاوه صنایع عمومی و طیف دیگری از صنایع برای این منطقه پیشنهاد شده است.

به طور مشخص برای منطقه ۸ برنامه‌ریزی (ایذه و باغ‌ملک) از دیدگاه مطالعات آمایش، صنایع زیر پیشنهاد شده است: صنایع تبدیلی کشاورزی و غذایی، لبنیات، صنایع معدنی و ساختمانی، صنایع فلزی، قطعه سازی مدرن و قطعات کارخانه‌ای و نیروگاهی، ماشین آلات کشاورزی، صنایع برق و الکترونیک، ساخت وسایل برقی منزل، صنایع بازیافت و صنایع عمومی کارگاهی.

برای این منطقه برنامه‌ریزی، ایجاد هرگونه صنایع آلاینده بالا دستی و پایین دستی شیمیایی و پتروشیمی و نفت و گاز در مورد تائید این مطالعات نمی باشد.

این منطقه طبق جدول‌های ۷-۱۰۱ و ۷-۱۰۲ دارای دو شهرک صنعتی فعال در ایذه و باغ‌ملک می‌باشد که شهرک نخست با ۱۸ واحد مستقر و ۳۱۸ نفر شاغل و شهرک دوم با ۶ واحد مستقر و ۵۹ نفر شاغل فعالیت می‌نمایند اما از بین ۶ ناحیه صنعتی مصوب، تنها یک ناحیه صنعتی شهرستان باغ‌ملک با ۳ واحد مستقر و ۵۰ نفر شاغل در حالت فعال قرار دارد.

جدول ۷-۱۰۱- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۸ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام شهرک صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
ایذه	ایذه	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۵۵	۱۰	۱۸	۳۱۸
باغ‌ملک	باغ‌ملک	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۵۵	۱۵	۶	۵۹
جمع		**۲**	**۲**	**۲**	**۲**	**۲**	**۲**	**۲**	**۱۱۰**	**۲۵**	**۲۴**	**۳۷۷**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

جدول ۷-۱۰۲- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۸ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام ناحیه صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
ایذه	پیان	۱										
	قلعه تل	۱										
	کلدوزخ	۱		۱	۱				۱۰			
باغ‌ملک	صیدون	۱		۱								
	منگشت	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۰	۱	۳	۵۰
	میداوود	۱		۱								
جمع		**۶**	**۱**	**۴**	**۲**	**۱**	**۱**	**۱**	**۲۰**	**۱**	**۳**	**۵۰**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

در اینجا نیز برای کاهش عدم تعادل‌های منطقه‌ای و حمایت از توسعه این منطقه که از مناطق حاشیه‌ای استان و نیازمند حمایت از توسعه در ابعاد مختلف کشاورزی، صنعتی، شبکه‌های حمل و نقل و ... می‌باشد تکمیل شهرک‌ها نواحی صنعتی این منطقه و توسعه کمی و کیفی واحدها و توسعه اشتغال اهمیت زیادی دارد.

در جدول‌های یاد شده کسری تسهیلات آب، برق، گاز شهری، تلفن ثابت، با رنگ طوسی مشخص شده است و تامین این تسهیلات جزیی از خدمات زیربنایی مورد نیاز این سامانه‌ها است که تا افق طرح آمایش برای این منطقه در برنامه توسعه این سامانه‌ها قرار دارد.

علاوه بر تامین تسهیلات زیربنایی و توسعه کمی و کیفی این سامانه‌ها، جذب سرمایه‌گذاران برای احداث واحدهای تولیدی مناسب در این شهرک‌ها و نواحی صنعتی به ویژه برای مناطق حاشیه‌ای استان از دیگر وظایف مدیریتی اداره کل صنعت، معدن و تجارت و شرکت شهرک‌های صنعتی استان می‌باشد.

این منطقه یکی دیگر از مناطق نسبتاً حاشیه‌ای شرق استان می‌باشد که از نظر شاخص توانمندی شبکه حمل و نقل به طور نسبی ضعیف است. ارتباط ایذه در حال حاضر با مرکز استان از طریق باغ‌ملک صورت می‌گیرد و باغ‌ملک نیز با مرکز استان از طریق راه اصلی مرتبط است این منطقه به طور کلی ارتباط زیادی از نظر مبادله کالا با استان‌های چهارمحال و بختیاری، اصفهان و کهگیلویه و بویر احمد دارد که شبکه ارتباط جاده‌ای با دو استان نخست از طریق جاده اصلی و با استان سوم از طریق جاده فرعی برقرار است.

در برنامه آمایش با جاده‌های اصلی به مرکز استان و محور جنوب - شمال شرقی استان و در شرق به استان‌های چهار محال و بختیاری و اصفهان متصل می‌شوند به علاوه در مراحل پایانی طرح آمایش با اتصال ایذه - قلعه خواجه - لالی – اندیمشک، محور پاشنه زاگرس تکمیل می‌شود. به علاوه پروژه احداث خط‌آهن اهواز - رامهرمز - باغ‌ملک - ایذه به سمت چهار محال و بختیاری و اصفهان به تبادل بین استانی این منطقه که در حال حاضر نیز با دو استان یاد شده بسیار رواج دارد، کمک قابل توجهی خواهد کرد. به طور مشخص پروژه‌های زیر تا افق آمایش طبق اولویت‌بندی این بخش به اجرا در خواهند آمد.

- احداث و توسعه مسیر اهواز به سمت چهارمحال و بختیاری و اصفهان از طریق باغ‌ملک - ایذه - دهدز،
- احداث و توسعه مسیر اهواز به کهگیلویه و بویر احمد از طریق باغ‌ملک – صیدون،
- احداث و توسعه مسیر ایذه به طرف چهارمحال و بختیاری از طریق شمال استان،
- احداث راه‌آهن اصفهان به چهارمحال و بختیاری و اصفهان که از شهرستان‌های باغ‌ملک، ایذه و دهدز عبور می‌کند،
- همچنین احداث و توسعه قطعه راه ارتباطی دهدز - ایذه به قلعه‌خواجه و لالی در مسیر جاده ارتباطی پاشنه زاگرس که بخشی از آن از شهرستان ایذه می‌گذرد و بخش دیگر آن از ایذه به

سمت چهارمحال و بختیاری و اصفهان بر روی پروژه نخست منطبق می‌باشد.

در زمینه گردشگری، محور شماره دو از ایذه به مسجد سلیمان و شوشتر و دزفول از بخش شمالی این منطق می‌گذرد و با طرح توسعه شبکه جاده‌ای استان نزدیک است.

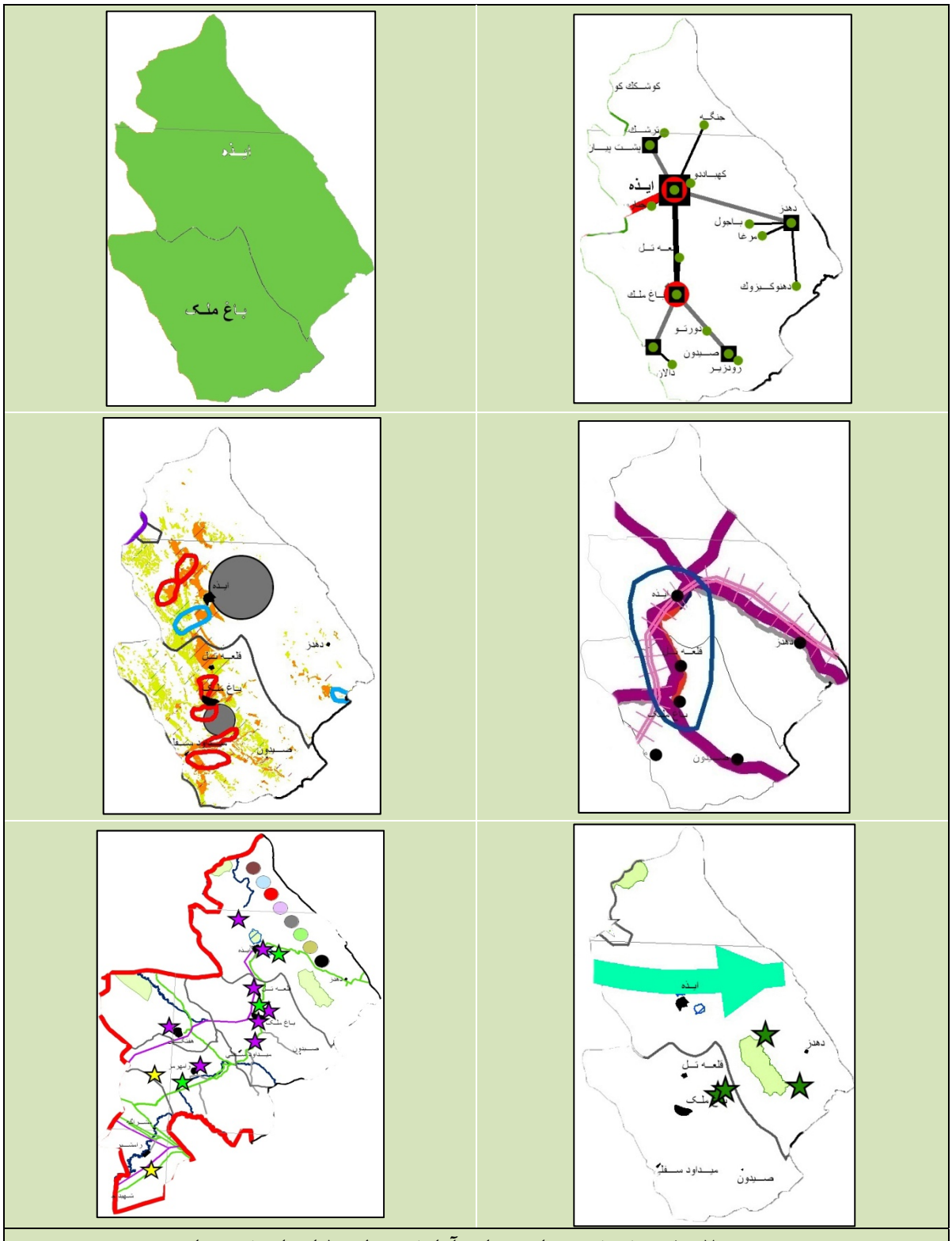

تصویر ۷-۱۰- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه ۸ استان خوزستان

۷-۳-۶-۹- منطقه ۹ برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های دشت‌آزادگان و هویزه

این منطقه از نظر شاخص کلی توانمندی، طبق گزارش فصل سوم مطالعات آمایش استان، در پهنه متوسط قرار گرفته است.

اراضی زیر کشت این منطقه در حال حاضر کلا حدود ۲۰۷ هزار هکتار است که ۹/۴ درصد اراضی زیر کشت استان را تشکیل می‌دهد. از این اراضی ۳۸ درصد در شهرستان دشت آزادگان، ۶۱ درصد در شهرستان هویزه قرار دارد.

وجه غالب کشاورزی این منطقه کشت آبی است به طوری که در مجموع حدود ۹۸ درصد کشت این منطقه آبی می‌باشد و این نسبت برای دشت آزادگان ۹۹/۳ و برای هویزه ۹۷/۵ درصد است.

ظرفیت توسعه اراضی زیر کشت این منطقه بسیار محدود است زیرا بخشی از آن از تالاب هورالعظیم تشکیل می‌شود و باقیمانده اراضی این منطقه به طور کلی از اراضی کشاورزی تشکیل می‌شود. با این توجه، ظرفیت توسعه اراضی این منطقه محدود به ۶/۷ هزار هکتار، یا معادل ۳/۲ درصد اراضی زیر کشت فعلی این منطقه است که بخشی از آن از تبدیل اراضی کشت دیم به کشت آبی می‌تواند حاصل شود. در نتیجه این تبدیل، سهم اراضی زیر کشت آبی این منطقه به بالای ۹۹ درصد خواهد رسید. جزئیات بیشتر این توسعه در جدول ۷-۱۰۳ و تصویر ۷-۱۰ منعکس می‌باشد.

این منطقه در حال حاضر از نزدیک ۲۰ هزار هکتار سطح اراضی زیر شبکه آبرسانی کشاورزی برخوردار است که به همراه حدود ۲۷ هزار هکتار شبکه آبرسانی در دست اجرا به حدود ۴۷ هزار هکتار، یا نزدیک به ۲۳ درصد اراضی زیر کشت فعلی این منطقه خواهد رسید.

با توجه به ظرفیت بالای منابع خاک و دسترسی مناسب به منابع آب و امکان تامین آن و با توجه به اینکه این منطقه از مناطق ضعیف در شاخص توانمندی است، توسعه شبکه‌های آبرسانی در این منطقه بسیار مورد توجه است به همین لحاظ طرح مطالعاتی توسعه شبکه آبرسانی در این منطقه با سطحی حدود ۱۰۵ هزار هکتار را در برنامه دارد، جدول ۷-۱۰۴. در صورت اجرای این شبکه کل سطح زیر پوشش شبکه به ۱۵۲ هزار هکتار خواهد رسید و یک پوشش ۷۱ درصدی نسبت به کل اراضی قابل کشت این منطقه را فراهم خواهد کرد که یکی از بالاترین نسبت‌ها در سطح استان خواهد بود.

جدول ۷-۱۰۳- اراضی زیر کشت حال حاضر و قابلیت توسعه آن به تفکیک شهرستان در منطقه ۹ برنامه‌ریزی– هکتار

		دشت آزادگان	هویزه	جمع منطقه	جمع استان
وضعیت فعلی	دیم	۵۸۲	۳,۲۳۶	۳,۸۱۸	۵۲۸,۶۴۶
	آبی	۷۸,۵۰۳	۱۲۴,۷۵۹	۲۰۳,۲۶۱	۱,۶۸۱,۴۲۶
	جمع	۷۹,۰۸۵	۱۲۷,۹۹۴	۲۰۷,۰۸۰	۲,۲۱۰,۰۷۲
قابلیت	دیم	۷۲	۳۰	۱۰۳	۴۰۰,۸۳۶
	آبی	۸۵,۷۱۰	۱۲۷,۹۶۴	۲۱۳,۶۷۴	۲,۰۴۷,۲۸۸
	جمع	۸۵,۷۸۲	۱۲۷,۹۹۴	۲۱۳,۷۷۷	۲,۴۴۸,۱۲۴
قابلیت تغییر	دیم	-۵۱۰	-۳,۲۰۵	-۳,۷۱۵	-۱۲۷,۸۱۰
	آبی	۷,۲۰۷	۳,۲۰۵	۱۰,۴۱۲	۳۶۵,۸۶۲
	جمع	۶,۶۹۷	۰	۶,۶۹۷	۲۳۸,۰۵۲
سهم زمین زیر کشت آبی	وضعیت فعلی	۹۹.۳	۹۷.۵	۹۸.۲	۷۶.۱
	قابلیت	۹۹.۹	۱۰۰.۰	۹۹.۹۵	۸۳.۶
قابلیت افزایش سطح زیرکشت در شهرستان / منطقه درصد	جمع دیم و آبی	۸.۵	۰.۰	۳.۲	۱۰.۸
سهم از قابلیت افزایش در استان درصد	آبی	۲.۰	۰.۹	۲.۸	۱۰۰.۰
	کل	۲.۸	۰.۰	۲.۸	۱۰۰.۰

جدول ۷-۱۰۴- توزیع برنامه توسعه شبکه‌های آبرسانی تا افق ۱۴۰۴ - به تفکیک منطقه و شهرستان - هکتار

	بهره‌برداری (وضع فعلی)	دست اجرا	مطالعاتی	توسعه نیشکر	کل مقدار توسعه	جمع در افق ۱۴۰۴
دشت آزادگان	۱۷,۴۶۲	۱۰,۵۲۶	۲۴,۶۰۹		۳۵,۱۳۵	۵۲,۵۹۷
هویزه	۲,۵۰۷	۱۶,۸۵۳	۸۰,۷۹۴		۹۷,۶۴۷	۱۰۰,۱۵۴
جمع منطقه ۹	**۱۹,۹۶۹**	**۲۷,۳۷۹**	**۱۰۵,۴۰۳**	**۰**	**۱۳۲,۷۸۲**	**۱۵۲,۷۵۱**
جمع استان	۳۱۵,۱۴۰	۲۸۴,۳۹۱	۴۶۳,۵۳۲	۱۱۶,۹۶۵	۸۶۴,۸۸۹	۱,۱۸۰,۰۲۸
سهم منطقه – درصد	**۶.۳**	**۹.۶**	**۲۲.۷**	**۰.۰**	**۱۵.۴**	**۱۲.۹**

خانه‌های خالی جدول برنامه‌ای ندارند.

مأخذ: محاسبات مطالعات آمایش برپایه نقشه سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان – ۱۳۹۲

ظرفیت توسعه دامپروی در شهرستان دشت‌آزادگان "زیاد" و در شهرستان هویزه "کم" برآورد شده است. به علاوه پتانسیل توسعه آبزی‌پروری در حاشیه رودخانه نیز در این منطقه بالا هست.

بر اساس فعالیت کشاورزی، دامپروری و آبزی‌پروری و پتانسیل توسعه آن، برای حمایت و افزایش ارزش افزوده حاصل از این فعالیت‌ها، گسترش صنایع فرآوری محصولات کشاورزی و دامی و شیلات و تولید ماشین‌آلات و ادوات مورد نیاز این بخش کشاورزی در این منطقه اهمیت زیادی دارد و توصیه می‌شود. به علاوه طیف دیگری از صنایع نیز برای این منطقه پیشنهاد شده است. نزدیکی این منطقه به بازار بزرگ اهواز و شبکه مناسب ارتباطی هویزه و سوسنگرد با مرکز استان پشتوانه مناسبی برای گسترش بازار این منطقه می‌باشد.

به طور مشخص برای منطقه ۹ برنامه‌ریزی (دشت‌آزادگان و هویزه) از دیدگاه مطالعات آمایش، صنایع زیر پیشنهاد شده است: صنایع غذایی، صنایع جانبی نیشکر، ریخته‌گری دقیق، تولید قطعات خودرو، ساخت ماشین آلات و لوازم کشاورزی، ساخت وسایل پزشکی و اپتیکی، صنایع بازیافت، صنایع عمومی کارگاهی

همچنین از دیدگاه مطالعات آمایش، با توجه به منابع آب و خاک کشاورزی این منطقه و ارزش اقتصادی آن برای معیشت ساکنان این منطقه، ایجاد هرگونه صنایع آلاینده بالا دستی و پایین دستی شیمیایی و پتروشیمی و صنایع پایین دستی نفت و گاز در این منطقه مورد تائید این مطالعات نمی باشد.

طبق جدول‌های ۷-۱۰۵ و ۷-۱۰۶ این منطقه دارای یک شهرک صنعتی فعال در سوسنگرد می‌باشد که با ۹ واحد مستقر و ۱۰۳ نفر شاغل فعالیت می‌نماید. اما هر ۳ ناحیه صنعتی در حال تکمیل زیرساخت-های لازم می‌باشند و در حال حاضر واحدی در آنها مستقر نشده است.

با توجه به حاشیه‌ای بودن نوار مرزی غرب در این منطقه، برای افزایش کارآیی اقتصادی و کاهش عدم تعادل‌های منطقه‌ای، حمایت از توسعه این منطقه در ابعاد مختلف کشاورزی، صنعتی، شبکه‌های حمل و نقل و تکمیل شهرک‌ها نواحی صنعتی با افزایش کمی و کیفی واحدهای مستقر و توسعه اشتغال آن‌ها اهمیت زیادی دارد.

در جدول‌های یاد شده کسری تسهیلات آب، برق، گاز شهری، تلفن ثابت، با رنگ طوسی مشخص شده است و تامین این تسهیلات جزیی از خدمات زیربنایی مورد نیاز این سامانه‌ها است که تا افق طرح آمایش برای این منطقه در برنامه توسعه این سامانه‌ها قرار دارد.

علاوه بر تامین تسهیلات زیربنایی و توسعه کمی و کیفی این سامانه‌ها، جذب سرمایه‌گذاران برای احداث واحدهای تولیدی مناسب در این شهرک‌ها و نواحی صنعتی به ویژه برای مناطق حاشیه‌ای استان از دیگر وظایف مدیریتی اداره کل صنعت، معدن و تجارت و شرکت شهرک‌های صنعتی استان می‌باشد.

جدول ۷-۱۰۵- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در شهرک‌های صنعتی منطقه ۹ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام شهرک صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
سوسنگرد	سوسنگرد	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۲۵	۲	۹	۱۰۳
جمع		**۱**	**۱**	**۱**	**۱**	**۱**	**۱**		**۲۵**	**۲**	**۹**	**۱۰۳**

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

جدول ۷-۱۰۶- وضع موجود و نیاز توسعه زیرساخت در نواحی صنعتی منطقه ۹ برنامه‌ریزی

نام شهرستان	نام ناحیه صنعتی	مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	آب	برق	گاز شهری	تلفن ثابت	مقدار آب لیتر بر ثانیه	برق تامین شده مگاوات	تعداد واحد	تعداد اشتغال
دشت آزادگان	چذابه	۱	۱	۱		۱				۱		
	مرعی	۱	۱	۱	۱	۱			۶	۱		
هویزه	هویزه	۱		۱		۱				۱		
جمع		**۳**	**۲**	**۳**	**۱**	**۲**			**۶**	**۲**		

مأخذ: شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

طبق برنامه آمایش در برنامه توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان، حدود ۷/۶ هزار هکتار از اراضی این منطقه توسط این برنامه پوشش داده می‌شود که ۰/۵ درصد از کل عملیات استان می‌باشد. که ۳/۵ درصد از سرمایه‌گذاری پیش‌بینی شده این برنامه را جذب خواهد نمود. از نظر مقایسه، حجم این عملیات معادل ۳/۷ درصد کل مساحت اراضی زیر کشت این منطقه است. بیشترین حجم این عملیات، نزدیک به ۹۲ درصد، در شهرستان دشت آزادگان انجام خواهد شد و ۷ درصد باقیمانده این عملیات در شهرستان هویزه انجام خواهد شد.

چنانکه در جدول ۷-۱۰۷ مشاهده می‌شود عملیات بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان و همچنین عملیات سازه‌ای آبخیزداری مهمترین فعالیت‌های این منطقه را تشکیل می‌دهد.

جدول ۷-۱۰۷- حجم و نوع عملیات آبخیزداری و سهم از سرمایه‌گذاری استانی به تفکیک شهرستان در منطقه ۹

	آبخیزداری (عملیات سازه‌ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
حجم عملیات							
دشت آزادگان	۲,۸۱۰	۵۴۰	۰	۰	۵۴۰	۳,۱۴۰	۷,۰۳۰
هویزه	۰	۰	۰	۰	۰	۵۸۰	۵۸۰
جمع منطقه	**۲,۸۱۰**	**۵۴۰**	**۰**	**۰**	**۵۴۰**	**۳,۷۲۰**	**۷,۶۱۰**
سهم سرمایه‌گذاری							
دشت آزادگان	۲.۱	۳.۲	۰	۰	۳.۳	۱۱.۵	۳.۲
هویزه	۰	۰	۰	۰	۰	۱.۹	۰.۳
جمع منطقه	**۲.۱**	**۳.۲**	**۰**	**۰**	**۳.۳**	**۱۳.۴**	**۳.۵**

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و سرچنگلداری استان خوزستان – سال ۱۳۹۲

در نوار مرزی غرب استان شهرستان‌های شوش از منطقه ۴ برنامه‌ریزی و دشت‌آزادگان و هویزه از منطقه ۹ از نظر شاخص کلی توانمندی و شاخص برخورداری از شبکه‌های حمل و نقل "ضعیف" تشخیص داده شده‌اند و بر همین اساس از نظر توانمندی نگهداشت جمعیت نیز ضعیف می‌باشند. لذا تقویت شبکه جاده‌ای این منطقه حساس مرزی و دارای یادمان‌های دفاع مقدس در برنامه آمایش استان مورد توجه قرار دارد اساس توسعه شبکه حمل و نقل در این منطقه عبارت است از اتصال کانون توسعه شهری سوسنگرد – هویزه- رفیع- بستان از یک طرف به اهواز و از طرف دیگر در شمال به شهر شوش و در جنوب به شهر خرمشهر. این پروژه‌ها به طور مشخص به شرح زیر می‌باشند:

- احداث و توسعه مسیر کانون توسعه شهری یاد شده از طریق هویزه و رفیع به الوان و شوش،
- احداث و توسعه مسیر هویزه به خرمشهر،
- تقویت مسیر اهواز – سوسنگرد – هویزه،

در زمینه گردشگری، بخشی از مسیر شماره ۳ گردشگری، اهواز – سوسنگرد – هویزه و یادمان‌های دفاع مقدس در تمام طول نوار مرزی غرب از هویزه تا خرمشهر از توسعه شبکه جاده‌ای یاد شده در بالا بهره‌مند خواهند شد.

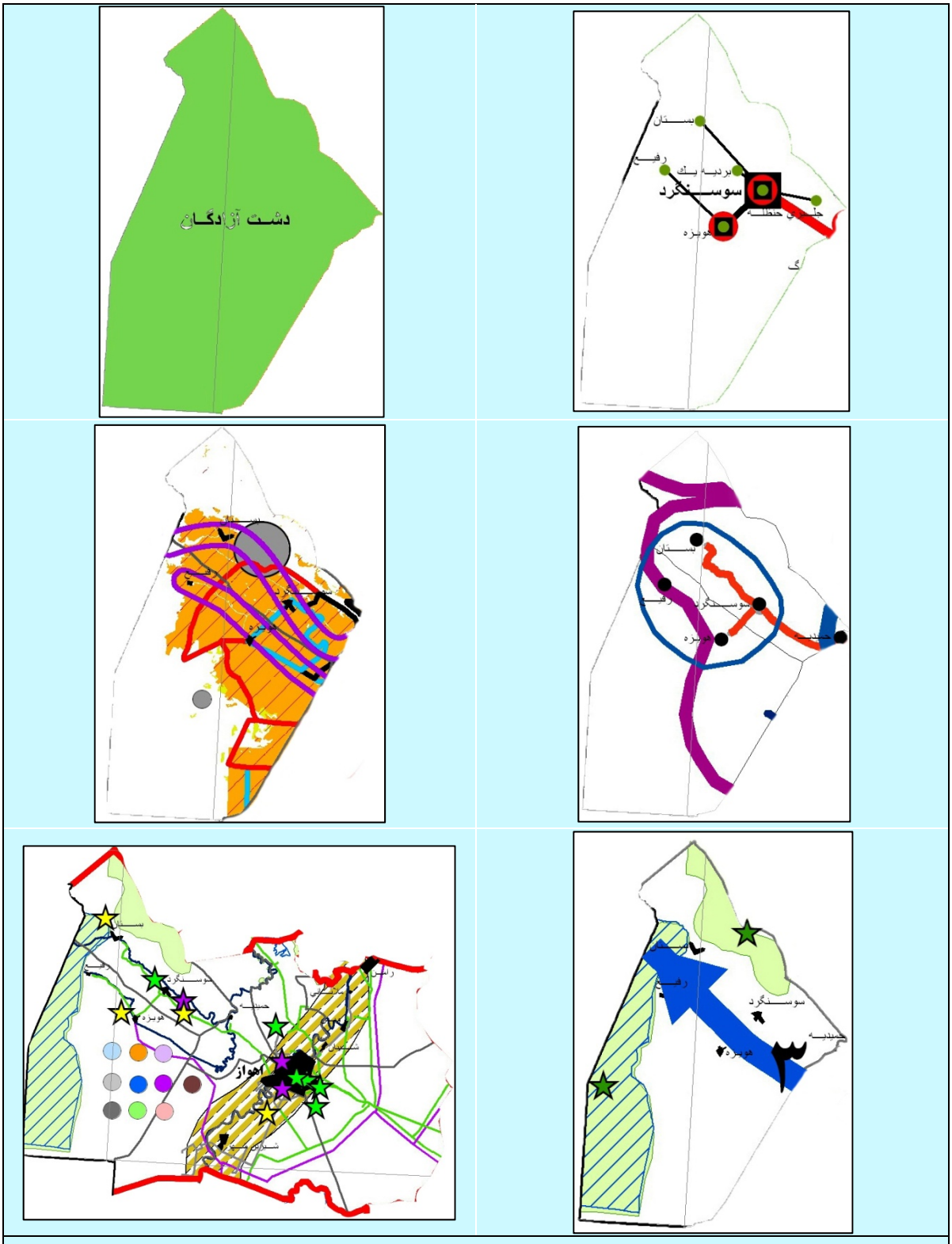

تصویر ۷-۱۱- برش شهرستانی برنامه آمایش منطقه ۹ استان خوزستان

۷-۴- خلاصه راهبردهای مطالعات آمایش در فرمت منطقه/ بخش‌های عمده اقتصادی

جدول ۷-۱۰۸- خلاصه ای از توزیع فضایی مهم ترین فعالیت‌ها در فضای استان (بخش / منطقه)

منطقه	کشاورزی آبرسانی	صنعت	خدمات
منطقه ۱، شامل شهرستان‌های: اهواز، باوی، کارون، حمیدیه ملاحظات: - قرارگیری در منطقه ویژه کنترل آلایندگی - پیشرفته در هر سه زمینه خدمات، صنعت و کشاورزی. - ترتیب تخصص: خدماتی – صنعتی،	**وضعیت فعلی:** • یکی از قطب‌های کشاورزی- دامپروری استان با ظرفیت توسعه بالا ، • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم) ۴۶۱ هزار هکتار قابل توسعه تا ۵۰۸ هزار هکتار **برنامه‌های توسعه:** • برنامه‌های گسترده توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری در سطح ۱۱.۲ درصد عملیات استان با تاکید بر بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان و پس از آن حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع • برخورداری از ۱۸.۲ درصد پوشش شبکه آبرسانی در افق طرح آمایش • آبرسانی به مناطق مرکزی و جنوب غرب استان شامل مناطق دشت‌آزادگان، هویزه، اهواز، بندر ماهشهر، شادگان، خرمشهر و آبادان از شبکه غدیر، از سد دز به میزان حدود ۷۷۶ میلیون متر مکعب در سال،	**وضعیت فعلی:** • قطب صنعتی استان • تمرکزصنایع فلزات اساسی، • دارای ۵ شهرک و ۳ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد، • در مجموع ۴۱۷ واحد صنعتی در شهرک‌ها و ۱۳ واحد صنعتی در ناحیه‌های صنعتی این منطقه فعال هستند که به ترتیب ۶,۶۳۸ و ۱۱۰ شغل ایجاد کرده‌اند. از تعداد ۵ شهرک صنعتی این منطقه ۴ شهرک فعال شده و یک شهرک هنوز به مرحله فعالیت نرسیده است. از تعداد ۳ ناحیه صنعتی این منطقه تنها یک ناحیه فعال شده و دو ناحیه دیگر هنوز واحدی مستقر نشده است.	• **شهر اهواز**، به عنوان بالاترین مرکز توسعه اقتصادی- اجتماعی- سیاسی- فرهنگی استان و مرکز منطقه ۱ کانون توسعه **برنامه‌های توسعه:** • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها، • اهواز پابرجا درسطح ۱ آموزش عالی • اهواز پابرجا درسطح ۱ خدمات بهداشتی- درمانی، • حمیدیه، شیرین‌شهر و ملاثانی (به ترتیب مرکز شهرستان‌های حمیدیه، کارون و باوی) به عنوان مرکز منظومه به شهر اهواز متصل می‌شوند، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی: - تکمیل کنار گذر اهواز، - توسعه محور اهواز – سه راهی مشراگه،

ادامه جدول ۷-۱۰۸- خلاصه ای از توزیع فضایی مهم ترین فعالیت‌ها در فضای استان (بخش / منطقه)

منطقه	کشاورزی آبرسانی	صنعت	خدمات
ادامه منطقه ۱	• آبرسانی به مناطق روستایی شمال اهواز از رودخانه کارون بر روی هم به میزان نزدیک به ۳۱ میلیون متر مکعب در سال • توسعه شبکه‌های آبرسانی منطقه ۱ تا ۲۱۵ هزار هکتار • برنامه‌های توسعه آب و خاک، • توسعه کشت فشرده همراه با توسعه شبکه‌های آبرسانی و آبیاری، • توسعه همه فعالیت‌های کشاورزی با تاکید بر **زراعت، دامداری**، باغداری (توسعه نخلستان‌ها)، توسعه آبزی‌پروری با رعایت سلامت غذا و محیط زیست	**برنامه‌های توسعه:** • (۱) تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی، (۲) راه‌اندازی سامانه‌های غیرفعال و (۳) سیاست‌گذاری و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی در این سامانه‌ها که هدف نهایی از سرمایه‌کذاری و احداث آن‌ها است، • توسعه صنعتی با رعایت حریم ویژه کنترل آلایندگی، **صنایع پیشنهادی:** • همه نوع صنایع به ویژه صنایع دارای تکنولوژی برتر به خصوص برای شهرستان اهواز با توجه به سابقه برخورداری از فن‌آوری برتر و تجمیع دانش فنی - مهندسی در این شهرستان: صنایع فلزی، فولاد آلیاژی، چدن‌ریزی دقیق، فورجینگ، قطعه سازی پیشرفته برای خودرو و برای صنایع نفت و گاز و پتروشیمی، صنایع برق و الکترونیک، صنایع ساخت خودرو، • همچنین صنایع غذایی شیلات توصیه می‌شود، در مطالعات آمایش ایجاد صنایع آلاینده جدید نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی در این منطقه که به خصوص در محدوده ویژه کنترل آلودگی قرار دارد منع شده است.	- توسعه محور جنوب - شمال از بندر امام به اهواز و از بندر آبادان و خرمشهر به اهواز و ادامه آن از اهواز به اندیمشک، - دو خطه و برقی کردن خط آهن بندر امام به اهواز و از بندر آبادان و خرمشهر به اهواز و ادامه آن از اهواز به اندیمشک هماهنگ با سند ملی توسعه استان، احداث خط آهن از اهواز به سمت استان‌های چهارمحال و بختیاری، اصفهان و فارس،

ادامه جدول ۷-۱۰۸- خلاصه ای از توزیع فضایی مهم ترین فعالیت‌ها در فضای استان (بخش / منطقه)

منطقه	کشاورزی آبرسانی	صنعت	خدمات
منطقه ۲، شامل شهرستان‌های: آبادان و خرمشهر ملاحظات: - قرارگیری در منطقه ویژه کنترل آلایندگی - پیشرفته در خدمات و صنعت، - ترتیب تخصص: خدماتی – صنعتی،	**وضعیت فعلی:** • کشت آبی کشت عمده این منطقه است • اراضی زیر کشت آبی ۷۵ هزار هکتار • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم) : ۸۶ هزار هکتار، قابل توسعه تا ۹۱ هزار هکتار **برنامه‌های توسعه:** • برنامه‌های توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری در سطح ۲.۶ درصد عملیات استان با تاکید ویژه بر حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع • برخورداری از ۵ درصد پوشش شبکه آبرسانی در افق طرح آمایش • آبرسانی به مناطق مرکزی و جنوب غرب استان شامل مناطق دشت‌آزادگان، هویزه، اهواز، بندر ماهشهر، شادگان، خرمشهر و آبادان از شبکه غدیر، از سد دز به میزان حدود ۷۷۶ میلیون متر مکعب در سال، • آبرسانی از رود کارون • توسعه شبکه‌های آبرسانی منطقه ۲ تا ۵۸ هزار هکتار • برنامه‌های توسعه آب و خاک کشاورزی • توسعه فعالیت‌های دامداری (دام سنگین)، باغداری (توسعه نخلستان‌ها)،	**وضعیت فعلی:** • دارای ۵ شهرک و ۲ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد • در مجموع ۱۸۴ واحد صنعتی در شهرک‌ها و تنها یک واحد صنعتی در ناحیه‌های صنعتی این منطقه فعال هستند که به ترتیب ۵,۳۸۱ و ۲۱ شغل ایجاد کرده‌اند. • از تعداد ۵ شهرک صنعتی این منطقه ۳ شهرک فعال شده و در ۲ شهرک دیگر (شهرک صنایع دریایی و شیلات آبادان و شهرک صنعتی شلمچه) هنوز واحدی مستقر نشده است. همچنین از تعداد ۲ ناحیه صنعتی این منطقه تنها یک ناحیه فعال شده و ناحیه دوم (ناحیه صنایع دریایی خرمشهر) هنوز به مرحله فعالیت نرسیده است. • **برنامه‌های توسعه:** • (۱) تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی، (۲) راه‌اندازی سامانه‌های غیرفعال و (۳) سیاست‌گذاری و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی در این سامانه‌ها که هدف نهایی از سرمایه‌کذاری و احداث آن‌ها است،	• **آبادان – خرمشهر** به عنوان مرکز منطقه ۲ کانون توسعه **برنامه‌های توسعه:** • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها، • ارتقا آبادان از سطح ۳ و خرمشهر از سطح ۴ هردو به سطح ۲ آموزش عالی • ارتقا از سطح ۳ خدمات بهداشتی- درمانی به سطح ۲ • علاوه بر آبادان و خرمشهر، اروندکنار نیز به عنوان مرکز منظومه عمل می‌نماید. • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی: - توسعه شبکه جاده‌ای آبادان- خرمشهر به اهواز، - دو خطه و برقی کردن راه-آهن آبادان- خرمشهر به اهواز، - احداث و توسعه بزرگراه خلیج فارس از این دو شهرستان به سمت بندر امام خمینی و هندیجان و در ادامه به سمت بوشهر، - احداث خط آهن جدید در همین مسیر بزرگراه خلیج فارس، - توسعه جاده خرمشهر - شلمچه به سمت عراق

ادامه جدول ۷-۱۰۸- خلاصه ای از توزیع فضایی مهم ترین فعالیت‌ها در فضای استان (بخش / منطقه)

منطقه	کشاورزی آبرسانی	صنعت	خدمات
ادامه منطقه ۲	• توسعه آبزی‌پروری با رعایت سلامت غذا و محیط زیست • توسعه صید دریایی	**صنایع پیشنهادی:** • همه نوع صنایع به ویژه صنایع دارای تکنولوژی برتر در این منطقه با توجه به سابقه برخورداری از فن‌آوری برتر و تجمیع دانش فنی - مهندسی در این شهرستان: صنایع فلزی، فولاد آلیاژی، چدن‌ریزی دقیق، فورجینگ، قطعه سازی پیشرفته برای خودرو و برای صنایع نفت و گاز و پتروشیمی، صنایع برق و الکترونیک، صنایع ساخت خودرو و صنایع کشتی سازی و ساخت قایق و ادوات و ابزار صید دریایی در مناطق ساحلی جنوب، • همچنین صنایع غذایی شیلات و خرما توصیه می‌شود، • در مطالعات آمایش ایجاد صنایع آلاینده جدید نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی در این منطقه که به خصوص در محدوده ویژه کنترل آلودگی قرار دارد منع شده است.	
منطقه ۳، شامل شهرستان‌های: ماهشهر، هندیجان، شادگان ملاحظات: - قرارگیری ماهشهر در منطقه ویژه کنترل آلایندگی	**وضعیت فعلی:** • کشت آبی کشت عمده این منطقه است • اراضی زیر کشت آبی ۲۷۵ هزار هکتار، • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم) ۳۰۸ هزار هکتار، قابل توسعه تا ۳۱۵ هزار هکتار	**وضعیت فعلی:** • دارای ۴ شهرک و ۳ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد، • هر ۴ شهرک این منطقه فعال و در مجموع ۵۴ واحد صنعتی با ۱۰۴۲ شاغل در آن‌ها مستقر هستند. • هر سه ناحیه صنعتی غیرفعال هستند و زیرساخت‌های آن‌ها کامل نشده و در نتیجه واحدی در آن‌ها مستقر نشده است.	• **ماهشهر** به عنوان مرکز منطقه ۳ کانون توسعه **برنامه‌های توسعه:** • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها، • ارتقا ماهشهر از سطح ۳ آموزش عالی به سطح ۲ • ارتقا ماهشهر از سطح ۳ خدمات بهداشتی- درمانی به سطح ۲

ادامه جدول ۷-۱۰۸- خلاصه ای از توزیع فضایی مهم ترین فعالیت‌ها در فضای استان (بخش / منطقه)

منطقه	کشاورزی آبرسانی	صنعت	خدمات
ادامه منطقه ۳ - ماهشهر پیشرفته در صنعت، - ترتیب تخصص ماهشهر: صنعتی، خدماتی – هندیجان و شادگان کشاورزی - خدماتی	**برنامه‌های توسعه:** • برنامه‌های توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری در سطح ۷.۱ درصد از عملیات استان با تاکید ویژه بر حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و پس از آن بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان • برخورداری از ۴.۷ درصد پوشش شبکه آبرسانی در افق طرح آمایش • آبرسانی به مناطق مرکزی و جنوب غرب استان شامل مناطق دشت‌آزادگان، هویزه، اهواز، بندر ماهشهر، شادگان، خرمشهر و آبادان از شبکه غدیر، از سد دز به میزان حدود ۷۷۶ میلیون متر مکعب در سال، • آبرسانی به شهرها و روستاهای جنوب شرق استان شامل منطقه بهبهان و هندیجان از رودخانه خیرآباد (سد کوثر)، جمعاً به میزان حدود ۶۲/۵ میلیون متر مکعب در سال، • توسعه شبکه های آبرسانی منطقه ۳ تا ۷۰ هزار هکتار • برنامه‌های توسعه آب و خاک • توسعه کشاورزی با تأکید بر دامداری (دام سنگین) و باغداری (توسعه نخلستان‌ها)، توسعه صید دریایی	**برنامه‌های توسعه:** • (۱) تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی، (۲) راه‌اندازی سامانه‌های غیرفعال و (۳) سیاست‌گذاری و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی در این سامانه‌ها که هدف نهایی از سرمایه‌گذاری و احداث آن‌ها است، **صنایع پیشنهادی:** • همه نوع صنایع به ویژه: - صنایع غذایی مرتبط با شیلات و خرما، - صنایع کشتی‌سازی و ساخت قایق و ادوات و ابزار صید دریایی، - صنایع جدید نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی (در سایت پیشنهادی ویژه صنایع آلاینده جدید در هندیجان)، • همچنین صنایع برخوردار از فن‌آوری پیشرفته برق و الکترونیک و صنایع اپتیک، • صنایع عمومی کارگاهی	• علاوه بر مرکز شهرستان‌ها، دارخوین نیز به عنوان مرکز منظومه عمل خواهد کرد، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی - توسعه شبکه جاده‌ای بندر ماهشهر به اهواز، - دو خطه و برقی کردن راه-آهن بندر ماهشهر به اهواز، - احداث بخش وسیعی از بزرگراه خلیج فارس، که هر سه شهرستان این منطقه از آن بهره‌مند می‌شوند، - احداث بخش وسیعی از خط آهن بزرگراه خلیج فارس، که هر سه شهرستان این منطقه از آن بهره‌مند می-شوند، - احداث بزرگراه جنوب - شمال در شرق استان از بندر ماهشهر به سمت رامشیر و رامهرمز، که بخش کوچکی از آن در شهرستان بندر ماهشهر واقع خواهد شد، - توسعه شبکه جاده‌ای و ریلی آبادان – خرمشهر به اهواز که بخشی از آن شهرستان شادگان می‌گذرد.

ادامه جدول ۷-۱۰۸- خلاصه ای از توزیع فضایی مهم ترین فعالیت‌ها در فضای استان (بخش / منطقه)

منطقه	کشاورزی آبرسانی	صنعت	خدمات
منطقه ۴، شامل شهرستان‌های: دزفول، اندیمشک، شوش، شوشتر، گتوند ملاحظات: قرارگیری حریم رودخانه دز در منطقه ویژه کنترل آلایندگی - پیشرفته در کشاورزی، ترتیب تخصص منطقه به طور کلی کشاورزی و خدماتی، دزفول و انیمشک خدماتی – کشاورزی، شوش و گتوند: کشاورزی – خدماتی شوشتر: کشاورزی - صنعتی	**وضعیت فعلی:** • در حال حاضر این منطقه در مجموع حدود ۵۱۳ هزار هکتار، یا معادل ۳۰/۵ درصد از زمین‌های زیر کشت آبی استان را در اختیار دارد • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم) ۶۳۹ هزار هکتار، قابل توسعه تا ۶۹۱ هزار هکتار **برنامه‌های توسعه:** • برنامه‌های توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری در سطح ۲۷.۱ درصد از عملیات استان با تاکید ویژه بر حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و پس از آن آبخیزداری (عملیات سازه‌ای) • برخورداری از ۳۶.۳ درصد پوشش شبکه آبرسانی در افق طرح آمایش • آبرسانی از رودخانه دز و آب زیرزمینی به میزان حدود ۲۲ میلیون متر مکعب در سال، • آبرسانی به منطقه شوشتر و گتوند به میزان حدود نزدیک به ۵۰ میلیون متر مکعب در سال، • توسعه شبکه‌های آبرسانی منطقه ۴ تا ۴۲۸ هزار هکتار، • توسعه کشت فشرده همراه با توسعه شبکه‌های آبرسانی و آبیاری، • برنامه‌های توسعه آب و خاک • توسعه همه فعالیت‌های کشاورزی، زراعت، دامداری، • توسعه آبزی‌پروری	**وضعیت فعلی:** • دارای ۱۰ شهرک و ۸ ناحیه صنعتی مصوب میباشد، • از ۱۰ شهرک صنعتی مصوب تعداد ۷ شهرک فعال شده و ۱۷۷ واحد صنعتی با ۲۷۴۴ شاغل در آن مستقر هستند. • از ۸ ناحیه صنعتی مصوب تنها ۱ ناحیه صنعتی با ۳ واحد مستقر در آن فعال شده است و جمع اشتغال این ۳ واحد نیز تنها ۲۸ نفر است. **برنامه‌های توسعه:** • (۱) تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی، (۲) راه‌اندازی سامانه‌های غیرفعال و (۳) سیاست‌گذاری و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی در این سامانه‌ها که هدف نهایی از سرمایه‌کذاری و احداث آن‌ها است،	• **دزفول** به عنوان مرکز منطقه ۴ کانون توسعه **برنامه‌های توسعه:** • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها، • دزفول: پابرجا در سطح ۲ آموزش عالی • دزفول: حفظ سطح ۲ خدمات بهداشتی- درمانی • علاوه بر مرکز شهرستان‌ها، چغامیش و سردشت (سالند) از شهرستان دزفول، الوار گرمسیری از شهرستان اندیمشک، شاوور و سید عباس (عبدالخان) از شهرستان شوش، میانآباد از شهرستان گتوند نیز به عنوان مرکز منظومه عمل خواهند کرد، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی: - توسعه جاده ارتباطی اهواز – اندیمشک به طرف تهران، - دوخطه و برقی کردن خط آهن جنوب -شمال استان، - احداث مسیر پاشنه زاگرس، که برخورداری شهرستان گتوند را بهبود می‌بخشد، - احداث و توسعه جاده اندیمشک – چذابه، - احداث و توسعه جاده اندیمشک به سمت ایلام، - احداث انشعاب خط آهن اندیمشک به سمت ایلام، - احداث انشعاب خط آهن شوش به سمت چذابه،

ادامه جدول ۷-۱۰۸- خلاصه ای از توزیع فضایی مهم ترین فعالیت‌ها در فضای استان (بخش / منطقه)

منطقه	کشاورزی آبرسانی	صنعت	خدمات
		صنایع پیشنهادی: • صنایع جانبی نیشکر، صنایع تبدیلی کشاورزی، صنایع معدنی و صنایع نوین ساختمانی، صنایع برق و الکترونیک، قطعات کارخانه ای و نیروگاهی، قطعات خودرو، ماشین آلات کشاورزی، فولاد آلیاژی و صنایع بازیافت • همچنین صنایع غذایی و لبنیات، ساخت لوازم منزل، صنایع عمومی کارگاهی و صنایع بازیافت به جز صنایع آلاینده جدید نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی به خصوص در این منطقه که در مرکز قطب کشاورزی و بالادست مهمترین رودخانه‌های استان و مرکز منابع ارزشمند خاک کشاورزی استان است.	

ادامه جدول ۷-۱۰۸- خلاصه ای از توزیع فضایی مهم ترین فعالیت‌ها در فضای استان (بخش / منطقه)

منطقه	کشاورزی آبرسانی	صنعت	خدمات
منطقه ۵، شامل شهرستان‌های: بهبهان، امیدیه، آغاجاری ملاحظات: - امیدیه (شامل آغاجاری) پیشرفته در صنعت و فعالیت نفت، تخصص: صنعت و خدمات، - ترتیب تخصص در بهبهان: خدماتی – کشاورزی	**وضعیت فعلی:** • اراضی زیر کشت آبی: ۸۰ هزار هکتار، • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم) ۱۲۹ هزار هکتار قابل توسعه تا ۱۶۷ هزار هکتار **برنامه‌های توسعه:** • برنامه‌های توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری در سطح ۹.۲ درصد از عملیات استان با تاکید ویژه بر حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و پس از آن آبخیزداری (عملیات سازه‌ای) • برخورداری از ۱۰.۶ درصد پوشش شبکه آبرسانی در افق طرح آمایش • آبرسانی به شهرها و روستاهای جنوب شرق استان شامل منطقه بهبهان و هندیجان از رودخانه خیرآباد (سد کوثر)، به میزان حدود ۶۲/۵ میلیون متر مکعب در سال، • توسعه شبکه‌های آبرسانی منطقه ۵ تا ۱۲۵ هزار هکتار، • برنامه‌های توسعه آب و خاک • توسعه همه فعالیت‌های کشاورزی به ویژه دامداری (دام سنگین) و باغداری (توسعه نخلستان‌ها)، • توسعه صید دریایی	**وضعیت فعلی:** • دارای۳ شهرک و ۴ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد. • از ۳ شهرک صنعتی مصوب، شهرک آغاجاری غیر فعال و شهرک بهبهان و امیدیه فعال شده که در مجموع دارای ۵۵ واحد صنعتی با ۹۰۷ شاغل در آن مستقر هستند. • (۱) تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی، (۲) راه‌اندازی سامانه‌های غیرفعال و (۳) سیاست‌گذاری و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی در این سامانه‌ها که هدف نهایی از سرمایه‌گذاری و احداث آن‌ها است، **برنامه‌های توسعه:** • تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی، **صنایع پیشنهادی:** • همه انواع صنایع با تاکید بر صنایع تبدیلی کشاورزی به ویژه گوشت، لبنیات و خرما در بهبهان • صنایع نوین ساختمانی، صنایع برق و الکترونیک، قطعات کارخانه ای و نیروگاهی، قطعات خودرو، ماشین آلات کشاورزی، فولاد آلیاژی و صنایع بازیافت، • همچنین ساخت لوازم منزل، صنایع عمومی کارگاهی • در مطالعات آمایش ایجاد صنایع آلاینده جدید شیمیایی و پتروشیمی در این منطقه منع شده است.	• بهبهان به عنوان مرکز منطقه ۵ کانون توسعه • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها، • ارتقا بهبهان از سطح ۴ آموزش عالی به سطح ۳ • ارتقا بهبهان از سطح ۳ خدمات بهداشتی- درمانی به سطح ۲ • علاوه بر مرکز شهرستان‌ها، زیدون (سردشت) از شهرستان بهبهان نیز به عنوان مرکز منظومه عمل خواهد کرد، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی: - احداث و توسعه جاده ارتباطی اهواز به طرف فارس که شهرستان‌های امیدیه، آغاجاری و بهبهان را پوشش می‌دهد. در نتیجه بهبهان از طریق بزرگراه به امیدیه و آغاجاری و سپس از طریق مشراگه (منطقه ۶) به اهواز متصل می‌شود و از طرف دیگر ارتباط منطقه با استان‌های بوشهر و فارس تسهیل می‌شود. - بخشی از مسیر راه‌آهن اهواز به طرف فارس نیز از شهرستان بهبهان و شمال شرق شهر بهبهان می‌گذرد، - همچنین با توجه به عبور مسیر جنوب – شمال شرق استان از مشراگه (منطقه ۶) ارتباط این منطقه از طریق محور جنوب – شمال یاد شده با شهرستان-های شمال شرق استان نیز تسهیل می‌شود.

ادامه جدول ۷-۱۰۸- خلاصه ای از توزیع فضایی مهم ترین فعالیت‌ها در فضای استان (بخش / منطقه)

منطقه	کشاورزی آبرسانی	صنعت	خدمات
منطقه ۶، شامل شهرستان‌های: رامهرمز، رامشیر، هفتگل ملاحظات: - منطقه به طور کلی کشاورزی – خدماتی است	**وضعیت فعلی:** • اراضی زیر کشت آبی ۱۰۳ هزار هکتار • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم) ۱۸۹ هزار هکتار، قابل توسعه تا ۲۲۴ هزار هکتار **برنامه‌های توسعه:** • برنامه‌های توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری در سطح ۱۱.۱ درصد از عملیات استان با تاکید ویژه بر حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و پس از آن آبخیزداری (عملیات سازه‌ای) • برخورداری از ۷.۹ درصد پوشش شبکه آبرسانی در افق طرح آمایش • آبرسانی به مناطق شهری و روستایی شرق استان در منطقه رامهرمز، ایذه، و باغ‌ملک از رودخانه جراحی به میزان حدود ۴۶ میلیون متر مکعب در سال، • توسعه شبکه‌های آبرسانی منطقه ۶ تا ۹۴ هزار هکتار • برنامه‌های توسعه آب و خاک کشاورزی • توسعه فعالیت‌های کشاورزی، با تأکید بر دامداری (سبک و سنگین)، • توسعه آبزی‌پروری	**وضعیت فعلی:** • دارای ۱ شهرک و ۴ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد. • در شهرک صنعتی مصوب (رامهرمز) ۱۲واحد صنعتی با ۱۸۱ شاغل به صورت فعال می‌باشد. • از ۴ ناحیه صنعتی مصوب تنها ۱ ناحیه صنعتی با ۱ واحد مستقر و ۶ نفر شاغل در آن فعال شده است. • **برنامه‌های توسعه:** • (۱) تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی، (۲) راه‌اندازی سامانه‌های غیرفعال و (۳) سیاست‌گذاری و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی در این سامانه‌ها که هدف نهایی از سرمایه‌کذاری و احداث آن‌ها است، **صنایع پیشنهادی:** • همه نوع صنایع با تاکید بر صنایع مرتبط با کشاورزی، • صنایع برق و الکترونیک، قطعات کارخانه ای و نیروگاهی، قطعات خودرو، ماشین آلات کشاورزی و فولاد آلیاژی • همچنین ساخت لوازم منزل، صنایع عمومی کارگاهی و صنایع بازیافت • در مطالعات آمایش صنایع آلاینده جدید شیمیایی و پتروشیمی برای این منطقه منع شده است.	• رامهرمز به عنوان مرکز منطقه ۶ کانون توسعه **برنامه‌های توسعه:** • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها، • ارتقا رامهرمز به سطح ۳ آموزش عالی • ارتقا رامهرمز از سطح ۴ خدمات بهداشتی- درمانی به سطح ۲ • مرکز شهرستان‌ها به عنوان مرکز منظومه نیز عمل خواهند کرد، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی: - احداث و توسعه مسیر جنوب – شمال در شرق استان که بخشی از آن از این منطقه عبور می‌نماید، - احداث و توسعه مسیر امیدیه – مشراگه – اهواز که بخشی از آن از این منطقه می‌گذرد، - احداث و توسعه مسیر اهواز- هفتگل- باغ‌ملک که از شهرستان و شهر هفتگل عبور می‌نماید، - احداث راه‌آهن اهواز به طرف فارس که بخشی از آن از شمال شهرستان رامشیر و از جنوب شهرستان رامهرمز و از بین دو شهر رامهرمز و مشراگه در این منطقه می‌گذرد، - احداث راه‌آهن اهواز به طرف چهارمحال و بختیاری و اصفهان که آن هم در این منطقه از شهرستان رامهرمز عبور می‌نماید.

ادامه جدول ۷-۱۰۸- خلاصه ای از توزیع فضایی مهم ترین فعالیت‌ها در فضای استان (بخش / منطقه)

منطقه	کشاورزی آبرسانی	صنعت	خدمات
منطقه ۷، شامل شهرستان‌های: مسجدسلیمان، اندیکا و لالی ملاحظات: - آلودگی مسجد سلیمان - منطقه به طور کلی کشاورزی – خدماتی است	**وضعیت فعلی:** • اراضی زیر کشت آبی۶/۴ هزار هکتار • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم) ۹۴ هزار هکتار قابل توسعه تا ۱۰۰ هزار هکتار **برنامه‌های توسعه:** • برنامه‌های توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری در سطح ۱۹.۳ درصد از عملیت استان با تاکید ویژه بر حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و پس از آن آبخیزداری (عملیات سازه‌ای) • برخورداری از ۰.۸ درصد پوشش شبکه آبرسانی در افق طرح آمایش در مقابل صفر در حال حاضر، • آبرسانی به منطقه مسجدسلیمان از سد مسجدسلیمان به میزان حدود ۴۴ میلیون متر مکعب در سال، • توسعه شبکه‌های آبرسانی منطقه ۷ تا ۸/۴ هزار هکتار • توسعه اراضی زیر کشت آبی از طریق توسعه آبرسانی • توسعه فعالیت‌های کشاورزی، با تأکید بر دامداری (مبتنی بر دام سبک) و توسعه باغداری در شهرستان‌های شمالی (لالی و اندیکا) • توسعه آبزی‌پروری توسعه آبزی‌پروری	**وضعیت فعلی:** • دارای ۲ شهرک و ۴ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد. • یک شهرک صنعتی این منطقه غیر فعال و شهرک دیگر با ۳۰ واحد صنعتی و ۶۹۶ شاغل فعال می‌باشد. • هر ۴ ناحیه صنعتی غیر فعال هستند. • **برنامه‌های توسعه:** • (۱) تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی، (۲) راه‌اندازی سامانه‌های غیرفعال و (۳) سیاست‌گذاری و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی در این سامانه‌ها که هدف نهایی از سرمایه‌گذاری و احداث آن‌ها است، **صنایع پیشنهادی:** • همه نوع صنایع به ویژه صنایع معدنی، صنایع نوین ساختمانی، و صنایع غذایی • قطعه سازی مدرن، صنایع برق و الکترونیک، به علاوه صنایع عمومی کارگاهی و صنایع بازیافت، در مطالعات آمایش صنایع آلاینده جدید شیمیایی و پتروشیمی برای این منطقه منع شده است.	• مسجدسلیمان به عنوان مرکز منطقه ۷ کانون توسعه • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها، • مسجد سلیمان پابرجا در سطح ۳ آموزش عالی • ارتقا مسجدسلیمان از سطح ۳ خدمات بهداشتی- درمانی به سطح ۲ • مرکز شهرستان‌ها به عنوان مرکز منظومه نیز عمل خواهند کرد، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی: - احداث و توسعه مسیر جنوب – شمال در شرق استان از این منطقه عبور می‌نماید و شهرستان مسجدسلیمان و لالی را پوشش می‌دهد، - احداث و توسعه مسیر قلعه‌خواجه - مسجدسلیمان – اهواز که ارتباط هر دو شهرستان قلعه‌خواجه و مسجدسلیمان را با مرکز استان بهبود می‌بخشد، - همچنین احداث و توسعه قطعه راه ارتباطی لالی به جنت‌مکان پیوند این شهرستان به مرکز استان را بهبود می‌بخشد، - احداث مسیر پاشنه زاگرس با احداث و توسعه قطعه راه‌های ایذه – قلعه‌خواجه- لالی تکمیل خواهد شد که بخش قابل توجهی از آن از این منطقه و مرکز شهرستان‌های یاد شده عبور می‌نماید، - به علاوه اتصال استان خوزستان از طریق لالی به الیگودرز و مرکز کشور به عنوان یک گزینه فرا استانی وضعیت لالی را نیز بهبود خواهد بخشید،

ادامه جدول ۷-۱۰۸- خلاصه ای از توزیع فضایی مهم ترین فعالیت‌ها در فضای استان (بخش / منطقه)

منطقه	کشاورزی آبرسانی	صنعت	خدمات
منطقه ۸، شامل شهرستان‌های: ایذه، باغ‌ملک ملاحظات: - منطقه به طور کلی کشاورزی – خدماتی است. ترتیب تخصص نیز کشاورزی – خدماتی است.	**وضعیت فعلی:** • اراضی زیر کشت آبی: ۴۵ هزار هکتار • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم)، ۹۸ هزار هکتار، قابل توسعه تا ۱۲۷ هزار هکتار **برنامه‌های توسعه:** • برنامه‌های توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری در سطح ۱۱.۶ درصد از عملیات استان با تاکید ویژه بر حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع و پس از آن آبخیزداری (عملیات سازه‌ای) • برخورداری از ۲.۴ درصد پوشش شبکه آبرسانی در افق طرح آمایش در مقابل صفر در حال حاضر • آبرسانی به مناطق شهری و روستایی شرق استان در منطقه رامهرمز، ایذه، و باغ‌ملک از رودخانه جراحی به میزان حدود ۴۶ میلیون متر مکعب در سال، • توسعه شبکه‌های آبرسانی منطقه ۸ تا ۲۸ هزار هکتار، • توسعه فعالیت‌های کشاورزی، با تاکید بر: - توسعه دامداری (دام کوچک) - توسعه باغداری - توسعه محدود آبزی‌پروری	**وضعیت فعلی:** • دارای ۲ شهرک و ۶ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد. • هر دو شهرک صنعتی این منطقه فعال و دارای ۲۴ واحد صنعتی و ۲۷۷ شاغل می‌باشند. • از ۶ ناحیه صنعتی مصوب تنها ۱ ناحیه با ۳ واحد مستقر و ۵۰ نفر شاغل به صورت فعال می‌باشد. **برنامه‌های توسعه:** • (۱) تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی، (۲) راه‌اندازی سامانه‌های غیرفعال و (۳) سیاست‌گذاری و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی در این سامانه‌ها که هدف نهایی از سرمایه‌گذاری و احداث آن‌ها است، **صنایع پیشنهادی:** • همه نوع صنایع به ویژه صنایع غذایی گوشت و لبنیات و صنایع غذایی مبتنی بر محصولات باغی • ماشین آلات کشاورزی و صنایع بازیافت. همچنین ساخت لوازم منزل، صنایع عمومی کارگاهی برای این منطقه توصیه می‌شود در مطالعات آمایش صنایع آلاینده جدید نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی برای این منطقه منع شده است.	• ایذه به عنوان مرکز منطقه ۸ کانون توسعه • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها، • ارتقا ایذه از سطح ۴ آموزش عالی به سطح ۳ • ارتقا ایذه از سطح ۴ خدمات بهداشتی- درمانی به سطح ۲ • علاوه بر مرکز شهرستان‌ها، بیان (پشت بین) و دهدز در شهرستان ایذه و صیدون و میداوود در شهرستان باغملک نیز به عنوان مرکز منظومه عمل خواهند کرد، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی: - احداث و توسعه مسیر اهواز به سمت چهارمحال و بختیاری و اصفهان از طریق باغ‌ملک - ایذه - دهدز، - احداث و توسعه مسیر اهواز به کهگیلویه و بویر احمد از طریق باغ‌ملک – صیدون، - احداث و توسعه مسیر ایذه به طرف چهارمحال و بختیاری از طریق شمال استان، - احداث راه‌آهن اصفهان به چهارمحال و بختیاری و اصفهان که از شهرستان‌های باغ‌ملک، ایذه و دهدز عبور می‌کند، - همچنین احداث و توسعه قطعه راه ارتباطی دهدز - ایذه به قلعه‌خواجه و لالی در مسیر جاده ارتباطی پاشنه زاگرس که بخشی از آن از شهرستان ایذه می‌گذرد و بخش دیگر آن از ایذه به سمت چهارمحال و بختیاری و اصفهان بر روی پروژه نخست منطبق می‌باشد.

ادامه جدول ۷-۱۰۸- خلاصه ای از توزیع فضایی مهم ترین فعالیت‌ها در فضای استان (بخش / منطقه)

منطقه	کشاورزی آبرسانی	صنعت	خدمات
منطقه ۹، شامل شهرستان‌های: دشت‌آزادگان، هویزه ملاحظات: - منطقه به طور کلی کشاورزی – خدماتی است. ترتیب تخصص نیز کشاورزی – خدماتی است.	**وضعیت فعلی:** • اراضی زیر کشت آبی ۲۰۳ هزار هکتار • جمع اراضی زیر کشت (آبی و دیم) ۲۰۷ هزار هکتار قابل توسعه تا ۲۱۳ هزار هکتار **برنامه‌های توسعه:** • برنامه‌های توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری در سطح ۰.۵ درصد عملیات استان با تاکید بر بیابان-زدایی و تثبیت شن‌های روان، • برخورداری از ۱۳ درصد پوشش شبکه آبرسانی در افق طرح آمایش • آبرسانی به مناطق مرکزی و جنوب غرب استان شامل مناطق دشت-آزادگان، هویزه، اهواز، بندر ماهشهر، شادگان، خرمشهر و آبادان از شبکه غدیر، از سد دز به میزان حدود ۷۷۶ میلیون متر مکعب در سال، • توسعه شبکه‌های آبرسانی منطقه ۹ تا ۱۵۲ هزار هکتار، • برنامه‌های توسعه آب و خاک کشاورزی • توسعه کشت فشرده همراه با توسعه شبکه‌های آبرسانی و آبیاری، • توسعه دامداری (دام سنگین)، • توسعه آبزی‌پروری،	**وضعیت فعلی:** • دارای ۱ شهرک و ۳ ناحیه صنعتی مصوب می‌باشد. • شهرک صنعتی این منطقه با تعداد ۹ واحد صنعتی و ۱۰۳ شاغل به صورت فعال می‌باشند. • هر سه ناحیه صنعتی غیر فعال می‌باشند. **برنامه‌های توسعه:** • (۱) تکمیل زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی، (۲) راه‌اندازی سامانه‌های غیرفعال و (۳) سیاست‌گذاری و تلاش برای جذب و استقرار واحدهای صنعتی در این سامانه‌ها که هدف نهایی از سرمایه‌کذاری و احداث آن‌ها است، **صنایع پیشنهادی:** • همه نوع صنایع به ویژه صنایع غذایی گوشت و لبنیات، ماشین آلات کشاورزی و صنایع بازیافت همجنین ساخت لوازم منزل، صنایع عمومی کارگاهی برای این منطقه توصیه می‌شود در مطالعات آمایش صنایع آلاینده جدید نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی برای این منطقه منع شده است.	• سوسنگرد به عنوان مرکز منطقه ۹ کانون توسعه • ارتقا سطح خدمات منطقه، • گسترش بازارها، • ارتقا به سطح ۳ آموزش عالی • ارتقا سوسنگرد از سطح ۴ خدمات بهداشتی- درمانی به سطح ۲ • مرکز شهرستان‌ها به عنوان مرکز منظومه نیز عمل خواهند کرد، • توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای: - احداث و توسعه مسیر کانون توسعه شهری یاد شده از طریق هویزه و رفیع به الوان و شوش، - احداث و توسعه مسیر هویزه به خرمشهر، - تقویت مسیر اهواز – سوسنگرد – هویزه،

پیوست یکم

جدول ۷-۱۰۹- سرمایه‌گذاری مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان برای سال‌های ۹۴-۱۳۹۰ - پیشنهاد دستگاه - میلیارد ریال

	آبخیزداری (عملیات سازه‌ای)	آبخیزداری (عملیات بیولوژیک)	جنگل‌کاری و توسعه فضای سبز	حفاظت و حمایت از جنگل‌ها و مراتع	بهبود و اصلاح مراتع	بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان	جمع
آبادان	۰	۰	۴.۱	۲.۹۱	۰	۱۵.۶۶	**۲۲.۶۷**
امیدیه	۵۷.۳۲	۲۷.۰۳	۱۵.۷	۴.۵۹	۶.۷۴	۵۴.۸۳	**۱۶۶.۲۱**
اندیکا	۶۹	۲۹.۳۹	۴۵.۵	۱۳.۰۴	۶.۳۴	۰	**۱۶۳.۲۷**
اندیمشک	۷۵	۲۲.۶۱	۵۱.۵	۹.۳۹	۴.۹۹	۰	**۱۶۳.۴۹**
اهواز	۰	۰	۲۷.۹۱	۷.۲۱	۰	۷۸.۳۳	**۱۱۳.۴۵**
ایذه	۷۸	۲۷.۴۴	۶۳.۵	۱۱.۳۹	۹.۵۱	۰	**۱۸۹.۸۴**
باغ‌ملک	۹۴	۱۵.۳۳	۳۰.۵	۶.۹۷	۵.۵۵	۰	**۱۵۲.۳۵**
باوی	۰	۰	۴.۶	۲.۴۱	۰	۱۵.۶۶	**۲۲.۶۷**
بندرماهشهر	۰	۰	۱۰.۱۳	۷.۰۳	۰	۳۱.۳۳	**۴۸.۴۹**
بهبهان	۸۱	۲۲.۳۱	۴۶	۸.۶۳	۶.۶۷	۰	**۱۶۴.۶۱**
خرمشهر	۰	۰	۱۰.۴	۲.۸۷	۰	۷.۸۴	**۲۱.۱۱**
دزفول	۷۶	۲۱.۶۱	۴۷.۷	۱۳.۱۹	۶.۳۴	۰	**۱۶۴.۸۴**
دشت آزادگان	۲۲.۵	۱۰.۳	۰	۰	۳.۱۷	۴۷.۰۱	**۸۲.۹۸**
رامشیر	۱۳.۲	۶.۳۳	۱۵	۵.۲۹	۱.۶۷	۷.۸۴	**۴۹.۳۳**
رامهرمز	۷۶	۱۹.۷۶	۲۰	۸.۰۹	۴.۲	۱۵.۶۶	**۱۴۳.۷۱**
شادگان	۰	۰	۴.۵	۲.۵۱	۰	۷.۸۴	**۱۴.۸۵**
شوش	۴۹	۱۷.۳۸	۱۲.۱	۵.۰۶	۵.۵۵	۷۸.۳۳	**۱۶۷.۴۲**
شوشتر	۷۸	۱۹.۶۱	۲۵.۴	۷.۳۸	۶.۳۴	۰	**۱۳۶.۷۳**
گتوند	۶۹	۲۰.۸۱	۱۵.۱	۵.۹۸	۴.۷۷	۰	**۱۱۵.۶۶**
لالی	۹۳	۱۷.۹	۲۵.۶	۹.۵۲	۵.۵۵	۰	**۱۵۱.۵۷**
مسجدسلیمان	۷۷	۲۰.۶۱	۲۱.۸	۱۳.۳۲	۹.۹۸	۰	**۱۴۲.۷۱**
هفتکل	۴۸	۱۸.۳۸	۱۵.۱	۵.۹۵	۵.۷۸	۰	**۹۳.۲۱**
هندیجان	۱۷.۹	۷.۰۹	۹	۵.۰۵	۱.۹۸	۳۹.۱۷	**۸۰.۱۹**
هویزه	۰	۰	۰	۰	۰	۷.۸۴	**۷.۸۴**
استان	**۱,۰۷۳.۹۲**	**۳۲۳.۸۹**	**۵۲۱.۱۴**	**۱۵۷.۷۸**	**۹۵.۱۳**	**۴۰۷.۳۴**	**۲,۵۷۹.۲**

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی و جنگل‌داری استان خوزستان ۱۳۹۱

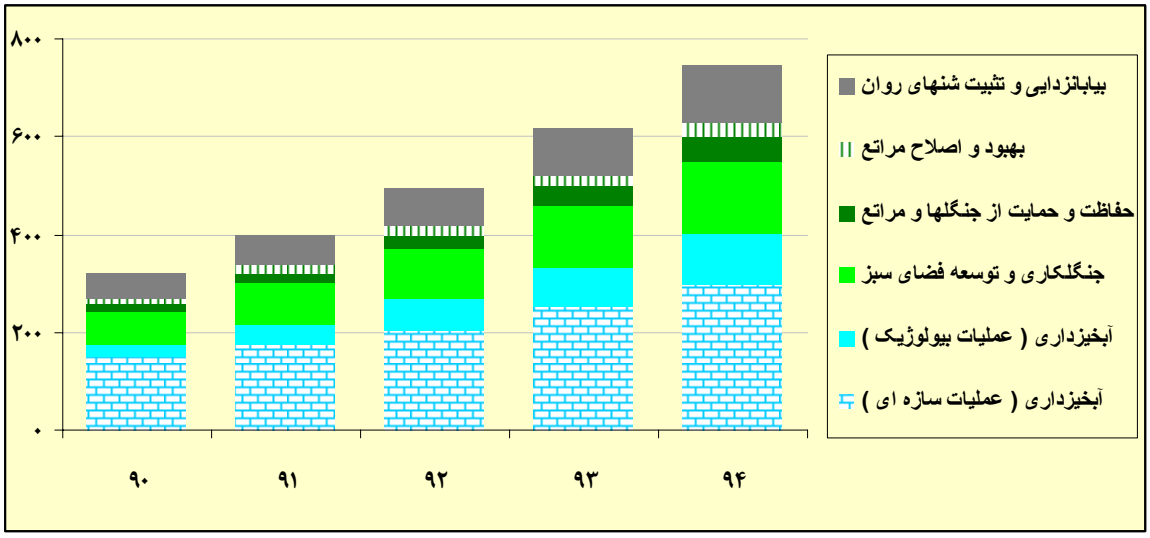

نمودار ۷-۱۵- توزیع اعتبار مورد نیاز برنامه‌های عملیاتی توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان خوزستان در برنامه پنجم - برآورد اداره کل منابع طبیعی استان خوزستان - میلیارد ریال

پیوست دوم

بیان رسمی مدل (**Model Formulation**)

Min ZOBJ= sum (i,j) X(i,j) * Dist(i,j) * P(i) + TotalTypeDif

S.t:

۱) sum (j) X(i,j) = ۱ ∀ i

۲) PG(j)= sum(i) x(i,j) * Pop(i)) ∀ j

۳) PG(i) <= Y(i) * ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ∀ i

۴) PG(i) >= y(i) ∀ i

۵) sum(i) Y(i) = K

۶) Y(i) <= ۱ ∀ i

۷) DifT(i,j) = TypeDif * X(i,j) ∀ (i,j)

۸) TotalTypeDif = sum (i,j) DifT(i,j)

که خوانده می‌شود " تابع هدف را تحت شرایط زیر حداقل کنید" و در آن مفهوم نمادها به شرح زیر است:

	به معنای "برای همه " یا "برای هر" می‌باشد.
sum (i , j)	به معنای جمع بستن (زیگما گرفتن) بر روی دو متغییر i و j می‌باشد. این نمود می‌تواند با هر تعداد متغیر به کار گرفته شود.
ZOBJ	متغیر، مقدار تابع هدف مسئله است که باید به حداقل برسد.
X(i,j)	متغیر عدد صحیح، نشان‌دهنده انتساب پهنه i ام به مرکز j ام می‌باشد. هرگاه پهنه i ام به مرکز j ام منتسب شود، مقدار آن در جریان حل مسئله برابر عدد ۱ و در غیر این صورت مقدار آن برابر صفر می‌شود.
Dist(i,j)	پارامتر، نشان‌دهنده فاصله مرکز پهنه i ام به مرکز پهنه j ام می‌باشد.
TypeDif(i,j)	پارامتر تفاوت ساختاری بین پهنه i ام و j ام می‌باشد.
DifT(i,j)	متغیر، تفاوت ساختاری بین پهنه i ام و j ام می‌باشد (در صورتی که پهنه i ام به پهنه j ام منتسب شود.
TotalTypeDif	متغیر، نشان‌دهنده کل مقدار جریمه‌ای است که در جریان حل برای عدم رعایت هم‌نوع بودن ساختار پهنه‌های متمرکز شده در یک گروه باید پرداخت شود. در این

	روال جریان حل مسئله و به دست آوردن جواب بهینه از این طریق از انتساب پهنه-های غیرهمنوع به یکدیگر تا حد ممکن اجتناب می‌نماید.
Pop (i)	پارامتر، جمعیت هر پهنه i ام می‌باشد.
PG(j)	متغیر، نشان‌دهنده جمعیت گروه تجمیع شده j ام (جمعیت مرکز و اقمار) می‌باشد.
Y(i)	متغیرعدد صحیح، هرگاه پهنه i ام به عنوان مرکز انتخاب شود مقدار آن در جریان حل مسئله برابر عدد ۱ و در غیر این صورت مقدار آن برابر صفر می‌شود.
K	پارامتر، تعداد مراکز مورد نظر می‌باشد.

توضیح محدودیت‌های مدل و کارکرد هریک

تابع هدف از دو بخش تشکیل می‌شود، نخست جمع تمام فاصله‌های اقلیدسی بین همه پهنه‌هایی که به هریک از مراکز منتسب شده‌اند. قسمت دوم جریمه‌ای که در هریک از این انتساب‌ها بابت **تفاوت** ساختار پهنه منتسب شده با ساختار مرکز باید پرداخت شود.

این محدودیت بیان می‌کند که مقدار تابع هدف باید به سمت مینیمم (کمینه) میل نماید. به این ترتیب مدل در جریان حل سعی می‌نماید از یک طرف شهرستان‌های نزدیک‌تر (با فاصله کمتر) به هم را در یک گروه متمرکز نماید و از طرف دیگر از تجمیع شهرستان‌های نامتجانس پرهیز نماید.

محدودیت (۱)، بیان می‌کند که هر پهنه الزاماً و فقط به یک مرکز منتسب شود.

محدودیت (۲)، جمعیت هر منطقه (شامل مرکز و اقمار) را نشان می‌دهد.

محدودیت (۳) و (۴)، بر روی هم برای متغیر Y مقدار یک یا صفر را تعیین می‌کنند. این متغیر، عدد صحیح است و هرگاه پهنه i ام به عنوان مرکز انتخاب شود مقدار آن در جریان حل مسئله برابر عدد ۱ و در غیر این صورت مقدار آن برابر صفر می‌شود.

محدودیت (۵)، تعداد مورد نظر برای مرکزها را به مسأله به صورت یک پارامتر می‌دهد.

محدودیت (۶)، حد بالای متغیر Y را برابر ۱ معرفی می‌نماید.

محدودیت (۷) و (۸)، مقدار کل جریمه یاد شده را تعیین می‌نمایند.

نوع مدل:

همانطور که مشاهده می‌شود این مدل، یک مدل بهینه‌سازی تحت محدودیت از نوع متغیر عدد صحیح (MIP: Mixed Integer Program) می‌باشد.

حل مدل:

برای حل این مدل از نرم افزار (GAMS: General Algebraic Modeling System) استفاده شده است.

سیستم مدل‌سازی و حل:

در سیستم مدل‌سازی از برنامه C# (سی – شارپ) استفاده شده که داده‌های ورودی را از روی فایل Excel خوانده و الگوی مدل را به صورت ورودی نرم‌افزار GAMS تولید می‌نماید. در مرحله بعد نرم‌افزار اخیر فایل ورودی را پردازش نموده و جواب (حل مسئله) را ارائه می‌نماید.

همه موارد بالا شامل: برنامه‌های C#، اطلاعات ورودی، و خروجی، صورت برنامه GAMS و خروجی آن (شامل جواب)، به صورت دیجیتال در پیوست سوم گزارش حاضر ارائه شده است. اما در چاپ گزارش به علت حجم زیاد ارائه نخواهد شد.